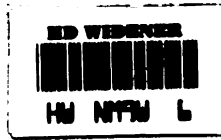
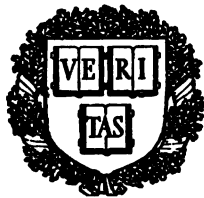

Hal 1728.59

Harvard College
Library

The Gift of
LUCIUS NATHAN LITTAUER
Class of 1878

IN MEMORY OF HIS FATHER
NATHAN LITTAUER

ספר
דברים

רמב"ן	עם	אבן עזרא
פירוש על תרגום יונתן וירושלמי	שלשה תרגומים ופירוש רש"י תולדות אהרן ובעל הטורים מסורה קמנה ומנחת שי	פירוש על אבן עזרא
ספורנו	נרפס בהוצאות הרב מהר"ר שלמה נעטמער מירושלים	רשב"ם

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם (ויקרא י ב)	ויקרא ה' למשה אל ראש ההר (שמות יט ב)	ויעקר את יצחק בנו (בראשית כב ט)
ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו (דברים לד ט)	וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו (במדבר כ"א)	

Wien, 1859.
 Druck der typogr.-literar.-artist. Anstalt (von L. C. Zamarski & C. Dittmarsch).
 Tom. V.
 בשנת תרי"ט לפ"ק

Feb ~~2058.59~~
1728.59

HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF
LUCIUS N. LITTAUER
1930

דברים א

אתקולם

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הנהר בין פארן ובין תפל ולבן ותצרת ודי זהב: אחד עשר יום מתרב הנהר הרשעיר עד

א אליו פתנמיו די מליל משה עם כל ישראל בעבר הנהר ויהוה על דהבו במדברא ועל דארגויו במישרא לקבל ים יסוף במארן דאתפלוד על מנא ובחצרות דארגויו על בשרא ועל דעברו עגל דדהב: ב מהלך חד עשר יומין מתרב ארה מורא דשעיר עד רקם נאר

מסרה א אלה, ויהי ד' עיני פניו ויחיל מחלת טיה מעשים. הדברים, ס' וד ואלה הדברים. מול, ז' בלי' א' ספר דין מ' ודן למוד מולס בלשון מוכס ונד וסלחא טורק. סוף, ז' יסלחין טבוט ומ'ל. פנל, ל' ומסר. ולגן, ג'. וסלס, ד' ס' בלי'. ב אלה, כ'ה. מסרי, כר'ל ס'ו.

ת"א אלה הדברים טוסס מל. ודי זהב נכוס לב. אחד עשר יום מתרבו סה.

רשי

שחטו על המן שחטו לכן שאמרו (במדבר כא) ונעשו קלה בלסם הקולקל ועל מה שעשו במדבר פארו על ידי המרגלים: וחצרות. נעשוקמו 'ל קרת. (ספרי) דבר אחר אמר להם היה לכם ללמוד ממה שעשיתם למרים במצרות שציל לשון הכע והחסד הנדחם במקום: ודי זהב. הוכיח על העגל שעשו שציל רוב זכר שהיה להם שנאמר (יוסע ב) וכסף הרציתי להם חסד עשו לנצל: (ז) אחר עשר יום מחבר. אחר להם משה ראו מה גרמחם אין להם דרך קלה מפורז לקדש ברנע כדרך הר שעיר. ואף הוא מהלך י"א יום והחסד הלכתם אות בשלטה ימים שהרי נעשרים בחייר נקשו מפורז שנאמר (במדבר י) ויהי בשנה השנית בשדה השמי נעשרים בשדה וגו' (תענית כט) וזכ"ט נסיון שלמו את המרגלים מקדש ברנע לא משה שלשים יום שעשו נקרות המלוה שאכלו בשגר שדה ימים ושבעה ימים שעשו במצרות לסגור עם מרים נמלא בשלטה ימים הלכו כל אותו הדרך וכל כך היטה טכניה מתלכעת בשלבים

(ה) אלה הדברים. (ספרי) לפי שהן דברי תוכחות ומנה כחן כל המקומות שהכניסו לפני המקום שכן למיך קחם את הדברים והזכירם ברמה עמי כבוד של ישראל: אל כל ישראל. אילו הוכיח עקבתן היו אלו שצדקו אומרי' חסד הייתם שומעים מנן עמרם ולא הכניסו דבר מקורבן אילו היינו עם היינו משיבים אותו לכן נכנס כולם ואמר להם הרי טלסם כחן כל מי שיהי לו תשובה ישיב: במדבר. לא במדבר היו אלא בערכות מולו ומאו במדבר אלא שציל מה שהכניסו במדבר שאמרו (שמות י') מי יתן מותנו וגו': בערבה. שציל הערבה שחטאו צעל עשור נשימים בערכות מולו: מול סוף. על מה שהמרו צים סוף צנולס לים סוף שאמרו (ס' יד') העצלי אין קצרים צנולס וכן צנוקסם המוך סים שנאמר (תהלים ק"ו) ויערו על ים צים סוף כדאיתא בערכין (ערכין ס"ו): בין פארן ובין תפל ולבן. אחר דני יוסקן מזרנו על כל המקרא ולא מנינו מקום שטמו מולן ולבן אלא הוכיח על הדברים

רמבין

(ה) אמר אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. על המלות אשר יציר בכל הספר מתחלת עשרת הדברות שצברתם ואחסן כמו שאמר האליל ומס צאר את המורה הזאת לאמר כי על המורה ידבר ויסקר ומסוק ס' אליטו דבר אלינו מלח אמיים וכמוהו כי נשני אללים את כל עמלי כי הסרני אללים כי אחר ויעבור הכתובים האלה המלות אשר דבר משה אל כל ישראל צעבר הידן צארצעים שנה ללאחס מנולרים צאחד לדשם נעשתי עשר ככל אשר לוח ה' אותו אליהם והיה זה אחרי הכותו את כסיון ועו צארן מולו עם האליל משה לצאר להם המורה הזאת לאמר: ויאמר ה' אליהו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת וגו'. והטעם פי ה' אשר אלינו משה לצאר להם המלות אשר להם מתחלת דבריו ה' אליטו דבר אלינו צבור אחרי שנתן לבו עשרת המלות שצכנוט הארץ מיד ונעבור את הירדן ומתאחייכס גרמו לכס זה והטעם דברי הפתיסה הזאת עד שהאלים צכס נעסקו וממרת את חקיו ואת מלותיו אשר אכני מלך סיום אשר ייסב לך ולצדק אחריך ולמען תאריך ימים על האדמה אשר ה' אליהך ומון לך כל הימים אז קרא משה אל כל ישראל אשר היו לפניו ואמר שמוע ישראל את הסקים ואת המשפטים אשר אכני דובר בצוהיכס סיום והתחיל צביאור המורה עשרת הדברות שישעצו אותם צביאור מני המקבל אותם מניו של הקצ"ה ואחרי כן הדיעם מיד הסס שמוע ישראל ה' אליטו ה' אחר וכל המלות שצכסר הזה ולכן יסרם צכאן אשר דבר משה אל כל ישראל ושם יקרא משה אל כל ישראל כי צביאור המורה

אבן עזרא

יש לומר כי 'מעם אחד עשר יום מפורז דרך הר שעיר והנה הם הלכו במדבר ארבעים שנה וזה פי' ויהי צארצעים שנה. ואלה עשו כי יעד קדש ברנע צלח בשנה 'השמיית רק ויהי צארצעים שנה דבק עם דבר משה וסיקר צעיני שפירושו אלה הדברים שהם דברי 'המלות הכתובים נפרשת ראה אכני ושופטים וכי תלח והיה כי תבא כבר אמר אותם כאשר היו במדבר ויהיה דבר משה עשך לעצמו ואמר עמו וכן הוא דבר משה במדבר בערבה מול סוף מיום שנקשו מעיני: (ה) בין פארן ובין תפל ולבן וחצרות ודי זהב. מקומות לא חכרו צכרשת אלה מטעם או חכרו צמות אחריס כי סה 'שניר יש לו ג' שמות ורבים כן: (ז) אחר עשר יום: הטעם שצבר אלה הדברים צאות י"א יום: מחובר. שאלכו מפורז עד קדש ברנע וכבר הגדתי לך כי מקדש ברנע הלכו המרגלים ואחר שצבעו הסס שלא יכנסו לארץ לא הפחדה מלוה רק צננת הארצעים 'כי כן מלאנו והעד שאמר צאר את המורה הזאת ה' צאר 'המורה שאמר צין פארן וצין תפל כי רוב המלות הם צכסר סזה וכן פי' ככל אשר לוח ה' אותו אליהם צעבר הידן במדבר בערבה ואל 'מצין קוד (הסריס) (ל"ל הסריס) עשר גם ויחמוצ משה והכנעני אז צארן צבר י"י יראה. גם והנה ערשו ערש צרל צריר האמת" "ה"א כי צאחד (צאלר) (ק"ח צכנת) את משה ואמר כי התחילו שלשים יום וישנו עם (שתי) (ל"ל שש) שצמות והכרייה שלסם ויהי צעלס סיום סזה כי ציום אחד קרא זה הספר אל כל ישראל ובו את חחת איננה רחיה כי צעלס סיום סזה הוא על השעיר והנה

פירוש על אבן עזרא

'ל"ל כי זה הספוק דבק עם הספוק הנה אחריו והוא ויהי צארצעים שנה וגו'. והוא ז"ל אמר כי מהלך מחובר עד קדש ברנע אילו כי אחד עשר יום צמולך סוה והס הלכו צארצעים שנה צעבור טכנות אותו ודעם ה"ל כי צכוף הארצעים היו צקדש ברנע. 'בש"ש וקסע מפורז ולכן וכו' ונלח עד קדש ברנע (מסוק י"ט) שהוא מדבר פלסן ששס נעלסלו המרגלים כע"ס וישלח אותם משה מודבר פלסן (במדבר י"ב) וכמות כה עשו אצוטיכס צשלחי אותם מקדש ברנע (שם ל"ב א') וכן אמר כלב בשלות שס: עבר ד' סוסי מקדש ברנע כנכל את הארץ (יהושע י"ד י'). 'כע"ס ויהי צכנה השנית וכו' ויסעו בני ישראל למקטייהם מודבר סיני וישקן טעין מודבר פלסן (במדבר י' י'). 'דעם חכס כי רוב כל זה הספר כמות מרת דברים צנלומר צכפריס טעברו והמלות הכתובות צכ' רחם. שופטים, וכי תלח. והיה כי תבא. הס עקר כונת זה הספר ומליהם אמר אלה הדברים אשר דבר עמה וירב אוסם ככר במדבר בערבה מול סוף עם הפלח והטעם לא הפחדה מלוה רק צננת הארצעים על המלות הכתובים צולסם לצכיס. ועל מלות הנעלה הכתובה צכ' פחס. "כ"ל מלכד סיכר יש לו ג' שמות כע"ס לרובים יקראו למדון סריון והסאוריו יקראו לו סיכר (לסלן ג' ס') וכסיב ועד הר שיאן הוא הכוון (שם ד' ע"ט). 'עיין ע"ס צמדבר (כ' א'). "כ"ל הוא משה מורה שאמר צין פארן וכו'. 'הנה קוד י"ב הס י"ב פקוקים עפ"ס ויעל משה עד סוף הספר. י"א כי דעמו של הסכס כי מן ויעל משה יהושע ככט כמותל (דברים ל"ד י') אכל צאמת כ"ל אינו קורב זה. רק כל אלה צלמו למשה ברך נעולה וכחנס כד. ומה שאמר גם ויחמוצ משה ר"ל הספוק צכריסם וילך דעמו ג"כ בדרך נעוטה. והכנעני אז עיין (בראשית י"ב י') צכר ה' ר"ל שלא היו עדיין צכ"ט ואמר כי סם יהיה טכונס. כד. ערש צרל ומקייס סלה היו צכנס וכו' (לסלן ג' י"ח) ועה שמרסל סלה היו כאלו היו צידים ותלמת לא לקחו לרבת עד זמן יוצב בן לרייה. אלא ל"ל שכנס צכנולס פ"כ יקובל ג"כ דעם ה"ל אורי. 'הטעם מכס הספוק שאומר ויהי צארצעים שנה ששע"ס ליליסחס ממלרים אחר צעשפי עכר למדש מוכייה שהיו צכנו ומה שאמר צאחד לדשם הוא חדש שצנו ואמר כי מתחילו עם שלשים יום ישנו עם שש צנמות. והטעם שכן י"ל חמספס חס כי צכחשצו שלשים על צכנו מלשים על אור עיניך וי"ד מייקן שכתב ויעל ע"ס מן הירדן צעבור למדש חלשון נעלסם אלאס למד שקודס טעברו כמעטו שלשים יום צכנלו של משה ועד מים יום סים צו שש צנמות. והכרייה שלסם צעלס סיום סזה (לסלן ל"ב ע"ס

(א) אלה הדברים אליו תתנמי אוקחותא די מליל משה עם קל ישראל
 כנסינו לתיה פר הון בעיקרא דירקא ענא ואמר להון
 הלא במדברא בטורא דסיני אתדיתבת לכון אריתא ובמישריא דמואב
 אתפרשת לכון בשה ניסין ופרישין עבד לכון קודשא ברין הוא מיזן דעברתון
 על זיף יפא דסוף דעבד לכון אקטרט לכל שבטא ושבטא ואתון סטיתון
 סגרתו סתריה וארנותון קדמוי בקסאון על מיסרא אלליא וטסתון עליו מלי
 שקרא ואתרעמתון על מנא דאחית לכון דיוור מן שמיא וישליתון בישרא
 בהצרות דתי חמי לכון למישתציא מגו עלמא אלולי דדבר לכון וכות
 אבדתכון צדיקיא ומיזן יזמא וארון קבא וסאני קודשא דחמיתון דרבא
 סגנא וכפר לכון על חובת עינל דרבא :

(גא) אלון תתנמי די מליל משה עם קל ישראל הובח ויהון עד דהיונו
 יתיבין בעיקרא דירדקא עני משה ואמר להון הלא במדברא בטורא דסיני

אתהיבת לכון אריתא ובמישרא דמואב אתפרשת לכון בשה ניסין ופרישין
 עבד לכון מיסרא די פר דיתון קייסין על יפא דסוף אתבוע יפא מן קייסין
 ואתעבד תרי עשר אטרסין מן אטרס דרא לכל שבטא ארנותון קדמוי על
 יפא וסרבתון על יפא דסוף על עיסק מלליא דישתלחון מן מדברא דסאון
 גור עליכון הלא תעלין לארעא דישלאל ובגין סנהא דאריתון גמשין מעיקא
 בלקסא דרין דמסליה קליל גרי בבון דיתתון ובתצרות די גמלו סתריה
 על די בישרא ובגין עניא דעברתון אטר גמסריה למשיצי יתכון אלולי
 דאדבר קייסא דיקנים לאבדתכון לאבדתם לתצוק תעלב ומשני ומנא די
 עברתון לשטיה וארון קבא די עלתכון בגייה תחיתון ויהיה בדיקא
 סגנא :

(ב) מלך דחרס יוסן מחורב מאורח מורא דבלא עם דיקם יצא תל דל סטיתון
 וארנותון קבא די איתתתון ארבעין שנין :

בעל המורים

יונתן

מדלך

אלה הדברים. כח ב'ע כחמנו [כ"ל הדברים כולל מנין ג' כדליתא דנפסא ענה
 ד' ל"ו] נפיי. ונענו בלוח' ונענו עברות מואב. ועל כל מלה ומלה
 כדכחו מ"ו נביאים בנימי. וע' צבוח' וע' עברות מואב שכן מ"ו וכנגדן ההיכ
 מ"ם פעמים נמורה על מ"ל וההיכ מ"ם פעמים על הגר הכל לידעק נמורה שנכחו
 עליה מ"ם נביאים. נבאשים. ואלה. ויקל. וידבר. אלה ק"ם בנימי יכלא. זהו
 דלשתי הכנה יכלא מ'. ובג' טורא. ק"ם בני' אהי"ם. וקוף הארמים על מ' מושבי
 טורא מ' י' ג' ב' ג' טורא אלהים זה [בדלתי כוונת רבינו על ענין יוסר עמוק.
 כי מלך טורא קלי ג"כ על השם ג"ה ענקל טורא כמ"ם ב' טלם. ונעמד ל"ם בקוד
 אלה טורא יעד טלם נכחא הפולם כו' וכדליתא דנפ"ל פ"ג. וכן מלך טורא נעמיקון
 טורא ונענו אטר. ובס מלך זה קלי על השם ג"ה כדל' דנעמטו ד' ל"ג יעל זה
 ויקבל זלם מה כו' דכפי זה אלי כו' ובס זכר יש קוד למקובלים כי זה בני' אלה
 דנפ"ק כדליתא נפ" עפע על נפ"ל עאלנות העעמיי. גם אלו ג' שעות טורא אלהים
 זה נעמד קדו ונעלה גוי"ק ט' כענין אעם דנפ"ק ונעם מומעו מן הקב"ה. הרי
 טורא טורא אל עקום אטר עמיי כי כל הטורה כולה עמוסי ימ' וימ' דנבני כעני
 עמוק עמוק מ' ונעלנו וע' נע"ע אופן ק"ע] חור ואל אסמייס מ' טורא : עול ג'
 דודיק [יהעזע ה') עול אה בני' וגו'. ה' דנבני נעמנו בקנה [מולין ע"ז] און
 נעמלון זו ולין שוחקין זו בשר ולין עקמין זו ולין שוחקין זו שניי'
 צלנס] חור עול טורא אה בני'. ע"כ מדפוש יען. [והנה לכאורה ק' דנעמטו
 דקיימולא דנעמט ויערש' וכשהוא יעב מדר ומחך ולין קמין כדלין עמונו ועומד
 ולעמט דנעמקס ואל ממול ל"ל ואל ממול וע' טלם טורא נעמל לנעול בקנה. עול טוף.

(ב) כנפינון מ' כהנילוס וכמורו הכנה נעמל כפו סיכך ואלו או כחושל וכו' .
 אקעיין מ' דרך העורב וע' : אלליס מ' מנגלים ונעמל נעמל נעמל הכנה
 כן. ומילטון ניעמל נעמל כחוס מ' זינעלמי גרי כחון שוחטון ונעמלוי די נעלן וכו'
 והנה יש עקום לעיין וכי נעמלום הפלוח מלוח והכל נעמלום סעלוו עאלו כשר ונין
 עיניהם סעמנה עס נעלו פגריהם ועל עס זה נקלס קצרות הפלוח כי עס קצרו עס
 הכס העמלויס קצרות הפלוח' ליט מלכות דהס כפי עקרות הפלוח כענו מלכות
 ול"ע ועמל יש לומר עמיד לקרות העקום הכוח חלחוט פ"ם סעלשו מ' פ"ם משה
 נקלס כשם חרש קצרות הפלוח כעמור נעמלו מן עשם כי עס קצרו עס
 העמלויס וכמעט הפ' הם מוכס והכסויס כעמייין לליל כעס נעמלונת היעז וכן
 נעמטו עמון העדרס ילקוע ענקסא וכי עני מלכות היו וכו' וע"ז דוק : והעמרכס
 ינעלמי בני כחון סיוון עין דנעמטו ינעמן לליל כעס טקס ועמ"ע : דהסל פנינל מ'
 וכן חוקק והול לשון העמכנס נעמלון וכן כנפוק חוקק אערוס ה' אמר' סבור'
 וגו' מ"י מיינל דה' סן ימיה וק"ל. ולא דנעמי נעמי מ' לא נעמלי אעמיי ללעס כן
 אלל' אמיי הקב"ה ה' וכן מ' לקען כל פוקק וואמר אליכ' כשם סיהל ללעס וכן
 דילקוע. סני לכון וסעמיי לכון עד וכו' מ' העמרכס וסעמיי לכון ל"ל הכנה סעלוס
 לכס

רמב"ן

ספורנו

הטורה ותשלום העולות לרין להיות נעמנד כל ישראל כאשר היה צנתון
 כטורה וממני סהארין דנבני העמייס האלח חור הכח' צ למקום עמק
 דנעמלנל זיכור הטורה ואמר חלח הטורה אשר עס עשה לבני בני ישראל
 אלה העדות סמקיס והנעמטמיס אשר דבר עשה אל כל בני ישראל נלחחם
 נעמלניס והזכיר כי היה נענר הידן צניח צלרין סיוון והיה ארץ עואב
 הכחז כנלן כי ישראל לא נעמנו ללרין מואב רק כחוחו סעלק עמכר

מהס סיוון כמו שנעמל צמכר על נעמלה והנה הזכיר כנלן עני דנבניס
 אמר דנבני עמל אל בני ישראל ככל אשר ליה ה' אורו אליהם חס כח
 אל הנעלמל עימל להס כעמכר הזה עאלו הכור עד הכה נעמלה ואלר עמס
 ככל אשר ליה אורו עמס לא הוסיף ולא גרע על עס נעמלוו והזכיר זה
 נענור עאלו אמר כשם וידבר ה' אל עמל ולכן כלל אורח עמל עמס כולם
 ככל אשר נעמלוו עמי הקב"ה ואמר עוד לי סוחיל עמל צלר אה הטורה
 חס

(ב) אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל וכו'. אמר שנכל אשר מהמקומות שהזכיר פה וחס מקומות אשר עומו עס ארמות דרכם צנאמ
 האל יתעלה להניעם נמדנר צעון הענגלים אשר עשה לכל ישראל אלה הדברים שיזכיר וחס : אחד עשר יום מחורב וגו'. וחס כי כל ל"ם
 ענה סעמנעס נמדנר אנה ואלה לא הלכו דנדין ישר מכוון אל עקום נודע וכסחי ועיניס אל עקום אשר עמס סיו נעייס ומחריס לחסוריהס או
 לנדין ולא דנדין ישר היה עמל אורו להס כלו מה נעמלנל עמל' י"א יום יש מחורב עד קדס נעמל דך סר עעיר עכח דרדך סיוכר קלר אלל
 ענבני דרכים. והאל ית' הולך אחכס לקדס נעמל ג' ימיס ודך המדנר הגדול והטורח ומעמי עונכס אחס נעייס כל זה האון וכל זה סיה אומר נעמל
 יכרו ויעצו אל ה' : (ג) יהי בארבעים שנה. אשר עכלו ממי מדנר דבר עמל אל בני ישראל לנדין הארץ : ככל אשר צוה ה' אותו אליהם.
 ססור

מירוש רשבים

אלה הדברים לפי משושו כל הנזכרים בפסוק זה מקומות הן כמו שמצינו שרנילים הפסוקים לתת סימן בתוך סימן אל המקומות שהוא רצה
 לפרש היכן. בלך לך. מקדם לבית אל ויש אהלה בית אל מים והעני מקדם. וישבו ויחוו לפני פי החירות בין מגדול ובין הים לפני
 בעל צפת. בסוף שופטים הגה חג לה' בשילה מימים ימימה אשר מצפונה לבית אל מורחה השמש למסלה העלה מבית אל שכמה ומנב
 ללכונה. וכל שכן שצריך לפרש היכן נאמרו המצות כמו שכתוב וידבר ה' אל משה בהר סיני. בערבות מואב. וידבר ה' אל משה במדבר
 סיני. בארץ מצרים החדש הזה. אף כאן עושה סימן בתוך סימן וכן הוא אומר וחרר ושונה דבר זה כשבא משה לפרש את המצות אלה העדות
 התקום והמשפטים אשר דבר משה וגו'. בעבר הירדן בניה מול בית פעור בארץ סיוון מלך האמורי הואיל משה וגו' בעבר הירדן. ובאיזה
 עבר הירדן במדבר באותו עבר הירדן שהוא לצד מדבר שהיו בו ישראל מ' שנה שהוא קרוי עבר הירדן ליושבים בארץ ישראל ולא בעבר
 הירדן שהוא לצד ארץ ישראל שנים הוא קרוי עבר הירדן להולכי מדבר שהיו בו ישראל. בערבה כלומר באיזה מקום במדבר באותו מדבר
 שבערבות מואב : מול סוף. שים סוף מתחיל ממזרח ארץ ישראל שנאמר ושתי את נבלך מים סוף עד ים פלשתים וגו' כלומר ממזרח ועד מערב
 והוא ים הפלח שכתוב בנבול קרן מזרחית דרומית באלה מסעי ונס בפרשת ואתחנן. וכל הערבה עבר הירדן מורחה ועד ים הערבה חדרו ים
 סוף שאצל ערבות מואב : ובין פארן ובין תמל. כמו בין בית אל ובין העי : ולבן חצרות ודי זהב. הבל מקומות לפי משושו. ודי זהב.
 כמו בת פי זהב שהוא שם משושו : (ב) אחד עשר יום מחורב. זה אמיתת הדבר שמתחיל לפסר כי לא עכבו בדרך לכד אחר עשר יום מחורב
 עד קדש ברנע וסוד היו מוזמנים ליכנס לארץ ישראל באותו הדרך שהלכו מרגלים כמו שאמר להם משה עליו זה בנגב ועלית את הים וכמו
 האומר

עַד קָדַשׁ בְּרַנְעֵי: וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה
 בַּעֲשֵׂתֵי עֶשְׂרֵי הָרִשׁ בְּאַחֲרֵי לַחֲדָשׁ הָרִבִּי
 מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים: וְאַחֲרֵי הִכְתּוּ אֶת
 סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן
 וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
 בְּעֶשְׂתָּרֶת בְּאֶדְרָעִי: בַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן
 בְּאֶרֶץ מִזְרַח הַיַּרְדֵּן מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת־
 הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְאָמֵר: וַיְהִי אֱלֹהֵינוּ
 הָרִבִּי אֱלֵינוּ בְּחָרֵב לְאֱמֹר רִבְלִיכֶם
 שָׁבַת בְּהַר הַזֶּה: פָּנּוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבָנּוּ
 בְּעֶרְבָה בְּהַר וּבְנַגְבַּ וּבְחֹף הַיָּם אֶרֶץ הַבְּנֵי
 וְהַלְבֵנוּ עַד־הַיַּרְדֵּן

בָּאָה: וַיְהִי בְּאַרְבָּעִין שָׁנִין בְּחֹדֶר עֶשְׂרֵי יָרֵחַ בְּחֹדֶר לַיְרֵחַ
 מִלֵּיל מִשָּׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל דִּיר־פִּקֹּדֵי יְיָ יְתֵה לְוַתְּהוֹן:
 וּבְתֵר דְּמָחָא יֵת סִיחֹן מֶלֶכָא דְאֱמֹרָא דִּיתֵב בְּחֶשְׁבוֹן וַיֵּת
 עֹג מֶלֶכָא דְמִתְנָן דִּיתֵב בְּעֶשְׂתָּרֶת בְּאֶדְרָעִי: הַ בַּעֲבָרָא
 דִּירְדְנָא בְּאֶרְעָא דְמִזְרַח שְׂרֵי מִשָּׁה פְּרִישׁ יֵת אֱלִמֶן אֲוִרְיָתָא
 הָדָא לְמִימְרֵי: וַיְי אֱלֹהֵנָא מִלֵּיל עֶפְנָא בְּחָרֵב לְמִימְרֵי סִינֵי
 לְכוּן דִּיתְבְּתוּן בְּמִזְרַח הַיַּרְדֵּן: וְאֶתְפָּנּוּ וּמְוִלּוּ לְכוּן וְעָלוּ לְמִזְרַח
 דְאֱמֹרָא וּלְבָל מְגִירוּהוּ בְּמִישְׂרָיָא בְּמִזְרַח וּבְשִׁמְלֵתָא
 וּבְדַחְסָא

מסרה ב נעשמי ב' לוח, י"ח, אלהם, מסר ד הכתו מ' א, י"ח נעשמו לאסור.
 סיסון מ"י וס"ו, יושב י"ט מ"ל צמון, מ"ל, יושב מן י"ט מ"ל, נעשמת,
 מ' באלרעני, ל' ה' הוילג, ב' ומ"ל דמ"ל, החורה, כל לית' צלו' מ"ל, ו אלינו,
 כ"ל מ"ל, במדע, מ' ו זבול, כל ל' לוי מ' סכני, ל' ו'ל' וסכניו, מ"י אשר
 הכ"ף ומ"ל אשר הנון, ובמקו, כו"ל מ"ל צלו', והלכנו, ס' א' ענהו מ'
 ת"א ויהי בארבעים שנה כ"ה ב. אחרי הבנות כ"ה ס ב. הואיל משה
 באר סופה לה. פנו וסעו קמח פל. עד הגדר הגדול נהר פרת עשומט מ.

הגדול

קשה שהמלך קשה על אחת כמה וכמה שהמלך קשה והמדינה קשה:
 אשר יושב בעשתרות. המלך קשה והמדינה קשה: עשתרות. הוא לשון
 לוקון וקושי וכוונ עשתרות קרים ועשתרות זה הוא עשתרות קרים שהיו
 עם רפאים שהם אמרעל שנאמר (צדאשית יד) ויכו את רפאים
 בעשתרות קרים ועוג נמלס מהם והוא שנאמר (שם) ויצא הסלים
 ולאוור (לקמן ג) כי רק עוג מלך הצטן נשאר מיימר הכפאים: בארעעי
 עם המלכות: (ב) הואיל. החמיל כמו (צדאשית י"ח) רב לכם
 האלמים: באר התורה. נענפים לשון פירעה להם: (ז) רב לכם
 שבת. כעשורו ויש מרדכי אגריס הכרה גדול' לכם ושכר על יימצחכם
 צכר הזה עשיחם משכן מנור' וכלים קנלחם תורם מניחם לכם כנסדדין
 שרי אלמים ושרי עלות: (ז) פנו וסעו לכם. זו דרך ערד וסדעם:
 ובאו הר האמורי. כעשעשו: ואל כל שבנוי. עתון ועולז ורז שיער:
 בערבה. זה עיסור של יער: בדר. זה הר המלך: ובשפלה. זו
 שפלת דרום: ובנגב ובחוף הים. השקלון ועזס וקארי וכו' כדליחא
 צספרי: עד הגדר הגדול. מפני שהם עם ארץ ישראל קרלו גדול
 עטל

נשילכם למחר ציחכם לארץ ונעזיל שקלקלחם הכז אחכם קציות
 הר שפיר ע' טכ: (א) ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר החדש
 באחד לחדש. עלמד שלא הוכיחם אלא קמוך לניחה עומי למד מיעקב
 שלא הוכיח את צמיו אלא קמוך לניחה אמר ראונו צמי חי אוור כך
 מפני מה לא הוכסחין כל שמי' הללו כדי שלא חמימי ותלך ומדקנ צעמו
 חמי' ומפני ד' דכיס חין מוכיחין את האדם אלא קמוך לניחה כדי שלא
 יכה מוכימו וטור ומוכיסו ותלא ית' סזיכו רוחו ומעחזיש ענטו
 כולי כדליחא צספרי וכן יסוע לא הוכיח את ישראל אלא קמוך לניחה
 וכן שנאל שנאמר (שמואל א' ז) הני עט זי וכן דוד את שלמה צו:
 (ד) אחרי הבתו. אמר עשה אם אני מוכיסם קודם שיכנסו לקלח
 שאלך יאעבו מה לא עלינו מה היסיו לנו אינו צל אלא לקמח ולמליח
 עילס שלין צו כח להכניסו לארץ למיך המחין עד שהפיל קיסון ועוג
 לפיכך והוכיסם אם ארנס ואמר כך הוכיסן: סיתון אשר יושב
 בחשבון. (ספרי) אינו לא היה קיסון קשה והיה שרי צעשטן היה
 קשה שהמדינה קשה ואילו היה עיר אחרת וקיסון שרי צמוכה היה

רמב"ן
 וזה רוח צמטח שנאמרו כזר שיחזור אחסם לצאר אחסם ולמדש צסם
 דכריס: ועסם הואיל משה. שרלס לצאר להם את החורה והזכיר
 כן להודיעם כי נענלמו רחם לעשות ק ולא לכוו שסם צזס מלשון הויל
 נל ולין זלו. הוילנו וכשז וכן דכיס: (ג) ועסם אחד עשר יום מחורב.
 יודיענו הכחוד שיעור המדצרי כי מוסרז שילאו עסם עד קדש צרנע מהלך
 אחד עשר יום נלצד כי קרזו הוא דקדך הר שיער וקדש צרנע הוא סוף
 המדצרי צנולו כר האמורי שהוא נמלח ישראל ועס ארץ קיסון ועוג אשר
 עם צלר החורה צניח עול צית פעור ואחרי כן אשר טכס הלכו דקך כר
 האמורי כל המדצרי הגדול והכורח ואחרי כן קספר כי צקדש צרנע שהוא
 צסוסם נמלחם צקשו מרגלים ונעחשז דרכם והלכו דקך ים סוף לאסור
 ולא לפריס עד מלחח ארצעים שזו ונענזור שלא היו ישראל עחה צמדצרי
 כי כזר נכנסו צלרץ עוואז בהקרת דרש הונקלום כי צמדצרי צערצה רמוזים
 סם להוכחות ועוד כי מדוע יזכיר כל אלה המקומות ויתן קיסונים ומלרים
 יומר סן כמורכ שרבו ושיעור הכחוד לרעמו אלה הדכריס אשר דצז עשה
 אל כל ישראל צעצרי הידדין דצז צמדצרי צערצה ונעול סוף צין שאלך
 וצין חוסל ולגן וסלרות ודי זכז ואחד עשר יום עמורז כי הזכיר להם כל
 עה שעשו צעקומות האלה ואמר כן אמר הכחוד כי סם צעצרי הידדין
 כהכר הויל לצאר החורה אשר הוכיסו אחסם ויען ויאמר ה' אלעיני
 דצז אלני צמורז לאמר וכן הוא דרש צספרי על דעת צזי יכודס אלל
 צזי יומי צן דורעסקית עשה אחסם מקומות שנקרלו כן: אשר יושב
 בחשבון. שלא יחסם עט אלל לצרה מעלך עוואז ונכחס להיות לו צית

(ג) סתף חר עשר יומין מן טורא דחורב אורח טורא דגבלא עד רבם דניעא על דחטתון וארזותון קדמוי אתעבבתון ודליבתון יתרון לירבעון שנת :

(ג) הנה לסוף ארבעין שנתן בחרסו רח הוא ירחא לשבט בחד בירחא סליל משה עם בני ישראל בכל די סקר יי יתיה לתתרון :

(ג) הנה בסוף ארבעין שנתן :

(ד) מן קמר דמחא ית סחון מלכא דאמוראה דיתבי בחשבון וית עוג סלכא

בעל המורים

במסכת וליך (שופטים ד') בצרכים אלף בישראל. לומר אם יהיה ס' ס' ב' ב' מ' סלף ס' לא רועה ולא מגן כי ס' מ' מגין עליהם מאויביהם. דליידי הסם ב' ס' סלכא (ס) לני למוקי ישראל והכל נתי כתיב בנתי' ענין הסורה שנלמד הוילי עשה ג' אר ס' המורה : (ס) הוילי ג' בעמדה הכל וליך (ט"א י"ב) כי הוילי ה' לשמים . (הושע ה') הוילי הלך אחרי לו . היינו דלמדי' בין כך ויין כך קרוין בניו של מקום בין עשין לטונו של מקום שמקיימין המורה דיינו הוילי משה ובין לין פבלש' דיינו הלך אחרי לו . הוילי ה' לעשות אהבה לו לעם . אם המורה הלח לאמר ומקין לי ה' אלהינו כלומר הוילי על יסוד הסם : (ו) במכר לאמר . כתי

רמבין

הסוקה סהיה הוא ונחמסמו עשה כי עמה אינו יושב בעמדתו כי גלחך אמורי הוא יושב ומקום מלכות כלומר המדינה שהוא יושב צה בלדעתי כי עם ארץ מלכותו בשנתן . ה' אלהינו דעך אלונו צורכ לאמר על דעתי סורכ עם מקום קרוז לכר קיי עמם יענו ישראל עמיה הוילי כי המדבר היס גדול ועם הכר אשר חמד אלהים ושמו קיי וע"כ תקרא כל המדבר מדבר קיי כאלו הוא מדבר הכר קיי ואמר הכמוז ויצאו מדבר קיי ויסנו במדבר ויסן עם ישראל נגד הכר שטנו במדבר במקום הנקרא סורכ והוא נגד הכר והאשכר שגם הכר גם המדבר יקראו קיי כי עם אלוני הכנה רבים ושם סמוך לכר מקום לו עיר מוקם ששמו סורכ ושם עמדתו ויצא אל הכר האלהים סוכה ענה אל הכר סורכ אשר עם הכר האלהים והכנה היה צורכ במקום אשר למדיו קרוז אשכר לו עמד עם משה ישראל ענה ולמיקן אשר אקורה נח וזכרה סיפור מפורז עד הכר ועממין יקראו כחמוז הכר קן כמו שאמר וישללו בני ישראל את עדיים וכה סורכ כלומר מן הכר אשר צורכ צחמוזו או לפינו או עמם כל הארץ סורכ והכר נתנב' וכן זכרו סורכ עמם ענדי אשר לייקת קמוז צורכ על כל ישראל מקים ועמממין ימוז לכל אשר נלמוזו צה ונאכל מועד אשר עם צורכ ורלתי צילמדנו מדממין לא ידעתי צה קיי גם לא עמממין צורכ גם מלח לא מחמה אשכר בערבות מולח רמו כי מוכר מקום אשר עם אהל מועד רק ליל אהב כי ספח סורכ כה קיי פה ספח סורכ והיוצא היה עם הכנה ויקרא עשני עמות וענייה סוים צעמם : (ז) מנו וסעו לכם . הזכיר לכם הארץ והדרך שילכו צה לעמממין ואחרי קן אשר רחא נחמי למכס כל הארץ אשר נעממתי לאצותיכם צחו ורעו את הארץ מטה לא ייעוד והכנסם כלשכר מירמתי . וקמם אשכר נעמם ה' כמו ואלף משה אשר

פירוש על אבן עזרא

מ"ס .) דעמם סמור לפה שאמר הוילי עשה צהר את המורה . והנה כחז אהב עוצר היס את הידן הוא מה שנה' עקב עמם ישראל אהב עוצר היס ולין לו לומר סמור לים שהוילי עשה לצדק את המורה ללא מה שאמר אהב עוצר היס כללו אשר עשה בקרוז אהב עוצר וכן צעמם . היס הזה אינו סוכר על צדק את המורה ללא על ספיר . (שיר ה' ו') עממו . חנוק ועכר . וכן כן רחוי להיות הוילי עשה ונחל . מ"ס עקמים כי הוא אומר על פה' הנה כל אולמי סריל כלמי ופה אומר הוילי כמו סלפ פ"ב ר"ל

סמורנו

הסודי לכם כל המורה טובה עד הכה כנלל : (ז) אחרי הבתו . חס עשה אשר סכמינו איזו עמוסה צלחן טענת : (ס) בעבר הידן בארץ סמור דואיל משה באר . ואמר שלח היו עוד נעים ורדים כי בערבות מולח היס סכיח העקע האסרון ועם זה אשר סכנר סמסן ורמס ועממין למסור . הוילי לנחך מה עממם שיטול צו סמק אחרי מוחו . והתחיל הנאור בלחמו אשר כך ה' אלהינו כרת עמנו צרים צורכ לאמר . וקודם שהתחיל הנאור אשר צו הכנה לכוזיר על קלת הענות אשר לישראל סכנת הנוך אל זה הנאור והאסרות עמה היה עממי עמם עוצר' לארץ בלעדיו ולא יוכל לסוים סבעת עממה ולא לנחך כל סמק שיטול וסמר איך נכטנו צה שלח יעצור הוא עומס צרוע צמירחם ועמממין למען יעמרו מוח מלחן ולכנה לנלמי סמסין

פירוש רשבים

האומר בסוף הפרשה וישכימו בבקר ועלו אל ראש הדר ויעמילו לעלות אל ראש הדר וגו' . וירד העמלקי והבנעני הישב בהר ההוא ויפחו וגו' . גם לפנינו ותודו ותעלו הרהר כל אלו הפסוקים מוכיחים כי מיד אלמלא חטאו במרגלים קרובים היו ליכנס לארץ ישראל מיד : סקדש ברנע . הוא סרבר פארן וכשנסעו סחורב בשנה שנייה בעשרים בחדש כמו שכתוב במ' בהעלותך ויסעו מדר ה' דרך שלשת ימים . ולמעלה כתוב בתחלת הפרשה ויהי בשנה השנית וכתוב בתריה ויסעו בני ישראל למסעיהם על פי ה' סמדרב סיני וישכון העני במדבר פארן ואחר כך תולך וסמסר היאך באו למדבר פארן שבתוך כך וירי העם כמתאוננים והתאוה תאוה שעל כך נקרא שם המקום קברות התאוה ומשם באו לחצרות ושם נצטרעה סרים ונשתדו שם שבעת ימים ואחר נשעו העם מחצרו' עד שבאו ויחנו במדבר פארן והיו וישכן העני במדבר פארן שאומר פארן למעלה והיו אחר עשר יום מחורב שהיו הולכין דרך ה' שיעיר שלשה ימי' כמו שכתוב ויסעו מדר ה' דרך שלשת ימי' ובשבע ימי' שלא נסעו עד האמק סרי' הרי עשרה וביום אחד עשר נסעו מחצרו' ויחנו במדבר פארן הוא קדש ברנע שמשם נשתלחו המרגלי' כמו שכתוב וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן אל מדבר פארן קדשה' ותי' ונרם העני ונמד מירה להשלמת עקבתם ארבעים שנה כמו שכתוב לפנינו והימים אשר הלכנו סקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל חר שלשים ושמונה שנה עד תום כל הדור וגו' ומה שכתוב ונסב את הר שיעיר ימים זה היה לאחר שנסעו סקדש עד שבאו לרד הדר על גבול ארץ ארזים בשנת הארבעים כל זה מירשתי אני הצעיר פירוש כתב ידו של רבינו . כי רבי אלעזר מבליינצי העמירני על האמת . ועתה אשוב לפירוש רבינו שמואל תציל וכן הורה לי הרב מי חכם ויבן את זאת כי סמוך זה לא נכתב אלא לפי שכתוב לפנינו ונסע מחורב ונלך את כל המדבר הגדול והגורא דרך הדר האמורי ונבא עד קדש ברנע סמוך לארץ ישראל שמקדש ברנע שלחו מרגלים ונשתדו שם ארבעים שנה לכך הוא מפרש כן כשנסעו מחורב ללכת דרך הר שיעיר דרך ישרה היו יכולים ליכנס לארץ ישראל באחד עשר יום עד קדש ברנע אבל לפי שחטאו ונסב את הרי שיעור ימים הבים עד ארבעים שנה ונ'

ינתן בן עזראל

דסתגן דיתבי בעשתרתחמא באררעת : (ו) בצקרא דירודגא בארעא דקואב שורי משה למסלא ית פתגמי אורייתא דרא למיסר : (ו) ה' אלהו סליל עמון וקא אנה באנפי נאפשי בהורב למיסר סגי לכון ואתרני לכן עד הארעא דקבלתון בית אורייתא ועברתון בית משכנא ומנו ומקיתתון רבנן גלילון וסבען ביש לכן לאיתרחא בטורא דרין : (ו) אהממיו וסולו לכן שיער והורקה ועולו למחרא דאמוראה ואת כל ריבוי עמון ומאז סקלון בקרמא דחורשא בטורא בשפילתא ובקרוסא ובסטר יסא אשקלון וקיסרין ארע כנגעאה עד קלהודי ולבגן אתר סורי בית מקדשא עי גרר' רבא גררא

פרת

ינתן

לכס וכן הוא בילקוט שמקן לשון רב לכס ג' דרכים חס אחד מזה : (ו) ונכנס ציט לכן לאיתרחא וכו' מי' לדבר רע לכס לעכב צהר סה והכנה לריוס עקיל סקב' מ"ז וכן לעיל סקוק ח' עשר (ו) עם אסתחון) : אסתניו ועולו לכוין כל זה עמממין בפרש' : ארע כנענאה עד קלודי ארץ כנען עד לשע כי לטק ארע סוף גבול ארץ כנען כד"ל ויהי גבול הכנעני מלדיון צלחה ונ' עד לשע וסמדי' ציונות עד קלהודי וע"ל פ' נח כמרגום יונקן נע"ש : (ז) צימסל סמכסל כנה פוי' סמרגומו של וסע סמסל : פסק שאלס לא מקיימו את המורה וסממין עליכס פנד : (ז) קנו . מ"ל בעלוק . י' לכס

אבן עזרא

והנה כתוב אהב עוצר היס את העדן : (ז) בעששו . מירממין סכסכה טעם : (ס) תואיל משה באר . סנים עמלים עוצרנים דנקים גלגל יד' ויך סמוק עכר והנה משה כחל מ"ל מעט לנכס סנוולו צמחר מה שיערע לאצותיכם ואמר לכם כל סמלח גם עממח כדגריס סמממי אצותיכם מי סמם ישמעום גם סם ממי ליר נלמון : (ו) בחורב . הוא סיני כלשכר אמרתי : (ז) מנו . עזרו זה העמקום : וסעו לכם . דרך סלפון עמו לך לך

הנה כתוב אהב עוצר היס את העדן : (ז) בעששו . מירממין סכסכה טעם : (ס) תואיל משה באר . סנים עמלים עוצרנים דנקים גלגל יד' ויך סמוק עכר והנה משה כחל מ"ל מעט לנכס סנוולו צמחר מה שיערע לאצותיכם ואמר לכם כל סמלח גם עממח כדגריס סמממי אצותיכם מי סמם ישמעום גם סם ממי ליר נלמון : (ו) בחורב . הוא סיני כלשכר אמרתי : (ז) מנו . עזרו זה העמקום : וסעו לכם . דרך סלפון עמו לך לך

פירוש על אבן עזרא

מ"ס .) דעמם סמור לפה שאמר הוילי עשה צהר את המורה . והנה כחז אהב עוצר היס את הידן הוא מה שנה' עקב עמם ישראל אהב עוצר היס ולין לו לומר סמור לים שהוילי עשה לצדק את המורה ללא מה שאמר אהב עוצר היס כללו אשר עשה בקרוז אהב עוצר וכן צעמם . היס הזה אינו סוכר על צדק את המורה ללא על ספיר . (שיר ה' ו') עממו . חנוק ועכר . וכן כן רחוי להיות הוילי עשה ונחל . מ"ס עקמים כי הוא אומר על פה' הנה כל אולמי סריל כלמי ופה אומר הוילי כמו סלפ פ"ב ר"ל

סמורנו

הסודי לכם כל המורה טובה עד הכה כנלל : (ז) אחרי הבתו . חס עשה אשר סכמינו איזו עמוסה צלחן טענת : (ס) בעבר הידן בארץ סמור דואיל משה באר . ואמר שלח היו עוד נעים ורדים כי בערבות מולח היס סכיח העקע האסרון ועם זה אשר סכנר סמסן ורמס ועממין למסור . הוילי לנחך מה עממם שיטול צו סמק אחרי מוחו . והתחיל הנאור בלחמו אשר כך ה' אלהינו כרת עמנו צרים צורכ לאמר . וקודם שהתחיל הנאור אשר צו הכנה לכוזיר על קלת הענות אשר לישראל סכנת הנוך אל זה הנאור והאסרות עמה היה עממי עמם עוצר' לארץ בלעדיו ולא יוכל לסוים סבעת עממה ולא לנחך כל סמק שיטול וסמר איך נכטנו צה שלח יעצור הוא עומס צרוע צמירחם ועמממין למען יעמרו מוח מלחן ולכנה לנלמי סמסין

פירוש רשבים

האומר בסוף הפרשה וישכימו בבקר ועלו אל ראש הדר ויעמילו לעלות אל ראש הדר וגו' . וירד העמלקי והבנעני הישב בהר ההוא ויפחו וגו' . גם לפנינו ותודו ותעלו הרהר כל אלו הפסוקים מוכיחים כי מיד אלמלא חטאו במרגלים קרובים היו ליכנס לארץ ישראל מיד : סקדש ברנע . הוא סרבר פארן וכשנסעו סחורב בשנה שנייה בעשרים בחדש כמו שכתוב במ' בהעלותך ויסעו מדר ה' דרך שלשת ימים . ולמעלה כתוב בתחלת הפרשה ויהי בשנה השנית וכתוב בתריה ויסעו בני ישראל למסעיהם על פי ה' סמדרב סיני וישכון העני במדבר פארן ואחר כך תולך וסמסר היאך באו למדבר פארן שבתוך כך וירי העם כמתאוננים והתאוה תאוה שעל כך נקרא שם המקום קברות התאוה ומשם באו לחצרות ושם נצטרעה סרים ונשתדו שם שבעת ימים ואחר נשעו העם מחצרו' עד שבאו ויחנו במדבר פארן והיו וישכן העני במדבר פארן שאומר פארן למעלה והיו אחר עשר יום מחורב שהיו הולכין דרך ה' שיעיר שלשה ימי' כמו שכתוב ויסעו מדר ה' דרך שלשת ימי' ובשבע ימי' שלא נסעו עד האמק סרי' הרי עשרה וביום אחד עשר נסעו מחצרו' ויחנו במדבר פארן הוא קדש ברנע שמשם נשתלחו המרגלי' כמו שכתוב וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן אל מדבר פארן קדשה' ותי' ונרם העני ונמד מירה להשלמת עקבתם ארבעים שנה כמו שכתוב לפנינו והימים אשר הלכנו סקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל חר שלשים ושמונה שנה עד תום כל הדור וגו' ומה שכתוב ונסב את הר שיעיר ימים זה היה לאחר שנסעו סקדש עד שבאו לרד הדר על גבול ארץ ארזים בשנת הארבעים כל זה מירשתי אני הצעיר פירוש כתב ידו של רבינו . כי רבי אלעזר מבליינצי העמירני על האמת . ועתה אשוב לפירוש רבינו שמואל תציל וכן הורה לי הרב מי חכם ויבן את זאת כי סמוך זה לא נכתב אלא לפי שכתוב לפנינו ונסע מחורב ונלך את כל המדבר הגדול והגורא דרך הדר האמורי ונבא עד קדש ברנע סמוך לארץ ישראל שמקדש ברנע שלחו מרגלים ונשתדו שם ארבעים שנה לכך הוא מפרש כן כשנסעו מחורב ללכת דרך הר שיעיר דרך ישרה היו יכולים ליכנס לארץ ישראל באחד עשר יום עד קדש ברנע אבל לפי שחטאו ונסב את הרי שיעור ימים הבים עד ארבעים שנה ונ'

הַגִּדְלָה נְהַרְפָּרַת: " רָאָה נִתְתִּי לַפְּנִיכֶם
 אֶת־הָאָרֶץ בְּאוֹ יְרוּשׁוֹ אֶת־הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם
 לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְהֵם
 וְלְיִרְעָם אֶתְרֵיהֶם: " וְאָמַר אֲלֵכֶם
 בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבְדִי
 שָׂאת אֶתְכֶם: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבֵּה
 אֶתְכֶם וְהִנֵּה הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
 לְרֹב: " יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסַּף
 עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעֻמִּים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם
 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְכֶם: שְׁנֵי י"ב אֵיכָה אִשָּׁא
 לְבְדִי מִרְחֹק וּמִשְׂאֵכֶם וְרִיבְכֶם:
 י" הָבֹו לְכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנִבְנִים
 וְיֹדְעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וְאֲשִׁימָם בְּרִאשֵׁיכֶם:
 י" וַתַּעֲנוּ אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הִדְבֵּר אֲשֶׁר־
 דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת: ט" וַאֲפָקָה אֶת־רֹאשֵׁי
 שְׁבֻטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְיֹדְעִים וַאֲתֵן
 אוֹתָם רִאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי עֶשְׂרֹת
 וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: ט" וַאֲצִוֶּה אֶת־שְׁפִטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין

וּבְדֵרוֹמָא וּבְסִפְרָא וּבְנֶעְמָא וּבְנֶעְמָא וּלְבָנֵי עַד־נֶהְרָא
 רַבָּא נֶהְרָא סָרְתָּ: " חַוִּי דִּיבִית קְדַמְכוּן ית אַרְעָא עֹלוּ
 וְאַחֲסִינוּ ית אַרְעָא דִּי כִּיּוּן י" לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
 וְלְיַעֲקֹב לְמֵתָן לְהוּן וְלְבְנֵיהוּן בְּתֵרֵיהוּן: ט" וְאַמְרִית לְכוּן
 בְּעַדְנָא הִדְוָא לְמִיטְרָ לִית אֲנָא יְכִיל בְּלַחְדֵי לְסוּבְרָא יתְכוּן:
 י" וְאַלְהֵכוּן אֲסִינֵי יתְכוּן וְהָאֵי אֵי תִּיכוּן יוֹמָא דִּין כְּכֹכְבֵי
 שְׂמִיָּא לְמַסְנֵי: י" וְאַלְהָא דַּאֲבְרָהָם יוֹסֵף עֲלֵיכוּן כְּוָתְכוּן
 אֶלֶף זְמַנִּין וַיְבָרֶךְ יתְכוּן כְּפִמָּא־דִּי מְלִיל לְכוּן: י" אֲבָרִין
 אֲסוּבְרָ בְּלַחְדֵי מִרְחֹק וְעַסְקִיכוּן וְדִינְכוּן: י" הָבֹו לְכוּן גְּבָרִין
 חֲכָמִים וְיֹדְעִים וְיִסְוִלְתְּנוּן וְיִמְדְּעוּן לְשִׁבְטֵיכוּן וְאַמְנִנּוּן רִישֵׁין עֲלֵיכוּן:
 י" וְאַתְבַּתְּנוּ יתִּי וְאַמְרְתוּן מִן־פְּתִיחָא דִּי מְלִילָתָא לְמַעַבְדָּ:
 טו" וְדַבְרִית ית־רִישֵׁי שְׁבֻטֵיכוּן גְּבָרִין חֲכָמִים וְיִמְדְּעוּן וְיִמְנְתִי
 יתְהוּן רִישֵׁין עֲלֵיכוּן רַבְנֵי אֲלָפִין וְרַבְנֵי סְאוּתָא וְרַבְנֵי
 חֲמִשֵּׁין וְרַבְנֵי עֶשְׂרֹתָא וְסָרְכִין לְשִׁבְטֵיכוּן: ט" וְאַפְקִדִית ית
 דִּינֵיכוּן בְּעַדְנָא הִדְוָא לְמִיטְרָ שְׁמַעוּ בֵּין־אֲחֵיכוּן וַתְּדוּנוּן

קישטא
 מִסְרָה גְּדוּלָּה כָּל או"י מ' צַעֲרָא ח' לְאַחֲסִינָא כו"ל כ"כ ס'ו וְיַי' צַעֲרָא ח' לְאַחֲסִינָא
 מ'ל' ט' וְהַמָּה כו"ל חֲסָד' אֲלֵכֶם ו' ס' בְּחֻמָּה סוֹא חִינֵק בּוֹא'וֹ אֲוֹכַל כו"ל
 מ'ל' שְׂאֵת י'ד' ו' וְהַמָּה צ' כוֹכְבֵי כו"ל מ'ל' צַעֲרָא ח' לְאַחֲסִינָא לְרַבֵּי כו"ל מ' צַעֲרָא
 וְאֲחִינּוּ ית אַרְעָא דִּי כִּיּוּן י" לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לְמֵתָן לְהוּן
 וְלְבְנֵיהוּן בְּתֵרֵיהוּן: ט" וְאַמְרִית לְכוּן בְּעַדְנָא הִדְוָא לְמִיטְרָ לִית אֲנָא יְכִיל
 בְּלַחְדֵי לְסוּבְרָא יתְכוּן: י" וְאַלְהֵכוּן אֲסִינֵי יתְכוּן וְהָאֵי אֵי תִּיכוּן יוֹמָא דִּין
 כְּכֹכְבֵי שְׂמִיָּא לְמַסְנֵי: י" וְאַלְהָא דַּאֲבְרָהָם יוֹסֵף עֲלֵיכוּן כְּוָתְכוּן אֶלֶף
 זְמַנִּין וַיְבָרֶךְ יתְכוּן כְּפִמָּא־דִּי מְלִיל לְכוּן: י" אֲבָרִין אֲסוּבְרָ בְּלַחְדֵי
 מִרְחֹק וְעַסְקִיכוּן וְדִינְכוּן: י" הָבֹו לְכוּן גְּבָרִין חֲכָמִים וְיֹדְעִים וְיִסְוִלְתְּנוּן
 וְיִמְדְּעוּן לְשִׁבְטֵיכוּן וְאַמְנִנּוּן רִישֵׁין עֲלֵיכוּן: י" וְאַתְבַּתְּנוּ יתִּי וְאַמְרְתוּן
 מִן־פְּתִיחָא דִּי מְלִילָתָא לְמַעַבְדָּ: טו" וְדַבְרִית ית־רִישֵׁי שְׁבֻטֵיכוּן גְּבָרִין
 חֲכָמִים וְיִמְדְּעוּן וְיִמְנְתִי יתְהוּן רִישֵׁין עֲלֵיכוּן רַבְנֵי אֲלָפִין וְרַבְנֵי סְאוּתָא
 וְרַבְנֵי חֲמִשֵּׁין וְרַבְנֵי עֶשְׂרֹתָא וְסָרְכִין לְשִׁבְטֵיכוּן: ט" וְאַפְקִדִית ית
 דִּינֵיכוּן בְּעַדְנָא הִדְוָא לְמִיטְרָ שְׁמַעוּ בֵּין־אֲחֵיכוּן וַתְּדוּנוּן
 קישטא
 ת"א ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם כִּי כֵּס. רַבֹּו לְכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְיֹדְעִים וְיִסְוִלְתְּנוּן
 וְיִמְדְּעוּן לְשִׁבְטֵיכֶם וְאַמְנִנּוּן רִישֵׁין עֲלֵיכוּן: ט" וְאַפְקִדִית ית דִּינֵיכוּן
 בְּעַדְנָא הִדְוָא לְמִיטְרָ שְׁמַעוּ בֵּין־אֲחֵיכוּן וַתְּדוּנוּן

אֶתְכֶם רִאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי עֶשְׂרֹת
 וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: ט" וַאֲצִוֶּה אֶת־שְׁפִטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין

ישראל מרשתין סיי חסד מהס רוחה חס צעל דינו עולמ דנין אווער
 יש לי עדין גלגל דינא יש לי רחום להציל עוסקף חיי עליכס דינין:
 ושושלת אמו. עולמ דנין (י"ב) כנסדרין (ט) אפימקובין קדיס עשה
 ללאת אמרו מה ראה צן עמס ללאת שמה אינו עשוי בתוך צינו איסר
 ללאת אמרו מה ראה צן עמס שלל ללאת מה חסס סגוריס יעשו ויופץ
 עליכס עטת רעות וחסוד עליכס מעשנות (ס"א) עטת ומעשנות: וריבכס.
 עולמ דנין סגוריס: (י"ג) רבו לכס. חזינו עולמס לזכר: אנשים.
 וכי מעלס על דעתך נשים מה ח"ל חסמס לדיקיס: חכמים. כסופיס:
 נבותיס. עניינס דזר מתוך דזר זו היא עשאל חריוס חס דני יוסף
 מה צן חכמים לנזויס. סכס דווע ללמתי עשיר כעמעניאין לו דינין
 לרחות רוחס וכשאיין לו יעשו וחויכס צנון דווע ללמתי סכר כעמעניאין
 לו מעות לללות רוחס וכשאיין עניאין לו הוא עשור ועניא
 מעלו: וידועיס לשבטיכס. עסס ניכריס לכס עשס צל לפני מעוסף
 צעליחו איני יודע מי הוא ועליזס עשס הוא וחס סגון סול אלל חסס
 מניקין זו עשחס גדלחס חוחו לכך נלמך וידועיס לנצטיכס: ברשויכס.
 חלסיס ומצודיס עליכס עסחי סגון צסס כזור וירחס: ואשויכס.
 (י"ב) כנסדרין (ט) עקר *י"ד לנד עשעוויחיס של ישראל חלויח כרלס
 דינימס עס' לסס למחות ולכוון חוחס לזכך ישראל: (ד) ווענו
 אותי וגו'. סלמס חס דזכר ללכחחס סיי לכס להציז עשס דנינו עני
 נחס ללמוד מתך לו מתלמידך לל (ספרי) עוף סלמסעכ עליו אלל
 ידעתי מעשנותיכס סייחס חווריס עכשו יחננו עליי דינין סכזס חס
 איין מניכנו חנו עניאין לו דרוך וכול נחל לט עיס: לעשות. חס
 סייחי מעעלל חסס חווריס עשס עכרס: (טו) וקכח את ראשי
 שבטיכס: מעכחיס דזכריס אשיריכס על מי צלחס ללחחנות על צני
 חזכריס יספק עשק על צני חסס עמקלחו חסיס רעסס סלך ועסלס וכל
 לעון

מעל הדיוט חוור עזד ערך ערך הדבק לשחזור וישחזור לך (עשועות
 מד) קצו לבני דיכסל וחידיך. (ס) ראה נתתי. צעניכס חסס רוחיס
 איני חוור לכס עולמו ועשועות: באו ורשו. איין מעכרע דזכר וחינין
 לריכיס ללמסע חילו לל עשלו מרלשו לל סיו ניכריס כלני ינין:
 לאבתכס. למס חזכר עזר ללחכריס ליספק וליעקב חלל חזכריס כדאי
 לעשלו יספק כדאי לעשלו יעקב כדאי לעלמו: (ט) ואמר אליכס בעת הריח
 לאמר. מסו לעשור חוור לסס עשס לל ועעלמי חיי חוור לכס חלל חסי כק"צ:
 לא אוכל לבדי וגו'. חססר שלל סיי מעס יכול לדון חס ישראל חסס סחיליס
 מעעריס וקדע לסס חס סיס וסוריד חס סען וסגיו חס סעלו לל סיי
 יכול לדונס חלל כך חוור לסס ח' חלסיכס סכזס חסס סגיל וריכיס
 חסכס על דיניכס נעל חס סערוכס עכס ונחשו על דיניין וכן חוור סלמס
 (עלכיס ח' ג) כי מי יוכל לשפוט חס עוף סכזר סזס חססר מי סכחוד
 זו (סס ד') ויחכס וכל סלדס חוור מי יוכל לשפוט חלל כך חוור
 סלמס איין דיני חוורס זו כדיני עשר סלחנות עש סלס דן וסורג וכו'
 וסונק ועסס חס דנינו וכול איין צכ כלוס חיי חסיני עמון שלל
 דנין נעשוח חיי נחצו עשלמך (עשלי כז) וקדע חס קובעיסס נעס:
 (י) והגבם היום כוכבי השמים. וכי כוכבי סעמיס עשלות סיוס
 וסלל לל סיו חלל ס' רישוח חסו וסככס סיוס סככס מעשליס חיוס
 קיימיס לעולס כחמס וכלצסס וכוכביס. (י"א) יוסף ה' עליכס ככס
 אלף פעמים. מסו עזר וינך חסכס כחשך דזכר לכס חלל חוור לו, עשס
 חסס סוח קלצס לזכרתינו כזר כזמיס סק"צ חס חזכריס (זכרלשית
 י"ג) חסר חס יוכל חיס למנות וגו' חוור לסס זו מעלי סיי אלל הוא
 ינך חסכס כחשך דזכר לכס: (י"ז) איכה אשא לבדי. חס חוור לקבל
 עכר לל חולל זו סיי עשענתי (ס"א עשענתי) לכס לל מעעמי חיי
 חוור לכס חלל חסי סקדוט צנון הוא: סרחכס. עולמ דנין
 *ע"י ומכס סול מלל י"ד וייין צככר צ"ל.

ינתן בן עזראל

עלי בישתא ומילי דינגבן, דמסקין בלעא לאפוקי תרי: (טו) וסנו לבון גנברין
 חביטין וסוקלתגין מרעזגיהון וסרי מנעא לאשבטיאון ואמניון רישין עליבון:
 (יד) ואצביטון תי ואמרתון תקין שתגאא דמליחא לאקעדי: (טז) ודברית
 תי רישו ששביטון ואורבתגון במליא גנברין חביטין וסרי מנעא וסוקלתגון
 פרעזגיהון לא אשבחית ומניתיתון רישו עליבון רבגי אלפין רבגי מאתגא
 רבגי חמשיין תריסר אלפין רבגי עשרייתא שית ריבון וסריקן לאשבטיאון:
 (טז) ובקדית תי דיגיבון בעדקא הריא תי סדרי דיגיא למיטר קבילי סן
 אחובין הלא וסלל חר כל מיליו וחד מקטע מיליו ומרשמתגון מיליהון לית מקשר

פחת: (ח) חסון די ספרית, קרמיבון ית דיירי ארעא ולא תצטרבון למיטול
 ויבא עולו ואחסינו ית ארעא וקבעו בה דפמיא ופלגוהא הי קמא דקניין
 לאבהתבון לאבהיהם וליעקב למסן לדון ולגדיהון בתרדהון: (ט) ואקרת
 לבון בעדקא הריא למיטר ליתגא שביקבון על דיגיאי חר דגיא לא וקילגא
 בלחודי למסוקרא תבון: (י) מיטרא דיי אלקבון אבני תבון והאייתבון
 חמא רון היא פבוקבי שמיא לטני: (יא) הי אלקא דאבהתבון יוסף עליבון
 שותבון אלק וסנן מסול ברקתי דא וברך תבון בלא סביקא היקמא דמליח
 לבון: (יב) היך אגא וקיל בלחודי למסבול סרוחא אקברפותבון דמסוקלן

לבן

ינתן

(ח) דעטיל ועלגוהא עיין צילקוט דף מ"ט סכסח לין אחס לריכיס לא קצע דומסון
 וכו' מיטע למנוח אכסיס על הגורל לחלק את הארץ על פי הגורל וכן ופלגהא פי'
 מחלק גם כן. ויש מפשטים דיוטעי הוא מעיל שיש לו שני לוחות ולגושים אוחו אכסי
 מלחסם אזל לכס לא נלעךד העלגתס הוא וק"ל ומ"כ וז"ל כ"ל כמו דופסיס פלשין יתן
 פעיל כרות ורלה לומר עשו שני כרות וקבעו לכיטין עוב כנהגה עד הייז כמלחמים
 מדינה או עיר עשיתס מדורות אור של עמחה וקובין לוסס בלשון אשכנז (פרייזע
 פייער) ובאשכר עשו ישראל בשמס השוחבה ופחה אחר קבעו נחמס שיהא נלחא לכס
 אקילוס נלחמס הארץ וסחלקנ בלי כעטור וסיקוס וק"ל: (יג) אפסקוספוסון לשון
 אפיקוס וכבר עמורש בפריס"י גס כן: ודמחשלין וסלשכר דמיסי סכנוס ינתנן כנה
 דמחשליטון: דמסקין בלעא לאפוקי תרי כו' ארוז"ל צפדיס וביצנס מלמד שהיו מערערין;
 וכו' מוליח סלע כדי ליעול, שייס שני' ליעול זלשע: (יד) וסוכלתגין מערעריהון
 מיכוס שחס כגויסיס כי הענון יקרא כשהוא חזק דבר מחור דבר מלבו עה שלל שמוע
 מרבו כדפיס"י וכן מערעריהון לשון ורעיוני לבדן סמוע דבר שהוליס מוסמחיס עלמו:
 (טו) וסורכתגון פי' משכסיס דברביס, ככני ממשין פריקר אלפין וכו' שכן חלס חשבון
 של עשירי כרוא של ישראל שרי אלפייס שס מלות ושרי מלות שסס אלפייס וסכני סמגא'
 י"ג חלק ושרי עשרו' ק' אלפייס מן ששיס כרוא: (טז) דלל מלל סד פל מלני דמסוך

זף

לבס לפתח מכל מעשיס רעיס. א"כ כ"ג שחסיס עוויס הענייסי עמסי: (ח) ראה
 כספי לפניכס קב"ה אחר כך למשה לאמר לישראל אי נמי ראה חסר על כל אחד
 ואחד: (ט) חלכס סקר' כי י"ע הוכיח. וי"ע כחיב ויחמ משה בחורה. [ג"ד כי
 ג' מסי ציהמע עי' דנח מ' נכחה] והכנס. ג' הכא וליךד והכנס הלכיס שיש אחרי
 שריות לבו (ירעיה י"ו). פי' אע"פ שהלכס אחרי שריות לבכס סהכס הויס ככוכבי
 השמיס לרות: ורנך. ג' נמס' וליךד וינך כל צטר סס קדשו (סליס קמ"ה). כיון
 שניכר אסכס ינך כל צטר סס קדשו שילערו כרוך עקייס בעמסו: ושעמס. כחיב
 פי' [פכש"ג] לומר לך כי י"ע סחסו כו' סדיינן צמורה. ד"ל ושעמס סקר לומר
 לך כי סחסיס סו' צלשסיס בנציל שיש צידס לצמור וליין מוחין: ואחן אוסס לסמסי.
 סחסיס מלל ו' לומר לך שיהי צהס ו' מלות עמנו צ' סחמקין [ד' ס"ח] לזיהו בן
 שה"כ כל מי שהוה שפל צרך. עמון. סייף וטייל. סייף וניקף. גריס צמורייתא
 סדיכס. ולל מוחיק סיבוש'ס לפש"י: שרי אלפייס שרי מלות שרי ממשיס ושרי עשרות.
 ד"ל שרי כנגד ד' דגליס: וסעריס לצפניכס ולוהו כח לפקל וכלועה שליה אוסס
 שפסלו מן סעועריס שיריו אוסס נצקל ולוועה. ולוהו חס שפטיכס צעס סהיס.
 כל דיין ודיין צורכו כמחש דבורו. וחו חס שפטיכס צעס סהיס שיהי צו: ולוהו
 חס שפטיכס צעס. כ"ס ושעס לומר לך שלריך שיטע דייני: ולוהו חס שפטיכס צעס
 הוה

רש"י

שרי אלפיים. (סכסדרין י"א) חסד מעונה על חלק. שרי פטאות. חסד מעונה
 על מלח: וששורים. מניתי עליכס לשכניכס חלו סכוספתין וסכמין כדלועס על
 פי דידייני: (טז) ואצוה את שושטיכס. (ספרי) אצמתי להס סו ממונין סייך
 חס צל דין לפניך פעס חסח שחיס ושלס חל חלומר ככר צל דין זס לפני
 פעמיס

לשון סנה: אנשיס חכמיס וידועיס. אזל כגויסיס לח מלחתי (ספרי)
 א חסח עשנע מדות סממר יחרו למשה ולא מלל חלל שלשס אכסיס
 לדיקיס חכמיס וידועיס: ראשיס עליכס. שחסיגו צהס כבוד ראשיס צומקס
 ראשיס צעמכר ראשיס צמח'ס ומתן כנכס (מניינו לב"ה) אחרון ויולל ראשון:

אבן עזרא

לך: (ט) לא אוכל לבדו. כעמס לח תוכל עשוסי ל'לדך: (י) הרבה
 אתכם. צעלריס וסתקיימה סכרעה שניכר לזייכס: וטעס ככוכבי השמיס.
 דרך עשל ל'פעמיס ע"ס חלק וכן מלה סך לשון קדר: (יג) טרחכם.
 מנזרת היו עלי ל'לטרס ומיכוס מרסכס להכין חניסיס סחליס סעל'ס:
 ומשאכס. שצקסו לחס ומיס ונשר כמו ולשום חס מלל כל העס יסוה:
 וריבכס. זס עס זס: (יד) הבו. מלה זרה וסיכ סס"ל רחוי לסחשוש
 צצורו ופח: וידועיס. שחס היו ידועיסי שיכירוס סכל: (טו) שרי
 אלפיים. פ'מירשתי: (טז) שמועי. עס ספועל כמו זכר חס יוס סענת
 וס"ל

אמר בלה אל ה' וסס פיכשתי: (ט) ואומר אליכם בעת הריא לאמר.
 קודם שאמר לנו ה' צמורכ כז לכס סנת צהר סזס על דעת סלומריס
 קודם מתן תורה צל יחרו ועמס צנת סהיס צצנתו צמורכ אזל סזכר
 זס צכחן לאמר סנס קצלו חס סתורה וסו עליכס סופטיסי ושועריסי
 לספוס ולסחיג אכנס וסנה היינו מוכניס ומזומניסי לצל צלרן ונכע
 עמורכ לדלנינו עס סופטיינו חקיינו וחקרצון חלי כלכס עס סממיכס
 ורלשטיכס ונקשחס מרגליס וסתקלקל הענין: וטעס טרחכס ומשאכס
 וריבכס. על דרך סעטס כח משה כצני להס שלשס סדצריס שאמר ליחרו
 ססיס סוה עושס לעס כמו סעירשתי עס וסזכין לישראל צמח'ס אמר
 סרסכס ככד וסודעתי חס סוקי סללסיס וחס חורוטי כי סורכ גדול סיס
 משלכס ככד לדכ"ס חללסיס שסוה ענין חללה סמחפכל עליסיס וסוה מלשון
 סעעעטיסי וסמר סזו לכס חניסיס סממיסי וכוניסי ידועיסי על דידייני בלכד
 מלמד שהיו סרסנין סיס חסד מוס כרוח חס צעל דינו טולל דיינין אומר יס לי עדיס
 להניח יס לי רחיות להניח מוסקי חסי עליכס דידייני וסדין
 סזס לח ידעתי אחרו שיהא צעל סדין יכול להוסקי דידייני יוחר על שלשס צדיני
 עמונות וכל סכן לחסר שסען צפניסיס ורלח סצנינו טולל דיק שאלו
 קבל עליו קרוב או סקול יטל לסור צו עד לחסר גמר דין אזל שלשס סכסרין
 לדון חלינו כול לסור צו וסמל כול לסור צו וסמל כול לסור צו וסמל כול לסור צו
 חסי טרר לי וסכרו חסח עמיס אחרסיס וסס יכרכו עד לחס וסח סדין עמכר
 צמחשס או צוחר כמו סחמכ חלינו דונס דין סכמכ ס' לדן סכמכ
 צי וחסע שני' סופין לדון צפניסיס סכשירו כוה לקבל עליו לדון אזל כוה
 לככור יוחר צורכ דסוס ליי כולומר נלך למקיס סוועד סעועעין לו צמקוס
 סלך עס פורכ סכך כלמוינו סנחמכר לכך נלך סכרוף סלך חסר צ"ד יסו
 ורצוי סממיס צ"ד יסו סוה וסנה צמדכר סו סכממיס מליון עמסיס
 ויסלק לומר נלך למי שרי סללסיס: (יג) וידועיסי לשבטיכס. שחס
 ככריס לכס סחסיס צל למני מעוט' צמליתו חלינו ידע מי סוה ומלי זס
 סנע סוה אזל חסח מניכריס אחרו סנדלחס אחרו לשון רש"י ומיפרי וסס
 כן יהי סצפניכס קסור עס וידועיסי אזל על דרך סעטס עעמו סזו לכס
 לסצפניכס

רמב"ן

אמר בלה אל ה' וסס פיכשתי: (ט) ואומר אליכם בעת הריא לאמר.
 קודם שאמר לנו ה' צמורכ כז לכס סנת צהר סזס על דעת סלומריס
 קודם מתן תורה צל יחרו ועמס צנת סהיס צצנתו צמורכ אזל סזכר
 זס צכחן לאמר סנס קצלו חס סתורה וסו עליכס סופטיסי ושועריסי
 לספוס ולסחיג אכנס וסנה היינו מוכניס ומזומניסי לצל צלרן ונכע
 עמורכ לדלנינו עס סופטיינו חקיינו וחקרצון חלי כלכס עס סממיכס
 ורלשטיכס ונקשחס מרגליס וסתקלקל הענין: וטעס טרחכס ומשאכס
 וריבכס. על דרך סעטס כח משה כצני להס שלשס סדצריס שאמר ליחרו
 ססיס סוה עושס לעס כמו סעירשתי עס וסזכין לישראל צמח'ס אמר
 סרסכס ככד וסודעתי חס סוקי סללסיס וחס חורוטי כי סורכ גדול סיס
 משלכס ככד לדכ"ס חללסיס שסוה ענין חללה סמחפכל עליסיס וסוה מלשון
 סעעעטיסי וסמר סזו לכס חניסיס סממיסי וכוניסי ידועיסי על דידייני בלכד
 מלמד שהיו סרסנין סיס חסד מוס כרוח חס צעל דינו טולל דיינין אומר יס לי עדיס
 להניח יס לי רחיות להניח מוסקי חסי עליכס דידייני וסדין
 סזס לח ידעתי אחרו שיהא צעל סדין יכול להוסקי דידייני יוחר על שלשס צדיני
 עמונות וכל סכן לחסר שסען צפניסיס ורלח סצנינו טולל דיק שאלו
 קבל עליו קרוב או סקול יטל לסור צו עד לחסר גמר דין אזל שלשס סכסרין
 לדון חלינו כול לסור צו וסמל כול לסור צו וסמל כול לסור צו וסמל כול לסור צו
 חסי טרר לי וסכרו חסח עמיס אחרסיס וסס יכרכו עד לחס וסח סדין עמכר
 צמחשס או צוחר כמו סחמכ חלינו דונס דין סכמכ ס' לדן סכמכ
 צי וחסע שני' סופין לדון צפניסיס סכשירו כוה לקבל עליו לדון אזל כוה
 לככור יוחר צורכ דסוס ליי כולומר נלך למקיס סוועד סעועעין לו צמקוס
 סלך עס פורכ סכך כלמוינו סנחמכר לכך נלך סכרוף סלך חסר צ"ד יסו
 ורצוי סממיס צ"ד יסו סוה וסנה צמדכר סו סכממיס מליון עמסיס
 ויסלק לומר נלך למי שרי סללסיס: (יג) וידועיסי לשבטיכס. שחס
 ככריס לכס סחסיס צל למני מעוט' צמליתו חלינו ידע מי סוה ומלי זס
 סנע סוה אזל חסח מניכריס אחרו סנדלחס אחרו לשון רש"י ומיפרי וסס
 כן יהי סצפניכס קסור עס וידועיסי אזל על דרך סעטס עעמו סזו לכס
 לסצפניכס

פירוש על אבן עזרא

ל"ל כוחם ר"א כי הלמן עטר העלדים מכבר בלכר להם עוד הפעם. חס היפס ספסלה
 לחוסם שלל שעטע ע"כ הוסיף היס צ' פעליס. (שמוס י"ס י"ח) ר"ל סיס לו לומר
 בלשח סכסס. ועעמו כמו מלח עשור ער"ל לעשות אחרו ומלל אובל או חובל סזיהס עשרת יכל.
 בלחן ל"ל פסוק י"א. ל"ל סמקכר קודם מלח פעמיס ספן לשון קדר ר"ל
 סמקכר אחר מלח פעמיס. (ישעיה ח' יד). (צמדכר י"א ב). סר"ל רבו רע' חזו (סחליס מ"י ס') וזנו
 (צמדכר ל"א י"ט). ענ"כ יסרו. צלשסיס

ספורנו

השנית ענינם: (ח) ראה נתתי לפניכם את הארץ. יושני הארץ כי נתתו לפניכם ולא יתקוממו.
 באו ורשו את הארץ. את גליל הסענייניס כי סס
 עשכרס יטו ויצרכו או ימורו צלחי מלחמה: (יג) טרחכם. צקסעות סקורות צלחי
 סניצת ממון: וטשאכס. צלכרי כריס: וריבכס. צעריני סדין
 וסניצת עמון. חס סקר להצירכס חס סעטס סחני"ס שצטר אחרו סניכסו סלרן צלחי
 סוס מלחמה ססיס עריכס כז סתועלת וכבוד יוחר מכל נכסיכס
 ועריכסיס צמדכר ל"ל מנענו מלעורכ דברי רינות חיש על סנירו צלוקן סהולכך
 למנות מדרגות סופטיסי עד סכל עשרה עמס סו לריכיס לדיין סרסי
 וסין

אחיכם ושפסותם צדק ביד איש ובין
אחיו ובין גרו: לא תכירו פנים
במשפט בקמן בגדל תשמעון לא
תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים
הוא והדבר אשר יקשה מכם תקרבון
אלו ושמעתיו: ואצוה אתכם בעת
ההוא את בלתי דברים אשר תעשו:
וגסע מחרב וגלד את בלתי דבר
הגדול והגורא הוא אשר ראיתם דרך
הר האמלי כאשר צוה יהוה אלהינו
אתנו ונבא עד קדש ברנע: ואמר
אלכם באתם עדי הר האמלי אשר
יהוה אלהינו נתן לנו: כא ראה נתן
יהוה אלהיך לפניך את הארץ עליה
יש כאשר דבר יהוה אלתי אבתך
לך אלהיך ואליהם: שלישי כב ותקרבון
אלו פלכם ותאמרו גשלה אנשים
לפנינו ותפרו לנו את הארץ וישבו
אתנו דבר את הדרך אשר געלה בה
ואת הערים אשר נבא אליהן: כו וישב
בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר
ויעלו ההרה ויבאו עד גחל אשבל

קושטא בין גברא ובין אחיו ובין גיורה: י לא תשחמדעון
אפין בדינא מלי-וערא כרפא תשמעון לא תדחלון מן
קדם גברא ארי דינא דיין הוא ופתגמא די יקשי מנכון
תקרבון לותי ואשמענה: יח ופקדית ותכון בעדנא הוא
ית פל פתגמא די תעבדון: יט וגמלנא מחרב והליבנא
ית פל מדברא רפא ודחילא הוא די חיותון ארח מורא
דאמראה פמא די פקיד יי אלהנא ותנא ואתינא עד רקס
גיאה: כ ואמריית לכון אתיתון עד-מורא דאמראה דיין
אלהנא יהב לנא: כא חיו יהב יי אלהיך קדמך ית ארעא
סק אחסן פמא די מליל יי אלהא דאבהתך לך לא תדחיל
ולא תתבר: כב וקרביתון לותי פלכון ואמרתון נשלח גברין
קדמנא ויאליח לנא ית ארעא וייתבון יתנא פתגמא ית
ארעא די נפק בה וית קרניא די געול להן: כג ושפר בעיני
פתגמא ודברית מנכון תרין עשר גברין גברא חד לשבטא:
כד ואתפניו וסליקו למורא ואתו עד גחלא דאבתבלא ואלילו
יתו: כה-גנסו בידהון מאבא דארעא ואחיותו לנא ואתיבו
ותנא

מסרה הווא, כול סיכ וסלוי. טעם, ב' ספר ו'. סמיכס, מ'ל. גרו, ל' וס'י.
יו סכור, מ'ל. כקסן, ג' וכל לישל ספר בלוי. כגל, ג' ס'. פתגמון, מ'ל
ו' ונ'ן כפוסל. ושמעני, מ'ל. יח סהול, יו' וסירק. סכריס, י'ב ס' סלסה.
תעשון, מ'ל ו' ונ'ן כפוסל. יש הגדול, ס' מ'ל כפוסל. והנול, כל ל' בלוי
מ'ל. כליסס, כ'ל מ'ל בלוי. סתמ, ס'ו. וכסל, ג' ס' בלי. ככס, ס' י
דקי, כ סלסס, ס'. כקן, ס'. כא כס, ב' ס' מ'ל ג' ס' דין סתמ. סכסין, ס'ו
ומ'י. לך, הלמ'ד כקסן לכסס הז'ק. סתמ, ס'. כב וסקרבון, מ'ו ונ'ן כפוסל.
רשנה, ג' ס'. בה, דנע מד'ר. נסל, מן ס' ס' בלי. סליסן, מ'ל. כב וישב
כסרין וסין. לטעם, ג' דנסיס. כד הסרה, י'ב. וינלו, ס'. אשכל, ל' ס'.

ת'א ושפסותם צדק ינמות מן סנהדרין. לא תכירו פנים במשפט מופה מן
סנהדרין ופקידה שער ענ. כקסן כנרול תשמעון סנהדרין ס. לא תגורו מופה
מן סנהדרין וס. כי המשפט לאלהים הוא סנהדרין ו. והדבר אשר
יקשה מכם ס. ואצוה אתכם סס. אל תראו ואל תחת מולין כו. ויחפרו
לנו את הארץ מופה לו. וישב הדבר בעיני סס.

ת'א ושפסותם צדק ינמות מן סנהדרין. לא תכירו פנים במשפט מופה מן
סנהדרין ופקידה שער ענ. כקסן כנרול תשמעון סנהדרין ס. לא תגורו מופה
מן סנהדרין וס. כי המשפט לאלהים הוא סנהדרין ו. והדבר אשר
יקשה מכם ס. ואצוה אתכם סס. אל תראו ואל תחת מולין כו. ויחפרו
לנו את הארץ מופה לו. וישב הדבר בעיני סס.

רשי

אליא ויאמר לך נגד ס' משימו אמר לו הקצ'ס ולא אמרת אנכי סכואס
(סס י"א) אל תנס אל מלאכו: (יט) את כל הרברים אשר תעשון. אלו
עמרת דברים שנין דיני עמונות לייני נעשות: (יט) הסדר הגדול
הגורא. ססיו זו נעמס כקורות עקרים כקשות: (כב) ותקרבן אלי
כלכם. נעמסויה ובהן הוא אומר (דברים ס) ותקרבן אלי כל ראשי
עמסיכם חקיקים ותאמרו סן כאלו וגו' וותס קריבס יתס סוגנת ילדיס
עכדיס את חקיקיס וסלפוס לפייסס חקיקיס עכדיס את כאלסיס ללכת
לעמיס אכל כון ותקרבן אלי כלכס נעמסויה ילדיס ווספין את חקיקיס
חקיקיס ווספין את כאלסיס: וישיבו אותנו דבר. (ססרי) בלויס לנסון
סס מדברים: את הדרך אשר נעלה בה. אין דק שאלן נס עקמונות:
ואת הערים אשר נבא אליהן. תסלס לכנוס: (כג) וישב בעיני הדבר.
נעיני ולא נעיני סקוס וסס נעיני מנכ סיס מוז למה אמרת כומכות מסל
לחיס שאלוכ לסכרו מטר לי סמוקד זס אמר לו סן סתמו סתס לי לנסין
אמר לו סן כריסס ונעשות אמר לו סן כיון סתסס שאלן מעכנו כלס אמר
סלוקס בלבו כפוס סול זס סלל אטלל כו מוס מיד אמר לו סול מעשותך
איני מנסו מעתה אף אני סדימי לנכריכס סמל סחורו ככס כשחכרו
שאיני מעככ וססס לא סורחס ככס: ואקח סיס. מן כנרוכיס סככס
מן סמולסיס סככס: שניס עשר אנשים אכס אחד לשבט. (סס) (סס)
מגידי סלל סיס סענ לוי עמסיס: (כד) עד נחל אשכול. (סס) ענידי
סקכרל על סס ספוס: ויירלו אותה. (סס) מלמד ססלכו סס אכנכס
לונמין

הָאָרֶץ וַיּוֹרְדוּ אֵלָינוּ וַיֵּשְׁבוּ אִתָּנוּ דָּבָר
 וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה יָצְהֵנוּ
 נָתַן לָנוּ: כו וְלֹא אָבִיתֶם לַעֲלֹת וְתַמְרוּ
 אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לו וְתַרְגְּמוּ
 בְּאֵהֱלִיכֶם וְתֹאמְרוּ בְּשֵׁנֵי אֶת יְהוָה אֱתָנוּ
 הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אִתָּנוּ
 בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידָנוּ: מה אָנָּה | אֲנַחְנוּ
 עֲלֵיכֶם אֲחֵינוּ הַמָּסוּ אֶת־לִבְבָנוּ לֵאמֹר
 עִם גְּדוֹל וְרֹם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת
 וּבְצִוְרֹת בְּשָׁמַיִם וּגְסִימֵי עֲנָקִים רֵאיוּ
 שָׁם: כח וַאֲמַר אֲלֵכֶם לֹא־תַעֲרָצוּן וְלֹא־
 תִירָאוּן מֵהֶם: ל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלַךְ
 לִפְנֵיכֶם הוּא יִלְחֶם לָכֶם כָּל־אֲשֶׁר
 עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם:
 לא וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רִאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׁאַף
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ אֶת־בְּנוֹ
 בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם עַד־בְּאֵתְכֶם
 עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה: לב וּבַדֶּבֶר הַזֶּה אֵינְכֶם
 מֵאֲמִינִים בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לד הֵהָלַךְ
 לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לְתוֹר לָכֶם מְקוֹם
 לְחַנְתְּכֶם בְּאֵשׁ | לִילָה לְרִאֲתֵכֶם בַּדֶּרֶךְ
 אֲשֶׁר תִּלְכְּדוּבָהּ וּבַעֲנֵן יוֹמָם: לה וַיִּשְׁמַע

יִתְנָה סִתְּנָמָא וַאֲמַרו מִבְּיַד אֲרַעָא דִּי אֱלֹהֵיָא דִּבְּ לֵנָא:
 כו וְלֹא אָבִיתֶן לְמַסַּךְ וּסְרַבְתֶּן עַל מִיטְרָא דִּי אֱלֹהִיכֶן:
 כז וְאִתְרַעַמְתֶּן בְּמִשְׁכַּנֵּיכֶן וְאִמְרַתֶּן בְּדַסְנֵי יְיָ יִתְנָא אֲפֻקְיָא
 מֵאֲרַעָא דְּמִצְרַיִם לְמַסְסַר יִתְנָא בִּידָא דְּאִמְרָאָה לְשַׁעֲוִיתֵנָא:
 כח לֵאן וְאִנְחָנָא סִלְקִין אֲחֵנָא תְּבָרוּ וְתִלְבְּנָא לְמִיטְרָ עִם
 סִנֵּי וְתַקְוִין מִנְּנָא קְרוּין רְבִרְבִין וְרִבְרִין עַד־צִיַּת־שְׁמַיָא וְאִתְרַ
 בְּנֵי גַבְרָאֵי חֲזִינָא תַּמָּן: כט וְאִמְרִית לְכֶן לֹא תִּתְבָּרוּן וְלֹא
 תִּדְחִלְוּן מִנְּהוּן: ל יְיָ אֱלֹהֵיכֶן דְּמִדְבַּר קְדָמֵיכֶן הוּא יִגִּיד
 לְכֶן כְּכֹל דִּי עֲבַד עִמְכוֹן בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶן: לא וּבַמִּדְבָּרָא
 דִּי־חֲזִיתֵנָא דִּי סוּבְרָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּמִטְרָאֵי סוּסְבֵר גַּבְרֵי יִתְ
 בְּרָהּ בְּכָל אֲרַחָא דִּי הִלַּכְתֶּן עַד־מִיתֵיכֶן עַד־אֲתֵרָא דְּרִין:
 לב וּבִסְתִּימָא דְּרִין לִיתִיכֶן סְחִימִין בְּמִיטְרָא דִּי אֱלֹהִיכֶן:
 לד דִּי־מִדְבַּר קְדָמֵיכֶן בְּאֲרַחָא לֹא־תִקְנָאָה לְכֶן אֲחֵר בֵּית
 מִיִּשְׂרָאֵל לְאֲשֶׁר־יִתְבָּוּ בְּעַשְׂרָא דְּאִשְׁחָא וּבִלְיָא לְאֲחֻזִּיתִיכֶן
 בְּאֲרַחָא דִּי תִּתְבָּוּ בָּהּ וּבְעַמְרָא דְּעִנְנָא בִּימָמָא: לה וַשְׁמִיעַ
 קְדָם יְיָ יִתְ קַל סִתְּנָמֵיכֶן וְרִגּוּ וְקִים לְמִיטְרָ: לו אִם יִחְזִי
 גַּבְרֵי בְּגַבְרָאֵי הָאֵלִין דְּרָא בִּישָׂא דְּרִין יִת אֲרַעָא מִתְבָּתָא דִּי
 קְנִימִית לְסַתֵּן לְאֲבֵרְתִיכֶן: לו אֱלֹהֵי כָל־בֵּר יִסְגֵּה הוּא
 יִחְזִיקָהּ וְלֹא אֲתָן יִת אֲרַעָא דִּי־דֶרֶךְ בָּהּ וְלִבְנֵיהּ חִלְףֵי דִּי־
 אֲשֵׁלִים בְּתַר דְּחִלְתָּא דִּי: לו אֲחַעְלֵי הוּא רִגּוּ מִן קְדָם יְיָ
 כִּי־בִי לְכֶן קִיב

מִסְרָה כְּהַ וְיִוְדוּ, כ' מ' י'ד ו'ש'י' ח' לִימֵי, ע' קִדִּים לִמֵּן, ו'שֶׁבַע ז' ח' זִמְנֵי,
 ח' ל' כו וְלֹא יִי כ'ע כְּמִדְרַס, טוֹרֵס, מ'ל' נִלְמַת, פ' בְּוֹ וּסְבָנִי, ל'
 כֹּהֲלִיכִים, מ'ל' חֲתוּ, ח' הוֹלִיכֵי, מ'ל' דִּמְלֵי, אֲחֵנֵי, ח' לִסְטִימִין, מ'ל' יִק' ו'ל'.
 כח חֲתֵי, ז' עֵלִים, כָּל ל'י' בְּאֵי מ'ז' ו'ע'י'. לִבְנֵי, כְּמִין בְּמִין ו'ס'. גְּדוֹל, מ'ל'.
 גְּדֹלָת, חֲסֵר דְּסִכְר'. וְנִלְוֹרֵי, מ'ל' רִק וְסִימֵי ו'ל' ו'כ'י, ח' ס' ס'ע' כִּי־עֲלֵעֲלֵא.
 כ' לֵאכֵס, ו' חֲסֵר כְּמִוֵּס, וְלֹא, ח'י'ז' כְּמִיִּס, מִלְּחָן, מ'ל' דִּמְלֵי וְנִר' כְּמִוֵּס.
 ל' סִהֲלֵךְ, כ'ל חֲסֵר דְּסִכְר'. לֹא וְנִשְׁלֵכֵךְ, ג'. כִּשְׁלֵךְ, ג' וְסֵד וְעִשְׁלֵךְ. לֵב וְנִשְׁכֵךְ,
 ג'. חִינְכֵךְ, מ'ל'. מֵאֲחֵינִים, ל' ו'כ'י ח'י' כְּמִרַס. לֵב לְמִוֵּר, מ'ל'. מְקוֹס, מ'ל'.
 לְמַחֲכֵס, ל' וְסִכְר'. כִּשְׁלֵךְ, חֲסֵרֵי פִּסְק'. לְלִחְכֵס, פ'. יוֹמָם, מ'ל'. לֵד קִיל,
 מ'ל'. וְיִקְנֵךְ, כ'ל חֲסֵר. וַיִּשְׁעֵךְ, לֵב כְּמִוֵּס וְעִיִּרְוֵי סִלְוֵי זֵב כְּקֵל.
 לֵד כְּמִוֵּס, מ'ל' כְּמִוֵּס ו'ל' כְּמִוֵּס וְרִין מִחֲסֵר. פִּסְק', מ'ל'. כִּי־עֵי, כְּמִוֵּס.
 כְּמִוֵּס, מ'ל'. לְלִחְכֵס, מ'ל' ו'ע'י'. לֵב וְנִלְמַת, מ'ל'. דִּקְךָ, הִלְוִיִּים כְּמִוֵּס. יִשְׁנֵי,
 ג' כְּמִוֵּס ז'י'. חֲסֵרֵי, ג' ס'ע'.

יְהוָה אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצַף וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר: לה אִם־יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים
 דְּאֱלֹהֵי הַדֹּר הַרַע הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לְאֲבֹתֵיכֶם:
 לו זִילְתִּי כָּל־בְּנֵי־פְנֵהּ הוּא יִרְאֶנָּה וְלֹא־אֲתָן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִרְדִּבְתֶּהּ וּלְבָנָיו
 יַעַן אֲשֶׁר מִלֹּא אֲחֵרֵי יְהוָה: לז גַּם־כִּי הִתְאַנְּףָ יְהוָה בְּגִלְלֵכֶם לֵאמֹר גַּם־אֲתֵרָה

הַצֵּלִי: לא תַעֲרָצוּן. לְמִין סְחִימֵי כְּמִוֵּס וְזוּמֵי לו (חִיז' ל') כְּמִוֵּס כְּסִלִּים
 לְמִין לְמִוֵּס כְּסִלִּים: (ב) יִלְחֵם לָכֶם. כְּמִוֵּס: (ג) וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר
 רִאִיתָ. מִוֵּס עַל מְקַרְלָא כְּמִוֵּס יִמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אֲחֵיכֶם כְּמִוֵּס:
 וְעַשָׂה אִף כְּמִוֵּס אֲשֶׁר רִחִיתָ כִּי כִשְׁלֵךְ וְנִר': כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ.
 כְּמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל חֲלָל (כְּמִוֵּס יד) וַיִּסַּע עֲלֵיכֶם הַסִּלִּים הַסִּלְךָ לְמִי
 יִשְׁרָאֵל וְנִר'. מִשְׁלֵךְ לְמִיִּלְךָ דִּקְךָ. וְכִי לְמִי כִּי לְמִי לְמִי לְמִי:
 (לג) וּבַדְּבַר הַזֶּה. סִימָא מְנַסְחָא לְמִיִּלְכֵי חֵל הַלְּכֵי חִינְכֵי מֵאֲחֵיכֶם
 נו: (לד) לְרִאוּבֵנִים. כְּמוֹ לְסִימָא וְכִן (כְּמִוֵּס יג) לְמִוֵּס־סִדְךָ
 וְכִן (הִסְלִים כו) לְמִוֵּס עֲקוֹל חֲתִים וְכִן (מִלְכִים ז ס) לְלֵכֵי לְמִי כִּי־עֲלֵיכֶם:
 (לו) אֲשֶׁר דִּקְךָ בָּהּ. סִימָא כְּמִוֵּס (כְּמִוֵּס יג) וְיִשָּׂא עַד סִימָא:
 (לז) הִתְאַנְּףָ. כְּמִוֵּס כְּמִוֵּס: (מ) עִנֵּי לָכֶם. אֲחֵרֵי לְמִיִּלְכֵי חֵל כְּמִוֵּס דִּקְךָ
 כוּסָא

יונתן בן עוזיאל

ואשר בלב ידוע סבא ארעא דיי אלדנא ודיב לקא : (כח) ולא צבתון למסוק ומסתון להקמי עשרא רישעין ותרבתון על מסרא דיי אלדבון : (כט) והנתון במשקיבון קיבתון גניבון והתיבון בעיטמיוכן למימר וי לבון מינין סוד איתון מתקולין קטול דפיני : והנא אפקנא סן ארעא דמפרים למיסר וננא גידיא דאמוראה לשיקיתנא : (ל) לאן אנהא מלקין אנהא מסמיטת ית לנגא למימר עם רב תקיף נגנא קדון וקדון וקרבן עד ציית שפיה וואף גני ערפון גפרא חמינא מנן : (כז) ואפריית לבון לא תתברין ולא תדילין סודנא : (לז) מימרא דיי אלדבון די פדרי קדמיכון הוא ימים לבן קבל סוד יצער לבון בעמרים למישיבון : (לח) ובסדררא דחסימא והיא קלן מליין אים דקטול וסבדק יי אלקד בעניי איקר שקינימיה היקמא ידוע

חנתן

כליל ופי' ארעיס ומתמיס : דניחן כליל ופיין זכרים או לפון ריטון ופיסם : (כ) והענכן לפתגמי דשיימין פי' הם הסנדלים : וקיזחון ציכון ונחמין בעיטעיוכן וכו' כן כול ספרי נטילין סח זנימס וארעיס לסס אללי לבס כ' למחר יהיו זלגים ומס וכו' וק"ל : קניינן לפון שמי ולער ומצוק : (ג) יצית לפון עלמס וכן לפיל סמוט י"ד פקוק ה' ילסם לבס וכו' : (ד) דמיימס מיייל קלן עליין סרק דקפול כליל ודייק נמדכר ואטר רחיס אטר נאטר משענ דאטר רחיס לפוד היא ולער נאטר גם קן

אבן עזרא

הדבר : צעור טלכס הסכומס יעל זה : (כח) ווירדו : צעור גוצה סמן והאמט צעור סיותס י'ננז : (כז) ותרונו : יכמו וכונניס ילמדו לקס וכו' הפעל כמו אל 'מעלבו : (כט) לא תערוצון : כמו לא תפחדון והוא עזרת 'וכו' מעריכס ומסעס עבר סלז צמדס : (ג) ילחם לבס : מצניכס : (ג) לחנותכס : 'לחינו פעל יולל כי לא עלטוס עזכ : סניין כן : לראותכס : נפתח סלמד ללמד על סיות סחוס ס"ל ס"ל סיעמ ספדח : (לו) וזלתי : סידר טסק כי נאלמ זלל ס'י' : ולו איתן את הארץ אשר דרך בה : היא 'סכרון ככר זיארתי כי אסו סט'ן מוצלע יציעו וס'ל זלמון חרמית נרלית גם סוח עזרס כי חננת ס'י' גם כי החלוק י'י : הזכיר כלל צחילס כאשר סירטתי 'ואחר כי ידוע : העמוד

זכילת יציעיס חסן וחכנו זכאיכס וגם העס לא יזכירו צפני מעס דכז הצח סלח כי יכעיסם סלל חנכרו כן צחילס וסודו סהיס סוכס וגם זנת סלז ודעס חלל חמרו למעס אהס חמכו עוליס חמינו מנכרו חל זכזיכו לחמר עם גדול ורז מננו ועל כן יאמר לבס מעס חמס חמס סוכניכס סעסס סכו' גדול ורז חלל ה' ילסם לבס ככל חמר מעס ענכס ומעלריס ועד בבס זה עעס ודכד סס חנכס מעלמיכס צב' אלליכס סלן : סעכצס חלל מעיעיס חמס סכס כל סרסס כפוטוס ועעמעס : (לו) גם בי התאנה ה' בגללכס : וחמרו סכס סחחכס חמר עעיסס צנת סיס סחל צעורגליס מננו מעס סלרן סוכס ועוד : סופסוס לחול צמעס חסרת עד סומססס גם חותי מעלפזר כי רלס לסוכר יחד עוסס כל סנממיס עעצור : חל סלרן כי סכל צעונת עוסימסיס וכי ססיכר כלן ענין יוסעס כי סוח יעבור מפי סנול חמרי ס' : צעזירו וזכיר עוד סימליל סלרן לדור סכני עעצור ענמנט מעס ועזר עליו סלל יעצור וסכס סוכר כל מעעס סכו' חלל יעבור סלל חמרי ס' : כח' ידכר זננאי סיסדלס

בעל המורים

לכחות לבנו (ס"ח) נעל לבנו אל כמיס (איכס ג') חסיס נמס לבנז עמיכס חסמיס ומעס ויעס לבנו ט"כ סיה לבס לפסוס לבנכס סליו ולס עמיס כן חלל חפדס ספק סל לבנו ט"כ נעל לבנו סל כמיס ומקיך ל' סנוס סלף וסדפסו דכמיס וירדו סחכס כלכר סממיס סדנריס : ונמדכר סלר רחיס ל' יחד : צכל סדך סלל סלסס : י' רע' חלל סיה סדך זבלס כעס חלל לכל א' לפי מע סהיס לרד סיה סעק נעל סוכו י' נננזיס י' נננז : (ב) סויכס מעמיס סכר י' ס"פ נמיס סוח : (ג) חיס זכמיס סללס ס'ס מעס זכס סוח זכלל סענעס : זלמיס י' דין וסידר ויעלו זלמיס חקקיס (יחוקל ס') : וכן זלל זלמיס (ס"ח י") עלד

רמבין

רמי' צדי יסכול כי חמרי סערימיו לל יסכר זענח סרסמיס : (כח) ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלהינו נתון לנו : פי הם סלמרו סוכסס : יוסעס וכלל לפון רמי' עמיקי' : וחי חמס חס כן עס סענכס סוח עליכס ורזחי סלמימ' : למעסר יוחר מן סמיס חולי מען עליכס כיון סהקביס סודע חסכס סהיס סלרן סוצס גזרולי סלפוחיס וסלריקימס זענכס סף : סס מעיין כן סיה לכע לסלמין פי סלפריס מעמי : מוקד לז חמרו מע סלמרו : וסנכון עס סמרימ' : סס סוקלס סרוז לפני מעס וסלסן וכל סעדס : וסמרו זלנו סל סלרן חמר סלמחס וגם זנת סלז ודעס סיה חס סריס וסכס כלס זכמיכס חסס זמנח סלרן חלל צחוק סעניס : סס סעניס חלל לבנז וסלמי' כן : זלמיס י' יסעס זכמי' יסוק חלל לבס למלמס עזו חמר סעריגליס סל זני יסכול סלל מעס וסוילחו דכס על סלרן סהיס סלרן חוללמ יסעימס חסן וחכנו זכאיכס וגם העס לא יזכירו צפני מעס דכז הצח סלח כי יכעיסם סלל חנכרו כן צחילס וסודו סהיס סוכס וגם זנת סלז ודעס חלל חמרו למעס אהס חמכו עוליס חמינו מנכרו חל זכזיכו לחמר עם גדול ורז מננו ועל כן יאמר לבס מעס חמס חמס סוכניכס סעסס סכו' גדול ורז חלל ה' ילסם לבס ככל חמר מעס ענכס ומעלריס ועד בבס זה עעס ודכד סס חנכס מעלמיכס צב' אלליכס סלן : סעכצס חלל מעיעיס חמס סכס כל סרסס כפוטוס ועעמעס : (לו) גם בי התאנה ה' בגללכס : וחמרו סכס סחחכס חמר עעיסס צנת סיס סחל צעורגליס מננו מעס סלרן סוכס ועוד : סופסוס לחול צמעס חסרת עד סומססס גם חותי מעלפזר כי רלס לסוכר יחד עוסס כל סנממיס עעצור : חל סלרן כי סכל צעונת עוסימסיס וכי ססיכר כלן ענין יוסעס כי סוח יעבור מפי סנול חמרי ס' : צעזירו וזכיר עוד סימליל סלרן לדור סכני עעצור ענמנט מעס ועזר עליו סלל יעצור וסכס סוכר כל מעעס סכו' חלל יעבור סלל חמרי ס' : כח' ידכר זננאי סיסדלס

פירוש על אבן עזרא

יבואם וסכררן סלי כולס : יכ"ח עולו זה נננז : (צמדד י"ד) ויעלו זכמי' (סס פ' כ"ב) וזננזס ידו : (י' עמיס כ"ט כ"ח) : והנכלל ופי' כ' ז"ל : סול מי סחומדה זלמכס סחולו ז' : לפיכך ענ סכול : ולס סוח סועל וס ספסלימס דעעס ומעסנזמס להרע ועמקס עננין ססלנוס וסכסוקן וסכליס זמייס עס סלן זללס : חס סלמר זכליכס ע"ל וסחן ספסרמיו זכסר : (נכלמיס ע"כ ה') : (י' עמיס ח' י') : 'לכמו לפסחוכס (וח סוסר סייך לזנענן קענען) ונפחמ סלמ' צעור סוח סכרן : חלל לספסכס סוח כמו לסרסוכס (סיין לו ויחנן) והוא סועל יולל : וסס סלמ' לסכרן ה' ספסל : עמול לא נעלר וזלל דלס עס סלרן (רע כ"ד י"ד) : 'למיס ונלל עד סכרן : (סמח ז' ז') : 'כי סעס סוף : (י' עמיס י"ב ס') : 'יענינו סרון סף : (צמדד י"ד ז')

ספורנו

יסכול חלל קדם זכמי' דרמימס סל סלרן יסכול סכנולר זכזולי סלרן : (כח) ויאמרו טובה הארץ : חמי' סרסמיס סרוז זעונכס כלמסס וגם זנת סלז ודעס סיה : (כ) חל' אבייתו לעלות : זמילחס רעעכס סלל סיה סעלימס כרי לזכור וכן סלרן חויה לז יוחר סוכ לבס כלמר סמנצו וכלמר חמריס : לפדח : חלל סיסס סוכמס זמלימס לקוח' סס חוללו לבנזס חס סלל סיסמס חמרימס צב' סחמכר לבס ולכן כסחיכו סנכרלס סנכרלס סמק לא חזיתו לבלום : (כז) בשנאת ה' אותנו : על מ' סעזכדו עמי' זכמריס : לחת איתנו ביד אסורי : סלמי' עיס סלל לרד לכנזס חל סלמורימס ולכמי' סן חמרי' זכמי' סלכקס : (ל) אשור נשאד ה' אלהיך : צמדד סגדול וסכרוח וס סיה חולס להנכס זכמי' סיס ונמיס חמכס זכר סכממיס וסעקרמיס צמדד : (ג) לתור לבס מקום לחנותכס : זלחו סמדכר סלמרו לחור לבס ענוס : וכל זה סוכלח סלכזרו ומלמלו עליכס : (ל) את קול רמי' ס' : קול זכמי' סל סוס : (ג) גם בי התאנה ה' בגללכס : חס כרי סחמקימס זכס זכמי' לדוכות : כמו סיעד זלמרו חס לא כלמר זכמכס זלמי' כן חנמס לבס : וסדכור זלמי' זכמי' חלמרס כמינו וספינו יסיו לבז ולכן סכר ענין מייחמו אפי' סלל סיה עד סוק לפ' סנה חמרי כן וסגיד חומו זמך דכדו סל קמי' סחיו זכמי' סמית ללחמס ומעלריס סלל חס יכלי' חיה זלמיס סללס וחמר גם כן וספסכ סלר חמכס לבז סיה סחיס סכוס ספסכ זכמי' יסיו לבז כמו סזכר סעסור זלמרו וס' ידו לבס לספיל חומס צמדד ולספיל זעעס זמריס ולזרמס זכרלנות וכן סעי' יסכול זלמרו וגם סלמי' חל יד' לבס צמדד לספין חומס כו' : וזכריו זעניו זמך דכדו סל קמי' סרמי' כן מעיעת סכנכס ועעס לסלרן סיסס קכס סחמקימס זכס יוחר לכוז סוכריס : סגזכס סעמס יסיה לבז לדוכות זכ סעננו : סעי' סעסור זלמרו וקלישו על מי עמי' ויעד למעס זעורס לא סעמרו

פירוש רשב"ם

ונשתידתם ארבעים שנה בחטאתיכם : (כז) ותרננו : כמו דברי נרן כסתלהמיס :

אונקלוס

בדילכון למיטר אף את לא תעול תפון: לה יהושע פד נון
 דקאם קדקד הוא יעול תפון יתה תפנה ארי הוא יחננה
 לישראל: לט ומסלכון די אמרתון לבוא יהון ובניכון די לא-
 ידעו ומאדין טב ובלש אנון עלון לתפון יהון אתננה
 ואנון ירתנה: ם ואתון אתפניו לכון ומלו למדברא איה
 ומאדסוף: טא ומתבתון ומרתון לי חבנא קדם ׃ אנהנא
 נפק ואניד-בה קרב בכל די-ספדנא ׃ אלהנא תדוחון גבר
 ית-מני קרבה ושריתון למסק למרא: טב ואמר ׃ לי אמר
 להון לא תסקון ולא תגחון קרב ארילית שכנתי שרנא
 בניכון ולא תתברון קדם בעלי דבכיכון: ט ומלילית עמכון
 ולא קבלתון וסרבתון על גורת מיטרא די ושרשעתון
 וסלקתון למרא: טו ונפק אמראה דיתב במרא יהוא
 לקדמתוכון ורדפו יתכון בסאדי נתון דבריתא ומרדי
 יתכון בשעיר עד תרפה: טז ותבתון ובכיתון קדם ׃ ולא
 קביל ׃ צלותכון ולא אצית למליכון: טז ותבתון בקדם
 ומן סגיאין פומיא די ותבתון: א ומתפננא ומלנא
 למדברא איה ומאדסוף בסאדי מליל ׃ עמי ומתפננא
 ית-סוראדשעיר ומן סגיאין: ב ואמר ׃ לי למיטר:
 ג מני לכון דאקפתון ית-סורא יהון אתפניו לכון צפונא:
 ד וית עמא ספק למיטר אתון עברין בתוהם אוחוכן בני
 עשו דיתבין בשעיר ויהלון סנכות ומסתמין לחרא: ה לא
 תתרון ביהון ארי לא אתון לכון מארעהון עד מדרך פרסת
 רגלא ארי ירתא לעשו דתבית ית-סורא דשעיר: ו עברנא
 תזבונן סגורן בקסמא ותיכלון ומת-מיא תכרון סגורן בקסמא
 ותשתון

מסרה לו סמל, י"ח ס' טס, נלס ס' נפס. לח סמור, ס' ומליל. טסס, נ' -
 סמו, ססס. סוק, ד'. יסמלס, נ' ס' נליל. לט יעול, ס'. יירשום נ' ידיון וצו
 ז' דכתיבין ס' נפוסל. ם סמנכס, י"ג ס' ז' סא טו, ס'. וססיו,
 ל' וצ"ל נלס, ד' ס'. ססס, י"ג. טב ורלס, ס' נעסס נקיסרל ר'ס,
 ספס, כל נשס ליוי ס'. סינו, מ"ל י' ססר סלף. סניכס, מ"ו ור"י. טב סליכס,
 מ"ל. וסודו, ל' וסס. ססס, י"ג. סר סיס, ס'. לקלססס, מלל ס'. ססססס,
 ל' וז"כ מ"ל י"ד וס"ל נפוסל. סססס, ל' וס"ו ו' ס"ל ור"י. סססס, נלס ס"ס
 נסססס. ס"ו וססס, ס"ל ס"ו. ולס ססס, ל'. נקלכס, ס' וס'. סלסון, ל' ור"ל.
 סליכס, מ"ל. סו כססס, ד'. ב א ססדנכס, י"ג. ב ס, ר' וס'. נלכס ס' נסרס
 וס'. ד ולס ססס, י"ג. סססס, ס"ו ור"י. נננול, מ"ל. סססס, ס"ל ס"ו ור"י.
 ויכס, ס' ס"ו ד' מ"ל סססין ידיון וס' ססס. ה סססס, מלכס ס"ו ססס סססס
 יכ וס' ס' מליל ס' ססססס נסרס נור, ד"ל. סלכס, נכס מלכס ס'. יכסס
 ס"ל כ"ל ס"ו וסס סס"ין. ו ססס, ל'. וסססס, מ"ל.

ת"א ותשבו בקדש ימים רבים ענילס כל. בני עשו הושבים עקידס עסל לו.
 כי ירושה לעשו נתתי חיל סל קדשין יס.

יהודי הזה פנו לכם צפנה: ואתה יעם צו לאמא אתם עברים בגבול
 אחיכם בגרעשו הישבים בשעיר ויראו מכם ונשמרתם מאד: אליתתגורו
 בם פי לא אתון לכם מארצם עד מדרך פרסתם פירושא לעשו נתתני
 אתהר שעיר: ו אכל תשברו מאתם בקרבן ואכלתם וגם-מים תכרו מאתם

בכף

כנורס חדונסס: (ננ) לא תעלו. לל עניס ססס לכס סלל יכסס:
 (נד) כאשר תעשינה הדבורים. מס ססססס ססס סססס ססס ססס ססס ססס
 סלסס מ"ד ססס סף סס סססס סססס ססס ססס: (נז) ולא
 שמע ה' בקלכם. כניכול ססססס ססס סססס סססס סססס: (נח) ותשבו
 בקדש ימים רבים. י"ס ססס ססססס סססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס

וסס

לאתבא שם: לה יהושע בןנון העמד
 לסנה יהוא יבא שמה אתו חזק כר
 הוא יחלנה את ישראל: ובעי לט וספכם
 אשר אמרתם לבן יהוה ובניכם אשר
 לא ידעו היום טוב ורע הטה יבאו שמה
 ולהם אתננה והם יירשוה: ם ואתם
 פנו לכם וסעו המדברה הרה ים-סוף:
 ומענו ותאמרו אלי חסאנו ליהודי
 אנחנו געלה ונגלחמו בכל אשר-צונו
 יהוה אלהינו ותתננו איש את-כלי
 מלחמתו ותהינו לעלת ההרה: ם ואמר
 יהוה אלי אמר להם לא תעלו ולא
 תלחמו כי אינני בקרבכם ולא תנגמו
 לפני איביכם: ם ואדבר אליכם ולא
 שמעתם ותמרו את-פי יהוה ותזדו
 ומעלו ההרה: ם ויצא האמרי הישב
 בהר ההוא לקראתכם וירדפו אתכם
 כאשר תעשינה הדברים ויפתו אתכם
 בשעיר עד-הרמה: ם ותשבו ותבכו
 לפני יהוה ולא שמע יהוה בקלכם
 ולא האזין אליכם: ם ותשבו בקדש
 ימים רבים בימים אשר ישבתם:
 ב * ונסן ונסע המדברה הרה ים-סוף
 כאשר דבר יהוה אלי ונסב את-הר
 שעיר ימים רבים: ם וישבו
 יהוה אלי לאמר: י רב-לכם סב את-

רשי

רוסס סרן סלסס ללל סססס סלסס סלססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
 לכס. ללססססס סלסס סססס ססס סססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס
 לסססס סל סס ססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס ססס
 ססס סססס סס ססס כל לססס סס סססס סססס: (מל) ותהינו.
 לסון (נמלכר ד') ססס ועליו סל סססס סס סססס ססססס סססס סססס סססס סססס

כי לא אתן מארץ בגרעמון לה ירשה
 כי לבגילוש נתתיה ירשה: * ארץ
 רפאים תחשב ארדהוא רפאים ישר
 בה לשנים ותעמלים יקראו להם
 זמזמים: * עם גדול ורב ורם בענקים
 ישמיתם יהיה מפניהם וירשם וישבו
 תחתם: * באשר עשה לבני עשו
 הישבים בשעיר אשר השמיד את
 חדרי מפניהם וירשם וישבו תחתם
 עד היום הזה: * והעמים הישבים
 בתצרים עד עזה כפתרים היצאים
 מבפתר השמידם וישבו תחתם:
 נתתי להם את סיון מלך השבון

ארי לא אתן מארעא בני עמון לה ירתא ארי לבני לזמ
 ידבתה ירתא: כ ארעא גבריא מתחשבא אף היא גברא
 יתיבובה מלקדמין ועמנא קרו להון השבני: כא עם רב
 וסגי ותקף גבריא ושענן יי מקדמיהון ותקנן ויתבו
 באתריהון: כב כמאדי עבד לבני עשו דיתבין בשעיר די
 שצי ירתיחורא מקדמיהון ותקנן ויתבו באתריהון עד
 יומא הדין: כג וענאי דיתבין בדתיה עד עזה קפוסקא
 דגסקי מקפוסקא שענן ויתבו באתריהון: כד קומי סיון
 ועברו יתגהלא דארנן חזי דמסרית בידה ית סיון מלכא
 דחשבון

סדרה נפסיס, פ"ל. ב ארץ, יג רע. והפניס, כ"ל ח' גלי' נגרי. ונחמיס, ל'
 וז"כ ס"ו והס"ו דנחמיס ונ"י. כא ורב, ו"ו בשול. וס, סר"ז נקמן. וישעיה, פ"ל.
 וירשם, פ"ל ז' דודן וס"ו וכן סיון. כב סינסיס, כ"ל ח' גלי' ססרי, ז' ס'.
 וירשם, ז' כ"כ ז' דודן וס"ו. כג סינסיס, ס"ו ונ"י. כפתריס, ס"ו ונ"י. סילסיס,
 ס"ו ונ"י. מכפסס, ספס. ספסיסיס, ז' דין ס"ו ונ"י. כד קומי, פ"ל. ססו, ספסד
 דנחמיס. ארץ, ס"ו. סיון, פ"ו וס"ו. סענן, פ"ל. זמל סלו, ס'. ססל, ר' ג'
 דין נחמיס קמן וסלד נפסיס.
 ת"א דהע"ים סולין פ.

כי קומי סיון ועברו אתינתל ארנן ראה
 האמרי ואת ארצו חתך רש והתגך

עמון ללד טעון: (כ) ארץ רפאים תחשב. ארץ רפאים נחשבת אף היא
 לפי שהרפאים יצאו בה לשנים אבל לא א היא נחשבת ללזכרם: (כג) העמים
 היושבים בתצרים וכו' (ד) שנים משלמים הם עמנאים הם נחשבים

רש"י
 נקמ דמנע סלעלד (יסוע ז') טענע סרי סלנסיס סנאי וסלעלדוי
 וסלעלדוי וסנאי וסעקרוי וסנאי וסנאי טענע סנענע סנענע סנענע סנענע
 לל יכלו יתחלל ללולא אלסל עינע וסננאי עליס סספסריס וסנעמירוס
 וסנן

אחלל כנפך סנענאי וסלנאי וניס כנפך חתן לי וסנאי: (כג) דהערים
 היושבים בתצרים עד עזה. יאמר כי הערים היושבים צפרי סלסריס אסר
 אף לסס פונע קנינ עד נח עסור גנול סנענע כנו סנעלד וסי גנול
 סנענע מלידון זולס נרס עד נח סספסריס סילאו סנעלד סנעמירוס
 וסס יסנסיס חספס וסס סספסריס ססס ענני מלריס וליס סנעמנע
 לזכרס אלסל סיו סל יסרלל ענני סספסריס לכדו אוחס ענני כנפן
 וסכחז סלעלד. נלרץ סלנסיס כי לך וזרעך חתן אה כל סלרעט סלל
 מן ססעס סס סיס כי סלרץ סיסל סיסל סיסל לנני כנפן וסנני ז'
 סריש יסרלל זיני יסועע טענע סרי סלנסיס סלעלדוי סלעלדוי
 סניסי וסעקרוי וסעריס ססיו כולס יסנני גנול סנענע נענע וסלעלד
 וסלעלדוי וסעקרוי פל סס מוקנע סס נקלסיס כי סנעלדוי סעריס ססיו
 ענני כנפן סיסנסיס גנול סנענע מלידון זולס נרס עד נח וסנעו ססס
 ולידון גס סול סלנסיס כנו סכחז וסס מנ סלס לי לר ולידון וכל
 גילינע סלנסיס. ועל דעמי סעריס סס סעריס כי סנענע כנחז סיסליו
 סעמנע כלסר סעריס זכירוס מוריס על ערן אסר וסנענע יענע סלנעו
 זדקך וסנעלדוי נרס אסר רצי אלעזר זר"ס ססיו נקילין ענערו' כנעס
 גנלינע לוסין לטויח עויח וסנעו ז' ססריס לקרונו סנענע ולקרונו סנענע
 וסנעו יענע' לו יסועע סנענעו אסר רצי לוי ענענעו סיסין לסחירע ענעלד
 וסנעו ליכע יענע זלסו ס' אסר רצי סנענע ז' סנינע אף סיינ ס' זננננ'
 איה אסרל דלסיין לסינע עינעו סוקיס עוקיס וסורגל סול זלנען וסנע
 עויח אסרל זדכר ז' על רצי סייח וכן סנעו זכירינו לונע על ססיס סענע
 ססול זנעקוס ססיס סענע וסירוסלמי לעולס ססיסו זנענע וססיס עלנעו
 מללכול וכן אסרל סנענעסו זנעו וסלל כל סריס ססול סרעו וסנעלד
 רצי יססיס אסרל אל חקרי וסנעמני אלל וסנעמני ססעקוס ז'ס עדלג על
 זני זני יסרלל עסלל מלנען ססיסעו זנעלד סיינ ענני וסנע ססליס
 לסודיענו כל ארץ ססיו סלענע' וסס ז' עננע לעשו ססיל ססריס לנו
 וסנענע לנעסריס ונקס אוחע וסס זכיר' מללחי כי סעריס סס רעליס
 אסרל זנעקוס ססליס סיו זלנען רעליס סס סעריס רעליס סלל מיי סרעליס
 אוחס לנו רעס כספוס ססיו זכיר' נקילין ענענע כנעס וס' ועוד אסרל
 סס זנענעו סל לזכרס רצי דוקחלי זנעס רצי סנעלל למי סלעו מזכיר
 כלן סוי לעיק סול ענינע רעליס חסנסיס וסלעל עיננעי זנע מללחי כי

רמב"ן
 סנענע גריס סירעו יסרלל ססלכירע עיסע
 רעס לסס כנו סלעלד וסל גריס רעס עסמך סססי וסנענע וסלעלדוי
 וסנענע וססריס וססוי וססוי סנענע גריס גדוליס וסלנסיס וסנענע מלל
 ססריס זנענעו סל לזכרס וססוי לל ססר סס ועל כל פריס סול ססעלסיס
 לו מן קני קניז וקדעמי ורעמיס כלס אומריס כי קני קניז וקדעמי
 לל סלל יסרלל ועסד לסנעלסיס לסס וססל נלעל וסס יסנעו ס' אללך
 אה גנעלך וסן לך אה כל סלרץ אסר זכר נעח ללעוסיך וכן לל ססכר
 זעוס עקוס עסלנעס זיני יסועע אס כן סעלסיס סנען ללזכרס סול
 ססוי ססול סנן סססי לנענען וסני קרל לו סוי וסניי לזכרס כנו לו
 רעליס ועל דעמי סול סס מוכוס מן ססוי על סס סר סנן וסלעלד' לנענעו
 כי סעמירוס ענעל יקרל סלנען רעליס כנו סעלסיס יסללל מנענע מיי
 וסנענע וסרץ רעליס ססול וסלל זני ססוי סס רעו לעעלל וסלעלד נעו
 עסענעו סנענע נעלע סענעסס סולל ארעוה גדולות וסס סעקרל ארץ
 רעליס וסס סוריס וסס עריס וסכללס כלס סוי וכולס רעליס כלסר
 זנענעו אסריס יסרוה יסרלל וסכללס כולס יסרלל וסעמנע סללס כולס
 מנעלסיס מן ססוי כי כלסר סיס עסו סוי כנו לו מן קויח רעליס ססנעס
 סוכן זנענעו ענר וססוי וססוי על סס ססעס כנו כן כלסר פירעמי וסקניס
 מן ללזכרס סעלסיס זנענעו ססירי ליסרלל ססוי ססס סלעלד
 סקרל לו אסיו כי ארץ רעליס זיני ענעו כנר סלעקס וסנענע אסורי
 ליסרלל וסס ססנעו זל לסכיר זכנען ענין כל ארץ ססוי ססס סעלסיס
 וכל סנענע עננע אסר חללס כי סלעמיס גס סס מן סעלסיס ירע אוחס
 מולל וסר וסרל כי ססריס אסר סס גס כן מן רעליס ירע אוחס עסו
 וסר עוד וסנעו כי ארץ זני עמון אף סיו ארץ רעליס וסרלל כל ז'
 ליסרלל ועוד ססר כי גס כעסריס סיונלסיס מנענעו לקסו עסלרס וסיל
 וסנענע ליסרלל וסכיר יסועע ארץ סעריס וסנעלסיס. אלל רע"י כנע עריס
 מנענעו סס סענעסס נעסנעס זנענע יסועע ססנעו וסלעלדוי וסלעלדוי
 סנעו וסעקרוי וססוי וסנענעו סענעו סענעו סענעו סענעו סענעו
 יסרלל ללכע זלדלס ולסוילס מללרס סנענעו עליס סספסריס וסנעמירוס
 וסנעו ססס וסנענעו אסר מנענעו ססס לקסע מייס ולל מנענעו סללי זכיריס
 סללו כי סכחז לל יסנעו סעריס מנענעו סלל יסנעו סענעו סרי סלנסיס
 וסכירס וססריס כן סכיר סעריס זנעס אסר יסועע כי מן ססירל אסר על
 סס

ינתן בן עזיאל

ט

דעבר לבני העשו היתכן בשעיר השני ית חוראי מן קדמיון תרבותו ויתבו באתריו עד יוסא הרין: (כג) ושאר פליטות פגענאי יהיו שרן בפיסרניא דרמיע עד עזה קפוסקא דקמקו מן קפוסקאדא שיציראונו ויתבו באתריו: (כד) אוקסו טולו ועברו ית גחלי ארנקא חסון די פסרית בדיכן

אין לבן סציע בני עמון וירוא ארזם לבני דלוט מטול וכותיה דאברהם יתבא וירוא: (כ) ארע יקרא מתחשבא לחוד ריא גריא יתבן גיה מן לקסין ועמונאי קרן לדון זימני: (כא) עמא רבא וחסמא די בגנבריא ושארן פסרא די מן קדמיון ותרבותו ויתבו באתריו: (כב) קמא

בעל המורים

הכל וכלה. שהיו משנעו עמון שנאמר בהם לא תסיה כל נפשה. וגלות הכל מלמד שרמז לנפש הגלות. אי כתי כי היכי דכתיב הכל הכל נש. אף תסס כתי כתי יצו אם עני הכנז. וכדלפא דמסומול כל הכנים עמיה הקב"ה במדבר עמיון להסמח לישראל

רנני מני וגומר (שם כ"ז) יכסה לפשו בנימסריל בשביל מלוח כיצור: (כד) ראה נפשי צידך אם קיסח מלמד מהלכו שרו של קיסח וידו כפופה. הכל. ל' מרי בשאי ענינו ולידך (ע"ל ג') הכל וכלה ולידך (ענינים ז') וגלות הכל הזה הכל נש.

אבן עזרא

עמון. פירוש יזקקתך אליהם: אל תצרים. מפעלי הכפל: ואל תתגר בהם. ענין התפעל מנחי הלמד"י י"ח: (כ) ומומים. מלה מחוקקת על משפט לשון "הקדש כמו האחסדכרמים: (כא) וישמרים יי'. קמר הכחז כי השם השמיני אחרים עמני העוולנים ומתן להם הארץ לירושם ככר שעיר לעשו. ועמם עד עזה. כי היל היתה לפלסטים וככר היתה צין אצרכם וצין אציימלך צרית אם תשקור לי ולמיני ולבדי והכחז קמר כי העיים לקמו עזס: (כד) החל רש. מ"יניוטה: (כו) ממדבר קרמות. לפי

רמב"ן

פני אנשים ועד גזול עקרון לפונה הכל תפסד מלחך כנען ומשנת פני מלשמים אשר ימנה וגם העוים שהם גוי אחד ולדברי הרב כנס הותרו העוים שיכעו אותם כפתורים ושאר קרי מלשמים מן היתרים ולמה יכעו אח כלם כי יושעו הוא המכנע את המלשמים והעוים ועוד למה שהם ארץ מלשמים לאצרכם כלל ולמה הולך אציימלך לבדיהו צוה ולמסתי עמני מלרים הים וכן הכפתורים ואינם מעשר עמונין. אבל הדבר בהסך כי הכפתורים והמלשמים השמידו מן הכנענים כי אציימלך מלך גרר היה והטעם יושע צוה ולידון עיר מלשמים ולמה מנזול הכנעני אם שנאמר ויהי גזול הכנעני מלידון צאכה גררם עד עזס. והנראה בעיני כי מלשמים

אף כי כפתור הוא עמם כפתורים היואלים עמפתור כי ילאו עמפתור עם ומעט לגור באשר ימלאו והשמירו את העוים היושבים עד עזס שהם מורע כנען וישבו תחתם צפוח ולשקלון וחסדוד ותת ועקרון והכל עגבולות כנען ומלכו אותם לממשה כתיבהם והם הגלילות ההם מלשמת ונקראו גם הם מלשמים ושאר לעוים יתר ארלם כאשר הזכיר יושע וחו שנאמר מלשמים שאלית אי כפתור הם מלשמים הם חו עמם אשר ילאו מעט מלשמים את כפתורים כמו שפירשתי עס ומה שנאמר הכחז הלל את ישראל העליתי מלחך אנשים ומלשמים מפתור אשר מקיר יספר מלשמות ה' כי הוא אשר בעלה את ישראל מלחך אנשים וצומותים וצומותים והעלה מלשמי' עמפתור ארלם כי הוליתם משה לתם להם נגס גדול את העוים והשמידום וישבו תחתם ועמו כפתור לאתיהם או שהיה הענין כאשר הזכרתי כי העוים צמי כנען יתבני הארץ כראשונה היה עמם מלשמים כי עס הארץ מלשמת והכפתורים היואלים עמפתור כאשר השמידום הגלו עמם לכפתור ארלם אשר היא עכלל ארץ אנשים ליד אתיהם וס' גאלס עמם ושאר לעוקמם לא ידענו צמי זה דור מן הדורות והנה מלשמים יושבי ארץ כנען הם עליכם כנען ארץ מלשמים והשדדית מלחך יעז וכן ישראל לא הורישו מלשמים עד שעבר זמן הסנועה עממו מלשמת דורות מן הפלשמים צחותה הארץ של אציימלך וכן אשר במדבר כי קיבו הוא קרובה הסנועה שנסעו אצרכם לאציימלך עדיין נכדו קיים זהו הכחזי והכחז ענין הזה אבל בגמרא נפרק ואלו סרפות אמרו כדברי רבי' נעשולקת ורז אחר סתם עוים עמיתן צלו ומניל כוחיה ומיתן זרע אדום כדכתיב ללדום כה אומר ה' נללות הלין מכהם צמיתן חוה אפסר הוא וילמד הכחז כי העיים שהם עמני עמו קלת ארלם סרסה צד הכפתורים כעמון ומולח עסיהו צמיתן ומה שכתבתי הוא הסוד והיסר: ראה נתתי בידך את סיחון. הדבור הזה הוא האמור למטה ראה הסלותי תת למיך וקודם לכן שלם לו מלחכים ממדבר קרמות כי אשרי צלוננו הסם ספל נש והסמר זו מלשמת לא יעלה לו דברי שלום אעצבם צלרלך כי אם ישמע אליו יהיה עוצב על דברי הסם ולא ידע שלא ישמע יהיה שלימותו לריק וללא חשבות למור כי היא המורה עלעויו כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לעלום כי עס כתוב והיה כל העם הננולל בה יסיו לך לעמ וענדך וסלון אם' עמע להם לא היו עונשים זו כלל אבל פי' ואלשם מלחכים ככר מלשמי מלחכים אבל הקדים דברי הסם לנצח כי הקב"ה ה' חלשך את יוסו

פירוש על אבן עזרא

לכל ענינו לוי לקדש אליהם. רק פי' כפתורקד אליהם אל המרס וכו'. שפסרו נכר. יכי שרשו נכה. י"ג"ל מלם זמזום סור בלשון מולח והוספו עליה מ"ס וי"ד כפופה כו' על מלם ל"ק בדרך לשון רבים אפי"פ שלשון רבים בלשונם איננו צי"ד ומ"ס הוסף מ"כ עליו כאשר עשה מרדכי בכתבו מ"ל במלם האחסדכרמים ססיה מלשון עמם כאשר פי' ר"א צמי' עמלם אספר. יכי שרשו יע.

ספורנו

(כ) ארץ רפאים תחשב אף היא. ואין ספק שלא היו בני עמון כדלוי להוריסם ועשה האל ית' להם: (כג) כאשר עשה לבני עשו. שאלם שהיו גרים בארץ סעיר ונכעו את התושבים: (כד) והעוים היושבים בחצרים עד עזה. אפי"פ שהיו עמני עמו או עמני מלשמי' שנסעו להם אצרכם לא עממו ישראל לכנעו את ארלם. והקב"ה צוה היתה שלא מלאו את הארץ צדס שהכי כפתורים היואלים עמפתור מכוז העם צעיר צילל למור להם

פירוש רש"ם

מסקים שילוח פרנלים שלשים ושמונה שנה. כי בשנה שנייה שלח פרנלים: אנשי מלחמה. בני עשרים שנה יוצאי צבא. ואנו הצעיר אומר אנשי המלחמה היו אותם שנאמר בהם ויעשילו לעלות אל ראש הדר כמו שאמר ותחנרו איש כלי מלחמתו. ומשה אמר להם אל תעלו ואל תלחמו וכן ביהושע הוא אומר כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר עד תם כל הגוי אנשי מלחמה היוצאים ממצרים אשר לא שמעו בקול ה'. אשר נשבע להם לבלתי הראותם את הארץ אשר וגו'. ולפיכך קורא אותם אנשי המלחמה ואינו אומר אנשי מלחמה סתם כי אם אנשי המלחמה הדועים לנו שעברו על פי הקב"ה אבל על הנשארים שנלחמו עם סיחון ועונו אינו קורא אותם אנשי המלחמה כי על פי הקב"ה נלחמו ואתם נכנסו לארץ כי לא היו בני עשרים בעת המלחמה הראשונה בשנה שנייה כשנלחמו הפרנלים: (יט) כי לבני לוט. בשביל שהיה קרובו של אברהם ואל שכן אתם שבני אברהם אתם: (כ) ארץ רפאים תחשב אף היא. כמו רפאים שניתן לאברהם בין הבתרים שכתוב שם את החתי ואת המריו ויחדרפאים. אף הוא נחשב כרפאים ואע"פ כן נמלו למניהם ונצחום וכל שכן שאתם תירשון: תחשב. אבל לא נקראת ארץ רפאים כי אם מלכות שישבין שכתוב בה בפנינו והוא יקרא ארץ רפאים כלומר הוא רפאים שנאמר בין הבתרים ולכך ירשום ישראל: (כג) במרק אלו טריותות בנמר עוים סתימ באו ולמה נקראו עוים שעיוו את מקומם. ר"א שעיוו לאלהות הרבה ואל"ף מתחלפת בעי"ן. ר"א שכל הראוה אות' אוחותו עוית פי' חולי ששמו כן. ובראשית רבה עוים שהצדו את העולם והצדו מן העולם ונרשו לעולם שיצוד הה"ד עזה עזה עזה אישומנה. ר' אליעזר בר' שמעון אומר שהיו בקיאן בעפרות כנחש צווחין לחיווי עיווי: כפתורים היוצאים מכפתור השמידום וישבו תחתם. אף אתם תדעו כי הקב"ה יתחילכם את אשר נשבע לאבותיכם: (כד) והתגר בו. כמו והתגרה:

* כל מלה אם הסולם והסולו וכו'. ופי' הסולו העולם צומס וגרמו סימנל עמדי במזול.

אתקלום

דחשבון אמרתי וית-ארעה שרי לתרבותה ואתגרי למעבד עשה קרבא: כה ימא הדין אשרי למתן זעתך ודחלתך על אפי עממיא די תחות כל שמיא די ישמעון שמעך ויועון וידחלון מן-קדמך: כו ושלחית אנדין סמדרברא דקטמות לות סיוחן מלכא דחשבון שתנמי שלמא למימר: כו אעבר בארעה בארעה בארעה אול לא אסמי וימינא ושמאלא: כח עבורא בכספא תונן-לי ואיכול וימיא בכספא תתן-לי ואשתי לחוד אעבר ברנלי: כט כמא-די עבדו לי בני עשו דיתבין בשעיר ומואבאי דיתבין בלחית עד דאעבר ית ירהנא לארעה די אלהנא דב לנא: ל ולא אבי סיוחן מלכא דחשבון למשקנא למעבר בתחומה ארי אקשי וי אלהך ית רוחה ותקוף ית לבה בדיל לממסרה בידך כיומא הדין: לא ואמר וי לי חזי שריתי לממסר קדמך ית סיוחן וית ארעה שרי לתרבותה למירת ית-ארעה: לב ונסק סיוחן לקדמותנא הוא וכל עשה לאנחא קרבא ליה: לו ומסרה וי אלהנא קדמנא ומחנא יתה וית-בגוהי וית-כל-עמה: לד וכבשנא ית-כל-קרואהי בעדנא והוא ונפנא ית-כל-

בו מלחמה: כה היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על-פני העמים תחת כל-השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו וחקו מפנה: כו ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל-סיוחן מלך חשבון דברי שלום לאמר: כז אעברה בארעה בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאל: כח אכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן-לי ושתיתי רק אעברה ברנלי: כט כאשר עשיתי בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים בער עד אשר-אעבר את-הירדן אלה-ארץ אשר-יהודה אלהינו נתן לנו: ל ולא אבה סיוחן מלך חשבון העברנו בו כיהקשה יהודה אלהיך את-רוחו ואמין את-לבבו למען תתן בידך פיוס הנה: ס ששי לא ויאמר יהודה אלי ראה החלתי תת לפניך את-סיוחן ואת-ארצו החל רש לרשת את-ארצו: לב ויצא סיוחן לקראתנו הוא וקד-עמו למלחמה יהודה: לי ויתגהו יהודה אלהינו לפנינו ונד אתו ואת-בניו ואת-כל-עמו: לד ונלכד את-כל-ערוי בעת ההוא ונחרם את-כל-עיר מתם והנשים ותפף לא השארנו

קדו
מסרה כה חסל, ג' ב' דין מנהון קען וס' פסס. ישמעון, ס' מ' וי וינן בסוף. וכנז, הרי"ט נחמב. כו קדמות, כ"ל מ"ל נמ"ס. סיוחן, ד' מ"ל דמ"ל נמוכ. סלוס, מ"ל. כו בחלקך, כמגול לכנס הז"ק. אסור, מ"ל. ושמאל, ה' מ"ל א' ומ"ו ומנויהון נמו. כח חבל, חסר: סענכני, ל' וכלי חסר. ותמיס, מ"ל. כט הישנים, ס"ו ומ"י. והמואבים, ז' א' ס' דין מ"ל דמ"ל. הישנים, ח"ו ומ"י. אשכ, חסר. נתן, חסר. ל' ולא, י"ז כ"ט כסופה. סיוחן, מ"י ומ"ו. סענון, מ"ל. העברנו, ל' חסר. ויאמר, ז' נמוכ. רוחו, מ"ל. סה, ל'. לא החלתי, ז' וס'. סיוחן, מ"י ומ"ו. ואת חלנתי, ה'. חסל, ד' ב' דין מנהון קען וס' פסס. לב סיוחן, מ"י ומ"ו. וכל עמו, ד'. יהלס, ס"ל בסוף חסיה. לנ וק, ל' וסין סכ"ף רכסי. ננו, בניו ק'. לד ונלכד, כ"ל חסר נע"ב. ערוי, מ"ל. ומסר, העמב כנ"ן לא כנ"ו. עמ, כל ל' ס' נמ"ד. והשנים, סיון לא נק"ו. שיה, מ"ל.
ת' אחרת לתת פסטים כ סליליים כ. אשר ישמעון פסטים עס סליליים עס. מסדר קדמות עמ פס. אכל בכסף סליליים ז. כו הקשה עק"י עמ לו עק"י מד פסס.

לענין לעצור את ארעם חלל לענין מוכר חולל ומי: עד אשר אעבור את הירדן. ומסב על אשכנז בארץ: (לא) החילותי תת לפניך. כפה שר של אמוריים שלמעלה סתת רגליו של משה והדריכו על לחצו: (ב) ויצא סיוחן. לא שלח נשיל עוב לעזור לו ללמדך שלח סיו לריכיס זה לזה: (ג) ואת בניו. ננו כחסי סהיה לו כן גזור כמותו: (ד) מתם. חנסיס. כצית סיוחן נאמר כזונו לנו לשון כזיה סהיה סעניב עליהם וכחזים איש לו וכשבאו לכית עוב ככר סיו סעניס ומלחיס וסיחכ כזיה כענייהם ומקרקעין ומשליכין כסעם ונגדים ולח נעלו כי חס כסף חכנ לכך נאמר כזונו לנו לשון כזיון כך כדעס כספרי כעשח (כמדנכ כס) ויסב

רמב"ן

לענין לעצור את ארעם חלל לענין מוכר חולל ומי: עד אשר אעבור את הירדן. ומסב על אשכנז בארץ: (לא) החילותי תת לפניך. כפה שר של אמוריים שלמעלה סתת רגליו של משה והדריכו על לחצו: (ב) ויצא סיוחן. לא שלח נשיל עוב לעזור לו ללמדך שלח סיו לריכיס זה לזה: (ג) ואת בניו. ננו כחסי סהיה לו כן גזור כמותו: (ד) מתם. חנסיס. כצית סיוחן נאמר כזונו לנו לשון כזיה סהיה סעניב עליהם וכחזים איש לו וכשבאו לכית עוב ככר סיו סעניס ומלחיס וסיחכ כזיה כענייהם ומקרקעין ומשליכין כסעם ונגדים ולח נעלו כי חס כסף חכנ לכך נאמר כזונו לנו לשון כזיון כך כדעס כספרי כעשח (כמדנכ כס) ויסב

וישנו חסס ועכשו חסס ונחסיס לקחתי מיס: (כ) תחת כל השמים. (חנניה ז וע"ז כ) למד שעמדה חנה למשה כיום מלמח עוב (ס"ח סיוחן) וכדע הדנר חסח כל השמים: (כ) סמדרבר קדמות. חף על פי שלח לרי העקום לקחל לסיוחן לשלוס למדתי עמדנכ סיני מן חסרה סקדמה לעולם כסנח סק"ב ליחנה לישראל חזר חוטה על עשו וישעעאל ונלוי לפניו שלח יקנלו וחף על פי כן חסח להס כשלוס חף חני קדמתי חס סיוחן כדברי שלוס. ד"ח עמדנכ קדמות מנדך למדתי סקדמה לעולם יכול סייח לשלוס כרק חסד ולסרוף חס חסלליס חלל סלמחני מן העדנכ חל סענה נאמר שלח חס עמי כמתון: (כט) כאשר עשו לי בני עשו.

ינתן בן עזראל

דעבר לי בגוי דעשו דיתבין בגבלא ומאקאי דיתבין בלקחית עד זמן דאעבר
 ית יתדנא לארעא דיי אלהנא דייב לנא : (ל) ולא אבא אבא סחון סלכא דחשבו
 לאעברותנא בנו תחוסיה ארום אקשי יי אלהך ית יתרא דרוחיה ואיתקב
 ית לבביה מן בגלל למספריה בידך ביתא דדין : (לא) ואמר יי לי חמי
 באורכות שמשא וסדרא דשירית למסמר בידך ית סחון ית ארעיה שרי
 לתכרותיה לפרות ית ארעיה : (לב) ונסק סחון לקדסותנא הוא וכל עמיה
 לאנחא קרבא להין : (לג) וסמר יתיה יי אלהנא קדקנא וסחנא יתיה ית
 בגוי ית כל עמיה : (לד) וקבשנא ית כל קרוי בעדנא דהוא וקבשנא ית
 כל קרוי גובריא וקבשנא ית לא אשארנא משויב : (לה) לחוד אעיר
 בונא

בעל המורים

(ל) זהו שרשו שבעדה חמה למטה כמו שבעדה ליוסף ומנא לן דלייבי בעעדיה
 חמה דכמיז וחס עם קדשי ארעי [וגו'] ולא חלל עם חס קדשי עד ובעעדיה חמה
 חמד

אבן עזרא

למי דעתי היא הנקרא אנדנר מתנסי : (כ) בדרך. ה' הידוע : (כא) אבל
 בכסף תשברני ואבלתי. חס הולכתי : (כב) כאשר עשו לי בני עשו.
 יש מערסים כי מירשו על אוכל נכסף משניני חס מן הוא מה יעשו
 עם יושבי עד סמס מואזים והכחזי אור על דגז אשר לא יקדשו חמבם
 והולכרו למרות זה צעור שאנור מלך ארום לא מעצור יי ולי דעתי
 שמירשו על מעס דרך דרך נלך כחשר. עשו לי בני עשו סקצו סר
 עשיר דרך דרך וכן כתוב חס שצורים בגזול חמיכס בני עשו הידועים כי עשו
 בשעיר רק המלך סחור מלך ארום לא עוזב שצנרו לקדקד מדינתו כי עשו
 היה מקום ארץ כענן קרוז ולכן עזבו על עד כי כן כתוב ירזים אמרו
 הם לא קדשו רק ישראל קנו מהם : (לא) החלתי. נפתחות ס"ח בזנן
 צעור אות הגרון וכן העירוחיו ב"לדק : (לב) ונד. חסר נ"ן ה'הרש :
 חמס

ואמר כי הארץ היתה יעשו זה עובל עם גדול ורם כענקים ולכן יקראו אותם המואזים אומים לגדול האיעה אשר יעילו על רואיהם והסס הסס
 עשו נן לבני לוי לכבוד אצרכם ויכלו להם וירסום מענייהם ואין רחוי לגזול מהם הארץ אשר נתן ה' להם צנעטם נם ישעו לשון חשיבות מעלה
 כמו נכח ולא שצנעוהו אשר כסף לא יתצנעו כי צנעו נחשו חסו סמוך כחשוב לזה ובעשיר יעשו
 הסורים למיני יאמר כי צעור קמסס הזה שהזכיר צמולצ ינעסס ג"כ מארץ שעיר כי מלכיים היתה חף היא מן הסורים היא מנחמת אצרכם כי
 סמורי בוא סמורי והוא מני כענן כמו שזאמר עשו לקם את נשיו מנחמת כענן את אלהי צנעו זה עשה זה צנעו סמורי וצנעו היה ענין שעיר סמורי יושבי
 הארץ וכן חזיר בכל מקום נחלת ישראל החוי עם הכנעני צנעטת הגויים כי הוא נמנה הן הששי צנני כענן וכן תרחה צמלחמת אמרסל שהיה
 למס צנלך קודם ועמורה ואדורה וצנני ונעס עלני כענן והכו את רפאים צנעטתות קרנים והמורי צנעטת שעיר כי סמורי והרפאלים לעלני
 כענן היו. ויתכן שמקרא חוי על עם שהיה נחש עלי דרך ונקל סורי על חור פסן כי שמונת יעמרו סעפס ויטליו סמלות כמו זרם ולסר מן ולמד
 למר אסורס למרות וכן יעשו לשנע יכנו יעקב סחור לשון עממה או לשון עקלקלות ויקראו אורו יסורון מן חס ויסר והסס אומר כי סמורים ססס
 לאצרכם יצנו צעיר למיני וני עשו ססס זרע לאצרכם ירשו אוחס וישנו חססס צנעטת נס ססיו סס עם רצ צלרס ועשו צל לגור סס ונחמק
 עליסס כלשר עשה ישראל ליחר הגויס של אצרכם אשר נתן ססס להס צנחו הגדול והסס הנחיל ססס כל העמיס ססס לזרעו של אצרכם אחר מהס
 לעשו והשאר לישראל סחור הן הצטר ואין רחוי לגזול מעשו את אשר אוריסס האלכיס כי ססס יקלף על הגזול עסס נחלס סססמילס הוא
 ית כלשר יקלף על בגול מישראל הארץ אחסי שייחללה להס וכענין שייאמר על כל סכני הרעיס סמנעיס צנחלה אשר הנחלתי את עמי וגו'
 זה עסס כלשר עסס ישראל סכזיר כלן ועדיין לא נעשה וכן אומר עוד צנני עמון שהיא מארץ רפאים כי גם היא היתה של רפאים צחללה והעמומיס
 יקראו להס ומזמוריס מלשון זמנו אל חסק חלל סככלס כלומר עם שלל יצנר מהס כל אשר ימנו לעשות חססז סחור צנעטתן ארץ רפאים כלומר
 שהיא מכללה וכן מן השיסור אשר על עמי מלכיס ועד גזול עקרון לכעני חססז וכן צני רמון סכזרותי מני צנימיין כי גם צארות חססז על צנימיין.
 ואשאר שנס כן מירוש ישעו חף סס סכחזו למעלה יאמר האמיס אשר ישנו זה לפנים גם סס ישעו רפאים שהיו מכללס והס כענקיס ולכן
 יקראו אותס חמיס והוא סכטן והסס ארץ רפאים היתה גדולה מאל ולקחו מהס מואז ולקחו מהס בני עמון ונשארס מנחס לרפאים עלנחס
 כי עוה היסעז צנעטתות מהס כמו שזאמר ויכו את רפאים צנעטתות קרנים וצניכועז וצלחת לך סס צלרץ סכריו והרפאים ולכן יאמר סכחזו בגזול
 מואז ועמון כי לרפאים ישעז מואז'י והעמומיס סס עשנו להס סמות אחריס חמיס חמומיס : (לד) ונחרם את כל עיר סתם הגשירס והסוף.
 ססיו מן סמורי ונלמו כנך סלחור רק מעניי סעמיס סללס אשר ה' אלהיך נתן לך נחלה לא חמייה כל נסמח והפע"כ סתם להס צלרס סכך
 היא סמלס כלשר אסרס צנח"י חלל לענו מלך הצנן לא קרל לסלרס סכח"י ילל חליו למלחמה קודם שצלו לעיר זלו כלל וכבר מ' סענין צכר
 את סקת : (ט) צידונים יקראו לזרסן שריו. ונמקום אחר הוא אומר עד הכ שילוך הוא סמון סרי לו ארנע סמות לסגיד שנס ארץ ישראל ססיו
 ארנע מלכיות ונחשכרות כנך זה אומר על סמי יקרא זה אומר על סמי יקראו לזון רש"י מדצירי אגדה. ויתכן שהיה סססס ססס כן חלל עיקר
 סכחזו

פירוש על אבן עזרא

יק ארעו מ"ל מדבר משה ומדבר קדוש על מן מורה הקדושה על (מדריס ד' ל"ה ע"ל). * צענור סמסוס ס"ל ב"ר"ך כמו ב"ר"ך. * (לסלן כ"ג ס'). ק' צנעטת כ'
 יס, קלר"ל מדינס סענל צנעו. רק צעלרי המדינות ססס מעשו עזרו. * רסס עוכר סיסס סל בגזול מואז חס ער. * יסעיה מ"ה * (ג'). * סהוא נכס. כי נ"ן סכחלה
 הוא מ"ב לרביס.

ספורנו

לסס מעוסס סס סמולרו חס סעריס ועיד אוחס כספוריס כנצו ישראל חס הארץ : (ל) כי דקשה ה' אלהיך את רוחו. למען מברס את ישראל
 לעצור צננולו : ואמץ את לבבו. לסלחס :

פירוש רשב"ם

(כס) דומאבי' היושבי' בער. אבל בשאר מואבי' כתיב בהן אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים וכן היושבים בשעיר כמו שפירשתי למעלה אבל
 בני עשו חקרואים ארום יצאו לקראתכם בחרב ויס ישראל סעליו ויסובו את דר שעיר ימים רביס :

שָׂרִיד: לֵּה רַק הַבְּהֵמָה בְּזוּנו לָנוּ וְשִׁלַּל
הַעֲרִים אֲשֶׁר לְכַרְנוּ: לֵּו מַעֲרָעַר אֲשֶׁר
עַל־שֵׁפֶת־נַחַל אֲרָנָן וְהַעִיר אֲשֶׁר בְּנַחַל
וְעַד־הַגִּלְעָד לֹא הָיְתָה קָרְיָה אֲשֶׁר
שָׁנְבָה מִמֶּנּוּ אֶת־הַכָּל גִּתָּן יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ: לֵּי רַק אֶל־אֲרָץ בְּנֵי
עַמּוֹן לֹא קָרְבַת פְּלִיִד נַחַל יַבֵּק וְעָרֵי
הַדֶּר וְכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: ג וְנִמְנָן
וְנַעַל הַרְדּוּ הַבָּשָׂן וְנִצַּיַת עוֹג מִלְּדֵי
הַבָּשָׂן לְקִרְאָתָנוּ הוּיָא וְכָל־עַמּוֹ
לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי: ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
אֶל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידֶךָ גִּתִּי אֹתוֹ
וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֲרָצוֹ וְעַשִׂיתָ לוֹ
כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר
יּוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבּוֹן: י וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
בְּיַדְנוּ גַם אֶת־עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׂן וְאֶת־
כָּל־עַמּוֹ וּנְפָלְהוּ עַד־בֵּלְתֵי הַשְּׂאִיר לֹו
שָׂרִיד: י וְנִלְכַד אֶת־כָּל־עָרָיו בְּעֵת
הַהוּא לֹא הָיְתָה קָרְיָה אֲשֶׁר לֹא־קָרְחָנוּ
מֵאַתָּם שְׂשִׁים עִיר כָּל־חֶבֶל אֲרָב
מִמְּלַכַת עוֹג בְּבָשָׂן: ה כָּל־אֱלֹהֵי עַרְיִים
בְּצִלְת חוּמָה גִבְהָה דְלִמִּים וּבְרִית
לְבַד מַעֲרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד:
י וְנַחֲרַם אֹתָם כַּאֲשֶׁר עֲשִׂינוּ לְסִיחֹן
מֶלֶךְ חֻשְׁבּוֹן הַחֶרֶם כָּל־עִיר מֵתָם
הַנְּשִׁים וְהַטָּרִף: י וְכָל־הַבְּהֵמָה וְשִׁלַּל
הַעֲרִים בְּזוּנו לָנוּ: י וְנִקַּח בְּעֵת הַהוּא
אֶת־הָאֲרָץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי

קָרְוִי גִבְרִיא וְנִשְׂיָא וְסַפְלָא לֹא אֲשָׁרְנָא מִשׁוּב: לֵה לַחֹד
בְּעִירָא בְּנָא לָנָא וְעָדִי קָרְוִיא דִּי כִבְשָׁנָא: לֵו מַעֲרָעַר
דִּי־עַל־בֵּית־נַחַל־אֲרָנָן וְקָרְתָא דִּי־בְנַחַל־אֲרָנָן וְעַד גִּלְעָד לֹא
הָיְתָה קָרְתָא דִּי תַקְשַׁת מִנָּנָא ית פְּלִיא מִסַּר יי אֱלֹהֵנָא
קָרְמָנָא: לֵי לַחֹד לֹאֲרַעָא בְּנֵי עַמּוֹן לֹא קָרְבַתָּא כָּל בֵּית
נַחַל־אֲרָעָא וְקָרְוִי מוֹרָא וְכָל דִּי־מִקְיָד יי אֱלֹהֵנָא:
א וְאֶת־פְּנֵינָא וְסַלְקָנָא אֲרָח דְּמִתְנָן וְנִפְסַק עוֹג מִלְּכָא דְּמִתְנָן
לְקִדְמוּתָנָא הוּא וְכָל עִפְסָה לְאַנְחָא קָרְבָא אֲדָרְעִי: ב וַיֹּאמֶר יי
לֵי לֹא תִדְחַל יְתָה אֲרִי בִידֶךָ מִסְּרִירַת יְתָה וְיִתְּכָל־עִפְסָה
וְיִתְּ־אֲרַעָה וְתַעֲבֹד לֵה כְּמַאֲדִי עֲבַדְתָּא לְסִיחֹן מִלְּכָא
דְּאֲמֹרָא דִּי יִתְב כְּחֻשְׁבּוֹן: ג וַיֹּאמֶר יי אֱלֹהֵנָא בִידְנָא אֲנִי
יִתְּ־עוֹג מִלְּכָא דְּמִתְנָן וְיִתְּ־כָל־עִפְסָה וּמַחְנוּדֵי עַד־דִּלְתָא
אֲשָׁרְ־אֲרָ לֵה מִשׁוּב: ד וְכִבְשָׁנָא יִתְּ־כָל־קָרוּוֹהֵי בְּעִדְנָא הַהוּא
לֹא הָיְתָה קָרְתָא דִּי לֹא נִסְבְּנָא מִנְהוֹן שְׁתֵּין קָרוּוִי כָּל בֵּית
פְּלִי מִרְכּוּנָא מִלְּכּוּתָא דְּעוֹג בְּמִתְנָן: ה כָּל־אֲלָן קָרוּוִי
כְּרִיבִין מִקְסָן שׁוּר רַם דִּילְהוֹן דְּשִׁין וְעַפְרִין כִּר מִקְרִיו סַפְרִיא
סִינָא לַחֹדָא: ו וְנִמְדָנָא יִתְהוֹן כְּמַאֲדִי עֲבַדְתָּא לְסִיחֹן
מִלְּכָא דְּחֻשְׁבּוֹן גִּמַר כָּל־קָרְוִי גִבְרִיא נִשְׂיָא וְסַפְלָא: ז וְכָל
בְּעִירָא וְעָדִי קָרְוִיא בְּנָא לָנָא: ח וְנִסְבְּנָא בְּעִדְנָא הַהוּא
יִתְּ־אֲרַעָא מִיָּדָא תְּרִין מַלְכֵי אֲמֹרָא דִּי בְּעִבְרָא דִּירְדֵנָא
מִנְחַל־אֲרָנָן עַד מוֹרָא דְּחֻרְמָן: ט צִידְנָא קָרְאֵן לְחֻרְמָן
מִרְיָן וְאֲמֹרָא קָרְאֵן לֵה מוֹר תִּלְגָּא: י כָּל־קָרְוִי מִשְׂרָא וְכָל
גִּלְעָד וְכָל דְּמִתְנָן עַד סִלְכָה וְאֲדָרְעִי קָרְוִי מִלְּכּוּתָא דְּעוֹג
בְּמִתְנָן: יא אֲרִי לַחֹד עוֹג מִלְּכָא דְּמִתְנָן אֲשָׁרְ־אֲרַעָא מִשְׂרָא
גִּבְרִיא דָּא עֲרַסָה עֲרַסָא דְּסַרְלָא הָלָא הוּא כְּרַבַת בְּנֵי
עַמּוֹן תְּשַׁע אַמְיִן אֲרַבָּה וְאַרְבַּע אַמְיִן פְּתִיָה בְּאַמַת מֶלֶךְ:
יב

מִסְרָה לֵה בְּזוּנו חֲכִין צַמּוֹ. לֵו מַעֲרָעַר, כָּל אֲרִי מִי. לִכְנֵן, חֲסֵב. עֲנַבָּה, לֵי.
כָּל צִידָא, לֵו עַמּוֹן, מִי. יַבֵּק, חֲסֵב. ג א וְנִמְנָן, גִּי, מוֹר, מִי. קִדְמוּתָא, מִי.
ב וְחַם כֹּלְהָ, מִי. לֵו, הַלְעִיִד בְּדַגַּשׁ עֲלִיד, יוֹשֵׁב, יִי מִיִל צַמּוֹס, לְסִיחֹן, יִי מִי.
ג בִּירוֹן, חֲסֵב. שְׂשִׁיר, מִיִל וְנִקַּח וְהִיִל צַמּוֹס צַמּוֹס נְגִיִס. ד וְנִלְכַד, כָּל לִישַׁנֵּל
ח מִיִל, חֲסֵב. כָּל לִישַׁנֵּל מִי. עוֹג, דִּי, בְּלִכְתָּ, בִּי מִי וְלִיטִין וְיִתְּשִׁין.
חֻמָּה, מִי. בְּנֵה, חֲסֵב וְהִיִל צַמּוֹס. דִּלְמִיס, צַדִּי יוֹד דְּכִסִּי וְכָל, וְכִרִיס, מִי.
דְּקִיִל, סַפְרִיא, בִּי וְנִשְׂטַשׁ לִי. ו וְנִסְבְּנָא, מִנְהוֹן, חֲסֵב, מִיִל צַמּוֹס.
לְסִיחֹן, מִי וְהִיִל, מִסֵּס, כָּל לִישַׁנֵּל מִי צַמִּיד, סַפְרִיס, קִדְמוּתָא כְּסִי וְיִתְּ־
לֵו וְהִיִל, ח וְנִמְנָן, דִּי, לִכְנֵן, חֲסֵב. חֻרְמָן, כוֹל מִי. ט מִיִל צַמּוֹס, מִיִל צִידִין
וְהִיִל, לֵו וְנִקַּח וְהִיִל צַמּוֹס וְכָן עֲמִיר, יִקְרָלוּ לוֹ, בְּנִקַּח. י, כָּל, מִי פְּסוּק
כָּל וְכָל וְכָל. סַפְרִיא, מִי וְהִיִל, סִלְכָה, בִּי חֲסֵב כְּסִי וְהִיִל צַמּוֹס, בְּנִקַּח, דִּי.
יא חֲסֵב, דִּי כְּנִיכִין וְסַבָּה, עֲרַסָה, סַפְרִין צַמּוֹסֵלִי וְלִינָה רַבִּי. חֲסֵב, לֵי כְּסִי מִי. סוֹל,
וְיִי וְסַפְרִיא, חֻמָּה, מִיִל יִשְׁטַעֵס, לֵי.
תִּיא שְׂשִׁים עִיר כָּל חֶבֶל אֲרָב מְנִילֵס יִשְׁטַעֵס מִ עֲכָבִין לֵב. כָּל אֱלֹהֵי עַרְי
בְּצִלְת מְנִילֵס מִסִּי צַמּוֹס מִסִּי פְּרִיכִין לֵב. לְבַד מַעֲרֵי מְנִילֵס בִּי צִידְנָא
יִקְרָאוּ לְחֻרְמָן שְׂרִיחַן סוֹלִין ס.

אֲשֶׁר בְּעִבְרַת הַיַּרְדֵּן מִנְחַל אֲרָנָן עַד־הַר
חֻרְמָן: ט צִידְנָא יִקְרָאוּ לְחֻרְמָן שְׂרִיחַן וְהָאֲמֹרִי יִקְרָאוּ־לּוֹ שְׂנִיר: י כָּל אֲרִי
הַמִּישָׁר וְכָל־הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׂן עַד־סִלְכָה וְאֲדָרְעִי עָרֵי מִמְּלַכַת עוֹג בְּבָשָׂן:
י כִּי רָק־עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׂן נִשְׂאֵר מִיַּתֵּר הַרְפָּאִים הִנֵּה עָרְשׁוֹ עָרֵשׁ בְּרִזְל הַלָּה
הוּא כְּרַבַת בְּנֵי עַמּוֹן תְּשַׁע אַמְיִן אֲרַבָּה וְאַרְבַּע אַמְיִן רְחֵבָה בְּאַמְרֵי־

איש רשי
סוֹל עֲלִיִס: (ג) אֵל תִּירָא אֹתוֹ. וְכַסִּיחֹן לֹא סוֹלֵךְ לוֹמֵר אֵל סִיכָל
חֻמָּה סִלְתָּ מְחִיכָל הִיכִי מִסֵּס סִלְתָּ חֻמְעוֹד לוֹ וְכִתֵּב שְׁטַעֵס לְאִזְרָסָא סִלְכָעֵר
כְּלִשְׁתִּים

וישג ישאל צמיס: (ז) כל יד נחל יבוק. כל אלל נסל יבוק: וכל
אשר צוה ד' אלוינו. סלל לכנוס כסנו: (ח) ונמן ונעל. כל דל סנון

לא דמות קריתא דלא נסיבנא מגדון שתין קרחין כל תחום פלך שרונא סלכותא דעון גסתגן: (ה) כל אילין קרחין תקרא סקפן שירין רסין ארחין בתרעין ונתרין בר מקרוי פצחיא סני לחרא:

(נד) כל אילין קרחין תלילין סקפן שירין רסין שרעין קרחין:

(ו) ונסבנא ית קריתון היקסא דעברנא לסחון סלגא דרשפון היבין נסבנא ית כל קרין נובריא וקשיא וספלא: (ז) וכל בעירי וערי קריתא בקא לקא (ח) ונסבנא בעירנא ויהיא ית ארעא מן רשות תרין סלבי אמראי דבעיקרא דירדנא סנהלי ארנוגא עד סתרא דחרסון: (ט) צידונאי רבין קרן לחספון סוקרא דמסרי פירוי אמרואי קרן ליה סודר סלגא דלא ססיק סנייה סלגא ללא בקניסא ולא גסיתחא:

(י) צידונאי קרן לחרסון ארעא סכרי פירוי וסמריאי קרן ארעא סנייה סודר אילנא:

(יא) כל קרין מישרא וכל גלעד וכל מתגן עד סלוקיא וארדשת קרין סמלכותא דעון גסתגן: (יב) ארום לחוד עונ סלגא דמתגן אשתיי סמריי ויכריא דאשתיאי בסובענא דא שיינה שוייא דפרחלא דא היא היקא גבת ארביין גבת בני עפון תשע אפין ארביה וארבע אפין פותיה גאסותא דגרסייה:

הלא

בעל המורים

ותלוות בשאים: (א) בצונו לו. סמלה למך בזוטו לנו. עתהלה ייסם פנייה פנייה פנייה. ולכסף ייסם כל כך עד שיהיה בזויה בנייה. סני בצונו לנו: (ב) סלס קופי נכ"ל כספי יבול מי עמך סל"ס שמי (כדכתיב פ"ל ז' וישיאם למע אנך דוד ז' ענה

בנא לנא וערי קריתא דקבשנא: (א) מסרוער דעל גיף גחלא דארנוגא וקרא דמסבנא במציעות גחלא עד גלעד לא דות קריתא דתקיפת סבנא ית גלדון מסד וי אלקנא קרמנא: (א) לחוד לארע בני עפון לא קריתא כל אמר גחלי יקבא וקריו סמריא בכל סה דפקוד וי אלקנא: (א) ואתפונא וסליקנא אורח מתגן ונסק עונ סלגא דמתגן לקריותנא הוא וכל עמיה לאנחא קריתא לארדשת: (ב) ואמר וי לי לא תרחל סנייה ארום בידך סמריית ותיחת כל עמיה ותי ארעיה ותעבר ליה היקסא דעברת לסחון סלגא דאמוראי דיתיב בקשפון:

(ג) כון דקסא סנייה ית רשיעא וע וסרת מן קרסוי ואמר דלא דין הוא דיהי סמריי לאקבנא אברקם ושורה ואמר לדון אתון דמין לאילנין שתילין על סבועין דמין ברם שירין לית הינון עברין בנין בן אסתין ליה קריתא בידך הוא דהי שמייה סלשח אחיא ותייה שגין סנייאן מן גלגל לסחויא ותייה לקריתא דדיא מסד ותייה קרין וסמריי סמריא דיי ליה משה לא תרחל סנייה ארי בידך סמריית ותייה ותי כל עמיה ותי ארעיה ותעבר ליה ביד סה דעברת לסחון סלפרין דאמוראי דיהי שרי בקשפון:

(ד) ואמר וי אלקנא בידנא אופי ית עונ סלגא דמתגן ותי כל עמיה וסחוייה עד דלא אשתיי ליה קשיוב: (ד) ובקשפון ית כל קריתיה בעירנא יהיא

הע שם קדשו ככל הארץ: (א) רק הנהמה רק מיעושה סוף רק הכספים לכל השמים חמים חמים פקיעינו ליי: (ב) דרך הספן. על סך שן שדל לו [בשן טעמיקון צא שן] מלחמא כנחשת [ד' לד]: גבסה דלמסו ובריס. ס"ח סנה דכספי פריס [גדולות]

רשי

(ה) וישל סלסיס זבוח עון: (ד) חבל ארנב. עתהמינין נית מלך מרכולא וסלמי. סמרוגס ירוסלמי צעילם אסחר קרול סלמין סמרוגין למדיי חבל ארנב סמרכיא היכל מלך כלומר סהמלכות נקראח על עמס ון חת סהרנוז דללכיס אלל היכל עמך סכנו סקס בן רעליכו בן ענסיס למדיי שק נקראח סס סמרכיית: (א) סערי דפרוי. סדוזות וסמסות נלא סמס וכן (זכריה ז) סרווח סמס ירוסלמי: (א) דחרם. לשון סוס

סלך וכלות: (א) סוד. מלכות: (ב) צידונים יקראו לחרסון ונוי וצמקוס אסר סוף סוורר (דכריס ד) ועד סר סילוח סגל סמרון סכי לו סרעס סמון למס סולרכי ליכתב לכידי עמס סלך יערבל סמבי סכנבס מלכיות סמפלות צק ו סוונרת על סני יקבל חו סוונרת על סני יקבל: שניר. סוף סלג-גלפון אסכס וכלפון כמון: (א) סיתר דסמסיס. סמסו סמלפל וסניכיו צעמדות קרסי וסוף סלס ען סעלמס סלמלר (כסלשית

הלא

אבן עזרא

(א) מתם. בני אדם: (ב) שגבה. מנחה וסבנא ית אילנא: (א) אל ארץ בני עפון. סהיח סיוס צידס כלסר פיריסתי: לא קרבת כל ית מקוס סמו יד סידון: (ג) השאיר לו. כל אסד מיסלכל וסוף סעל פלך: (ד) חבל ארנוב. דכרי סממרתס ארעית ירועיס ויס סוועריס סגוב סס ארס סיס נסלקו מירוסת אכיו זס ססנל ויס סוונריס כי סלליף ססק ויסל מנזח וסגיס ירוצקו דכך דקוס: (א) באמת איש. סלמס כל ארס וסכו סוף סלס ולא יתכן לסיות צלמחו כי עס סל סכסוי ללסד

הלא

סודר אורח אורח עמס עניס כסחר בני ארס וסוף צעיר רכס ססיסה פיר עסכו וסלסר סעמרו בני עפון חת סמסלס כסחר סכר למעלה וסלכד' עירו נלל סוף לכדו ויסד וסכו סלמנר כי רק עונ נסחר מיסר סמסלס וסכו סלסל' עמס סמס כרכס סוף סוף עמס לני עפון וסעמויס קימו אוחס לפדות כי סעמרו עס גדול וס סלסיס סכסוי אסר כנוכס ארסיס גכרו וססון סכס

פירוש על אבן עזרא

א"ס ז' י"א). ב' (גמלני כ"א כ"ד). ב' (לקון ז' כ"ד). אמר י"א סמרייך סס סופול וס סוף סכיק וסכין וכו' עיין סס. סמסנס סל ניס סלך פכסול ססוף סלמון יי סס ססוף סמ"ס סממון. א' (פויב ל"ס ל"ס). סלכונב עסלכ סמלר סמס סמנע סני צלמס ארס רק סוף סכל. י' סל ידענו מדס סככו. וסלסר סל דעס מדס סעק סל

ספורנו

(א) ערי סמלכות עות בבשן. כי רק עונ וילך סכסן ססלר. וסעס סמלך עונ צלוחו סגללי סיס כי סוף לכדו ססלר עיסר סמסלס כ' עמלמח סמלפל וסניכיו וסכו סל סמלס נספסכרוס קרסי סלסרו סמלס רכיס וסורס סמסלרכיס סכו אורס בני עפון ככו סכר למעלה וסעלמח סעמוניס סלר סוף לכדו וסכיוסו גכור גכזכרת סלר סמסלס לכך עמך: (א) באמת איש. צלמח כל אסד מלחמס סמסלס ועלמ ארס סוכס כל אסד וסלסד ככו ארס לנכסו מקלכו. ויסו ארס ארסו וסלמס. ארר ארעיס סלוחס סמכס סיסס סמס ארעו ארכס צלמח כל אסד עמס וסיסס כלי סקס ארעו יעמיס כרכס מלר יוסר עמסע ארעו ל"ע ארולי על ארס כמס וככו. וכו' ויסן גדול אורס סענקיס וסקס. ועכ"ז סעמרו אורס בני עפון גכרס סלל ית' ככו סכר למעלה:

פירוש רשבי

(א) ארנב. סמרוגלמי עניינו: (א) כי רק עונ סלך רבשן ונוי. לכך אמר לו הקב"ה אל תירא אותי. הנה ערשני. עריסה של קטן כשהיה חנוק ביציל בלא ערשנו ברזל לפי שכשהיה קטן היה חזק סאר וסדהשסחו סיה מסבר ערס של עץ לכך עשאוהו של ברזל כי לארס גדול שיש בו דעת לא היה צריך כך: הלא היא ברבת בני עפון. עדיין סונחת סם בסקוס סנתגדל בסמנותו לסמרו סיהו גדול בסמנותו כל כך אבל מיסת ארס גדול אין הרליח לסעניע בסקוס אחר כי כורכה סקוסות יס לו סמנות: באמת איש. סהרסיל כל צריכו: הלא

איש: ואת הארץ הזאת ירשנו בעת
ההוא מערער אשר על נחל ארנן
וחצי הנהגלעד ועריו נתתי לראובני
ולגדי: ויתר הגלעד וכל הבשן
ממלכת עוג נתתי לחצי שבט המנשה
כל חבל הארץ לכל הבשן ההוא
יקרא ארץ רפאים: יאיר בן מנשה
לקח את כל חבל ארץ עד נבול
הנשורי והמעכתי ויקרא אתם על שמו
את הבשן חות יאיר עד היום הזה:
שביע: ולמקור נתתי את הגלעד:
ולראובני ולגדי נתתי מן הגלעד
ועד נחל ארנן תוך הנחל ונגל ועד
יבק הנחל נבול בני עמון: והערה
והינתן ונגל מפגרת ועד ים הערה
ים המלח תחת אשרת הפסגה
מזרח: ואצו אתכם בעת ההוא
לאמר יהוה אלהיכם נתן לכם את
הארץ הזאת לרשתה חלוצים תעברו
לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל:
רק נשיכם ומפכם ומקנכם ידעתי
קרמקנה רב לכם ישבו בעריכם אשר
נתתי לכם: מסעיר: עד אשר ילית יהוה
לאחיכם ככם וירשו גם את הארץ
אשר יהוה אלהיכם נתן להם בעבר
הנהגן ושבתם איש לרשתו אשר נתתי לכם:
ההוא לאמר עיניך הראת את כל אשר עשה יהוה אלהיכם לשני
המלכים האלה בני עשה יהוה לכל הממלכות אשר אתה עבר שמה:
לא תיראום בי יהוה אלהיכם הוא הגלחם לכם: ס ס ס

יב וית ארעא הדיא ויריתנא בעדנא והיא מערער די על-
נחלא דארנן ופגלגת מורא דגלעד וקרחהו יהבית לשבטא
דראובן ולשבטא דגד: יג ושאר גלעד וכל דמתנן מלכותא
דעוג יהבית למלגות שבטא דמנשה כל בית-פלך מרכונא
לכל מתנן ההוא מתקרי ארעא נפריא: יד יאיר בר מנשה
נסיב ית-פל-בית-פלך מרכונא עד תחום גשורא והמקורום
וקרא יתהון על שמה ית מתנן כפרני יאיר עד יומא הדין:
טו ולמקור יהבית ית-גלעד: טז ולשבטא דראובן ולשבטא
דגד יהבית מן גלעד ועד נחלא דארנן ונחלא ותחום ועד
ויבקא דנחלא תחום בני עמון: יז ומישרא וירדנא ותחומה
מגנסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא תחות משפך
מרטתא מדינחא: יח ופקדות יתבון בעדנא הדיא למיטר
יז אלהבון יהב לבון ית ארעא הדיא לפרתה מרוזן
תעברון קדם אחיבון בני ישראל כל מורו חילא: יט לתוך
נשיבון וממלכות ובעירבון דענא ארי-בעיר סני לבון
יתבון בקרובון די יהבית לבון: כ עד דיריגית יז לאחיבון
קותבון וירתון אף אנון ית ארעא די אלהבון יהב להון
בעברא דירדנא ותתובנן גבר לירשתה די יהבית לבון:
כא וית-יהושע פקדית בעדנא הדיא למיטר עינך הוואה
ית קלדי עבר יז אלהבון לתרין מלכיא האלץ פן יעבד
יז לכל מלכותא די את עבר לתמן: כב לא תחלון מגדון
ארי יז אלהבון מימרה יתח לבון: ס ס ס

כג וציליתי קדם יז בעדנא הדיא למיטר: כד יז אלהים את
שרתא

מסרה יב וסא, ה' מעשה, כל ח' סק. חשק על, חקק. חקק, ס' ללחונני,
הי"ש שורק ולחף ולח' נח' י' שבע, ז' וכל יהושע דכו' צמ"ג. סלרנג, ס'
יקל, כ"א. יד יאיר, ל' כ"ט. לרנג, ס'. גבול, מ"ל. הנשורי, מ"ל. סות, כד ו'.
סו ולעכיר, ל' ר"פ. סו ולחונני, הי"ש שורק וכלעיל. ולגדי, ז'. חקק, ס'.
וגבול, ט' סק. גבול, מ"ל. יז והערה, ז'. וגל, ס' מ' בליטול. ועד, ס'. יס,
היודין בקנן. אשעה, כ"ל ס'. הפסגה, סויהון ס' בקוף. יח ואלו, ל'. סלוביס,
מ"ל דמ"ל. יט נשיכם, ג' כל ח' מ"ל. ומקנס, ל' חקק. יצון, ל'. צמריכם,
אנל. כ בינח, מ"ל י' דקרי וכסתי. אשק, ל' צמטס צמיטול כלעל. לסס, ס'
דמעיל לכס. ליכטא, מ"י וס' וסין דנותס. כא יהושע, ז' מ"ל דמ"ל. נוח,
ה'. עיניך, מלדמ"ל. סלחס, ז' ס' דח'. העמלכות, מ"ל. עבר, כ"ל סק. שמה,
כ"ח בקוף. כב מלכות, ל' מ"ל דמ"ל ול' סק ו'. הנלחם, ס' בקנן כי סא
ציומי כעל כל סויה. כג ולחונני, ל' הנ"ן צמטס מ"פ העמדה וספסר סעמון
למה סלחונן קווליס קמ"ץ כיוע כי צמטס מ"פ וסעודיקיס סא בקמ"ץ. כד לחני
ל' כ"כ סורה. יחיס, כ"כ וקלל צמס סלחיס.
ת"א ואתחנן אל דה' נככות ל' כל כל הפסגה סקרי' מד פסל. ד' אלהים נככות
ל' סלוביס סס.

והעמידן חזון ישעיהו ציטטיס. צמקון ח'. ק"ס מלכיס סיעון:

ואתתנן אל-יהוה בעת ההוא לאמר: כד ארנן יהוה אתה

הוא
היא אותה שמתה לאנכסס: (סו) תוך דגול וגבול. כל כנסל ועוד
מענד לפסמו כלוער עד ועד ככלל ויתר ונחל: (פ) סבחת. מענד
סידון סעמדצי סיס ומלח כני גד מענד סידון מזרטי וסל כגורלס רוסע
סידון כמדם. ושד מענד לפסמו עד כנסת חסו סאלעס וסידון וגבול
סידון

יז) וינה סלוביס וסו סוב: באסת איש. צלחמט סוב: (יז) ואת הארץ הזאת.
סלמורס למעלס מנלל חרנן ועד סכ סעמון: ירשנו בעת ההוא מערער אשר
על נחל ארנן. אינו מעורב ללחשו על מקלח סלל לקוסו על מחי ללחונני
ולגדי סלל לעמין ירוסס מד סכ סעמון-סיס: (יז) ההוא יקרא ארץ רפאים.

(יא) הלא היא הריבא באפרכיון דבני עפא :

(יב) ות ארעא דרא וייתנא בעדנא דהיא מערוער ועד ביה גחלא ופלגות סגיא דגלעד וקדיה ויהבית לשבט ראובן ולשבט גד : (יג) ושאר גלעד וכל מתגן מלכותיה דעון יהבית לחאי שבט מנשה כל תחום בית פלך טרונגא וכל מתגן דהוא סתקרי ארע גיבריא : (יד) ויאיר בר מנשה נסיב ית כל תחום פלך טרונגא עד תחום קדווי ואנטיקדום וקרא יתרון על שמייה ית מתגן בפרני יאיר עד יוסא דרין :

(וד) כל תחום אמרונגא עד תחום קדיית אפיקרס וקרא יתרון על שמייה : (טו) ולסביד דיהבית ית גלעד : (טז) ולשבט ראובן ולשבט גד יהבית מן גלעד ועד גחל ארונגא מציעות גחלא ותחומיה ועד יבקא דגחלא תחוסא דבני עפון : (יז) ומישרא ויורדנא ותחום סגיסר ועד יוסא דמישרא וקרא סביריה דסמיא לוסא דפלחא תחום שפכות סיא סרפמא מדיקא : (יח) ומישרא ויורדנא ותחוסא מן גוסר ועד יוסא דמישרא יוסא דפלחא תרות בית שמיכות קטסא מן מדיקא :

(יח) ופקדיית יתכון שבט ראובן ושבט גד ופלגות שבט מנשה בעדנא דהיא למיסר : אלהבון דהוב לכון ית ארעא דרא למירתה מיינון מעברין קדם אהובון בני ישראל כל סורני חילא : (יט) לחוד גשיכון סגליכון ובעדנא דענא ארום בעיר סגי לכון יתבון בקוריוון די דיהבית לכון : (כ) עד זמן דיניית : לאחובון כותבון ויירתון איתו הינון ית ארעא דיי אלהבון דהוב לכון ותתובון גבר ל רותמיה ויהבית לכון : (כא) ות יהושע פקדיית בעדנא דהיא למיסר עינך חמין ית כל העבר : אלהך לתרין מלכיא דאילין היכרין יעביד : לכל מלכותא דאנת עבר לתמן : (כב) לא תידחלון סנהון ארום מיסרא דיי אלהבון מניח לכון : ס ס ס

(כג) ואתחנן ובעית רחמין מן קדם : בעדנא דהיא למיסר :

(כד) וצליה ובעית רחמין מן קדם : אמר משה בשעתא דהיא למיסר : (כה) בבעו ברחמין מן קדם : אלהים אנת שרתא לאחזאה ית עבדך ית רבותך וית גבורתך וית תקימתא דאת דוא אלהא ולא צנת גר סגיא :

בעל המורים

[א] וסא דור סמיני שלמון בנה מנד יסי דוד ויקח הערים הלה. ד"א וסא סמיני ס"א ס"א ס"א ודג ודג וכלי עלמטו י"ד אמה והכנה בקסולו סאס י"ד אמה [הכל כענין ס"א] :

(ב) וחסנן לעיל כפיז לא סיקרו חקסי סא ישלל חלי יחס עלי : וחסנן בגי רשי

סיקן ופענך לו : (יט) ואצו אתכם. לכני כרונן וגד היה מדכר : לפני אדכם. סס היו הולכים לפני ישראל למלמטה לפי סביו גזורים ולויים טעלים לפנייהם שנאמר (דברים ל"ג) וסרך זרוע אף קדקד : חסלת מרשת דברים

רמבין

אח כלוני' לכדו נענו ונלכותו וזה טעם הכה כלוער הכה העדות קיימת שהו עכש כחל וחרוכה ודענה מאלד וקיימת היא כדעת בני עמון כי עשו אשר נעשה רחם היתה לשלל ואדסה. וטעם צמח אים גדול צמי אים כעו וחקק והיית לאים ועל דעת חקלום צמח אים צמח האים וטעם עקן וכן אה כדעס ארס צלילה הוא וכן רבים כלוער צמח עוב נענה (יז) ואת הארץ הזאת ירשנו בעת הדיא. את הארץ הזאת האמורה לענב' ומל ארנון עד הכ סרמון ירשו צעם הסיא. מערוער אשר על גחל ארנון. אינו משובר לראשו של וקרא אלא לקוטו על נחתי לראונו ולגדי אהל לענין ירשה עד הכ סרמון היה לשון רש"י. והכון צעיני כי יאמר ואת הארץ הזאת מירשנו צעם הסיא מערוער נחתי לראונו וכן וסודעת להס את הדקן ילכו זה וכן רבים : (יח) כל חבל הארנב לכל הבשן ההוא יקרא ארץ רפאים. מירוש וכל סגל הארנוב לכל הסגן אשר הוא מקרא ארץ רפאים לשון וכל הסקס טמאל סרואל ושאלו בן קיש הסרסיו נסים נכריות ספ"ס חסס צעקוס אשר וכן רבים והיה נקרא מעלל ארץ רפאים על סס עוב סוולן זה לו עמי סהיחא מתחלה לרפאים ונאסרס לעוב כי סול וסעס היזע צה מירס רפאים : חסלת אלה הדברים כאשר הזכיר כדעס ארץ קיסון ועוב ואמר ואת ירשעו לוייה צעם הסיא הזכיר כי איני לא מעבור סס כי סססנתי אל ססס סככד ולא סעע חלי וזה חותי לסוק את ירשעו כי סול יעבור : וטעם (כג) בעת הדיא. כעו לעת הגזרה סהזכיר גם צי סחאק ס' ולא חכד' סס סססינה ציזס סעעס. והכון כי צעם הסיא צעם סהכרה סכנעתי קיסון ועוב וסססנתי להלסם צעמנין סניחנו ליסרלל וסלקתי סחאק לסמי סענסיס ויהיה זה נאמר נאמר לו עלה אל הכ סענסיס סה כי אה צקס רסמיס על סדכר וסססנין סססילה סהת וסחאסר' לא סעע ססס נקולו סזר וסססנלל יסקוד ס' חלסי סרוסות לכל צער אים על סעדה כעו סחכר סס חכו וכו את ירשעו אהל סזכיר סס סססלה אשר עע' עליה וכאן הזכיר זה להדיע כי סחאק היתה

פירוש על אבן עזרא

יענו דעמו. 'כלומר אם אמרנו שיאריך גופו ס' חמוס נאמחו לא יהיה בלורה אדם כללי כי לעולם אין עמוכנה גוף אדם בנכונה כזאת להיות חורך גופו כחשע לחמוס נאמחו עשו וסכסח אחר צמח אים אלא ר"ל צמח כל אדם. (ה' נמדכר ל"ג א"ל). אף סאמר נבול ל"י. (סס ל"ג ל"פ). (פסוק י). ליווע עימד סדכר סס סגריס מעלל יסלל ואמר חמיני כי כ' חני ייעמי אה מנין סזכר לכיון אל יסרלל וסלריס ככלל והוא סדך כי כסלן היה מדכר עס סכלל וכיון חמי' לנכר וססיה היה מדכר עס ססס וכיון סזכר כן לכלל. (ה' נהן ל"א כ"ו כ"ז). מ"ל צעם הסיא כסכר גם צי סססלך ד' נכללסם לנער גם ססס לא סנא עס (לעיל א' ל"ז) סססנתי לפניו לנער ססס

ספורנו

(ג) ואתחנן ואל ה' : (כד) ואת ירך החוקה. לשנות טעם הנכראים הנלתינפקדים שלא יוכל זה וזאת. ו כל אלה עשית כדי להצניח את ישראל לדרך ולכן רלוי

פירוש רשבים

(יט) והוא יקרא ארץ רפאים. שזכר בברית בין הבתרים כמו שפירש למעלה ואני שמעתי לכך אומר הלה היא ברבת בני עמון ממני ששמע שמישה נאמה מפי הגבורה אל תרצם ואל תתגר בם על בני עמון דאפילו אנגריא לא הורשו ישראל על בני עמון וידע שישראל ילחמו עליו לכך הקדים ותן עשו וסמטו בתוך העיר ברבת בני עמון והיא היתה עיר מלוכה כדמפרש בספר שמואל כרי שלא יכחה ישראל על מיטתו כי ידע שלא הורשו לבא שמה מאברהם :

(כג) ואתחנן והללות. כדכתיב למעלה היום הזה אהל את פהך. החלות החית גורסת לה' סת"ח. וכן העירתי מצמון. וכן העדותי בבם היום. החתת

החליות להראות את עבדך את-
 גדלך ואת ידך החזקה אשר מראל
 בשמים ובארץ אשר יעשה במעשיך
 וכגבורתך: כה אעברה הנא ואראה את-
 הארץ הטובה אשר בעבר תהרן ההר
 השׁוֹב הנה והלבנן: כו ויתעבר יהוה
 בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר
 יהוה אלי רב לך אלהי תוסף דבר אלי
 עוד בדבר הנה: כז עלה ראש
 הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה
 ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כילא
 תעבר את דהרן הנה: כח וצו את-
 הרושע וחזקהו ואמצהו כיהוה יעבר
 לסני העם הנה והוא יגחיל אותם
 את הארץ אשר תראה: כט ונשב
 בגיא מיד בית פעור: פ ד ועתה
 ישראל שמע אלהי החקים ואלה המשפטים
 אשר אנכי מלמד אתכם לעשות

שריתא לאחזאה ית עבדך ית דרבנותך וית ידך תקפתא
 די את הוא אלהא דשבתך בשמיא מלעלא ושלום
 בארעא ולית דיעבד פעובדיך וכגבורתך: כה אעבר-פענ
 ואחוי ית-ארעא מבתא די בעברא דירדנא מרא מבת
 הדין ובית מקדשא: כו והנה רנו מן-קדם יי עלי גדילתון
 ולא קביל מני ואמר יי לי סני לך לא תוסף למלא קדמי
 עוד בסתמא הדין: כז סק לריש רמתא חקף עיניך
 למערבא ולצפונא ולדרומא ולמדינתא וחוי בעיניך ארי לא
 תעבר ית ירדנא הדין: כח ופקד ית-יהושע ותקפוהו ואלמיהו
 ארי הוא יעבר קדם עמא הדין והוא יחפן יתהו וית-ארעא
 די תתיו: כט ויתבנא בחילתא לקבל בית פעור: א וכצו
 ישראל שמע לקומיא וליניא די אנא מאלף יתכון למעבד
 גדיל דתיחזון ותיחזון ויתרתון ית-ארעא די יי אלהא דאבהתכון
 יהב לכון: ב לא תוספון על פתגמא די אנא מספק יתכון
 ואל

פ' ע"ג א"ג ד"ל ועלמיהו

מסרה החלות, ג' פ"י וי"ז. להלכות, ג' וי"ל. כעשירי, פ"ל. וכנעני, פ"ק.
 וספר סנין וס"י ל' וי"ז ס' צ"ג. כה כל, דגש מל"ד. ולכס, ה'. סתרה,
 מ"ל. והלבנן, ה' ד' מ"ל ודין מסר. כו למענכם, ה"י"ן כמנחה קלה היינו ס"ק
 גלי שליחום. תוסף, ב' מ"ל בלישאל. דגש סג, ס'. כו הפסגה, ה"ס בסקף.
 וטל, ג'. עיניך, צ"ג יודין. יעה, ה"מ דגש וה"ל בסקף ומלעיל. ולמס, ה' ב'
 מ"ל ב' ספר דין מנאון. ומענה, מ"ל. בעיניך, ב' יודין. פענכ, ספר. אל סה סידון,
 ז'. כח ונה, ל'. ותוספו, ז' הכסה. אוחה, מ"ל מ"ל במוסר. כט בגיא, ל'
 בקמן וסקמן לקדם ה"ק ולקף בסקף. מול, מ"ל. פעור, מ"ל. ד א לעשות, מ"ל.
 חקף, קדמא דרשעא ספיו ותלמס סנין סמיון ועוה. אכמיס, ס"ו וס"י. ב ספיו,
 ז' ספר דמ'. מלוס, י"ל. אכמס, ה' יסדלסין.
 ת"א אעברה נא. נכנסה סס האלילים סס. דהר השׁוֹב נכנסה סס גיטין ס.
 ויאמר ה' אלי רב לך פועל יג. אל תוסף נכנסה לנ. עלה ראש הפסגה
 סס. וצו את יהושע קדושין כט עקיד' סער יג. ועתה ישראל עקידס סער סו.
 ובאתם עד עקרי' מד פבל. לא תוספיו מעונין יג ק ל"ה סס זכמיס פ סס
 נכנסה ס עקיד' סער ס. ולא תגרעו עכונין ס ל"ה סס זכמיס פ.

למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר יהוה אלהי אבותיכם נתן
 לכם: ד לא תספו עליה דבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו

רשי

(ס) ויתעבר ה'. (ספרי) נפגעת סינה: למענכם. חסם נרעתס לי
 וכן הוא אומר (סחלים קו) ויקליפו על מי עריצה ורע לעמם נעצורס:
 רב לך. (ספרי) שלא יאמרו סרז כמה קשה והסלמוד כמה קרנן מעליר.
 ד"ל רז לך סרזס וחס סעור לך רז סונ סלמון לך (ס) וראה
 בעיניך. נקשת ממני ואלתה את סכר סכוזס חמי ערלס לך סח כולס
 שנלמד (דברים לז) ויראהו את ה' כל סוכזס (כס) וצו את יהושע.
 על ססרסות ועל סענלסות ועל סמריצות. חזקוהו ואספרו. דגנרד' שלא
 ידך לכו לומר כסס סענעס רזי עליסס כך סופי ליעמס עליסס מנחיסו סכי
 כי הוא יעצור והוא ינחיל: כי הוא יעבור. אס יעצור למניסס ינסלו
 וסס לכו לל ינסלו וכן חסס מולג כסנלס מן ססס אל סעי והוא יסז
 (יסוסע ו') ויכו עסס חספי סעי וגו' ויזון סנל על סניו אומר לו (סס
 ז') קוס לך קס לך כתיב חסס הוא סעומד כמקונן וענלס את סני
 למלמסס לעס זס חסס סנל על סנדך לל כך אחרמי למסס רכך חס הוא
 עוצר עוצרין וסס לכו חן עוצרין: (כט) ונשב בגיא וי'. (ספרי)
 ונלמדסס לע"ל וסע"סכ ועסס יסרלל סעע אל סמוקיס והכל עסול לך
 וחי לל זכמי ללמל לי: (ז) לא תוספיו. (ספרי סס) כרון סעעס
 סרשיות

רמבין

לו רצון כל העולמים חי עתמני לי דדין בי לי וחי לא חסמני לי דדין רסס
 עלי כסס סלמך אכרסס ה' אלהיס וסס חתן לי וגו' וגס נלכרסס כך סס
 כחוכיס כרלסון ח"ף דל"ת וססני יו"ד ה"ל. וענין סרססס יזנן כזס כי
 אומר וחסתון וכל אומר וחסלל כי ידער כסססס וסמר חרון אסר כך
 סרסמיס חסס ססלסס ללכרלסות חס ענדך כך ה"ל ססלסס כנחלסי ססכרלסס
 ל

סעקלס ססלס כרלסלס כספרי: בעת הווא. ללסר סכסמני חן
 סיסון ועס דמיסי סעל סוכר סכר (ספרי): לאמר. זס חסר ענ'
 וקוסתס סלמך וסס למני סעקוס חמי ערמך עד ססודיעני חס סענעס סללמי
 חס לכו: (כד) ה' אלהיס. רסוס דדין: אתה החליות להראות את עבדך.
 (סס) ססס סעלס עומד ועסלל חקעל פי סעגריס גזיס חיי לו ועד
 לירמי סלמך לי (סענלס לז) ועסס כניסס לי וכי תוסס חייך כך אלל
 ללחוס ססס סני סיי סלוי לססלל עליסס ככו כן הייתי סכור לענעס
 סכספי: את גדלך. זו מלס סוכך וכן הוא אומר (כמלר יד) ועסס
 יגדל כל כס ה': ואת ידך. זו ימיך ססיל ססוסס לכל צחי עולס.
 החזקה. סלחס סרזס כרסמיס חס מלס דין כסזקס: אשר פי אל וגו'.
 חיק דונס לעלך כסר וסס סיס לו יועלן וסנקסדרין סענסיין כידו
 כערוסס לעסות סכר ולככור על מדחיו חסס חן מי ימסס כידך חס
 חססול לי וסנלל גזקך. ולמי ססוסו חסס ססילות ללכרלסות חס ענדך
 מלסמס סיסון ועסו כרסמיץ (דברים ז) חלס ססילות חס לענדך כרלמי
 מלסמס ל"ל מלכיס: (כס) אעברה נא. חן נל חלל לסון כסס:
 דהר השׁוֹב הנה. זו ירוסלס: והלבנן. (יועל לט) זס גימ סעקדס:

סיסס סניצס עליו עולד וכל זכס חליס כעצורס וכל זס ענחוכסחיו:
 (כד) ה' אלהיס. רסוס דדין לסון רשי. וכל ססניס סרז כי ססס כרלסון
 הוא כסנן כל"ף דל"ת וססני הוא כחכז כיו"ד ה"ל סנו אומר
 כל מקוס סלמך ה' זו מלס כרמיס חליסס זו מלס סדין חלל
 סענעס סככרסס כלן חרון כמלס כרמיס וכן אומר כילמדנו אומר

לשמר את מצות יהוה אלהיכם אשר
 אנכי מצוה אתכם: עיניכם הראות
 את אשר עשה יהוה בקבל פעור כי
 כל האיש אשר הלך אחרי בעל-
 פעור השמידו יהוה אלהיך מקרבך:
 ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם
 חיים בלכם היום: שנה ראה למדתי
 אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני
 יהוה אלהי לעשות כן בקרב הארץ
 אשר אתם באים שמה לרשתה:
 ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם
 וביתכם לעיני העמים אשר ישמעון
 את כל החקים האלה ואמרו רק עם
 חכם ונבוך הגוי הגדול הזה: כי מר
 גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו
 ביהוה אלהינו בכל קראנו אליו: ומי
 גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים
 צדיקים ככל התורה הזאת אשר
 אנכי נתן לפניכם היום: רק השמר

ולא תמנעו מזה למסור ותפקודיא דיי אלהבן די אנא
 מסקד יתבון: נ עיניכון חזן ית דירעבד יי בבצל פער ארי
 כל נברא די אול בטר בעל פער שציה יי אלהק מבינה:
 ד ואתון דאדבקתון ברחלתא דיי אלהבון קמיין קלכון יומא
 דין: ה חזו דאלפית יתבון קמיא ודיניא פמאדי פקדני
 יי אלהי למעבד בן בגו ארעא די אתון עלין תמן למירתה:
 ו ותשרון ותעבדון ארי הוא חכמתכון וסובלתנותכון לעיני
 עממיא די ישמעון ית כל קמיא האליו וישרון לחוד עם-
 חכים וסובלתן עמא רבא הדין: ו ארי מן עם רב די לה
 אלהא קריב לה לקבלא צלותה בעדן עקתה ביי אלהנא
 בכל עדן דאנחנא מצלין קדמיה: ח ומן עם רב די ילה
 קמיין ודינין קשמיין ככל אורייתא הדא די אנא יהב קדמיכון
 יומא-דין: ט לחוד אסתפר לה וטר נמשך לחדא דילמא-
 תנשי ית פתגמיא די חזו עיניך ודילמא ועדון סלקך כל
 ימי חיך ותהודענן לבנה ולבני בנה: י יומא די קמתא קדם

מסרה לשמר, כל ליטא בלורייסא סקר. מלת ה' אלפיס, ה' ג' גלות, ד' ז'
 מ'ל ו' מסר דסר דין למור מ'ק וו'ל מין. בצמל, כ'כ צב' ולא לצמל. השמידו,
 מ'ל. מקרבך, סקר. ד' הדבקים, ל'. ה' לעשות, מ'ל ותנחם. כן, ז'ק. וספצי'
 ספצי' כלל הכחש עממיים הי'ל להיום נמשעל אלל ספצי' ה' סתרון סלוה רק לעשות
 כן בלחץ לא צמולא ללחץ ובטעם לא כן הוא כי טעם סנוף הוא אף במ'ל לכן הספיק
 ספיקו בטעם סיוסר מפסיק. ובקרב הארץ וגו' היינו אס חכה נעשה כן בלחץ. א'ס.
 ו ובניחמס, ל' וע'ל. ישמעון, ה' מ'ו ומ'ן ב'סוף. ונתון, כל או' מ'ל. סגדול, ה'
 מ'ל צמורה. ז' גדול, מ'ל. אלפיס, קודם. קרניס, ס'ו וע'י. כס' אלפיס, ד'.
 קלאתו, ב' וסקר. ח לדיקס, מ'ל יק וס'ס. כסן, ז'. ט ושמר, סקר. וסן, ס'.
 יסורו, ב' מ'ל. והודענן, ל' בקצין מ'ל.

ת'א ואתם הדבקים כחיות קיל סהדריין סל ד עקרי' פער א פקידס פער א ס'
 סוהר' מ' צלס' ופקרי. ראה למדתי מדיס לו לח נכוחס כס: ושמרתם
 ועשיתם כי הוא חכמתכם סלליליס ד. ושמרתם טעם פס. כי מי גוי נכוחס
 ו גמילס יל סהדריין לס. ופי גוי גדול נכוחס סס עקיל' טעם עה. כה' אלהינו
 כ'ס יס נכוחס טעם קה. רק השמר לך נכוחס לנ נכוחס לו ככוס ח נכוחס לע
 עקידס פער ול ועטר סס. וסן יסורו אכוס סס. והודעתם נכוחס כל ככ ועטר
 ססן מ'ו קודשין לו. והודעתם נכוחס סס מועד ססן טעם קודשין סס.

לך ושמר נפשך מאד פנת שבה את הדברים אשר ראו עיניך וספד יסורו
 מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבנה ולבני בנה: יום אשר עמדת לפני

ספדיוס נספלין טעמס עיין צלול וטעס ליזיס וכן לא פכרסו:
 (ו) ושמרתם. זה טעם: ועשיתם. כמעט: כי היא חכמתכם
 וביתכם וגו'. זאת תסעו סכמיס וכנמיס לעיני העמיס: (ט) חקים

רמב"ן
 שומכר נמכרת רחש טעם וכן אס יעשה סגו טעם עוכר צללו סס. ולמי
 דעמי אסי' דלל למסות מ'סו צפמי פלמס כגון טעמס סג צמלס סגדל מלכו
 כירצפס עכר צללו וכן אמרו לענין מקרל מ'לס מ'לס מ'לס וסעמיס נציא'ס
 עמדו לסס ליטחלל ולא פסחו ולא סוכישו על עה סכחוד נכורס חסילו
 אוח לסס סרן עמקרל מ'לס מ'לס דרוס וכו' וצירוסלמי טעמיס וסמסס
 זקריס וטעס כוח נציא'ס היו מלסעריס על סדכר אמרו כחוד אלל סמלות
 אשר לוי ס' אס מ'סו אלו סמלות סלמחו מ'י מ'סו כן אמר לנו מ'סו
 ואין נציא' אשר עמיד למדס דכר לכס ועדכ'י וסמכר רויס למדס לו
 דכר לא חו מ'סו וסמלין וסחין דכר עד ססאיר סקצ'ס עימיס וכו'
 סרי ססיס סמלוס חו אסוכר לסס ח'כ' ס'ל ככלל לא חוקיף עליו אלל
 סלל למדנו למוקיף על מי נציא' אלל מן סכחוד סלמכר אלל סמלות אן
 נציא' ססלי למדס כו דכר מעסח וסס ססקנו סכמיס מ'סו גר כגון
 סמיס לעריות וכיוולל צכן זו ס'ל מ'סו מן סמורס וכלכד מ'דע ססס
 מ'סו סגדכ ס'ס ח'ס ולין מ'י סקצ'ס נכורס: (ג) עיניכם נכורס: (ד) וסעס
 כל לסוכי ספמי סמלות רספיל צע'י סכול סורס לטלין: (ז) וסעס
 רסד למדתי אככ. רלס סלרי מלמד אככס סיס ככו סלמכר אשר
 אככי מ'סו אככס סיס ואכר אככי סתן לעמיס סיס או יאמכר למדתי

רש"י
 ומשפטים צדיקים. הנזכרים ועקובלים: (ט) רק השמר לך מן תשכח
 את הדברים. זה כולל: תשכחו אותם וסמסו על אכחמס סמסו סכמיס
 וכנמיס ולס טעווחו אוחס עתוד סכסס סמסו סופיס: (י) יום אשר
 עמדת

ממך שסכיר לעשות כן צקצק הארץ כלוער רלס צעס צולך לחרץ סלמדתי
 אככס סקיס ועספמיס כלכר לוי ס' אלסי וססו מ'סלס דכר על סדכר
 סכול כלל לכל עשה ולא טעמס ועמס יסיר נכוקיס ססס גכוחי
 וצמספמיס ססס סדימיס כי אלו סס לריכין חוק ויכר מ'סי סלס טעס
 ססקיס ומ'סי כי נמספו יעמידו ארץ ואמכר לעשות כן צקצק סלרץ לסוכי
 על כולס כי יס סוקיס רכיס ועספמיס סליין ססגין צמולל ללרץ או ירמח
 סעיקר סמלות כולן בלרץ ככו סרמחי נכוד סלרץ ואמכר כי נכוקיס
 וצמספמיס סועולל גדולות ססס סמלרת לעמיסס מן סלרס ולסילו
 סולמיסס יסכרו אוחס ככס ועוד ססס סועולל גדולל סלין ככוס' סססס
 יסיס קרוד לסס ככל קודלס אליו וכן סעמיס יסכוננו כזס ידעו כי ססוקי'
 נעמיס נככונס וצניס לקרצס אל סללסיס ויכרו מ'סס חכו סלמכר: פי
 מי גוי גדול. ועוד סססקיס וסעספמיס צמלמס סס לדיקיס יכריס וסוכיס
 ציצו'ל סעס וסעדינות: (ט) רק השמר לך מן תשכח את הדברים ולס
 אז כולל סמכוס וסמסו על אכחמס סמסו סכמיס וכנמיס ולס
 טעווחו אוחס עתוד סכסס סמסו סופיס לסון כע'י. ולינו ככון כלל
 אכל סכחוד סס דעמי דעמי לא טעמס סוכי כס מלד כי כלכר אמכר
 סכחוד ככל סמלות וכמכר ססקיס וסעספמיס לעשות סכר ואמכר רק אסי
 מסיק

יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה אלי
הקהל לי את העם ואשמעם את דברי
אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים
אשר הם חיים על האדמה ואני
בניהם למדון: ^א ותקרבון ותעמדון
תחת ההר וההר בער באש עד לב
השמים חשך ענן וערפל: ^ב וידבר
יהוה אליכם מתוך האש קול דברים
אתם שמעים ותמינה אינכם ראים
וזלתי קול: ^ג ויגד לכם את בריתו
אשר צוה אתכם לעשות עשרת
הדברים ויכתבם על שני לחות
אבנים: ^ד ואני צוה יהוה בעת ההוא
ללמד אתכם חקים ומשפטים
לעשותכם אתם בארץ אשר אתם
עברים שמה לרשתה: ^ה וגשמרתם
מאד לגפשתיכם כי לא ראיתם כל
תמינה ביום דבר יהוה אליכם בחרב
מתוך האש: ^ו פן תשחרטון ועשיתם
לכם פסל תמינת פלסמל תבנית
זכר או נקבה: ^ז תבנית כל בהמה
אשר בארץ תבנית כל צפור כנף
אשר תעוף בשמים: ^ח תבנית כל דגה אשר
במים מתחת לארץ: ^ט ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש
ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים והשתחוית להם
ועבדתם אשר חלק יהוה אלהיך אתם לכל העמים תתת כל השמים:
^י ואתכם לקח יהוה ויוצא אתכם מקבר הברזל ממצרים להיות לו לעם
נחלה ביום הזה: ^{יא} ויהוה התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את-

יהוה אלהיך בחרב באמר יי לי פגוש קדמי ית צמא ואשמענן
ית פתנמי די ילפון למדחל קדמי כל יומיא די אנון קיסין
על ארעא ית בניהון ילפון: ^א ויקרבתון וקמתון בשמולי
מורא ומורא בער באשתא עד ציית שמיא השוכא עננא
ואמימתא: ^ב יכ ומליל יי עמכון מנו אשתא קל פתנמן אתון
שמעין קדמות ליתוכון חון אלהן קלא: ^ג וחי לבון ית
קיסמא די סקיד יתכון למעבד עשרת פתנמן וכתבנן על
תרון לחי אבניא: ^ד ויתי סקיד יי בעדנא הדיא לאלפא
יתכון קיסין ודינין למעבדכון יתרון בארעא די אתון עברין
תמן למירתה: ^ה ותסמטרון לחדא לגפשתוכון ארי לא
חיותון כל דמות ביומא די מליל יי עמכון בחרב מנו אשתא:
^ו ויילמא תחבלון ותעבדון לבון צלם דמות כל צורא דמות
דבר או נקבא: ^ז ד דמות כל בעורא די בארעא דמות כל
צפר נדסא די סרח באור רקיע שמיא: ^ח ד דמות כל רחשא
די בארעא דמות כל נוני די במיא מלרע לארעא: ^ט ויודילמא
תוקף עיניך לשמיא ותחיו ית שמשא וית סי הירא וית פוכביא
כל חילי שמיא ותמעי ותסגוד להון ותסלחנן די זמין יי אלהיך
יתרון לכל עממיא תחות כל שמיא: ^י כויתכון קריב יי לדחלתה
ואסקי יתכון מבורא דברזל ממצרים למחיו לה לעמא אחסנא
ביומא הדין: ^{יא} כא ומן קדמיי הארני עלי על פתנמיכון
וקיים

מסרה י חבר. סכר. בלמ, ג' וסכר. הסל, ל' בקנול. ולעמעס, ל' וסכר ומד
מ"ל. ימדון, מ"ו וט"ו נסוף וכן פכין. סייס, ג'. ולס בניכס, ל'. יא ותקרבון
ג' ומכוסין מ"ו וט"ו נסוף. וסכר, ג'. בער, כ"ל נכס. יב וידבר ה' ר' בעעס
דכסא מניל. אליכס, מ"ל. שמעיס, מ"ו וט"ו וכן לסיס. עלמי, מ"ל ובלעס.
וי לעשות, מ"ל. לחוס, כ' כ"כ סמל מ"ק ומ"ל מנין. יד ולסיס, נדכני. לעשתכס,
מ"ל סכר ומד מ"ל. חסס, סכר. שו ומעלכס, ה'. לגפשתוכס, כ"ל מ"ו וט"ו. אליכס,
מ"ל. נחרב, סכר. שו פתחוק, ז' סכר בלי מ"ו וט"ו נסוף ומקדנן במיז.
סמל, ל'. ח' לבור, ו' מ"ל נצופוס. סמק, ל' ומ"ל. יח כעס, ל' וסכר. בלעס,
הניגיס בעסס. דכס, ג"ס נסוף. יש ססל, ה'. כעניוס, י"ל. ורלסי, בויז
נעניא. הסכניס, כ"ל מ"ל דמ"ל. וענדסס, ד' בקנן. חסס, סכר. ב' וילס,
ד' וסכר י' וט"ו. מכוכ, מ"ל.
ת"א ואותי צוה ה' נחיים לו לח מכהדנין כל. וגשמרתם נכוסם לב סקיד' סכר
סס. כ' לא ראיתם סקיד' סכר עס. סן תשחיתון סנידנין כן סלנילס ככ
סלנין ככ נכוסס כן סעולס כס. וסן תשא סקיד' סכר עס. אשר חלק ה' פנילס
כ סלנילס ככ.

אשר תעוף בשמים: ^ח תבנית כל דגה אשר
במים מתחת לארץ: ^ט ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש
ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים והשתחוית להם
ועבדתם אשר חלק יהוה אלהיך אתם לכל העמים תתת כל השמים:
^י ואתכם לקח יהוה ויוצא אתכם מקבר הברזל ממצרים להיות לו לעם
נחלה ביום הזה: ^{יא} ויהוה התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את-

אשר תעוף בשמים: ^ח תבנית כל דגה אשר
במים מתחת לארץ: ^ט ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש
ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים והשתחוית להם
ועבדתם אשר חלק יהוה אלהיך אתם לכל העמים תתת כל השמים:
^י ואתכם לקח יהוה ויוצא אתכם מקבר הברזל ממצרים להיות לו לעם
נחלה ביום הזה: ^{יא} ויהוה התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את-

אשר תעוף בשמים: ^ח תבנית כל דגה אשר
במים מתחת לארץ: ^ט ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש
ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים והשתחוית להם
ועבדתם אשר חלק יהוה אלהיך אתם לכל העמים תתת כל השמים:
^י ואתכם לקח יהוה ויוצא אתכם מקבר הברזל ממצרים להיות לו לעם
נחלה ביום הזה: ^{יא} ויהוה התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את-

עפרת. מוכס על עקסל סלעעלס עננו חסר כלו עיניך יוס חסר עומד
נעורכ חסר רחיס חס בקוליס וחס סלמידס: ילמדון. ילפון לעננס:
ילמדון. ילפון לחסריס: (ד') ואני צוה ה' בעת הדיא ללמד אתכם. חורכ
נעניס: (פ') ספל. טרכס: (יס) וסן תשא עיניך. לכסככל נדכר ולחס

אשר תעוף בשמים: ^ח תבנית כל דגה אשר
במים מתחת לארץ: ^ט ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש
ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים והשתחוית להם
ועבדתם אשר חלק יהוה אלהיך אתם לכל העמים תתת כל השמים:
^י ואתכם לקח יהוה ויוצא אתכם מקבר הברזל ממצרים להיות לו לעם
נחלה ביום הזה: ^{יא} ויהוה התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי עברי את-

היהוה ולבלתי רבא אלהארץ הפוזה
 אשר יהוה אלהיך נתן לך גחלה:
 כי אנכי מת בארץ הזאת אנכי
 עבר את היהוה ואתם עברים וירשתם
 את הארץ הפוזה הזאת: השמר
 לכם פן תשכחו את ברית יהוה
 אלהיכם אשר כרת עמכם ועשיתם
 לכם פסל תמונת כל אשר צוה יהוה
 אלהיך: כי יהוה אלהיך אש אכלה
 הוא אל קנא: פ כרתוליד בנים
 ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם
 ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם
 הרע בעיני יהוה אלהיך להכעיסו:
 הועידתי בכם היום את השמים
 ואת הארץ כראבד תאבדון מהו
 מעל הארץ אשר אתם עברים את
 היהוה שמה לרשתה לאתאריבן
 ימים עליה כי השמר תשמרון:
 והפיץ יהוה אתכם בעמים ונשאתם
 מתי מספר בגוים אשר ינהג יהוה
 אתכם שמה: כי ועברתם שם אלהים
 מעשה ידי אדם עין ואבן אשר לא
 יראו ולא ישמעו ולא יאכלו ולא
 ומצאוך בל הדברים האלה באחרית הימים ושבת אלהיך ושמעת
 בקלו: כי אל רחום יהוה אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישבח

וקיים בדילדלא למעבר ותירדנא ובדילדלא למיעל
 לארעא מביא די יי אלהיך ירב לך אחסנא: כב ארי אנא
 מאית בארעא הדא לית אנא עבר ית ירדנא ואתון עברין
 ותירתון ית ארעא מביא הדא: כג אסתפרו לכון דילמא
 התנשון ית-קומא דיי אלהבון די גור עמכון ותעבדון
 לכון צלם דמות פלא די סקדך יי אלהיך: כד ארי יי
 אלהיך מימרה אשא אכלא הוא אל קנא: כה ארי תולידון
 פנין ובני בנין ותתעבתון בארעא ותחבלון ותעבדון צלם
 דמות פלא ותעבדון דביש קדם יי אלהיך לארנא קדמוהי:
 כו אסתהית בכון יוסא דין ית-שמיא וית-ארעא ארי מיבד
 תיבדון בסרע מעל ארעא די אתון עברין ית ירדנא לתמן
 למירחה לא תורכון יוסין עלה ארי-אשתמא תשתעון:
 כז ויבדר יי ותכון בעממיא ותשתארון עם דמנין בעממיא
 די יבדר יי ותכון לתמן: כח ותפלחון תמן לעממיא סלתי
 מעותא עבר די אנשא אעא ואבנא די לא-יחון ולא שמעין
 ולא אכלין ולא מריחין: כט ותבע סתמן דחלתא-דיי אלהיך
 ותשפח ארי תבעי מן קדמוהי בכל לבך ובכל נפשך: ל פד
 יעוק לך וישפחך כל שתגמיא האלון בסוף ימיא ותתוב
 לדחלתא דיי אלהיך ותקבל למימרה: לא ארי אלהא רחמנא
 יי אלהיך לא ישבךך ולא יחבלךך ולא יתנשי ית-קומא
 אבדתך

מסרה כב חכך, ד' ענה סכר. עברים, כ"ל סו ומי. ויחסם, כל לי צמד י.
 סוונה, כל או מ"ל נ"ג. כנ טכסו, צעפס'. אשר, כ"כ וקנין כלסר.
 כד חבלה, ס' וכו"ל חסר. כה סוליד, מ"ל דס"ל. ודנסנס, ל' ומ"ל. ועשיתם,
 ג' פסוק לים כהן ג' מלין כסרי פעמי ומליל נד כללי סקדוק להכעיסו, מ"ל.
 בו סעידתי, ג' מ"ל מ"י ומ"ו. אם השמיס, י"ג. חלך, ד'. חנה, סכר. סלכדך,
 מ"ו ונ"ן כסוף. סלכיקו, ג' וכ"כ מ"י ומ"ו ונ"ן כסוף. בו וספיק, מ"ל. עסן,
 ס'. כח חלסיס, ל' יסידלי וסל' חסרי'. עעסס, ס"ל כסוף. ילחון, ל'. סלסיסון,
 מ"ו כ"ו כסוף. ישעשעו, ס'. וסלח, ל' מ"ו ונ"ן כסוף. יוסון, ל' וכ"כ מ"י ומ"ו
 ומ"ן כסוף. כט ותקעסס, ג'. ומלסס, כ"ל מ"ל ח' ג' נכסס. ל' לך, י"ד זקפין.
 ועלחך, מ"ל ג'. עד כ', ס'. בקלו, כ"ל סכר. לא כי חל, ג' צעסס. אל רחום,
 ג' כסוסי. יספיקך, מ"י קדים לס"ו.
 ת"א כי ה' אלהיך כסונוס קיח סופס די סליליס דכ סס. כי תוליד עגילס לל
 גיסיין סס. ונושנתם גיסיין סס סכדוכין סס. בצר לך ס' הוסכ ס' פסל וע'
 פסל. ושבת עד ה' עקידס עסר ע.

ירחון: כי ובקשתם משם את יהוה
 אלהיך ומצאת פי תדרשנו בכל לבבך ובכר-נפשך: כי בצר לך
 ומצאוך בל הדברים האלה באחרית הימים ושבת אלהיך ושמעת
 בקלו: כי אל רחום יהוה אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישבח

רשי
 פנים לטוטנתם כדי שלא יתקיים צדק כי אד תחזרון וכו סלכסר
 (דמיל ס) ויסקוד כ' על כרעס וציחס פליט כי לדיק ס' חלסיטו לדיק
 עסס ענונו עססר להציחס עמי פנים לסני זמנס: (ט) העדותי בכס.
 סני מזמניס לסיח עדים ססחרימי צכס: (כס) ועברתם שם אלהים.
 כסכנומו עסלחס עוצדים לעוצדיסס כליטו חסס עוצדים לסס: (לל) לא
 ירפך. מלכסיק כך צידי ולסון לא ירפך לסון לא יפעיל סול לא יסן לך
 רפיון לא ירפך חסוך מלליו וכ (פ"ג) חסוסי ולא ארפסו סלל כקד
 סרפסו

רמב"ן
 תוליד בניס ובני בניס ונושנתם. ענין כסונוס כז סזכיר וילמר כי
 תוליד בניס ובני בניס ונעצור היוסכס יסריס צלרן וססנו לנעס סולי
 סכסכו סל ססס וכעדותי צכס סיוס ססלכדו עסר כי לא יארך לנס
 מלסר

(כא) התאנף. נחנלל כונו: על דבריכם. על אודותיכם על עסקיכם:
 (כב) כי אנכי מת וכו'. אינני עבר. מאסר עמס מסיכן יעצור חלל חף
 עלמותי חיסס עוצריס: (כג) תמונת כל. תמונת כל דכ: אשר צוך
 ה'. אשר טך סלל לעסוס: (כד) אל קנא. עקנל לנקוס חוסכר'מעס
 צלע"ז מחסרס על רנוו להסרע מעוצדי ע"ל: (כס) ונושנתם. (סכסכרין
 לס) רנוו לסס סיגלו מענס לקוף עמנס מלוח חמוסיס וסיס סכס כמין
 וסססס וסול חקדים וסגלס לקוף עמונס מלוח וסמסיס וסקדים עמי

הסוקיסי סללס על חוססס: (כד) ועסס כי ה' אלהיך אש אכלה הוא.
 כלסר לחיסס צלסס סכר וסכוונס סכול מדה דיין סקנל צע"ז ונן
 סכסונוס סזס סזין צכל סככר צמסכ סורס חמיד ס' חלסיך: (כס) כי

שיל קרן ליריא קמן וימי שיריאה דהו קרמך למן יוקא דקרא וי אדם על
 ארעא ולקסימי שמיא ועד סימי שמיא הניא הדי פתגמא רבא דרין או האשמיטע
 דקתניה: (לג) האשמיט דישמע עמא קל מימרא דיי אלהא קיים דמסליל סגו
 אישא היקמא דישמעון אתון ומתקיים:
 (לד) או הידיא אויאא ופלוכו דיי שמעת: (ז)
 (לד) או הדיק ניסא דעבד וי לאתגלאה למיפרישא ליה אויאא בפיאתא
 סגו עם אחריו בניסין באריו ובתפריה ובסדרי נאחני קרביה ובארבע
 טרסם ובחזוהי דקרביה וי בכל סה דעבד למן וי אלהבון במצרים ועניבון
 חמין:

בעל המורים

כמו בכל מקום רחוק שיהיה שנהל עובדי כ"ס בספרה הם: (לד) או הכסף הזה
 המטק יש הכלפה ביחל טרלה הקנה ליהן להם המורה במלרים חלה שחמה מה"ד
 נסא חוסם חמלה. לכך נכסה ב' המורה הכה ולידך (ליוב ד') הכסה דבר אליך
 מלה שחמה מה"ד נסא חוסם קודם ששמיים דביך. והפסוק ממחיל בל"ף
 ומסיים בכ"ף א"ך מוב לישאל. והוא עולה כספים אלה אשר נגלה בו למשה להוליכם
 שמיים ובו עשה לאומות (שמות פ' ע"ו) וא"ך אחת: ז' דברים מוזכרים כאן בעמות
 גלויות שמוסיים במלטה גיד חוקה נחמה ונבחרים גדולים. כנגד ז' ימים
 ששמש כל מכה ומכה וכנגד ז' ימים של פסח. במלרים לענין וסניך ליה אפה
 הרחם כשמיים שמיים במלרים ובמלתיים ידעת כי אני יי: (לה) הלחם ב'
 דין ולידך כאשר הכליה נהר (שמות כ"ו ל'). שהחלה להם שמיים ושמי שמיים וכלו
 חמין לומר כל מה שהחלה למשם החלה בזכות האבות: (לו) ותסת ב' דין ולידך
 תחת כי אסב לומר שהם מוח האש של שמיים: (לס) חין עוד. ושאר קריי' וסין עוד
 וי' יסירה וס' ר' בקריי': ר' און כל הארץ [לא קמיד על למ"ד שמיים במיה
 7

יונתן

וליו חסכם עד שמתוך להם סהיו מוכחי' למעלה: עובד ליהינה מעשה ידיים (ובתוהו
 נכסה עמומה עמשה ביום ליוו כמו ידו) והוא פשוט ומורכב: (לד) במילתא עי'
 נגורל כי לא יום וגו' על גורל הלדיקים מ"י על עילתא דלדיקא וי"מ מלשון הלל
 כי להליך מדך רע חכמותו דספלי מן אורח נישא: (לה) פרישחא הללין פירוש
 ניסים והשלוח אליו: (לו) למכסל לשהן מוכחה ויקורים כי סגוסו של ושוז מוכסום
 ודשניק מוכסותא וכן אשתי הגבר אשר מיכרו י"ה ע"י עב לגבול דמכסנייה י"ה וכו':
 ירושלמי' הייחא סה עני מלוס הי דל וכל"ל דרוק ציוהין. למיכל למכסר ליה אומל
 מנו אומל אומר אני שיוחר כחן לגרוס ומכר ליה ומלתי מוכר ליה והוא לשון ספוס
 ותיקור

אבן עזרא

(לס) ביום הזה. קרוב מכיס הכז והאמנת שהוא רצו על אשר נסלו ארץ
 שמי מלכי האמורי כי י'ארצון וגד וסלי נצט ונעם ישראל יקראו וכן תחז
 כאשר עשה ישראל לארץ ירושמו ואחריו דבר עמיד 'כאשר פירשוהו דברים
 והעלד למכה מלכים גדולים במזמור הדוד ליי' כי טוב ולא הזכיר רק סיחון
 ועבו ואמר נסלה לישראל עבדו ואמר שארץ כי יי' הוא האלהים חין עוד
 מלכדו אמר טעם נכד כי האשון 'הרליה ממכרה העין ובשקול הדעת
 ובחכמת הלך תדע כי השם הוא לצדו אלהים נשמים מועל סהם מועל
 פן אדם 'ועל ההרץ שהיא תחמו 'והעד כי כן פ' והיו שמך אשר על
 ראשך נחשת ואמר שחיה הנוראות והשמות אל לצדך חכה פייצ לשמור
 מנחמו

רמבין

אמר חכמי את ציחיי יעקוב וגומר: יצקוף הספר ירוחו לגאולה העתידה
 כאשר פירשתי ואזכרנו עוד צעיה: (לג) כי שאל נא לימים ראשונים.
 יאמר לא ימולו חלה ירדך הסם לכס על ע"ו ועל ההסתמה בפסל וכל
 חמרה כי עשה עמכם מה שלא עשה כן לכל גוי ומעולם ששמייעך קול
 אלהים ומדבר מתוך האש למען תהיה יראתו על פניכם ומייתדו אותו ולא
 תשחיתו ולקח אתכם לו גוי ומקרב גוי נמקות נזחות ונמפותים שלא
 תענדו לזולתו והנה הרליה צעיק כל זה לדעת כי ה' הוא האלהים הוא
 אדם ושמו אדם ואין עוד מלכדו כי מן השמים השמייעך את קולו ללמדך
 דה עוקר השכל ועל הארץ הרכך את אשו הגדולה צועת עד לב השמים
 ודגרו כולם שומעת מתוך האש ויוילך נפשו כמו על פניו כחמו הגדול
 אשר נצטיו ואשרי שהסם הגדול הוא האלהים נשמים מועל ועל הארץ

פירוש על אבן עזרא

עמס. וסם הם נעדרים פשיטא שהו נעדר. ואין נורך להזכירו. (להלן ל' י'). סלכר לך שהמלה עמס סווק ולא מעשע עזרון. ועי' לא יתן לך רפיון. (ע'גלסח' ס'
 ו') שאמר ומה נכד דבר האומר שקלות השמים עם קלות ימי חוקיניו. (שמות ד' ל'). * (שם יא' י'). קר"ל מבנין הפעל. קר"ל כל הדברים אשר עשה לישראל
 חן סם נכוכבים לשנות המנהג רק אלהים אשר נצלה. "פסי' סם חס עשוק רש גו' ותאמר מה ספן ז'. במקום שלא יודיע. דע כי שומר יש שרואה חמס וסיוו אחד רק
 חן דרים וכל אחד גבוה מעל גבוה ושומרים רבים ולא ידע איש ומפסם כי הם גבוהים על כל אלה שמתלסם אינה שרה. והיודע קוד השם ידע כי גבוה מעל גבוה הם כ"ה
 ולא חול' לפעם ודעה על הירח נורוה ופנייה כוכבי לכל על כן נחל עוד שהוא למעלה מכלם כי הוא גוראס. * קר"ל חין עוד גבוה עמו. (ב'גלסח' ח' א'). * (שמות כ'
 ח'). * עי' כי חין בכל הפעלים מי שיוכל לדבר כי חס אדם לצדו נעצור שהוא כללם אלהים ככה עי' ר"ח נצלהשית סם ופעולת השכל נקרא ג"כ דבור עם פשוט ככה
 נקרא טעם ה"ס בנרואיו נסם דיבור. ובס המלכיים נקראים נסם אלהים ע"כ נקרא היבור הה אלהים כי היה דבור השכלי ככה האלהים יענוו נקול ודוהו והי' לייך
 לבסור אלהי אלהים כאשר וירבה הוא ל' ואלהים ל"כ. ע"כ פ' כי הוא קצר כמו והנעושה עורד הנביא כמו והנעושה נבואת עורד הנביא. * פ'רלו חס אשו הגדולה.
 * שישעו דבריך מטרן האש. * עי' קטורה הם שסם וישמעאל ועשו הם שנים הכי ס' ובני בנייהם אינו חושב. * דעת ה"ח הוא שחלם מני ר"ל מללך כמו ומללך עניו
 השמים (שמייה פ"ג) פ"ר' המללך הפהל לנפיו. ודעה ז"ל שר"ל נבנודו ונעלמו. (פ"ג פ' יז' ח'). * הי"ר'ל בללו כתבו סימן לטו הנחלה מהיום הזה יחמילו לחמול כאשר
 עדין לא נסלו. * ר"ל נפ' שבערה כמות כאשר עשה ישראל לארץ ירושמו חסוה אל אשר לקחו והוא ארץ סיחון ועבו שיכשו בני גד ובני חובון וסלי שבט המכשה שנקראו נסם
 ישראל (להלן יא' ו'). * יכלומר חין ענין אמרו כאשר עשה כמו שיעשה שישונו כלל ישראל בזה שיעשו בצרן כענין. והעד על זה שלא הזכיר במזמור הדוד רק סיחון ועבו ואמר
 כן אשר נסלה לישראל עבדו. * אלהה הרחם לדעת (פסוק ל"ה). * קר"ל מהאומות והמושבים והיד הפזקה והזרוע הנעויה אשר ראו בעיניהם שמיים שהם מועל בן אדם ועל
 סלך שהיא חמטיו כלומר חמס האדם. ודעה החכם ז"ל כי מלח מעל ומתם נלמדים מלך ערך מלעני שביניהם ואמר סרומה אל האדם. * והעד שאמר על האדם והיו שמך וגו'
 והארץ

ספורנו

הדברים האלה ופנת' עד ה' אלהים ושמעת נקולו: (לג) כי שאל נא. והרליה על זה שאמרתי שלא ישכח צרות אבות היא כי אמנם מה שעשה עם כל
 ישראל במתן תורה שחיו כללם זוכים לאותה המדרגה מן הנבואה לא היה זולתי לקחת את כללם לו לעם נצטיל צרות שלא כל אחד ומס היה
 ראוי לה. שאע"פ שקרה נצטיו זמן לאזיה יסיד שיתננה הכס זה לא קרה זה לשום עם: (לד) או הגבה אלהים. * אע"פ שקרה לאזיה יסיד או יסידים
 שיומלו מדין רשעים, מכל מקום לא קרה זה לשום עכו"ם נכלל: במסות באותות. מורות שלא היה זה במקרה חלל נכונת פועל לנווני: ובזרוע
 נשייה. שוכנת להכות עוד להכות שחם לא יסור הסופת שחשוד להכות: אתה הראית. את כל אלה הרכך האל ית': לדעת. כדי שחמזון ותדע צלי
 ספק כי ה' הוא האלהים. הוא אומר הקדמון סנמלה נכרס: (לו) ליסוך. להצילך למדרגת הנבואה נצטלת התורה כענין צלתינו וכנה רוס גדולה
 וסוף. וכן על הארץ הרכך את אשו. כענין סם כאמרו ואמר כעשה אש: (לז) ותחת כי אהב את אבותיך. ומאמר שעשה כל אלה, הכה חמס שאכז
 את אבותיך: ויבחר בוציו. של אחד נסם נלכד והוא זרעו של יעקב: ויוציאך בפניו. נפעולות נחות ומסיו למעלה מן הסעוד לא מאמריו כפעולות
 נעניות: מצרים להוריש. שהתכון להוליך מעצרות אשר בו לא היית יכול להחזיקו: (לח) לתת לך את ארצם. שהיא ארץ ה' מוכנת לקנות
 הסלמות

פירוש רשבי

(לח) ויוציאך בפניו. ועברתי בארץ מצרים וה' הולך לפנייהם יוסם: (לח) כיום הזה. שכבר התחלת לירש את ארץ סיחון ועונו: או

אתקלוס

לֹא יִדְעֶתָ הַיּוֹם וְהַשָּׁבֹת אֲלֵלְכֶבֶדְךָ כִּי יְהוָה הוּא הֵאלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מַפְעֵל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד: ^א וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַקְּבוּי וְאֶת־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִטֵּב לְךָ וּלְבִנְךָ אַחֲרָיִךְ וּלְמַעַן תֵּאָרִיךְ יָמִים עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה צִוְּיָךְ נָתַן לְךָ בְּלִי־יָמִים: ^ב שְׁלִישִׁי ^{אז} אִזּוּ יִבְדִּיל מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָלוּם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה שְׁמֶשׁ: ^ג לָלֶם שָׁמָּה רוּצָה אֲשֶׁר יִרְצָה אֶת־דַּעְוֹ בְּבִלְיַדְעַת וְהוּא לֹא־שָׁנָא לוֹ מִתַּמַּל שְׁלֹשָׁם וְגַם אֶל־אֶחָת מִן־הָעָרִים הָאֵל וְהוּ: ^ד אֶת־בְּצֹר בַּמְדְּבָר בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר קְרָאוּבֵנִי וְאֶת־רֵאֶמֶת בְּגִלְעָד לְגֹרֵי וְאֶת־גּוֹלָן בְּבָשָׁן לְמַנְשֵׁי: ^ה וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: ^ו אֵדָה הַעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: ^ז בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּנִיָּא מוֹל בֵּית פְּעוֹר בְּאֶרֶץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: ^ח וַיִּירָשׁוּ אֶת־אֶרֶצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ אֶעֱזֹר מֶלֶךְ־דִּבְבָשָׁן שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָח שְׁמֶשׁ: ^ט מְעַרְעֵר אֲשֶׁר עַל־שַׁפְת־גִּחַל אֶרְלֹן וְעַד־הַר שִׂיאֵן הוּא חֶרְמוֹן: ^י וְכָל־הָעֲרָבָה עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד יַם הָעֲרָבָה תַּחַת אֲשֶׁר־תִּתֵּן הַפְּסָנָה: ^{יא} הַ רִבְעִי ^א וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־הַחֲקִים וְאֶת־הַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר בְּאָזְנוֹכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וְשָׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם: ^{יב} יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ בְרִית בְּחֶרֶב: ^{יג} לֹא אֶת־אֲבֹתֵינוּ כָּרַת יְהוָה אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אֲתָנוּ אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פָּה הַיּוֹם כָּלְנוּ חַיִּים: ^{יד} פְּנִיָם

אֶרְעָהוּן אַחֲסָנָא בְּיוֹמָא הַדִּין: לֹא וְתִדַע יוֹמָאֲדִין וְתַתּוּב לְלִבְךָ אֲרִי יְיָ הוּא אֱלֹהָא דְשִׁכְנָתָה בְּשִׁמְיָא מְלַעְלָא וְשְׁלִיט עַל אֶרְעָא מְלַרַע לִית עוֹד: ^א וְתַפְסֵר יַת־קְמוּדוֹ וְיַת־פְּקוּדוֹהִי דִּי אֲנָא מְסַפְּרָךְ יוֹמָאֲדִין דִּי יִטֵּב לְךָ וּלְבִנְךָ בְּתַרְךָ וּבְדִיל דְתוֹרִיךָ יוֹמֵן עַל אֶרְעָא דִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִדְבַר לְךָ כָּל יוֹמָא: ^ב אִזּוּ יִבְדִּיל מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָלוּם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה שְׁמֶשׁ: ^ג מִבְּלִי־יָמִים עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה צִוְּיָךְ נָתַן לְךָ בְּלִי־יָמִים: ^ד וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: ^ה אֵדָה הַעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: ^ו בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּנִיָּא מוֹל בֵּית פְּעוֹר בְּאֶרֶץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: ^ז וַיִּירָשׁוּ אֶת־אֶרֶצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ אֶעֱזֹר מֶלֶךְ־דִּבְבָשָׁן שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: ^ח מְעַרְעֵר אֲשֶׁר עַל־שַׁפְת־גִּחַל אֶרְלֹן וְעַד־הַר שִׂיאֵן הוּא חֶרְמוֹן: ^ט וְכָל־הָעֲרָבָה עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה שְׁמֶשׁ: ^י וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: ^{יא} אֵדָה הַעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: ^{יב} יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ בְרִית בְּחֶרֶב: ^{יג} לֹא אֶת־אֲבֹתֵינוּ כָּרַת יְהוָה אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אֲתָנוּ אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פָּה הַיּוֹם כָּלְנוּ חַיִּים: ^{יד} פְּנִיָם

מסרה לש והסנמ, צ' וסכר דמ' . כל לבנך, צ' . ועל סכרן, ב' . ם וסם מלמסו.
 ג' . יענב, כ"ל צנ' ירדן, נך, צטוה הלל'ד, ולמנן, ו' עימדין, מא יבדיל, מ'ל
 שלם, סכר, מזכסה, ל' צטוה וס'ס צקוף מיצוטל, סב לנס, צ' סכר, רומס, ד' מ'ל
 סכר, ד' סכר צלי', חממל, סכר, סכר, ס' בלמון סול, ס' סכר, י' כ'ס צמיסל
 הויסכר, כ"ל סכר' מ'ל י'ד, לכלוונני, סכר'ל'ק נסס, כ'סס, ג' כ'סו ס' וס'ו.
 גולן, מ'ו, למנטי, ד' כ'סו י', ס'ר חסס, י'ו כ'ס, ס'ו סכרס, ס'ד סכרס ס'ו.
 סו צניס, סכר' סכר' סכרס, מול, מ'ל, פטור, מ'ל, סיקן, מ'ו וס'ו, י'סנ.
 י'ו מ'ל צכורס, צמטנון, מ'ל, ובני, מ'ו מנשס סכרס, סו ויכסו צכרין וירן.
 מזכס, ל', סכר מעכרס, כ"ל סכר, סכרן, ל' וס'ו, ס'סן, מ'ו וס'סין סכרסלס.
 סכרן, מ'ל, סס ועד יס, ד' מ'סולסין (כ"ל דסמ'ס), סכרס, כ"ל סכר, סכרסס,
 ס'ס צקוף סכרסס, ד' א סכרסס, מ' ס', דכס, כל ל' ציוני סכר, למססס, ד' צ'
 מ'ל צ' ס' וירן מנסון, ג סכרסין, מ'ו ח'ק וכ"ל ס'ו צמ'ס, ס'ס, כ'סו נכד כלל
 סכרדוק כ' סול ס'ס מנסון, ד' פ'סס, לגכמ'י כלל מונס סכרסיו.

ת'א וירעת היום כ'ס סס ניסין מ, הוא הארלוס ס' סכסר ג' סכרסס, או
 יבדיל מ'סס י, ל'נוס שס'ה רוצח אש'ר מוסס עס סכסרין לנ, ורוא לא שונא
 מכוס י, ונס אל אחת סן הער'י סס, את בצ'ר בסכר' סס, וזאת התורה
 יומל ענ מכוס סס, ולסרתם אתם ינכוס קס.

ועד ים הערבה תחת אשדת הפסגה: ^פ ה רביעי ^א ויקרא משה אל-כל-ישראל ויאמר אלהם שמע ישראל את-החקים ואת-המשפטים אשר אנכי דבר באזניכם היום ולמדתם אתם ושמרתם לעשתם: ^ב יהוה אלהינו כרת עמנו ברית בחרב: ^ג לא את-אבותינו כרת יהוה את-הברית הזאת כי אתנו אנחנו אלה פה היום כלנו חיים: ^ד פניום

ב' פניה: (מ) ותקשרון ית קיימו ות שקדווי דאגא פקפיד לכן יקא רין
 הישיב לכן ולקבוטן בתריבון ומ בגלל התינגרון יקא רין על ארעא דיי
 אלהון יהב לכן גל חפאי: (מא) דא בקן אפרש משה תלת קרוין בעקרא
 וירדגא מרגז שמשא: (מב) למערוק לתמן קטולא דיקטול ית תכריה ולא
 אנתון והוא לא שני ליה סאתסלי ומקדמויה ויערוק לחרא ספרותא האלון
 ויתקם:

(ומב) די יקטול ית תכריה בתכוף דלא ידע והוא לא יהה פני ליה סקראתמול
 ולארקדמוי: (א)

(מג) ת קתידין בסדברא בארע מישרא לשיבט ראובן ות רמתא בגלעד
 לשיבט דר ות דברא בתתגן לשיבט מנשה: (מד) דא אחותית אורייתא די
 סדר משה קדם בני ישראל:

(ומד) דא אחותית אורייתא דישוי משה קדם בני ישראל: (א)

בעל המורים

[ד] כמד ר' קאוח מעלה ועשה ר' הנוחם: (א) סמך ופמח אה סקיו וחס מלוסיו
 לנא יבדיל לומר סמורה ועלוס קולמות: (ב) רולה עלל ר' י"ז סלחא סלרס סמכא
 נשאי. וסבג על לא סלחא סהיל דבור שטי: (ג) וחס גולן נבשן ומקד ליה וחס
 סמורס כח סוה למקום סורס. גולן סמך ר' י"ז סולוי כוונתו על פסוק דיסועס כ'
 וסמכסו סוה גולן ועדין ר' י"ז סעסס סיון גולין כגן סג סמכס לבטו וסכנ לסלמד
 כו' כדל' נעמ' סמח: (מס) סלס סלדס נג' סלמד: (ד) פניס נפניס פ"ס כפולס
 * לדר זיל סלס

ממך גויס גדוליס ועמוסיעס מוך: כיום הוה. כלסר חסו רולס כיום:
 (מז) או יבדיל. נמן לז לכוית סרד לרבר סיעדילס (עכות ס') וחס על
 פי סליק קולמות עד סיעדלו אוחן סנלרין כנען חמר עסס מלוס סלססר
 לקייסס חקייסס: בעבר הירדן סורחה שמש. נלוונו עכר סנמלסרו
 על ידן: סורחה שמש. למי סוהו לרבוק קסרוס ר' י"ז נסמך סל ומרס

רמבין

ולענן סלרין יוניס על סלרין מחסח: (מח) או יבדיל משה שלש ערים.
 פי ר'א ציוס ססכדיל עסס סלס עריס אז חמר דכרי סכריה וסיונו נכון
 חל סוה כספסורו כי משה חסך כל יסרלל לנלר לסס סורחה ועסח לסס
 דכרי סוכוססו וכלסר חמר נפניס סוכוססויו צמס סעסו וסולסוכוס
 על פ"ו ועל יסוד ססס וסלסיל לסס סיסמרו סוקיו ומלומויו לענן ייסכ
 לסס אז חמר צמסמסס לפניסס עסס קנייס סמלוה חסר לונו ססס וססייל
 נלר נמדנר רכוסו ונלעד גולן צנען ערי מקלס לונס סוה כל רולס
 נענגס וסעס' סליקן קולמות עד סיעדלו אוחס סנלרין כנען חמר מלוס
 סנלס ליידיס קנייס וססס לענן ייסכ לנו וסמרי כן קלס כקול גולל חל
 כל יסרלל סיוו סס וסמר חליסס סעס יסרלל חס ססקיס וחס סעסססיס
 ונ' כי עסס יססס צמלוס ונציוור סורחה כלסר פירשמי נססלס קר
 ונ' וסעסס כי סז לסזכיר עס סלסר נססלס סססר חזס כי נציוור סורחה
 עלך ססס' חסר יוסכ נעססלררר חלרררי וססקיף כנלן לפרס כי חיס סציוור גס חסרי סיכוסו חס כל חלרס כלומר סלססס לסס למי סמסו
 וסלי

פירוש על אבן עזרא

והאן חסר סססין כרל חס כי סלסס חס אעלמי צין סעסיס וסלרין קרל סעסס ונעס נעכך חל סלסס. ר' י"ז סלין נס ססס לפסך זמן ססכדלס כי סין מייסכ נפניס
 ססס חלס ריל כלסר סכדיל חז חמר חלס ונ'. ר' י"ז לעיל (ג' כ"ט).

ספורנו

סעלמח סמסוון: (לס) וירעו היום. חס כן רלוי צלי ססך ססססוון וסעד כל סלקי סקורח: וסשובת אל לבכך. וחסר ססססוונות סססי חל לבכך
 ססלך סלחמי מוס וכו' כי ס' חוה סללסיס. סססכר סללמי סמסרסס נעמיס ומעל ועל סלרין מחסח. כי חלמס על זס וירס סקדס וקסרס וססללית
 ספסכ סוס חסר לא יוסכ זולסס ונכס רורע סיס נמלל מכוכ סססליל כל זס לסללית מכוכו מלחו: אין עור. ומס יודע סלין עור כי חוה מן ססככס
 סלל יסס כל זס זולמי ככס חוס נמלל כדל ממומר מלד נעלס נסללית סלססר וכו' נמנע סייס יוסר מלסר נזלח סמכדכס סעלמי חסר סין כווס
 כי נכדלסלס לא יסול עסכר זולמי כסיוסס נלמי סוים נמדכנ: (מ) וסמרת את חקיו. וסססדעסו חסמור חס סקיו צלי ססך. כלמסר מי לא ילרך
 עלך סגויס: וסמ סצויויו אשר אנכי סצוך היום. כל היסיס. כי לא סססר דח לעולס: (מח) או יבדיל משה שלש ערים. חסר ססיס ססכדמס לנלור
 סורח סכדיל סכריס לסכרלוח ליסרלל עס ככד עמן סמירח סמלוס סססמדי לקייס קלח מלוס עסס: (מד) חסח סתורח. ססלך סעיווי: (מס) אלה
 סעדות. ססלך סנל עליסס עדות סמוסס (מו) ויירשו את ארצו. חסר סכככוו סלרין נוסכט סיכלו לקייס כס סמלוס וסין מסידי סוליל לנלר חס
 סורח וסמלוס וסססי עליסס: (ג) היום כלנו חיים. לפיכך חלס כורחי סכריה סככסיס ללרין סקרו חס ענייכס כלוןן ססכורות סכלס סלל סיו
 נעס

פירוש רשבי

(מס) או יבדיל משה. למה הפסיק דבוי משה שהן מחוברין יחד זה אחר זה וכתב זה המעשה בנתיים. אלא לפי שהאריך בדברים עד עכשיו
 ועתה מתחיל לפרש המצות האין ביאר את התורה הזאת. והוא צריך לומר בשופטים ושופטים שלש ערים תבדיל לך בתוך ארצך אשר ה' אלהיך
 נתן לך. ואם ירחיב לעתיד לבא ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה ועל שלש ערים שצוה לו הקיבה באלה מסעי לעשות בעבר הירדן
 לא האכיר לשם ולא צוה משה לישראל לכך כתיב באו כי משה דבריהם כבר ולכך לא צוה לישראל:
 לאמר

בפנים דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש: אנכי עמד בין יהוה ובניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר יהוה כי יראתם מפני האש ולא עלותם בהר לאמר: אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני: לא תעשה לך פסל כלי תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבועים לשנאי: ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמי מצותיו: לא תשא את שם יהוה אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר ישא את שמו לשוא: שמור את יום השבת לקדשו באשר צוה יהוה אלהיך: ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל בהמתך אשר בקרונך בדיל ינוח עבדך ואמתך פותח: טו ותדבר ארי עבדא הויטא בארעא דמצרים ואפקה יי אלהיך מתמן בידא תקיפא ובדרעא מרמא על פן ספקך יי אלהיך למעבד ית

ה אגמ הויתיקאם בין מימרא דיי וביניכו בעדנא יהוה: לתוואה לכו ית פתגמא דיי ארי דחלתון מקדם אשתא ולא סלקתון במורא למימר: אגמ יי אלהיך די אפקתך מארעא דמצרים מבית עבדותא: לא יהי לך אלה אחרן בר מני: ח לא תעבד לך צלם כל דמות די בשמיא ממעלא ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע לארעא: ט לא תסגוד להון ולא תפלהון ארי אגמ יי אלהיך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדון על דר תליתא ועל דר רביעי לשנאי כד משלמין בניא למחמי בטר אבהדתהון: י ועבד מיבו לאלפי דרון לרחמי ורגמרי פקודי: יא לא תימי ית שמא דיי אלהיך למגנא ארי לא תפי יי ית די ימי בשמה לשקרא: יב מר ית יומא דשבתא לקדשותה במאדי פקדך יי אלהיך: יג שתא יומין תפלה ותעבד כל עבדתך: יד ויטא שביעאה שבתא קדם יי אלהיך לא תעבד כל עבדא את וברך וברתך ועבדך ואמתך ותורך וחמורך וכל בעירך וגיורך די בקרונך בדיל די ינוח עבדך ואמתך פותח: טו ותדבר ארי עבדא הויטא בארעא דמצרים ואפקה יי אלהיך מתמן בידא תקיפא ובדרעא מרמא על פן ספקך יי אלהיך למעבד ית

מסרה דעמד, ח' ותיכס, מ"ל דמ"ל. ילחס, ג' עליס, ד' ו אככי, (עס העליון פנאל כמקו הספר.) הוללסין, ז' וע"ל דמ"ל. ט אככי, י' יד. סבות, מ"ל. שלטים, ה'. לשנאי, חסר. י' ועשה, ג' כגול כפנאל. לאלפים, לע"ד ראשונה תפוסה כי אינו רומע על הירוש. לחסני, ספר וכו' נפחם. ולשמי, ספר. מלוח, מצותי ק'. יב טער, ב' מ"ל כסרה ג' ענין מחמלסין קדמלא ז' סניכא ט'. יד הפניעי, כו"ל ספר כמ"ס מ"ל דין מנחון. וסוכ, כו"ל מ"ל. וחמור, כו"ל ספר. כהעמד, המיו כגול לכנס ח"ק. כעור, מ"ל. טו וילך, ל' ח' דמסר. וכוזע, ספר.

ת"א פנים בפנים עקרים זנ פס ופיל. לא תעשה לך פסל עקרי' זנ פ כו. אשר בשמים כ"ה כל. שמור זככות כ"ה כו עקרי' זנ פכו ענושה כ. כאשר צוך שנס מ כהדלני' נו. ושורך וחמורך קמל כו. ונך אשר יצוהו פס. למען ינוח עבדך טס קמל כו.

יום השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל בהמתך אשר בקרונך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוה: טו וברתך כי עבד היותך בארץ מצרים ויצאך יהוה אלהיך משם ביד חזקה ובזרע

סעודי ק' בבביר קרין כמעט העליון

רשי

הסכס על לא דבר כדך שהסכסור עושה זין המוכר ללוקח הכי הלוקח עלמו מדבר עומס: (ה) לאמר. מוקצ על דבר ה' עומס זכר מתוך האש לחזר אככי ה' וגו' ולחכי עומד זין ה' וזיכס: (ז) על פני. ככל עקום אשר אני טס וזכו כל העולם. ד"א כל זמן שאני קיים. עשנת

אבן עזרא

עומס וזיכס: (ד) פנים בפנים. כלל אלעמי והסעס כאשר ישימי העשמיני קולו לתקד ופניו אל עניו ל"והס לא ילחני: (ה) אנכי עומד בין יי' ובניכם. פייטחיו: כי יראתם מפני האש. ולא לל עליהם זכר: ונלח לאמר. דבקע עס דבר יי' עומס זכר מתוך האש לאמר ויפסן לסיזם פירוש לחכי עומד זין יי' אשר מעמד הר סיני והסעס טכוא דבר עומס פנים בפנים ומלוחו היום הייתי אני עומד זין יי' וזיכס כי יראתם כל אשר ישע: ולא עליהם ברה. כאשר עליתי אני ונעס נגס אל הסערס ואל תסיס אל לך כעזור ונלח לאמר רחוקה כי כן רכיס והכדבר לא סמקס ספקוקיס ונלח הפרעיות נגס אל תסיס לז אל סעעלס כי סס כנוסות והסעעמיס כרוסות והכרוס זפמי כלים זה כחו זה כעעסא העסס

רמבין

וחלי המטס: (ה) אנכי עומד בין ה' ובניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר ה'. כי הוא היה עולה לכו ושומע דברי השם ויודע ולומר להם עד שלדבר השם עומס פנים בפנים וזה רמו אל כל מה שזכר כעסס כדעס הסלימי מתחלה כה תאמר לבית יעקב עד ויאמר ה' אליך לך כד. ור"ל אמר כי זה אשר מעמד הר סיני והסעס הוא דבר עומס פנים בפנים ומלוחו היום הייתי אני עומד זין השם וזיכס ואינו נכון והכנו כעמי כי ירמוח למה שסיסטו טס כי ישראל לא בינו מעי אצורה אלף לחכי ולא יביה לך ושאר הדברות משה הוא המגיד להם מה שילמד השם וזכו להגיד להם את דבר ה' לפעס להם כל דבור ודבור: ועס בן ה' ובניכם. כי נעס הדברות היה הוא קרוז אל מקום הסכינה יוחר עסס

וַיִּמָּא דְשִׁבְתָּא: מו יִקְר ית אַבְרָהָ וַיִּת אַמְרָה בְּמֵאֲדֵי פִקְדָה
 וַיִּי אֱלֹהֵהּ בְּדִיל דְּיִזְרְכֵנָּה וַיִּמְרָה וּבְדִיל דְּיִזְטַב לָהּ עַל אֲרַעָא
 דִּי אֱלֹהֵהּ יִהְיֵב לָהּ: ז' לֹא תִקְטֹל נֶפֶשׁ: וְלֹא תִנְהַף: וְלֹא
 תִּגְנוֹב (נִשְׁפָּא): וְלֹא תִסְהַד בְּחִבְרָה סְהוּדָא דְשִׁקְרָא:
 יח וְלֹא תִחַמֵּד אֶתֵּת חִבְרָה וְלֹא תִרוּג בֵּית חִבְרָה חִקְלָה
 וְעִבְרָה: וְאַמְתָּה תִּזְרָה וְחִמְרָה וְכֹל דִּי לְחִבְרָה: יט ית סְתַנְמֵי
 הָאֲלֵין מְלִיל וַיִּי עִם כָּל קְהָלְכוּן בְּמִזְרָא מִגֹּו אֲשַׁתָּא עֲנָנָא
 וְאַמְיִטְמָתָא קַל רַב וְלֹא פִסַּק וּבְתַבְיִנָּה עַל תְּרִין לְחֵי אֲבָנִיָּא
 וַיִּיהַבְנֹן לִי: כ' וְהוּדָה בְּדִשְׁמַעְכוּן ית קָלָא מִגֹּו חֲשׂוּבָא
 וְסוּרָא בְּעַר בְּאַשְׁתָּא וְקָרְבָתָן לְוִתִּי כָּל רִישֵׁי שְׁבִימְכוּן
 וְסָבִיבוּן: כא וְאַמְרָתָן הָא אַחֲזִינָא וַיִּי אֱלֹהֵנָּה ית יִקְרָה ית
 רַבּוּתָהּ וַיִּת־קַל־מִימְרָה שְׁמַעְנָא מִגֹּו אֲשַׁתָּא וַיִּמָּא הָדִין
 חֲזִינָא אַרְיִי יִמְלֵל וַיִּי עִם אֲנָשָׁא וַיִּתְקַים: כב וְכַעַן לִמָּא נְמוּת
 אַרְיִי תִיבְלַגְנָא אֲשַׁתָּא רַבָּתָא הָדָא אִם מִסְפִּין אֲנַחְנָא
 לְשִׁמְעַע ית־קַל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵנָּה עוֹד וּמְתִין אֲנַחְנָא:
 כג אַרְיִי מִן כָּל־בְּשָׂרָא דִּי שְׁמַע קַל מִימְרָא־דִּי קִימָא מְסַלֵּל
 מו

מסרה לעשות, מ"ל. ילכין, מ"ו ומו' דמ"ו דמ"ו. יפס, נב' ידיו. יח מסרה,
 כ"ל סכר. שר, ש"ט קרמין (מ"י שרבו שרבו לל נקנין ו'). שור, מ"ל. ומסרה,
 סכר. יח סח הדכיס, במלכין ומקף. קול, מ"ל. גול, מ"ל. לסח, ס' דס'.
 כ כשמענא, ג'. הקול, מ"ל. נער, כ"ל סכר. ומקרון, מ"ו ונ"ו דמ"ו.
 שניכס, מ"ל. חקריכס, מ"ל. כא סכר, ג'. כנה, ג' סכרין גל'. קלו,
 סכר. כב נמות, כ"ל מ"ל. בגלס, סכר ו'. יפסיס, ל' ופ"ו. לשמע, סכר.
 קול, מ"ו. ומסר, ס'.
 ת"א למען יאריכון קדושין לט ו קאס כח סולין קאס. את הדברים פקרי' מל
 מ"ו ופס מ"ל ופ"ס ופכ"ד. קול גדול ולא יפס סופס י סכרין יא. דוים
 הדר עקיה שפר גר. כ"י מ' כל עקריס עב מ"ל.

כא וְתִאמְרוּ הֵן הִרְאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי־דָבָר
 גְּמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת
 אֲבִי־סַמִּים | אֲנַחְנוּ לְשִׁמְעַע אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וּמְתִינוּ: כ" בִּי מִי כָל־

בשר
 (בכאשית 3) נחמד למראס דמחנמינ דמחנב למסוי: (יס) ולא יספ. מחנמינ ולא פסק (לפי שמדח נשר חס חינו יכול לדבר כל דכח נבטימס חסח ולריך לספסיק ומדח סקדוס נרוך סוח חינו כן לא סיס סוסק

העולם כי יש אלוה וסכח לוטור סקדו סגדול שפסח עמנו סלסנטו
 ענדיו אשח קסח אופטו לו לענדס. גס זה חינו מסור חללי כי נסחיתינו
 ענדחיס ולא נעסס מללכס ציוס סכציעי חין לט נסז זכרון ליללח מלרס
 וחין לרוחס חוסטו נסלס מללכס ידיעס נסז רק סח כשאר כל סמול. חל
 חלל יכסח צו זכר למעסח נרלשית סנעצוט ציוס שפח ססס וינעס
 וכרלחי יוסר לוור כי ענדור סיות יללח מלרס חורס על חלוה קדעון
 שפח סמן ויכול כשאר סירשתי נדצור כחלסון על כן חור נכחן חס
 יעלס נלנך סקס על ספח סמורס על ססדוט וסספן וסכולת חסור פס
 שרלו עיין צילח מלרס ססחין לך ללחיס ולכר וסכח ספח זכר ליללח
 מלרס ויללח מלרס זכר לספח כי יוסרו צו וילמרו ססס סוח מלרס
 ככל חוסח וסופחיס ועוסח ככל כרלכו כי סוח חסר נרל סכל נעספח
 נרלשית וס עפס על כן טר' ח' חלסק לעפוח חס יוס ספח וסכח לל
 סירס כחן עפס ספחית כי שפח יומס עפס ח' וגו' סככר חסכר זס
 שפחיס נרוח נרוחס חלל חסר נקלרס ויוס סכציעי שפח לס' חלסק ססוח
 יסנך שפח צו וינעס ונלר ללס כי מיללח מלרס ידעו ססוח חסר
 וסכח סעולס ושפח עמט. ועל דך סלמח סוכל עור לסופק נסז כי סכר
 סוס נעמור ליללח חס ססס סככד וסכורל ועל כן ילטו סככר חס סיד
 ססוקס

נִשְׁתַּיָּה עַל־כֵּן צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת
 אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת: ס' כִּבְדֹת אֶת־אֲבִיךָ
 וְאֶת־אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 לַמַּעַן וַיֹּארִיכוּ יְמֶיךָ וְלִמְעַן יִיטַב לָךְ
 עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן
 לָךְ: ס' לֹא תִרְצַח: ס' וְלֹא
 תִּגְנֹב: ס' וְלֹא תִגְנוֹב: ס' וְלֹא
 תַעֲבֹר בְּרֵעֶךָ עַד שׂוּא: ס' וְלֹא
 תִחַמֵּד אֶשֶׁת רֵעֶךָ ס' וְלֹא תִתְאַוֶּה
 בֵּית רֵעֶךָ שְׂדֵהוּ וְעִבְדוּ וְאַמְתּוֹ שׂוּרוֹ
 וְחַמְדּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ: ס' חמישי

י' אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבְרֵי יְהוָה אֶל־
 כָּל־קְהָלְכֶם בְּהַר סִינַי הַיּוֹם הַזֶּה
 וְהַעֲרַפְדָּ קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסַּף וַיִּכְתַּבְכֶם
 עַל־שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים וַיִּתֶּנֶם אֵלַי:
 כ' וַיְהִי כַּשְּׁמַעְכֶם אֶת־הַקוֹל מִתּוֹךְ
 הַחֹשֶׁךְ וְהַהָר בָּעַר בְּאֵשׁ וַתִּקְרַבּוּן
 אֵלַי כָּל־דָּאִשֵׁי שְׁבִימְכֶם וַחֲקִיבְכֶם:
 אֶת־כַּבְדּוֹ וְאֶת־גְּדֻלוֹ וְאֶת־קוֹל שְׁמַעְנוּ
 אֱלֹהִים אֶת־הָאֲדָם וְחִי: כ" וְעַתָּה לְמָה
 אֲבִי־סַמִּים | אֲנַחְנוּ לְשִׁמְעַע אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וּמְתִינוּ: כ" בִּי מִי כָל־

משה: (י) כאשר צוך. חף על כבוד חז וחס לעשו נמרה סנלמח
 (ששח סו) סס סס לו סוס וסססס: ולא תנאח. חין לסח כחוף חלל
 נלססס חיס: (יס) ולא תחאור. לל חכוג חף סוח לסון שפח כעו

רמב"ן
 סכרן עטר על פס חלךך ולא סכות עפז שפח חלל נרוח סמורס נוכר
 ונעפח סורס נעמור ולכן ילמור מלס ככל מוקס נעסכ חורס ח' חלסק
 ונחורס יוכיר סס סמיוסד נלנד זולחי נעפחח סרנרוח כעו סלמח צוירנר
 חלסס וגוער וסנן זס וסוקוף ללמור כחן שורך חמורך לנלר סילסר גס
 נענדוי סלרמח ססס סיי סלרס וכעמין סלמור נכרס ונכריר סנצוח ולמור
 כחן לעפן יוס ענדך ולמחן כמוך חכרח כי ענד סייח וגו' לנלר כי צו
 ילס נמססח סענד כמוך נענדור ססיית ענד וסמס לך ססס וגס חסח
 חמס לענדך וסכס ספמו כסיוס ענדך ולמחן כמוך חכור כי ענד סייח
 וגו': (מ) וססס על כן צוך לעשות את יום השבת. לל ספחסח כן
 ציוס ספח סך סירס רל וליעני. ככון ולכו חומריס נקדוט סיוס כי יוס
 זס ססלס לעקרלי קדס זכר ליללח מלרס כלשח חלמור צו זכר למעסח
 נרלשית וסרל חור ססס סמור כי סנלמור כחלסון סוח ככור סיוס
 וסדורו וסלמור חור על כן נך' ח' חס יוס ספח ויקדסרו וע"כ סוכר
 עפס כי שפח יעיס עפס ח' חלל ככחן חסיר חוסטו לסמור ספח ענדור
 סיוחיו ענדיס נמלרס ענדיס כל יוס על כרסיו ולא סיסח ללו ענוסח
 וסוח יעיו עפס לספח ולמח כדי סוכר סקדי ססס עליו ססולחט
 ענדורס לעפס. וסכח נעפח. וכללו שני עפחיס סלסד לסלמין נסדיות

הוא יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל

והוא יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל

יונתן

למה שמועתי ליקר ללפני וכן פיר' עיני לא קראתי לאמרי חלל נפשי... (ד) פיון

אבן עזרא

שנתן וידוע לך יסוד הסך הכה גדלה כי עמך כל האדם עבדוה ספק

ועתה נבא לראות כי עמך כל האדם עבדוה ספק וידוע לך יסוד הסך הכה גדלה

פרוש על אבן עזרא

והוא יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל

בית דבש ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל

והוא יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל ויחזקאל יתקבל

בעל המדרים

במדרש פיר' גמתי לך שור דמתי (ב) י' קמתי כפי זכ סוף ודע שורש

רמב"ן

למ' ס' אלהי-כלל האזיר נסוד ק' פלטינו כי עמך עם עמך אה גדולות ואה

ועתה נבא לראות כי עמך כל האדם עבדוה ספק וידוע לך יסוד הסך הכה גדלה

ספורנים

עלך וזה נתימית לקה ומתקם לנערו: כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך ארץ וזת חלב ודבש

פרוש רשבי"ם

בארץ: (ד) ה' אלהינו ה' אחד. ה' הוא לבדו אלהינו ואין לנו אלהי אחר עמו

מכל העמים אשר על פני הארץ: לא מרבים מכל העמים השק יהוה בכם ויבחר בכם כפי אתם המעט מכל העמים: כי מאהבת יהוה אתכם ומשמרו את השבעה אשר נשבע לאבותיכם הוציא יהוה אתכם מיד חזקה ויפדוק מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים: וידעת כי יהוה אלהיך הוא האלהים האל הגאמן שמר הברית והחסד לאבותיך ולשמרו מצותו לאף דור: ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו: ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים

למתי לה לעם תצוה מכל עממא די על פני ארעא: לא מרבינאין אתון מכל עממא צב יי בכו ואתרעו ככוון ארי אתון וערין מכל עממא: ה ארי מרדחם יי יתכוון ומדנמר ית קומא די קיים לאבתתכוון אפק יי יתכוון קידא רמקיסא ופרקו מבית עבדותא מידא דפרעה מלכא דמצרים: ו יתדע ארי יי אלהיך הוא אלהים אלהא מרבינא נמר קומא וחסדא לדחמוהו ולנמר סקודוהו לאלפי דדן: ומשלם לטנאוהי טבן די אנן עבדין קדמוהי בחיידון לאובדיהו לא מאתר עבד טב לטנאוהי טבן די אנן עבדין קדמוהי בחיידון משלם לדון: ו יתמר ית תפקדא וית קממא וית דינא די אנא מפקדו ומאדדן למעבדוהו:

D B D

מסרה ז ערנס, ל וסר'ם בעלס וקודוהי טקס, ל' פנעה סס'ל גלל טבז וסר'ם רשי' ח וסמנו, ל' הכנסה ספר, הוליס, מ'ל זע'ל ויפדוק, ז' מניס, ל' ט וסל, מ'ל, טמין ספר, ללכיה, מ'ל וס'ל, מלסיה, נסד וי' קדיס למי' ז' ל' זקרי מצותיו, דוק, מ'ל, י וצאלס, ז' למלס, מ'ל וס'ל, פני, ז' לסכידו, מ'ל, לפנול, ל' וספר, יא לשופס, ל' ז' וס'ל, מ'ל, ל' וס'ל למכוס, ת'א לא מרבינא סולק מע סקידע עמר טו, חשק ה' בכם פקדיס טו, ל' ולשומרי טופס לו, ומשלם עמתי' טו, לא יאחר לשנאו טו, אנכי מצוק דיום טו סליליס ז' ד

ומעטיקין. גמבו נחמו עמי. זיהוהע בעינת ע' קיים. מוילל, סינן:

D B D

השבוהו. עממת עמדו חס סכונס. (כ) לאף דוד, ולכלן סוד חומר (דכיס ס) לאלסיס כון סכוס סנוך ללל למחלי מלוחי סעוין מרלס סוד חומר לאלף ולכלן סכוס סנוך ללל לאוכיו סעוין מלכנס סעכנס יחד גדול סוד חומר לאלסיס: אודויו, חלל סעוין מלכנס: ולשומרי מצותיו, חלו סעוין מרלס: (י) ומשלם לשונאוי אל פניו. כפיו עמלס לו נמולו סכוס כדי לסכידו מן סעולס כול: (יא) חיוס לעשותם, ולמטר לעולס כול ליכול סכנס:

(1) לא מרבים. גמבונו. ועדדו לני שלין חסס מודיליס עממיס בקלח עממיס לכס סוכס למיך סקס כנס: כי אתם המעט. סענעסין עמלנס. כון. לזכרם סמלר (זכרטיס יס) ולכני עמר ולמך וכנון עמס וחכין סלמרו (סעוין יי) וסמנו מה לל כנוכדנלר סלמר (סעיס יד) סעיס לעניון וסנסריו סלמך (סס ליו) מי ככל אלהי סלרסו ומימס חער (סעקלל ל'ס) חמי מושע חלסיס יסנמי: כי אתם המעט. סכי כי עמלנס עמלון דכס: (ס) כי מאהבת ה'. סכי כי עמלנס עמלון חלל. לל סכונכס סקס ב' כנס, חלל מלכנס ס' חלכנס: ומשמרו את

השבוהו. עממת עמדו חס סכונס. (כ) לאף דוד, ולכלן סוד חומר (דכיס ס) לאלסיס כון סכוס סנוך ללל למחלי מלוחי סעוין מרלס סוד חומר לאלף ולכלן סכוס סנוך ללל לאוכיו סעוין מלכנס סעכנס יחד גדול סוד חומר לאלסיס: אודויו, חלל סעוין מלכנס: ולשומרי מצותיו, חלו סעוין מרלס: (י) ומשלם לשונאוי אל פניו. כפיו עמלס לו נמולו סכוס כדי לסכידו מן סעולס כול: (יא) חיוס לעשותם, ולמטר לעולס כול ליכול סכנס:

ספרנו. יוספין חין סכניס מרס חלל על מנסוס מיוסס סניסלל: (1) לא מרבינא. לל כדי סימכנד ככז עס: (ס) כי מאהבת ה' אתכם. סניסנס זכר חוכיו חוכיו. חמו יוסר עמלרי עכריס: (ס) האל הגאמן. קיים על עין חסד לל סעמס: שומר הברית ומשלם לשונאוי. ועמס כעס וסוד לל סוד עמס סעוין סלסר חוכס זכור חוכס. וסעריס חוכס זכור חוכס. ולל סעמס סלסר חוכס זכור חוכס. ולל סעמס סלסר חוכס זכור חוכס. ולל סעמס סלסר חוכס זכור חוכס.

ספרנו. יוספין חין סכניס מרס חלל על מנסוס מיוסס סניסלל: (1) לא מרבינא. לל כדי סימכנד ככז עס: (ס) כי מאהבת ה' אתכם. סניסנס זכר חוכיו חוכיו. חמו יוסר עמלרי עכריס: (ס) האל הגאמן. קיים על עין חסד לל סעמס: שומר הברית ומשלם לשונאוי. ועמס כעס וסוד לל סוד עמס סעוין סלסר חוכס זכור חוכס. ולל סעמס סלסר חוכס זכור חוכס. ולל סעמס סלסר חוכס זכור חוכס. ולל סעמס סלסר חוכס זכור חוכס.

רמבן. בעמיס ססקיס כי עוביס סס חין כנס סק סעסיס כנס רעס כלל חעי עול סענד סעעס כלל: לחיותיו כחיס הוה. כנססמיס כי ככללס ססי וכלס סוכיס חין כנס רעס חלל כלס כרמיס חיס סוכיס כסוק וכנס חנסו סיינין לעסוס רנון ככורל סכוס חלסינו וסמנו עמו ולחן ידו וחין ככל עמסו רכ סוד ועוד סעסיס לו לרקס למי ס' חלסינו ויסק לו סכר סוד כעסייס כל סמלוס חלו קרל גמול סמלוס לרקס כי סענד סקרי לכני סכוס סיינ לענדו חוחו חס יסק עוד סכר כענדומו לרקס יסעס עמו: (1) כך בור ה' אלוהיך להיות לו לעם סלה. סליין חין קין סערי וסעול ככל עמלרי עמלס חלל חוסי סגולת ס' סעס ידו ויסק לל סעס לענדו ער חללס סעמס וככר סוכריו חס סעמיס רכוס: חס סעס לל מרנסס מלל סעמיס כי סיס רחוי סכידו סכיסו למלך כעין סכוכר ככז עס סכרס עין ויסקו ערי לללוס כללס סכוכריס וחלס סעמיס וסעמי כן סקס כנס ויכנס כנס: וכעס (1) חשוק. סוקקר עמכס כקטר חוין סלל יסרד מנס לעולס כלמון וסעוקיס ככף ויכנס כנס מלל כעמיס סעמי חלס סגולת וסעלס לו כי כעסייס ככל מוקוס כריסי מן סכוכריס וסעמי סעמיס כי מאהבת ה' אתכם. כפר לכס סללס חלכנס

רמבן. בעמיס ססקיס כי עוביס סס חין כנס סק סעסיס כנס רעס כלל חעי עול סענד סעעס כלל: לחיותיו כחיס הוה. כנססמיס כי ככללס ססי וכלס סוכיס חין כנס רעס חלל כלס כרמיס חיס סוכיס כסוק וכנס חנסו סיינין לעסוס רנון ככורל סכוס חלסינו וסמנו עמו ולחן ידו וחין ככל עמסו רכ סוד ועוד סעסיס לו לרקס למי ס' חלסינו ויסק לו סכר סוד כעסייס כל סמלוס חלו קרל גמול סמלוס לרקס כי סענד סקרי לכני סכוס סיינ לענדו חוחו חס יסק עוד סכר כענדומו לרקס יסעס עמו: (1) כך בור ה' אלוהיך להיות לו לעם סלה. סליין חין קין סערי וסעול ככל עמלרי עמלס חלל חוסי סגולת ס' סעס ידו ויסק לל סעס לענדו ער חללס סעמס וככר סוכריו חס סעמיס רכוס: חס סעס לל מרנסס מלל סעמיס כי סיס רחוי סכידו סכיסו למלך כעין סכוכר ככז עס סכרס עין ויסקו ערי לללוס כללס סכוכריס וחלס סעמיס וסעמי כן סקס כנס ויכנס כנס: וכעס (1) חשוק. סוקקר עמכס כקטר חוין סלל יסרד מנס לעולס כלמון וסעוקיס ככף ויכנס כנס מלל כעמיס סעמי חלס סגולת וסעלס לו כי כעסייס ככל מוקוס כריסי מן סכוכריס וסעמי סעמיס כי מאהבת ה' אתכם. כפר לכס סללס חלכנס

מורישם מפניך ולמען תקים את-
הדבר אשר נשבע יהוה לאבותיך
לאברהם לעצק ולעקב: וידעת כי
לא בצדקתך יהוה אלהיך נתן לך
את הארץ הטובה הזאת לרשתה כי
עם קשה-עורף אתה: וכל אל
תשבח את אשר הקצפת את יהוה
אלהיך במדבר למן היום אשר יצאת
מארץ מצרים עד באכם עד המקום
הזה ממרים היותם עם יהוה: ובחרב
הקצפתם את יהוה ויתאנה יהוה בכם
להשמיד אתכם: בעלתי החרה
לקחת לוחת האבנים לוחת הברית
אשר כרת יהוה עמכם ואשב בהר
ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא
אכלתי ומים לא שתיתי: ויתן יהוה
אלי את-שני לוחת האבנים כתבים
באצבע אלהים ועליהם ככל-הדברים
אשר דבר יהוה עמכם בהר מתן
האש ביום הקהל: ויהי מקץ
ארבעים יום וארבעים לילה נתן יהוה
אלי את-שני לוחת האבנים לוחת
הברית: ויאמר יהוה אלי קום רד
מהר מזה כי שחת עמך אשר יצאת
ממצרים סרו מהר מן-ההר אשר
צויתם עשו להם מסכה: ויאמר

ית פתגמא די קיים יי לאכהתך לאברהם לעצק ולעקב:
ו יתדע ארי לא בזכותך יי אלהיך יהב לך ית ארעא מבחא
הדא למרותך ארי עם קשי קדל את: והני דכיר לא תנשי
ית די-ארנותא קדם יי אלהיך במדבר למן יומא די נפקתא
מארעא ומצרים עד מתיכון עד אתרא הדין מסרבין
הותן קדם יי: וזכורב ארגותן קדם יי והוא רגו מן קדם
יי בכח לשנאה ותכז: ט במסקי למורא למשב לחוי אבניא
לוחי קמא די-גור יי עמכון ויתבית במורא ארבעין יסמין
וארבעין לילון לחמא לא אכלית ומיא לא אשתיתי: ויהב
יי לי ית תרין לוחי אבניא בתיכון באצבעא די ועליהון
ככל פתגמא די מליל יי עמכון במורא מנו אשתא ביזמא
דקהלא: יי והוה מסוף ארבעין יסמין וארבעין לילון יהב
יי לי ית תרין לוחי אבניא לוחי קמא: יי ואמר יי לי קום
חות בפריע מקא ארי חביל עמך די אסקתא ממצרים סמו:
בפריע מן ארחא די פקדתנן עבדו להון מתבא: יי ואמר
יי לי למימר גלי קדמי ית עפא הדין והא עם קשי קדל הוא:
יי אנח בעיתך מקדמי ואשגנון ואמתי ית שמהין מתחות
שמאי ואעבד יתך לעם תקף ומי מנחון: טו ואתפמתי
ויקחתי מן-מורא ומורא בער באשתא ותרין לוחי קמא על
תרתי ידי: טו ותויתי והא חבתון קדם יי אלובון עבדתון
לפון עגל מתבא סמתון בפריע מן ארחא די פקד יי יתכז:
י ואתחית בתרין לוחיא ודמיתנן מעל תרתי די ויתברתנן
לעניבון: יי ואשתפחית קדם יי בקדמא ארבעין יסמין
וארבעין לילון לחמא לא אכלית ומיא לא אשתיתי על כל
חזיבון די חבתון למעבד דיבש קדם יי לארנזא קדמחוי:

מסרה מליטס, מל דמיל, ונעון וי מילדון, הקיס, כול-מיל, ו נפון, סקר.
העטם, כל או מיל צמ"ב, קסס סקף, סקוף צנול וה"ל צקף, סקף, צ"ל סקר.
ז זכר, כל ל"י לוחי ח', סקלסס, ל' לוחי סיוס, וי, ילסס, כ"כ לא ילססס, זלסס, זלסס
כול סקר, מערים מ"ל הייסס, מ"ל ח וסכר, לי וסכר, להפניד, כל או מ"ל
ט צעלון ל' וסכר, הסכס, י"ב, לוסס, ל' סכיוון דמיקס מ"ק וסכר סכין.
ולסס, ח', לסס, צ', סמיל, כול מ"ל, י לוסס, ח' כ"כ מ"ק וס"ס, הסכסס, סכ"פ
ס"ל צלסס סכסס וס"ל, כסניס, כ"ל ס"ז וס"י, וסלסס, מ"ל, ככל, סכ"פ
צגני, יא לסס, ח' דח' סכפניס, צה"ל וס"ל, לסס, צ' כ"כ מ"ק וס"ל סכין.
יב וסלסר ח', צעטס בספסל, קוס, כל או מ"ל, סולסס, מ"ל דמ"ל, לוסס, מ"ק וסכר
יג כליסי, כ"ל מ"ל, קסס, צה"ל צקוף סכסס, יד סכ"פ, ו' וסלסל, מ"י, כ"ה
ולסמדיס, מ"ל, לוחך, מ"ל, ענוס, מ"ל, רכס, ח' סכין, סו וסכר, יי, לוסס
ולס"ק וסכר סכין, יתי, כ"כ, יי וסלסס, חק וסכין סלסלס, סלסס, ח' דס'
ולסלסכס, י"ב ח' גלי, יד כלססס, צקף וס"ל ח' וס"י, סלססס, צ' מ"ל ח'
לעשות, מ"ל, להכניס, מ"ל.

ת"א ואשב בהר מנילס כל, ועליהם ככל דדברים טס יע, ואתפש בשני
הלחות מליס לס, ואשברם פקסיס עו, לחם לא אכלתי יוחל סס.

יהוה אלי לאמר ראיתי את העם הזה והנה עם קשה-עורף הוא: יי הרף
מפני ואשמדם ואמחה את-שמם מתחת השמים ואעשה אותך לגוי
עצום ורב ממנו: יי ואסן וארד מן-ההר וההר בער באש ושני לוחת הברית
על שתי ידי: יי וארא והנה חטאתם ליהוה אלהיכם עשיתם לכם עגל
מסכה סרתם מהר מן-ההר אשר צוה יהוה אתכם: יי ואתפש בשני
הלחות ואשדכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם: יי ואתגפיל לסני
יהוה כראשנה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי
על כל חטאתכם אשר חטאתם לעשות הרע בעיני יהוה להכעיסו:

ותן בן עזראל

והן קול לקראת תהפוקת הדגים... (א) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא... (ב) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא... (ג) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא...

בעל המורה

מורה נבוכים... (א) אם אשך הקלמה... (ב) ואשך דבר בנייה לסלמורה... (ג) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא...

דוד שלמי

דאמרינן מנאמא דמנאמא... (א) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא... (ב) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא...

דאמרינן מנאמא דמנאמא... (א) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא... (ב) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא...

ותן

(א) מנאמא דמנאמא... (ב) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא... (ג) ואלהבן היב לכו ת ארעא משבחה דרמא...

כי ברשעת הדינים... (א) ואשכח ברה... (ב) ואשכח ברה... (ג) ואשכח ברה...

רמבין

והמרים הנזירות אשר תלכדו... (א) ואשכח ברה... (ב) ואשכח ברה... (ג) ואשכח ברה...

לחיד לטן היח נוסף וכן דניס... (א) ואשכח ברה... (ב) ואשכח ברה... (ג) ואשכח ברה...

פירוש על אבן עזרא

(א) ואשכח ברה... (ב) ואשכח ברה... (ג) ואשכח ברה...

ספורנו

למה אלוהים רבנים יסור... (א) ואשכח ברה... (ב) ואשכח ברה... (ג) ואשכח ברה...

פירוש רשבים

(א) ואשכח ברה... (ב) ואשכח ברה... (ג) ואשכח ברה...

כי יגדתי מפני הארץ והחמה אשר
קצת יהיה עליכם להשמיד אתכם
וישמע יהוה אלי גם בפעם ההוא:
וכאחדן התאנף יהוה מאד להשמיד
ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההוא:
כי ואת השאתכם אשר עשיתם אתי
העגל לקחתי ואשורת אתו באש
ואכל אתו מחון היטב עד אשר דבק
לעפר ואשלו את עפרו אלהנתל
היד מזההר: ובתבערה ובמסה
ובקברת התאוו מקצפים היתם אתי
יהוה: ובשלח יהוה אתכם מן רש
ברגע לאמר עלו ורשו אתי הארץ
אשר נתתי לכם ותמרו אתי יהוה
אליכם ולא האמתם לו ולא שמעתם
בקלי: ממרים היתם עמי יהוה מיזם
העתי אתכם: ואתנפל לפני יהוה
את ארבעים היום ואת ארבעים
הלילה אשר התנפלתי בראמי יהוה
להשמיד אתכם: ואתפלל אליהוה
ואמר אתי יהוה אל תשחתי עמי
ונחלתך אשר פדית בגדלק אשר
הוצאת מצרים ביד תוקה: וזכר

יש מי דולית מכם רגוז וחממת די רגזי עליכון לשנאה
יתכון וקביל יי צלותי ארז בזמנא דהוא: כ ועל אהרן יהוה
רבו מן קדמם יי לתא לשניותה וצלותי ארז על אהרן
בערנא דהוא: כי ונת חוכמתן די עבדתון ית עגלא נסבית
ואקרי יתהו בערנא ושפית יתה בעשיות יארז ער די
הת דסיק לערנא דמדת ית עשרה לזלזל ונחת מן סתרא:
כב זבלתתא ובנסתא זבקרדי דמשאל מרגזי היתון קדמ
יי: כי זכר שלח יי יתכון מרמס יארז למימר סקו ואחסינו
יתארעא די ירבית לכון וסרבתון על גזרת מרנא די
אלהבון ולא הימנתון לה ולא קבלתון למימר: כי מסרבין
היותון קדמ יי מימא דידיעית יתכון: כי ואשתפחית קדמ
יי ית ארבעין ימין וית ארבעין לילון די אשתפחית ארי
אמר יי לשערא יתכון: כי וצלותי קדמי ואמרתי יי אליהם
לא תחבל עמי ואחפנתון די פורקנא בתקופון די אשקתא
משצרים בידא תקיפא: כי אדבר לעברדי לאברהם ליעחק
וליעקב לאתתמי לקשיות עמא דין ולחבוהון ולחמאתון:
כב דיקמא ימחון דירי ארעא די אשקתא משמון מליית
וכלא די לאעלתון לארעא די סליל להון יחדסי יתרון
אשקתן לקמליתון במקרא: כי ואנן עמי ואחסינו די
אפרתא

מסרה יש ינחמי די סקר הסף גי צלון ויה סמון והמנה סקר עלינס
גלל הכוה זולו וסרק ב ונחכין גים סנא ג נמה בא וסו סמא זגוס
סחו סקני ולסס לי וסקר ססון לי מיל סיעט כל דלתי סעיה סיל וסקר
סני זענה גי וסלק יי גס' זלי יי סיר סקר כב וסנענה לי וססס
זסמ' דלס ססרס דג' ג' ססס וסקר סקר ג' אססס סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'
זי' ג' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס' סס'

לעברדי לאברהם ליעחק וליעקב אל תסן אלקשי העם הזה ואל רשעו
ואל השאתו: כי פזאמה הארץ אשר הוצאתנו משם מבלי יכלת יהוה
להביאם אלהארץ אשר ידבר להם ומשנאתו אותם הוציאם להמתם
במדבר: כי והם עמי ונחלתך אשר הוצאת בכהן הגדל ובזרעה הנטויה: כי

לעברדי לאברהם ליעחק וליעקב אל תסן אלקשי העם הזה ואל רשעו
ואל השאתו: כי פזאמה הארץ אשר הוצאתנו משם מבלי יכלת יהוה
להביאם אלהארץ אשר ידבר להם ומשנאתו אותם הוציאם להמתם
במדבר: כי והם עמי ונחלתך אשר הוצאת בכהן הגדל ובזרעה הנטויה: כי

רבותי עומד מדין בסעיס וכן סמא ייסי (יג) כי ינורתי ספני יאמ
'אמר כי עמי סאף וסססו סרז קף ססס וסססו עליכס לססמיד וססס
'נורתי גס וסס כי עדין יס עליכס לססמיד וססס מן סקף סגול ססס
סף על פי ססכר נסס ססס על סרעס וסס יסר לנסות לעסו על ס
סרתי וססססלי עליכס וסרעסס יסס וסרעסס לילס ער סססס אלי גס

אמרו: והעובדה תעלה ללמד מוסר וסגור סוסס וסססו סססס:
(כז) ססון: גסון סוסס כעו ססון וססס מול' ססס ססס: (כס) וסססס
וג' אלו סן עססס ססססססס לטעסס וסססן ססן לסי ססססן ססן ססס
סססו

ג' ססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס
סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס סססס

י רביעי א בערת הווא אמר יהוה אלי
 פסל לך שגירותת אבנים פראשנים
 ועלה אלי הנה ועשית לך ארון עץ:
 ואתב על הלהת את הדברים אשר
 היו על הלהת הראשנים אשר שברת
 ושמתם בארון: ואעש ארון עצי
 ששים ואפסל שגירותת אבנים
 פראשנים ואעל הנה ושני הלהת
 בדי: וכתב על הלהת במכתב
 הראשון את עשרת הדברים אשר
 דבר יהוה אליכם בהר מתוך האש
 ביום הקהל ויתנם יהוה אלי: ואפן
 ואר מזה הנה ואשם את הלהת
 בארון אשר עשיתי ויהיו שם כאשר
 צוני יהוה: ובני ישראל נסעו מבארת
 שם ויבנו אלעזר בנו תחתיו: משם נסעו
 ויבנו אלעזר בנו תחתיו: משם נסעו
 ויבנו אלעזר בנו תחתיו: משם נסעו

אפקתא בחילך רבא ובדרעך מרמא: א בערנא נהווא
 אמר יי לי פסל לך תרון לוחי אבניא בקדמאי וסך לקדמי
 למורא ותעבד לך ארזנא דאמא: ב ואכתוב על לוחיא ית
 פתומיאת די הונו על לוחיא קדמאי די תברתא ותשונן
 בארזנא: ג ועבדית ארזנא דעאי שפון ופסלית תרון לוחי
 אבניא בקדמאי ופלקית למורא ותרון לוחיא בדי: ד וכתב
 על לוחיא בכתבה קדמאה ית עשרא פתומיאת די פליל
 יי עמכון במורא מנו אשתא ביזמא דקדמא ייהבנון יי לי:
 ה ואתפניתו ונהתית מן מורא וישרתי ית לוחיא בארזנא די
 עבדית והונו תפון במאד די פקדני יי: ו ובני ישראל נסעו
 מבארת בני יעקן למספרה תפון מירת אהרן ואתקבר תפון
 ושמש אלעזר ברה תחותיה: ז מתפון נסעו לגרנד ומן גרנד
 לישבת

מסרה י א לוסם, מ'ק וספר טיון, אבנים, בלא כ"א גרים מיעוסל, ככלאסיס,
 מ"ל, הכה, י"ג, ארון, ל' וספר, ב וכתב, ל' וספר, הלפת, ספר דספר, אפ
 הקדמא בלם, הלפת, ספר דספר, עבד, תפס בלפת, ומתס, ג' בקען בלפוסל
 שרי מנס, בלפון, מ"ל, ג ארון, מ"ל, ופסל, ספר, לפת, ספר דספר, ככלאסיס,
 ל' הכה, י"ג, הלפת, ט"ם, ד וכתב, פו"ל ספר, הלפת, ספר, לליכס, כל
 לו" מ"י צמ"ו, ה ולפת, ס' ספר, הלפת, ספר דס', בלפון, מ"ל, ו מלכס, כל
 ל' בלא ספר, עסרס, מ"ל, ו הגרנד, ג' ובסוק ומד"ס וס"ל צמוסל.
 ת"א בעת הדיא עספס עד כוריס יג, אשר שברת ענטס נט, ושמתם
 בארון שם על.

צוני יהוה: ובני ישראל נסעו מבארת שם ויבנו אלעזר בנו תחתיו: משם נסעו ויבנו אלעזר בנו תחתיו: משם נסעו ויבנו אלעזר בנו תחתיו: משם נסעו

אין רשי

שאלת הנצר: (ח) בעת הדיא אמר ה' אלי פסל לך. זכנה עם כל פלתי יסם החקן בלתי שלם כי תמורת כלותם מעשה חלבים אשר עלי עקל לך: (ו) ובני ישראל נסעו. א"ע"ס פלאו שחללתי בלדיק פניה על דברו וסלאו להחלוק על מיתחו סכס קלסס או רובס שבי רוביס צמדנר נקשו למקורס לנולא מים ומלעה ללון ובעודס עם מת חכרן ויקבר ויבנו אלעזר ולא בוא להחלוק על המיתה ולא להאמלל על הקבורה ולא פסור לכד אלעזר שפסן שחחיו חלל מעס נקשו בגודס. לרעות ללן: וסן הגרנד ישתבה ארץ נחלי סים. שכל אותס העקומות סככרס עתה סיו ארץ נחלי' כוריס

שאלת הנצר: (ח) בעת הדיא אמר ה' אלי פסל לך. זכנה עם כל פלתי יסם החקן בלתי שלם כי תמורת כלותם מעשה חלבים אשר עלי עקל לך: (ו) ובני ישראל נסעו. א"ע"ס פלאו שחללתי בלדיק פניה על דברו וסלאו להחלוק על מיתחו סכס קלסס או רובס שבי רוביס צמדנר נקשו למקורס לנולא מים ומלעה ללון ובעודס עם מת חכרן ויקבר ויבנו אלעזר ולא בוא להחלוק על המיתה ולא להאמלל על הקבורה ולא פסור לכד אלעזר שפסן שחחיו חלל מעס נקשו בגודס. לרעות ללן: וסן הגרנד ישתבה ארץ נחלי סים. שכל אותס העקומות סככרס עתה סיו ארץ נחלי' כוריס

שאלת הנצר: (ח) בעת הדיא אמר ה' אלי פסל לך. זכנה עם כל פלתי יסם החקן בלתי שלם כי תמורת כלותם מעשה חלבים אשר עלי עקל לך: (ו) ובני ישראל נסעו. א"ע"ס פלאו שחללתי בלדיק פניה על דברו וסלאו להחלוק על מיתחו סכס קלסס או רובס שבי רוביס צמדנר נקשו למקורס לנולא מים ומלעה ללון ובעודס עם מת חכרן ויקבר ויבנו אלעזר ולא בוא להחלוק על המיתה ולא להאמלל על הקבורה ולא פסור לכד אלעזר שפסן שחחיו חלל מעס נקשו בגודס. לרעות ללן: וסן הגרנד ישתבה ארץ נחלי סים. שכל אותס העקומות סככרס עתה סיו ארץ נחלי' כוריס

תפלתו שנאמר כ' חלבים חל חססס עמד וגו': (ח) בעת הדיא. לסקו ע' יום נמלה לי והמל לי פסל לך וסמר קך ועשית ארון ואני עשיתי ארון פסלה שנאמר וכלותם צדי סיון חססס ולא זה סוף הארון עששה בלללל סכרי מעכן לא נחעסקו צו עד לחסר יום סכפוריס כי צדדחו ען ספר ט"ה לסס על מללכח סעסכן ובלללל עשה מעכן ספלה וס"כ ארון וכליס נמלל זה ארון חסר סיס וזכו ססיס יולל עמסס למלמעה וסושו עעסס בלללל לא יול למלמעה חלל ציני עלי רענשו עליו וסעסס: (ו) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה. מה ענין זה לכלן ועוד וכי מנלרות צני יעקן נקשו למוסרה וכלל מנוסקות בוא לצני יעקן

שאלת הנצר: (ח) בעת הדיא אמר ה' אלי פסל לך. זכנה עם כל פלתי יסם החקן בלתי שלם כי תמורת כלותם מעשה חלבים אשר עלי עקל לך: (ו) ובני ישראל נסעו. א"ע"ס פלאו שחללתי בלדיק פניה על דברו וסלאו להחלוק על מיתחו סכס קלסס או רובס שבי רוביס צמדנר נקשו למקורס לנולא מים ומלעה ללון ובעודס עם מת חכרן ויקבר ויבנו אלעזר ולא בוא להחלוק על המיתה ולא להאמלל על הקבורה ולא פסור לכד אלעזר שפסן שחחיו חלל מעס נקשו בגודס. לרעות ללן: וסן הגרנד ישתבה ארץ נחלי סים. שכל אותס העקומות סככרס עתה סיו ארץ נחלי' כוריס

שאלת הנצר: (ח) בעת הדיא אמר ה' אלי פסל לך. זכנה עם כל פלתי יסם החקן בלתי שלם כי תמורת כלותם מעשה חלבים אשר עלי עקל לך: (ו) ובני ישראל נסעו. א"ע"ס פלאו שחללתי בלדיק פניה על דברו וסלאו להחלוק על מיתחו סכס קלסס או רובס שבי רוביס צמדנר נקשו למקורס לנולא מים ומלעה ללון ובעודס עם מת חכרן ויקבר ויבנו אלעזר ולא בוא להחלוק על המיתה ולא להאמלל על הקבורה ולא פסור לכד אלעזר שפסן שחחיו חלל מעס נקשו בגודס. לרעות ללן: וסן הגרנד ישתבה ארץ נחלי סים. שכל אותס העקומות סככרס עתה סיו ארץ נחלי' כוריס

את הברכה עלהך גוים ואת
 הקלה עלהך עיבל: הלא הטה
 בעבר הירדן אתה נדך מבוא השמש
 בארץ הפגעני הישב בערבה מול
 הנגלל אצל אלוני מרה: כי אתם
 עברים את הירדן לבא לרשת את
 הארץ אשר יהיה אלהיכם נתן לכם
 וירשתם אתה וישבתם בה: כי ושמרתם
 לעשות את כל החקים ואת המשפטים
 אשר אנכי נתן לפניכם היום: כי אלה
 החקים והמשפטים אשר תשמרון
 לעשות בארץ אשר נתן יהוה אלהי
 אבותיך לך לרשתה פלתיים אשר
 אתם תיים על האדמה: אבד
 תאבדון את כל המקלות אשר
 עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים
 אתם את אלהיהם על ההרים הרמים
 ועל הגבעות ותחת כל עין רענן:
 ונתצתם את מזבחתם ושבתם את
 מצבתם ואשריהם תשרפון באש
 ופסילי אלהיהם תגרעון ואבדתם
 את שמם מן המקום ההוא: לא

ית מברכיא על מרא דגרוין וית מלמטיא על מרא דעבל:
 ל הלא אנון בעברא דירדנא אחדי ארעא מעלני שמשא
 בארעא פגענא דיתב במישרא לקבל גלגלא בסמך מישרי
 מרה: לא ארי אתון עברין ית ירדנא למעל למירת ית
 ארעא דיי אלהבון יתב לבון ומירתון יתה ומיתבון בה:
 לב ותמרון למעבר ית כל קמיא וית דיניא די אגא יתב
 קדמיכון וקמא דין: א אלח קמיא ודיניא די תמרון למעבר
 בארעא דיתב יי אלהא דאבהתך לך למירתה כל ימיא
 די אתון קמיין על ארעא: ב אבדא תאבדון ית כל אתריא
 די סלהתמן עממיא די אתון יתין יתהון ית מעותהון
 על מריא קמיא ועל רמא ותחות כל אילן עבוה:
 ג ותגרעון ית אגריהון ותמרון ית קמתהון ואשריהון
 תוקדון בגורא וצלמי מעותהון תקוצצון ותובדון ית שמדון
 מן אתרא ההוא: ד לא תעבדון פן קדם יי אלהבון: ה אלהי
 לאתרא די יתרי יי אלהבון מכל שבמכוון לאשראה שבנתה
 תמן לבית שבנתה תתפעון ומיתון לתמן: ו ותיתון לתמן
 עלותיכון ונקסת קדשיכון וית מעשרתיכון וית אפרשות
 יתמן

מסרה נזקים כל או' סיק' ומ'ל' סיון. ונסס, ס' צקוף. צינל, כל זמס פוצל
 נחו' מ'ל. ל' סלל, ל' צמורה וסכר, סכר, צפעט ולכך סכרין דגא. מבוט,
 מ'ל. ישיב, ס'. מול, במלחמה. אלוני, ל' כ' מ' וירד' צקוף. מרה, ס' סכר.
 לא עברין, סכר. גלגל, סכר. לב לעשות, מ'ל. אכני, ז'. יב א השעתי, כל
 מ'ס כ' צמ' סממרו. לעשות, מ'ל. ב סלדוק, מ'ו וכן צקוף. השקמת, סכר
 ומ'ל סכין. יכסי, מ'ו ומ'י. חמט, סכר. הגבשות, כ'ל מ'ל. ג ומסס, כל
 או' סכר. מלחמס, ס' דמ'. וסכריס, ס'יק' ומ'ל' סיון. סכמון, מ'ו וכן צקוף.
 ופסילי, מ'ל. סדשין, מ'ו וכן צקוף. ד השעון, מ'ו וכן צקוף. ד ל' שום
 מ'ל. סע שון, ב'. סס, ר' עקוף סס סעס. ונלח, סכיוון מלעיל ולכך סכרין ו,
 סמ'ס דגא. ו עלמיס, סכר ב' ו' ו' ומ'י. חכסיס, כרל ס' ומ'י. מעשמיסכין
 ס'ו ומ'י. סכומס, כרל מ'ל' צמ'ס.

ד' א ונתתה את הברכה קופס לו. הלא הטה סס לנ. וירשתה אותה
 קדושין כו. אלה החקים סס לו. אבד תאבדון סס סליליס סס. אשר
 עבדו סליליס כו. אשר אתם סכדכין סס סלילילי מד עכ ש סולין יו. ותחת
 כל עץ סליליס מה סס יג. ונתצתם את מצבתם סס סליליס סס. ואשריהם
 סססס סס עכוס. ס סליליס מה סס וג. ואבדתם את סמס סס סכדכין ס
 מוס כס סליליס מה סמורה סס. לא תעשון סמס סס סמס סס סכדכין ס
 על קיי עכוס כס. לשכנו תדרשו סכדכין יא. ובאת שמה ל'ס ד ו סגינס
 ד. והבאתם שמה ל'ס סס סגינס סס זמסיס ס סכרות כס. מעשרותיכם
 סולין קו.

תעשון כן ליהוה אלהיכם: כי אם אלה המקום אשר יבחר יהוה אלהיכם
 מכל שבטיכם לשוים את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה: והבאתם
 שמה עלותיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם

רשי

אסריס: את כל המקומות אשר עבדו שם וגו'. ומה סלדוקן עכס את
 סלסיסס אשר על סכריס: (ג) מובח. על סלסיס סכריס: סצבה. סל
 סזן סחס וסח' צימון סעמסס צמסס (פ' מ'ו) סזן סלססס סססלסס
 לגימון: אשיר. סילין סכענד: ואבדתם את שמס. (סס) לנטוס לסס
 סס לגכיי ציח גלייח קוכין לס ציח ככיל עין גל עין עין: (ג) לא תעשון כן.
 לסקציו. לעמיס ככל עקוס כי סס עמקוס סלר צכר. ד'ס ונלחמס סס
 מוצתסס וסזדסס סס סמס: לא תעשון כן. (סכרי) סזכסס לעוסס סס
 ססס ולטחן סזן מן סעזנס. סו מן סקצק סלר כזן גמליל ג' סעלס
 על דעתך סיססלל וסלזין סח' סעזנסוס סלל. סלל. סעסו כעססיס
 ויגרנו עוונותיכס לעקדס סזותיכס סיססס: (ס) לשכנו תדרשו.
 (סכרי) זס עמק סילס: (ו) וזחיכס. סלמיס סל סוסי: מעשרותיכס.
 סעסר צכסיס וסעסר סזי לסכול לעמיס. מן סעוסי: סרוסיס דכס. סל
 סכריסס סלללל צכס (דכריס כד) עקס סככ' סכסל עידך: ובכרת
 סקרבס

אח סמנכסיס: על דר גרויס. (קופס לו) כללי סכ גרויס סססין
 סניסס וסחמו צכרכס כרוך סחיס סלר לז יעסס ססל ועקכס וגו'. כל
 סלדוריס סססססס סמרו ססלס כלסון כרוך וסלר כ' ססט סניס' כללי
 סכ מינל וסחמו כקלסל: (ג) הלא סמח. נון צכס סיוון: אחר. סכרי
 סככסס סידון סכריס וסללס למכוק. סחו לסון סכרי כל עקוס
 סלללל סכרי עוקל סו: צדך סכבו השמש. לסלך מן סידון ללד מעכז
 ועסס סוקקל מוכיס ססס סני דכריס סכקלו צמני סעני' סכרי קוד
 צמססל ורזן כקוד צמססל וסו דגס וסל סיס סכרי דכך דכור סלד
 סיס כקוד סכרי צמללס כסוד כרוך צמססל וסס: מול סללל. כסוק
 מן סללל' אלוני מרה. סכס סו סלללל (כרלססיס יג) עד עקוס
 סכס סל סלון מוכס: (לל) כי אתם עברים את הירדן וגו'. כסיס
 על ידךן יסין סיוון ציכס סללל וסיקסו סח' סלרין: (ג) אבד
 תאבדון. סלד וסלר כ' סלדוקן (סס) עכלן לעוקל. מ'ו סלרין לעסס

יונתן בן עוזאל

לה

היה הקדש אפרון לקבל מנחה וקדשים וקדושתו אפרון לקבל... (א) אבד את אביו ואת אמו... (ב) אבד את אביו ואת אמו... (ג) אבד את אביו ואת אמו...

בעל המורים

(שלי ט) אשרי אדם שזעזע לו. אם הנכבד אשר שמועו כ"ס מורה שזכוח סודו... (ב) פלא מהו צנצנן הידן כ"ס חבין. לפי שכל עמה היו שובים... (ג) לא פסחו עליהם על כל מהק עם ח"צים כן מיוחס וקרא סלשון...

רמבין

הקללה צדק פעל וזמר וענו הליים זמירם כל הענין כי צדקן זמיר... (א) אבד את אביו ואת אמו... (ב) אבד את אביו ואת אמו... (ג) אבד את אביו ואת אמו...

פירוש על אבן עזרא

(הקדמה ט"ז ב"ה). כי הידן לו שני עברים. הלמד הוא עבר הידן צדד צדד ללד זמיר. והוא כולל ענין הידן ח"ט אשרי דרך ענין השמש... (א) אבד את אביו ואת אמו... (ב) אבד את אביו ואת אמו...

ספורנו

שחזקו: (כט) ונתתה את הברכה. תהך את שומרי הטעות: ואת הקללה למוצרי עליהם: (ל) הלא הטה בעבר הירדן. כחטלת טולסם זלמן... (א) אבד את אביו ואת אמו... (ב) אבד את אביו ואת אמו...

פירוש רשב"ם

שחזקה על ידי נדחים על ידי תנאי אשר תשמעו אל טעות ה' גוי: (לא) אחרי דרך. הרי הם כמו שני פשטות. אבל בשביל שמעמו של דרך... (א) אבד את אביו ואת אמו... (ב) אבד את אביו ואת אמו...

רַק הַהֵם לֹא תֹאכְלוּ עַל-דַּאֲרֵי
 תִּשְׁפְּכֵנוּ בַּמַּיִם: 11 לֹא-תֹכְלֵן לֵאמֹר
 בַּשְּׂעִירִי מֵעֶשֶׂר דִּגְנִי וְתִירֶשֶׁן וַיִּצְדֹּק
 וּבְכֹרֶת בְּקֶרֶךְ וּצְאֵנָה וּכְלִי-גִדְרִי אֲשֶׁר
 תִּדְרֹ וְגִדְבַתִּי וְתִרְוֹמַת יָדֶי: 12 כִּי אִם-
 לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֵנוּ בַּמָּקוֹם
 אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אֶתָּה וּבְגֶךְ
 וּבִתֶּךָ וְעַבְדֶּךָ וְאִמְתֶּךָ וְהַלְוֵי אֲשֶׁר
 בַּשְּׂעִירִי וְשִׁמְחַת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 בְּכָל מַשְׁלַח יָדֶי: 13 הַשְּׂמֵר לָךְ פֶּן-
 תַּעֲזֹב אֶת-הַלְוֵי כְּלִימָה עַל-
 אֲדַמְתֶּךָ: 14 כִּי יִרְחֹב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 אֶת-גְּבֻלְךָ בְּאֲשֶׁר דִּבְרַתְךָ וְאִמְרַתְךָ
 אֲכַלָּה בְּשֶׁר כִּי-תֵאָדָה נַפְשֶׁךָ לֵאמֹר
 בְּשֶׁר בְּכָל-אוֹת נַפְשֶׁךָ תֹאכַל בְּשֶׁר:
 15 כִּי יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹם שְׁמוֹ שָׁם וּבִחַתְךָ
 מִבְּקֶרֶךְ וּמִצְאֵנָה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָךְ
 כְּאֲשֶׁר צִוִּיתְךָ וְאָכַלְתָּ בַשְּׂעִירִי בְּכָל
 אוֹת נַפְשֶׁךָ: 16 אֲךְ כְּאֲשֶׁר יֹאכַל אֶת-הַנֶּפֶשׁ
 וְהַשְּׂדֵד וְיִחְדוּ יֹאכְלֵנוּ: 17 רַק חֹזֵק לְבַלְתִּי אֲכַל הַהֵם כִּי הַהֵם הוּא הַנֶּפֶשׁ
 וְהַשְּׂדֵד וְיִחְדוּ יֹאכְלֵנוּ: 18 רַק חֹזֵק לְבַלְתִּי אֲכַל הַהֵם כִּי הַהֵם הוּא הַנֶּפֶשׁ

וְהָיָא וּבְלִנְהַ פְּבִשְׁר מִבְּרִיא וְאִילָא: 10 לְחֹד דְּמָא לֹא תִיבְלַח
 עַל אֲרַעָא תִּשְׁדֹּנָה כְּמִיָּא: 11 לִית לָךְ רִשׁוֹ לְמִיכַל בְּקֶרֶךְ
 מֵעֶשֶׂר עַבְדֶּךָ חִמְרָךְ וּמִשְׁקָךְ וּבְכֹרֵי תִרְךָ וְעֵנָה וְכָל גִּדְרָךְ
 דִּי תִדְרֹ וְגִדְבַתִּיךָ וְאִמְרַשׁוֹת יָדֶיךָ: 12 כִּי אֱלֹהֵיךָ קִדְּשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ
 תִּקְלָנָה בְּאִתְרָא דִּי וְתִרְעֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּהָ אֶתְּ וּבְכֶרְךָ
 וּבִרְתֶּךָ וְעַבְדֶּךָ וְאִמְרַתְךָ וְלִוְאָה דִּי בְּקֶרֶךְ וְתִחְדוּ
 קִדְּשׁ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲוִשְׁמוֹת יָדֶיךָ: 13 יִם אִסְמִינְר לָךְ
 דִּילְמָא תִּשְׁבּוֹק ית לְוָאֵי כָּל יִמְרָךְ עַל אֲרַעָךְ: 14 כִּי אֲרִי יִסְתִּי
 יְיָ אֱלֹהֶיךָ ית תְּחֻמְרָךְ כְּמִאֲדִי מְלִיל לָךְ וְתִימְרָ אֲכַל בְּשֶׂרָא
 אֲרִי תִרְעֵי נַפְשֶׁךָ לְמִיכַל בְּשֶׂרָא בְּכָל רַעוּת נַפְשֶׁךָ תִּכְבַּל
 בְּשֶׂרָא: 15 כִּי אֲרִי יִרְחַק מִמֶּךָ אִתְרָא דִּי וְתִרְעֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ
 לִאֲשֶׁרָאָה שְׂכִנְתָּהָ תִּסְן וְתִפּוֹס מִתּוֹרָךְ וּמֵעֵנָה דִּי יִתֵּב יְיָ לָךְ
 כְּמִאֲדִי סְקִדְתָּךְ וְתִיכּוֹל בְּקֶרֶךְ בְּכָל רַעוּת נַפְשֶׁךָ: 16 כִּבּ בְּרִם
 כְּמִאֲדִי מִתְּאֲכַל בְּשֶׂר-מִבְּרִיא וְאִילָא בִּין תִּקְלָנָה מִסְּאֵבָא
 וְדִבְרִיא פְּחָדָא וּבְלִנְהַ: 17 כְּלִחֹד תִּקְתָּ בְּדִיל דְּלֹא לְמִיכַל דְּמָא

מסדרה זו מובל מ"ל. לטוב, כולל חסר. מעשה, היום בלא מלכך וסמך צוח
 לבד והסמך פסוק. ותישך, כל לי מ"ו ומ"ו צמ"ל בני כבד. ובכרת, מ"ד.
 חכין, מ"ל. מר, כל לי מ"ו. וזכמין, מ"ו ומ"ו. ופלוט, מ"ל. יך, מ"ו.
 יח יך, מ"ו. יש השנה, כולל מלשיל צמ"ל והשקף. לך, סלפד בשלם חף שסל
 צמ"ל. למען, חסר. ב יסעי, מ"ל. סה בזוק, בעלמך ובשקף. מ' וסני' בשם.
 לך, הלמ"ו בקמץ לקמס הסגולתם. סכלה, בחולם מ"ו וס"ל בשקף. כמ לשום, מ"ל.
 לך, י"ד זקשין קמלין בחורס: לויםך, מ"ל וס"ם. וסכלם, בששם. כב יסכל, כ"ג.
 ובסמך, מ"ל. יסור, ג' עוקים מעשין. כב סמך, בצבועי. סכל, מ'.

ת"א על דארץ פסמים יו כ כ מולין לב לב לו פד. לא תוכל פסמים כו לו
 יבמות עב פו מילעט כו מכוס יו יו זכמים כס מולין סס כדיתס ד כ. דגך
 גיעין עו עכסוס קו מולין קבו ככרוס יל. ותרומת ירך פסמים לו מכוס י
 מנחות עו מולין קכ מעילה סו. כי ירחיב ה' מולין יו פד. כי תאוד עקב' עכ
 פמו. כי ירחק מסך קדשין כו מולין יו סמורה יו. ובחנת יועל ו עס מולין כו
 לכ פד פס קפ. אך כאשר מולין יו כח ככרוס עו לב. רק חוק פסמים יו ככ
 ענוס ככ מולין ז קפ. כי דרם זכמים לב.

וְהַשְּׂדֵד וְיִחְדוּ יֹאכְלֵנוּ וְאֶת-הָאֵלִי בֵּן תֹאכְלֵנוּ הַשְּׂמָא
 וְהַשְּׂדֵד וְיִחְדוּ יֹאכְלֵנוּ: 18 רַק חֹזֵק לְבַלְתִּי אֲכַל הַהֵם כִּי הַהֵם הוּא הַנֶּפֶשׁ

רש"י
 נקמה אחת: כצבו ובאיל. שאין קצנן זאה מהם: כצבו ובאיל.
 לעתין מן הזרוע והלמייס והקיים: (פז) רק הרם לא תאכלו. חף על
 מי שחמדתו שאין לך זו זריקת דם בזמנא לא תאכלנו. תשפכנו במים.
 לומר לך שאין לך לך כסוי. ד"ה בני הוא כמים להכשיר את הזרעים
 (קטרי מולין ע"ד): (יז) לא תאכלו. זה הכתוב ליתן לא תעשה על
 הדבר: לא תוכל. רבי יוסעבד זן קרסא אומר יכול אתה אכל איך רשאי
 כיוצא בו (שופטים ח) ואת היוסי' יושגי ירושלים לא יכלו בני ישראל
 להוריסם יטלי' היו אלא שאין רשאינו לפי שכתב להם אנשי' צרות שלקס
 מהם מנעם הונכסלה ולא ינסי' היו אלא שחיים היו אלא על עם העיב
 ששמה ינום כן מנעם כשקרו רדני אליעזר והוא שני (שמואל ז ב) כי
 אם סקיך סעורים והסמכים ללמים שכתבו עליהם את הסנועים:
 ובכרת בקרך. אזכרה להכמים: ותרופת ירך. אלו הכטורים:

רמב"ן
 כוונתי בדבר הכיור והגזז שאינו קרז צנעה מדרש עיטור סמקרא כעו
 שהוא עשורש צב' כחלף דזכמים: (כ) כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך.
 אין עמם הכתוב זהו כחותה שיאמר ולא יסעי' ה' אלהיך את גבולך
 ויסעתי לך עוד שלש ערים על השלש האלה שאם כן לא היה בשאר האזוה
 מותר צנעה לארץ אלא עם האמר כי יכרת ה' אלהיך את הגוים אשר
 ה' אלהיך נתן לך את הארץ והם שצנעה הגוים שיזכיר בכל מקום ולא
 כדיל שלש ערים וכן עשה יוסעבד ואס"כ אומר כי יסעי' ה' אלהיך את
 גבולך

כוונתי בדבר הכיור והגזז שאינו קרז צנעה מדרש עיטור סמקרא כעו
 שהוא עשורש צב' כחלף דזכמים: (כ) כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך.
 אין עמם הכתוב זהו כחותה שיאמר ולא יסעי' ה' אלהיך את גבולך
 ויסעתי לך עוד שלש ערים על השלש האלה שאם כן לא היה בשאר האזוה
 מותר צנעה לארץ אלא עם האמר כי יכרת ה' אלהיך את הגוים אשר
 ה' אלהיך נתן לך את הארץ והם שצנעה הגוים שיזכיר בכל מקום ולא
 כדיל שלש ערים וכן עשה יוסעבד ואס"כ אומר כי יסעי' ה' אלהיך את
 גבולך

יותן בן עזראל

ירושלמי
היבא דמילי לכוון דתומר וכו' בישרא ארום חבגו סמיקה למיכיל בניבא...

יותן

מריכו ונכוון וכל מריכו כל' ועיין בעמיס: (כ) בכל רנוג לשון סמום ומהם כמו...

אבן עזרא

לכתוב: (ז) לאכול בשערך טעמך דנגך. עם הליים דמך עם ישראל...

בעל המורים

(א) ומוסר יד ומעיד ל: (יש) נמי כ'. כי הכונה יד סימו כבורים: (יב) מן המוזל...

רמבין

גנולך כאשר נענה לתומך חס ירמח לעשר העומין שמתו לחזרהם אזל
כאן אשר כאשר דבר וסם סגורם האלה אשר כ' חלסיך נותן לך את חרנם...

פירוש על אבן עזרא

לדבריו על ספר ברכות סלן חלן חנסי סלמיים דק סמנכו כל קנלא אבותיו. סליקור כל סלן דלוריית...

ספורנו

מחזנס: בפל' משלח ידכם. כי אז תליתו את דרכיכם וזו תסבילו: (כ) ואשרת אובלה בשר...

פירוש רשב"ם

ישן שם טקום להקריב תאכל חולין בכל שיעריך: (יש) כל יסוך על ארמתך. כל הימים אשר אתה חי על האדמה: (כ) כי יחזיב וזהו...

אנקלוס

ארי דא הוא נפשא ולא תיכול נפשא עם בשרא: כי לא תיכלנה על ארעא תשוינה פמיא: כה לא תיכלנה בדיל דייטב לך ולבניך בתוך ארי תעבד דבשר קדם יי: כי לתוד (מעשר) קדשיך דידון לך וגדרך תפול ותיחי לתרא די יתרעי יי: כי ותעבד עלותך בשרא ודמא על מדבחה די אלהך ודם נכמת קדשיך ישתפך על מדבחה די אלהך ובשרא תיכול: כה מר ותקבל ית פתגמא האלין די אנא מספקך בדיל דייטב לך ולבניך בתוך עד עלם ארי תעבד דתמו דבשר קדם יי אלהך: כס ארי ישיי יי אלהך ית עממא די את עלל לתמן לתרכא ותרוז מקדמך ותירת יתרוז ותימב בארעהו: ל אסמך לך דילמא תתקל בתירוז בחר דישתצון מקדמך ודילמא תתבע למעותהו למיטר אדבין פלחין עממא האלין ית מעותהו ואעבד פן אה אנא: לא לא תעבד פן קדם יי אלהך ארי כל דיתרק קדם יי די סני עבדו למעותהו ארי אף ית בנידון וית

ולא תאכל הנפש עם הבשר: כי לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים: כי לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אתריך ברתעשה הישר בעיני יהוה: ירק קדשיך אשר יהיו לך וגרריך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר יהוה: כי ועשית עלתך הבשר והדם עלי מזבח יהוה אלהך ודם זבחה ישפך עלי מזבח יהוה אלהך והבשר תאכל: כי שמד ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך למען ייטב לך ולבניך אתריך עד עולם כי תעשה תשוב והישר בעיני יהוה אלהך: ס שלש כס כריכרית יהוה אלהך אתי הנזים אשר אתה באשמה לרשת אותם מפנה וירשת אתם וישבת בארצם: השמר לך פן תנקש

מסרה כד לת, מ' ר"פ כפי' כה ייעב, כ"ל מ"ל ב' דיק, כו קדשיך, כקף נקמ, לזד וסול מסוק וכלי מסכ עמ"ס נקטתמה לפ' שמות, כו עמחך, כ"ל מ' י' וי"י במ"ל, זבסוך, מ"ל, וכנסה, ב' מכלל מ"ל, כה שמה, כ"ל מ"ל, דלני סכר, מלך, ס"ך, דגמ, עולם, מ"ל, כעוב, מ"ל, וי', כס יכרית, מ' ח"ו מ"ל, מנה, מלעיל וסכרית, דגס וה"ל סבוק, חוסה, מ"ל מ"ל נכורה, חסה, סכר, ל מדקס, סכר, ח"כה, ס', יעצרו, העי"ן היא צפחה הקל ולכך אחרינו, כן, דגמ, מ"ל, ל"א-כ"ל, כפי' תעמט, מ"ל וי', שאל, ס'

אתריהם אתי השמדם מפנה ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הנזים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני: לא תעשה כן ליהוה אלהך כי בליתועבת יהוה אשר שנה עשו לאלהיהם פי גם את בנייהם ואת

אתריהם אתי השמדם מפנה ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הנזים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני: לא תעשה כן ליהוה אלהך כי בליתועבת יהוה אשר שנה עשו לאלהיהם פי גם את בנייהם ואת

בנתיהם

רשי

(ספרי) סא כל שאינו כולל נשמה אינו כולל נפש: את כל הדברים. (סס) שחיה שנינה עלין עמוס קלס כעווה עמורה: השומר. צמי סממיים: והישר. צמי תום: (ל) פן תנקש. לונקלום חנגס לשון מוקס וחי חומר שלא סל לקדקק בלשון שלא עליט ל"ון בלשון יוקס וספי' ליקוד ססל עמט חל בלשון סרוק וקסוס עליט ט"ך (דמל ס) וסרובסיה דל לל כקסן וקף אז חני לאור פן תקס ססריים פן סמק ססריים לכיה כרוק סר עעססס וק (ססליס קס) יקס-טוס לכל ססכ. לו עקל סל כסע לכיה עליו טוסיס רניס ויסי עמיקין ומסקסין ססכ עמוט: אחרי השפרם ספניך. ססר סססלס סססעיסס מפניך יס לך לסח לז עמי עה עמודו חלו מסי עעססס מוקלוקליס סנידיסס אף ססל לז סעסס כן סלל יצולו ססריס ויסמיקון: איכה יעבדו. לפי סלל עמט על ענחה אליליס סלל על זכום וקסור וסוקד וסססוסלס כמו סססוס (סמחוס כז) בלחי ל' לזרו דכריס סעססס לעווה זל ולענד כלן סלס דכס על ענחה פליליס לענדה דכז' ססר פון סו ער לעמור וסרן און למקוליס זו סיל ענדהו וסייז סלל זכום וקסור וסוקד וסססוסלס ססילו סלל כזכס סייז: (לל) כי גם את בנייהם. גם לרזוח סל סנידיססס וסממיססס סלל רזי עקיצל חני רלחתי ככני ססססו' ללזי לפני כלנו וסלל

נפש. ססססר סק ססס לנד ססיו ססססיס דסס ללכנו לסיקך סולך לורר סק. דכזי כזי יכודס: כזי סממק כן עולז חורר לז זל סססו סלל לססיקך וללענד עד כעס ססס לכיך לסססוק בלוח סל ססס ססול קל לסססר עמט סלן סלס עססוס לו סלכך לסוק. סססססו קל וסמור לסלך עמוס: ולא סמבל דגבש עם הבשר. (סולן קז) סססס ללכר פן ססי: (כז) לא סמבלו. סססס לנד סמממית: (כס) לא סמבלו. סססס לנד סססריס: למען ייטב לך וי'. (עכות כז) לא ולנד עתן סכךן על עמט ססס סססו סל סלס קלס עמטו סססו עמטו זכס לו ולכני ססרי. ק"ו לבל ועריות סססו סל סלס וססוס לסס: (ט) רק קדשיך. אף על פי סססס מוסר לססו סולין לל סססס כן לססו סל סקדסיס וללכלן בלענדך בלל סקכס סלל סססס לזית סססריס: (כז) ועשית עולותיך. סל עולות סס פן סססר וססס פל גזי סססו וסל זכני סלגריס סס דס זכסך יססך על סססו סססל וססר כן וסססר סלל (ספרי) וסוד דכזו רכוסיו רק קדשיך זל ללנד על סקדסיס סססו סל ללך וללנד על סססו וסל ולדות קדסיס סיקכרו: (כס) שמו. זו עמט סססס לכיך לסססר בלכך סלל סססס כענין ססל' (ססלי כז) כי נשים כי סססו סססו וסל סססס סססו וסקסיס

ספורנו

עמידות כחומר ז"ל שומעני מה שמעיד להיות כמלאכי השרת לא תאכל סלס לסס לסס (כז) לא סמבלו על סרין תשפכנו כמים. עסס בלוח סלל יסי' ללזי ללכילס וס סססססו על סלכך כמיס ולל סללעסו כמו סמלעיסס סייז וסססן וסלך עסקין ללכילס וססיס: (כס) לא סמבלו כי תעשה הישר בעיני ה'. וסססר סממט מללכול לל יסי' זל סמלסס כז' סלל כזי ססססס סססר כעניי' ס' כלסרס זל סל ילורר סלס קלס עספי בלכר חזיר: סלל ילורר יסספי וספי סססוסיס גזר פלי: (ל) וסעשו כן גם אני. ססססוור סלל סלל י' בלוחס מני סענחה ססס ססססיס סססו' סססו' ס' כי

עמידות כחומר ז"ל שומעני מה שמעיד להיות כמלאכי השרת לא תאכל סלס לסס לסס (כז) לא סמבלו על סרין תשפכנו כמים. עסס בלוח סלל יסי' ללזי ללכילס וס סססססו על סלכך כמיס ולל סללעסו כמו סמלעיסס סייז וסססן וסלך עסקין ללכילס וססיס: (כס) לא סמבלו כי תעשה הישר בעיני ה'. וסססר סממט מללכול לל יסי' זל סמלסס כז' סלל כזי ססססס סססר כעניי' ס' כלסרס זל סל ילורר סלס קלס עספי בלכר חזיר: סלל ילורר יסספי וספי סססוסיס גזר פלי: (ל) וסעשו כן גם אני. ססססוור סלל סלל י' בלוחס מני סענחה ססס ססססיס סססו' סססו' ס' כי

בנתתם ישרפו באש לאלהים:
 יג את כל הדבר אשר אנכי מצוה
 אתכם אתו תשמרו לעשות לאתם
 עליו ולא תגרע ממנו: פ בקרבך
 בקרבך נביא או חלם חלום ונתן
 אליך אות או מופת: ונבא האות
 המופת אשר דבר אלק לאמר נלכה
 אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם
 ונעבדם: ג לא תשמע אל הדברי
 הנביא שהוא או אל חלום החלום
 שהוא כי מנסה יהוה אלהים אתכם
 לדעת הישכם אהבים את יהוה
 אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם:
 י אחרי יהוה אלהיכם תלכו ואתו תיראו
 ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו

בנתתם ישרפו באש לאלהים:
 יג את כל הדבר אשר אנכי מצוה
 אתכם אתו תשמרו לעשות לאתם
 עליו ולא תגרע ממנו: פ בקרבך
 בקרבך נביא או חלם חלום ונתן
 אליך אות או מופת: ונבא האות
 המופת אשר דבר אלק לאמר נלכה
 אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם
 ונעבדם: ג לא תשמע אל הדברי
 הנביא שהוא או אל חלום החלום
 שהוא כי מנסה יהוה אלהים אתכם
 לדעת הישכם אהבים את יהוה
 אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם:
 י אחרי יהוה אלהיכם תלכו ואתו תיראו
 ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו

ואתו תעבדו וכו' תרבונו: והנביא החלום החלום יהוה יומת כי
 דבר סרה עליהוה אלהים המוציא אתכם מארץ מצרים ותפוד מפי
 עבדים להקריח מן הירדן אשר צוה יהוה אלהיך ללכת בה ובעתה נתע

ואתו תעבדו וכו' תרבונו: והנביא החלום החלום יהוה יומת כי
 דבר סרה עליהוה אלהים המוציא אתכם מארץ מצרים ותפוד מפי
 עבדים להקריח מן הירדן אשר צוה יהוה אלהיך ללכת בה ובעתה נתע

ואתו תעבדו וכו' תרבונו: והנביא החלום החלום יהוה יומת כי
 דבר סרה עליהוה אלהים המוציא אתכם מארץ מצרים ותפוד מפי
 עבדים להקריח מן הירדן אשר צוה יהוה אלהיך ללכת בה ובעתה נתע

ואתו תעבדו וכו' תרבונו: והנביא החלום החלום יהוה יומת כי
 דבר סרה עליהוה אלהים המוציא אתכם מארץ מצרים ותפוד מפי
 עבדים להקריח מן הירדן אשר צוה יהוה אלהיך ללכת בה ובעתה נתע

קח לו מקבץ עמם כל הדיקה והחש אבדן למעשה אדם אחר זת
 עתה זה גמלתו בפתח ופיקודו עבדו למעשהו - (ט) זה גיל פתח
 רחמי הדיקה ינתן יתה תמיד למעשה לא תוספתו עליו ולא תבדילו מזה
 כל אדם יקום בלבו נבי שקרא או פיר היום הלא ודנתה רחן לכן את
 א תוספתו זת ונתתי אתה או תוספתו רשיל עמך לשים נדו עת שעת
 שתיק לא תוספתו עבדו בפתח (ח) זה מקבץ עמם זתי שקרא

בעל המורים

כמה שפס. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (ג) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זת. (ד) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (ה) כי יקום נקדק. נקדק

זהו אמו כן תלמי עבדו יתה זתי מקבץ אלהו תבון למקדו ונתתו
 רחמי זת זה אלהו בכל לבבך ובכל נפשך. (ח) בתר פולחן דתי
 אלהו זתי ונתתי אתה אלהו. (ט) כי יקום נקדק. נקדק
 תלמי ונתתו בפתח. (י) עתה שקרא יתה זתי תלמי תלמי זתי
 זהו תלמי בפתח זתי. (יא) כי יקום נקדק. נקדק
 ונתתי אתה אלהו. (יב) כי יקום נקדק. נקדק

התורה

כח-ל: (ג) זה מני סלי. חספ. חסופת. (ד) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זתי. (ה) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (ו) כי יקום נקדק. נקדק

אבן עזרא

זה סלך סלך זתי חספ. חסופת. (ג) כי יקום נקדק. נקדק
 חספ. חסופת. (ד) כי יקום נקדק. נקדק
 כי שפת כניס. ע"ו. נניח מילתו כי נסח זתי או שנתו עמו
 זה נסח זתי חספ. חסופת. (ה) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זתי. (ו) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (ז) כי יקום נקדק. נקדק

התורה זתי חספ. חסופת. (ח) כי יקום נקדק. נקדק
 חספ. חסופת. (ט) כי יקום נקדק. נקדק
 כי שפת כניס. ע"ו. נניח מילתו כי נסח זתי או שנתו עמו
 זה נסח זתי חספ. חסופת. (י) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זתי. (יא) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (יב) כי יקום נקדק. נקדק

פירוש על אבן עזרא

כח-ל: (ג) זה מני סלי. חספ. חסופת. (ד) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זתי. (ה) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (ו) כי יקום נקדק. נקדק

התורה זתי חספ. חסופת. (ח) כי יקום נקדק. נקדק
 חספ. חסופת. (ט) כי יקום נקדק. נקדק
 כי שפת כניס. ע"ו. נניח מילתו כי נסח זתי או שנתו עמו
 זה נסח זתי חספ. חסופת. (י) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זתי. (יא) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (יב) כי יקום נקדק. נקדק

התורה זתי חספ. חסופת. (ח) כי יקום נקדק. נקדק
 חספ. חסופת. (ט) כי יקום נקדק. נקדק
 כי שפת כניס. ע"ו. נניח מילתו כי נסח זתי או שנתו עמו
 זה נסח זתי חספ. חסופת. (י) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זתי. (יא) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (יב) כי יקום נקדק. נקדק

פירוש רשבים

כח-ל: (ג) זה מני סלי. חספ. חסופת. (ד) כי יקום נקדק. נקדק
 עתה זתי. (ה) עתה. זה נסח חספ. ולא היה חסופת. (ו) כי יקום נקדק. נקדק

עמאלית ודלתת... קחית את אשר ישיבו... יתן בך עמאל... (א) יתן בך עמאל... (ב) יתן בך עמאל...

עמאלית ודלתת... קחית את אשר ישיבו... יתן בך עמאל... (א) יתן בך עמאל... (ב) יתן בך עמאל...

בעל יצמורים

הנתיב... יתן בך עמאל... (א) יתן בך עמאל... (ב) יתן בך עמאל... (ג) יתן בך עמאל...

רמב"ן

יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל...

יתן בך עמאל... (א) יתן בך עמאל... (ב) יתן בך עמאל... (ג) יתן בך עמאל...

אבן עזרא

יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל...

יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל...

סדרוש על אבן עזרא

הנתיב... יתן בך עמאל... (א) יתן בך עמאל... (ב) יתן בך עמאל... (ג) יתן בך עמאל...

מחזור

יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל... יתן בך עמאל...

כי לא יחדל אביון מקרב הארץ
 על פי אנכי מצוה לאמר פתח תפתח
 את דרך לאחיה לענייה ולאבינה בארצה:
 כי כיסר לה אחיה העברי או העבריה
 ועבדה שש שנים ובשנה השביעית
 תשלחנו חפשי מעמך: וכרת שלחנו
 חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם:
 כי העניק תעניק לו מצאנך ומגדנה
 ומיקבך אשר ברכך יהוה אלהיך
 תתקדו: כי חכרת פי עבד היות בארץ
 מצרים ויסוף יהיה אלהיך על פי
 אנכי מצוה את הדבר הזה היום:
 כי יהיה כיהאמר אלהי לא אצא מעמך
 כי אהבך ואת ביתך בייטוב לו עמך:
 ולקחת את הפרצע ונתתה באזנו
 ובדלת והיה לה עבד עולם ואף
 לאמתך תעשה כן: כי לא יקשה בעינה
 בשלחה אתו חפשי מעמך כי משנה
 שכר שכיר עבדה שש שנים וברכה
 יהיה אלהיך בכל אשר תעשה: פ
 ובצאנך הובר תקדיש ליהוה אלהיך

ובכל ארצות ידך: כי ארץ לא יסמוק מסמנא פנו ארעא
 על פי אנך מסקדך למיטר מסתח ית ידך לאחיה לענייה
 ולמסבנה בארעה: כי ארץ תדבן לה אחיה ביר ישראל או
 בת ישראל ויסלחה שית שנים ובשנת השביעית תסמנה
 פו הורין מעמך: כי וארץ תסמנה פו הורין מעמך לא
 תסמנה ריקנות: כי אפרשא תפרש לה מעמך ומאדך
 וממצערתך די וברכה כי אלהי תתן לה: כי ותדבר ארץ
 עבדא היתא בארעא דמצרים ויסקד הו אלהי על פי אנך
 מסקדך ית שתנא הדין עמך דיא כי ויהי ארץ ייטר לה
 לא אפוק מעמך ארץ רחמך וית אנש ביתך ארץ טוב לה
 עמך: כי ותשב ית מצעמך ותמן באדנה ובדשא ויהי לה
 עבד פלה לעלם ואף לאמתך תעבד פן: כי לא יקשי
 בעינה במסמך יתה פו הורין מעמך ארץ על חד תרין
 באגר אנדא פלחה שית שנים ויברכה כי אלהי בכל די
 תעבד: כי פל בוכרא די יתילוד בתורך ובגנה דוכרין
 תקדש קדם כי אלהי לא תפלה פבוכרא דתורך ולא

מסרה, עשה ג' ב' סק דין משקול מ'ל. לקדך, ג' בלי פסד וי' עש"ט.
 ולאניך, מ' יב פעבר, כ' בענניה, ג' ועברך, הני"ט נשום ונקדן, כט.
 השניעם, מ"ק וס"ס. י' וז, מ' ל"ט כטי, יד פענוק, ל' ומל וסמך בלי.
 פעניק, הו"ן כחיק, ועברך, ל'. ותיקדך, הני"ט כטי, מו וסמ, ל' י' אלסמ,
 מ"ל ה"א, עבר, ל' וז' לעבר שולס, כו, דבוס מ"ל, יד פעניק, ו' ססק ז"ל סמין
 בלי, בשלמך, פענס ביומן סק' כי הוא קדמא, מעניק, הו"ן כגולס, יט, כל, בעמך
 נשום וז"ע הוא ק"ס, סכנך, ד' מ"ל בסורס, נכנך, ססק, עברך, פ"ו, סמך, סו'
 כגולס, ככוכ, מ"ל.

ת"א ולקחת קדושתו כל שנוטם ל. במצעע קדושתו סס שנוטם סס כנאות ה'
 ל. באזנו קדושתו כט. ואף לאמתך קדושתו ה. כי בשנה. סס פו כ כל
 ערכין ל. כל הבבור עגילה לא שולין קלס. אשר יולד כסס מ. בבקדך
 ובצאנך סולין קלג קלס. הובר תקדיש כדכיס יע מוכ ל כמות יע י' כ
 ערכין כס. לא תעבור בבבור שורך סולין קו כמות פ כס. ולא תגזו בכור
 צאנך סולין קלס קל"ז פעורה יס.

שביעי י' פלה בכבור אשר יולד בבקדך
 לא תעבור בבכור שורך ולא תגזו בכור

רש"י

ע"ס כמה נתון לו מכל מין ועין: (טו) חכרת כי עבד
 היות. והענקתי וסמיית לך מנחת מלרים ונחת היס אף אסה הענק וסנה
 לו: (יז) עבד עולם. יכול כמשמעו מ"ל (ויקרא כט) וסנחם יחיש אל
 אסנזרו ואיש אל מעססו ססנזרו סה. למדת סלין זס אלה עולמו: סל זינל
 (עכילסח): ואף לאמתך תעשה כן. פענק לה יכול אף לרעינש ססוס
 סכנזו אוחס מ"ל (סננות כח) אס אסנזר יאמנר העבד ענד כנעל ולין אסנש
 כנלעס: (יט) כי פשנה שכר שכיר. מכלן אסנזרו ענד עכרי עננד זין
 זיוס זין זלילה וסו כפלים סנענזרות סכירי יוס ועסו ענזרות זלילה רעו
 מוסק לו עססס כנעניס וסולדות לאזין: (יט) כל הבבור תקדיש.
 ונמכרו אסר הוס אסנזר לה יקדיש סנלמנר (ויקרא כז) אף ככור אסנר
 ינכר לה' ונו' סה כילד איש עקדיש לקרנן אסר רכילן למד עסנרס לענד
 כרי אסנש קדוש לכנזרס (עכרכין כט). ד"ל אי אסנר למד תקדיש
 סכנר כלמנר לה תקדיש וא"ל לומר לה תקדיש סכרי כנר כלמנר סקדיש סה
 כילד עקדיש אסנש סקדש ערבי וסנן לסקדש כסי מנחת סנלס סטו:
 לא

סס שכר סנענזס: על כן. (סס) מעמי כן: (יח) לאמר. (ססרי) עלס
 לסנמך סרי עסילך. לאחיה לעניך. לאיזס סס לעני: לעניך. זיו"ד
 ססד לסח ערי אסד סוס אכל עניין כסנל ידיון סרי ענייס: (יז) כי
 וסבר לך. (קדושתו יד) על ידי אסריס כנכנרוו זית דין כנננמו
 סכנזו ענד כרי כנר כלמנר (סננות כח) כי סקס ענד עכרי ונמכרו
 זס דין סכנזו ענד כלל אסנש סרי דכריס סנחמזרו כילן אסד סכנזו
 או סכנזיס אף סרי סלל כסס ולא סנכנרוו זית דין סלין סלמנר כנכנר
 עננזס סנלמנר כנננמו ולא כנננזס אלה כקסס סמכרס אכיס ולמד כילן
 סלס ילשו סס סריס קדס סנזיוס סענין סלל ועוד סדס כילן סעניק
 חערק: (יד) הענק תעניק. לסון עדי כנזנז ונערליס סעין דכר סיכס
 כ"כר סכסיוט (יד) ויח' לסח כסעס על לוחרו: סצאנך פנרנך
 ושיקבך. יכול אף לי אלה אלו כלנר מ"ל אסר ככך עכל זס סכנרך
 כרלילן וזמס כלמנר אלו עס אלו מיוסדיס ססס ככלל כככס אף כל
 ססוס ככלל כככס ילשו סכרות ולמדו כנרסונו כמסכת קדושתין

ספורנו

סמנךד לסננו וס זלי ססק ססקיס דכור כלי סכרץ כל ימי יוסעס וכל ימי סוקניס אסר סלריכו ימיס אסרי יוסעס: (יח) כי לא יחדל אביון.
 כנכין כי ייעיח אסרי מנסי כי סססס סססיסון: (טו) חכרת כי עבד היות. סלל כלנר כולילין מענדות אכל סעריך לך מנמון ססענזדיס פ:
 (יט) לא יקשה בעינך. לכעניק עס סלוסו סססי כי כלוי הוס לזס וססס לל סססר: וברכך ה' אלהיך. ומסנל סמון: (יט) כל הבבור. אסר
 סנלך מ"י: סקד כנזנזס וסו מנענר עני ונענזס וסו סענעס כספ"ס וסלדקס ונפאלר כקניסס כנענעק ענד עכרי כלר מנזס אסר כסן סולדס ללל
 יסעלס וקס מון כנזנזוס סלרוי כנעלי סמקס לסרות כי עירו סעניקס לו וסג וסג סלרות לסרות על סולולס כנזס ססקס וסנלס וסל סלריכו כנזנזוס
 כססססס

אונקלוס

צאנך: * לפני יהוה אלהיך תאכלנו
 שנה בשנה במקום אשר יבחר יהוה
 אתה וביתך: * וכי יהיה בו מים
 פסח או עזר כל מום רע לא תזבחנו
 ליהוה אלהיך: * בשעריך תאכלנו
 היטא והטהור יהיו בצבי וכארי:
 * רק את דמו לא תאכל על הארץ
 תשפכו במים: * טז * שמור את
 חדש האביב ועשית פסח ליהוה
 אלהיך פי בחדש האביב הוציא
 יהוה אלהיך מצרים לילה: * וזבח
 פסח ליהוה אלהיך צאן ובקר במקום
 אשר יבחר יהוה לשכן שמו שם:
 לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים
 תאכל עליו מצות לחם עני כי בחפז

תגו בוכרא דענף: כ קדם יי אלהיך תיכלנה שחא בשחא
 באתרא די יתרי יי את ואנש ביתך: כי וארי ידו בה
 מומא תגור או עזר כל מום ביש לא תקסנה קדם יי
 אלהיך: כי בקרויך תיכלנה מסאבא וקיא בחדא קמסר
 סבירא ואילא: כי להודות דמה לא תיכל על ארעא תשוינת
 במיא: * טז יתירחא דאטיבא ותעבד פסחא קדם יי
 אלהיך ארי בירחא דאטיבא אפקה יי אלהיך מצרים ועבד
 לדגפין בליליא: * ותפוס פסחא קדם יי אלהיך מן בני
 ענא ונקסת קודשיא מן תורי באתרא די יתרי יי לאשראה
 שכתנתה תמין: * לא תיכול עלוהי חמיע שבגא תמין תיכול
 עלוהי פסור לחם עני ארי בבדילו נקמא מארעא דמצרים
 בדיל דתדבר ותרימא מסקו מארעא דמצרים על ימי
 תיך: * ד ולא יתחיו לק חמיר תחמיק שבגא תמין ולא יבית
 מסרה כ חסלטי, רבי כי חין נמסר זק דין נגיה טיסיס ע"ל חמי נמסוק כי חמי
 נמועס ג' נמקוס הנמס כעסס ד"ל - נמקוס, כול ע"ל נמ"ל. כא וכי יסיב, ד'
 ר"ב. כב ועטוב, א"ל. יתוק כל חמ"ל חסר. ככני, ע'. כל חססכ, י"ל. של
 סקין, ע' כמ'. מן א שמור, ד' חיל סמסס. סמסי, סמסי, סמסי, סמסי, סמסי
 מלך. הוליק, ע"ל דמ"ל ב פסק דגוש. מ"ל ג עלות, מ"ל. עני, פסק. סמסי,
 ג' ומ"ל. ד' וכל, ג' פסק דלום כהון ולא וכל. סמסי, סמסי, סמסי, סמסי, סמסי
 ת"א לפני ה' אלהיך תאכלנו חמס יי כבורה כל כו כל סמסס ע"ל. שנה
 בשנה כמסס כו כו עכ"ל לא סמסס. כל. ודי יודת בורסוס ע"ל. יד לו
 לס. בשעריך תאכלנו ימסס ע"ל סמסי יי. הסמסס הוטרוד יהודי כבורס לב.
 כצבי וכאיל סס יי גג. רק את דמו לא תאכל עם עו. שמור את חדש
 האביב ל"ה כו כסלטי יי זמסי.

וצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:
 ולא יראה לך שאר בכל גבלך שבעת ימים ולא יזיין מן הבשר אשר תזבח

לא תעבד בבכור שורך. ולא תגזו וגו'. חף סלוק למוד דנפשו: שחוק
 חלל שדנך כחון כהוסי: (כ) לפני ה' אלהיך תאכלנו. לכהן הוא חומר
 סנכך. עניו סכוא מנחנות כהוסי חסד חס וחמד בעל מוס סנל' (ויקרא
 כס) ונקסס יביס לק וגו': שנה בשנה. מכלן שחין משהן חומו יוחר
 על סמנו יכול יהא סקול משעננה סמנו כנר סוקס למעשר סנל' (לעיל
 יד) וכלנה לפני ה' חלסך מעשר דנק סירוסך וינסך ונכרות כקך
 וכלך. ע"ה מעשר עני חינו נכסל משנס למנחתה חף ככור חינו נכסל
 חלל סמלוה חוך סמנו: שנה בשנה. חס סמסו כקוק סמנו חוכלו חומו
 חוס ויוס חמד משנס חמרת למד סמכל לפני ימיס ויליה חמד (סמרי):
 (כא) סוס. כלל: סמסו ועור. עבט: בל סב רע. סור וכלל ע"ה
 ספרס משרס מוס סגלי. וחיס סור חף כל מוס סגנלי וחינו סור:
 (כב) דך את דמו לא תאכל. סנל חמסר חוילי וכלו חיסר כנל סכלל
 חיסור הוא סכרי קסס ונמסס כסוך כלל סדיון ונכלל יכול יהא חף סוס
 עוסר חלמוד. למד רק חס דמו לא תאכל: (ב) שמור את חדש האביב.
 נקודס. כולו סמור סיכא חווי לחניב להקריב כו חס מנמס סמור וחס
 ללו סכר חס סמסס: סמסרים לילה. וכלל כיוס ללו סמסר (נמדכר
 ג) מנמסס סמסס יללו כמי ישראל וגו' חלל לפני סנללה כחן להס סמסס

כדור ללחם סמסר (סמסו יי) ויקרא למעש אלסכך ללחם גו':
 (ג) חבחת פסח לה' אלהיך צאן. סלי (סס) מן סנכסס וקן סמסי
 סקחו: ובקר. (סמרי) חוזק לסבינה סלסס נענו על סמסס סנכסס סנכסס
 מליחיס עמו סבינה כדי סיכא חלכל על סמסס ועור למווד דנפשו דנמיס
 סכנס עסקוק זס: (ג) לחם עני. לחס סמסרי חלל סמסרי סמסס
 כמלסיס: כי בחפזן יצאת. וכל סמססי כק לסמססין וס ססי לק לסמסס.
 וסמסן לא סך יהי חלל סל מלסיס סכן סול חוטר (סמסו יי) וסמסן
 מלסיס על סמס וגו': לסמסן חבור. כיי חלילת סמסס וסמסל חס יוס
 לחסך: (ד) ולא יזין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר.
 לחסרה לעוסיק כמסס דורות לפני סנל חמסר חלל כמסס מלסיס יוסי חלסון
 סמסור כחן סול י"ד כניסן כמס דחס חמרי (סמסו יי) חף כיוס סמססין
 סמססו סמור מנמסס ולמי סמססס כססו' מענייט סל סמסס וסמסיל לדכר
 כמסוק סמסס ימיס כנון סמסס ימיס חלכל עליו עמס וכל יכרס לק
 סמור ככל כנולך סולק למס כלי או זניס סול מסידי חלס כחז וכל ילין
 מן כמסר חסר חזנס כמסר לכק כייח חוטר סלמיס סמססין סל סמססין
 ככל חוסוכו וסיק חלסין חלל ליוס ויליה לכך כחז כמסר כיוס סמססין
 דכר חסר כמססין י"ד כמסו מוכר וכלד עלי' סמססל לפני ימי' וסמססין
 סמססין

באקומו וסס ככנס כיוסיס לק עכד סמסס סמססו וסמסרי סמסס סמסס
 לכנס סס עמין סמסס: (ח) שמור את חדש האביב. עמס סמסס
 וסמססו סס ככר סמסר וסמס סמסס סמסס סמסס סס עמין סמססו
 וסמססו חסס ליי וכלל ל"ה סמסס סכלל חלל סמסס חס יסרלל לעמס כסס
 חל סמסס חסר ימסר וסמסו סמסו כי כמסר חס סמסס מעמס. סמי לפני
 יי וכן ככנור וסמסל סס כמסס חסר ימסר יי סוסיק לכנס כי סור
 סייסין סייסו כלל לפני ימסס וסמסו סמסו. כמסס סמסס וסמסו כמססין
 סיקרינו למסו וכל סמסר חמרי סס סמסו זקמסו כלי או יוס יסיס חף
 סמסר סמססין דרך קלסיס כמסר חסר סכל סס: (י) ומעט חבחת פסח
 ליי אלהיך צאן ובקר. על דרך סמסס כנו סור סס כמססין חלסון סמססין

למי חמסס סמסס ליי חלססי לון וכקך לכך לל חמסר חזנסת סמס ליי חלסך
 מן סלסון ומן סמסר כמסר ימסר ככל מוקס מן סמסר ומן סלסון סמסרי
 חס קרנכס וחס מן סלסון עולה קרנכו חס מן סמסר סול, סמסרי. חלל
 לוס סמסס חמס סמס סמסר ככר וכלל ונכר. וסלסיס. וסמסין וקן כקך. סמס
 סמסס כיוס חס כמסר ייכ סמססין ונכרות סמססין וסמסין סס סמססין
 ליי חלססי סמס דכנס ייך סמסין כקך וכלל לסמסין כמסר. סמסין ייך.
 וכן חמסר כמססו סמסו סמסס. ימיס סמסס. ימיס סמסו ליי חלססי. סמסין
 וסמסין כלל חס סמססין. ודוקס ל"ה כמססין כמססין. סמסר יוס למסס ייכס
 לכס סמסס סו. סמסס ימיס עמסו. יסכל ימי' כמס. סמסס ייכס וכן סמסין
 כמסס ימססו סמסר ללן. ונכר. כמססין. ייכסין. סמסין. סמסין. סמסין. סמסין
 סמסין

לעבוד ביה פקחא קדם יי אלהבון איהם ביהא דאיביא איהן תבונ יי אלהבון ספארים תיכלתו יתיה גיליליא: (כ) ותיבטון פקחא קדם יי אלהבון בניו ישיבשתא ושמא תגורו למחר בבבון חמא לחודת חמא באגרא דיתרע יי לאשראיה שכינתיה פתן: (כא) לא תיכלתו על פקחא חשיע שאבוקא יתבון תיכלתו לשפיה פסירי לחמא עגייא איהם גבורו ונתקתו סאקרא דשפארים סן בגלל דיתדפרו ית יום ספאקבון סאקרא דשפארים קל חשי תיבטון: (כב) ותדברו ית פקחא וקרא יתחמי לבון חסיד בקל ותושבון שובקא חסין

בעל המורים

השמש עסק בצבור כך השמש עסק בגלישה: (ב) ונתנס פסק ופטר ליה לא סאלל כליסא בג"ק ד"ה טלה ליה רב הוול גר חבין לכתב כי חוים דחלשא סקופוס טבח פוקס טיטל נדה יתן וק"ל: (ג) גיני טייטשט פ"י בה"ט מרעטיב לון ופקר והלא חנמס נבאנו דסיינו בין בעדנים ולון ופקר לבנה מה נמס: (ד) דלא יסמחי כ"ל:

רמבין

אלמים ולאחר כן אשר ויבטלו הפסח וגו' כמשתק הקדשים והשלמים בטלו נסירות וזבוחים ותלמות ויירלו לכל הפסח כה פירש כי נבטלים וזני פחים הכל לפקחים על פנים עגמן ולא נקב כרבנני שם חמיס ארן נן שנה יסא לכס מן סכנשיס ומן סכנש. ופירש כי הנקב אשר סוכיר היו סלמת אלמים והיו קדשים אשר נסירות להרץ לפני הפסח לאכול טבעה כענין הסגירה וצבנו נכוחים. וואוקלוס עשה לאן ונקב דבק עם הפסח ולא יקשר הוי"ו יפה צלמה ונקב ועוד כי אין כל הלאן אשר לפקחים והכוון מה שצאמר. ועל צבון דברים רבים כי הזכיר צמלה סתימה לסם פווי לכידי כי טה לזכור שאלו נסחון והוא עמי ארן כי היו נמלרים צלמס לר ונעיס לקן וסנה סרמח למי דברים וכן אמרו הן למחא עמי די אכלו אסכמחא נארעח דמלרים כל דמקי. או שאמר שתייה עוד עשויה כלמס עמי ולא שתייה מלה עשייה כמו שזכירו נכוחים. ונאר צמלות סמאור על גרסיו ככל נבולך כי נחמלה אמר לא יעלה צמפיקס: (ד) ועם אשר תזבח בערב ביום הראשון. טלה ליהן לנקב מן נבשר שעשייה אותו זמא נערב יום סרמחון טענעמח חוים סהכרים והוא סלילה כמו שזכיר הוילחך יי אליהך ומלרים לילה כי לא הזכיר נמרת הזאת יום ארבעה עשר ותסייע הסקס כלל אלא הזכיר עשיית הפסח צלילה כלומר אכילתו ואכילה סמלה עליו והטעם כי צמחת סקסס והקרבתו ניום ארבעה עשר ית עלות הקרבתו והזכירו אותה נחורח סקרצנות ולא סהזירה כלן כאשר לא סמיר מלות מלך סקרצנות וגם מנשלת סרגלים לא הזכיר כלן סקריני טנה סלה על אליהם הפסק והמלה הזכיר כלן ליסרלל וכן עם חזנה את סקסס נבשר ככל סמחה עם סמחה זמא הפסח נבשר נעקרו סמחה כי צלילה יאכל ואחר צללאר זה וצמלת ואכלת נמקום אשר יבשר יי ומיח

צנקר

פירוש על אבן עזרא

י"א לכתן הוא אוער. י"ב פ"י כרמחון יוסר נון שכל ענין סכבור אל הכון דבר. ואינו מרמיק סמחה כחשד סנין סמלר לנפ"ס. גם יסכרו נפחון דברים מלמד שאין להם שחר. י"ב פ"ה בין מלח בין סכבור סלכלנו צעטריך ולינו כצנר קודם טמס אכלנו מוח הוא נכרס. "הזכיר טמס פשעים נצננס וכו' נמקום אשר יבשר לטמן פ"ו ופ"א). ד"ד (למסכר ג' ז'). ד"ה טעלה סכחח נפדעמס ספדס הן ליסמן כחשון עעמו כחשון פממו עמלו כחשון לנשך יעלה סלכוי כלומור הוא ספדס סוכל סלכוי סלכוי רלסוחס נן מלמר סמשיס. י"ה"י זס קשור עם מה שאלר נפחמלה זס סענין נננס אחרנו מרד כי סנידי הוי עמסליון לנכוי אך חן ספסס מלי נכויני לנרו סלל סוול סלוי ג"כ מל סמקוסה ומל מוח סליון ומל דברים סמרים כמפורש נ"ה. וכן ערש"י ז"ל. סמרי מנמרת ספסס ילאו כמ"ס (נמדכר ל"ג ג') אלה לפי טעמיה נפן לסס מרעה נרעס ללאס מלמר וקדח נפחה ולמסכן לילה ויאמר קשוו לאו וכו' (עמנס י"ב ז"ל). י"ט"ט סול ו"ל והקרוב נכר מירעשי. (ט"ט) (כ"ל) כי דרך ר"א ללרף קוף פוקס סקרס עם סמקוס סמשיס. ובקור סלכוי עניח דפס סאוריים כי קך נמלרים הים סקרצנן פסק מן הללן כנעיס או חוים ולדוחס יכול להקריו ג"כ נקר כפי ספעו זולה קבלס ח"ל. מ"כ ספוחס עמלרים לילה חממס פסק וכו' מ"כ ספסק לנדוחס כמו פסק מלרים ע"כ סנקר הול נלמלים. ד"ה"ו (ג' ז"ל ע"ו). ד"ה לן סטול חיו. קודם סנקר סטול סמפיים. (לפלי פ"ו כ') סמס סול סיו. וינאך נרעס.

ספורנו

יחא את פני כ' רקסם ולס לא הזכיר ננס צלמה טדס ונכנה נדסס יסיו אלא הזכיר סלכוי וטענו' וסליקי: (ב) שפור את חרש האביב. סמור נטמנחט סמנמס ס"ח' יתן מרס סלכוי ע"י עבורי ספדשים והטמים ס"בטור נכס סמי סלכונ עם סמי סמנס: ועשיית סמח. נבכר טג סממט: פי בחרש האביב דוציאך. כיוון וכלה סמחי' יליחך נעה סמלס ספדס על אכוי והוא סבור נכיות טלה אלהי מלרים עם סמנס ענכורו וסירס נגנורו: לילה. כי אותו סבור ס' אז צלילה ונסיח סליון קרצנ צלילה סולרך לסקדים סקרצנתו ניום סקודס לאוחו סבור ולזכרון זה קנע כן לדורות: (ג) ובקר. לקרצנ סגינה אע"פ טלה נעפס זה עם סמס מלרים: (א) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים. אע"פ ספסק מלרים ס' אקור סמונו יום אחר נלכד כמו שזכירו ד"ל (סמסים): תאכל עליו פחות. נכחיותו קרצנ זכרן סגולס סתימה נרנע קפן אף כלאו לאכול עמו סמין סטור לרדך נכר ענשייור מלרס נלק ער סעמלו: לחם עוני. למס סעיו אוכלים נמרים וטלה ס' למס פנחי להטכות עימחם עד סמחמן עממי נוגעיס סליס: כי בראשון ימאח. וסמנס להזכיר סמון סלמס סול כי סמורח אותו סמון סכויי ה"ל א"כ סמון סגולס נענין והסממי אונלס לממון: לימין ושפור את הם צמאך סארין סמרים כל ימי חייך. וסמנס ס"ומי להממיר סכסמנס על סמיח סמח סלכונ סכווחה עם טמח סמנס יי סענכרים כדי סחי' יתן מרס סלכוי ע"י יתן מרס סלכוי סכור טס סול נעמיל יליחח מלרים: (ד) ולא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים. אע"פ סה סול לא הלך נעמס מלרים: ולא ילין מן הבשר. טלה סמפוט סמלר סמורח נפסק מלרים נלכדי מנמי סחי יולללים אז מנס נסמון כדי טלה יסלר מנו

בערב ביום הראשון לבקר: ה לא
 תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך
 אשר יהיה אלהיך נתן לך: כי אם
 אל המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
 לשכן שמו שם תזבח את הפסח
 בערב בבוא השמש מועד צאתך
 מצרים: ובשלת ואכלת במקום
 אשר יבחר יהוה אלהיך בו ופנית
 בבקר והלכת לאהליך: ששת ימים
 תאכל מצות וביום השביעי עצרת
 ליהוה אלהיך לא תעשה מלאכה: ש
 שבעה שבעת תספר לך מהחל
 חרמש בקמה תחל לספר שבעה
 שבעות: ועשית חג שבעות ליהוה
 אלהיך מסת נדבת ידך אשר נתן
 כאשר יברכה יהוה אלהיך: ושמתת
 לפני יהוה אלהיך אתה ובגד ובתך
 ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך
 והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך
 במקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן
 במצרים ושמת את החקים
 לך שבעת ימים באספד מגרנד
 ומיקרבך: ושמתת בתך אתה ובגדך

מן בקרא די תבוס ברמשא ביומא קדמא לצימא: ה ליד
 לך רשו למכס ירת פסחא בחדא מקרויך די אלהיך דב
 לך: ו אלהן לאתרא די יתרעי יי אלהיך לאשראה שכנתה
 תפן תבוס ירת פסחא ברמשא במעל שמשא זמן מסקך
 ממצרים: ו ותבשל ותיכול באתרא די יתרעי יי אלהיך בה
 ותתפני בצמרא ותהך לקרוך: ה שתא זמן תיכול פמרא
 וביומא שביעאה בגש קדם יי אלהיך לא תעבד עבדא:
 ש שבעא שבועין תמני לך מדשריות מגלא בהעד עומרא
 דארמותא תשרי לממני שבעא שבועין: י ותעבד חגא
 דשביעאי קדם יי אלהיך מסת נדבת ידך די תמן במאדי
 יברכה יי אלהיך: יא ותחדי קדם יי אלהיך את וברך וברתך
 ועבדך ואמתך ולואה די בקרויך וניורא ויתפא וארמלא
 די בגדך באתרא די יתרעי יי אלהיך לאשראה שכנתה
 תפן: יב ותדר ארי צבדא דעיתא במצרים ותפוד ותעבד
 ית קומיא דאלין: יג חגא דמטליא תעבד לך שבעא זמן
 במקנשך מארדך וממצרתך: יד ורתחדי בתך את וברך

מסרה הכלשון ס"ג. ה לזבח, מ"ו דקרי ולא כפינ. ו כבול, ג' מ"ל צורס.
 צורס, מ"ל. ו זכית, ל' כ"כ מ"י וחסר ה"ל. ללשון, מ"ו וע"ל כ"ל מ"ל צמ"ל
 והטעם. ח מלות, מ"ל. ט טענת, ס' דס'. מהלך, ג' הכוונה. ממש, ספן
 יעוים. לפסד, ג' כמ כן מ"ק וע"ל סניי. י טענת, מ"ק וע"ל סניי. זמט, ל'.
 כלש, מעשים צ"ל אשכ. יא והיטוס, ג'. צמקוס, ט"ל מ"ל צמ"ל. יב ענה,
 ג'. הייס, ג'. יג סכס, ל' ס"ס. לך הלמד כפי. מנכך, ל'. ומיקרבך, ג'
 וכל סכ.

ת"א לא תוכל פסחים לח זמנים קיד. שם תזבח צורס פ פסחים נע זמנים יג.
 ופנית בבקר פסחים ס לה כוכה מה ר"ס ס סנייה יז זמנים ט. ששת ימים
 תאכל מצות פסח' לט ק כוכה מה סנייה פ זמנים טו. עצרת לה' אלוין
 פסחים סח קכ זילה עו סנייה יז ענילה פ. לא תעשה סנייה פ. שבעה
 שבעות ענילה ל סנייה ז. תספר לך זמנים ס. מהלך חרמש מליט
 מה זמנים טו פל. מסת סנייה פ. ושמתת פסחים ע. חג דמכות תעשה
 קוכס פ יא יז עו כו. באספד מטרך ומיקרבך ל"ס יג. ושמתת בחיך
 פסחים קפ ענילה יז מ"ק יד סנייה ס.

יז וזכרת פריעבר דיהוה
 טטטיר יג חג הפסח תעשה
 יד ומיקרבך: ושמתת בתך אתה ובגדך

רש"י
 האמור כלן ציוס מוז הראשון כחזו מדכר וכן משמעות העקרא צטר
 סנייה חצר חזנז צעכז לא ילין צייס הראשון עד צקרו של שמי אכל כאלכ'
 היא כלצנעה עכר וצנמעה עכר וכי היא סקוייס צנמעה פסחי: (ו) בערב
 כבוא השמש מועד צאתך מצרים. (ספרי) הכי שלטע זמנים סלוקי'
 בערב. משע שעות ולמעלה זמחה וכזא שעות תאלכחו ומועד לאלך אחס
 שורכו כלומר נעשה שחר וילא לזיח הסרטה: (ז) ובשלת. זכו ללי
 אש שאף הוא קרוי צשול: ופנית בבקר. (ספרי) לצקרו של שמי מלמד
 שטעון לזיח ליל של מולאי ציוס מוז (סנייה י'): ששת ימים תאכל
 מצות. וצמקוס חצר הוא חזנז (שמות יג) צנעה ימים טענה ען הישן וטעה
 ען הסדס. ד"ל למד על חכילה מלס צעניי סאינה מוכה ומכאן אחס למד
 לטעה ימים ספרי סנייה צכלל סיה וילא ען הכלל למד שאין חכילה מלס

צו מוכה חלל רשות ולא ללמד על עצמו יאל חלל ללמד על הכלל כולו יאל מה
 סנייה רשות חף כולם רשות סון מלינה סלראון סכחמו. קצבו סוכס
 סנאחז (שמות יג) צעכז סאלכו מלוח: עצרת לה' אלוין. עכר עילק
 ען סמלכס. דכר חצר כנפיש של מאלכ ומעסה לטון (סופסיס י)
 כעלרס כל חותך: מהלך חרמש בקמה. (ספרי מנחות על) מעקלך
 סעורר סכוא דאזיח סקלר: (י) מסת נדבת ידך. די דנזס ידך כלל
 לפי סכרס סכז סלמי סמסה וקדש קרויסיס ללכול: (יא) הלוי חגר והיתום
 הדאלמנה. ארצנה סלי כננד ארצנה עילך צקן וצמך ועבדך ולמעך סס חסה
 מנמח חס סלי חזי מנמח חס עילך: (יב) חזרת כי עבר היית חל'.
 על מנח כן סדיחך שחטמור ומעסה סקקיס סאלס: (יג) באספד.
 צמך סאסיף שחטה מכניס לזיח סידוח סקין. ד"ל צלסק מנכך ומיקרבך
 למד

רמב"ן
 צקך וככר פירשמי זס כפרתס סדסס סיה לכס דלס מדסיס ויחן עור
 סמנרס ולא ילין ען סכזר אשר חזנז צעכז וסוא סככר סקודס לצקך
 ססוא ציוס ארצנעס עכר ווארז עס חזנז חס סמקס צעכז כזא סמנר
 מועד לאלך מעלריס וצטלה ואלכל: חזנז. וסאיכר סמס וצטלה כי ככר פירע
 סס גלי חס ומנח ולא כזל מנעול צמיס חס כן וצטלה חלס כמספס וסכס
 אשר וציוס סכניי עלכח לה' חלסיך לא סעסס מללכס ולא סאיכר סיוס
 סלראון צליסר סמללכס וכן לא סאיכר צמך סמנעוה חיקור מללכח

ינתן בן עזראל

ג

יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

ינתן

בעל המזרים

לנו וכליטול כפרה... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

עליו מן לומר... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

אבן עזרא

רמב"ן

ככל שנה... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

הוא ויהיה... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

זהו

פירוש על אבן עזרא

לכ"ו אלמנה... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

ספורנו

יד מלכים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

פירוש רשב"ם

וא בשלח... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים... יתן וְאֵלָּהּ יָבֹא מִן הַיָּמִים...

ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר
 ותיתום והאלמנה אשר בשעריך:
 שבעת ימים תחג ליהנה אלהיך
 במקום אשר יבתי יהוה פי יברכה
 יהוה אלהיך בכל תבואתך ובכל
 מעשה ידיך והיית אך שמח: ש שלוש
 פעמים בשנה יראה כל זכורך את
 פני יהוה אלהיך במקום אשר יבתי
 בתי המצות ובתי השבועות ובתי
 הספות ולא יראה את פני יהוה ריקם:
 איש במתנת ידו כברכת יהוה
 אלהיך אשר נתן לך:

והמטרין עניה סוערה ציטטת ציטטן כל קלו פלחיה סימן :

ס ס ס

שפטים ושטרות תתן לך בכל שעריך
 אשר יהוה אלהיך נתן לך

לשבתך ושפטו את העם משפט צדק: לא תטה משפט לא תביד
 פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים:
 צדק צדק תרדף למען תתיה וירשת את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן

רשי

למד משפטין את סוכה בעולת גורק וקט (סוכה י'): (פו) היית
 אך שופט. למי פשוטו אין זה טווי חלל לטון הכנסה ולפי חלמודו למדו
 ונחלן לרשות ללוי יום פוע האסרון למעשה (סס): (פו) ולא ראה את
 פני ה' ריקם. חלל סוכה עולת רחיים ושלמי סגיה: (פ) איש כהנת
 ידו... (סגיה ס) גי טעם לו חללן סוכה ונכסיו מרובין עית עולות
 מרבות ושלמי צדוקים: חפלת מרשת ראה.
 (יס) שפטים ושטרות. דיינין הסוקים את כתי: ושטרות.
 (קסדרין יו) סודין את העם אשר עלותם טמאין ונעמין
 נוקל ונכונה עד שיפגל עליו את דין הסופט: בכל שעריך. (מ"ב)
 ככל עיר ועיר: לשכריך. מוסק על חתן קד שופטים ותודים חתן לך

רמב"ן

צוה צורה עד סלחיה יבד דבר טהיה ונתן צלילים חס כן מלוח
 טיהיו לישראל פלילים יבחר זכרון שישינו הסופטים בכל עריסס
 כאשר יתן להם השם את הארץ כי צוולה לארץ חיים חיינים למנות להם
 ז"ל חלל כאשר יבגן בעצמות יעמדו עליו כחלום למטות ונשפטטיס
 ישפוטיו או יעלם לארץ צונא' וסם ישפוטיו בעקוס העשטע והסוף כבאן
 שופטים וסם שיטו מנשים דבזר העשטע. ולפי זה אין ישראל טעוולט
 לארץ מנשים למנות להם דיינין צמי' וכן כחז סכר ר' משה סבל צמסס
 נכחז טעו וסד חלל להם לקחת משפט לדרוסטיס טלמד טקסידרין וסכנת
 צלרין ונחול' לארץ חס כן לונה חלוצר שופטים ושופטים חתן לך בכל טעריך חלל
 צלרין חסו מוטיי. ככל טלך וטלך וכל עיר ועיר צוולה לארץ חסו וטיי. ככל
 טלך וטלך וחי חסו מוטיי. ככל עיר ועיר ונכחז חסו שטייין למנות סכסדרין
 נחוב' לארץ ולל' ככל עיר ועיר כלרין ישראל חלל' פלילים סלבים חס כן חסו
 סולט שופט ככל חתן דיינין מנורות ונדכרים סודוק צוולה לארץ חלל צונן
 סוז חלוצר טעוולט סקוייכס כיון טלל חשפטטיס צלילים חן סודרס דכחי

וברתך ועבדך ואמתך ולוואה וגיורא ויתמא וארמלא די
 בקרדך: מי שבעא יסין תחוג קדם ה' אלהיך בארמלא די
 יתרעי ה' ארי וברכנך ה' אלהיך בכל עללתך וכל עובדי
 ידך ותחי ברת חדי: מי תלת זמנין בשמא יתחי קל דכורך
 קדם ה' אלהיך בארמלא די יתרעי פתגא דספיריא ובתגא
 דשבוטיא ובתגא דספליא ולא יתחי קדם ה' ריקנן: ה גבר
 כמפנת ידו כברכת די אלהיך די יתברך: ס ס ס
 יח דינין ופרענין תמצי לך בכל קרויך די ה' אלהיך תב
 לך לשבטיך וידונת את עמא דין דקשומ: יט לא
 תגזל דין לא תישמרדע אסין ולא תקבל שחדא ארי
 שחדא מעור עיני חכמים וסלקלל פתגמי תריצין: כ קשטא
 קשטא תני רדיף גדיל דתיחי ותורת ית ארעא די אלהיך
 דיב

מסרה סו סמך כולל סמך. ככל בחלום נחמך. מעשה ס'ל צופו וספין צלירי:
 ידך יל' מ"ל סו טעם ג' מ"ל כפרה ילא, פ"ל. וסוף מ"ל. סמך ל' ק"ה.
 הספוט, ג' ל"כ צעין. ספוט, מ"ו סין. ילא, י"ג. ה' בעמט. ל'. ככנס. ס'
 מיהו כמי ב'. יח טעמי, כל ל' מ"ו ומ'. וסופים כלל סמך ו' צמ"ל ומעמיו
 ספוט דס'. יסוף ד' טעם ספירטל. ככנס, מ"ל. לוק ל' יט לל, ג'
 ספיר ולא. סכין, מ"ל. סמך, סמך. וסמך, ג' מ"ו סין. דקיס, מ"ק וסמך
 סין. כ סמך, סמך.

ת"א והיית אך שפט סמחים טע. יראה סגיה צ צעין. וכורך סגיה ד. בוצ
 הספות ובחג השבועות ובחג הספות צילה י"ל ד פ"ק כל סגיה ס. ריקם
 כחוס חל. איש כמפנת ידו כברכת ה' אלהיך סגיה ס. שופטים
 ושטרות נתן לך קסדרין ז סלליס ככ. שערין חסו ז. כי השחד
 כסופט קס. צדק צדק פילט יל כסופט קס קסדרין לט.

לשבתך ושפטו את העם משפט צדק: לא תטה משפט לא תביד
 פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים:
 צדק צדק תרדף למען תתיה וירשת את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן

לשפטך בכל טעריך סמך ס' חלטיך כותן לך: לשבטיך. מלמד טמטיין
 דיינין לכל טעם וטעם. ונכל עיר ועיר: ושפטו את העם וכו'. מנט
 דיינין מוטייס ודקיס למטות לוק: (יס) לא תטה משפט. כמטמט:
 ולא תביד פנים. סף טעמט סעטוט חסרס לדין פלל יח קל לה וקטס
 לה סוד טעמט וסוד יטעז לש טערוול' טעדין מכלל חס סכרז מסחחמין
 סעטוטי: ולא תקח שחד. (ספרי) חלילו לשפט' לוק: כי השחד
 יעור. (כחיות קס) משקבל טעז מענו חי חשכר טלל יס חס לה טנו
 חללו לסוד כזכור: דברי צדיקים. דכרים סמטדקיס מעמפי חמט:
 (כ) צדק צדק תרדוף. (ספרי) חלך חסר כיה דין יסח: למען תחיה
 וירשת. (ססדרין לט) כדאי כול' חמיי סדיין סכרליס לספית חס
 ישראל

למחיס וכל למני הדיומות ואתן הדיומות חק ואין דייק צוולה לארץ
 חלל תקנה דשליחותיו ענדין אין חק סייעים צעלות מטי ססופטיס מן
 ספורס כלל: (יס) וטעם לשבטיך. מוסק על חתן לך מלמד טמטיי
 ז"ד ובכל טעם וטעם ונכל עיר ועיר לשן רש' וכן צמסכט ססדרין. וכל
 יעמפי פירות דבר זה כי כיון טעמטו ז"ד ככל עיר ועיר סרי כחי דיינין
 כדים ככל טעם וטעם חללי חל לומר טלס היחז עיר חסת למני טכטיס
 כידושלס טיס טז חלך ליסודס ונמיון טופטי טז ז' ז"ד וכן טעלו צסרק
 סלך טעולקי' עיר חסת לז' טעמיס וכן ירוטליס היחז ליסודס וכמיון
 יתכן לשפט שטיי ככסוד למחז ז"ד על כל טעמט וסוד יטעוט חס כלס
 וחסי קן נמל' ז"ד ככל עיר ועיר טעמט' חס סעיר וסעיס חכלס סריס
 טעמט טסס כ"ג דיינין נטטוט ונ' דיינין מעוטת חכל סגדוליס טכסס
 נטמט חמטו על כל טעמט וסעטיס ללל עיר ועיר וסן חללי סדק
 יסלף לטק זכ חס ח לוק חלל חמ' ז"ד טעמיס לל צמי ז"ל טעמי
 חסת וסלי' סו. טח. חללי חדין צעיר חסרס יפול חלול חלך למני ז"ד
 טעמיטו

יהב לך: כא לא תצוב לך אשורה כל אילן בקמור מדפחא
 דיי אלהך די תעבד לך: כב ולא תקים לך קמא דיי סגרי
 אלהך ז א לא תבוס קדם יי אלהך תוד ואמר די יהו בה
 מוקא כל מדעם ביש ארי מרחק קדם יי אלהך הוא: כ ג ארי
 ישתבח בינה בחדא סקרניך דיי אלהך יהב לך גבר או
 אחתא דיי עבד יתד ביש קדם יי אלהך למעבר על קיסיה:
 ג ואל ופלח למעות עממיא וסגיד להון ולשמשא או לסידריא
 או לכל חילי שמיא דיי לא-פקדית: ד ויתוון לך ותשמע
 ותתבע יאות והא קשמא פון פתגמא אתעבדית תועבתא
 הדא בישראל: ה ותפק ית גברא הדוא או ית אתתא הדוא
 דיי עבדו ית פתגמא בישא הרין לתרע בית דינה ית גברא

לך: ס כ לא-תפע לך אשורה כל-עין
 אצל מזבח יהוה אלהך אשר תעשה-
 לך: כב ולא תקים לך מצבה אשר
 שגא יהוה אלהך: ס ז יי לא-תזבח
 ליהוה אלהך שור ושה אשר יהוה
 בו טים כל דבר רע כי תועבת יהוה
 אלהך הוא: ס ח ביימצא בקרבך
 באתר שעריך אשר יהוה אלהך נתן
 לך איש אר-אשה אשר יעשה את-הרע
 בעיני יהוה אלהך לעבר ברותו:
 י וילך ועבר אלהים אחרים וישתחו
 להם ולשמש או לירח או לכל צבא
 השמים אשר לא-צויתו: י והגד-לך
 ושמעת וירשת היטב והנה אמת
 בישראל: יי והוצאת את-האיש ההוא או
 את-האשה ההוא אשר עשו את-
 הדבר הרע הזה אל-שעריך את-האיש או את-האשה וסקלתם באבנים ומתו:

מסרה כא אשורה כ"ל ס' נט"ו. לך, דבות מדל. בב וכל, יי ל"ט כפיפולא.
 מקים, כ"ל מ"ל. שול, ס'. יי א וספ, ס' קנן. ב יעסה חס הרע, עמיים כרע
 ז' גלי'. יסיה, כל חס קודש הסוקף מוסב. למערה, סקר. ג יעבד, כ"ל סקר.
 וישמט, כסד ו' כפישו כסיד וקרי. ולבצת, ג'. ד ופגד, כנ' כרע. תשמע, ל'.
 יעבד, מ"ק וסקר סנין. וסנ, ס'. כעססה ס'. סהרענס, מ"ל. ה וסולחט, כל
 סוריעס מ"ל יע"ל. הכוול, וס' וסוקי. וסקלפט, ג' וקנן. וסנ, ס' וקנן.
 ת"א לא תפע לך קוסדרין ז סליליס ככ מעילה כס. לא תועבת לה' זכפוס ג'
 כסוכוס יי. שערין כסוכוס פס. וילך ויעבוד עגילס יי כסוכרין ס. ורעד
 לך חס מ. והוצאת את דאיש הדוא סעה ככ סהדרין יי ח ס קיל. אל
 שערין כסוכוס עס.

גכון הדבר נעשתה התועבה הזאת
 בישראל: והוצאת את-האיש ההוא או את-האשה ההוא אשר עשו את-
 הדבר הרע הזה אל-שעריך את-האיש או את-האשה וסקלתם באבנים ומתו:

ישראל ונאסרין על ארעון: (כח) לא תמע לך אשורה. למיינו עליס
 עממיה: כפיפולא וסמילי לא עבדה עונד כלל חקסיה על כפיפולא: לא
 תמע לך אשורה כל עין אצל מזבח ה' אלהיך. אסכרה לטוטע חילן
 ובענס כיה צכר כפיה: (כצ) ולא תקים לך מצבה. מלכח חנן חסח
 לסקרני עליס חפשי למעיס: אשר שגא. מוזנס חנניס וסכנס חלעיה
 טיה למעווס וסח ז' סח כיה סיה למענניס וסח על פי סהיחס חסוכס
 לו ציני סלנו' עכסו סחסו עסעסווס סלנו סק לע"ח: (ל) לא תזבח

כל דבר רע. (ססרי) אסכרה למענל כקדשים על יי דבר רע. וסד
 כדכסו צו סלכ דכסווס כפיפולא קדשים: (ג) לעבר ברותו. גסר ככח
 חסכס סלנו למענד חליליס: (ד) אשר לא צויתו. למענד (עגילס ס).
 (ד) נכון. עוכון סענד: (ה) והוצאת את דאיש ההוא. אל שערין
 ונו'. סהחניס חל שערין למענד כיה דיק סוטע סכן סמינו חל שערין
 סער סענד צו חו' חיו חלל סער סנדון צו גלענד שערין למענד וסלענד
 שערין למענד מכ שערין סלענד למענד סער סענד. כה חק שערין
 סלענד

חזק ישראל: (כח) לא תמע לך-אשורה. כל חילן ככמוע על פחסי
 כיה חלסיס יקרה חסכרה חו"ל כענור-סחוו סס דכך מלכח חו"ל למס
 יקרה כן מלשון סנדון חסורי כענעלוחיך יסכר ככמוצ סלל יעס חילן חלל
 חכנס ס' לניו ויסעווצ סחור ככוד וסכר למזנס ססס וסכר חו"ל כענור
 סחור מנכס עכ"ס למעווס חילנחס כפחסי כח: עכ"ס סלסס וכענין סנחלענד
 להלן וסכנס חח מנכנס סכעל וסלסר' חסר עליו סכרות. וס"ח ככז לא
 חסע לך חסרה למיינו עליס ומעווס כפיפולא וס"ח' לא עבדה עונד כלל
 חעסיה על כפיפולא. וסח חסע כל עין חלל מנכנס ס' חלסיך חסכרה לטוטע
 ולכונס ככר כפיה וסח כן יסלר לא חסע לך חסרה וכל עין חלל מנכנס
 ס' חלל ככונס ככר כפיה חסככחח מנכניס כיה ככחוצ לא חסר חלל
 כפיפולא לא חסע לך חסרה וסח חסע לך כל עין חלל מנכנס ס' חלסיך:
 (כצ) ולא תקים לך מצבה. מלכח חנן חסח לסקרני עליס חפשי
 למעיס. חסר סנח מנכנס חלעיה ומנכנס חנניס טיה למעווס וסח ז' סנח כיה
 סק כיה למענניס וסע"ח סהיחס חסוכס לו ציני סלנו' עכסו סחסו
 עסעסווס סלנו סק לע"ח לטון כע"ח. וסח כן חסר ככחוצ סלסרה
 וסכר כל סוטע ככר כפיה חפשי סכוכווס למעיס וסכר סהלנכס למעיס
 וסמייס עמי סוקס ככעננייס. חלל לא כפיפולא סחק סיה סהרי ככעננייס
 גס כמזכוסת גס כמלכח סיו כיהניס סהכחוצ חו' וסחלכח חח מנכנסת
 וסככחח חח מנכנסת כיה חס מנכנסת חסילון וסח מנכנסת סחככר וכן
 ככל מקוס חלולי חלער סהסוקווס ככעננייס כמלכח וסח חלל סס כיה ע"ח
 סחין סס חלנכס חקסיר עליס חללוק סמן על חלעס וכענין סחלער כענל
 ויחילו חח מלכח. כיה כענל חלל סחככחח סיו כענלחון לסקרני גס

רמב"ן
 כסס. וסככח כפיפולא כיה סיו ככעננייס סהמסייס כע"ח עוסיס ככל כיה
 חלסייס מנכנס לסקרני עליו סקרנכוס חילן גדולה מנכנס על פחס כפיה
 למענד עליס סכוכריס עכ"ס חילן ככוכווס חו"ל לה לאסר לך ככחיס
 סס וגס סיוס עוסייס כן וסכס ססס סככנד סחלס כל עעסייס וסכר
 סחלנכס וסלסרה וסח סלסר רכ סחכנס סחור לוכך סקרנכוס חסר סוה
 יסכך טיה כסס וסיו כסח כווס למינו סלער וסעסיה לטונו חלו קודס סיוח
 סע"ח עוסייס: וסעס אשר שגא. כיהלו כיה ססס לוח מנכנס חלעיה סעסיה
 ליו חסס מנכנס חנניס חעסיה ליו וס"ח עסס כיה כלל יססרן לכוכ' סחלנכס
 כיה סחלס כיה כל עעסייס סנחילן למינו וסח חח יסכרל סלל יעסו ככעסיה'
 חלל כיהני יעקב לא חלער עדיין וכסוקוחיסס לא חלכו ולכן סיה עסעווס
 כמלנכס למס סמייס כככנס סענדייס וסכס ז' מלכח מנכנסת עין וסח מנכנס
 חנניס חעסיה ליו חלל חס סלער כמלכח וסכל וסלנכס לא חקסו לכס סס
 סכל וסלנכס לכוכיס ססכל על סחלנכס לע"ח כיה סס כענין ע"ח דכר כככנס
 חלל יסלר כלכנס עככיה לל חכנו ככרלכס לסחכחוחת עליס סלסל למעיס
 עמי סחור כככר ככוכיס למכוח ססס או כעעס סככרס כיה סיה מוסוקוס
 סעמייס וסע כיה מנכנס סוה כמין חנניס ככוכס ולו קרנח חככס וס' יסכר
 סוכנד יעלו על יסכרו ומקרנייס כין קרנחיו וסחלנכס חין גדולה סחח
 יריעס לסקרני או לסקרני עליס חו' לסיוח סהעמייס עוסייס עליס
 וסכנס כענין כיה עוסייס חו"ל עעסר עוקוץ וסלייס מנכנס חח לסקרני
 צו כיה כל דכר רס וסכוס יקרהו כן חלעיה על כמחוי חח חלעיה
 על כמחוי עכ גס גס סלסר יקרה כיה על כמחוי חככר וכן
 חסר כככוכ וילך סחלך כענכוס לטוטע סס כיה סיה כככוס ככוכוס חלל
 עולות

יותן בן עזראל

נב

אָרַם וְיִשְׁלַחֵם יָדָם לְבָנוֹ: (א) הִקְמָה לְתִיכּוֹן רִשְׁאֵן לְמַעְבָּד אֲשִׁירָאָא
 לְשָׂר דְּבִרְהָא וְיִי דִקְרִין לְתִיכּוֹן רִשְׁאֵן לְמִזְבֵּחַ דְּבִרְהָא וְגַבְרָא סָפְשָׂא עִם
 דִּינִיָּא הִקְמָה לְתִיכּוֹן לְבָנוֹ עִם יְתִיעְבְּרִין לְבָנוֹ: (ב) הִקְמָה לְתִיכּוֹן רִשְׁאֵן
 לְמַעְבָּד גְּבָא דִּיבְרִין לְתִיכּוֹן רִשְׁאֵן לְמַעְבָּד גְּבָרָא וְיִדְנָא דִּרְתִּיקָהּ
 אֲלֵדְבָנוֹ: (א) לֹא תִקְסֵן קְרָם יִי אֲלֵדְבָנוֹ תִּרְ וְאִיפֵר יִידֵי בֵיהּ סוּמָא אִו קָל
 מִקְרָם בִּישׁ דִּימִיל וְאִימִס אִיזִים סוּרְהֵן קְרָם יִי אֲלֵדְבָנוֹ הוּא: (ב) אָרוּם יִשְׁתַּבַּח

בעל המזרים

וּפְתַח לִמְסִים וּמְסִים יִי מְסִים מְלִיךְ דִּין עַל מְסִים לְקִדְקֵן צו כְּדִין עַל ק' מְסִים:
 מְסִים וּמְסִים מְסִים סִי ב' מְסִים מְסִים ב' מְסִים: (א) אֲשֶׁר ב' דִּין מְסִים הֵן
 עַל מְסִים דִּין מְסִים הֵן כָּלֹו מְסִים אֲשֶׁר אֲלֵל הַמְסִים: אֲשֶׁר כָּל עַן אֲלֵל מְסִים

רמב"ן

עֲלֵם יַעֲלֵם עַל מְסִים הוּא: (א) לֹא תוֹבַח לֵה' אֱלֹהֶיךָ הוּא
 כָּל דְּבַר רַע. לְחִזְקָה לְמַעַבְדֵי קְדָשִׁים עַל יְדֵי דְבוּר רַע וְעוֹד דְּרַעוּ צו
 אֲלֵל רַעוּת בְּמִסְתֵּם קְדָשִׁים לְפָנֵי רַע. וְהִסֵּה זו עֲלֵם עֲנוּחָתָהּ סַכְכָּה
 הַיְסִי הַמְסִים בְּעַלֵי מְסִים וְעַל לְהוֹסִיף הַמְסִים וְהַקְדוֹשׁ כִּי הַמְסִים הַמְסִים
 הַחֵם עֲנוּחָתָהּ הַמְסִים עַל יַעֲלֵם בְּמִסְתֵּם אֲלֵל הַמְסִים זְרִיזִים
 וְהַמְסִים הַמְסִים זְרִיזִים בְּהַמְסִים אֲשֶׁר וְלִכְךָ לֹא הַמְסִים מוּס הַמְסִים זְרִיזִים:
 וְעַם כִּי תוֹעֵבֵת יִי אֱלֹהֶיךָ הוּא. כֹּזֵם הוּא כִּי הוּזָם מַשְׁחָה לִי זָרוּה
 הוּא מִלְּחַמֵּי בְּקִלְעוֹ וְלֹאדֵר כִּיבֹל וְעוֹד הוּזָם מַשְׁחָה לִי כִּי מִלְּךְ גְּדוֹל אֲשִׁי
 וְעַל כִּי הַמְסִים מְסִים הַמְסִים עֲנוּחָתָהּ וְנִכְנַע בְּחַתָּן וְעוֹשֵׂה מְסִים מְסִים:
 (ב) כִּי יִשְׁאַר בְּקִרְבְּךָ בְּאֵחָד שְׂעִירֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לְךָ. כִּכֹּר
 מִיִּשְׂרָאֵל כִּי כֹאשֶׁר יִדְבַר בְּמַשְׁפָּחִים יוֹכֵר חֲתָלָה הַמְסִים עַל זו עֲנוּחָתָהּ
 וְעוֹד בְּחַתָּן שְׂעִירֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ וְלֹא שִׁיבָה זֶה בְּחַרְךָ יִשְׂרָאֵל בְּלִבְךָ
 שֶׁחָף כְּעוֹד בְּחַתָּן לְחַרְךָ בְּקִילְעוֹ אֲלֵל עֵינֶיךָ כְּכֹזֵם אֲשֶׁר כִּי יַעֲלֵם הַמְסִים
 בְּחַתָּן עַן הַמְסִים כְּמִסְתֵּם עֵינֶיךָ לְךָ הַמְסִים כֹּאשֶׁר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר גְּדוֹלְךָ הוּזָם
 לְךָ וְעוֹשֵׂה בְּחַתָּה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר עַל הַמְסִים אֲשֶׁר עַל הַמְסִים אֲשֶׁר הַמְסִים

אבן עזרא

כָּן מַשְׁחָה עֲנוּחָתָהּ זָרָה אֲשֶׁר אֲשֶׁר הַמְסִים: (א) לֹא תִקְסֵן לְךָ מַעְבָּדֵךְ
 לְעַד וְעוֹד אֲשֶׁר מִלֵּךְ רַע מִלֵּךְ שֶׁלֵּךְ לְעַד לֵינִי אֲשֶׁר הוּזָם כְּחַתָּן עֲנוּחָתָהּ
 וְעוֹשֵׂה יִעֲקֹב: (ב) לֹא תוֹבַח לִי אֱלֹהֶיךָ. הַמְסִים כֹּאשֶׁר הוּזָם אֲשֶׁר
 וְהַמְסִים הוּזָם כִּי גַם הוּא אֲשֶׁר לְזוֹת מְסִים כָּל עַל מוּס: כָּל דְּבַר רַע.
 מִיִּרְעוּ מוּס: כִּי תוֹעֵבֵת. כְּמַעַם הַמְסִים כֹּא לְפַתְחֵךְ וְעוֹשֵׂה לְזוֹת
 וְעוֹשֵׂה עוֹשֵׂה לְאֲשֶׁר לֵינִי זָרוּם כָּלֹו מְסִים זָרוּם: (ג) כִּי יִשְׁאַר בְּקִרְבְּךָ
 וְאֲשֶׁר מְסִים הַמְסִים אֲלֵל הַמְסִים מְסִים בְּמַשְׁחָה לֵל מִן לְבֹסֵיךָ עַל
 מִסְדֵיךָ עַל עֲנוּחָתָהּ זָרָה: לְעוֹבֵר בְּרִיתוֹ. הַמְסִים לְהַמְסִים. דְּקוּדוֹק וְיִשְׁתַּחֲוֶה
 בְּמַסֵּךְ מְסִים: (ד) אֱלֹהִים אֲחֵרִים. מְסִים עֲנוּחָתָהּ אֲשֶׁר לֹא צוּרֵת. לְעַנְסֵךְ
 וְלִירְחֵךְ לְעַבְדֵי הַמְסִים. עֲנוּחָתָהּ אֲלֵלִים: אֲשֶׁר לֹא צוּרֵת. לְעַנְסֵךְ
 וְעוֹשֵׂה מְסִים: (ה) הַמְסִים מְסִים: (ו) וְעוֹשֵׂה מְסִים. זֶה אִו זֹלָה מְסִים
 בְּחַתָּן מְסִים אֲשֶׁר וְעוֹשֵׂה מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים לְךָ בְּמַסֵּךְ וְעוֹשֵׂה מְסִים
 בְּחַתָּן הוּזָם לְעַם אֲשֶׁר עַל מְסִים אֲשֶׁר עַל מְסִים אֲשֶׁר עַל מְסִים

וְלֹאשֶׁר חָדַע מְסִים הוּזָם וְהוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 הַמְסִים אֲשֶׁר עֲנוּחָתָהּ הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 כָּל יִשְׂרָאֵל וְעוֹד הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 הַמְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים

פירוש על אבן עזרא

אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר הוּזָם מְסִים

ספורנו

לְעוֹן תְּחִיָּה וְיִרְשָׁתָהּ. תִּלְקַח לֹה יוֹתֵר בְּחַרְךָ כִּי מְסִים זֶה יַעֲנֵם יִיכּוֹשֶׁה צֶה כְּחַמְרוֹ עֵינוֹן בְּנֵעוֹ קִלְפִּים: (א) לֹא תִשַׁע לְךָ אֲשֶׁרֶה. כִּינִי עַל מְסִים
 הוּזָם מְסִים זְרִיזִים מְסִים נָקִים כְּכִי הַמְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים מְסִים. לְחִזְקָה הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים אֲשֶׁר לְנִי הוּזָם מְסִים

פירוש רשבי"ם

(א) אֲשֶׁר מְסִים. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כּוֹכֵב בְּנִידָם מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים
 מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים מְסִים וְעוֹשֵׂה מְסִים אֲשֶׁר עֲלֵיו תְּכַתֵּב. כִּי שֵׁם הוּזָם מְסִים

על פי | שנים עדים או שלשה עדים
 יומת המת לא יומת על פי עד אחד:
 יד העדים תהיה בראשנה להמיתו
 ויד פלהעם באחרונה ובצרת הרע
 מקרבך: פ כי יפלא ממך דבר
 למשפט בין דם | לדם בין דין לדין
 ובין נגע לנגע ובין ריבת בשעריך
 וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר
 יהוה אלהיך בו: ובאת אל הבהנים
 הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים
 ההם וירשת והגידו לך את דבר
 המשפט: ועשית על פי הדבר אשר
 יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר
 יהוה ושמת לעשות ככל אשר יורה:
 על פי התורה אשר יורה ועל
 המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא
 תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימן
 ושמאל: והאיש אשר יעשה בזה
 לבלתי שמע אל הבהן העמד לשרת
 שם את יהוה אלהיך או אל השפט
 ומת האיש ההוא ובצרת הרע מישראל:
 עוד: שני ד כרתבא אלהיך נתן לך וירשתה

או ית אתתא ותרגמנו באבניא וימותו: על מימר ותין
 סהדין או הליתא סהדין יתקמל דתיב-קמול לא יתקמל על
 מימר סהדי חד: וידא דסדהיא תהי בה בקדמיתא למקמלה
 וידא דכל עמא בבתייתא ותפלי עבד דביש מבינה: ח ארי
 יתקמי מנה פתגמא לדינא בין דמא לדמא בין דינא לדינא
 ובין מכתש-סגירו למכתש-סגירו פתגמי פלגתא-דינא
 בקריוף ותקום ותפק לאתרא די יתרעי וי אלהיך בה: ט ומיתי
 לות פתגמי לאוי ולות דינא די יהי ביומיא האנון ותתבע
 ויהיון לך ית פתגמא דדינא: י ותעבד על מימר פתגמא
 די יהיון לך מן אתרא ההוא די יתרעי וי ותשר למעבד
 ככל די ילפנה: יא על מימר אורייתא די ילפנה ועל דינא
 די ימרון לך תעבד לא תספי מן פתגמא די יהיון לך ישנא
 ושמאל: יב ונבר די יעבד ברשע פדיל-דלא לקבלא מן
 פנהא דקאם לשמשא תמן קדם וי אלהיך או מן דינא
 ויתקמל גברא ההוא ותפלי עבד דביש מישראל: ג וכל
 עמא שמעון וידחלון ולא ירשעון עוד: ד ארי תעול לא יעא
 די אלהיך יהב לך ומרתה ומיתב בה ותימר אמני עלי
 מלכא

מסרה ו יומת, כל אוי מ'ל. ז, ו, דגוש מ'ל. כע כולו קמין. ח כ, פ' נעמס
 נסיפרא. לעמעט, פ'ו דגמיס. דס לדס, נפסק. ריבס, פ'י ל' כ'כ ס'ו. ועלית,
 כל אוי מ'ל. ט ונלמ, ז' נעמס מלכע. הכהנים, י'ג. וכניו, פ'ל. לך, י'ד
 זקפין. י' ועמית, ח'י הכפר נעמקוים. יגידו, מ'ל. לך, י'ד זקפין. לעשות, מ'ל.
 יוכר, ג' מ'ל דע'ל. יא לל, ומעמס נ'י ולל. ותעבד, ד' ס'ו וכל נלכס'י דכר'. יב גזוק,
 כ'יל מ'ל. טעט, י'ל ז' סקר ו'י פלל. העמד, סקר. לעמס, ל' נעמס נע'ו.
 יג וירלו, סקר י'. יגידו, ל' ועל דע'ל. יד סגל, י' סקר. כקן, ג' ותי' סלל
 מלכא ככלל. לך, סלמ'ד קמין.
 ת'א על פי שנים נכבוס ים סנהדרין לו מוכס בו נעשות לר. לא יומת מכות
 ו. יד העדים תהיה בו סנהדרין מס. כי יפלא ממך מס מה פו סוכיוס ד דס
 יע עקידס סעכ פנ. וקמת ועלית סוטה מה קושיין סע סנהדרין יד פו זכמיס
 כו. ובאת אל הבהנים הלויים ל'ס כס קושיין מה סנהדרין יד כס ככ. אשר
 יגידו לך סנהדרין פו סלליליס ח. מן המקום סס פו. על פי התורה מנילס
 כ סוטה ז סנהדרין פו. לא תסור נכסס יע סעס ככ סכס מו סוכיוס ד פומס
 למ. והאיש אשר סנהדרין פו. וכל העם סס פו.

ותל-העם ישמעו ויראו ולא יזדון
 אשר יהוה אלהיך נתן לך וירשתה

רשי

זה משמע חס מעכר זה מעייב חס מחכ; וקמת ועלית. (סנהדרין
 פ"ז) מלמד שנית הוקדש נבוכ מכל המקומות: (ס) והבהנים הלויים.
 הכהנים שילאו משפט לוי: אל השופט אשר יהיה בימים ההם. (ספרי)
 ואפילו איש כשאר שופטים ספיו לפניו חס לךך לשמוע לו חן לך חלל
 שופט שנימך: (יא) ימן ושמאל. (סנהדרין כט) אפילו אומר לך על
 ימין סהוא שמאל ועל שמאל סהוא ימין וכל סכן סלמך לך על ימין ימין
 ועל שמאל שמאל: (יג) וכל העם ישמעו. (ספרי) עכלן שמעתימס
 לו

כאשר לעמס עבד סעכד כס. ותרגמו לקיון: (ו) שנים או שלשה.
 חס מעקיימת עדות כמיס לעמס פכס לך כעלמס להקיס שלמס לכמיס מה
 סמיס עדות חסת חף שלמס עדות חסת וחין נעמין עד סיומו
 כולם (מכות ז): (ט) כי יפלא. כל סלמלס לשון כעלמס ופרימס ססככ
 כעלל ועכוס עמך: כן דס לדס. (ספרי סנהדרין טד) בין דס סמל
 לדס סוכר: בין דין לדין. בין דין גמלי לדין סייז: בין נגע לנגע.
 בין עכ סמל לנגע סוכר: דברי ריבות. סיכיו סכמי סעיר סולקי' כעכ

רמבין
 ילאו חכמיס כני כליעל וחין סדין ככס כמיס סולכך לפכס כעכד סוכר
 סוכ כלימס וכמלס ועמס חקר לא לרמי פסרמ: (ו) על פי שנים עדים
 או שלשה עדים. חס מעקיימת עדות כמיס לעמס פכס לך כעלמס
 להקיס שלמס לכמיס מה סמיס עדות חסת חף שלמס עדות חסת וחין
 נעמין עד סיומו כולן לשון רמ'י. וחס כן חס מלל חסת חסת
 קרוב או סכול לעדות כולם כעלמס וחס כולם כסכמיס ומעלמסיס מעון
 כסממס סעיקר סכמכז להקיס שלמס לכמיס ככל דכריכס כעמס ככוכינו.
 ועל דכך ספסע' אכר סגלון כז סעדי' סמיס עדיס או שלמס מקנלסיס
 עדות סמיס וחין ככמכז קנלמ עדות כק עדיס. חכל כעכדומס לי סעמס
 כגלון כרינו כי עדות דימי כעמכז לא מקובל רק כפמי סנסדרין על עכרי'
 וסלמס. חכל ספסומו. על מקרל למכר סיומת סמח על פי סמיס עדיס

וְשָׁבְתָהּ בַּיהוָה וְאָמַרְתָּ אֲשֶׁר־מָה־עָלַי מַלְאָךְ
בְּכָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר סָבִיבְתִי: ^י שוֹם
תָּשִׁים עֲלֶיךָ מַלְאָךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקְרֵב אֲחִיךָ תֵּשִׂים עֲלֶיךָ
מַלְאָךְ לֹא תֹכַל לַתֵּת עֲלֶיךָ אִישׁ גֵּבְרִי
אֲשֶׁר לֹא־אֲחִיךָ הוּא: ^י רַק לֹא־יָרֶבֶד
דוֹ סוּסִים וְלֹא־יֵשִׁיב אֶת־הָעַם מִצְרִימָה
לְמַעַן הַרְבֹּות סוּס וַיהוָה אָמַר לָכֵם
לֹא תִסְפוּן לָשׁוּב בְּהַרְדֵּךְ הַזֶּה עוֹד:
" וְלֹא יִרְבְּהִילוּ גָשִׁים וְלֹא יִסּוּר לִבְבוֹ
וְכִסְף וְזָהָב לֹא יִרְבְּהִילוּ מְאֹד: ^י וַיהוָה
כִּשְׂבֶּתוּ עַל כַּסֵּף מְמַלְכְּתוֹ וְכֹתֵב לוֹ
אֶת־מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר
מִלְפָּנַי הַכְּהֹנִים הַלְוִיִּם: ^י וְהִיתָה עִמּוֹ
וְקָרָא בּוֹ כָּל־יְמֵי תְנוּיָהּ לְמַעַן יִלְמַד
לִירְאֵה אֶת־יְהוָה אֱלֹהָיו לְשֹׁמֵר אֶת־
כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת־הַחֻקִּים
הָאֵלֹהִים לַעֲשֹׂתָם: ^י לְבַלְתִּי הוּם־לִבְבוֹ
מֵאֲחָיו וּלְבַלְתִּי סוּר מִן־הַמִּצְוָה יָמִין
הוּא זִבְגָיו בְּקִרְבֵּי יִשְׂרָאֵל: ^ש שְׁלֵשִׁי

מַלְאָךְ בְּכָל־עִמְמֵי־דָי בְּסֻחְרָנְיוֹ: מוּ מִנְאָה תִּמְנִי עֲלֶיךָ מַלְאָךְ
דָּי יִתְרָעִי וְ אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִנֹּה אֲחִיךָ תִּמְנִי עֲלֶיךָ מַלְאָךְ לִית
לָךְ רִשְׁוֹ לְמִנְאָה עֲלֶיךָ גִּבְרֵי נּוֹכְרֵי דָי לֹא־אֲחִיךָ הוּא: מוּ לַחֹד
לֹא יִסְגִּי לָהּ סוּסוֹן וְלֹא יִתִּיב יַת עֲמָא לְמַצְרַיִם בְּדִיל לְאַסְגָּאָה
לָהּ סוּסוֹן וְיֵי אֲמַר לִכְזָן לֹא תִסְפְּזוּן לְמַטְבוֹב בְּאַרְצָה הָדָא
עוֹד: ^י וְלֹא יִסְגִּי לָהּ נִשְׂוִן וְלֹא יִמְעִי לְפָהּ וְכִסְפָּא וְדָהָבָא
לֹא יִסְגִּי לָהּ לְחֵדָא: יח וְיִהְיֶה כַסְתְּבָהּ עַל כַּדְסָא מְלִכּוּתָהּ
וְיִכְתוּב לָהּ יַת פְּתֻשָׁנִין אוֹרִיתָא הָדָא עַל סְפָרָא מִן קָדָם
כְּהֵנִיא לְוָאִי: יט וְתִהְיֶה עִמָּה וְיִהְיֶה קְרִירָבָהּ כֹּל יוֹמֵי חַיֵּיהּ
בְּדִיל דִּילָךְ לְמַדְחַל קָדָם וְיֵי אֱלֹהֵי לְמַפְרִי יַת כֹּל פְּתֻשָׁנִין
אוֹרִיתָא הָדָא וְיַת קְרִימֵי הָאֲלָחִין לְמַעֲבְדָּהוּן: כ בְּדִיל דִּלֹּא
וְרִים לְפָהּ מֵאַחֻזָּי וּבְדִיל דִּלֹּא יִמְסוּ מִן תְּפַקְדָּתָא וְיִשְׁנֵינָא
וְיִשְׁמָאלָא בְּדִיל דִּיֹּרְדָהּ וּמִן עַל מְלִכּוּתָהּ הוּא וּבְנֵהוּ בְנָו
יִשְׂרָאֵל: ^א לֹא יִהְיֶה לְכְהֹנָיִם לְוָאִי כֹּל שְׁבָמָא דְלוֹי חֵלֶק
וּמַחֲסֵנָא

וְשָׂמָא לְלִמְעֵן יֵאָרְךְ יָמִים עַל־מְמַלְכְּתוֹ
יח ^א לֹא־יִהְיֶה לְכְהֹנָיִם הַלְוִיִּם כָּל־שְׁבַט

רשי
כַּסְתְּבָהּ וּמְסַפְּרָא חֵלֶק בְּבֵית מִדְרֵי אֲשֵׁימָה לִי וְיִהְיֶה עִמָּה
כַּסְתְּבָהּ וְיִתְרָעִי מִן חַדְסָי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק
דְּבִית מִדְרֵי חֶסֶד וְיִתְרָעִי מִן חַדְסָי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק
מִסְפָּוּ מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק
יִסּוּר מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק
כֹּל הַלְוִיִּים חֵי וְחַיִּים סָבִיב יָמֵי שָׁנָה וְיִסְגִּי לָהּ כָּסֵף וְדָהָבָא
מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק
תִּפְסוּל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי
תִּי אֵי וְאֲמַרְתָּ אֲשֵׁימָה עִמִּי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק
כֹּל חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק
תַּסְמִיךְ לְשׁוֹב כֶּסֶף נָהַל וְלֹא יִרְבְּהוּ לוֹ נְשִׁימָה מִלְפָּנֵי כְּסֵיף כִּנְחֹשֶׁת
וְזָהָב לֹא יִרְבְּהוּ מִסְפָּוּ מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק
עַמּוֹ מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק לִירְאֵה סוּרֵי יָמֵי לְמַעַן יֵאָרְךְ יָמִים מִן חֵלֶק
הוּא וּבְנֵהוּ בְּקִרְבֵּי יִשְׂרָאֵל חוּדְמָה מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק

לוֹ עַד סְכַל וְנִתְּנָה לְזִמְזוּם (יז) לֹא יִרְבְּהוּ לוֹ חוּדְמָה (קִסְדְרִין
בא) חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
כֶּסֶף וְכִסְפֵי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
סָבִיב לוֹ לִדְרֹם מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
מִסְפָּוּ וְכִסְפֵי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
לִיסוֹן לְכַסְפֵּי (כָּסֵף לְכַסְפֵּי): (יח) וְהָיָה בְּשִׁבְתוֹ חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
כַּסְפֵי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
וְכַסְפֵי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי

רמב"ן
יַעֲקֹב וְלֹא אֲשֶׁר שָׂאָה יֵי חֵלֶק בְּנֵי חוּר בְּיִשְׂרָאֵל וְכַסְפֵי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
מִסְפָּוּ מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי

עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי
עַל מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי מִן חֵלֶק שֵׁלִי

אנקלום

דברים יח שפטים

ואחשנא עם ישראל קרבניא דיי ואחשננה יתבלין: ב ואחשנא
לא יהי לה בגו אחוהו מתנין דידב לה יי אגונו אחשננה
במא דיי מליל לה: ג ודין יהא דתני לכהניא מן עמא מן
נכסי נכסתא אמר אמי אמי ויתן לכהניא דרוגא ולעמא
וקבתא: ד ריש עבדך תסדך ומשחך דריש גוה דענדך תסדך
לה: ה ארי בה יתעיי יי אלהך מכל שבטיך למקם לשמשא
בשםא דיי הוא ובגוהו כל יומיא: ו וארי יתני לוגא מתדא
מקדוך מכל ישראל די הוא דד תמן ויתני בקל רעות גמשה
לא תרא די יתעיי יי: ז ושמש בשמא דיי אלהך בכל אהוה
לוגא דשמשין תמן בצלו קדם יי: ח חלק בחלק יתבלין מן
ממרתא דיי תריב בשבתא בך אתקיננו אבדתא: ט ארי את
עלל לארעא דיי אלהך יהב לך לא תליח למעבר במעות

לך חלק ותחלה עם ישראל אשר יהיה
ונחלתו יתבלין: י ותחלה לא יתיהו
לו בקרב אחיו יהיה הוא נחלתו
כאשר דבר לו: ס: זה יהיה משפט
הקדמים מאת העם מאת זבתי הוצח
אם שור אם ששה ונתן לפנה הורע
והקדמים והקברה: ראשית דגנך
תירשך ויצהרך וראשית גן צאנך
תתן לו: פי בו בחר יהוה אלהיך
מכל שבטיך לעמד לשרת בשם יהוה
הוא ובגו כל הימים: ס: רביעי
יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל
אשר יהוא נר שם ובא בכל אות נפשו
אל המקום אשר יבחר יהוה: ושירת
בשם יהוה אלהיו בכל אחיו הלויים
העמרים שם לפני יהוה: ח חלק
האבות: ס: פי אתה בא אל הארץ אשר יהוה נתן לך לאתלמדי

מסרה יח א אשיר ט' כסין י' וכל עסקי דכין י' יתבלין מ' וט"ן דקדק' ב' ל
דנע מל"ג ב' חס' כ"ג ר"ג זכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב'
י' ז' ל' ז' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב'
כ"ה וזכר' ב' ג' וזכר' ב' כ"פ דקדק' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב' וזכר' ב'
ב' ס' וזכר' ב' ס' וזכר' ב' ס' וזכר' ב' ס' וזכר' ב' ס' וזכר' ב' ס' וזכר' ב' ס'
ת"ח זה יהיה משפט הדברים סוּלֵי קל. מאת העם סס קנז סאז וזכוי סס
קלס. דרווע והלחיים סס קלד. ראשית פסחים לב נמסות מן. ראשית
דגנך סלני קלס. וראשית גו סס קלס קל קל קלס. תתן לו סנב לה פסחים
לב סולי סל קלס. כי בו בחור פסחדין פס. לעמוד לשרת סויה לפ פסחים
גו סולי קלס. דוא ובגיו סויה פס סולי קלס. סאחד שעריך סס פס כב.
ובא בכל אות נפשו סס קעל קע נמסות סע. ושירת בשם ה' אלהיו סס
סס קעל סס נמסות סס ערכין יא. העומדים זמנים כג. חלה בחלק יאכלו
סס נ. לא תלמד לעשות סנפ סס ב' סל סלסדין סס סלליליס יא סס.

חלק בחלק יתבלין לבד ממבדיו על
אשר יהוה נתן לך לאתלמד

רשי

יציית אהר מעשטי ומטו על האקלא טלל למחות מעלמ נעשית סנאמל
ימחוקל עס) ונעשית את האיסט עמומר סמיט סצית האיסט סלי
סלה כשאלת וטון סלי סלה לבור כרי א' נעשית סבור סלסי סלני:
ראשית גו צאנך. כשאלת נוח לאך ככל סנה מן נענכ סלסית לכך ולא
פיט סס שיפור ורצותי נחמו כה שיפור אחר עס' (סולי קל) ונכח
לחן סיינות כשאלת סגו סנפ סלוס סנאמל (סעוול א כה) וסנפ ללן
עוית כרי עקיעל אומר כשאלת גו סמיס. לאך ארבעה. סתן ג כרי
סנפ: ס) לעמוד לשרת. מכלן סלני סיכות סלל נעמוד: ז) וכ
יבא הלוי. (סכרי) יכול צנן לוי ודאי כחמו מרנ סלמוד לומר ושרת
ילאו לויס סלני סלויין פסירות: ובא בכל אות נפשו ונ': ז) ושרת.
למד על כסנן סנפ וקרינ קננות מרנחו או סוכחו וסלילו כנמער
סליט סו. ל"ח עוד למד על סכסכים סכאים לרגל סעקריצין כנמער
ושדנין בקננות סכאות מסמת סכול כגון מוספי סכול וליק על פי
סלני סנמער סלסס: ס) חלק בחלק יאכלו. עלמד ססולקן כסורות
וסכר סעירי ססאות יכול אף דכריס סכאים סלל נעמט סכול כגון
סעירין וסוספי סכר ודריס וכדוית חל לנד סמכרו על סלסות סרן נעס
סמכרו סאות כיי דד וסמחול סנקנצו סעמנורות ומכרו זכ לוז סול
סלס סנמן וליי סול סנתי: ט) לא תלמד לעשות. (סכסדין סס)
לכל סחל למד לכנין ולהורות כלומר להנן נעמטיס כנפ סס סקולקליס
ולהורות

ומעשרות לכל נחלה גמורה לא ייהא לו בקרב אחיו וקטו ונטל
לא ייהא לו ו נחלה סחל: ז) בקרב אחיו. זו נחלה סנפס וליי
יודע עס סיל ויל סלני כמנן סעעכר סידן וליך נקלח ארן סנפס
עממין וסל פיקן עמו סמי עממין סאורי וכנעני ונטל סלך לכרות קני
וקריי וקדמוי וכן לורכ כנמסות נמסות סנאמרו סלסכן (דכריס ז') על
כן לא ייה ללי ונ' להסיכר על קני וקריי וקדמוי. סונו כנעל כדכרי
כני קלוינעוס סכי נכסיק כספרי: ונחלה לא יהיה לו. סלנו נחלה סנפס:
בקרב אחיו. סלנו נחלה סנפס. נחלה סנפס סנמיס ונטלה סנפס סנמיס
ומסוך סנפס וייסוע לא סלקו נחלה סלל לסמט סנמיס כלנד סכן סנפס
כנסיל כרלוחו וגד וסלי כנפ סנפס וייסוע ננסיל ליהוד סלסריס ולסלי
סנפ סנפס וסנפס סלסריס נטלו סלילינן סחרי עות ייסוע סמחך קך
סוכרי סנפס לנד וסנפס לנד: כאשר דבר לו. (כמנדין יס) כלרלס
לא סנפס לי סלדך: ג) מאת העם. ולא מלח סכסכיס: אמ שור
אם שר. סרס לסי: הורוע. מן סמק סל כרננע סד קל סל יד
סקרין ססללרין: הלחיים. (סולן קלג) עס סלסון דוכסי כסוועת
סוי סולריס אדע ססס יד סלמער (כמנדין כה) ויקס כוועס כיו:
לחיים. סחל סמל סלמל (סלסיס קי') וימער סנפס ויפלט: והקבא.
סנפ סלסס חל קנפס: ד) ראשית דגנך. זו סרווע וסל פייט כה שיפור
לכל כרוסוע נחמו כה שיפור עין יספ אחר מלרעני עין כעס אחר עשטי

רמב"ן

אחי וכלו נחלה כנפס נחלה סמפס סנמיס ונטלה סנפס סנמיס ומסוך סמפס
ויסוע לא סלקו נחלה סלל לסמפס סנמיס כלנד סכן עס סנסיל לכלוחן וד
ולסלי סנפ סנפס וייסוע סנסיל ליהוד סלסריס ולסלי סנפ ענפס וסנפס
סלסריס נטלו סלילינן סחרי עות ייסוע סמחך קך כוכר סלסית לנד
ועסנפ לנד זכ לכוון רשי'. וכבר יסדסתי סמיקר כסמט קדס לי כמחל
סנפס וסממין סכסריס כנסוק כיי יליח ס' סלסיס חל ארן ככנעני סחמי
וסלמורי וסר ויסופי סלר סנפ לסצוחל לסח לך ארן זכס סלכ ורנפ
וסס עיקר נחלה יסרלל ססיס סלרס זכס סלכ ורנפ חלל סנמיס סכסריס

יחלל אחס כעמך סנפול פיי סכניחיס סרוועת ססס כל גנכ לכ וכחי
כי סס כזאח יסלל סמחלל סכול ריזע חופי ונ': ח) אשי ה'.
קדסי סקעס ונטלחו סלנו קדסי סכול סרוועת ונעסרות חלל כסלה
כסרס לא פייט לו כקדס סלוי וסכסרי דסו וככלל לא פייט לו לו סללה
סלר: כקדס סלוי ו נחלה סנפס וליי יודע עס סוה ונטלה לי סלרן
כמנן סעעכר סידן וליך נקלח ארן סנפס עממין וסל כיוון עות סמי
עממין סאורי וכנעני ונטלה סלך לכרות קני וקריי וקדמוי סונו כנעל
כדכרי כני קלוינעוס ס' כספרי ונטלה לך ייהא לו סלנו נחלה סנפס כקדס

לעשות פתועבת הנזים ההם: לא ימצא בך מעביר בגרובתו באש קסם קסמים מעוונן ומנחש ומכשף: והבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל-הפתיים: ברתועבת יהוה כל-עשה אלה ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך מוריש אותם מפנה: תמים תהיה עם יהוה אלהיך: חמישי ב' ו' הנזים האלה אשר אתה יורש אותם אל-מענגים ואל-קסמים ישמעו ואתה לא בן נתן לך יהוה אלהיך: ונביא מקרבך מאחיק פמני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון: ככל אשר שאלת מעם יהוה אלהיך בתרב ביום תקהל לאמר לא אסף לשמע את-קול יהוה אלהי ואת-האש הגדלה

עממי האנז: לא ישחכך בך מעבר ברהוברתה בגרא קסם קסמין מענג ומנחש וחרש: יא ורמון רמון ושאל ברין וחברו ותבע מן מתים: יב ארי מרחק יי כל דיעבד אלן ובדיל תועבתא האלן יי אלהיך מרחק יתהון מקדמך: יג שלום תהי בדחלתא דיי אלהיך: יד ארי ו עממי האלן די את ירת יתהון מן מענגיא ומן קסמיי שמעין ואת לא בן יהב לך יי אלהיך: טו נביא מבינה מאחיק קוטי יקים לך יי אלהיך מנה תקבלון: טז ככל די שאלתא מקדם יי אלהיך בתרב ביומא דקהלא למיטר לא אוסא למשמע ית קל מימרא דיי אלהי וית אשתא רבתא דרא לא אתו עוד לא

מסרה ט לעשות מ"ל כסופנס, מ"ק ומק מנין י מעני, כצרכא ומ"ל כמי מוקף, קסם, ס' מעוק, מ"ל יא ומכ, ל' וחד סבר מצרים, תלל, סכר, אוי' מ"ל וידעני, ל' נבי' ומק, ורע, סכר, יב כסופנס, מ"ל עש, סכר, כסופנס מ"ק ומ"ס, ומכ, מ"ל דמ"ל, לוחס, מ"ל מ"ל כסופנס, ית חמיס, כפ"ס סמל כנס, סלביך, מין כלן פיקסל, די יורס, מ"ל חנס, מ"ל מ"ל כסופנס, מענגים, ג' מ"ו ועי', קסמים, מ"ו ועי', לא סק, י"ט, כן, מלמיל סולי, פירוש לא נאן כן או ולחס נסן לך וגו' לא כן ד"ס, מ"ו כביס, י"ט עוקת ריטי' ופסיקת מ"ק, כמי, ס' יקים, מ"ל, פשטון, ג' מ"ו וגו' כסופנס, טו סוב, מ' דמנין, ככל סכר, סלביך, מ"ל ויסקען כללי (כי סול מל כד ו"ל כסופנס, כדוולס סלל סלילס לוער סלל גרל פשוט כלל), לשמע, מ"ל סכר, סלבי, מ' וקמן וכל סלבי דכר כפ"ס מ"ל כדלס, מ"ל סכר, לוחס, ג' מ"ל.

ת"א לא ימצא בך סכדיין כו קד עקיים ענ פס, מעוין פס-פס, סנחש פס, וחובר חבר פס ט כס כסוינס, ג, ודורש אל דמתינס סכדיין סכ, כי תועבת ד' סכדיין כו, תמים תהיה פמסיס קינ עקיים עני י, אליו תשמעון פשוט ג, נביא מקרבך עקיים ענ פס.

קול יהוה אלהי ואת-האש הגדלה הנאת לא-אראה עוד ולא אמות:

רשי

ח' רבתי

ולסודם לנכך לא תשש כד וכך שם סוף סק כנכרים: (י) מעביר בנו ובתו באש, היל' פערס טעולך שוטם מדורות אש נחלן ועכף, ועשניו נין שחיס: קוסם קפמים, אי זא קוסס סלוחת אש נקלו וזונד אש אלך אש לא אלך וכן כוח לומר (סופע ד') פני געט יסאל ומקל ייד ל' מעוין, (סכדיין סכ) כ' עקיעל לומר אלו נחמי שוטם שחודים שוטם פלוחים יסל לספסיל ומכ"ל אלו חוסוי כעוינס: סנחש, (סכרי) פשו מלס משי ל' סכדיין כדך נקלו נל מידו: (יא) וחובר חבר, (סכדיין פס) טעלכך נחשים או עקרים או שאל סיום למקום סוד: ושאל אוב, אז מעשיות משמו פשוט ומדכר עשמי ועטל אש

הנזים האלה אשר אתה יורש אותם אל-מענגים ואל-קסמים ישמעו ואתה לא בן נתן לך יהוה אלהיך: ונביא מקרבך מאחיק פמני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון: ככל אשר שאלת מעם יהוה אלהיך בתרב ביום תקהל לאמר לא אסף לשמע את-קול יהוה אלהי ואת-האש הגדלה הנאת לא-אראה עוד ולא אמות:

הנזים האלה אשר אתה יורש אותם אל-מענגים ואל-קסמים ישמעו ואתה לא בן נתן לך יהוה אלהיך: ונביא מקרבך מאחיק פמני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון: ככל אשר שאלת מעם יהוה אלהיך בתרב ביום תקהל לאמר לא אסף לשמע את-קול יהוה אלהי ואת-האש הגדלה הנאת לא-אראה עוד ולא אמות:

רמב"ן

הנזים האלה אשר אתה יורש אותם אל-מענגים ואל-קסמים ישמעו ואתה לא בן נתן לך יהוה אלהיך: ונביא מקרבך מאחיק פמני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון: ככל אשר שאלת מעם יהוה אלהיך בתרב ביום תקהל לאמר לא אסף לשמע את-קול יהוה אלהי ואת-האש הגדלה הנאת לא-אראה עוד ולא אמות:

הנזים האלה אשר אתה יורש אותם אל-מענגים ואל-קסמים ישמעו ואתה לא בן נתן לך יהוה אלהיך: ונביא מקרבך מאחיק פמני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון: ככל אשר שאלת מעם יהוה אלהיך בתרב ביום תקהל לאמר לא אסף לשמע את-קול יהוה אלהי ואת-האש הגדלה הנאת לא-אראה עוד ולא אמות:

אמקלום

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵי הַיְטִיבוּ אֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם
 נְבִיא אֲקִים לָהֶם מִקִּרְבֵּי אֲחֵיהֶם
 כַּמִּדָּה וְגַתְתִּי דְבָרִי בְּפִיו וְדִבַּר אֱלֹהִים
 אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֶצְוֶנּוּ: י וְהָיָה הָאִישׁ
 אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרֵי אֲשֶׁר יְדַבֵּר
 בְּשֵׁמִי אֲנִי אֲדַרְשׁ מֵעַתָּה: כ אֵךְ הַנְּבִיא
 אֲשֶׁר יוֹדֵד לְדַבֵּר דִּבְרֵי בְשֵׁמִי אֵת אֲשֶׁר
 לֹא־צִוִּיתִיו לְדַבֵּר וְאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם
 אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא:
 כא וְכִי תֹאמַר בְּלִבְכֶם אֵיכָה גִדַע אֶת־
 הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבַּרְתֶּם יְהוָה: כב אֲשֶׁר
 יְדַבֵּר הַנְּבִיא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יְהִי
 הַדָּבָר וְלֹא יִבֹּא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־
 דִּבַּר יְהוָה בְּהוֹדוֹ דְּבָרֵי הַנְּבִיא לֹא
 תִּגְדַּר מִמֶּנּוּ: ס יֵשׁ פְּרִיכָרִית יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 נָתַן לָךְ אֶת־אֲרָצֶם וְיִרְשָׁתֶם וְיִשְׁבַּתְתֶּם
 בְּעָרֵיהֶם וּבְבִתְיֵיהֶם: ז שְׁלוֹשׁ עָרִים
 תִּבְנֶה לָךְ בְּתוֹךְ אֲרָצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה
 תִּתֶּנְךָ וְשְׁלֹשֶׁת אֶת־גְּבוּלֵי אֲרָצְךָ אֲשֶׁר
 כָּל־רֹצֵחַ: י וְהָיָה דְבַר הַרְצָח אֲשֶׁר־יִנְגַּס
 וְעַתָּה וְהוּא לֹא־שָׂנֵא לוֹ מִתְּמַל שְׁלֹשִׁים:

מסרה ח סיני, מ"ל דבר, ז' ח אקים, ז' כח, מ"ל וכן נקטן. אלוסי, מ"ל יט אלים, נכספי, ארבע, מ"ל סכר, ב יוד, ז' מ"ל וז' ספר. לוי, מ"ל כא וכן, ס' ל"ט פנינול, דבר, ג' ונערין, כב יעל, ספר, זחוק, מ"ל מ"ל פגור, מ"ל י"ב א נכריסס, ס' רפי, ונכריסס, נביא לפני דגם אולי נפח אהל בק לסיק דל, ב שלט ס' מ"ל סנדיל, מ"ל ג סכין, מ"ל ושלט, ז' גבור, מ"ל ימילק, מ"ל לוקס, מ"ל כל, כ"ל מ"ל סנ"ד מ"ל ד וזס, ל"ג ל"ט, טל, ספר, פטעל, ל' ס' גלי, שלטס, כל א' ספר ג' צ"ל, ה יעל, ספר, לטען, ז' וסכר.

תיא והיה ראוי אשר לא ישמע סנהדרין פט. אנכי אדרש טס טס. אך הנביא אשר יוד טס. תבין לך נכסל ק פכוס ט י. לנזם שמה סנהדרין יט. וזה דבר מנוזום מן עמם ט י. בבלי דעת נדריס טס קטל טו טמס ט. ואשר יבא את רעהו ביער נדריס טס קטל טס טמס ט ט.

מסרה ח סיני, מ"ל דבר, ז' ח אקים, ז' כח, מ"ל וכן נקטן. אלוסי, מ"ל יט אלים, נכספי, ארבע, מ"ל סכר, ב יוד, ז' מ"ל וז' ספר. לוי, מ"ל כא וכן, ס' ל"ט פנינול, דבר, ג' ונערין, כב יעל, ספר, זחוק, מ"ל מ"ל פגור, מ"ל י"ב א נכריסס, ס' רפי, ונכריסס, נביא לפני דגם אולי נפח אהל בק לסיק דל, ב שלט ס' מ"ל סנדיל, מ"ל ג סכין, מ"ל ושלט, ז' גבור, מ"ל ימילק, מ"ל לוקס, מ"ל כל, כ"ל מ"ל סנ"ד מ"ל ד וזס, ל"ג ל"ט, טל, ספר, פטעל, ל' ס' גלי, שלטס, כל א' ספר ג' צ"ל, ה יעל, ספר, לטען, ז' וסכר.

תיא והיה ראוי אשר לא ישמע סנהדרין פט. אנכי אדרש טס טס. אך הנביא אשר יוד טס. תבין לך נכסל ק פכוס ט י. לנזם שמה סנהדרין יט. וזה דבר מנוזום מן עמם ט י. בבלי דעת נדריס טס קטל טו טמס ט. ואשר יבא את רעהו ביער נדריס טס קטל טס טמס ט ט.

צויתו לדבר. לכל נתיח לנתיח: ואשר ידבר בשם אלוהים אחרים. אשילי כיון אם סכלס לאקור את האקור ולהסיר את האומר: וזה. נספס ג' עישחן צדי חס (ספרי סנהדרין על) העתכנל עש שלל טעט ועס שלל גלחור לו ואלמר לחכרו והעתכנל נט' ע"ז לכל סכוכס את נסולחו וכענכר על דברי נביא וכענכר על דברי ענל עישחן צדי חמיס סנל' חנכי חרכוס עעמו: (כז) וכי תאמר בלבכך. עמידן חסס לער כעידל חמיס זן פאר ועענכל (יעניס ל"ו) סס כל יני ס' מוטניס ענכנל עסס עסכס וירמיסו עועד וזוס על סעעודי ועל סיס ועל יתר סכליס שלל גלו עס יכסיס צנלס ונלזו עס גלות נדקיסו: (כב) אשר ידבר הנביא. (ספרי) ויאמר דבר. זס עמיד לנל עליכס וחקלו עלל ינל סול חרכר אשר לל דנכו ס' וסרת לוסו ול"ס זז נענכנל על סעעודות סרי סנל ואלמר עטו

קן וכן ונתי סקכסס לרי לונכ ככ: מעטו טלס כל לנדיק עולוס ענל סלולס לל טעמע לו חלל חס ק עועסס סול לך סולס לדיק נעור עון חליכו נכר סכרעל סקקרינ צנעס עענע חיקור סנעוס כרי לגדור חס יסרלל סכל לפי לרך טעס וסינ סמירלל לך נלמר חליו סנעעון: לא תגור סמו. (טס) לל חמוע ענלך חללנד עניו סוכס ולל סירל לפענע עליו: (ג) תבין לך הדרך. פקלט פקלט סיס כסוד על סרעס נדריס: ושלשט את גבול ארצך. סיסל חסלנל סנכול עד סכיר סללסוס על פיר פקלט כעיסוכ ססלך עיס מענכ עד ססיס וק עסיסיס לסליקי וכן מן סעלסיס עד סנכול ססי מל חרן יסרלל: (ס) תרחה ידו. טענל לסכל סוכנן על ספן וסכנוו סממרינ יקיס לטון ועעסס ידו לסכל ענל סכרון על ספן (עשאלל ז' ו) כי עענן סקקך סכנן יונקן חרי סכרוסי סוכריס: תשל

כל חסר יענכר יי חליכור וחס חרכר חליכו חס כל אשר ידבר יי חליכור חליך וטענע ועסינו חו קנלו להאמין כנניחו ולטענע ולעסות חס כל אשר יעס עס על יס ולכ חמר כנלן נביא מקרבן חלסיך כונוי יקיס לך יי וחלמינ ט כלסל חסס חלמינ זי כי ק חללל לסיס דברי ססס עעכס על ידי וטענעו חליו חס כן סלמינ גס ק נעלר סנכיליסיס סכליס חסרי כי כונוי כווסס חס עעס סינינו אשר דנכו להאמין כנניל

רמב"ן
 וכן לענכ לסס לזוחוס ויחק ססיפס טלללס סס לזוחוס וקסלחס סולחו לטענע מענע מענע כלמינל וחס חרינ חלינו וטענע ופסינו גס כן לזוחוס עולס וסיסי טעס וחס כנו וחסס וכל נניח. חסס כנוך כלסר סינינתי סס: (כ) ואשר ידבר בשם אלוהים אחרים. אשילי כיון חס סכללס ללסוכר חס האקור ולסמיר חס סמוער יוסח נספס לטון כרי מקסרי. ולין סמין לער טלס כל אשר ואלמר נעלמי וסס פסוד לוער ל

(א) ארבע עשרה יום יתקיימו: (ב) תלת קריין תפלוסין לזון בנג' ארבעון דיי אלהון ותיתבון בקרייתו ובביתו: (ג) תלת קריין תפלוסין לזון בנג' ארבעון דיי אלהון ותיתבון בקרייתו ובביתו: (ד) תפלוסין לזון ארבעה ותתלתון תת תחום ארבעון דיי תתקיימו: (ה) אלהון דיי למצורק לתמן גל קטולא: (ו) דין הילכת קטולא דמצורק לתמן דיי תיקטול תת ארבעה בלא מתפוזן ליה דהוא לא נער ליה סגא סאקטא: (ז) ופאן דעליל עט תבירה בחורישא למקטע קישין חרדית ארבעה בסיקוריא למקטע קיסא וישמוט פרולא מן קתא וישפח תת חרביה ויסות דהא מצורק לחרא מן קריתא מסגיא דאלין יתדי:

והוא יתן לו ויתקין את המלך: (יה) נביא מקום לדון מביני אחרון דהת קדשא גיה קתקד ונתן מתנפי נבואתי בפנימי וימליל עמרון תת קל דאסקרייה: (יט) ויהי נבוא דלא קבל מתנפי נבואתי וימליל בשמי שמי יציע מניה: (כ) גרם גבי שקרא דירשע למללא מתנמא בשמי תת דלא מקדתיא למללא דיי וימליל בשום שעות עסמיא ותקטול נביא דהוא בקימא: (כא) וארם פיקרן גרעתיבון דיקרין גידע תת מתנמא דלא מלליה י: (כב) מה דמליל גבי שקרא בשמי דיי ולא יתני מתנמא ולא יתקיים דהא מתנמא דלא מלליה י: דקדמא מלליה גבי שקרא לא תתקין מניה:

דיעול

בעל המורים

הוכיחו וכו' כדליתא בסיקסא [ועי' ילקוט נביאים כח סק"ט]: (א) ותלמם ז' בסיקסא. דין וליך (ט"ז ד) ותלמם חכר עמור. כעו לעם טעמיו דק יידיס גלם

מלם פ' לומר ששעשה לשלחם ושמעו עליכם ע' וקאי. גם כלשר ישאלו ישאלו נביאים יוסן להם נביאים: (יח) נביא לקים להם נבי' והו יכמיהו. זה הוכיחו חם

אבן עזרא

רמב"ן

(טו) כמנני. שהוא נביא הסם לא מנמס: (יט) אנכי אדרוש מעמו. והכ עינתו זידי עמי' והכר האיש אשר לא שמע אל דברי הנביא שאמר ככני לא וסם כעון דדבר ה' וכבר היה הנביא 'מרע: (כז) אשר ידבר הנביא. ג"כ דברי ירמיהו "בנה דבר הנביא בזמן שיאמר. ואמר סכסלים לנאך דברי העובדים עמי גלחך ויאף דך ע"ז כזיכר עלה שפך דם נקי גלחך והעמם עתהיה אלךך טרורה תמוענת המעונני. גם לא תהיה טעמא דסם נקי: (ג) תבין לך הדרך. לסימט ספרים בעמקס טיסא דרכו מוכנת ומיוענת: ושלישת. תחלק אלךך לטלמם או חמס בטליסית סלךך: (ד) את רערו. עם וכן דעים: (ס) ותרדה. עננין טעמל והקל דפי

לי עתהכר גמלות הלולג שיחא טייז מיהא כי זה פסוק ולאס לומר שחעשו ק לעצור לשקוף הוא אם כן זהו נביא השקר המתנבא לעצור ע"ו ואחילו אשר כן נבאם הסם הוא נקבל אלל הענין שיאמר לחיתי עמור כי הוא האלמים והוא מליס עלה ללכול כער חקר וכן אם יגיד נבאם כי כזה וזה עמיד לסימט עמאמר שיאמר כי הכענז הסוף הוא סלומר ועמס מדנר ועמקיים יועת חנק ולכך אשר בגמרא המתנבא נבאם ע"ו כגון נילי העכל וסם טע"ז לומרים טכעכל הוא האלמים כמו טכחז אם י"י הוא האלמים לכו חסרוז ואם העכל לכו חסרוז וכו' מתנבאים זו עלה והללם וימך טעם זיד העלך דעמס לומר טכעכל הוא סלדון אשר לו טעם הככר הזה וכו'ו שיתן רעות גלעד זיד אסאז: (כח) וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הרבר אשר לא רברו י"י. עתידים אחס ללאמר כטיבא טעניא כן עמור ומתנבא סכס כלי צימ י"י מוטעים מעכלה וירמיה עומד וטוח על העמודים ועל הים ועל יתר הכלים עלה גלו עם יכמיה צבלה יוצאו עם גרות לדיקור לזון דע"י מקפרי. והדעם הים עעמי עלה אשר ולא סלומר צלצך והוא כמו טכחכתי כי הטרורה טידי גרמזים העמד להיות אלל עיקר סכחז לומר איכס דעו אם הדבר אשר לא דצרו טעם טכחכז המתנבא הזה וזהו כי כאשר לא יצאו הדבר אז ייונת כי לא דצרו טעם ולא חבור עעמי עמרי טכעמו או עמרי אום טכחן וזה סלומט וסמועם וכן סיס להם לשלול איכס דעו הדבר אשר דצרו י"י טכחסידי לטעמו אליו אלל זו חטורה לטחי טכחלות כי צבל נביא נטעם לדבר טכחמד להיות ואם יגיד ולא נה דעו טכחז צלל עקר ויועם ואם צל ינא ככל סכס הוא נאמן לנביא ל"י וטכחסידי לטעמו אליו צבל אשר ילום נבאם י"י כמו טכחמד אליו טכחמדן ואחילו לעצור על דברי חוריה לפי טרך טכעס כגון חליבו צכר הכרמל זה עמס' כעוני כמורך טכיהס דכחילס נאמן לנביא סכס או צלוח ומועם כענין טכחמד רעט סלומטם לנביי טעם ויאמן טעם או שיגיד העמד להיות ויצא טכס' זה אום וכך אמרו צכחכט ככחדקך וסמועם על דברי נביא יתפאו זידי עמיס דכמיז חכני אדכוש עעמו ואמרינן וענא ידע דליענש דיכס ליה אום והא מיכה דלח יכס ליה אום וליענש היכא דמוחק טכחי דלי לך טעמא סכי אכרסס צכר סמריס סכי טעמ עליה יתק אליו צכר הכרמל. היכי טכחכין עליה ועצדין טכחמי טרן אלל סכי דמוחק טכחי. וע"י כחז צכר נטעו טכחס צל להוילא צכחט מכל העלות לא חטעמ לו אללם אם כן הוא מועטס לך סכחז לדיק נעור כגון חליבו צכר סכחכל לפי טרך טכעס לך נאמט אליו טכעמו. וסמי' זה חליבו ככון צעמי טכח סכחכטס סכחז לדיק גמור אלל סכחז נביא אומט מוחק לכל כעס טכחקיים לומר עמידות וצלו והוא סלומט סלו כמו סכחכר צכרסס סכחז. או צכחכט טכעסס סכחכטס חלס טכחכטס ופולי נכחון דע"י צלדיק נעור לטס סכחכט סכחז רכינו עטס צכחכטס יקודי חטורה כטעמלשין אום הנביא נוחקין לו אום ומוטס כדי טידינו טעם טכחכל טלמו צכחטם ולל כל סכחכטס אום ועמסם מלעינין אומט סכחז נביא אלל אום סכחכטס יודעים זו מתחלה סכחז לחאי לנבוטס צכחכטס וצכחכטסו טכחכטסו צכחן על כל צרי גילו ויהי מעלך דרכי סכחכטס וצכחכטסו ופרישטתה ואחר כך צל ועטס אום ומוטס ואמר סכחכל טלמו עטרה לטעמו ומנוט סכחכמד אליו טכחכטסו ואסכר טיטעסס אום או עוטס ואינו נביא חכ האות יס לו דצרים צנו וטע"ס כן עטרה לטעמו לו סכחכטס ואלס גדול הוא וטכס ורלוי לנבוטסו עעמידין אומט על סכחכטס כמו טכחכטסו למחוק הלין על פי טכיס עדיס וטע"ס סכחכטס סכחכטס ואללו עעמידין אום על כטחכטס דצרים אלו וכויללם טעם נאמט סכחכטס לה' חליבו ונאמט סכחכטס יכלס לעימס וס' חליבו ללצז: (ח) כי יברית י"י אליהך את דגום ונ' שלש ערים תבדיל לך. גם ז עטס עמור' טככר ליה צס ועמס סכחכטס לנאך מעטמיה כי אשר וירטחס ורעטסם צכחכטס ללמד עלה נכחסיי צס אללם ללאמר ירוטס ורעטסם וכן עטס יתעמט. וסכחכטס סכחן לך הדק שיכו פרישטתס מעטכטסו' לחוכס וטיכחכז מקלט מקלט על טכחכטס סכחכטס וסכחכטס וטלמט אום גמול אלך וסכחכטס

פירוש על אבן עזרא

וישן סלום לכחמו וישלח לו וכו' ויך מללו וישלחו סכחכטס ויכחו (ט"ז כ' ל"ו). 'כע"ס ויכר אום מלך ישראל כי סכחכטס סלום (טס סכחכטס חלס). 'כע"ס סכחכטס אום ינא לטלום צכחז דבר סכחכטס ידע סכחכטס אום סכחכטס ד' צכחטס (ירמיה כ"ס ט') ופי' צכחז דבר סכחכטס זכון שיאמר. ל"ל כלשר אשר סכחכטס כן עמור סכחכטס צכחז טכחכטס ימיס ח' עמיז אל סכחכטס סכחכטס (טס סכחכטס ג'). ח"י' כל סכחכטס סכחכטס לטלמט סכחכטס סכחכטס כדי טכיהס ידוע לחיח עמין ילכו אומי כל טכחז כי לא ילכו כי אם אל סכחכטס

ספורנו

(טז) איכה נדע את הרבר. כטילה לטעם חיוו מליס כגון חליבו צכר הכרמל ויסמוע סכחכטס ירישו צכחטם וזהו אם סכחכטס לטלמט אום סכחכטס ינרן ולטעמו טס עד טיטענרו כל טעם: (כז) ולא יהיה הרבר. כי אומטם לא חטכטס מליס חמי' לטעס לטעמון אם לא יהיה עמס אום אום כמו טכיס צכחכטס צכחכטס הידן וסכחכטס טומט ירישו. וצלחיליו ירידח סלמט מן סכחכטס. אומטם מליס סכחכטס טכחכטס אל רככו סכחכטס מל סכחכטס לטעמו עיל. כמחז טידי כי דצ' ס' הוא למיך טעמט כלשר עמין: (צ) שלש ערים תבדיל. אשר טכחכטס ענין סכחכטס וסכחכטס וסכחכטס סכחכטס סכחכטס סכחכטס על סכחכטס וסם סכחכטס ערי מקלט וצכחכטס סכחכטס וסכחכטס סכחכטס על סכחכטס וסם כי חלל למלמטס כי מקרז אל עיר וכי חלור. וסמועל על סכחכטס וסכחכטס יסדיו וסם עמיז עגלה ערופס:

פירוש רשב"ם

לא יהיה הרבר ולא יבוא. וכו' שאין תשובה ומעשים טובים שינחם הקב"ה בשבילם הרי חזקה תפלה העולה לו. ולצתה כי שבו מדרכם הרעה: (ג) ושלישת. מן ירושה.

ואם יראה הרבר ולא יבוא. וכו' שאין תשובה ומעשים טובים שינחם הקב"ה בשבילם הרי חזקה תפלה העולה לו. ולצתה כי שבו מדרכם הרעה: (ג) ושלישת. מן ירושה.

עצים ונהלה ידו בגרון לכתת העץ ונשל
הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת
הוא יגוס אל אמת הערים האלה וחי:
סן ירדה גאל הים אתרי הרצח כי יתם
לבבו והשיגו כיריבה הדרך והכהו
גפשו ולו אין משפט מות כי לא שגא
הוא לו מתמול שלשום: י על כן אנכי
מצוה לאמר שלש ערים תבדיל לך:
י ואם ירד ידוה אלהיך את גבולך
כאשר גשבע לאבתך ונתן לך את
פלדאריך אשר דבר לתת לאבתך:
י כרת שמר את כל המצוה הזאת
לעשתה אשר אנכי מצוה היום לאתה
את יהוה אלהיך ולקבת בדרךיו כל
הימים ויספת לך עוד שלש ערים על
השלש האלה: י ולא ישפך הים נקי
בקרוב ארצה אשר יהוה אלהיך נתן
לך נחלה ויהי עיך דמים: י
י וכיהנה איש שגא רעהו וארב לו
וקם עליו והכהו גפשו ומת וגם אל
אחת הערים האל: י ושלחו זקני עיר
ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד גאל
הים ומת: י לארתחום עינה עליו
שש י לא תפיל גבול העץ אשר גבלו
אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה: י

עם חברה בחרש לא למקן אעין ותתמך ידה בפרק
למקן אעין וישתלח פרקא מן אצא וישכח ית חברה
וימת הוא יערוק לחדא מן קרניא האלין ויתקום: י ודילמא
ירדוף גאל דמא בתר קטולא ארי יתם לבה וירבקה ארי
תקני ארדא ויקטלה גפשו ולה לית חובת דין דקטול ארי
לא סני הוא לה פתמלי ומדקמדה: י על כן אנא מספקך
למיטר תלת קרוין תפוש לך: י ואם יפתי י אלהיך ית
תחוקך כמאדי קיים לאבתך ויתן לך ית כל ארעא די
פלד למתן לאבתך: י ארי תפוד ית כל תמקדמתא דא
למעבדה די אנא מספקך וימאדין למרחם ית י אלהיך
ולמהך בארזן דתקנו קדמיה כל ימיא ותוסף לך עוד
תלת קרוין על תלת אלין: י ולא ישתפך דם זבי בגו ארעה
די י אלהיך יתב לך אחסנא ויהי עיך חובת דין דקטול:
י וארי ידו גבר סני לחברה ויתכן לה ויקום עלוהי וישתנה
גפשו וימת ויערוק לחדא מן קרניא האלין: י וישלחו סבי
קרחה וירדון יתה סתמן ויתנו יתה ביד גאל דמא וימת:
י לא תחום עינה עלוהי ותפלי אשר דם זבי מישך אל
וייטב לך: י לא תשני ותחוק דתברך די תחיש קדמיה
באחסינתך די תחום בארעא די י אלהיך יתב לך למידתה:
י לא יקום סהיד חד בגבר לכל עינן וקבל חובין בקל חמ

מסדה זכרון. ל. לכח, סקר. ונשל, ג. י. יס, ג. א' קצן ז' פחם מלכ.
והשיגו, מ"ל. מלא, כל מי סקר. תמוז, מ"ל. גמ"ד. שלשום, ז' מ"ל. צפורה.
ז סגדיל, מ"ל. מ"ל. ח גבלך, סקר. ונתן, מ"ל. מלכ ז' מ"ל. דין פי מירושו כג יתם
נפון לך וכבר סכסכי ד"ל. מ לעשם, סקר. וללפ, ל'. ויכפס, קדוש. על
סגמ, ל'. יולל י"ז כ"ט. דס, צפמס. יא וכי, ד' ל"ט גמיסל. סאל מ'
גלי' מול דעשעין סללס. יב וצמ, מ' נקתן. סטוס, מ"ל. דס, ז' ונפמס. ויז, מ'
מ"ל. יד סקינ, דס נקתן ומ"ל. גבול, מ"ל. גבול, ל'. כשכוס, ס'. סמל, סכיס
צפמס. מו עד, ז'. מדיס, י' זצין מפלשעין קדמס ימיר סוס וסקר פלס פניא
סקר סוס רסיר מלס.

י"א העין נכסו. ונשל הברזל סס פס. ומצא את סס מ פלכין ל. הוא
יתום נכסו ז. ולו אין משפט מות סס י. כי לא שונא הוא לו סס. והרב
לו כשונא מן קדש עה מן סכסכין פס. ושלחו זקני מפיסי. לא תפיל גבול
רעך צנח סס דהס ח. לא יקום עד אחד באיש סוסס לס סכסכין ל.

יבערתם רסדהנקי מישראל ויטוב לך: י
ראשנים בגחלתך אשר תגחל בארץ
לא יקום עד אחד באיש לקלעון

(ו) נשל הברזל מן העץ. (מכות ד') יש מנכוחינו לומר כי נשל
הברזל מקטו ויש מוסס לומר כי שיל הברזל לנחיקה מן העץ המתקע
ויסל נחוס וכרס: (ז) מן ירוך גואל הים. לכך אני אומר לכבין כך
דך ועני עקלט דכיס: (ח) ואם ירדויב. כאשר נענע לחם לך ארץ
קני וקניו וקדשו: ויספת לך עוד שלש. סכי חפץ פלג ענענר סכדן
וטלס סנלכין כענן וטלס לפחדי לנל: (י) וכי יהיה איש שונא לרעהו.
על די סנלחו סוס גל לידי ורדו לו מנלן אערו עכר אדס על מוטה
קלס קוסו לעצור על מוטה סעורס לפי סענר על לס סנלס סוסו לנל
לידי ספכית דמיס לכך נלמר כי יסיס איש שונא לרעפו וגו' ססיס לו

רמב"ן
והסוף עוד לנענו סססס כחו סלמכ וסכר ינל סל סכסו צינר ונ'
ונדעמיס דכיס סדכסו ככוחיס צעמס: (ס) ואם ירדויב י' אלהיך
את גבלך. סכסס סו עמיד. וכבר סוכרתי עוס צעמס כלס סכני כי

לסכוס וכי יקי' איש ורדו לרעפו וסכסו נסס: (ז) לא תחום עינך.
(סכסי) סלל סלמכ סכסכון ככר סכסו לעס סלו סוכרי סל סז וסנללו
סמי יסרלליס סכוסיס: (י) לא תפיל גבול. נלון (יסמיס ענ) סכוסו
סלסור סעסחיר סימן סלוקת סקרקס לסלסור נלון סדס סכיו לעמן סכסיו
סל סלו וסלל ככר סלמכ לל סנלול פס סלמלוד טיכר לל סכיו סלד על
סעורק ספוס סככו סעורכ צנ' ללון יכול סף סנולס לללן סלמלוד טיכר
גנלסלך סלכ סנלל וגו' סללך יסרלל סוכר צמי ללון סולס לללן איש
סוכר סלל ספוס לל סנלול: (מ) עד אחד. (ססיס ז) סז גנל סכ כל
עד סנמורס עמיס סללל סס כן פכס לך כו סלד: לכל עין וכלל סלמל.
לכיס

מחשלת סכר כי יכיס י' סלסך סל סכוס סלכר י' סלסך נלון לך וגו'
יכחז לבל סעסעס גויס סלכר יכיר ככל מקום וכן יסלר סליסס ונלל סל
כגויס סללל סעמך ונרעעס סכויס סללל וסוכרס י' סלל כל סכויס
סללל

דוֹמָלָשׁ

עַם חַיִּים לֹא יִשְׁמַע לְהַתְּנֵיף מִקְדָּשׁוֹ לְמִקְדָּשׁוֹ וְיִתְקַן בָּהּ בְּשִׂיקְרָא לְמַעַן
 קְדֻשָּׁתוֹ שֶׁנִּשְׁמַע מִמֶּנּוּ מִן הַבְּרִיחַ וְיִשְׁמַע מִן הַקְּדוֹשִׁים וְיִתְקַן מִן קוֹדֵמָה
 הָאֵלֶּיךָ (י"ד):

וְעַל־כֵּן יִדְרֹךְ תְּבַע אֲרָמָא בְּרַח קְטוּלָא אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ בְּעַקְרֵיהּ
 וְיִתְקַרְבֵּי אֲרָם תְּסִי אֲרָמָא וְיִתְקַלְעֵיהּ נִפְשָׁא וְלֵיהּ לֹא אֵת חוּבָתָא דִּין וְיִתְקַל
 אֲרָם לֹא כְּמִי דָּהָא לֵיהּ מֵאֲתַתְּלֵי וּמִתְקַמְבִּי:

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

נח

יַחַד בֵּן עוֹדָא

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

בעל המורים

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

אבן עזרא

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

רמב"ן

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

פירוש על אבן עזרא

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

ספורנו

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

פירוש רש"י

וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)
 וְעַל־כֵּן אֲרָם יְרַח עֲלֵיהּ וְיָרַע (ז)

ולכל חפאת בכל חפאת אשר יחטא
 על פי | שני עדים או על פי שלשה
 עדים יקום דבר: כ כייקום עדתהם
 באיש לענות בו מרה: ז ועמדו שני
 האנשים אשר להם הריב לפני יהוה
 לפני הבהגים והשפטים אשר יהיו
 בימים ההם: ח ודרשו השפטים היטב
 והגה עד שקר העד שקר ענה באחיו:
 י ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו
 ובערת הרע מקרבך: יא והנשארם
 ישמעו ויראו ולא ינסו לעשות עוד
 כדבר הרע הזה בקרבך: יב ולא תחוס
 עינך נפש בנפש עין בעין שן בשן יך
 ביד רגל ברגל: יג כ כרתת
 למלחמה על איבך וראית סוס ורכב
 עם רב ממך לא תירא מהם כיהיה
 אלהיך עמך המעלה מארץ מצרים:
 יד והיה בקרבכם אל המלחמה ונגש
 הכהן ודבר אלהים: יו ואמר אלהים
 שמע ישראל אתם קרבים היום
 למלחמה על איביכם אליהך לבבכם
 אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו

די יחטא על פי שני ותרין סהדין או על פי שני תלתא סהדין
 יתקום פתגמא: טו ארי יקום סהדי שקר בנבר לאסהדא ביה
 סמיא: יז ויקומן תרין גברין די להן דינא קדם יי קדם
 דינא ודינא די יהוה בדינא האנון: יח ויתבעון דינא יאות
 והא סהדי שקר סהדא שקרא אסחד באחודי: יט ויתעבדון
 לה כמאדי חשיב למעבד לאחודי ותפלי עבד דביש
 מבינך: כ ודישתארון ישמעון וידחלו ולא ינסון למעבד
 עוד כפתגמא בישא דרין בינך: כא ולא תחוס עינך נפש
 חלף נפשא עינא חלף עינא שגא חלף שגא ידא חלף ידא
 רגלא חלף רגלא: כב ארי תפוק לאגחא קרבא על בעלי
 דבבך ותחזי סוסון ורתפון עם סני מנה לא תדחל מנהון ארי
 יי אלהך מימרה בסעדה דאסקה מארעא דמצרים: כג ויהי
 כמקרבכון לאגחא קרבא ויתקריב דינא וימלל עם עפא:
 כד וימר להון שמע ישראל אתון קרבין וימא דין לאגחא
 קרבא על בעלי דבביכון לא יזוע לבכון לא תדחלו ולא
 תתבדחו ולא תתברון מקדמיהון: כה ארי יי אלהכון דמבר
 קדמיכון לאגחא לבן קרב עם בעלי דבביכון למסרן יתכון:
 וימללן

מסרה דנך חין כלן סקסל. טז לפנות מ"ל. סקס, מלכע כי הוא ש"ד ולס פעל ענה.
 וזני סלמיס, ד' הכיב, ז' נפוש, יח השפטי, ד' היטב, י"ג וספסר מינין. יט ונפשיס,
 מפ"ל נגד כללי דקדוק. זמס, כמ"ס נפסס. כ וירלו, כסד י"ד כל' שולס.
 יסמ, ז' סד"ס. לעסום, מ"ל. כא ולא, י"ז ר"ס כסימל. ססום, מ"ל. כ"ג, ו'
 סמך כלי. כ"ד, הי"ד נקמן כדן כמכד. כה א סיבין, ז' ח' ד"ס. ודלית, כול'
 כגימל. לא מירל, ו'. המעלה, ז'. ב כקרבכם, ככ"ף וסרי"ס כק"ס והא קל.
 ג חלכס, ח'. קרבים סייק ומ"ל מינין. איניכס, כו"ל וסו' ועלי. יך, מלכע.
 סילכ, מ"ל. סספון, ז'. ד ססן, כו"ל סד"ח.
 ת"א על פי שני ספסיס קינ ר"ס כל יצונס קל טפס ג לא גינין ל קדושין
 סו כמרס קע סכסדין ט. יקום דבר קמל ט כמרס נו. לענות בו. מנח
 ס. ועמדו שני כמרס קכס סכסדין ו יס טעונס ל. ודרשו סכסדין ט.
 והנה עד שקר קי' מס מכות ס. ועשיתם לו כאשר זמם כמכות נב ל קמל
 ס כד מד סס סכסדין י כל ג מכות ז ס סולין יל. ובערת הרע סקרבך קמל סס
 סכסדין טס. והנשארם סכסדין סס. והנשארם ישמעון ויראו מכות ד.
 נפש בנפש סס ס. יך ביד כמכות נכ. רגל ברגל קמל מד. והיה בקרבכם
 אל המלחמה מכות זמ. והבר אל העם טס טל. ואמר אליהם טס. אל
 יך לבבכם כו' ד' אלהיכם טס.

מפניהם: י כי יהנה אלהיכם ההלך

לכיון שזכו נעשו על עדותו לא עושה גוף ולא עושה עומן חזל קס הוא
 כענוע (ספרי). אמר לזכרו חן לי ענה סהליתיך אמר לו חין לך
 לדי כלום ועד חסד מעיד שיש לו סייב להשבע לו: על פי שני עדים.
 (גיטין ע"א) ולא שיכחצו עדותם כזנחת וישלחו לז"ל ולא שיעמוד תורגמן
 בין העדים ויזין כדכייס: (סו) לענות בו מרה. דבר שאינו סכוסך
 סעד סזס עכל סעדוס חזחס כילד סלמרו להס והלא עמנו סייחס חזחו
 סיוס כמקום סלוי (ספרי מכות ס) (יז) ועמדו שני האנשים. (טעונות
 ל) עדים סכחצו מדבר ולמד שאין עדות כנשים ולמד סלריכין להעמד
 עדות עומד: אשר להם הריב. חלו כעלי כדין: לפני ה'. יכי
 דועס להס כלינו עומדין לפני כמקום סלחמר (סללים סז) כקרב חללים
 ישמון: אשר יהיה בימים ההם. (ל"ס כ"ס) יתסם כדוכו כעסולל כדוכו
 לךך חסס לכהת כז כמד: והגה עד שקר. כל מקום סלחמר עד כנשים
 סכחצו מדבר: (יט) ודרשו השופטים היטב. על פי המחיצון חזחס
 סנדקיס וסוקריס חס כחלים להיעסם כדריסה וכסקריס: (יט) כאשר
 זמס. ולא כאשר עשס מלחן אמרו ככנו חין ככנין (מכות ס): לעשות
 לאחיו. מס מ"ל לחסיו למד על זומני כח ככן כסולס סליין כדריסה
 חלל כמיחס כענוע סזיס כמק סלחמר (ויקרא כה) סיל כזלס סמדך סיל
 ולא כועלס לךך כלמר כלן לחסיו כאשר זמס לעשות לחסיו ולא כאשר
 זמס לעשות לחסיו חלל ככל סלך מייחס ססוס סכחצו חסס לחיס חומני

עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם: ודברו השמרים אל העם לאמר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית־חָדָשׁ וְלֹא הִנְכוּ יָדוֹ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פְּזִיזוֹת בַּמַּלְחָמָה וְאִישׁ אֶתֶר יִהְיֶנּוּ: וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יָדוֹ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פְּזִיזוֹת בַּמַּלְחָמָה וְאִישׁ אֶתֶר יִחַלְלֵנוּ: וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לָקָהּ יָדוֹ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ פְּזִיזוֹת בַּמַּלְחָמָה וְאִישׁ אֶתֶר יִקַּחנָה: וְיִסְפוּ הַשְּׁמֵרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ תִּירָא וְרָךְ הַלֵּבב יָדוֹ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת־לֵבָב אַחֵיו כִּלְבָּבוֹ: וְהָיָה כִּבְדַלַּת הַשְּׁמֵרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וּפְקָדוֹ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֵאשִׁי הָעָם: ׀ שְׁבִיעִי אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: ׀ וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם תִּעֲנֶנּוּ

ה' וימללון סרכיא קדם עמא למימר מן גברא די בנא ביתא חדתא ולא תגבה ידך ויתוב לביתה דילמא ימות באנחא קרבא גבר אחרן ותנבנה: ו ומן גברא די נציב פרמא ולא אחלה ידך ויתוב לביתה דילמא ימות באנחא קרבא גבר אחרן יחלנה: ומן גברא די ארס אתתא ולא נסבה ידך ויתוב לביתה דילמא ימות באנחא קרבא גבר אחרן ישבנה: ח ויספון סרכיא למללא עם עמא וימרון מן גברא דחל ותביר לבא ידך ויתוב לביתה ולא יתבר ית לבא דאחתי קלבה: ט ויהי פד ושעון סרכיא למללא עם עמא וימרון דבני חילא בריש עמא: י ארי תקרב לקרתא לאנחא (קרבא) עלה ותקרי לה מלין דשלים: יא ויהי אם שלום תענגך ותפתח לך ויהי פל עמא דמשחבה בה דהון לך מסקי מסין ויסלחנך: זח

מסרה להעיס, מ'ו וי' דקרי וכסי. ה' סכס, ל'. ויט, ט'ו דכפין לרופין סקין סמלס וס'ו, ימכנו, סיר'ל' נכסס וסר'ס'ס כסול. ו' שש, מלכע מלכ כנסכ. ויט, ט'ו, ימלכט סיר'ל' כסול וסר'ס'ס נכסס. ו' ויט, ט'ו, ח' סירל, ט' סל, ל'. יט, ט'ו, סלכט, ט'ו, ט ככלס, ל' סקר. נכסוס, ל' ויט, ט'ו, נכסס, ל' ויט, ט'ו, יא שגוס, ט'ו וססס, ל'.

זח
 זח דברו השומרים עם גד. לאמר מי האיש עם נב גד. ולא חנכו עם. ומי האיש עם נב גד. ומי האיש קוטה עם נב. סן ימות קדושין י'. ויספו השומרים קוטה נב גד. ומי דאיש עם גד. ורך הלבב קוטה גד. ולא ימס את לבבו עם גד. ויהיה כבלות עם על.

כִּי־תִקְרַב אֲעִיר לְהִלָּחֵם עִלֶּיהָ וְקָרָאתִי וַתִּתְהַה לְךָ וְהָיָה בְּלִיָּהֶם הַגְּמֵצֵאֲכֶהָ

סופו של וסלו פשו: הולך עטבס. זה עטבס סלרון: (ס) ולא חנכו. לא דר ט. פתך. לסון סססלס: ואיש אחר יחנכנו. ודבר של ענמח ססו סול א: (י) לא חללו. לא סדלו עקב סרביעית סססירוח ססוין לאכנן ציהסלים או לסלנן דעיים ולאכול דעיים צירוסלים: (ס) ויספו השומרים. (קוטה ט'ו) לנכס נאמר כאן וקטו עוסיטין אז של דברי סכסן סדכר וסעמיס מן עמא עסלאל עד לסופיע סלכס ומי סלסס ומי וסלסי כסן סדכר וסופר עסמיס זה סופר סדכר וסופר עסמיס: וירא ורך הלבב. רני עקיבא סופר כסעמיס סלסי יכול לעמוד סקרי ססלססס ולרלוח סרס סלוס רני עסי סגלילי סופר סירל עסביעות ססיוו ולסן סלס' לו סורס לסופר על ציט וכרס ולסס לכסות על ססורס

לדבר אל העם מי האיש וירא. על דעת רני יוקי סגלילי כסטר סניס סכסן סססס יסיעסס ולל יסקר עסס אית כסאי סיעססו צו סלדקיס וססיוו ססוסריס אס סירלס עסביעות סנידס ולכן חללס ססורס לסופר על ציט וכרסו ולססו לכסות על סלסרס ססורכן סנייל סעביעות ויכיס ססס מן יעוס ססוס יסססו סלצו כן ויטס. ועל דעת רני עקיבא סול כסעמיס כי מי סירל אסר ססססס סכסן סיינו צוסס ססס כסלוי ולל יעסס לו ססס: ועסס ורך הלבב. סלסינו ססעסו לרלות מוכס סרס וכרס כי סירל סול אסר לא יעסס ויסזיר אוחו עסמי ויעסו סססו וכן סלצו עסר סולס סעסו כי יטס או יסעקס. וסמר צירוסלני ססלס לריכיס לסצינו דלסי לרדיססס כלומר סיינוו דיס על סביט ועל סכרס וסלסס למי עד סלצו וזו יסן לו רעות לסופר וכן סופר גס לרעס רני יוקי סגלילי סלרך לסצינו דלסי על סעביעות סנייו ולולי כן סיו סרביט ססס ססורס סעסוט סקר סלל לרדרי רני עקיבא סרלות סלל סלך יסל לעמוד סקרי ססלססס ולרלות סרס סלוסס אסר סלך סררך לסצינו דלסי סעמיס עמו. וסו וסקרו שרי צבאוס ברשס העם. כי ססורס סלס כדך סלך וסעסס סססיס עם יסלוי ססססר וסין סססן לסמו לסמו סססו סל סולס זולסי כסטר אן סס דך ססללס אסר' או לסרדיע ססו לרני לעמיס כסטר סיס סקריעס יס סוק וכיולל צו: (ס) ולא ימס את לבבו אחריו. עסלו סעל סלסוס גדלות עוטת לא סעסס סלל יענע

כִּי־תִקְרַב אֲעִיר לְהִלָּחֵם עִלֶּיהָ וְקָרָאתִי וַתִּתְהַה לְךָ וְהָיָה בְּלִיָּהֶם הַגְּמֵצֵאֲכֶהָ

רש"י

כִּי־תִקְרַב אֲעִיר לְהִלָּחֵם עִלֶּיהָ וְקָרָאתִי וַתִּתְהַה לְךָ וְהָיָה בְּלִיָּהֶם הַגְּמֵצֵאֲכֶהָ

כִּי־תִקְרַב אֲעִיר לְהִלָּחֵם עִלֶּיהָ וְקָרָאתִי וַתִּתְהַה לְךָ וְהָיָה בְּלִיָּהֶם הַגְּמֵצֵאֲכֶהָ

כִּי־תִקְרַב אֲעִיר לְהִלָּחֵם עִלֶּיהָ וְקָרָאתִי וַתִּתְהַה לְךָ וְהָיָה בְּלִיָּהֶם הַגְּמֵצֵאֲכֶהָ

יהוה לך למס ועבדך: יב ואם לא
 תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה
 וצרת עליה: יג ונתנה יהוה אלהיך
 בידך והבית את כל זכורה לפי חרב:
 יד רק הנשים והטף והבהמה וכל אשר
 יהיה בעיר כל שללה תבז לך ואבדת
 את שלל איבדך אשר נתן יהוה אלהיך
 לך: טו כן תעשה לכל הערים הרחוקות
 מסך מאד אשר לא מערי הגוים האלה
 הגה: טז רק מערי העמים האלה אשר
 יהוה אלהיך נתן לך נחלה לא תחיה
 כל נשמה: יז ביהחרימם תחרימם
 החתי והאמרי הכנעני והפרזי החוי
 והיבוי פאשר צוה יהוה אלהיך:
 יח למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות
 ככל תועבתם אשר עשו לאלהיהם
 וחסאתם ליהוה אלהיכם: טט כי
 תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה
 לתפשה לא תשחית את עצה לגדח
 עליו גרזן כי מפני האכל ואתו לא
 מסנה במצור: כ רק עץ אשר תדע
 וברית ובנית מצור עליה עשה עמך מלחמה עד דתה: כ
 כא * כרימצא חלל באדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה נפל

יב ואם לא תשלים עמך ותעבד עמך קרב ותצור עליה:
 יג וימסרנה יי אלהיך בידך ותמחית את כל דכורה לפתנכם
 דחרב: יד לחוד נשיא ומפלא ובעירא וכל די יהו בקרתא
 כל עדאה תבז לך ותיכול ית עדאה דסגאך די יהב יי
 אלהיך לך: טו כן תעבד לכל קרוא די רחיקין סנה לחוד
 די לא מקרני עממיא האלין אנון: טז לחוד מקרני עממיא
 האלין די יי אלהיך יהב לך אחסנא לא תקים כל נשמתא:
 יז ארי נמרא תגמרנון חתאי ואמראי בגננאי ופרזאי חתי
 ויבויסאי כמא די סקדך יי אלהיך: יח בריל די לא יילפון
 יתכון למעבד ככל תועבתהון די עבדו למעוניהון ותחובון
 קדם יי אלהבון: יט ארי תצור לקרתא יומין סניאין לאנהא
 עליה למקבשה לא תחבל ית אילנה לארמא עלוה גרונא
 ארי סנה תיכול ויתה לא תקון ארי לא באנשא אילן חקלא
 למעל סקדך בעירא: כ לחוד אילן דתדע ארי לא אילן
 דמאכל הוא יתה תחבל ותקון ותבני ברקסין על קרתא
 די היא עבדא עמך גרבא עד דתקבשה: א ארי ישתבח
 קסילא בארעא די יי אלהיך יהב לך למידתה רמי דחקלא
 לא

מסרה ועבדך מ"ל. יב פטלים, ל' ומ"ל. עמך, הע"ס בקצין לסנה הז"ס. עמך,
 י"א בפרק. ג' וכו'. ס' בעמס אלכע. זכורה, ע"ל ונתיק. יד כל מלכ, עשין
 ע"ל וכל. סנז, סכר. טו הסקס, ס' דס'. סגויס, פוקס וספנח בנימל. יז ססרס,
 סני"ט בניי וס"י. סמניעס, מ"ק וסכר הי"ך. החסי, ס' לחמי ויעי. יח ילעזו,
 ע' לעמס, מ"ל. סונעסס, ג' מ"ק וסכר הי"ך. יט חלוק, ל' וסד נעס יקסס סלוד
 מ"ל. להספס, סו"י בקצין לנד וכלל מלכין כי סול ספך וק"ל. סססיס, ע"ל
 ג'. לנדס, מ"י דקרי ולא ספס. סכרס, כ"ל סכר כסרס. לבס, ע' סכר. כמלר,
 כל ל' מ"ל כסרס. כ על סעי, י"י. סול, ו"י וסירק. ספס, ו' בקצין וסכר. סד
 דסס, י"א בעמס ס"פ. כ"א' כלדעס, כ"יס כפסס. כעל, סכר.
 ת"א לא תחיה סוטס ג סנהדין סו. למען אשר סוטס לה. כ"י תצור ס' סוסיכ
 ס' נכק. לא תשחית סנהדין ק. כ"י סכנו סניס ז עכס ככ. כ"י דארס
 סעניס סס. רק עץ נכ"ק לא. אונתו תשחית סעניס סס. עד דתה סעס
 יט. כ"י ימצא יעס ככ סוטס מד סס. לרשתה סוטס עס נכ"ק עכ.

תבדת פי האדם עין השדה לבא
 מפנה במצור: כ רק עץ אשר תדע
 וברית ובנית מצור עליה עשה עמך מלחמה עד דתה: כ
 כא * כרימצא חלל באדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה נפל

רשי

עקיס ועענד: (יג) אם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה. כמסוב
 ענכך שחס לא תשלים עמך סופס להלסס כך חס תמסס ותלך: וצרת
 עליה. חף לסרעיס ולסלגיס ולסניסס עיחס חסלוליס: (יד) ונתנה
 די אלהיך בידך. חס עניס כל סלעור כענין סוף ס' סונס כידך:
 (טז) והטף. חף סף על זכרס וסס חכי עקיס וסכית חס כל זכרס
 כגדוליס: (ח) כאשר צוך. לרנח חס סגנסי: (יס) למען אשר לא

ילמדו. סח חס עעו סעורס ומסנייין חסס רסאי לקנלס: (יט) ימים.
 עניס: רביס. (סס) ענח י"ס. ולנח סנלן חונד חין לרין על עיכרס על
 ככרס ססוח ונ' יעניס קודס נלנח ולנח סנחס כעלס סכס חו ג' יעניס וכן
 סח חונד (סעחל ז ח) ויסד דוד נלכלב יעניס סניס ונללסעס סכסוח
 ככסוב מדכר (ססרי): כ"י הארס עץ השדה. סכי כ"י סענעס נללן
 דלנח סנח סלדס ען סעדי להכנס כחך סענור עעניך לסנייכר כ"יכר
 כעכ

רמבן

וסס כרנח לסס כרית לססיסס סוים לסס ועעלי כרית ועחריס זס לזס
 כעלסחוסססס ועעס עניסס סלוד לפי סעיו כסורין ססס עריס רסוקוח
 עחד ען סעניס סחין דעחס לנח עליסס כלל ולפיכך קלל חוחס יסעוע
 וחנר ועחס חוריס חחס סכס ען סעניס סלחוריס עכר חרסס י"י
 ועסס לסס כנענעס סלוד כעעסוח כסס לקייס עס סחלור לנעס ועבדך
 סעיו סוטני עניס וסחזני עניס למדס ולנענעס י"י וכוך סנעס וכסענד
 ככו סעניכסנר. ויס חוריס כ"י סירוח וסיס חס סלוד סענך כעס סכריס
 חכל חס חלח חסלס סוכ חין עקנלין חוחס וסנענעניס עלח
 כערוססי"גננח ולל סיס סדין לקנלס. וסכר כני עסס כחג ססספידו עליסס
 עערי סכרסו לסס כרית וסכי סח חונד לל סכרוס לסס ולללסיכס כרית.

ולינו כחן כעניי כי סנענעניס כודלי קנלו עליסס סלח לענד ע"י ככו
 סחנור כולו עבדיך לסס י"י חלסך ולכך לל סולך יסעע סלרי כ לנר
 לסס עקנלו עליסס לענד חס כסס וכיון סכך עוסרין סי כנרית סכס
 ככו סעיו עוסרין כענינח סלרן עסמיס לל נלכסו חלל קודס סחנענעס
 ככו סלענר כן יסעילו חוכך ל' וכן חנר לל ככרית לסס ולללסיכס כרית
 חכל סכר ככו סחנענענ: (יט) ועעס אשר לא ילמדו אונח לעשות
 ככל תועבות אשר עשו לאלהיהם. סילמדו סמכס לענד ססס סככר
 כעריסעס כריכס וכסחיכס וכל תועבות י"י אכר סנח וספולסס ל"י חלסיס
 ססוח סוסיכ חסכס סלח סלענר חכס יעבדו סגויס סללס חס חלסיס
 וחעעס כן גס חרי וסכס ססרס סוסיכס לל יענו כולך ען יסעילו חוכך
 ל'י

ינתן בן עזראל: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

ינתן בן עזראל: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

ינתן

ינתן בן עזראל: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

בעל המורים

בעל המורים: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

אבן עזרא

אבן עזרא: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

רמב"ן

רמב"ן: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

פירוש על אבן עזרא

פירוש על אבן עזרא: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

מסורנו

מסורנו: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

פירוש רש"י

פירוש רש"י: הנה נחמתי את יצחק ואת אתה ואת אתה... (Text continues with a narrative or legal passage in Hebrew)

וְרֵאִיתָ בַשְּׂבִיבָה אִשָּׁה יִפְתָּהּ תֹּאמַר
 וְהִשְׁקַף בָּהּ וְלִקַּח לָךְ לְאִשָּׁה:
 וְהִבֵּאתָהּ אֶל־תֹּךְךָ וְנִלְחַח אֶת־
 רַאשֵׁיהָ וְעָשִׂתָהּ אֶת־צַפְרָנֶיהָ: וְהִסְרָה
 אֶת־שְׂמֹלֶת שְׂבִיבָהּ מֵעֲלֶיהָ וְיִשְׂבְּהָ
 בְּבֵיתְךָ וּבְכִתְּרָהּ אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהָ
 יָרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ
 וּבַעֲלֹתָהּ וְהָיְתָה לָךְ לְאִשָּׁה: וְהָיָה
 אִם־לֹא חָפְצָת בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ
 וּמָכַר לְאֶת־מִכְרָנָהּ בְּכֶסֶף לְאֶת־תַּעֲמַר
 בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עָנִיתָהּ: ׀ בִּיתְהֵינּוּ

אלהך בידך ותשבי שביו: יא ותהי בשביה אתה
 לשירת חזו ותתרגי בה ותסב לה לאנתו: יב ותגלה
 לנו ביותך ותגלה ית רישה תרבי ית מסרנבא: יג ותעדי
 ית פסות שביה טבה תיתוב ביותך ותבוי ית אבוא וית
 אמה ירה יזמן ויתר בן מעל לותה ותבעלה ויתר לה
 לאנתו: יד ויהי אם לא תתרגי בה ותסב לה לנפשה תבג
 לא תבננה בכסף לא תתגר בה חלק די עניתה: טו ארי
 תהי לגבר תרתינ נשין תדא רתתא ותדא שניאנתא
 וילך
 מסרה יא ומסק, כול סקר אינו כסוב אסור סלי סלס יסיה טעמא לטענר ליל
 ולקס, סקר, יב וכנפסה, כה"ל-מסק, כלשם, יג, לפרכה, ל' וי', יד וסקיה,
 ט"ל, כנימן, כיה כלשונה דנושא, יז, יח, ז', וסר, ז', סר, ט"ל, יד סלס,
 כ"ל מסר, כה, כיה דנושא, וסר, ל' וסר, ככס, ז' נקמן, עניס, ל' ז'ל
 י"ד חנין, טו סקין, ט"ל ז' יודין וז'ן פטוס, סהוב, כול ז'ל כמ"ל וסלס,
 ת"א וראית בשביה קדושין כל, והישקת בה סס, והבאת סס כה, ונלחה
 אר ראשה יצמות סס, ובכחה אר אביה סס מו סס, ואחר כן תבוא קידושין
 סס, כי תרתינ לאיש יצמות כה קידושין סס.

לאיש שתי נשים האמת אחובה

האמת

את שאלת שביה. לפי סהז באים ססכרים כנחוסים עתקסעות כנלמס
 סגיל לנחוס סחרים ענחס: וישבה בביתך. (יצמות גז סקרי) כניה
 טעמא טעמא טו ככס וסקל טה ילז וסקל. כה דוחס כניסיה דוחס כניה
 כדי טעמא עליו: ובכחה אר אביה. (סקרי) כל כך למס כרי סחס
 כה יסרל סטס חו ענכס כה יסרל עקססות חו עטולס: (יד) והיה
 אם לא חפצת בה. (סס) כסונו מנסך סוסך למנחס: לא תתעמר
 בה

לא תחיה כל נעמה: ושבות שבו. (סקרי) לנחוס כענינים כנחוס
 וסמ"ס ססס עטנכס לנחוס: ולקחת לך לאשה. לא דנכס תורס סלס
 כנגד יצ ככס חס חין סק"כס עמיה יסלס כליקור סלס חס כנחס סוסי
 לסיות סונלס סנלסר סחרי כה סחין ללס חר' וקיוו להוליד מנחס כן
 סורר ונורס לכ כסמט פססיות סלנו: אשח. (קידושין י"ס) חילי חס
 חס: ועשתה את צפרניה. (סקרי) חגלס כרי סחחטול: (י) והסירה

רמב"ן

ותקיה לפס. אסר ויתמן סנ"ר וסעילין לוחס ככס ככו טעוסי
 ככדיס וסכ"ר סחיה עחיסדס כנכסו סכסין לוחס ככסו כל סכין
 סזק: וסעס סכנלות וסכני על דעס כנחוס כרי סחחטול לוחי יצור
 סקין ענכס, ור"ל חכר כה נחס לס סחיס זמן כנחוס סכיס, על ס
 לכרד חניה וסמט טעמו כנלמס, וסכר חכר כנחוס סכיס לסלס
 עליס סחמלס מנחס לנכס כה ית לנחוס מנחס וסקס סכיס: וסלס
 וסזק סכול לס כריסיה לסכיס דח"ל ולס יכנלס, וסלד דכ"ל חין סכסל לסלס
 עליס כק סעקר סס ע"ל עניס וסלס ולכנחוס ער גחלס סרדו וססרד
 עחיס וסלמס וסעמס סחין סנון לסכס עס חס חנוס וסחלכס כה
 סכוכיו כנחוסו ז"ל כנחוס כה כה כנחוס סלס וכל סכין זלס סעקס
 כלכס ללכיס לסלס ולכיסיס חל עמס וכל חלס וסכס ככסר ידעיס
 סכריסיה ככרד חס עמס וסולדס וסחיסדס ככרד לס סחחטו על חין
 ועל חין וסל סחין סלדכין כה לל חסיס: ללוחס סרד ער פולס חל
 חסי חסו לסלדכין ככס עמס וסחיס וסכס חס וסן חס סכס
 וסחלכס ככסו סחחלכיס לסקס עמס לנחוס וסחוסס כה ככל ענכ
 יסיס מנחס וסחוס סחרי כן וסכס כנחוס ככס לקסס ענכ כנכס על סכיס
 וסעקר קנח ענכס ע"ל סלס ועמס וסולדס כה כנחוס עליס וסכס כלס
 סס סידעס כה חסיס חליו וסורנלס עמו ולכין חכר ככרד וסכחיס חל
 חין כין וסכסו כין חל חל כים חסר וכן וסכס כין חין סכסו כל
 סונו סכס כניה סכול עמנכס כו חוסי סחחוס וסחלס כו ועל סכלל כה
 זכ כולו כעכר סככס חל חס לנחוס לסחיסר כסחין ככסו ככ"ר כנחוס
 כרי חס עמנכס חיר גס לו גס לנחוס ולסחיו וכן חכר ככסו סכולין
 ככסו חס חכיס וסח חסו יכס יכס כ"ל חל קנלס עליס חל קנלס
 עליס עכיסיה וסחיס עיר, וסכסר כה ככל סכוכיס כנלמס סכסו ככרד
 סזכס כה עני סירלס סחחוס לסחיסר, וסכר וסלמס לנכס סכסו
 כרדס גלס ככיסיה לסכר דח עמס וסחיס כה סחחוס ככרד ככיס
 לוחס לסכור סחוס כה חל סכסו סקל חל וסל סכסו סכור ככיס
 כין יסרל סכסחכר וסן זלס חס סחיס ככיס עלס ככרס לל
 כלס חוסס לנכסו סחיסו ככסו סכיסיה ככיסיה גידוחס עמס סירלס דעס
 כיסלכיס גמורס סכרד עכינו סלסו סלסו גרס ור': (י) וסחר כן
 תבא אליה ובעלתה. אכרד ככיסר חין כה חל עמס ככיסו
 לנכר חין קדוסי ככס וסכר חוססין כה חס ככיסל לל נחוס קדושין
 סכיס

(י) אשה ית תגרי. דכר ככסו ככוס וסכרי חין חילו ככוס
 ח"ל וסקס כה חכיס סחיס יסח חוסר, ור"ל חכר יסח חוסר
 כניסו וסכס כול דכר עס וכליס, וסכר ככסו וסקס כה חל יסכיס
 לו כק חכר סכסו כיסיס חכר וסכר עליו חל חס מולס כנלמו סחין
 לו סקס כנלמס חל סכסו כרד לקסו לו חסו לל-יסח לז וכן חכר
 ככיסר וסכסו כה ללס חל חכר חכר ז' ללכס כרי ז' ללס וסנ'
 סלס יקס סחיס חסו לנחוס לו חסו ללכר וסחוס לו וסכיסור
 כנחוס חל כה חילי לנכס: (יג) ועשתה את צפרניה. חגלס כרי
 סחחטול לנחוס דכ"ר ככרד רני עכיסו וכן סירד חונלס, וסכס לנכס
 יכיס ועמס ככו ועמס חס סחחוס כה חכיסיה סקרד עחיס חל ככסר
 חכר חכיס לנכר כרי חלכור לל עמס ככרד ולל עמס עמס וסח חכיס
 גולס, לכין חר לוחס כה חל עמס חכרד וסכל נכסו חל וסכיס
 חס חכיס וסח חכר יסח סחחוס ככרד סכיסיה, ככרד וסכר וסח חכר
 ככרד ללכר כה חכר וכן קחיס סכריס חכרד סכרד סכרד וסכר חכר
 וסכיס חס עמס חכיס עכיסו ככרד, וסלכס ערד חל דכסו ככרד
 כלכסו ולל סלס חין כלל וסכס חס חכיס וסח חכיס כל זכ דכס
 יסיס כה כין דכר סכיס, ועל דכר ככרדו סחחוס סכסו לנכר חס
 יסיס חס סכסר ככרד סכסו עכיסו סכסו"ס חכרד סס, כניסיה
 עתקסעות כנלמס כרי לנחוס סכריס וסלס חס חכיס סכול גול וסכר
 סכרד כה עכסו ככיס לנחוס וסלכס כניסו סכר וסלכסו
 וקרד סכרד סכיס עכיסו ככרד כה סכר סכיס וסכסו גס סכרד
 לנכס יקלס לוחס, וסכסו כניסו כה סול לנחוס עקולס סכיסו לנכר
 ככרד סכרד וסכסו לל עמס חס חכרד וסח, סחיסו סכסו סכסו ככס
 יסח לנחוס סכר סכרד וסכסו חו לסכיס סכרד עמס חין דכס
 יוסן כן עכיסו עמס לל סקס יס חכיס, ולל סכר סכיס וכן וסכס
 חס לנכר עמס סכרד סכרד סכרד חכרד כה סכס עכיס סכרד וכן
 וסכר לנכסו חוס וסכסו ככסו סו עמס חכיס עחיס: ככרד ככסו
 חין סכרד חוס חס סכרד לנחוס דכסו ולסכיס ככרד ככסו ככיס
 חל יסכר לל סכרד סכסור חוס יסרל ככסו וסכרד יסכר חס
 עסו וסכסו חס חכיס וסח חכר כה חכר חס עמס חס חכיס וסח
 עכרדו סל כרי חכיס חין חכיס חל ע"ל ככרד סכרד וסכרד לנחוס
 חכיס חסו וסכרד חס יסכר כה חס סכרד על עמס חס דכס

והאמת שנואה וילדו בנים האהובה
 והשנואה ויהי הבן הבכור לשנואה:
 ויהי ביום הנחילו את בניו את אשר
 יהיה לו לא יוכל לבקר את בני
 האהובה על פני בן השנואה הבכור:
 כי את הבכור בן השנואה יפיר לתת
 לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי
 הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה: ס
 כיהיה לאיש בן סוחר ומורה איננו
 שמע בקול אביו ובקול אמו ויפיר אתו
 ולא ישמע אליהם: י ותפשו בו אביו
 ואמו והוציאו אתו אל זקני עירו ואל
 שער מקמו: י ואמרו אל זקני עירו בננו
 זה סוחר ומורה איננו שמע בקולנו וזל
 וסבא: כ ונתמחו כל אנשי עירו
 באבנים ומת ובערת הדע מקרבך
 וכל ישראל ישמעו ויראו: ס שני כ וביהיה
 באיש חסא משפט מות והומת ותלית

וילדו לה פני רחמתי ושנואתא ויהי ברא לשנואתא:
 ויהי ביום היתחם לבגודו ית די יהי לה לית לה רשו
 לבכר את ית בר רחמתי על אפי בר שנואתא בוכרא:
 י ארי ית בוכרא בר שנואתא יחדש למתן לה תרמין
 חלקתן בכל די ישתבח לה ארי הוא ריש תקפה לה חסא
 בכרותא: י ארי יהי לבכר בר סמי ומרי ליתודי מקבל
 למימר אבדו ולמימר אמה ושלסן יתה ולא יקבל מנהון:
 י ותדון פה אבדו ואמה וישקון יתה לקדם סבר קרמח
 ולתרע בית דין אתרה: כ וימרין לכבי קרמח פנגא דין סמי
 ומרי ליתודי מקבל למימרנא עלל פסר וסבי חסר: כא וירקמנה
 כל גברי קרמח באבניא וישרת ותמלי עבר דביש מבינה
 וכל ישראל ישמעון וידעלון: כב וארי יהי לבכר חובת דין
 דקמל
 פסרה ממחה מ"ל. והענאס כול מ"ל. הכנכ מ"ל. לפימה י הורן דחיק
 מ"ל. סו וסי. ה"י. סכסכו, ל' ומ"י. סהככו, ד' כחוס. י' יכר, מ"י. כחוס,
 כ"ס. סח, ה' סכר ג"ל. הכככ, סכר. יח סוכר, מ"ו. וסופה, מ"ל. משה, ח"ו
 דקי. נקול, מ"ל. תקול, מ"ל. וקכו, ג"ל. יעס, ד'. אלכס, י' גמור.
 יט וסולסו, כול מ"ל דמ"ל מקמו, כ"ל מ"ל. כ' בננו, ה' מ' גלי. סוכר, מ"ל.
 ומכ, סכר. טעס, סכר. גקלט, סכר. אלל, מ"ל. וסנה, סכר. סא וסנה,
 סכר. ועס, מ"י. נקנן לקדם ח"ק. וכל יסלסל, ג"ה וכל ל' ד' וכל, ד' רפן.
 סב ובי יכר, ד'. והסנ, מ"ל. וסלג, מ"ל. כג סלג, מ"ל.
 ת"א וילדו לו סס כסל סח קנב ככוסס מ. והיה הבן הבכור כסל סח. והיה
 ביום הנחילו סס קני קנב קל כסלסו ל'. יכר ינמוס מ קוסין עד סס כסל
 קמ ככוסס מ. מ. לתת לו פי שנים קוסין סס כסל ס כ ס קכ ככוסס כ.
 בכל אשר ימצא לו כסלס קיס קכ ככוסס ד. ראשית אונזינמוס סכ קוסין
 כס כסלס קיס ככוסס מ. כס כג. כ' יודיה ס' סכר סרסס גלג. ויסרו אותה
 ככוסס מ. כסלסו בו ססלסו מ. וקני עירו ככוס. בננו ה'
 חסלס קיו ססלסו מ. סל. וזלל וסובא סס עקלס סכר מ. כ' יודיה באיש
 חסלס ינמוס מ ססלסו ל' ס מ. והוסת ותלית כסלסו מ. ותלית אותו
 כוסס כג ססלסו מ. ס. לא תלג ינמוס סס כסלסו מ. מ.

אתו על-עין: כ לא-תלין נבלתו על-

דה. לא פשענא דה גלסון פרסי קרין לעכדות ושמוס עירחלס פיסרו
 על רני מטה סרססן למדחי כ: (ח) פי שנים. (כ"ג קנב) כנגד פני
 חסיס: בכל אשר ימצא לו. מכלן סלג סכור סול פי פסיס כסלוי
 לנל לססר מיסס סלכ ככוססו: (ס) סודר. סר יון סרלך: וסודר.
 וסכר דכנר סלכ סלון מעסיס: ויסרו אותו. (כסלסו על) עסרין כו
 גסלי סלסס ומלסין לוח: בן סודר וסודר. לימו סיג עד סיגמוס ויאלל
 סכססר כסר ויסס סני לז. י"ן סלסמר זלל וסודר ונלסר (ועל כג)

רמב"ן

תדלת לוחו לסיסן לך לסלסס סלמיק סיסו רמס תדל לחך. על כל
 כעסיס לכיוח לו לסס סגולס וכולס נגזרו מן כרלס חמיר. יאמר לל
 סכרעסס וסלגל דס לכיוח חסס חדוניס ולסוכרס ולסססמס גס כסססס
 וכן יקלחו כעכני כלדון חמיר ועמוס ספין וסל"ק כלסד מוכל כלסון
 סרעיו סרדס ססס סרלכו כונו ספ"סחי ככלס ססס וכן מעסס לעלעיס
 כונו כל"ק מן כללחסיס וכלעיוס ככריס וככנות כ' סכרס ככויס ככריס
 וכלסון סכסיס. וסומוס לוחעמוס כקילין פקיעין עדין חרץ פכרי סדיין
 סרכי. כסיס חריס וסניו סלכ כרי גניסס וסללו כסלר גניסס או גניסס
 וסללו כגיחילי כל מעס מיס וספ"ס לוחעסיס לוחעסיס עמוס עמוס וסווע
 וסולו. חלל עמוס וסלכ וכססס כוסכס כלסי כוסכסס סניו סרדל
 כקוס וסרדע ולין עקסדין כלל כחלוק סחי לוחיס כללו וכן כקוסווס
 דכיס. ורש"י כסל לל חסעמר דס לל חססמס דס כלסון סכסי קרין
 לעכרס וסמוס עמיסס פיסרו על רני מטה סרססן למדחי זכר וס
 חסס סכן רליחי כירסלמי סחן לוחסין לעפלל עכל עמיסל ככר סכר
 כרי עקילס וכסכר לל סללסיס ומוכל סוה חף כלסון חרי כו סכסו
 כנגלס סוסן וסרד מלכל לחחור על כולסון חמירס דכוס ועל כל דעמין
 על יד יסל ועל עמור דכרעלל ודגלעל וספסיכו ססגו דכוכדלל
 כולסון עמוריס דסרעל ולל חסלסון מיסיס וכן כקוסווס דכיס כסר

אל חסי ככוסו יין כוללי כסר למו (כסלסו עכ) וכן סוכר וסוכס כסד
 על סס כוסו גניסס חורס לקוף דעמו סוף סמלס עמוס חניו ומכס
 לימודו לוחי: עולל ועמוד כסרסס דכריס ועלססס ככריס חסרס חורס
 יעות זכאי וכל יעות סיג: (כג) וכל ישראל ישמעו ויראו. עכלן. סלכין
 סכרס כג"ד סלרי כסקל על ססיס כן סוכר וסוכס: (ככ) וכי יהיה באיש
 חסא משפט מות. סניכוס סכרסווס מנר. סלס ססיס פלוי. חכיו וסלמו
 סוף סילל לסרסס רעס יעכר עכרסס וססיס מיסס כג"ד: ותלית אותו

סוה וקלרו ירשני סלרין פמורי חסלל כולמר סכסדיס ללרן וססססס
 דס או לרה מלך חסור על חכני סמלסס וסס סכקלסיס עכרי סלרן כ'י
 סס ככסדיס למלך כולסווחיו סס חכני מלסמוס וסרסו כלסון עכדו
 חס כרלסומר ועכדו כו גריס דכיס: תחס אשר עינדה. חסרו כססרי
 חפילו ללחר מעסס יסירי וסוה מ"ס סכלרנו סלס סכריס סמחל ללל
 עליס זילח רכסונס מיד. ספסיסל סל עך כיוו וסלוחס עכס סוה מוכר
 פליס כעמור וכסכריס: (כז) לא יוכל לבכר את בן האהובה. לחכס
 סלל יעסס זס וכן כולל סל חוכל ללכרל כעסרין לל חוכל לסת עקל
 חיס ככרי וסרד חוקלוק ככולל לית לך רשו וסססס לל סחן יסלל כלססך
 לעסווס ככס וסוה מעלגי כלרסס. וכן כ' חס ככור כן סמחלס יכר לסת
 לו פי ססיס מלות עסס סיכסילנו פי פסיס וסכס סמסו חס ככור לסלוי
 כסלסו עוכר כלל עססס ועסס וסע"ס סלון דכרי קיימיס דדין וכ"ס סס
 לל ללס כלודיע סוהו ככור ועסן סוהו פסווס וסנל ילל כלסד עכדו
 מדעסו סוהו עכור כעכר כסן וסלו מלות עמודסווס. ועמס סלסר ככוס
 על פני כן סמחלס ככור יכלס לי סלסין סמלוס סולת וסרין כזס סוכס
 סלל כסי ככור חלל סס עס ככור כסי חכיו חע"ס סוהו ירעס סלך
 ככוסו כקכר ומוריכו מן סדין לכיו סס ללס סקן וסרד וסרד ירשו כ'י
 וכן ככסי וכו על כני סכור יסול ק' וכן ככסי דכרי קיימין כדך
 סס

העין בקבור תקברנו ביום ההוא כי
 קללת אלהים תקוי ולא תטמא אתי
 אדמתך אשר יהיה אלהך נתן לך
 נחקה: ס כב * לא תראה אתי
 שור אחיך או את שווי נדחים והתעלמת
 מהם השב תשיבם לאחיה: * ואסילא
 קרוב אחיך אלהך ולא ידעתו ואספתו
 אל תוך ביתך ויהי עמך עד דרש
 אחיך אתו והשבתו לו: * וכן תעשה
 לחמו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה
 לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו
 ומצאתה לא תוכל להתעלם: ס * לא
 תראה את חמוך אחיך או שורו
 נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם
 תקים עמו: ס * לא יהיה כלי נבר
 על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה
 כי תועבת יהיה אלהך כל עשה
 אלה: ס * כי יקרא קן צפור לפניה
 בדרך

הקמול ויתקמל ותצלב ותה על צליבא: כ לא תבית נבלמה
 על צליבא ארי מקבר תקברנה ביומא ההוא ארי על דתב
 קדם * אצמלב ולא תסאב ות ארעה די * אלהך יתב לך
 אהסנא: * לא תחוי ית תורא דאחיה או ית אברה דסין
 ותתכבש מנהון אחבא תתיבנון לאחיה: * ואם לא קרב
 אחיה לוחך ולא ידעת לה ותבנשנעה לנו ביתך ויהי עמך
 עד דיתבע אחיה ותה ותתיבנה לה: * וכן תעבד לחמרה
 וכן תעבד לבסותה וכן תעבד לכל אבדת אחיה די תיבד
 מנה ותשבענה לית לך ריש לאתפסאח: * לא תחוי ית
 הקרא דאחיה או תורה רמן בארחה ותתכבש מנהון אקמא
 תקים עמה: * לא יהי תקין זין דגבר על אתתא ולא יתקן
 גבר בתקוני אתתא ארי מרחק קדם * אלהך כל עבד
 אלים: * ארי תערע קנא דצפרא וקרטה בארחה בקל אלים

מסרה קנה, ל' וז"ל. קללם ב' סגול' נטוש לך. סגול' ב' כב א זר' ל'
 דהיום, ע"י נפול. כשה פסין גלרי ס"י ספנים, יק"ב ב קרס ע"ל. וחספסי
 ב' סגול' יצ ספרים. דעת ספר וזין געיל ג'ל' ס' וסכסס, ס"ד' ב' לסוסי
 כ"ל ספר. ספס, ס' סלג, סנים נפס. ומלסס, ע"ל ב' וז' ד ספס, ע"ל
 סוכו, ע"ל. נפלים, ס"ו. וסמלנס, ב' ונענין. סקס, סקוק גלרי. סקס,
 כ"ל ע"ל. ד' בלי י"ס בלי. פל אסס, ר' טענס, ע"ל ז יקל, ע"ל בקרי.
 קו ל' הקף סינו דכסי. לטע, ע"ל.

תיא כי קבר תקברנו סס' עו. כי קללת אלהים פוסדין סס' עו. את שור
 אחיך מליעס כו. השב תשיבם לאחיה קמא ס' מליעס ס' פס סולין כו.
 ויהיה עמך עד מליעס כו סס. והשבות לו קמס פס מליעס כס פוסדין
 עו. וכן תעשה לחמורו גיטין סס. לכל אבדות אחיה קמס קינ מליעס כו
 לא. אשר תאבד ממנו מליעס כו כו. לא תוכל להתעלם מליעס כו. נופלים
 בדרך סס' לב. והתעלמת מהם נכסס יס מליעס ל פוסדין יס. דקם תקים
 עמו מליעס לא לב לב. לא יהיה כלי גבר חר, ולא ילבש גבר סס
 מכוס כו. כי יקרא קן צפור מליעס קן סולין קלס קן קמס סגכ סוכס פנסס
 פסוס וסרסס וזלל.

על עץ (פסודין מה) דנוסיו גמרו כל ססוקין מלין סססער כי
 קללס אלססי חווי. וסמנך ס' נסוקייס: (כב) בו קללת אלהים תלוי.
 זלעו סל שך שזסס פשו דפוס דוקסו ויסרלל סס כני עסל לטי
 חסיס ססססי ססוי דסוק ס' לה חפד פססס עין וססד סססס לנססוי
 וסלס כל סססס חסו ססס ססל פלרי כל קללס סנפסרל לסין סכל
 וסולו כסו (פליסי ס' צ) וסוה קללני קללס נעלסס: (ח) הוועלסס.
 כנס עק סליו סינו כססו: לא תרמא הוועלסס. לא סססס חסו
 סססססס עסס זכו ססססו (כ"ג ע) וססססו סססו סססס סססס
 עססססס וס': (ג) עך דרוש אחיך. (כ"ג כ) וכי עסלס בלכך סססס
 לו קרס סססססו סלל דסססו סלל יסל כעלי: הוועלססו לו. סססס

רמבין
 וק' לוח וסוסס רלס עס וסססוק עה וסססדח' יקרל קללס לוח סססו
 לסין זלול כססר סססי סכד מן וסוה קללני קללס ססססו כי מוקללס
 לסס כניו כססס וסססל כסגי ססססס סססססס יס ל' סיד חינו כססר
 ססג סכד כיסרלל ססוקלו: כניס. ועל דק ססססו יססר כי יסס
 כססס סססו כסססי כסססי עליו וסלסו על פץ לגורל סססו סססס
 לא סלן ככלסו על ססין כי סססו עכל סללס וססוקולל כסס סוה סססוי
 חין ככל ססססס עיסס עססולו וססוי כססו וסין כסו ססססס סלרן
 וסססי קללס סללסיס כסרן סקדוסס כי עס לוח סס סכרס סיס עך
 ססולס וכלן סס יססספ ויססוס עמל כעלס. ועל דעחי ססין כסני ססול
 ססוקעיס וסססי סלל סיו ססלויס כס"ד סל יסרלל וסל מיד יסרלל
 ככל סלל דוז' כססס לנכסויס לעססו כסס כסססס וסס ססס
 סקסיסס וזלל לו לקכרס לעקס סססס עסס וסססססס יסססו ויסליו
 וסססר כקן פליסס עיס ען ססססס או יסס דוד ססססס סוסס וסססר
 סלסיס סלרן כי סקד ס' סל סלרן כססר ויסלס סססס וסל ס' וסכדו
 סוסס עס ססססס לככד ססלכוס לא לסיסו כלל סלל כסססו סלל סלל
 כססס

על עץ (פסודין מה) דנוסיו גמרו כל ססוקין מלין סססער כי
 קללס אלססי חווי. וסמנך ס' נסוקייס: (כב) בו קללת אלהים תלוי.
 זלעו סל שך שזסס פשו דפוס דוקסו ויסרלל סס כני עסל לטי
 חסיס ססססי ססוי דסוק ס' לה חפד פססס עין וססד סססס לנססוי
 וסלס כל סססס חסו ססס ססל פלרי כל קללס סנפסרל לסין סכל
 וסולו כסו (פליסי ס' צ) וסוה קללני קללס נעלסס: (ח) הוועלסס.
 כנס עק סליו סינו כססו: לא תרמא הוועלסס. לא סססס חסו
 סססססס עסס זכו ססססו (כ"ג ע) וססססו סססו סססס סססס
 עססססס וס': (ג) עך דרוש אחיך. (כ"ג כ) וכי עסלס בלכך סססס
 לו קרס סססססו סלל דסססו סלל יסל כעלי: הוועלססו לו. סססס

אבן עזרא
 אלהים תלוי. עסכד סססס ועל דק כססס כי סלסיס 'סיעל
 וססללס סססו לכל מוקס קכדו פססליו וס' לו ססד ססס כססס פל כן
 ולל סססס סל ססססס וססססס וז ססססס וז ססססס עסכד סססססס כי כסססס
 כי סלל סססס ססססן ויסס' כי עססס לל סלן חינו לככד סססס רס
 לככד סלרן כי עססס ססססס וסססססס (ססס) (כס' ע"ס ע"ס)
 סוס: (ב) לא תרמא את שור. חסיע' סלסס (סלסס) וזלל לססססס סל
 דק 'כרס: וססססו. סל סססס עס ס'ו כסו סססססס כד
 כססס: וסססססס. דק עס לל סססס ס'סססר סור וסס וככד סלס' ס'
 ססססו וכן כל כססס: (ג) לא תוכל. 'כסססר: (ד) נופלים. כסו
 כססס. וסלל נופלים 'כלל: הקם תקים עמו. ולל לנדך כסו ססו
 סססו 'עמו: (ס) לא יהיה כלי גבר. כסססס עסכד סלל לססססס
 כי סלססס לל כסססס כי סל לסססס 'סססס וסל ססל עס סססס
 לססססס סל כססס ליי וסו וכן לא ילבס גבר וסססס זכר סלל כסססס
 זכר יססס עס סססס ויסלף סוה וכן וסס' יססס וס' יססס כ' סססס
 יסלל סיס וכן כססס ססלכוס לסססו מלכוס סלססיס סלססו ססססס
 כססס

ינתן בן עזיאל

ירושלמי

כט לא תביז נבלת גוי... ר' זילא ירמיה... ר' אבהו אומר...

בעל המזרים

לכך נהג ר' יהודה... וכו' עד דהוה ר' אבהו... וכו' עד דהוה ר' אבהו...

ינתן

מינה דכסיז דתליה... וכו' עד דהוה ר' אבהו... וכו' עד דהוה ר' אבהו...

אבן עזרא

הנשים רק כפרה בנייה... וכו' עד דהוה ר' אבהו... וכו' עד דהוה ר' אבהו...

רמב"ם

נענה חסותה... וכו' עד דהוה ר' אבהו... וכו' עד דהוה ר' אבהו...

פירוש על אבן עזרא

פירוש על אבן עזרא... וכו' עד דהוה ר' אבהו... וכו' עד דהוה ר' אבהו...

ספורנו

הנה כל עלם נדל... וכו' עד דהוה ר' אבהו... וכו' עד דהוה ר' אבהו...

פירוש רשבי"ם

כג כי קללת... וכו' עד דהוה ר' אבהו... וכו' עד דהוה ר' אבהו...

בדרך בכל עין | או על הארץ אפרחים
 או ביצים והאם רבצת על האפרחים
 או על הביצים לא תקח האם על
 הבנים: | שלח תשלח את האם
 ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך
 והארכת ימים: | ^{שלישי} כי תבנה
 בית חדש ועשית מעקה לנגד ולא
 תשים דמים בביתך כפי של הנפל
 ממנו: | לא תזרע פרמך בלאים פן
 תקדש המלאה הזרע אשר תזרע
 ותביאת הפרם: | לא תתירש
 בשור ובחמור יתרו: | לא תלבש

או על ארצא אפרוחין או בעין ואמא רבצא על אפרוחין
 או על בעין לא תסב אפא על בניא: | שלחא תשלח ית
 אפא וית בניא תסב לך בדיל דייטב לך ורנורין יומן:
 ה ארי תבני ביתא חדתא ותעבד תיקא לאגרה ולא תשוי
 חוברת דין דקמול בביתך ארי יפל דנפל מנה: | לא
 תזרע פרמך ערובין דיקמא תסתאב דמעת ורעא די תזרע
 ועללת פרמא: | לא תרדי בתורא ובחמרא בתורא: | לא
 תלבש

מסרה הארץ מ' בתי. אפמס, כולל מ' ועי. גיליס, מ'ל דמיל. רבנא, ג' וס'י.
 הבייליס, כולל מ'ל דמיל. ו שלם, מ'י דקלי ולא כתיב. משלם, ה' ייעב.
 צ' יודין. לך, ה'למד' בקמץ לקמץ סז'ק. ח מעקה, ל'. לנגד, ספר. חסיס,
 מ'ל. יפל, מכוויסון ספר. ש העלפה, ג' הטיס צמול לנד. מרע, ג' חכ"ש בקמץ
 צו"ק. וחנולס, מ'ל. חמס, ג' וספר. צבור, עסב ומקף. ובמסר, מ'. ימדו,
 כולל ס'.

ת"א והאם רובצת על האפרוחים מולין קמ קמל. שלח תשלח את האם
 מליעל לא מולין קמל קמל קמל. ואת הבנים מליעל קמ מולין קמ קמל. למען
 ייטב לך קדושין לט מולין קמל. מעקה לנגד מולין קמל. ולא תשים דמים
 בחוברת מל קמל מ' מ'ו. כי יפול קמל כל מולין קמל. פן תקדש קדושין נו
 מולין קמל קמל. המלאה הזרע פרמך כה. ותביאת הפרם. צכוס לה. לא
 תלבש שעטנן כללס לך שנת כז יצמוס ד' ס' מ'ז מל לא מנסוס קמ מנ צכוסס
 ח סכין ג'.

שעטנו

רשי

זניס: (1) למען ייטב לך וגו'. (סס קקצ) אם מזה קלה שאין זה
 ספרון כיס אמרה מורה למען ייעך לך והארכת ימי' קל וסוער לנחת סכנן
 על מלכות סעורות: (ס) כי תבנה בית חדש. אם קיימת מלכות שלטת
 סקו סוקד לצבוח בית חדש וקמ' מלכות מעקה סעורה גוררת מלכות ומגיע
 לכרס ומלכות ולגדלים נאים לכן פמטבו סעסיות הללו: מעקה. גרד סביב
 לג וסונקולוס חכום חיקל כגון חיק שמשמר מה סכחוטו: כי יפול הנופל.

רשי זכאי וסוכה על ידי חייב: (ט) כלאים. (קידושין) למ מולין
 סס סס וסעורה ומלן צמסולת י: פן תקרש. כמכנונו מסחאז כל
 דבר סכעעז על סלסס צין לסעז פגון סקדש צין לגנאי כגון ספור ספל צו
 קדוש כנו (ישעיס סס) אל סעז צי כי קדשמיד: המלאה. זס מילי
 וסוססת סהזע מוסין: (2) לא תחרוש בשור ובחמור. (צ'ק כד) סול
 קדין

רמבין

אלה קדוש רסוק מין מ'ל ולא ידעו וס'כ יאמר ואם לא קדוש חסיד
 חליך צעיק סחשאל עליו וסדענו יהי עעך עד דרוס חסיד אוחו וסוסין
 צעוה סעעיס. לסוסיר. עליה צמלות לא סעסח לא צמורה אחר עוז
 סעוז עמו מלכות ועוד. סוסין סוליס דרך כי סס אחר כוצן סחט
 מלכו ולא סוכר סס רק סמורו-סדרכו למעון עשוי גדול וריצן סססו
 וסער ככלן חסיד וסס אויבן וסולן לאער סעסח עמו כן וסוכר סלסוס
 וססכס סלסוס: (1) כי יקרא קו צפור למניך. גס זו מלכות מוסוכרת
 מן אוחו וסח צנו לא ססססו ציוס אחר כי סססס סמססס לכלפי יוה
 לו לצ' אכזרי ולא נססס. או סלל יסיר סכחוז לעסוה ססססס לעקור
 סמין אעס' סססס סמססס צמין ססול וסס ססוכג סלס וסססס ציוס
 אחר או לוקס אוחס צכיוס לסס דרוך לעוף כללו יכרית סמין ססול וסכז
 סכז צמורה ססוכסס כי סעס סלס סקו וסעס אוחו וסח צנו לא ססססו
 ציוס אחר כדי לססיר סלל יסססו סכן צעניי סלס כי יס לצסעוה דלסג
 גדולה צס וסין ססכז צין דלסג סלסס דלסג סססעוה על צכיסס כי
 סלסס סלס וסססס צכיס סלססו מנשך ססרי ססכל וסדצור סלל סול
 סעסעוה כס סססססס סמלסס סססעוה כססר סלל מלסס סלסס וכן סין
 עיקר סלסור צכחוה וסח צנו רק צצנו וסחו סלל סלל סססס וסחר
 ככור צעור סלל ססססר וסער סכז וסל סססס עלי מנשכר ססססס
 סלסור על קן סכור יסעו סססין כי זו ססס מנשסי סכרות סכרת מי
 סירסס כי סין סעס למלות סלל ססין סכור וסססו מנשקיס סככר
 סססס סססס סלל סעוה סעס וסוקסס עלי עוד מה סמלל צכ' וכי מה
 סלסס לו לסקצ'ס צין סוסס מן סלסר לסוסס מן סכורף סל לא ססו
 סמלות סלל לנרף צסס סח סכרית סמלסר כל אחרת סלסו לרופס סח
 סענין סגור סכז צמלות סיס לסס סעס מוסר סול עול כי צכל אחר
 סעס וסעוה וסוקן ללסס מלכד סכך מלס סמלות צכין יס וככר סרו"ל
 מסי מה לא ססגנו סעמי מורה וכו' ורעו וסמסס עמין זס סעגלס
 דכרס סכסס עמין יומין ומלי יכסו סעמי מורה וככר דעסו צכיס אדועה
 סמלר סלסס על סכל עמדי וסרסס סל סכס אדועה סכרתי וסלסתי
 וסעססתי אחרתי ססססס וסל סכורס עמי וסער כ' יוכי צ' סמלל אחר
 לו סקצ'ס למסח לך ארי מנלס סעס סכס אדועה סלל לססרס סוקס

דכתיב וסס ציוס ססול לא יסס אור יקדוש וקסלון יקסלון כתיב דכרס
 סמססס עכס צעולס סז סעידין סלסו למסס לעולס סכז כסדין סעיס
 דכתיב וסולכתי עוריס דרך לא יעו וכתיב סלל דכרסס עסססס
 ולא עזססס סככז עסססס כ' עקיסל סכז צכרו סלסן עססס. עמי
 מורה ממנו סלל עורון צסלנו וסככז סמלס ססס סמסורה סכסס לססמי
 יסרלל וכאלס רצות דכרססס וסמורה וסעקרל דכרסס צכיס עודיעין כן
 וככז סוכיר עין. סלל סלו ססגדות ססר נקסשו על סכז כפי דעתי עין
 אחר לסס סרלו לומר סלסן סעוהלל צמלות לסקצ'ס צעלמו יסעלס סלל
 סעוהלל צלסס עלמו למעט ממנו סק או סמוכס רעס או לוכור סססס
 וסלסלות סכורל יס ולדעס סח ססס חסו לנרף צכין סססו ככסך לנרף
 כי סטרף ככסך סין מעססו צלל סעס סלל לסוליס עמוז כל סין וכן
 סעוהלל לסוליס מלכזו כל אמוכס רעס ולסודיענו סלסס וסכור סמדי
 ולסון זו סלסגה עמלס סוככס צילמכרו צכרסס זסח ססס וכי מה סלססס
 לו לסקצ'ס צין סוסס צכיס וסולל או סוסר וסולל כלסס אסס עופילו
 או כלסס אסס מוסין או מה סלססס לו צין אוכל סססרות או אוכל סעסלות
 סס סכעס סככס לך סל לא ססו סעוהלל סלל לנרף סח סכרית סמלסר
 סמרות לך סמרות ססרות וסמלר כל סמרת י' לרופס למס סיסל עין
 עלין סכס סעורס ככלן סלל צלו לומר סלל סלסן סעוהלל סלסו יסעלל
 סילסין ללורה כמסעס מן סמורה וסלסין ללסלל סכרצוה וסס סכרסס
 ככרסס מעססססס וסמ' סככר ללסלסותי סעסס סלס לעסוה לוכר ליסלס
 מלרס וסעסס צכרססין סין סעוהלל לו רק סדעס אססו סלסס וסכס צו
 עד סכסס רלרס לסיוס מנן עליו כי ככורו וססרלו צסלסותין. כלסס
 וסורו סססו לו וסצ'ס רלרס מן ססוסס מן סלסר וסכורף לומר סכרסס
 לנו ולא לסקצ'ס לפי סלל יסין לומר סלסס סיסס צס סעוהלל וככר
 לכורל יסכך צלסר יוסר מעסורף או סיסור' סלל לו סס לסרססו
 צכרצוה סכרססס גס צעס ססססס וסצ'סו רלרס סכרסס ללסלל סעסלות וסס
 לו צין אוכל ססרות וסס סמללסס סמוררסס ללסלל סעסלות וסס
 סמלללסס סכוררסס סמלרסס צסס סמורה עמלסס סעס לכס וסח ססול
 לסיוסו כפי סעס סכסס עסכילי סלסס וסער סח סככס סככס לך
 סכרצו כי סעוהלל סעססס כגון סססס סלסר ללמכרו סכדות ססרות
 וסעסס

ונחה ותעבד גימורין לאורך ולא תשיב חבת שקיכות אדם וזאי וביתיהו:
(ט) לא תיעזבו בריבותו עירובין דילמא תתחייב וקדמא דרפעת וקדמא
דיתרועין ועללת ברקא: (י) לא תבזון דריין בתורא ובחמרא ובכל ברייתא
ביתרין ובין קטירין בתרא: (יא) לא תבזון לבשין ומשתהיין בביבא דישע ועיל
ונא

בעל המורים

אן גניס גבי' זבלין לאומן: על הנסים ז' ככל ולידך (יכו' ט"ז) כה אמר ה' על
גניס והנדה הילדים כפקוד הוה עומדי סגולאים ימורו. אס מקייס העולה
לירכין ימין וסא לזו כה אמר יי' עומדי סגולאים ימורו: (י) והארכת ימים גני'
ועלם חצלו לרקו. והארכת ימים וקטין ליה (ח) כי טענה זיה מדע לומר אס
גניס זיה מדע גניס לו ענפק כדי שילרכי בו ימים ולא יפלו ממנו. ועוד עיקר לריכות
ימים הוא כשגיל בדין זיה מדע סגולא זיה הוקדש וע"כ חף דבכבוד אז ואס הקדים
השכלים ימים ללמנן ייסע לך (גם' וחסתמן) לא כן הלא כדי להקטיף והארכת ימים
למנע זיה מדע: לעיל בסייב למנן ייעב לך וקדך כאן כי יוטל הוטל ממנו כמ' למע
חדשו (מולין קט"ז) טרי טעלה סגולין כדי לשלח אס האס ופול ועמ היין לריכות
ימים על זה: כי ימל הטל וקטין ליה (ט) לא חורט. רעז לר"י דלעז מד שרע
מסה ותשרים וטלן זמנוולא יר. הטעלה ז' בטקורי דין ולידך (עמ"ס ז') בלשר
פיק העולה הולאה ל' עמיר חסו שאמרו (ט"ז דכלאים) שרידך להחיק ככלאים כאלם לעד. בנל.
(קבלם י"א) העלמים בזמן כהאלה (ומלידך כפדין שבת הדעם עלו): (י) לא סתפש בשר ובהמך.
אל סתפוש על רעך רעה (עש"י ג') זהו טעמך טעם עלה לחרות בשר ובהמך למי
האכל ועלפניו חסו אל סתפוש על רעך רעה שגורם למאור שטורם על רעהו רעם: (ב)
לא סתפש בשר ובהמך

ינתן

ספור והוא לשון הנחמה מ' אלו פירוש דף כ"ג סגולא טרפסא דקנע דמיתס יו' מ' פ'
הסופוס קן על שפוט דרובו קן לה סתכנתיין טרפסא. מ' קל עלה שפוט וכן
למיל מ' גרפסיס. בליקדסי' מ' סרוב העיר לען גרסא דסרובין ונזנמ' וסמלין
וכסוהו הכנה: (ח) הילק גימורין הילז כמו סיק הסערי לטעמיס על מה שבמבוי.
גימורין טעקה אז הוא לשון סינוק כי כן דרך העולין וירדום פומבלי' לסוק צענהק
של ימלו: (ט) יקידסא דמעס זלפא מ' דלעל ימסייב ערביס זקב הספורז. כי
דמעס הוא לשון הנחמה זיין הסדומע עולה וכן דמעס לשון הגזעל והוא סגולא
מעובדס וק"ל: (י) דריין כסורל לשח רז"ל צנ"ק וחמי לרידא ופיורע לסריסס:
בחדין זוכין קטירין מ' עני עייס קטוריס כפידוס רט"י: (יא) וצמסתין ל' סמורס
ופי' וצמסתין וק"ל דלל היעל חוקל דקך מלבוש אלל לפילו מססיס ומוליס גימ'
יי'
דכז תשפוט דרובו קן לה סתכנתיין טרפסא. מ' קל עלה שפוט וכן
למיל מ' גרפסיס. בליקדסי' מ' סרוב העיר לען גרסא דסרובין ונזנמ' וסמלין
וכסוהו הכנה: (ח) הילק גימורין הילז כמו סיק הסערי לטעמיס על מה שבמבוי.
גימורין טעקה אז הוא לשון סינוק כי כן דרך העולין וירדום פומבלי' לסוק צענהק
של ימלו: (ט) יקידסא דמעס זלפא מ' דלעל ימסייב ערביס זקב הספורז. כי
דמעס הוא לשון הנחמה זיין הסדומע עולה וכן דמעס לשון הגזעל והוא סגולא
מעובדס וק"ל: (י) דריין כסורל לשח רז"ל צנ"ק וחמי לרידא ופיורע לסריסס:
בחדין זוכין קטירין מ' עני עייס קטוריס כפידוס רט"י: (יא) וצמסתין ל' סמורס
ופי' וצמסתין וק"ל דלל היעל חוקל דקך מלבוש אלל לפילו מססיס ומוליס גימ'

אבן עזיאל

יברך. יקרא כמו נקרא 'נקרתי וסא עגזתא 'עקריס וקרוב 'מעטס.
אלין אפרוסיס נוטף כמו אלין' יונזאוינדן והטעם כי אכזריות הוא זלז
לביית אס על גיסי' כרעשה וכן שור אז טס: (י) ייטב לך. טפסס
יטעול 'עלין וייטייב לך: הארכת ימים. כאלש לא חכרת כל הקן ענזנח
העיקר: (ח) כי תבנה בית חייס. דנפסז אלל ספרטס אשר טגלפשו
והס זלרין סלל זעמולט די': סעקה. סעמו דיוע עסקוס (ס"ז מהמקי')
ואין ריע לו ונדקיק הולילו עגזרית 'עקח רעס והכיל עלמו 'נפסקס:
הגוסל. נקרא על טס סופו וכן יונע' 'סמח וכן ונדי ערומי' ספסיס
ייתכללו 'עניסיס ומולת רבות ללין מקסר נקראו על טס סוף ולא רע
לס כן דרך הלשון. אז הוא דרני נזופס כמו וירדוף 'עד דן עד ס"ס נחל
אשרל על כן יעזז איס' אלא אזיו ולת אזו ואסר מטמ' סייט ענות
סאע והטעם כי אזר. שפוא זלרין ונמס גימ' יורע: (ט) לא תורע
כלאים. פירוש סן חקדס כנר סירישו מנחם סן כקוק ספסרדי נעמכדמו
ויסול מנזרת 'קדס עגזר. מייסענד זס עמס סן: (י) לא תחירוש בשור
ובחמור. דקע עם הזרעיס והטס סמל על כל מעשיו כי אין כח החמור'
כלה שור' וצעזר הדיע' אשר מעשה וכנר הזרעו על דקך 'חלל וכזלן
סרטי

רמב"ן

וסגולת הדורות בנימין לזקק את נפשותינו וכוונ שאלמה תורה ולא
סעמאל את נפשותיכם זכמה וענין וכל אשר חרמות האדמה אשר
הדלתי לכם למחול אי"ב כלם למעולותיו זכנל זה כמו שאמר אליהוא אס
לדקח מה הפעל זו רוצו סעעיק מה טעמה לו ואמר אז מה מידך יקס
זה דבר עומסם ככל דרני רעותינו. וסאלו זירושלמי זכררים אס פוחזין
לחדס זכנרד מתקוס דכררים סנינו לזין מתקוס והטעם על השאלה הזאת
אז זה כבוד המתקוס כגון סוכה שאיני עושה לולז שאיני נוטל הפילין
שאני עניס והיינו כבוד המתקוס משמע דלנפטיס הוא ממש דעמי
כהס אס לדקח מה סמן לו אז מה מידך יקס וסעמאל מה הפעל זו רוצו
סעעיק מה טעמה לו הנה זלמו שאפי' הולוז והסוכה וספילין שליה
זנן סייכו ללות על ידך ולזכרון זין עיינין כי זייד סוקס הוליאך יי
ועלפניס אינן לכבוד יי' יתכרז אלל. לרסם על נעסותינו וככר סקדו לנו
נשתלס איס הכפוריס אהס הסדלת לטע' מרלח ותכירכו לעמוד לשפך כי
מי יאמר לך מה הפעל וסא ילדך מה ימין לך וכן זמר כצורה לטוב לך
כאלר סירטטי וכן וילטי יי' אליהו נעשות אס כל סקסיס הללה לירכיה
לס יי' אליהו לטוב לנו כל היעיס וסטרונס ככלס לטוב לנו ולא לו יתעלה
ויח אלל כל מה טעלמרנו סייסו זכריתיד לרשות ומזוקקות זלל סייגו
מעשנות רשות ועדות עגרות וכן מה שאמרנו למי טעוטה מדוחי על הקב"ה כפומיס ולין אלל גזרות לווצר שלח סס אלל 'לל קן' לצור ולל
היינו קמייני על לחוח ואס זנ' שאין קמייני עניינין זעעלי סנפס סכמהום
כהניעה' למדח לומוג מדת כרמנות ושלל נחלזכר האכזריות סעטעט כנפס סאדס כידוע 'נפמסיס סוממי סכזריס כדולויס והספוריסי ספס
לסעי' דמיס זכמי אדם אכזריס מאל וממי זז אמרו סדז סנפמזסיס סוחפו סל עמלק וכהס הנמטס סאלס זכמהס ונעוף אינן קעמנח עלייס אלל
גזרות זנו להכריכנו וללמד לחוחי סמדוס סמוזת וכן יקראו סס כל סמולת סנכוריס עשה ולל חטטה גזרות כמו שאמרנו זמסל סעלך סוכנס
לעדיה סמרנו לו ענדיו גזר עליסס. גזירות אמר לסס כסיקלנ' מלבוסי אזור עליסס גזירות קך אמר סקב"ה סקלחם מלבוסי סוכי יי' אללין
קנל גזירותי לא ייסי לך וכו' אלל זמדרחו סל דני סכוריז סן סקה זעלום סקן צעדח סיס זמלוה סוד חמר רני רעמלי מלי דכחיני שלם סעלס
לס סאס ולא חמר לס הזל אלל שלם טעלמ' לס סאס לכנר לחסה זינכ סנקרלח אס סעולס דכחיני כי אס לזינכ חקרא מלי ולת סכריס סקס
קך אמר דני רעמלי לחוח גימס סגדלס ומלי חיסו סעמח יי' סכוכ' ודיני סנעמ' יי' סענוס וכו' והנה סמלוה רומזס לענין גדול ולקך סכרה מנדוכס למנן
יינן לך וסלרכת מיסי: (ט) ועשיית מעקה לנגך. מטמ סמקקה ממודרסמ אז מנזרחת מלח סעמוד על דס כקך אלל מלות סכללסיס מנזרחת סככר
לחזר

פירוש על אבן עזרא

'שנפוק ל' תפוק ז'. ה' (ס"ז א' י'). 'כלל' (פוגמן) ואע"פ טחס זל"ק. 'נ' (בערעפמן). 'ח' (יימיה ל"ז כ"ט). 'ה' (הטע' י' י"ד). 'כ' (כמו שמעלה על האס. 'הארכנס
מ' האס ספוס סייקך. 'ל' (ספסיס כ"ט ד'). 'א' (אשר זה דרך לפוס. כ"ל זמלן חוקס. כי עסקי סרשו עקס ועקס סרשו עיק. והעליה נאוםס זלשון נוטל על לשון. 'ד' (יגריס
י"ו ר'). 'ב' (חז"ל כ"ב ר'). 'ע' (כללסיס כ"ה כ"ז) ופ"י סס ביזור כל אלה. 'פ' (ס"ס י"ד י"ד). 'ס' (זמדרכ' י"ג כ"ג). 'ט' (כללסיס ז' כ"ד). 'ק' (כמועס. ר"ל מולל ייסי קדס וכו' ור"ל
לשון סמנרנס. 'ש' והי"ז לכל עני סייסיס המסויסיס ככחס. 'ת' (זכנל כללסיס טעמח ויקלס י"ס י"ס).

ספורנו

בענין שבתס סקן יע' איס גומילת סקד לעומן שלח לכסמיח זרע עוטוס סדרי סכס ספקר חס זעלום סאס. אמר שאפילו זכס סקלח של גמילות
סקריס ייסי לזכל פירוח זעפולס סוזו וסקנן קיימת לעוס"ז: (ס) ולא תשיב דמים בביתך כי יפול הגוסל. כאלשר יקסס שיטול איסי נופל ממש לא
סחיס

פירוש רשב"ם

די סקרה: (ו) לא תקח האם על בניס. לפי דרך ארץ. פירשתי בלא תבשל גדי בחלב אמו וכן באתו ואת בנו שרומה לאכזריות ורעבתנות לקחת
ולשוחט ולבשל ולאמל' אה ובנים חוד: (ח) סעקה. אין לו חבר בתורה כמו מנורת מעשה מרסה הוא. אבל עקת רשע. תעיק העגולה. סעיק
תתחייב

שעמנו זכר ופשתים יחדו: ס י גדלים
תעשה לך על ארבע פגפות
כסותך אשר תכסה בה: ס י כי
יקח איש אשה ובא אליה ושנאה:
ישם לה עלילת דברים והוצא עליה
שם רע ואמר את האשה הזאת לקחתי
ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים:
ולקח אבי הנער ואמה והוציאו את
בתולי הנער אל זקני העיר השערה:
ואמר אבי הנער אל הזקנים את
בתתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה:
והנה הוא שם עלילת דברים לאמר
לא מצאתי לבתך בתולים ואליה
בתולי בתו ופרשו השמלה לפני זקני
העיר: ולקחו זקני העיר והוא את
האיש ופרו אתו: וענשו אתו מאה
כסף ונתנו לאבי הנערה פי הוציא שם
רע על בתולת ישראל ולדתה לאשה
לא יוכל לשלחה בלימו: ס י ואם
אמת הנה הדרך הנה לא נמצאו
בתולים לנער: כי והוציאו את הנער
אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי
עירה באבנים ומתה כיעשתה נבלה

הנערה ק' הנערה ק' הנערה ק' הנערה ק' הנערה ק'

תלבש שעמנו צמר וכתן ספר כדא: יב פרסודין
תעבד לך על ארבע פגפות כסותך די תכסי בה: יג ארי
יפב גבר אתתא ויעיל לותה ויסגנה: יד ושוי לה תסקופי
מלין ויפק עליה שום ביש וימר ית אתתא דדא נסבית
ועלית לותה ולא אשכחית לה בתולין: טו ויפב אבדא
(כס אבדא) דעולמתא ואמה ויסקח ית בתולי עולמתא
לקדם סבי קרתא לתרע בית דין אתרא: טז וימר אבדא
דעולמתא לסביא ית ברתו יהבית לגברא דדין לאנתו וסגנה:
יז והא הוא שוי תסקופי מלין למימר לא אשכחית לברתך
בתולין ואלין בתולי ברתו ויפרסו שוישפא קדם סבי
קרתא: יח וידברו סבי קרתא והיא ית גברא ויקחו יתה:
יט ויגפו מנה מאה סלעין דכסף ויתגון לאבדא דעולמתא
ארי אפס שום ביש על בתולתא דישראל ולה תדי לאנתו
לית לה רשו למפסרה בלימו: כ ואם קשמא הוה פתגמא
דין לא אשכחו בתולין לעולמתא: כא ויסקח ית עולמתא
לתרע בית אבדא וירגמה אנשי קרתא באבניא ותמות
ארי עבדית קלנא בישראל לנאה בית אבדא תסלי עבד
דכש

מסרה יא שעטת, ז' לנכ, ז' יב גדלים, ומ"ק, לך, דנט מ"ד, כסות, מ"ל.
כסופך, מ"ל, זה, דנט מ"ד, יב ובל, ז' עלך גדול, ונחמס, ז' יד ופס, ס'
עלית, ז' כ"כ מ"י ומ"י, והולא, מ"ו י ס' ז' בלי, מלסי, ה' בפוליס, כל
או' מ"ל דמ"ל, מו כענ, הנערה ק', והולא, כל ס' מ"ל דמ"ל, במולי, מ"ל
דמ"ל, כענ, הנערה ק', השערה, ג' מ"ל, מו כענ, הנערה ק', וישנאה, ז'
מד ס' ומד ל"פ, זו הסה, ל' עלית, ז' כ"כ, במולי, מ"ל, יח הכי, כסמ
כסל כד כללי הדקוק, הוה, וי' ומיק, ויסקח, ז', יח כסף, כסף לפי כי ה'
דעלס ערסיס, כענכ, ל' מ"ל כסוס, הוליס, מ"ל דמ"ל, כ למכ, הנערה ק',
כא והוליס, מ"ל דמ"ל, כענ, הנערה ק', וממה, ס'ו נקמן למנס ס'ו-ק
לגוס, מ"ל

ת' א צמר ופשתים יצמוט ד' חיר כח ענמוס לפ מנ, גדילים סנכ ס כסה ס יצמוט
ד ה חיר מל כל ענמוס לע מו ענ ככוסח ח עכנין ג, על ארבע זמסיס יח
מנמוט מו מולי קלו, אשר תכסה, סנכ כו, זמסיס יח ענמוס מל מנ, ואקרב
אליה כמנמוט מו, את בתו נתתי לאיש כמנמוט ככ סופס מו ככ קדושין ח ס
קד, ושם לה עלילות דברים כמנמוט מו, לא מצאתי לבתך בתולים
ופרשו השמלה סס, ויפרו אותה סנהדין מל, וענשו אותה כמנמוט סס, כי
הוציאו שם רע עכנין מו, ואם אמת היתה דבר כמנמוט י' מד עכנין סס,
והוציאו את הנערה אל פתח כמנמוט ע מד מל עכנין סס, ומתה כמנמוט מד,
לנות בית אביה סס מל סנהדין כ

בישראל לזנות בית אביה ובערתה הרע

מקבד רשי

(טו) אבי הנערה ואמה. (סס) מי שגדלו גדולים כרעים יתנו עליה:
(מז) ואמר אבי הנערה. (סס) מלמד שאין כמות לאשה לדני כמני
האיש: (יז) ופרשו השמלה. (סס) הכי זה משל עמוהין כדכסיס
כשעלס: (יח) ויפרו אותה. מלקוח (כמנמוט מ"ז): ואם אמת היה
הדבר. (סס) כפדים והמלכא ענמס לאסר חידושין: (כא) אל פתח
בית אביה. כחו גדולים טגלמס: לזנות בית אביה. כמו כניס:
אנשי

כדין לכל מה מיר' שצנולס הוה דיין להסניגס יחד קסוריס זניס כזולמס
סוס מוס: (יח) שעטנו. לשון ערוז. וכמנמוט מירשו סוס עורו וסו:
(ז') גדלים תעשה לך. (ינמוט ר' ספרי) חף מן ככללס לכך סענן
סכמוט: (יג) ובא אליה ושנאה. סוסו: (יד) ושם לה עלילות דברים.
ענינה כורכח ענינה ענר על לא תסנא (ויקח יע) סוסו לנל ליד לנן כרע:
את האשה הזאת. (ספרי) מכלן שאין חומר דכר חלל כמני כעל דין:

רמב"ן

חומר שדך לא חזק ככללס והכס כמנמוט הוה כל מקום הכרע והסוף
ככלן כי חס יזרע הכרס ככללס יקדס חרע חשכ יזרע ופנולח הכרס
לומר שיחסר כמנמוט כקדס וסעס סן כמו כי חקדס וכן וסעס חל
מועד לא חללו סן חמוטו וכן וכל חענו כו סן חמוטו ויחסר ספירשו
כמו סן יכרד לריו סן יחורו. כעמן סנא למר לא חרע חורו ככללס
סן ינעס ויחסר עלך ככל כי חיק חסרין חלל כמו שמיט חוהס עקודס
מסעסרסיס ועכסיס גשיעטו כעול סלנן וחמר לא חסרוט כמור וכמור
והוה דיין לכל מירי ככללס והיו עטס מנולרס מן כמנמוט לא חרע
ככללס שדך כל שרד חרעו להכניס למדו כרסס חסס ויכניס חוסן.
ויזרד כמנמוט חלנינו דכ כענר וסעסיס וסוכיר לא חלנכ ללמד סאין

גזעו הדין פערדין פקדא: (יב) גרם לאמטלי ביתן חושי ציצית סן
ערי דרין מרשן למעבר לזון על ארבע פנסי גוליתוכון דתתעעמון קה
מיסקא:

וויכ גיזילן דיציזית מעברדן על ארבעת צנפת גוליתוכון דיתכתסון קה: ז
סח ארם יתב אינש איתא בתולתא וייעול עליה וסגתר גרין יתגינה:
נדח תישד לה עבר דמילין ופוק עליה טיב גיש ויסיך תת אמתא דרין
תקרת ושמישית עמה ולא אשקחית לה קהידון: (סח) וקבון אבוקא
דשליסקא ואקיה רשו טבי דינא ויפקותן שושיקא בגדי קהידון דעוליקא
לת חגיגי קריתא לתרע פי דינא: (סח) ויסיך אבוקא דעוליקא לתבטיא
ת גרימי קהישית לקריתא דרין לאנתו וסן גתר דשמיש עמה סנא לה:

(יח) וקא הוא שוי עבר דמילין למיטר לא אשבוזת לברתא קהידון ואלת
קהידו ברהי וקיסון שושיקא קדים חגיגי קריתא: (יח) וקבון חגיגי קריתא וקיה
ית גרימי וקיהדינא: (יט) וקיסון קיהדינא קיהדינא וקיהדינא וקיהדינא וקיהדינא
ארים אפיק טיב גיש על בתולתא פשרא ירושלא וליה קיהדינא לת ליה
רשו למסכרה קל חמוי: (כ) וקין קישטו דיהי קהידון דרין לא אשקחיתו
קהידון לשליסקא:

(גכ) וקין קישטא דיהי קהידון דרין לא אשקחיתו קהידון לשליסקא:
(כא) וקיסון תת עליסקא לתרע בית אבוקא וקיסון קריתא וקיסון
ותמרת ארים עברת קלנא ירושלא למסכא שום גיש דרין על בית אבוקא
ותמלון עברת דביש קהידון:

בעל המורים

לסככות כס מצד ספרי: (יג) גדלים ז' דין ואידך (מ"ב ז') גדלים מעשה שרשרום
הס שפירו ז"ס גדלי טיב דמרי גדלים כמי. וספירו ומטו כדכסיב מעשה שרשרום
מדך שפירו שרשרום (פי' נאמנו דף ל"ט). אשכ חכסא בני' להציז בככות קומל
שחא מיני: אשכ חכסא כה (יג) כי יקם רוח להא דלמסא כדריס ר"ח מגלה עמס
ותמקב פמס כמס גילס. ר"ח אשכ חכסא כי יקם רוח לה"ס שפיריל עגילום.
ר"ח רוח כי יקם אשכ חכסא עלמס עמקין לה על עומתו. וכל אלה ז' דין ואידך
(קס"ח פ') וכל אלה פלך גדול ודעו אורו על יל"ס. גס כמלן עגילן סכלך אשכ
יח פרו קישו לשלמס וכלמילא עליה עס רע: (יד) וכלל עליה עס רע סכר י' כלל
עגל על י"ד כדכדום. וכן לא נחמס גז"ר על אצטוילו עד שחוליו י"ד עמכניום.
דכ: (טו) אשי הככר כמיב סכר ס"ח שכלכא ככש. לכך כולילא עליה עס רע.
(טז) אס כמי כמיב גבי' פמס שפיר קוס פמס סכמי (עס ספירום): (כז) אל
פמס כמי אכיס וקמלוס בני' זור ראו סלן כדולין עגלום: כי עמסה עכל כמיכאל
ומיך

רמבין

וקקלה וואר כרמ כ"י עמסה ככלל כירשאל לזוט צית אכיס
והנכל סיו עמסותה כן לטנה ולזוט הוא כחשך חספה אשה חסה אישה
מי כעמרה אשך לא אורעה לא מקרל זונה כעמרה עם אהד העס אזל
הא מיזעדה לו: (יח) ופרשו השמלה. כרי זכ מעל מעוררין הדברים
כמעלה למון כמי והוא מדעו על כרי עמעלן כספרי ועמכילתא. וקין
טוך כי זכא למימס כירשאל עמקין סחון והכלל לפומס ונדוקין און
והעדים עממרים להס מענרון וסס עסכממס קורין להס טוטצנין וכלאסר
יערדו כננסיין העדים סס ולוקמין כמעלה אשך טכז אוחה עליה ויראו
כדימס חה ידוע כסלמוד ותמסרי אגדה וקורין כמעלה כהיו קודר ולכן
יאר ככמוז שיערס אשה ואשה כמעלה אשך לקשו מיד העדים ויאמרו
אלה כחול כמי וזולתי עמקין לזור הדברים עממרים כדכס עסכמוז
יקר כמס אזל לא אמר כרי זכ מעל אלה המממיי מוליו כרי רע אשכ'
על עגל. וסמסו על עקרה כדכרי סמונר עד עגל וכך אמרו כנערה
דכי אלאר כן יעקב אמר עמלה עמס וכלכס כדכרי וכך כעס כמרה
כי אמר ככמוז חסלה ולקס אשי כמכרה ואמה וסוליו אה כחוליי כמכרה
ידג כמימס וסכר כן עגל לאז כדו וואר אשי כמכרה ור' וסר וואר
וערסו כמעלה כמימס וסממס כי כמיציע סוחא לאז כדו הוא סכמקס
סדעומו וסכקילום כמימס ולחס כרי סחממס ותכיל אוחס לז"ר אזל עמנה אה כמי
חמי לחיז כהז סענוריו כד"ר ימסוס כמעלה אשך כמימס אשכ לא כמכרה
סח ככמוז ולא עמס לז"ר כלל אלה עמין סמעל סחול עמין סמעל סחול
כדכס מייקרו אוחו כי כמנה לכמוז לזחולום מוסר סממס כמק כמס וכלל כלוט ולכן
עמס ככמוז עמלה כמק פי כמירה עממיי עמל עממין סמס ימלם אע"פ סכמכמוז
מדכרימס למי סחמנה סממס או ימלמס סמס אזל ככמוז סיס
לכדו מוסר לזחולום כמו סממלך כמכר כחולום וסכזו יעשו כן וסס לא סמס
כמוז לאשה סחולום וסכזו יעשו כן וסס לא סמס כמוז לאשה סחולום וסכזו יעשו כן וסס
לא סמס כמוז לאשה סחולום וסכזו יעשו כן וסס לא סמס כמוז לאשה סחולום וסכזו יעשו כן וסס

פירוש על אבן עזרא

פירוש על אבן עזרא
פירוש על אבן עזרא
פירוש על אבן עזרא

ספורנו

פירוש על אבן עזרא
פירוש על אבן עזרא
פירוש על אבן עזרא

פירוש רשב"ם

פירוש על אבן עזרא
פירוש על אבן עזרא
פירוש על אבן עזרא

יבא לו בקהל יהוה: ם י לא יבא
 צמוני ומאבי בקהל יהוה גם דוד
 עשירי לא יבא להם בקהל יהוה עד
 עולם: ה על דבר אשר לא יקדמו
 אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם
 מצרים ואשר שבר עליך את בלעם
 בן בעור מפתור ארם נהרים לקלקלך:
 ו לא אבה יהוה אלהיך לשמע אל
 בלעם ויהפך יהוה אלהיך לך את
 הקללה לברכה כי אהבך יהוה אלהיך:
 לא תדרש שלמם ומבתם בדימתך
 לעולם: ם רביעי ה לא תתעב אדמי פי
 אחיך הוא לא תתעב מצרי כיתר הית
 בארצו: ם בנים אשר יולדו להם דוד
 שלישי יבא להם בקהל יהוה: ם כי
 תצא מחנה על איביך ולשמרת
 מכל דבר רע: י פי יהוה בך איש אשר
 לא יהיה מהור מקרה לילה ויצא

בקהל דיני אף דרא עשיראה לא ידפי לה למעל בקהלא
 די: ד לא דבון עמונאי ומאבאי למעל בקהלא די אף
 דרא עשיראה לא ידפי להון למעל בקהלא די עד עלם:
 ה על עסק די לא יציעו יתכון בלחמא ובמיא בארמא
 במסקבון מסגרים ודי אגר עלך ית בלעם עד מערה מסתור
 ארם די על פרת ללשיתך: ו ולא אבי יי אלהיך לקבלא
 מן בלעם והפך יי אלהיך לך ית למיין לברכין ארי רחוק
 יי אלהיך: ו לא תתבע שלמהון ומבתהון כל יומיך לעלם:
 ח לא תרחק אדומאה ארי אחיך הוא לא תרחק מצרעה
 ארי דיר הוימא בארעה: ט בנין די יתילידו להון דרא
 תליתאה ידפי להון למעל בקהלא די: י ארי תפוק משריתא
 על בעלי דבבך ותסאמר מכל מדעם ביש: יא ארי די
 קך גבר די לא יהי דכי מקרה ליליא ויפוק למפרא
 למשרתא

מסרה יבא סכר ד יבא סכר עשירי ם יבא סכר ונאסר יבא סכר
 ס' בלעם ו' דגושים ז' קצין וספס' ח' צמור ט' מ' מפתור נ' מ' סכרס
 נמד ירד לקלקל (סוף בלא מסר כי ספסס סוף קל וסלמ'ר נשא לנד וסוף נט)
 וס' דגושה ו' וס' י' ר' כ' כספסל לך דגוש מד' ז' סדרט כול סכר
 עלעם ז' וסכר ונכסס ז' וסכר יעקד וסל' ל' ל' ז' מ' צמורה יחמוט
 וכל לך דבר נג' מ' ח ספסס מנין דמקרא מיו' לטעונה ג' כ' רפי מעי מן אסר
 מלס זמירט חקסס סרס ז' ע' לדעי סכר י' וספסס ל' יא סקסס ל' חגס
 ימין ספסס סכר סוף למסרון מן מן מכלול יבא סכר
 ת' א לא יבא עמוני ומאבי נכסס כס' יצמנה ח' כע מו מן כסרסס ז' חזי כן קדושין
 מן סוכיות י ידים עו' על דבר אשר לא קדשו אתכם יצמנה ע' מן סוכיות
 ק' ולא אבה די אלהיך נכסס כס' סכר סוכיות מ' כי ספסל ויהפך יי
 אלהיך סוכיות ק' לא תדרוש גימין מ' לא תתעב אדומי קעל לב נכסס
 נ' בנים אשר יולדו יצמנה מן מן קדושין עס יצמנה ס' ונשורת סכר דבר
 רע כסרסס מן סוכיות כ' כי יהיה בך איש ספסס ג' נזיר מן דס מ' סכרה
 לילה קעל כס' ויצא אל סחור לסחנה ספסס סס

אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה:

רשי

בשעת הדסק למיך: (ס) בנים אשר יולדו להם דוד שלישי וגו' וסלך
 אונות ומחנין עיד כח למחש סהעספסיל לחד' קסס לו מן סוכרסס סהסוכו
 סוכרסס צעול' סס וסעספסילו עולילו מן סוכרסס סס וסן סוכרסס ססל לסוכ
 סדוס סקדסס סכרסס לל סעסס וכן מצייס סעסססס וסלו סהספסילסס סעסס:
 (י) כי תצא וגו' ונשורת. סהסססן וספסרס סעסס סססס: (יא) סכרה
 לילה. דכר סכרסס סוכרסס: ויצא אל סחור לסחנה. זו עלות עסס:
 ולא

רמב

סלסס וסיל סלססס סו סכל ססס וסוכס וסחוס סנגדו לו סעסוכוסו
 לסכרסס עעסס ולל ידעס ללעס למס ססכל סלל סס סעסס סכרסס לרון
 גס מן סססס סעיר מוססס ונעסס סוכס: (ג) ססור. סס ללסס מחר
 מלסיו וידעיו סלל ידע מלסין סל סלסון יעסס עססר סלסרוד וסכרסס
 נלסון סלספסס חלסר סלל יעס סלסרוד אלליו ללס ככר וזכ סיעסרוד סו כי
 יכרסס נלסון סלסססס עעסס וססס ססלד ללסס מלססס סלסו סול יסוק
 סרסו ולל ידס סו ללססו וללססו וסן סעססס סרס סעססס סס סלסו
 סלסלסו סללס סכרין סלסופס סוכר סלססס וססס סול עססר סעיר
 מלדסו וכן כל סערוס כרסס כרסופסו סקדוסין ידעסלמי חלסר כני סכסו
 ססו מוסר מוס ז': (ס) על דבר אשר לא קדשו אתכם בלחם ובמים.
 מלסו סוכל סכסס סעסירי סללסמי ומיס סכסס חסן לי וספסיל כלססר
 עסו לי כני עסו סיועסס סעסיר וסעוולסס סיועססס סעס. ורסס חלסרו
 ססס לל קדשו סוסס סלל יסרלל קס מוס סס סל כני די לסכסס
 סעסכר לסס כלססר ילל לקסס עסר כי יסרלל לל סלו סנגול עולס
 וסעוולססס סויליו לסס וסס וסס סכסס וסכסס יססר עססו סעוולססס
 סלסר עסו כני עסו ולסס יסרסס סעוולסס לעולס סעסר וסל וסל יסעס
 סלרדעי' ור' חלסר כי ססס כלססר עסו לי כני עסו וסעוולססס על סעסר
 סלסר דרסס סלל לל מלסו לסס לסס וסס כי סס עסרו סכר סעיר וסכר
 קס מלך סרסס לל סרססס לעסר דק מדינעו סכר סול יעסס סס וסל וסס

יונתן בן עוזאל

סמ

ת' לטען לברנן ארום דחסיפצקן י' אלהבון: (ח) לא תתבעון שלטונן
ושבוחן כל יושבין דאסליו מתגידין סגא נטיר בלבדון עדי עלמא; (ט) לא
יתרין ארומא דארי לאתפרא ארום אמיסון דגא לא תרזוקן ארומא
דאמי לאתגידא ארום היזין דיתון בארעון: (ט) גנין דמתגידין ליהו דר
תליתא דתון ג' ארומא מעס קללא ריי: (י) ארום תפוקן משרתון על בגלי
דכביטן ותקפוקן סבל פתנס דביש סתורקא נכריא נגלי עריתא ושרית
אדם

יונתן

תבט צו סילוחי וסלן דעס מלכ ומזכ וקל דתפסנס דניז עומא געזל דיש
טועקתן מוס זס רע: (ד) לא ידכז דכורו עשונאי כדליתא בינמוס פרק תפכל טעני
ולא מעשיו: (ו) אפולסן בענילכס ונל פדכס כחוס בצמל: אפויס פל' אמי
צמי כמאכון לדכר קלס העלס כמו פסיס רולס לומר ומכונס כלס צו כפסס
למלך וסל' וטועס מלך צו: (ז) דלעילו עתניינין פ' אף סס יתנייך דכמבי לל
יכל ליטס אסס סוס דקלסר סבל סס רולס ליהוס יהודי פריי צלל אסס עתניינין
למזכ

(ה) אסר לא קדש צני' אס תכריס: אסל לא קדמו אס ר'ס צני' גלך. אסוס
'ד' ג'ו' דאפוקוס בענילס פ'ע'. וסאך (ס) לא סענע פניש לומר אפ'ס דכסיס רישוס
סעסער כלסר עסו לי צני' פ'ע' (ז) וסעסער צני' מן פסיכס זמיס [סס אסיניס צני'
למזכ

אבן עזרא

ענגענום ופסקים אמרו כי הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם. כי כמות
הוא עיקרל' עם ישראל ואף כי צפת ישראל צמס גמלי וסממנס חסס
ידך קלס' ידעו: (ז) וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל ולי' פניו פסיס:
(ז) כי תצא מחגור. זסו הסענס סילל אל סלויז וסס סלרון וסל' וססס
קסן ידעו וססס סגדול כי עס מסיסס עסויות וכלסלס אל סללמנס
סס קרובין סניניס סלרון וצכור כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז'
ססכס צעסר מלנסס מדיק ססכזיר דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב
סווסס סלרון סיס עס הסענס סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס
ולבוך ככו 'קסי: (י) ס'ס'ס מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ':
למנוס

אע"פ שהענין הוא שיש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים משלהם
כי הם עמם וקראת אליהם לשלום ויש להם חוקים משלהם ויש להם
מנהגים משלהם ויש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים משלהם
וכן אמר יונתן בן עוזאל כי הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם
כי כמות הוא עיקרל' עם ישראל ואף כי צפת ישראל צמס גמלי
וסממנס חסס ידך קלס' ידעו: (ז) וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל
ולי' פניו פסיס: (ז) כי תצא מחגור. זסו הסענס סילל אל סלויז
וסס סלרון וסל' וססס קסן ידעו וססס סגדול כי עס מסיסס
עסויות וכלסלס אל סללמנס סס קרובין סניניס סלרון וצכור
כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז' ססכס צעסר מלנסס מדיק ססכזיר
דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב סווסס סלרון סיס עס הסענס
סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס ולבוך ככו 'קסי: (י) ס'ס'ס
מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ': למנוס

פירוש על אבן עזרא

הפירוש על אבן עזרא הוא שיש להם חוקים משלהם ויש להם
מנהגים משלהם ויש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים משלהם
וכן אמר יונתן בן עוזאל כי הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם
כי כמות הוא עיקרל' עם ישראל ואף כי צפת ישראל צמס גמלי
וסממנס חסס ידך קלס' ידעו: (ז) וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל
ולי' פניו פסיס: (ז) כי תצא מחגור. זסו הסענס סילל אל סלויז
וסס סלרון וסל' וססס קסן ידעו וססס סגדול כי עס מסיסס
עסויות וכלסלס אל סללמנס סס קרובין סניניס סלרון וצכור
כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז' ססכס צעסר מלנסס מדיק ססכזיר
דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב סווסס סלרון סיס עס הסענס
סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס ולבוך ככו 'קסי: (י) ס'ס'ס
מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ': למנוס

הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם כי כמות הוא עיקרל' עם ישראל
ואף כי צפת ישראל צמס גמלי וסממנס חסס ידך קלס' ידעו: (ז)
וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל ולי' פניו פסיס: (ז) כי תצא מחגור.
זסו הסענס סילל אל סלויז וסס סלרון וסל' וססס קסן ידעו וססס
סגדול כי עס מסיסס עסויות וכלסלס אל סללמנס סס קרובין סניניס
סלרון וצכור כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז' ססכס צעסר מלנסס
מדיק ססכזיר דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב סווסס סלרון סיס
עס הסענס סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס ולבוך ככו 'קסי:
(י) ס'ס'ס מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ': למנוס

בעל המורים

הבעל המורים הוא שיש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים
משלהם ויש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים משלהם
וכן אמר יונתן בן עוזאל כי הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם
כי כמות הוא עיקרל' עם ישראל ואף כי צפת ישראל צמס גמלי
וסממנס חסס ידך קלס' ידעו: (ז) וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל
ולי' פניו פסיס: (ז) כי תצא מחגור. זסו הסענס סילל אל סלויז
וסס סלרון וסל' וססס קסן ידעו וססס סגדול כי עס מסיסס
עסויות וכלסלס אל סללמנס סס קרובין סניניס סלרון וצכור
כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז' ססכס צעסר מלנסס מדיק ססכזיר
דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב סווסס סלרון סיס עס הסענס
סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס ולבוך ככו 'קסי: (י) ס'ס'ס
מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ': למנוס

רמבין

הרמבין הוא שיש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים משלהם
וכן אמר יונתן בן עוזאל כי הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם
כי כמות הוא עיקרל' עם ישראל ואף כי צפת ישראל צמס גמלי
וסממנס חסס ידך קלס' ידעו: (ז) וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל
ולי' פניו פסיס: (ז) כי תצא מחגור. זסו הסענס סילל אל סלויז
וסס סלרון וסל' וססס קסן ידעו וססס סגדול כי עס מסיסס
עסויות וכלסלס אל סללמנס סס קרובין סניניס סלרון וצכור
כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז' ססכס צעסר מלנסס מדיק ססכזיר
דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב סווסס סלרון סיס עס הסענס
סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס ולבוך ככו 'קסי: (י) ס'ס'ס
מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ': למנוס

הפירוש על אבן עזרא הוא שיש להם חוקים משלהם ויש להם
מנהגים משלהם ויש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים משלהם
וכן אמר יונתן בן עוזאל כי הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם
כי כמות הוא עיקרל' עם ישראל ואף כי צפת ישראל צמס גמלי
וסממנס חסס ידך קלס' ידעו: (ז) וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל
ולי' פניו פסיס: (ז) כי תצא מחגור. זסו הסענס סילל אל סלויז
וסס סלרון וסל' וססס קסן ידעו וססס סגדול כי עס מסיסס
עסויות וכלסלס אל סללמנס סס קרובין סניניס סלרון וצכור
כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז' ססכס צעסר מלנסס מדיק ססכזיר
דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב סווסס סלרון סיס עס הסענס
סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס ולבוך ככו 'קסי: (י) ס'ס'ס
מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ': למנוס

ספורנו

הספורנו הוא שיש להם חוקים משלהם ויש להם מנהגים משלהם
וכן אמר יונתן בן עוזאל כי הוא עם גוי וישל' אמרו בלשונם
כי כמות הוא עיקרל' עם ישראל ואף כי צפת ישראל צמס גמלי
וסממנס חסס ידך קלס' ידעו: (ז) וסאך. פסיס צלל פלשס לקלל
ולי' פניו פסיס: (ז) כי תצא מחגור. זסו הסענס סילל אל סלויז
וסס סלרון וסל' וססס קסן ידעו וססס סגדול כי עס מסיסס
עסויות וכלסלס אל סללמנס סס קרובין סניניס סלרון וצכור
כי סמל מקרס 'מעסל' וסמכס ז' ססכס צעסר מלנסס מדיק ססכזיר
דכר צלעס כי ל'כריס רע. צ'עצב סווסס סלרון סיס עס הסענס
סילל על עדין: סכל דבר רע. לקסס ולבוך ככו 'קסי: (י) ס'ס'ס
מ'סרס וסעקלו מ'סרס 'סלרומ': למנוס

היה

י ויהי לפנות ערב ירחץ במים וכבא
 השמש יבא אלתוך המחנה: י ויד
 תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה
 חוץ: י ויתד תהיה לך עד-אנגד והיה
 בשבתך חוץ והפרתה בה ושבת
 וכסית את-צאתך: י כי יהיה אלהיך
 מתהלך בקרב מחנה להצילך ולתת
 איבך לפניך והיה מתגיד קרוש ולא-
 יראה בך ערות דבר ושב מאחריך: ס
 לא-תסגיר עבד אל-ארגו אשר-יגצל
 אדך מעם ארגו: י עמך ישב בקרבך
 במקום אשר-יבחר באחד שעריך בשוב
 לו לא תוננו: ס לא-תהיה קדשה
 מבנות ישראל ולא-יהיה קדש מבני
 ישראל: י לא-תביא אתגן זונה ומחיר

למשריתא לא יעול לגו משריתא: י ויהי למסני רמשא
 יסחי במיא ובמעל שמשא יעול לגו משריתא: י ואתר
 מתקן יהי לך מפרא למשריתא ותפוק תמן לקרא: י ויסבתא
 תהי לך על זיגה יהי במסקד לקרא ותחפור בה ותחוב
 ותכשי ירת מספתך: סו ארי יי אלהך שכנתה מהלכא בגו
 משריתך לשבותך ולמסקר בעלי דבבך קדמך ותהי
 משריתך קדישא ולא יתחיי בך עברת פתגם ויתוב מיטרה
 מלאוטבא לך: סו לא תמסר עבד-עממין ליד רבונה דישתוב
 לותך מלות רבונה: י עמך יתב בינה בארתא דיתרעי בחדא
 מן קרויך בדייטב לה לא תוננה: יח לא תהי אתתא מבנת
 ישראל לגבר עבד ולא יסב נברא מבני ישראל אתתא אמא:
 יט לא תעל אגר ויתא והגיסן פלגא לבית מקדשא דיי
 אלהך

מסרה יב לפנות מ"ל. יסחך, ה'. וכבא, ב' ססר. יבא, ססר. יב ויד, ב' נקפן.
 שמה, גבש מד"י. דך חזקך, ל' סד"ס. ומפרכס, ל' מ"ל וסד ססר. יעבט, סכריסן
 בלא ס"ס. וכסיס, מ"י. בלחק, סד"ס. סו. ומקד, ל' ססר. לקליך, מ"ל וכנסת
 ג'. ליבך, חי' ומ"י. מחניך, ג' ב' מ"ל וסד ססר. קדוש, מ"ל. ון עמך, י"ב.
 בעיט, ס' דבטיין. חונק, מ"ל וסמ"ו גבש. יח קדשה, ג' ג' סכוס. מננות, מ"ל.
 קדש, ג'. יסכלל, סין כסן סיפסל. יט מניא, כל ג' מ"ל. ססס, ס' זונה, מ"ל
 ומסיר, מ"ל.

ת"א והיה לפנות ערב מיר סו. ויד תהיה לך נכוחס כס. ויתד תהיה לך
 סס יופל סס כפתוס ס. כי ד' אלהיך סופה ג' ס' סוכר פ' נט ופ' סכגי שט.
 והיה מחניך נכוחס כס ססס כס כס. ולא יראה בך נכוחס סס ססס קכ סופה
 כ סס מלעס קיד. לא תסגיר יעמות לג גיעיין מה קדושיין סס. בשוב לו, עככין
 כס. ולא יהיה סוכדריין לג ס' ס מוליין קסו סכוסס כ. לא תביא אתגן זונה
 יעמו' לט סופה כו ססליסיס י ט סס סוכוס כס סס סו. ומחיר בלב סססס ל.

רשי

ולא יבא אל תוך המחנה. זו מנחת לא תעשה ואסור ליכנס למחנה ליום
 וכל שכן למחנה שכינה (סססיס ס): (יג) והיה לפנות ערב. סומך
 להעבד ששמו יסכול סליט ססור בלא סעכ סססס: (יג) ויד תהיה
 לך. כסכוסו כסו (כסדכר ז) סיס על ידו: מחוץ למחנה. סוץ לענין:
 (יד) על אונך. לכו תשאר כלי ססמיסך: אונך. כסו כלי זיין:
 (סו) ולא יראה בך. ס'ק"כ ערות דבר: (סו) לא תסגיר עבד. כסכוסו.
 דכר ססר ססילו עכד כססי סל יסכסל סכרס מוססל לסכך לס"י: (יס) לא

תהיה קדשה. מוסקרת מוקדשת ומזווננת לזנות: ולא יהיה קדש.
 (סססכריין כד) מזוונן למשכב זכור. ולווקלוק סכוסס לל סססל סססל
 עכנת יסכסל לככר עכדל. סלך זו מוסקרת לעעילת זכוס סיל מלסר
 סליין קדושיין מוסקין לו כס סכסי סקסו לסמור סלסמר (כדלססיס ככ)
 סכו לכס סס עס ססמור עס סדוסס לסמור ולא יסכ נככס מנני יסכסל
 סססל סיס סלך סווס נעסס קדש על יד סל סעילוסיו סעילת זכוס
 סליין קדושיין מוסקין לו כס: (יס) אתגן זונה. סן לס סלס כלססס
 סקול

רמב"ן

שלא יכנס זימיהם מטרקת ויכו זימיהם מכה רבה מאלד יותר מן הארזים
 ועל דרך הסעס הזכיר כעסל סעקרה ללסל מכל סססס מסי סססס
 סוכר סססס מוסכך ענוו לסוסעמו וסססס קדוש וסיסיס לבנו מוסכרין
 להקב"ס וסוסיל לסיעסמו ולא ססמוך סכוסו זכור וכן סעסס ככסי סלסלס
 כי ססססס כולו כעקדס יי וסססו כלמוד לסקוס סססלס סכסיסיין מן
 סלסלס סרעס ססוס ולכל מלסס ססיסיס. סכל ככוסיו דרסו וילל סל
 סחוץ לעססס לא יכל סל סוץ סססס סססס לייס וכסססס סכסיס כלסר
 יסיס סלכרין עססס סס וסס כסי סלסלס ליעסס סקוס ססר יוכירי
 ססס לסססלל סו לקרוס קריס סעס סס כן גס זו סלסרס כסל סוסס
 ססססס סלל יסיס סכל מוסקר כסססס ססס"ס וסס סלו מלוח מוסלכרס:
 וססס כסי רכוסל. סין לוסל כסוסלס סססעלל סל מוקוסה וססיס
 סוקעס ועוסל סכל סקור לכוסס סעס סססלס זכסיסו סכל דכק כסס
 סככד מסי ססדכריס ססמלסיס יולידו גנלי כססס וסיסעסו כרונס סכל
 סססור וכלסכר נעלעס מסיי רוסל סין רע: (עו) וסעס לא תסגיר
 עכד אל ארוניו. דכק למעלס ססס יכרס עכד מלדויו לסכר: יללס
 עליו עססס וסלל סל מוסקין לל סכסיכר לו כעסוין ססר יסן לך ולפי
 סלסל סססס ססר יכסר כלסס סססו עליו ססיסיס כן סורין ולא כעכד
 כו סססס וסססס כסלס סו כי עססו יככוד סל ססס וסליטו ססו
 סססכרינו סל סלדויו לעכוד ע"ו ועוד סיסכין סילכד דכך מנול סעיר כו
 כענין כוס ילכרו מדיוט ככוס על ידי סעכדיס וססכויס סכרסיס מסיס
 רכוסינו סלכרו ססילו כעכד כעסי סל יסכסל סכרס עסולס ללכך ללכך
 ססס זס יעמוד למי יוסכי סרך ססס ויכלל מועכד סיססיסיס על סלסס
 סססל ססליין כל סססס סוססס סס: (יס) לא תהיה קדשה. סככוס

ישראל. מוקדשת ומזווננת לזנות ולא יהיה קדש מבני ישראל מזוונן
 למשכב זכור לשון רש"י. והנה אם בללו סוס סלסס כלסס ססססס וססיס
 כסיסס מוקדשת ומזווננת לזנות סס סין ססיס ססססס ססססס זעקרה
 זכסלעס מסייסי ולסוין וכן סקדס לוח סוכר יוכיר ססיסו קדש ומזוונן וססיס
 כעסל כסכרי סכריס יס כו כרס ועיסס כ"ד ועוד ססיס כלוי סלסלל לל
 ססיס ככס קדשה ולא יסיס ככס קדש כי עכסס יסכסל ועכסי יסכסל
 כללו כעס ססר מ"כ. וסכרלס כעניי כללו סוס כי סווס סלסרס כ"ד סלל
 ייסור ססס מננות יסכסל לסיס כסרסס דכסיס כעניי על סדך ללסס
 סו ססססן לה קכוס סל זכוס כססס. סרלסס זריס יסכוס על סססס
 כסוסי וכככרס כענין סככוס קסי ככור קכוי עיר זולל נעכסס ססיסי
 ען סכ"ד סיר לעען מוכרי וכן ססיס ל"ד על סקדס ועל דכך סססס
 ססילו סיסככ עס סססיס ככוסס ססר יעסס לו מזווננת לזנות סו ססיס
 כעניי על סדך סוכריס לניס דין ויסלס לי סין דעס סווקלוק סלל
 לירך לל סעכד וססססס סססיס יסכסל דכך סלסלין עסי ססכל יודעין
 כעכד ססס סססס כס יסכסל סליין לו כס קדושיין וסיס ענוו כלסס עס
 כעסל סס כן סיל קדשה לעייר סססס. ורלסיס ככסיי לל סססס קדשה
 מננות יסכסל סין ססס עוסכר עליס כלוסוס ולא יסיס קדש סין ססס
 מוסכר עליו כלוסוס ססיס כ"ד וסס סל סקדס קלס ססס עוסכר עליס
 יסכסל קדש סמור סליט דין סססל עוסכר עליו יסכסל סו סלוק סל
 קדש סמור סי ססס עוסכר עליו כלוסוס קדשה קלס סליט דין סלל ססל
 מוסכר עליס כלוסוס וכו' וסלסס מוס סליין מדרסס ככסי סווקלוק ססרי
 לככרו סין סמור כקדש יוסר מן סקדשה ועוד מוס זס סלסוסיס סין
 ססס עוסכר עליו כלוסוס וכן סל סיס מדרסס כקדש לככר סססס
 כעכדלו

ארס ורסי : (יא) ארסו ירי בקי גבר דלא ירי דבי מקריח דדרורי ליליא וישוק
לקרן למשירתא לא מעל לצנצני משריתא : (יב) ויהי לעירוני רקשא יקחי
במדי ובקטמותו שקשא מעול לנו משריתא :
(יג) ויהי לעירוני רקשא יקחו במדיא :

וט ותיי שפון דדי לק סגרא למשירתא ותשויר תמן מוי דריתקד : (יד) ויקרא
הדי הקרא לבן על קמי דייפון אמר דתסחין קייסיכון ודא במתקד לקרא
ותנני חסיד קה התפני תמן ותמב ותבס ית רעיקד : (טו) ארסו יי אלהבון
שקטתה מרלכא במצע ששיריתון ושקבתון ולמסטר סגאיכון מיריתון
גזן מן תיהי אתרי משריתון קוישא ולא יתפי בבון קלנא דמירעס דלא יסלק

שקינתיה פניכוון : (טז) לא תיסבור נוקראא בקרא סלחי טענתיה דאי שקוב
בביבון לסתוי תחות סללי שקבתוי דיסול דיקבא ערק מן פולחן שקעיתיה :
(יז) עקבון יתיב ויטוד ספנתא בגייכוון אלימו ויתיה אורייתא קבעו ליה מרלשא
באתרא דצבי בחדא מן קרייכוון אתעסקי עמייה דקיישוב ליה לא תזנייה
במלין : (יח) לא תקפון בקתיכון לטבוי נפקת קרא ולא יתפס גברא בר תשרי
ית גרסיה גנגו :

(יט) לא תדרי נפקת קרא סגנתרון דבית ישראל ולא דדי נסך בר מן בני
ישראל :
(יז) לא תעלהו אמר סודבות פסעיתא ויפרו דבלב לקרא בני מוקדישא
תי

בעל המורים

הגויס ומל' גבי' ספלין] . ונביאו' מן קללה הפס . ונבי' אין להסמכל זלשס כלל .
ועל דבר רב . וזו כול פה [דעס דבר ל' דיבור] : (י) ויסד ספיה לך על חזק
חה שלם שאש כול פס שיבך אלגשו למך חזו חסו ואלס סך שלם לשמש כול
פס לא סך מן הכיס או לכוף אלגנד למך חזק . ותמדת ויסד ספיה לך על זכות
שלשס מהסו כיסד תקוה לישראל . ויסד בני' וספלטו : ויסד ספיה לך [על זורק]
גוי' מדוסי ספיה על חזיק . כלומר י"ג עדות ספיו כלי זיין שלך . ותמדתס זס
נפקת דין ולידך [ליור י"ג] ותפסת לגפס ספכ . וזס פס פלטרס לטולס ידכס
(פ) עדות דבר ומקיד ליה : (ק) לא תסגיר ענד רחם עכוס סגורס נעספוס ספור לקחוס קרים שאעס כנגדס [י"ל דמי' ענד למון ענדוה] : וסנד [י"ס] לא ספיה קדסס
ללא ספקי ענד דלייבי צנה ישלס כמזוסס למנד . וסד סקך ענד לגבוס ישלס לוזכ דמך גנכה ממכר ענדך וסן לס : (יט) ומסינ' צ' נפקת דין ולידך [מעלי ה']
ומסי

יונתן

אסו ו'א' טענר טחלס חוס לעולס : (א) למיטע דייק סוך פלטר דוקס נמסס
המלעסיס חלל עומר חוס נמסכ ישלס ספיה סיכוס וק"ל : (ב) וסמוד סען מוי
דיעס ליה נזכרוס דבי'וסן רמי כמינ' ויד ספיה וגו' וכתיב ויסד ספיה וגו' סל כילד כסן
גדוליס כסן נמסוס : (ג) דיסקיון סיפיוון י"ט מקוס שקטתי' סס מניכוס וכלי
דיריכס טס מכסרו סימד וי"ט סהס סרפיי ספיה סף ספיה ולסקון סח כול פסד
ומי

אבן עזרא

(יג) למנוט ערב . כעפס כי פנס האס גם שאוק הוא זכ ל'דנרי סו"ל
והענינים אחריו כי לפנות כמו לפני ולא יאגרו כלום וי"ל ט . עמונ
כאשר ילס העכס למנוט והכס אחר שאמס הכחוז לפנות עכס אחר וכחוס
שעוסי סנס קודס סעכס וכן לעמנט נקד קודס זרזס פסעס : (ג) יד .
מקוס כמו יד סירך גס זו רליס כי מננסס ישלס ל'ל ילא צבל קר'
רלל כל חלס נעסמס לרך ולף כי סימחוקו והכס שאלנד ספלוז ילסלסו
ען וסמכה כל לדעו וכל זכ' יוכל עמל לעמס והכסס כל עמל מסיח
ל'ל עמל יוס : (יד) חלף' אונדי . נוקף עגוס והכוס ורסנו : וכסתי'
כי כל דכר נכלס לפריכס וכו' עגוס וילד דמות גחלי' נכסס : (טו) ערות
דבר . נעמטס או דבור : ושב סמחוד . סעסס טלל ידך למניך כי כן
במזו : (טז) לא תסורי עבר . נלכנס נעמלנס ימך סינכס לעמכס .
ענד ולינו ישרלי : פסס אדונו : גס סול חינו ילסלל כי סול צל
לכוד ססס סנקל על ישראל וסס סענד סינכס ישלס לל לדונו סס
זכ סלול ססס על כן לא מונק . וכנסכס מלסמ קדסס צענד' סענד
ועמתיקי סלל סענדו כי סקדס סול סכנסכס וסנד מני' ישראל . וסנד
ליסור' וסיסס נקדיס כי נכסס כנד סיחס והכס קדיס כנד טער
וכחוז וס קדס חיה צל' סקדיס וסס כחוז אחר סכסס לוכנס
סס ולי לל חזין סעס סקדיס וכלסר נמסס סיכס פסס סעלל לז סיה
ידועס ספיה עומנע לכל עורכ וסנ . וסנד ליה סקדיס חס כן סיה

רמבין

נמדעס על רבי יעמעלל נמקכס קססרין גס נזס לא יחכן סיפלוזי חי
סלס עמכר עליו נלוזוס ססכסכס מן סכר נכקילס סול חזל גלסס סדעס
סכיסל סול נענין סכוכרו סיכר לב"ד שלל סעמוד הלסס על חס סדך
לסס כי סס מלחנס מליקורי סנילוס קכוניס ורסוקיס ולכך עלקוס
סיסס למנוט גס מלסיסס וקכוניסס וסול עס שאלנד יוסכנס זונס כי
נכס סיס וכן סיכר לב"ד שלל סמחוזן סיה נכס ען סכריס נענין
סלחוס וס קדס סיה נלרן עסו חלכונוס סיה ועלנד סלכוכס נעוסי
סכריס סיכר כלך נב"ד שלל ייכו לכווס קדס נעריס על סדך כיוע
עסס נלרן מריס סעוועדיס על סדך מכוכי סכריס כנסיס לעסוס
העוסיס סלסס ודדשו נככיסל סול סלזין חנו מחסריס צלסיס זולמנו סס
יעס עס רעיכס כן שלל סכסכרו חנסנו צגריס חלל נענין ענדוס זכ
נלנד ולמון קדס וקדסס על דעס סעמכסיס למון חונכס כי מללו חני
סיס לננקדי' וכן סקדיס קפול' קדשו פליס עמלסיס . ולפי דעתי סלס
מלנד קדסס כי סכרס ען סלחוס נקכס קדוס כונו סלחנר חלס וזכ
וסללל לא יקמו ולסס גכוסס מלסיס לא יקמו כי קדוס סול לללסין
והכס סכסכר ען סכרוס והכוס נקכלס קדוסס וסנעכרמ ען סקדוסס
וסעללס נזכע נקכלס קדוסס קדוז למס פנוכס ללמון לוור וכלל סנולסי
סכרס ורסנו חלל סכוסס כי סונס סמורכמט עמלל ססס רכח סכסו' .
נעכרמ

פירוש על אבן עזרא

(יבתי' ו' י') פמי' אחר חלי סיס סמכוס כי יכו לללי ענד . ילמרו פמי' למנס סוך לכערק שמש וסליו סכור עד סכר עשס . סר"ל למנוט קודס סיפריס פסעס . וליו
פטר עד סכר עשס סחוס גילס עשס ככוס וככס סעסס עובן אחר עול למנוט ענד סיה קודס זכ והכססיס עמכסיס למנוט כמו למי ס"כ לינו יכול לכערק עד עכס עשס
לכורס סככסס נכמיס למכס פמי' למנוט ענד קודס סכר עשס . [סעוס ח' ז'] . [נכדנכר י"ג כ"ט] . לכוור כי על פמכס קמן נכר עמפס סליו קכוניס לל פלחון כי
נמסס ישלס וסיה עמכס גדול עס סמי'לל לא ילא נכל קרי . [לסס ח' ג'] . סר"ל מנמח'חמריס וכו' ועומלס ענכ'לל עמל יוס . כגון צבל קרי . [למ"א כ"ב ל"ס] פמי'
כלי זין . ס"ס להסמכל זכס פלטר פס דמות גחלי' ולל גווס מנעס ונמקוס אחר לל אחר יוליד דמות גחלי' צנפס גווס עמל וסליוז זכ כי סדכ סמטעיב
כוס סלולס והכלוכיס סכסס כלסיס לפין עולידיס דמות גחלי' צנפס לא גווס מנעס לפי עכרלייס חייס עמיס פעולל צבלס סגוף חלל סנילוק סול דכר חכנד לפנעס סקדוסס
לחי' צנפס לפי סנילוק וסליכס צכר כל עוף דוכס חלך והכוסס סעמלוס וכל דג סלזין לו ספכר וסקכמס ייקר לוף וכמו סיזיקו לנוף כן ייקר לגפס סקדיסס וסלליס
סג גמס פסעס . סר"ל וסול פס' , סר"ל סלסיס ספולך לפניכס [לפלי ח' ל'] . כס"ל לא סלל ספסל מנעס ישלס לנגכ ענד . ופיין רש"י י"ל . קכדסיס [סכדסיין דף כ"ד
ע"ג] חכוכס לכככ ענין ס"ל לא סיה קדס מני ישלס וכי' ע"ס . ספכס די לוור יושרל . וסמר עכס להסווס סקדיס לפקדסס . כלכס סיה סכככ כן סול סככס . ס' [ליור
ל' יד] נכסס כנד סיסס . וקדיס כנד נוכר כמו פמכס מנוער [מעלי כ"ס כ"ב] ור"ל קדס נענוומו . ונפי' מני כחוז דכיו ז"ל כי סולסיס מלסיס סכולדס מני למוס
סיה . וכסיננ' למכריס או קדוז . לא סכרו לכעול ענד סולס . עד סיזילו נכר סככס עמל מנעס עד סיפכס ספסס והול קכלו קדס עכ"ל . וס"ל כלן ח"כ סיה קדס כמעסס
מלסיס . [י"ד יד כ"ד] . [למ"ב כ"ב ז'] וסס סככס . ור"ל ספסיס סונווס לוכרוס ייעוס ספסיס ספיו עומכיס לנעול אחר וכלססיס . [נכלססיס ל"ס כ"א] . יכון סלל אחר
וסיסל . גס י"ע וירושלמי מקנוז ליני . למנו ספסול . [כוסע ז' י']

ספורנו

(טז) יהיה מחנך קדוש . מן סוונמלס ומן סעלוקס : ולא ירוא כך ערות דבר . סוונלס או ענוף או סכול נזכע סלונכס ז"ל [קדוסיין פ' י'
יוסקן] סלזין ספכיס סכרס חלל על מנעמוס מיוסקוס . סניסרלל ולכך חמרו כל עי ספכיס כחוז נכסכסיס של מלכי ציס . דוד סיה מיוסס כלי
סס : סמחוד' . כלכר ספכס סליו עוקף ולל סמס לככרוז צלמס סללי : (טז) לא סכסי עכד אל אדונו . חלס ענדנר נמנכס כנונכסיס דכר
נככריס

פירוש רשב"ם

יט חד תדייה לך . סכנומו : על אונדי . עם שאר כליך : (טז) סחולך . סונס ארוך שבני תורה היה יוצא עמדם למלחמה כדכתיב וכלי הקדש
והצנתרות המרושה בידו : (יז) קדשה . זונה . פנויה סנאסל . קדש . בל על פנויות בלא כחוכה וקדושו וכל מיוחדת לו כפולגשים : לא

אתקלום

אלהך לכל נדרא ארי מרחק קדם ה' אלהך את תרדוהו: כ לא תרבי לאהוה רבית כפת עבור רבית קל מעצם דמתרבי: כא לבר עמטין תרבי ולאהוה לא תרבי כדיל דיברכנה ה' אלהך בכל אושמוות ידך על ארעא די אמת עלל לתמן למידתה: כב ארי תדר נדר קדם ה' אלהך לא תאמר לשלמותה ארי מתבע ותבענה ה' אלהך מנה ויהי בך חובא: כג וארי תתמנע למנדר לא יהי בך חובא: כד אסקות ספוקה תפוד ותעבד כמאדי נדרתא קדם ה' אלהך נדרתא די מללתא בפומיה: כה ארי תתגר בכרמא דתברך ותיכל עגבין כנפשה שבעה ולמאנה לא תתן: כו ארי תתגר בקמתא דתברך ותקמחן דמלון ביהך ומגלא לא תרים על קמתא דתברך: א ארי יסב גבר אתתא ויבעלנה ויהי אמר לא

מסרה מונעם, מ"ל. כ סטיק, מ"ל. אכל, סכר. יעד, מ"ל. כא לנכרי, ל' נפמס וס' נזויל חין לענוס סמוכס הלעז' כלל. ידך, סכר. על סכרן, מ' כפמסל. כא סכרן, ד'. דרע, סכר. כג וכו', מ' ל'ע נסיפמל. לנדק, סכר. כד שולל, מ"ל. סכרן, ל'ל ברשט סדק ולין סכר' סכר. כה סכר, י"ז סכר. י"ז סכר, כל סר' סכר. סכרן, סכר. כלק, ל'. כו מ', כ"כ כלל ו'ו' סכרן. כפמס, ל'. מליל, מ"ו וס'ו. כידך, סכר. ומענה, ל' זל' סכר. סכר, מ"ל. כד א וס'ס, כלל ג'ס' מ' כמ'.

תא לכל נדר פמסיס ל סמוכה ל. כי תועבת ה' נמוחס מ סמוכה סע. גם שנידום קמל כד סמוכה ל. לא תשיך לאחיק מליעל סל פס. נשך כקת סס פ. נשך אוכל סס. נשך כל דבר סס אס. לנכרי תשיך סס פ. ולאחיק לא תשיך סס פס. כי תרוד נדר כלס סמנה ס. לא תאחר גילס יס ל'ס ד סו דכיס ג ד ו ו ז אפסיס כע עכבין ו סמוכה יס. כי דרש דרשנו דכיס ד. מעמד כ'ס ו דכיס ז. והיה בך חטא זמסיס כס. וכי תחול לנרוד דכיס כס מו חולין ז עקידה סער על. מוצא שפתיך תשמור סמוכס כו זמסיס ס ו סמוכס ז סס. נדרה זמסיס ז ד. בפיק דכיס ז. כי תבא בכרם עליעל סו פס סס לל ככ. כנפשה סס סס זכ. ואל כליך לא תתן סס סו סס זכ. כי תבא בקמת רעד סס סו פס פס. ודמט לא תתין סס פס. כי יקח איש אשה קדוסינ ז ו פ יס. והיה אמר לא תמנא מיכ ז גיסינ ס. כי מצא בה סמיס ז לל גיסינ פס ז.

אם לא תמצאתן בעיניו פרימצא בה

פלב בית יהוה אלהיך קבלגדר פי תועבת יהוה אלהיך גם שניהם: ס לא תשיך לאחיק נשך כספ נשך אבל נשך קלדבר אשר ישך: כ לנכרי תשיך ולאחיק לא תשיך למען יברכך יהוה אלהיך בכל משלח ידך עלהארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: ס כיתתך נדר ליהוה אלהיך לא תאמר לשלמי פי דרש ידשנו יהוה אלהיך מעמד ויהי בך חטא: כ וכו תתהל לנדר לא יהיה בך חטא: כ מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת ליהוה אלהיך נדרה אשר דברת בקיה: ס חמישי כה פי תבא בגרם רעד ואכלת עגבים כנפשה שבעה ואל כליך לא תתן: ס כ פי תבא בקמת רעד וקמסת מלילת ביהך ודמט לא תתין על קמת רעד: ס כ פי יקח איש אשה ובעלה ויהי

פסול להקדש: וסחור בלב. ססליק סס זככז: גם שניהם. (ז' פ ס) לרצות סנוייהס כגון סמיס ועסאן סלס: (כ) לא תשיך. לזכרה ללוס סלס יתן רצית לעלוה וסחור ק לזכרה לעלוה (ויקרא כס) סל כספ לא סתן לו כספ (ז' פ ס): (כס) לנכרי תשיך. ולס לזמיק (ר'ס ד) לאו סלס מכלל פסס עסס לעצור עליו כספ לאוין ועסס: (כג) לא תאחר לשלסו. (ספרי) סלסס כגליס ולעודכו רכוחינו מן סעקלס:

כפרה עכל קדושה ולחן סס זס כס דק כזית' מוונת' למענעס הזוח שאין לה ענח הכוסר כלל וקדושה ולסן סקדיס קרוחי מליה כי העוסה מעסס ועקדס קרוחי ומסכר אוסס סלל יפעלו ססולסן והלסס והסכריס כענין סלעז כלחי ססור סוה כי לז ססור וכן קדשו עליס פלסמס סייססו אוסס כמסכר קרוחי סלל ינדלו סכריס מעס: (י'י) לא תביא אתנן זונה. הזונות יעשו כחוק סלסס מוח סספנות לכסר על ססחלסן כמו סזכירו רכוחינו כעסל סלסן גייסל כספסוייח ומסלגל לנזייסיח ולכן סכר' סור' סחק לכל דר כ' פסח יזסישו לססוה כסן וכן ענין מסיכ כלב כעבור כי סלרין ככלזיס וסוורי ססוונת ינדלו כלזיס עז נספ מויקיס סל סכריס ודירו כספסויייהס להיות כוסר לעססס וכן סמוכס עד סיוס כעפסיס סכסי כליד סייעעידו לזכר כלזיסס כעסוה למי מ' סלליוסו כסס והספססיס סערו מעמי סכוה דך כזין: וסער גם שניהם. לרצות סנוייהס כגון סמיס ועסאן סולס לטון רמ'י. סלל כעמלל סמרו סכ'ס אורקין וז'ס עחיין. סלל סס ולל ולדוסייהס סס ולל סנוייהס: ועסס גם שניהם. כעבור סכסלר כלחח טוענ' גדולה וסוה סלחק כי זו כעססס חוסנח סמוה סמרו סגס סמיסס יסענ י'י וכמוכו מלדיק רעפ וערעיע לדיק חוענ' י'י גם סמיסס יסלס סקסן כגדול וכן ומכו גם סמיסס

זנתן בן עוזאל

עבוב גרמא: (כט) וארום תתפנתן סלפוד לא יתי גבון חובבא: (כד) סתמא
דמפוק סן שמתבון תקיפון ממתא דרשין לאתענדא משרית ידא בשרת
לאתענדא לא מעבדון דרשקא דרשונן תשלשון חסאמא ואשקא עלן וקבא
קדשין ועקבון קרבם יי חלפון וניספא תיחז תבוצית בית שוקש
דפליחון תתנו ולעני זקקא סה דאסחון במופון: (כז) ארום תיעול
לשיב אגרא במועל בברמא דהברד ותבול גרענת גשד עד דחפצע ויתת
אגד לא חפון: (כח) ארום תיעלו למשב אגרא במעל בקמא דהברד ותקמא
פדוקבין בידך ופגלא לא תרים על קמא דהברד: (כט) ארום ישב גבן איתא
יתעול עלה ותי און לא השקעת דחפון צעירי ארום אשקו צה עבדו וקבא
וכתוב

זכרון

ופי' שמיכה: (כג) ותקורבאל לא יהי סגו ופיקולא הכי פול בק"ק ד"ה דף כ' דר"ש וסא
בך חסא ולא בקרבן ספא סהקרבן לא נפקל בך פמי' זאך זון וסיפד בךו יחל ער'
בגלים עדיין קדוש סול. דזהמסיק פי' ל' אמופיקי כונו לקטן דניסן ל"ג ל"ל פי'. לו
סול לפון פיקס כלומר שחייך שקדושו מספון של סק"ג סופד לקדושה סוף שחייך
ליה סולל בשיכור כ"ש: (כד) מושאל וכו' פכר שיעס סולל לפון שכתב א"ל
סמור לקיימם סל לפוד סקיימם וסל לבבור למולט סמורם כגב סמורם ועצב סמורם:
(כה) לך פיקוס סל סך לפון סמורם ס"ב דף ג"ה סל גלסל מדי ופן גלסל סל
סמורם: (כו) פיקויין סמורם וכרעל פיקויין פיקורס ל"ב: (כז) גרעוה דללו וקסן
כ"ה

אבן עזרא

וכ"ה' י' אכריז וסעס עה סלקס סורס סמור סוריס סלסי' לי סול
לסור: ופחיד בל' כי סח דכר צוזן על כן סול כי סלסל ס' ס'
(כ) לא תשיך לאחור. צענור סכוכי סענד סכוכי א"ס סכחון ס'
לא סוננו יס ק' רעוס סחסיכו: לא תשיך לאחור. יס ספרס זין. סלס'
לסחך וסעס סל סקל מלסך סיפון ק' רניס נס סול "סנור על מנור
רניס וסס סמל סלס' לססיס סעוליס וססיס סמור כי ססך סו ס' ססך
סין ספרס ציסיס וכסו ק סעוליס רניס סקקל: (כג) פי סרור. נבר.
צענור ססוכי סלסך סוס לכל רר: כי דרוש דרשנו. סל ס' א"ס
סיקס סס סמורס: ודיה בך חסא. סוס: (כד) סמור סמורס. סל
דכר סיס סו זכר לסס: נרבר. כי כל רר "רדס וסין כל סלס סר
וס סדכר סרור: אשור דברת בסך. סר סילס סרור סל סרל לססר:
(כה) כי סבא בכרס רעך. לנורו מורר ס' סלסל וסעסס זלס ספרסס
כי מלסך סוס סייד לסח לסל סלס' לא סקס ק': סלד'. געג'
"סדך: (כו) בקסר רעך. לקלור: וקספס. כסו סקוססיס "סלוס:
סלילווס. ידוסוס "סכמקוס: חרמס. מלס מרונסס וסענור סק'
סמור סכסיסיס כי כן לסוכי "ררסיס: (כז) כי יקח מיס מוסר. ק'
סיל

סר לא סודור מוסודור ולס סלסל ילסר סלסן ספן צכסיסיס סוספסיס
לספוס

פירושו על אבן עזרא

'(סלי כ"ו ס') . לכדמון סמור לזוס סילך פלס זס צככך סמי' סן ק' כולו סרורין (ספרס דף כ"פ ס"ה) . יסול סוסון . ס' סמורס עסך ללוס דכר סר סך . ס' סרסס
סלסן סון סרסס ללוס סלל לסלוס כי זלס סמל ססיס יולל ל"ב ספוליס כונו לא סוכי ססיס . וכן סמורס לא סוכי ססיס יוללס לסמי ספוליס . פסונו למי סלסר סססו סלר דרס'
לי סלסך ל"ל לא די לקיס סמור פיו לסניס פלס סמ דקס . פי סלסר דרל לא סיה מוסר רכ דכסו חוסו חוסו סמוריס לכניס קרבן ססיס . ולס די כונו פלס דלסיס סלר
סמס סס סכך כי סיס סוכס סמל סן סמורס . ל"ל זלס וסלס סול סוס . ג"ל (זל סלסכס דול סמסס) . ל' (סמור ל"ג ס') . (ליוב ל"ד) ג"ל (סכסססס) . סוס
סססיס סמסססו כל לכך וסעדיס לקור . סמס סלל וסליוו דכרי ר"ל סוולל מליוס מער ססו או מוסר פלס כונו וסלס סכסל יס'ל' . סמססן סלך יס'ל' . (ל"ג
ל"ד) וכן סן סקדס סמלס (לפיל כ"ב ס') סיה סמורס סמסססו (כייס סמורס) וכן מלסך דעסך (סמור כ"ב ס') . ל"ל סס ל' סוסיוס . דעס סמססיס סמססיס
כי פדרי דרסיס מוסרין לסל בכרס סכריסס או צערוסיס לסכול ססיס או לקס מליוס ולס נסרס סלל לסניק סמסס או לסס ככ' .

ספורנו

דנריס סקורין סו לסקן עמיס וסס ענין סענד סרורס וענין ססיס סקדוס סעליוס צכסס סרורס: (כ) לא תשיך לאחור. סלר ססוכי לססער
סן סרורס סכורסיס סמססלך ססיסס מ"סרלל סוסיר על עמי ססד סכורסיס לססכוס צ"סרלל . וסס ענין סרורס וסכריס סלר עסס סלרס ססיי
פליס לסלסר דכס ססיס עמיס (סך דר"ס) וענין סכילס סועל . וענין ססו סלר חין סלוי סיפון סלל צכסס ערוס דכר לסקיד כל סמור סמורס
לא צלס זכ סלסור כי ס' סמיד זיך וזין סלס נעורך סלר סלס גרס זכ וססד לסלס סרסס וסול וסמס חס סמורס וססד לא יסכול רסיס ורכ
וסמורס סמוריס סרריס וסס גונזי סמססוס סעליוס לגונז קמריס . וסמוריס צענין סלרעס לסוסי סמורסיס דרד פלל סוק לרעסס צכדקס .
וסמור סכסיכווס וסולוס דכס וססד ללוס ולסכרי ולנזי צמיי סלסך וסמלס על סלוקס ועל סכסס דריסס ועל סמס כלי זכ פלל יסוס סו:
(כל) לנברי תשיך. סמן לו סכריס סס סכסיס עמו ולס סמור: ולסחך לא תשיך. א"ע"ס סמסיס עמו וסלסס מלרסו לסורו סלסר ק' לסל
ל' רניס: לסען יברכך. כסלל סמור צכוכי ולס סללל חס ססס: (כג) כי סרור נרר לה' אלוך. ססו סלוי סילסן דכך עס סכל. סמסס עס
סמור לה' סלסך לא לנדר סלס סייי לסלס סלל עס זס לרך סיסיס סססלוס כלי ססור: כי דרוש דרשנו . זלס סלסר לסלס סנו עכס עסן עסל
ככס

פירושו רש"ם

(כ) לא תשיך. לפי המשט במלח סרור:

ענות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן
 בידה ושלחה מביתו: ויצאה מביתו
 והלכה והיתה לאיש אחר: ושנאה
 האיש האחרון וכתב לה ספר כריתת
 ונתן בידה ושלחה מביתו או כי ימות
 האיש האחרון אשר לקחה לו לאשה:
 לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה
 לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחר
 אשר השפאה כרתועבה הוא לפני
 יהוה ולא תחטיא את הארץ אשר יהוה
 אלהיך נתן לך נחלה: שש' ה' כר
 יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא
 ולא יעבר עליו לקל-דבר נקו יהיה
 לביתו שנה אחת ושמה את-אשתו
 אשר לקח: לא יחבל רחום ורכב
 כהנפש הוא חבל: ש' כר' ימצא
 איש נגב נפש מאחיו מבני ישראל
 והתעמר בו ומכרו ומה הנגב יהוה
 ובערת הדע מקרבך: ש' השמר
 ככל אשר יורו אתכם רבקהים הלויים

לא תשפח-רחמין בעיניו ארר-אשכח בה עברת פתגם
 ויכתוב לה גם פטורין ויהי בידה וימסרנה מביתה:
 ב ותפוק מביתה ותקד ותגיד לגבר אחר: ויוסגנה גברא
 בתראה ויכתוב לה גם פטורין ויתן בידה וימסרנה מביתה
 או ארי ימות גברא בתראה הנסבה לה לאנתו: ד לית
 לה רשו לבעלה קדמאה די סמרה למתב למסבה למדני
 לה לאנתו בטר די אסתאבת ארר-מרתקא היא קדם י' ולא
 תחייב ית ארעא די י' אלהיך יתב לך אחמנא: ה ארי יסב
 גבר אתתא חדתא לא יפוק בחילא ולא יעבר עלהו לקל
 מדעם שני יהו לביתה שתא תלא ויחדי ית אתתה
 די נסב: ו לא יסב משפונא רחיא וירכבא ארי בהן
 סתעבד-מזון לכל נפש: ו ארי משתבח גבר נגב נפשא
 מאחורו מבני ישראל ויתגר בה ויזבגנה ויתקמל נגבא
 יהוה ותמלי עבד דביש מבינה: ח אסמפר בסכתש סגרו
 למסר לחרא למעבד בכל די ילפון יתכון פדגיא לוא
 כמאדי סקדתגון תפרון למעבד: ט הוידכור ית דר
 עבד

מסרה כריתת, ב' ז' ס' ובענין ח' מ'ל דמ'ל. ובענין ז' א' ס' ק'פ. סמרה,
 מ'ל מ'ל. כריתת, ב'. ימות, כל מ'ל. ותין כלן סקסל. ד בעלה, ספין בעל
 פטור. הכלשת ס'ג בקריסה. לשת, על. המוסר, ל' וספר. פול, ו' ו' וספיק.
 סמרה, ל' ומ'ל. ד בעלה, ד' דגמין. יעבר, כר' ספר. לכל, כ'כ בעל'ד, לסת,
 ל' ק'פ. ו יחבל, ל' ספר והסמ' בעל'ס. סבל, ספר. ז נגב, ספר. והסמרה, ל'.
 נג, כ'כ ולא נה. ח ולפוט, ס'ו ומ'ל. יורה, מ'ל. ספיקים, י'ג. כלסר, ח' סגיר
 ספר. לויסם, מ'ק וספר סגין. לעשות, מ'ל. ט זכור, מ'ל.
 ת' א וכתב לה נגב עו סכס כל סופס כ גיטין כ כל כס סל סג קידושין ג ט יג.
 יד. ונתן בידה גיטין כל עו עליעל ט. ושלחה מביתו ינעום קי גיטין ספ
 קידושין ו עול. ויצאה מביתו סופס ט גיטין עג ספ סל קידושין ט ט עול סד סז.
 ושנאה האיש האחרון גיטין סל קידושין יג. וכתב לה קידושין עס. או כי
 ימות גיטין עס. לא יוכל בעלה הראשון ינעום ככ.

בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות
 כאשר צויתם תשמרו לעשות: זכור

ועתה צויתם לשמר מאד ולעשות
 כאשר צויתם תשמרו לעשות: זכור

אבן עזרא
 היא סעונה כסרה. (ס'א כ'סרה): חן בעיניו שהיא ס'סך סולדתו:
 ומצא בה. ולא יוכל לגלות כי חן לו פדים והסעס קאו' עאל סה כמו
 ומזה חזיו ו'אמו: (ג) ויצאה. שלל סעונ סס. ונדע סדכ סילסה
 מסיסה צעיו: והיתה. בעלס ל'איש: אחר גם אחרון. סעום ס'סחלר:
 (ג) כריתות. מעסכרסם צעילס למלס: הסמאה. כמד בעל כ'סחן
 והסס סעמו עמסה היא לו צעור סידעס ליש חסר והגשות ס'ס'ס
 בעסרון ס'חי ס'ססעל וכן כעכס חס סעע: (ד) ולא יעבד סחיא. ס'ו
 ליסכאל: (ס) אשה חרשה. יס אורנים בעולה ולדעס רגים סדסה
 כנגדו כי יוכל להציע חסה גרועה חס לא נעמסה ופל כן סדסה: נקי
 יהיה לביתו. שלל יסיס עליו עול מלכות. נקי כמו ח' ינקי. למד
 לכל דבר. ססך כמו והסליסי ל'לצטלס: (ו) לא יחבול רחם ורכב.
 חמרו והסססיס כי דכסה זחס סרסה עס וסעום חס חסוה כי רעו
 לעסכנ

רשי'
 פלו לרססו שלל סמלל סן צעיו. (ס'ס מ'סס שלל סמלל סן צעיו):
 (ג) לאיש אחר. (גיטין ל) חן זכ כן זוגו של כ'סחן סול סוליס כעסס
 סחך צ'סו: חס סכססס: (ג) ושנאה האיש האחרון. סכסכו מעסכו
 ססורו לסלחסה חס ללו קונכו סנלענר לו כי ינעום: (ד) אחרו אשר
 דמסמנא. ינעום יל) לרעום סופס סנסכסס: (ס) אשה חרשה.
 סס'ס סדסס לו וסלילו ל'לעום סרס לעסכר גרועסו: ולא יעבור עליו.
 דסר סלסל: לכל דבר. (ססרי סופס טז) סססל לוכך סלסל לל לססס
 מ'סס ומחן וכל לסחן דכסיס סלל ססורסיס מעורכי סעלססס על פי סכך
 קטן גסס ציו וכל סככו או חסס חסה וכל לקסה מעספין עיס ומזון

רמבין
 לעשות ונ'סס כ'סכר ידו דרסיס רגים לכיות להס זרס למטס סססכו
 לעשות וכל יססכו צללס לא דעס וכל חנו' ללעז חו'ל לל סמלל די
 להסלים כל חסה חלל יססכו כי סרעון חסר ס'ס לו צעז דכו יססכו לו
 לעוזה ולספיק יזכיר עוד חל חחן חס ס'ד לסס'ס חס צסך וכל ח'למר
 לפני סמללך כי סגסס היא כ'לומר שלל חרסה צדריס וכ'סכר לל חקריסס
 ח'למר לפני סמללך ס'סכורי חסר יסולל כן כי סגסס היא עסיסי סגור
 להקריסס וכלל סלס יורס ח'סס חסס לל מללס ידך לעשות כן כי ס'לל'ס
 יקוף על קול דרכך וסכל סמללך סכזכר כל מעסס ד'ד: (ד) אחרו
 אשר דמסמאה. לרעום סופס סנסכסס לסחן רע"י. וס'סורו חסה סזססה
 חסס בעלס חלל סופס סנסכסס צללד לל טרע ס'ס'ס סעלס מעלס וח'סו
 עוצר עליס צללו חס וכך מערס צסכר כ'סחן סל ינעום מ'חי ונסכסס
 בעלס וס'ל'ס ק'י ל'ס סכסס ליסנל מעל'ס קסס וס'ל'ס קעקל סכדי'ס
 כחי'ס

(נד) לא תצטון אגרא דאגרא סכנתא וצריכא מן אחובון:

(טו) ביספיה תפרע ליה ספריה ולא תטמוע עלוי שמשא מסול דעניא הוא ומסולתיה דוא סבר לקראת נת נפשיה ולא יקבול עקד קדם וי ידעו בך חובא:

(נטו) קימיה תתן אגריה ולא תטמוע עלודי שמשא ארזם סכפין הוא ומן בגין אגרא הוא קבל ליה נת נפשיה ולא יצוח עליכון קדם וי אגודדו ולא יהו כבן חובא:

(סו) לא יתקטלון אבהו לא בסקדות ולא בחובי בגין וזבין לא יתקטלון לא בסקדות ולא בחובי אבהו איש בחוביה על סקדן בשירין יתקטלון: (סז) לא תצלי דין גינרא ותקמא ותרמלא ולא ימשפן חד סגבון בסו דארמילתא דלא יקומו שיבבון בישין יתקון עליה טיב ביש בך תתדרון משכנה:

יונתן

מלוי בכלוי הסמנוה שבנוף כלכז"ל אינן דוד בל עד שיכלו כל הסמנוה שנמטר הנקרא בוך דהו עשבו בגאולה במסעה זה שלא נלקח נשעה מהסדר הזו וק"ל. ועליתי נספר חכמים והזו חיבור קודם מלך ישראל מפניו בשן זה ועל צנקה ה' בעניה פ"ב וקיים דברים וז"ל ושמעו עמי חכם אחד בני עובדין נר זכרים שמעטה שלם אחד שקטר יהודי אחד ויכנסו במוך שכמו ולא היה חכם יודע בו שהו' מעט בזה רק הלשע כזה בגיד בעמנו מיפסו לבי קשכפי אם פלוגי הסמן והנה לפני. מלךך האות וסרבו שופס ביזו חומר לי שהעון הזה בדם מיספי וגם אין לי סלק לכת"ב ועוד פרמה נשמח עכ"ל וספ"ר והפומע יבורך: (יד) מיעלמוון סכריכוו דכפירטי דייק דגם על עשירי קלי ועיין מיניה וניה: (יז) דלא יקישון עיבנן ציטין פ"י שכייס נעים ויילילו עס

(יח) לא ידעו אבות על בניו ויחמו על אבותם ולא ידעו בני האבות על אבותם ויחמו על בני האבות: (יט) לא ידעו אבות על בניו ויחמו על אבותם ולא ידעו בני האבות על אבותם ויחמו על בני האבות: (כ) לא ידעו אבות על בניו ויחמו על אבותם ולא ידעו בני האבות על אבותם ויחמו על בני האבות:

אבן עזרא

אם כלים על דמ' אל חקרי מלכודת אלף מוליא פס רע: (י) תשה. מנזרת רעס. ה"א מאומה. כוסף כ"ל לילה: לעבוט. לקמת משכנו: (יז) תהיה צדקה. פירוש שתקול סביך בעלזאי דק עמד עיבנן בעצומו ועל דעם המעתיקים כי יש הסרס במקומות צין לדק ללדקה וסעס העצונו כזר מיכשמי נפרשת ואלס המעמיים וסס מיכשמי בעמלתו: (סו) ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש. מלות לא מעשה לחוק: ואליו. אל שכרו: הוא נושא את נפשו. להשתכנס עשנו על כן הסכיר את עלונו: וחומי רוס שאלו ילדיך חומר הכחזו לא יועמו אבות ונמקום חסר חומר פוקד עון אבות ומלחם חסו כי לא יועמו אבות על בניו גלויה על ישראל ופוקד עון אבות על בניו הוא

פירוש על אבן עזרא

כי מעשה חיים פנוך להסמך נבוע הפרעם. ד'הנשוא האין מחס השורש. ל"י נמלא סקר כמו תכפין דנק מחוס (איון ל"א) וכן לילה הס"א חסך כי נמלא סקר ליל שמויים וחלו דעים. ל"בבסדרין פ"י דקסם הוא הכפורה אשר נזה ע' משפט ולדקה ככחזו והי דוד עשה השמע ולדקה. הסס המעליים נקבלה ס"ל ועניינס' כפתיים השלס פותיים אל ז' ו. תפסס אין כלין ספיר פ' כלל. כי לא יועמו מלכ על כ"ד. ואין לדיון אלף מה שעיניו כולוים. ופוקד עון אבות הסס הוא הפוקד. כי הוא יכאל לנבז וכל דכיוו מפעם כס"א ינחיה בעמלתו (יניחיה ל"ג י"ז. י"ח. י"ט) ונמלא עון אבות אל סיק צייסס וכו' אשר מיניך מקומה על כל דכמי בני אלף וכו' ועיין בפעמ"א ז"ל.

מה דעיד ה' אלהיו למים והשנית למשה במלואו ולא היה גיה ולקח בצדקה ואתעקבת באיחא במסכתן סמגרים: (י) ארזם תחפון בחבריוכו מןו דסרעס לא תיעול לביתיה למשענוי משבוגיה: (יא) בשוקא תיקום תברא דאנת מרזח גיה וסיק לך ית משבוגא לשוקא: (יב) ואין נבר סגניו הוא לא תבית ומשבוגיה נקד: (יג) אותבא תתיב ליה ית משבוגא בך סמטע שיששא ויני בלוסקדיה ויברכינד וך תברי וכו דהסדר עקד שיששא קדם ה' אלהיך:

(נטו) פתורא תחזור ליה ית משבוגא במיעל שיששא ואידמך גאיסמלתיה ויברך ויך וך תברי וכו קדם וי אלהיך: (נד) לא תמלסון חבריוכו ולא תשנון ספרייה דאגריה עניא ומסכתא מן אחובון או מן גיורכוו דהתגריין בארעכוו בקדמיכוו:

בעל המורים

לומר שאנו נוטל נפשו של אלוהו עובדו מעניו כעניו סחאמר (משלי כ"ג) וקבע אה קובעיס נפש: כי ימלא איה גובב נפש אסיו עבדי ישראל כ"ס צבי' וכו יוסף: (י) כי השל ברעך קמך לנכמם לומר שעל ידי זה אם הלרעם שואמר לו סכירו מלילנו כלי סגך והוא לומר אין לי ולחמך בלס נבעים על בימו ולזה הכהן ופנו אם בניה ובכל רחמי שיש לו: (יד) לא משעוק סכיר קמך לבי טעה לומר אמ' אם אוס מיך אל חלמך ומכננו כזוני אלף מרע לו שכרו מיד וחסר כן גבה חובך: י"י אלהיך ותמיד ליה לא משעוק לומר אם טמך פניי כללו טמך לטם דכתיב (משלי י"ט) מלוה יי סוק דל: (סו) ולא מנא ב' דין וליך ולא מנא דמעמך. ולא מדבא עליוו רמח. ולא מנא עליו הטמח כדי שלא מנא סכך דמעמך פ"י שלא יבכה עליך סמין לו מה ללכולו. ולא מנא עליו רמח טמח לא כי יקבל עליך אל י"י ויבזא עליך רעה: והיה בך טמח ומיך ליה (סז) לא יועמו אבות על בניו ויחמו על אבותם ולא ידעו בני האבות על אבותם ויחמו על בני האבות: (סח) לא ידעו אבות על בניו ויחמו על אבותם ולא ידעו בני האבות על אבותם ויחמו על בני האבות: (סט) לא ידעו אבות על בניו ויחמו על אבותם ולא ידעו בני האבות על אבותם ויחמו על בני האבות:

רמבין

נקומות ידכ נכוס כמו לא תסמס סור דעידו לא תסרוש צבור ונסמור יעידו ובספרי אחר אם כן למה נאמר עני ונצין מנכה אפי ליעמד על די עני ואציון אחר מכל אלס ודרשו מנך זה גר לדק לעבוד עליו עמי לחיון: (סו) ומעם ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש. על דך סמנו ציורו מנה סמלמך צחורה לא חלין פערלה סכיר אחר עד נק' כי דק' הכחויס לדכז נכוס וממאס לשכור הסועל ציוס אחד ולמנא הוא ימלא סרס נח סמנו ויקס הכחזו למרעו ציוונו בהטלים מלככע מיד ומלא מנא עליו סמנו כדי שיקס בעכרו לו וללשתו ולנביו מה שילכלו צלייה כי עמי הוא לרזוי הסכרים ולא סכר הזה הוא כושל שש שיקא וז החן להסיעו נטשו למד לחומר ככלן כי עמי שאלמ צחורה לא חלין פערלה סכיר אחר עד נק' הכוכה צו שסטרענו ציומו שאלס לא סמרעט נלחמו ממלככופי מיד סנה ילך לציחו וישלר שכרו אחר עד נשע ילככו חומר סמס המלוס כרזוי סלליון. וכרזומוי מיערס כי הכחזו צחורה עד נק' צכיר יוס ושע לנלך ככלן דין סכיר לילה וסכה לכל אסד

ספורנו

אשר נתקבץ הכסף שיקמם לחיזה זמן וישוד בעלה הראשון לקמס: (י) משאת מאומה. אפי' סכך כחף חולמו כעוקס עליו צמלוס כמו סקבלו ח"ל: (סו) לא יועמו אבות על בניו. אפי' על סמח המורד במלכות ישראל (מליצה) עומכב המלכים סקדעוים סיה לסרוג גס אה צייסס שלן יקומו למולאים למלכות. כענין הכיטו לנציו ממנעו בעון אבותם כל יקומו ויירשו ארץ ועללו עמי מבל ערים. מ' סונאים כמו ויסי עקך. מ"ח סכרס סרה למלכי ישראל לסרוג זה צעזיל זה נסתלה ס' על עמו. וס קיים אמליהו מלך ירדש כחמרו ויסי כלסטר חקס הממלכס עליו ויכרוג אה ענדיו סכיסס אה המלך אציו וסח צייסס לא המיח כי ככחזו צחורה נסטר מנש אסר לוח ס' ללמך לא יועמו אבות על בניו ויחמו על אבותם: (פ) לא תטה שמש נר יתום. צמח סריו הזכר באלו שלן יסתמוו פענוסס מעמי פערלוסס ומסס סך לללס נמקום סכריו: (ס) וסדר ה'

פירוש רשבים

ושלחו וברד יושב: ככל אשר יורו אתכם. שהרי תוכור את אשר ה' אלהיך עשה לטרים שאע"פ שהיתה נביאה ואחות משה לא חלקו לה כבוד אלא תסגר שבעת ימים: (ט) בדרך בצאתכם מסצורים. שאע"פ שהיו סודיים ללכת העם לא נסע עד האסוף סרים וכל שכך שאר בני אדם: (יב) לא תשכב בעבוטו. לא תשכב ועבוטו אצלך: (סו) ואליו הוא נושא את נפשו. סתאודה נמשו כדי לאכול שכרו. וכסודו חטאת עמו יאכלו אל עותם ישאו נפסם. סתאויס הדבונים לאכול חטאות שיביאו על עוונם: (סז) ובנים לא יועמו על אבות. בבית דין. כדכתיב ואת בני הסכים לא המיח ככתוב לא יועמו וכו אבל הקב"ה פוקד עון אבות על בניו כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם וכדכתיב אבות יאכלו בושר ושיני בנים תקדיניה. לאבד נחלת אבות אבל לא על ידי בית דין:

בגד אלמנה: י חכרת כי עבר היות
 במצרים ויפדה יהוה אלהיך משם על-
 פן אנכי מצוה לעשות את הדבר
 הזה: ם כי תקצר קצירך בשדה
 ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו
 לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען
 יברכה יהוה אלהיך בכל מעשר
 ידך: ם כי תחבט זיתך לא תפאר
 אתה לגר ליתום ולאלמנה יהיה:
 כי תבצר פרמך לא תעולל אתה
 לגר ליתום ולאלמנה יהיה: ם וזכרת
 ביעבר היות בארץ מצרים על-פן
 אנכי מצוה לעשות את הדבר הזה: ם
 כה * ביהיה ריב בין אנשים ונגשו
 אל-המשפט ושפטום והצדיקו את-
 הצדיק והרשעו את הרשע: י והיה
 אם-גן הבורת הרשע והפילו השפט
 והקהו לפניו כדו רשעתו במספר:
 ארבעים יפנו לא יסוף פני-סוף להבתו
 לעיניך: י לא-תחכם שור בדישו: ם

אדמלא: יח ותדבר ארי עבדא היותא במצרים ופרקו י
 אלהיך מתמן על פן אנא מספקך למעבר ית-פתגמא הדין:
 י ארי תחצור חצרה בחקלה ותגשי עמרא בחקלא לא
 תחוב למסבה לגיורא ליתמא ולאדמלא יהי גדיל היברכה
 י אלהיך בכל עובדי ידך: כ ארי תחבוט זיתך לא תפלי
 בתרך לגיורא ליתמא ולאדמלא יהי: כא ארי תקמח פרמך
 לא תעלל בתרך לגיורא ליתמא ולאדמלא יהי: כב ותדבר
 ארי עבדא היותא בארעא דמצרים על פן אנא מספקך
 למעבר ית פתגמא הדין: כא ארי יהי דין בין גבריא
 ויתקרבון לדינא וידונגון ויפון ית זכאה ויתיבון ית חיבא:
 ב ויהי אם פר חיבא לאלקאה חיבא וירמנה דינא וילקנה
 קדמוהי במסת חובתה במנין: ג ארבעין וילקנה לא יוסף
 דילמא יוסף לאלקיתתה על אלן מחא רבא וקל אתה
 לעיניך: ד לא תחוד פום תורא בדישה: ה ארי יתבון אחין

מסרה יח זמלרים, ז' ופאלה בלרז זמלרים. יט כי, ס' זעעס נספאל. גשך,
 הניס דמי. וזכסס, הו' זעעיל. סעוב, ד' ידך, י"ט ז'ל וכל סהלוס דכו' זמ"ס.
 כ סענו, סכר, ספאל, ס"ס זעסס ז"ל. כא חעולל, ז'. כה א ונגשו, ז'.
 וסעסוס, ל' וז"ל. והלדוק, ל' וז"ל. והכעשו, ל' וז"ל זעסוס. ב פן, ז' בלי וק
 יג' דכו' זמ"ס ס"י. הכוס, זמלס. והפילו, ז"ל. סעסע, כ"ל סכר. זעספאל
 סג' זעסו. ג סרעניס, ז' ל"ט. יוסף, י"ד ל"כ ס"ז וז"ל. יוסף, ס"ז וז"ל. להכח,
 ס"י. ונקלה, ז' כבוד מוול. ד סכסס, סכר. זעעין, ל' וז"ל. יענו, כ'. חמד, כ"ב.
 ת"א כי תקצור קצירך טופס סה סולין קלא. ושכחת עמר טופס סה זעעל
 י. לא תשוב זעעל סה סולין קלא. לרז סולין קלא. כי תחבוט סה סה
 כי תבצור פרמך סולין קלא. ושפטום סהדין י. והצדיקו את סהדין
 סה. והיה אם בן כחוטם לב לה סהדין י. לב מל זכות סה. והפילו זכות
 י. ככ כב מוולס ג' כדו רשעתו כחוטם לב לז קעל סג מוס ד י. ארבעים
 יכנו כחוטם לב מוס ד ככ כב. לא יוסף כחוטם לב מוס כב. ונקלה אחרך
 זעעלס ז' סהדין י. מוס כב. לא תחוסם שור בדישו יעמוס ד זעעלס סה ל
 מוס זע ענילס י. כי ישבו אחים יחדו יעמוס ד ח כד קיל זעעלס קיפ זעסס
 ככ כה מל. וסת אחר סרס יעמוס כד.

על-אלה מכה רבה ונקלה אחיך
 כיישבו אחים יחדו ומת אחד מהם

טעמים לוקס וטעמים חינו לוקס ומי הוא הלוקס לעוד מן הענין. לא
 סכסס שור זעעין. לאו שלא נחק לעשס (מכות ז'): והפילו השופט.
 עלמד סלין זעעין חוטו לא עומד ולא יענז חלס מוסס: לפניו כדו
 רשעתו. ולאסריו גדי סמים מאלן חערו זעעין חוטו סאי ידות זעעלסריו
 וסליס מלסו (מכות כז'): בספסו. (סס) ואיז סקוד זעעסל לעד
 סהרו דעוק לומר זעעסל חרעניס ולא חרעניס זעעלס חלל מנין סהו
 סוכס ומעלס לחרעניס וסן חרעניס סכר חסס: (ג) לא יסף.
 מאלן חסרס למכס חס סעירו: ונקלה אחך. כל היוס קירלו רשע
 ומעלס קרלו חסך: (ד) לא תחוסם שור. (זע' מל) דער כחוט
 זעווס הוא סדין לכל זעעס חיה ועוף סעוסיס זעעלסכס סהו סדער
 מאלל חס כן לעס נאמר שור להוליס חס חלדס (סס עט): בדישו.
 יכול יסמנו זעעין חערו לומר לא חססו שור מכל מקום ולעס כאלר
 דיש לומר לך מה דיש עיוסד דער זעעל זעעלס מאלכחו (למעסר ולסלס)
 וגדלו מן סלרץ חף כל כיוולס זו ילל סהולס וסמנז והססנז סלין גדלו
 מן סלרץ ילל סלס והססנז סעעסר מאלכחו לסלס ילל סדול זעעסרס
 וזכרונרוס סעעסר מאלכחו למעסר: (ס) כי ישבו אחים יחדו.
 (יעמוס יז) סהיס להס יעיסס חסס זעעלס סרס לזעס חסו זעעלס סיס
 זעעלסו

למי שנקל להטות משפט עני יוצר משל עשיר לכך הזכיר ושנס עליו: ולא
 תחבול, שלא זעעס חלוס: (יט) חכרת. על מנת כן מדתך לשמור
 סקוסי חפילו יס סכרן כיס זעעס: (יט) ושכחת עמר. ולא גדיס
 מאלן חערו עומד סעס ז' סחסיס וסכסו חינו סכסס: בשדה. לזכות
 סכסס קעס זעעס מקלסו מלקור: לא תשוב לקחתו. (פילס ס')
 מאלן חערו זעעלסריו סכסס זעעלסו חינו סכסס זעעלסו זעעלסו: למען
 יברך. (סערי) וחף על מי סזלח לידו זעעלס זעעלסין ק"ו לעוסס
 זעעלסין חערו זעעס זעעלס סלע מידו ופלאס עני וזעעלס זכס כרי הוא
 זעעלס עניס: (כ) לא תפאר. (סולין קלא) לא חעול ספאלחו ממנו
 מאלן סמניחין סלס לזלין: אחרך. זו (סס קלא) סכסס: (כא) לא
 תעולל. חס מללח זו עוללל לא חקסס (פילס לס) וזי זו היא עוללל
 כל סלין לה לא כחף ולא נקף יס לה חמד מוס סכי היא לזעל סניס
 וזלחיי זעעלס יזכרונרוס חזי זו היא כחף ספלין זס על זכ זס נקף
 חלו סהלוסיס זעעלס ויזכרוס: (ח) כי יהיה ריב. (סערי) סוסס לזיח
 זעעס חל סעעסר חערו זעעס חין זעעלס יולל מוסך מריס מ' גכס
 ללס לסרוס מן סלדיק סוי חומר זו מריס: והרשעו את הרשע.
 יכול כל סעעלסין דדין לוקין חערו לומר וסיס חס זן סרוס סרעס.

אבן עזרא
 סקוד וככר סרעסו זעעקונו: (יט) חכרת כי עבר היית. זעעלס
 כן זכר סגר זעעלס חסיס זעעלסו ויס מאלס סעעססיס זעעלס סלזוח
 גס חסיס סמיס לזכסי: (יט) למען יברך. כי נחם מעלך זעעלס
 יסעס יתן לך זעעלס זעעלס: (כ) כי תחבוט. כמו סוכס ססיס וסו

ובן אצלו לא תהיה אשת-המת
החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה
לקחה לו לאשה ויבמה: ויהיה
הבכור אשר תלד יקום על-שם אחיו
המת ולא ימחה שמו מישראל: ואם
לא יחפץ האיש לקחת את-יבמתו
ועלתה יבמתו השערה אל-הזקנים
ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם
בישראל לא אבה יבמי: וקרא-אליו
זקני-עירו ודברו אליו ועמד ואמר לא
הפצתי לקחתה: ונגשה יבמתו אליו
לעיני הזקנים וחלצה געלו מעל הגלו
וירקה בפניו וענתה ואמרה בבה יעשה
לאיש אשר לא-יבנה את-בית אחיו:
ונקרא שמו בישראל בית חלוצ
הגעל: כי-ינצו אנשים יתרו איש
ואחיו וקרבה אשת האחד להציל את-
אישה מיד מכהו ושלחה ידה והחזיקה
במבשיו: וקצתה את-כפה לא תחום
עינד: לא-יהיה לה בביסד אבן
ואבן גדולה וקמנה: לא-יהיה לה
בביתך איפה ואיפה גדולה וקמנה:
ואבן שלמה וצדק יהיה-לה איפה
שלמה וצדק יהיה-לה למען יאריכו
ימיה על האדמה אשר-יהיה אלהיה
נתן לה: כי תועבת יהיה אלהיה

וימית חד מנהון ובר ליה לא תהי אמת מיתנא לברא
לגבר חלוני יבמה יעול עליה ויבמה לה לאנתו ויבמה:
ו יהי בנכרא די תליד יקום על שמא דאחודי מתנא ולא
יתמחי שמה מישראל: ואם לא יבני נכרא למסב ית
יבמתה ותסקיבמתה לתרע בית דינא לקדם סביא ותימר לא-
צבי יבמי לאקמא לאחודי שמא בישראל לא אבי ליבמתי:
ח ויקרן לה סבי קרתה וימללח עמה ויקום וימר לא רענא
למספה: ט ותתקרב בימתה לותה לקדם סביא ותשרי סינה
מעל רגליה ותרוק ב אנפודיה ותתב ותימר פדוין ימסעבד לגבר די
לא-יבני ית ביתא דאחודי: ו יתקרר שמה בישראל בית
שרי סינא: יא ארי ינצון נכרין כחדא גבר ואחודי ותתקרב
אמת חד לשוכא ית בעלה מיד מהודי ותושט ידה ותתקף
בבית פדתתה: יב ותקין ית ידה לא תחום עינד: יג לא
יהי לה בביסד מתקל ומתקל רבתא חערתא: יד לא יהי
לה בביתך מכילא ומכילא רבתא חערתא: טו שתקלין
שלמיין דקשוט ידון לה מבילין שלמיין דקשוט ידון לה גדיל
דיתרבון וימר על ארעא די אלהה יתב לה: טז ארי מרחק
קדם

מסרה החלה מ"ז. יבמה ל' יבא ספר. ולקחה נכרכל. לו נעסב ויסקי.
יבמה ל' ו הנכור ד' מ"ל נכורה. ז ומסר. ט' יבמה. י' יבמה. יא
והשן נכחה ותינ צטוס וזלמיל. לסקים מ"ל. לב נ' כ"ב. בלא ו"ז מסנה.
ינמי. ל' ט ונכסה. ל' יבמה. נ' ותמין. זוללה ל'. ורקס' ל'. ונכסה ד'.
ככה ד'. יעשה ל'. י חלק. ז' כפרי לי וי'ל. יא יתה. סדלים דגוס וי'.
וקרנה ל' ול' קרנה ענה סגנ. והחזיק. ז' מ"ל. נעשיתי ל' וי' וי'.
יא וקמסה. ל' וי' וי' ח' כפה. ז' חחוס. מ"ל. עינד. ז' מ"י סנין. ג' כניק.
מ"ל. גדולה ד' מ"ל נכורה. יד ליפה. מ"ל. וליפה. מ"ל. גדולה. מ"ל. טו שלמה.
מכויטון ח'. ולקה. ד'. לה. כרוסון דגס מד'ד. ח'יפה. מ"ל. יאריכו. ל' נכורה
מ"ל. ובלל כון כסוף.

ת"א ובן אן לו עס כז כל עז דגס עס. לא תהיה אשת המת יבמה יע
קדושין מן נכורה יע. יבמה יבא עליה יבמה ג כז ל' נע ד' כחוכוס פנ.
ולקחה לו לאשה יבמה ט יע כ לט כחוסס פנ קדושין יע. והיית דבמור
יבמה יע כד פ נכסל יע נכרוסס פ. יקום על שם אחיו יבמי. כד מ נכוחס
כז. ואם לא יחפץ האיש לקחת יבמה כ לט עז מד קס דגס לב כ.
ועלתה יבמתו יבמה כ כא. סאן יבמי להקים יבמה קו קדושין ד פסהדין
עט. לאחיו עס יבמה לז קיס. אבה יבמי עס ק. וקרא לו זקני עירו
עס מד קס קו פסהדין לל עט. ודבר יבמה קס. לא חפצתי לקחתה
עמד קפן כל יבמה קט פסהדין עט. לעיני הזקנים יבמה קס ק. וחלצה
געלו עס קב קו קדושין יע. מעל רגלו יבמה קד עכין יע. וירקה
בפניו יבמה קו פסהדין עט. וענתה ואמרה טוסס לב לב. כבה יעשה לאיש
ז' זכור. מ"ל. יח קקד. ל' זכ"כ. יבמה קד קס קו קדושין יע פסהדין עט.
אשר לא יבנה יבמה טז. ונקרא שמו טס קז קו קדושין יע פסהדין עט.
בישראל יבמה קא. בית חלוצ יבמה מד קדושין יע. כי ינצו קשס פס פסהדין
קו. ושלחה ידה קשס כז כפ. ושלחה ידה עס טו. וכצותה את עס טז.
איפה ואיפה נכרל כט. אבן שלימה עס פס עט. איפה שלימה עס פפ. כל
עושה אלה עס טח.

כל-עשה אלה כל עשה עול: פ

מספר אחד רשי

חלל חסר לא יבנה כיון חלל נכס חזר ללא יבמה. (י) ונקרא שמו תו'.
(ס) מלוס על כל הסומדים עס לומר סלוצ כעול: (יא) כי ינצו
אנשים. (ספרי) פוסו לנל ליהי מוח כונו סאלער עיד ומכו חין סלוס
יולל מחוך די מלות: (יב) וקצתה את כפה. ומנח דמי נכוס סכל
למי סמנייס ופנעכנייס או חיו חלל ייע מנח נאלער כולן לל ססוס
וכאלער להלן נפדים וזמנין (לעיל יט) לל ססוס עס להלן עמון חף
כולן עמון: (יג) גדולה וקמנה. (ספרי) גדולה כמנכססס את ספוסס
חלל יכא סעל נדוולס ומחיר נכססס: (יד) לא יהיה לה. חס עמס
כן לל יסיס ק' כלוס: אבן חובן. עסקלות: (טו) אבן שלמה וצדק
יהיה

אבן עזרא יע לו זן חין טרד כ' היס חסוקס: ופירוש יחודי. כדנכ' סמנעסיקס:
לאיש

נעולמו: יחודי. סויוסדים נכסלס פרס לחפיו מן חסוס: ובן אין לו.
(סס כז) עיין פליו זן או זכ זן סנין או זכ סנין (או זן סכח) או
נח סכח: (ו) והיה הבכור. גדול חסמס חול מייכס חוסס: אשר
תלד. פרס לחילוניס סחיסס יולת: יקום על שם אחיו. זכ סייכס
חח חסויו יסול נחלס סמח נככפי חזני: ולא ימחה שמו. (סס כד)
פרס לחסח סקים עשעו עסוי: השערה. כחננונו לחרע זיח דינל:
(ס) ועמד. נעוידס: ואמר. (קוסס לב) נלמון הקודס וחף היז דכריס
נלמון הקודס: (ט) וירקה בפניו. (יעמוס קו) פל נזי קרקע: אשר
לא יבנה. מכלן לעי סעלן חלל יסחור וייכס דלל כחזי חסר לל נכס

אחשבה

קדם ה' אלהיך כל עבד אלוך כל עבד שקד: ה' הוידמוך
ית די עבד לך עמלק בארעא במפקחון מפצרים: יח די
ערעך בארעה וקטל בך כל יהוה מתאחרין בתרד ואת
משלהי ולא ולא דחל מן קדם יי: יט ויהי פד ונית יי
אלהיך ולך מבל בעלי דבבך מסחור-סחור בארעא די יי
אלהיך יהב לך אחסנא למיפתיה תמחי ית דזכרנא דעמלק
מתחזות שמיא לא ותנשי: ט ט ט

א ויהי ידו מעל לארעא די יי אלהיך יהב לך אחסנא
ותרתה ותיבת בה: ב ותפב מריש וכל אבא דארעא
די תעל בארעך די יי אלהיך יהב לך ותשוי בסלא ותהך
לארעא די יתרעי יי אלהיך לאשר אה ששתיה תפן: ג ותיתי
לורת בהנא די יי ביהמא האנא ותיסר לה חיותי ימא
דין קדם יי אלהיך ארי עלית לארעא די קיים יי לאבדתנא
לנא

מסרה הנחלים מל. שף. צמד י"ד מ' גליל. ויגע. ח"י דקרי ולא כמיי.
יש כהניא, ל' ו'ל' זיוס כהני מ' דקרי וכמ' (ולין ב' בעיל). ממשפ. ל' זכר.
בשש נקרות ובמ"ש חוים חילי. כו א חנא, מ"ל. אחר, בפסוק. בה, זכר
מ"ד. מכלשם, ה' ד' מ"ל ומד מסר. פניא, י"ב ומ"ל. כסן לך, ב' כמיי ומ'
חלל מלכא כפלא. צענא, חלף כמיי צפוף. ז' ובחא, ז' כמיי מלכא בחוכא.
ת"א זכור פנינא כמ' ל'. לך עמלק עקיה עטר מד. עוף ויגע ח"ק ב'. והיה
כהניא כהניא כ'. תמחה צמחא כ'. מתחת הימים עקיל' טעל כ'. ולקחת
מראשית כל גיעין מן בחלא פל מנחם פד מולין קכ קאל עכנין יא. אשר
תביא עכנין טס. מארצך מנחם טס מולין קלו. הדבתי היום ככורים טו מ'
חזכר מ' ימרו.

יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם:
יהוה אמרת אליו הנדתי היום ליהוה

י זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך
בצאתכם מצרים: יי אשר קרך
בדרך וינגב בך בל-דנהשלים אתרדי
ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים:
יט והיה בהגיה יהוה אלהיך לך מקל
איביך מסביב בארץ אשר יהוה אלהיך
נתן לך נחלה לרשתה תמחה את עמלק
עמלק מתחת השמים לא תשבת:

ומפטיק רני עקרה. נישעיה כמיון כ"ד: ק"י. עלי. סיען:
פ פ פ

כו יהוה כיתבוא אל-הארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה
ורשתה וישבת בה: וילקחת
מראשית ארץ פרי האדמה אשר תביא
מארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך
ושמת בשנא והלכת אל-המקום אשר
יבארת אל-דבבון אשר יהוה ביםים

ידה: לך. חס עמיס כן יסיס לך סכס: (י) זכור את אשר עשה לך:
חס עקרה צעדות ונמשקלות היו דווש ענכוי סאריז סמלח (חשלי יח)
מחזני מרמס יחוענח ס' וכחיו צמרה צא זרון וינא קלון: (יט) אשר
קרך בדרך. לשון מקרה. דבר אשר לשון קרי ועומא סהיס עמלון
צמלכנ זכר. דבר אשר לשון קור וסוס לנגד והכסירך מתימחך סהיו כל
הסופות יראים להלפס צכס ונא זה והסחיל והצחא מקוס לחסרים. עמל
לחנצני כוחסח סחין כל צכיס יכולס לירד צמרה צא צן צליעל אחד קפן
יכר לחוכס חף על פי עכוכס כקכס חוחס צפני חסרים: יחוב בך. עכח
זכ חותך מירוח וזרק כלפי מעלס: כל הנחשלים אחריך. פסקי צס
עמחח חסחס סהיס כעסן שלפון ואתה עוף ויגע. עוף כמל' דכחצ
סמחח טח) וינא חס כעס למיס וכחיו חסכיו וינא עמלק: ויגע.
צדך: ולא ירא. עמלק חלסיס מלכרע לך: (יט) תמחה את זכר

רמבין
הבכור אשר תלך יקום על שם אדויו המט. אינו כפסושו שיקראו סבן
סרלחון כמס כוח לחון או סענען כמוכו. סכרי צנעו כמער כן ולא
יכר סס כוח מעס חסיו ופסער עקושו ולא קרלו חושו מחלן חלל
סכחז סזס על דך סלמח סכססס והכס סוז כפסושו קומוו צו כרסויו
מדרס סיסח גדול חלסיס מייס. וסכילוניח חיס סחנינח וכן חסס
סכריס סמחו מסי חס כולו סממחח כי סחילוניח חסס סכריס ענפסיס
דקלח נספי: (יז) זכור את אשר עשה לך עמלק. ככר סוכחי סמלכ
סרלשו צו כפפני יכל כלכך כפסחח חוור לח סמכס כרי סכסח סלל
חעורס סז עכ חני מקיס זכר סמחח סווס צפך וכן כפפני זכור חס
חזר עכס לך עמלק כפס לח סמכס כלל ולא ידעתי מה סיס. סוכריס כוז
צפס חס לחמר סנקרל סרסח עמלק כליצור ונעליוו למדין מן סחורס
צפניס זכור ויסיס סמד למקרל מנגס מן סחורס. והכנון צפניי סחורס
ליוור סלל סמכס חס סעסח לכו עמלק עד סמחח חס סמו מחסח סעסיס
וכפסר זה כפפני ולחורסויו ליוור לסס כך עכס לכו סרלשו ולכך נעליוי
לעסח חס סמו וכן כמסח עריס כמיוי לסחיוי כפפני ולכפסר צו

עמלק. מלחם ועד חסס ועמולל ועד יוקל מעזור ועד סס סלל יכס חס
עמלק ככר חסילו על ככססס למוול ככסס ז' פעל סמלק סיסח:
הסלח כי תצא
(ח) והיה כי תבא. וירשחה וישבת בה. (קידושין לו) מבד סלל נסחיו
צככריס עד סכככו חס סלחן וסלקוס: (ג) פראשית.
(מנחות פד) ולא כל רחסיח סלח כל ספערס סיידין צככריס חלל
סצנח ספיינין כלכד לחמר כחן סרן ונחמר להלן (דכריס ס) סרן ססי
חעכרס חו' וס להלן ונצנח סוויי סמחוסס צכס סרן סרלל חף כחן
סכס סרן סרלל ספן סצנעס חייך: ויח שפן. יח חגרי סעמנו חלל
צמורו: דכש. חוז דכס חמריס: פראשית. (צכסח לו צככריס סס)
חלס יורד לחך סרכו ורואס חלסס סכככס כוכך עליס נמי לסמן
וחורר כרי ז' ככוריס: (ג) אשר יהיה בימים ההם. חין לך חלל כסן
סצניך

לדורות ואע"פ שהיה ראוי גם להסתייגו עלה לדבר כגמולו של לדיקיס
חלל ליה סכפוז להודישו ולגלותו כרי סמכס חוסכר לסון סרע סווח
צפיו מפי סחור סקל גדול ונורס רעוח רכוח וצני חלס ככסליס צו
חוייד כמו סחמורו והכל כלשך סרע:
(ח) טעם ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך. סמקס
מראשית כל סכרי חסר חניח חל כניח מולכך חסר יי חלכך
נותן לך יטס סיפריס ספרי צכדס ויקרל עליו סס ויציחו כניס ויסס
חורו ככלי סחלו לסליוו כניס ככסיכס חלל נחן סכפוז סיפור כניס חלל
חזילו ככרי חלל מכל סמין סחור פועל כל סכסס כדן מרובס ספסיס
חסח סופסיס חס סכרי: (ג) וחלצת אל המקום אשר יבחר יי אלהיך.
כפי ססושו יסיכ סלל חקריז צככריס כלחד מנעריך מנכככר כניח כי
כמו ספסיכ צמחוי חרן צככרונת כן יסיכ צככריס חלל סונח כככוריס
לסכר סכככו וסלקו חיד כדכרי כ"י. וכפפני וכלככ סל כמקוס חסר
יכר יי חלכך לסכן סמו סס זה עילס וצני עולמיס וסס חמרו כי
סמחח סקורוח צפני כפפניס סללו חלל גס כככ. וכככון יקריכו כככריס
חלל

(יח) הו' דרדון ית דעברו לכו' רבית עמלק בארמא במסקבון משמרה:
 (יט) דארעו נתבון בארמא יהיה קשיל בכו' גל דרנה סבריה למקמי בתר
 סמי' הו'נו' נוכריא דמשבטא רבית הו' דרנה בדיהו'ן פולתנא נוכריא יהיה
 עגמא פליט תהון רבית עמלק מקביל תהון וקשע בית גבריהו'ן אשרי לעילא
 אמת בית ישראל רביתו לעיו' ופולתנא סמיהו'ן שבעהודא דמארא וסן דלוחי
 גללי' ופא דעברתון במצטדו'ן ולא דחלו'ן בית עמלק סן קדם יי':
 (כ) דארעו נתבון בארמא יהון מקטלון בכו' גל דרנה לבדא סבריה
 בתר פסרי' יהיה עגמא פליט יהיה רבית עמלק מקבילן יהיה ומקטלון
 תהיה תמתן עמא בני ישראל להיו' ומשלבדו'ן ולא דחלו'ן רבית עמלק סן
 קדם יי':

אלהבן דהיב לכו' אחקמא לפרדתה תמחון ית דהכרמא דעמלק מתמחון עמלא
 תאפילו לימי' מלבא קשיחא לא תתגיי':
 ס ס ס
 הרה יהו' ארום תיעלון דארעא דיי' אללהבן דהיב לכו' אחקמא ותיתתנהו'
 ותיתבון קיה: (ב) ותתבון סן ישריו' עבדתיא דמתגלי'ן סן ישרי'א
 בכל אבא דארעא דתיעל סארעד דיי' אללהבן דהיב לכו' תישיו'ן בשלא דהתבון
 לאתרא דיתרעו'ן אללהבן לאשראה שכינתיה תמן: (ג) ותעטרון בשליא
 וציתא ופיסוריא ותעלון לת פדגא דיי' יהו' סמיו' לבתן רב דיוסיא דהי'נו'
 ותישיו'ן ליה אודיו'ן ויקא דין קדם יי' אללהו'ן ארום עלי'ן דארעא דקרים יי'
 לאבדתן לסתן לנא:

(ו) תיתי' לת פדגא דיי' יהו' סמנא בתן רב דיוסיא דהי'נו' ותישיו'ן ליה אודיו'ן
 ושבחי'ן

ינתן

אנשים מכהו' לטאר פרקמטיא: (י) הי'נו' נוכריא וכו' דנים דן וכו' מולחא נוכריא
 ס'ל ככרין דעלי'ני ארע נתתן דאמרו כל הנכשלי' פמרי'ן עבד ען שלטון הענן משעט
 ע'ז וכפירט'י וכדמהרגס צפ' בשלה: וקטע צים גיבדיו'ן ושרי לעילא ע'י' חסן פהילה
 חרק כלפי מעלה ומלמתי בנכסא פהלי' זולתא קדישא אר'י' רח' כפלא' למ כי
 מלמ' סמסל'ים כול' אומיות נחט מילה כי בנה סמי' משורע נחט מקול' צבדי' מילה
 דיי' גזא ליי'': וטן דלוסי' גלילי' ישא' פי' מפסד גלי' ים כי פכגוס פסד דלות:
 (יט) אפילו לימתי' פמי'סא עיו'ן צפ' בשלה ובר'ע':
 (כ) בנלסי' וליי'ני' מלל' בלשון נכר'א דנכרי' פקס הו'דע שקל ליי'ס וכו' כלי וכו' כלן
 שנתעור' הכסרי'ם פקלי'ם נכרי'ם או פקלי'ם פמי'סא נכרי'ם משום סיוד' פלוס
 לעמ'ר סוקי' ירושלי'ם פמירו'ם וצקלי'ם: פי' פירו'סא ית' צד' עה' ופסות מוכסא פקל ומשורע
 ע

אבן עזרא

ואצן וסכלל כל עתה עול' צמס' ונתעשה צמס' או צגליו' (י) אשר
 קרד' . מנזרח כל הקורות 'אוחס: ויזב' בך . כרה וצנך וחס' הנכשלים
 אסר'ך שאל' היה צם כס' ללבת' ויסתן להיות פלח' נכשלים כמו נכשלים
 וכן כנש' כענב: ואתה עוף . כי נכפידים צא והעד לעל' לעים כי כן
 פ'כחוב: הי'ע . מן הדך: ולא ירא . עז אל עמלק וסח' פעל פכר כמו
 כי כד' פנך 'כי וכן פ'למס' כאשר צ'אכ: (יע) בהגיה יי' אלהיך .
 העמס' כי זח' העולה תלויה אחר שיקצו את סר'ך וסמס' חר'ך
 ממלמס'ה מל' קדי'תיה כי כל זמן פ'תעמסק' עם מלמס'ות אקדי'ת
 אלי'ם חיי'ם סיי'זים להלמס' צעמלק: תמחה את זכר עמלק . וזו והמחה
 מאל'ם ועד אשה מעולל ועד יונק משור' ד'ענ' טה' שאל' יאמנ' זה השור' היה
 משלל עמלק ודברי' הסורה כלל ודברי' שמואל הנביא סמס': לא תשבת.
 אחר זכר' קלל'חותך וכן משפס' עול'ת רבות נכרי'ה: הסלת כי תצא
 (ח) ויהי כי תבוא . צעזר' כחוב' צבתי' יי' אמר סמס' כי יש עמ'ס סן
 קודם צבתי' יי' . רק כלאר' תמצא' וסם הכנכרי'ם והמעמ'ר
 וכפי'תה הסורה על הכנכרי'ם ופ'תה: חזנ' וסכר'ם ופקלל'ם על פ'מי' סכרי'ם:
 (צ) בשנא . כדמות סל' וסנרו' פ'מל'ך חלת' המלטה על הקנכרי'ם אל'
 מקום 'המקום . ועמס' בי'ס'ם הרה' . עזס' סיי'ז כל זמן עמס' ג'סן
 ד'נדול: (ג) הגדתי . סמס'ס כדי שישמעו סקמיי'ם או היה כדמות
 סוד'ים
 או יהיה פירו'תו אגדתי לך הכסן כי צמתי' ולכלל סעמ'די'ם סאל'ס והסגדי'ם סא'
 סיה'

פירוש על אבן עזרא

נאמן הפעל כל עשה חלה . היה נמשך הנראה לעינים . וכל עשה של אפילו צמס' וקסל' כי עכ'ס עמס' עול' . (נכשלים מ"ב כ"ס) . (ס'תמות י"ג ג') . (ע"ס י"ס ס') .
 (נכשלים כ"ז ח') . (ע"ס פסוק י"ד) . (ע"ס ע"ז ג') . קל'ל כי אסר' לשור' זכור' חס' וכו' למס' אסר' לא סמס' כי סמס'תה חיה' מדע'ס סלד'ס אסר' חסיד' גלי'ם ע"כ פ'ת' פמס'
 חס' משור' פמי'ד לא סמס' ליי'ז סמס'ה . (מ'סמל' לקיי'מן . (ג'סל'ן כ"ס ח') . ג'ר'ל עמ'ס וסמס' עמל' . ד'רדמ'ן סביע' לחר' סמ'ס' ח'פ'י' חגרי'ת'ם סמל'ך כולל' סמל' על כספו' וסכס'
 עד עמגי' נכרי'ם (נכרי'ם מ"ג מ"ד) . והעזר' לנכס'י'ם עמ'ס עכו'ת'ם על עמ'ס נכרי'ם ועל הקנכרי'ם עמ'סמ'ס ג' סס . וליי'ס כן . סכרי' עלי'ן רק מלמ' צמל' ופי' סל' כלשון
 סמס'ת' סוכרי'ם . (ג'ל' כו'ס ר"ל על דין סעמ'סמ'ה ס' ס'ל' סמלי'ם עי'ס ולי'זו קוד'ס . וסס' כי משור'ס צמס' וסמס' וסלכ'ס וכו' ונל'ס וכו' עכ'ז' חיי'נו כמלמ'ס ג'ס' ילמ'ס
 כ

ספורנו

ואשרי' לרסי'ת' אוחס' סכל'ים סן תעל' נסו'ן אוחסו' כלאמרו כי תועצת' ס' אלסך כל עושה חלה: (יע) תמחה את זכר עמלק . משור' עד טה' עמול'
 ועד משור' כמו טה'ס לשחול' וזה כדי להנכס' עממלק' על ספסיו' פניו צאל' יתעלה כמקנא'ים לכנודו':
 (צ) פראשית כל פרי דארמיה אשר תביא מארצך . סעמ'סמס'ם סנכל' פירו'תיה כמו ורל'שית' סממי' ימסחו' קנכרי' רל'שית' סגוי'ם . וסמ'סמ'סמ'ס סס' ז'
 מי'ן סמס'ת'סמס' צמס' ח'סן יסר'חל' כמו סמס' צבכל' . וזה סלור' מס' סלור' למעלה כלאמרו רל'שית' נכרי' אדממ'ך סני'ל' . וציל'ר' סמס'ל'ערו'
 חל'שית' נכרי' אדממ'ך סיה'ם סכור' סמס'ני'ל' סכנכרי'ם מעמס'ר' סירות' אדממ'ך וסס' ז' סמיי'ם סמס'ת'סמס' צמס': (ג) אל הברון אשר יהיה בימים ההם .
 חמ'ס' שאל' יהיה גדול' צמס'מס' לא תמל' מלדכ' עמו' כנכוד' צמס'מס' ס' חלסך' חמ'ס' עזס' לא יאמנ' זולמתי' ללנכ' סמס'ס כמו מלכ'ים ולנכ'לי'ם מלל'
 עקס' סמס'מ'ך מצי'ל' חל'ז' חס' כנכרי'ם כמצי'ל' ורו'ון ללל' יתעלה סחול' צמל' סקרקע' רל'ז' סמס'דכ' עמו' צזס' דך' כנוד': הגדתי היום . סודעתי לכל'
 מ'תך

פירוש רשבי"ם

(יח) אשרי' קרד' בריך . לשון סקרה כמו פן עשה עשך וימנך . וכן פן אקרה כה קרד': ארשי'

אלהיך כי-באתי אל-הארץ אשר נשבע
יהוה לאבותינו לתת לנו: ולקח
הבהן הפנא מידך והניחו לפני מזבח
יהוה אלהיך: וענית ואמרת לפני
יהוה אלהיך ארמי אבד אבי ויירד
מצרימה ויגד שם במתי מעט והי-שם
לנו גדול עצום ורב: וירעו אתנו
המצרים ויענונו והתנו עלינו עבודה
קשה: ונצעק אלי-הוה אלהי אבותינו
וישמע יהוה את-קלנו וירא את-ענינו
ואת-עמלנו ואת-לחצנו: ויוצאנו
יהוה ממצרים ביד חזקה ובזרע נשויה
ובמרא גדל ובאתות ובמפתים:
ויבאנו אל-המקום הזה ויתן-לנו את-
הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש:
ועתה הנה הבאתי את-ראשית פרי
האדמה אשר נתתה לי יהוה והנחתו
לפני יהוה אלהיך והשתחוית לפני
יהוה אלהיך: ושמחת בגד-הפזב
אשר נתתך יהוה אלהיך ולביתך
אתה וחלוי והגר אשר בקרבך: שני ס
תבואתך בשנה השלישית שנת
וקאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו:

למתן לנו: ויושב בהנא סלא מן ידך ותעננה קדם מרפחא
דיי אלהיך: ה ותתיב ותימר קדם יי אלהיך לכן ארפחא
בעא לאובדא ות-אבא ונתת למצרים חר תמן בעס וער
ויהי תמן לעם רב תקוף וסני: ואבאישו לנא מצרים וענינא
ויהבו עלנא פלחנא קשיא: ו וצלינא קדם יי אלהי
דאבהתנא וקביל יי צלותנא וגלי קדמדוי עמלנא ולאונתנא
ודחיקנא: ו ואסקנא יי ממצרים בידא תקיפא ובדרעא
מרממא ובחוננא רבא ובאתין ובסופותין: ו ואיתנא
לאתרא הדין ויהב לנא ית ארעא הך ארעא עבדא חלב
ודבש: ו ובצן הא איתתי ות-דיש אבא דארעא דיהבת
לי יי ותענננה קדם יי אלהיך ותסגוד קדם יי אלהיך:
יא ותחדי בכל מבתא די יהב לך יי אלהיך ולאנש ביתך
את ולואי וגירא די בינך: יב ארי תשצי לעשרא ית כל
מעשר עללתך בשתא תלתאה שנת מעשרא ותתן ללואי
לגירא ליתמא ולארמלא וכלן בקרויה ושבעון: יג ותימר
קדם יי אלהיך פלתי קדש-מעשרא מן-ביתא ואף יהבתה
ללואי

מסרה ד הענה, כ"ל כסוי בלף. והניחו, מ"י חין. ה וענינו, מ"ל. אלה, כ"ל
חסר במ"ז. מלכות, כ"ז כסוי ס"א. גדול, מ"ל. וכן, ה' בקנן. ו יושב, סקר.
המלכים, ד' בנורס. ויענונו, כ"ד צעור וסנין צפוס ולסני' דגס ולסני'
מ"ל. ו קלנו, ד' ג' סקר ול' מ"ל. ענינו, מלסיון ס"י קדים לנון. ח ווללנו,
ג' ועסנין בכסובה מ"ו ומ"י. וצור, ה"ו דיקר. ובמלא, סקר. גדל, ג' כ"כ סקר.
ובלשות, ג' כ"כ ח"ק ומ"ל חנין. ונענעס, ג' חד ס"ז וסד מ"ל מ"י. ס ובלטו,
סקר וסקר. י השמנו, ס"י וכסוי אלף קדים למ"ו. רלעס, כ"ס. נספס, כ"ס
בסוף. והספסות, מ"ל. יא ועסס, כ"ל כ"כ. בכל, כ"ס. כסוי רשי, סבון, מ"ל.
יב כ, ז' צפוס מונח לפני כריס. לעשר, כעין צעור פסוס וסנין צפוס וכן מעשר.
השליש, ד' כ"כ מ"ק וס"ס. ונספס, כ"ס צפוף.

ת"א ולקח הברון סכס מן מכוס ים נחמוס סל. והגירו מכוס ים נחמוס סל.
וענית ואמרת קוסס לנ לנ. ארמי אובד בנורס פו. ורא את יונס עד. אשר
נתת לי נכס פל. והנחתו סכס מן מכוס ים נחמוס סל. ושמות בכל ספסיס
לו סכין יל. ולביתך גיעין פו. כי תכלה ל"ה יב סופה על. את כל-מעשר
דכריס לו סמורס. ונתתה ללוי כריס פו. ואכלו בשעריך בנכות לה ינחמוס פו
גיעין פם מליעס פה מכוס י. ואמרת לפני קוסס לנ. בערתי הקדש בנכות
לה מעשר מני פם מגילה כ גיעין פם מליעס פם.

יב כי תכלה לעשר את-כל-מעשר
המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום
יא ואמרת לפני יהוה אלהיך בערתי

רשי
סנימך כמו ססוף: ואמרת אליו. (ספרי) סליך כמו סוס: הרגתי
היום. (סס) ססס ססס וכל סחי סעניס: (ד) ולקח הברון הסנא
מידך. להניף סוחו כסן עניס ידו ססס יד. סצעלים ועניף (ספרי סוכס
ס"ז): (ס) וענית. לסון סרעס קול: ארמי אובד אבי. וזכיר ספרי
המקום ארמי אובד חזי לכן צקס לעקור סח סכל כסדף סח יעקב
(וכסציל סססס סססס סססס לו סמקוס סלילו ססס ססססס סססס ס"ל
ססס לכס סק"כ סססס כסססס): וירד מצרימה. ועד סכריס סלו
עלינו לנלותינו סססרי סח יד יעקב לעכריס: בסחי מעס. ססססס
כסס: (ס) אל סמקוס סוה. זס ציס סעקס: ויתן לנו את הארץ.
כסססס: (י) ודגחתו. מגיד ססוטלו סח ססס (ס"ל סססס) סכסן
ולסוחו צידו כססס קורל וסוד ועניף (ספרי בנורס סס): (יא) ושמחת
בכל השוב. (בנורס סג) מכאן ססרו סין קורבן סקל בנוריס סלל
צונן סססס ססססס ועד כסו סלסס עלקס ססססס וסכססו ויינו וססס
סכל סססס ולילך סססל וסיו קורל: אתה וסלו. סף סלו סייב בננוריס
סס סססו ססס עריסס: וסגד אשר בקרבך. (סס סססו יס) סססל
וסיו קורל סססו יכל לומר ללסססו: (יס) כי תכלה לעשר את כל
מעשר תבואתך בשנה השלישית. כססססס לספריס ססססס סל ססס
ססססס קצס זמן ססססו וסודו ססס סססס סל ססס ססססס ססססס

דכריס יד) סקלס סלס ססס סוליל ונו'. סלסס כלן עקן וסלסר
לסלן (סס לל) עקן ססס סססס סססל סס לסלן כול סף כלן כול
סו סס לסלן סג ססססס סף כלן סג ססססס סלמוד לוסר כי סססלס לעסר
מעסססו סל ססס סססססס כול ססססססס סלן צו וסס ססס סססס סלססו
יס סללקסין ססר סססססו כנלסו מעסססו סל סלס"ל לכן צססס סל רכיעיס
וכל יס סססס מעססססו סלריכו סכסו לנצכו סל סכיס: שנת ססססר.
ססס סלן ססס סלל מעסר סלס סססי מעסססו ססססו סססו ססס
סלססס סססס סלססס סל סססס ססס סס מעסר סלססו כסו ססלסר
(במדכר יס) כי סססו סלס בני יסלל סל סססס. ומעסר ססי ססלסר
לעיל יד) ולכלל לפני ס' סלסך מעסר דגן וסססס וסלסך ססי סחי
מעסססו וכל ולמדך כלן ססס ססססס סלן ססס. סלססו סחי מעסססו
סלל סלסר וסיס זס מעסר סלססו ססס מעסר ססי יסן מעסר ססי ססלסר
כלן וססס ללוי סל ססר לו כסי מעסר סלססו: לגר ליתום ולסלססו.
זס מעסר עסי: ואכלו בשעריך וסבעו. סן לסס כסי סססס (סלס י'
ספרי) מכאן סססו סין ססססין לעסי בנרון סססו סססי קס סססי וס':
(יס) ואמרת לפני ה' אלהיך. (קוסס לנ) סססס סססס מעסססס:
בערתי הקדש מן הבית. (ספרי) זס מעסר ססי וססס רכעי ולמדך סלסס
ססס. מעססססו סל סחי ססס ולל סקלס לירוסלס סלסך לססססס

(ט) ויבדוק הא עשיתי ית שירוי ביגורי אבא דערעא דהבנת לי ית התחנתה
 קדם ה אלהך ותקנוד קדם ו אלהך : (יא) ותחתי בכל שבת דיהב לך ית
 אלהך ולשגש בתיבון ותחנך ותקנוד אתון ויתוי ויתוי דביעבון : (יב) אריס
 תשיבון לעשרא ית כל מעשר עליתך בשתא תליתית דשמיטית ותתנן
 מעשרא קפאה לליזוי מעשרא תתיקא ותא מעשר סקנינא ליתוי לתתא
 לארסלתא ויתקנוד בקרוד וישבעון :
 (יג) אריס תשלטון למעשרא ית כל מעשר עליתך בשתא תליתית דהיא
 שנת מעשרתא סקנינא ותתנן מעשרא דרסייתא לליזוי מעשר סקנינא
 לניריתא לתתא ולארסלתא ויתקנוד בקרובין וישבעון :
 (יד) ומעשר תליתית תסיק ותיכול קדם ו אלהך תיטיר דא ויתקנוד קרשיא
 סן ביתא ויתוי דהבן מעשרא קפאה לליזוי מעשרא תתיקא ליתוי לתתא
 לארסלתא

יתתן

זו : מעני לכסן כזמי' מיהא עמונה לכסן גדול לייק' ממ' לכסן וס"ל (ז) ויגזיל
 ויסי וריס וישמש מי' סכסן שטיק ומעיל עמלס ומוריד ומקיף ומשיח וכן ס"ל לכ"ל
 נן יתקן כמ"ן כוכב כדק לולב ומכנה נזק די יד כו' : (ט) ארעל דעירסל מענין . ע"י
 דעלי לכן אמ' וכו' אלס פירוס סתקום מעניי ססלג . ומליין מי' ומעניין כדמג :
 לטוש
 כ"ז בצניל סהורס עימחם כ"כ סומקום : (יג) סכלס לטקק סם כל מעטק כ"ס
 כ"ג

ושבתהן יוסא דרין קדם ה אלהא ארסם עליון לארעא דקיים סימרא דיי
 לאבדנתו לשמן לן :
 (ח) ושב דקמא ית סלא דבגוריא סן דך דוביל וייתי ויריס ויהית ויסבתי
 דין ויתיתיה קדם מדקמא דיי אלהבון : טה ותתיבון ותיסרין קדם ה אלהבון
 לארס סקנינא ונתת אביון עקב סן שירויא ובעא לאבדויתיה לשביתא סיסרא
 דיי סן דיי וסבתי דרין טות למסרם ויתתקב תמן לעם קלי ויהי תמן
 לארסא רבא ותקנינא וסקנינא : (ט) ותקנינא רבא סקנינא ויתתא ותתנן
 עלה פולקיא קשיא : (ט) ועלויא קדם ה אלהא דאבדנתו וקביל ה עלותנא
 ולי קדמו צעון וליעוין דהתקן : (ח) ותקנינא ה ספסיים ביקא תיקסמא
 ובידע סיססא ובהתקנא רבא וקאתין ובהתקין : (ט) ותנול ותנא לאתרא
 דרין ויהי לנא ית ארעא דדיא ארע דסימרא שמיין כדלם ותליין דרבש :

בעל המורים

דגן . קדם ויעלל ל"י . ראשית סוסלסס . ראשית יכישו סרס לה' קסן הידע לרבך
 סכוי מלמדו סורה [כ"ל כלשים דיכוכו סל מינוק סור סורה] : סכל כגי' ס' כנו
 לבגורים סלד עסי' ולכן כעלס ס' כג' כמורים [דסיס יכול לויקעס כקל . כי סכוכי'
 טקע סס טיעב ס'] : (ט) וינלכו סל סקקום סוס . וינלכו סקק יו"ד סקסיס וסור
 עסר קיסוסס וכסינו ללרין : (יא) ותנעס ככל סכוס וספיד ליי כי סכלס למעך
 סכניל סמעך סתעס ככל סכוס כנו סרכשו עסר כסניל סססעסר : סעוד סולס

רשי

הקדמתי מרופס לכוכים ולא מעשר למחוסס ולא סני לראשון סססחוסס
 קריס ראשית סתיא ראשוסס מענעפסס דגן וכמינ (טעום כז) מללסך
 דהעק

מעשו : וגם נתתו ללוי . (סס) מעשר ראשון ונס לרבות תרומס וכוכים :
 לוי ליתום ולאלמנה . זס מעשר עמי : ככל סמוחך . כחסיס כסדקן לא

אבן עזרא

מעט וחשך כן סז לבד גדול וחסס י' סולחטו מענדוס וסמן לכו סרין
 סודס וכל יעסון טוען איד יקרא ארמי וסס סמוס יתכל סיסמענעלי
 וסול ישראלי כי כן כ'תוב : בטתי . סמוך כי לא נמלא לשון יסיד . ומסיס
 לשון קדים דכדי יזכר דקרק אוחס כולס כזכר סוטס כעך עחס : (א) ענינו .
 כססרון עסר : עמלנו . "ככנין : לחצנו . כעסס אלים לחמד כלו
 מענייכס : (יא) ועסס אתה והלוי והגר . סלחס מייד למעסס כסרי
 אדעקן : (יג) לעשר . מעכנין סכנד 'סנוקס ולין יעני לו : שנת
 הפעשי . זס מעשר עמי : ללוי לגר ליתום ולאלמנה . ללשכר סלסס
 חסס : (יג) בערתי הקרש . ססול סמעסר . וגם סלס הפקדוסי דק
 כחסי

סדיס סססס ססליס סטועסו וסעד ססרי : (ב) וענית . יתכן סיסעלנו
 סכוכים ללויג עס זס סססלח על כן וענית או כדמות סכלס וכן וסין
 חיזו "סכססון : אובד אבי . מלח אובד מוסעליס סלינס יוללים ולינו
 סיה ארמי על לכן סיה סכסוד אובד מלחידי או מלמד ועוד סיה טעס
 למד לכן כקס לסלחיד אפי ויכד מלכריס ולכן לא סכז לרדס סל מלכריס
 וסקרוז סלכריס סול יעקב כלינו אור סכסוד כולס סיה אפי כלרס סיה
 אוד וסססס עני ככל ימעון וכן מנו עכר ללויג וסעד יססס וסכס
 יעשו וססס סול ארמי אובד "סיה אפי וסעסס כי לא יסססי סלרין מלחי
 ס עני סיה כולס נל סל ארס גס נר . סיה כמלכריס וסול סיה כמסי

פירוש על אבן עזרא

כל מוכר סס לא לקסן עמלשו ע"ס לקללוס . (א) ויס' מי' ככלן ותלויג לשון סרסס קול וכן סייגי' וענו סליס (לכלן כ"ז י"ד) ויכרוז . (א) מפלי ל"ס ז' . כ"ל כעסס
 יסס אובד עכלי סרין (א) ויסס הפקוק מי' סיה אפי כי סס ארמי סלד עני לולי סמון לו ססס עסר פד ספרו וכוו וכעסס גוי גדול . וכן להס סל סרין כעסן (כ"ל) סכסוד
 סלד כלפון סיה . כי סלינו סמך עס לכן כעד רחל . וסס לא סיה מנחה סורו לתקול ללס סלס רחל . סיה וסליג י"ז עכניס מרקל וסיה יוסק סככול ולס סיה כנייסיס קנלס
 ולס סיי וירכיס לעלריס מי' אוקן סול לככור סליסס וסל סקלס סליכריס ויסלר ססס כני לסל ולסל וסדיין מרקד כנינו . חס דעני מעלר סליס . חס מעסס לכן סלוחסי מלכריס
 וע"י וסכר בלס עקב . (א) וסעססן לן חסי ועססו יסלס סיסרעללי (ל"ס ח' ז' י"ז) . (א) ע"ס ע"ס עני ססססס ללכסי (סססס ח' ח' י"ז) .
 (סס ס' י"ג) . (א) וסעססו ללכסי (א) סללעסעססן .

ספורנו

סחך מעסס חלס כנו כי סגדס סייס כי חין לך סריס וענדסי : כי באתי אל הארץ . סעלחסי מלרין סלסרס אל זלס סלרין : אשר נשבס ה' לאבותינו
 לתת לנו . כלמנו וסססי לך ולדעך סלרין וכו' . ולסיך חני סגר סעלחסי אל סלרין לסרסד ככס לסרסד וסלסו סכוכריס לל סרסוד לכסך אכל סרסוד אל סלל ית' וסול סססס לכסך עס סלר
 סססס סכסס : (ז) וסגונו לסני סובח ה' אלהיך . לסלרסו ולסודיע ססכוכריס לל סרסוד לכסך אכל סרסוד אל סלל ית' וסול סססס לכסך עס סלר
 מנסת סכסס : (ח) ארמי אובד אבי . סנה אפי ססיס יעקב סיה זמן מוס ארמי אובד סלל סיה לו כית מוסס וכן לל סיס מוכן לסעסעד גוי כלרי
 לרסס סרין : (י) וענוני ויתנו עלינו עבודה קשה . וסלס אפי ססיס לנוי לל סיה . כלרי לקבל מוסס סססס סססס עכדות ומס סקסס עכד קנס דנו :
 (ס) ויתן לנו את הארץ הזאת . וסלס סיללחסי מוסכלוס מלכריס לל סיה לכו סוס סלק סרין לסנה כו' וכסן לנו זלס ססיס סרין כסססס זכס סלל דרסס :
 (י) וסעדה . מלסר סידעמי מוס כז טוקן וסקדן עלינו סעסעיננו לנוי כלרי' לרסס סרין ולסולחסי לסרסו כלרסן עכודל לקבל . עכסס סססיס סלנו וסלס
 לנו זלס ססיס לני לכל סלרסו ומנסר סעקקומח : סגה הבאתי את ראשית פרי הארמה אשר נתת לי ה' . כללחסי מעסר סיפוס אוחס סלרין
 סססס יי לסס סודס למקן עליס : (יג) בערתי הקרש סן הבית . כססליו וכעססו סלסונו סוסכס סעגודס ססכוכרוס סלסר לסס סיד כלויסו
 סרומח וסססססו כלמרו וסלמנו אוחס כעסססס כסעניל כל ססד רסס זכרו וידי מעסר סססוכו כז"ל : וגם נתתו ללוי . ססס גס כעסס אפי' ס
 כנו גס סייסי סללס לליזוי וגם ילדס כניס . ילמד ח"כ מורס חני כי גדול עוני סרומחי לנכר סקדס מן כניס וספי' סמחסי לנוי חולמו כמלסך
 חני

פירוש רשב"י

(ח) ארמי אובד אבי . אבריס ארמי ויה אובד וגולה סררין ארס . כדעתיב לך לך סררין . וסככתיב ויה כאשר התעו אותי אלהים מבית אבי
 לשון אובד ותעדה אחרי הם כמרים חלולה כדכתיב תעיתי כשה אובד בקש עבודך . צאן אובדות היו עמי . רועיהם התעו . כלומר סררין כנירה
 כאו אבותינו לארץ הזאת ונתנה הקב"ה לנו (וכססס אסר) : (י) ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי הארמה אשר נתת לנו . כי לא על ידי עשותה
 זלס כי אגם כוסךד וכויתי כה וכפדו ויה הופיח יהושע לישראל בעבד הנדה יסבו אבותיכס מעולס טרס . עד סהבאתים ססס ומתני להם :
 (כ) כאשר ה' אלהיך נתן לך ארץ כנען . וסססס כמא . לפי סהוא סוקן רכודו הלמד קס"ץ אכל לא סחובר לסלפנו : (יב) שנת הפעשי . מעשר
 עמי : (יג) ומסרת לפני ה' אלהיך . עך צוה הקב"ה כרי שלס יספר ארס לעכב מעסרוחיו לסקר לפני הקב"ה :
 לא

הקדש מן-הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולא למנה בכל מצותך אשר צויתני לא-עברתי ממצותך ולא שקחתני: לא-אכלתי באני מפניו ולא-בערתי מפניו בטמא ולא-נתתי מפניו למת שמעתי בקול יהוה אלהי עשיתי בכל אשר צויתני: השקיפה ממעון קדשך מן-השמים וברך את-עמך את-ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבתנו ארץ זבת חלב ודבש: ש שלישי טו היום הזה יהוה אלהיך מצוה לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל-לבבך ובכל-נפשך: את-יהוה האמת היום להיות לקדשך: את-יהוה האמת היום להיות לקדשך ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו: ויהוה האמת היום להיות לקדשך

ללואי וגיזרא ליתמא ולא רמלא בכל מקודה די מקודתי לא עברית מסקודה ולא אתנשיתי: די לא אכלית באבלי סנה ולא פלתי סנה בדמסאב ולא יהבית סנה לסית קבלית למימרא דיי אלהי עברית בכל די מקודתי: טו אסתבי מסודור קדשך מן שמיא וברך ית עמך ית ישראל וית ארעא די יהבת לנוא במאדי קמתא לאבדתנא ארע עברא חלב ודבש: טו יומא הדין יי אלהיך מסקודה למעבד ית קמיא האלין וית דיניא ותפטר ותעבד יתהון בקל לבך ובכל נפשך: יי ית יי חסבת יומא דין למבני לק לאלה ולמהך בארעון דתקנן קדמוהי ולמפטר קמסודי וספקודוהי ודינוהי ולקבלא במימרה: יי ויי חסבך יומא דין למבני לה לעם

מסודה יג ולג, לי וחסר לכר ליסוס. מיסמי מלל מעוסוק, צמד ויי ועיי. די לא סכנמי ליי סקוק לא ולא ולא. צלמי, ס"ו והגים רמי, לנס, י', נקול, מ"ל, סלמי, ס' ז"ק וכל סס"ף דכו' צמ"ב. לויסמי, מ"ל. טו סקופס, מעיל דין ספסול ועיי וסל צמק. עמשון, מ"ל. וברך, ג'. נססס, צכס צמק. טו סוסס, מ"ל מ"ל צמרט. יח סכסס, לי. סקיו, קל"ף ס'י. ולפעט, ס"ו דקמי. קבל, ססר. יח ויסוס, ז' נעסס ל"פ. סלמיק, מ"ל.

תיא לא עברתי בכוח ה. לא אכלתי מעשר שמי עב ימות עב מל מסוס יי. ולא נתתי ימות עב. השקיפה מעט שמי מ"ס סגינס יי. העם הזה ענינים כ. את ה' בכוח ו סגינס סס גיטין כו. וה' האמתך בכוח סס סגינס סס גיטין סס.

הזיונותיו לצית סכססס: עשיתי ככל אשר צויתני. סמסמי ומסמסמי זו: (טו) השקיפה ממעון קדשך. (ססרי) עשית מה שצוית עליה עמס חסס מה סעלך לעסות סלעמס (ויסרל כו) סס צמקוהי חלכו וסממי נסמסכס צמסס: אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו. לסת לנו וקיימת ארץ זבת חלב ודבש: (סו) היום הזה ה' אלהיך מצוה בכל יום ימי צמיקך מדסיס כלינו צו ציוס נססוים עליסס: וסמרת ועשית אותם. צמ קול מצכסו סצחל צכוריס סיוס חסנס לסנס סכסל: (י) האמת והאמתך. חין לסס עב מוכיס צמקל ולי מלסס סכוס לסן סמססס וסכדלס סכדלתי לך מלכלי סכרל לסות לק לסלסס וסכוס סמיקך חליו עממי סלרך לסות לי עמס נסולס ועלסתי לסס עב וסכוס לסן

צירוסלס סל לך יין וסן לי עמן וסיס לסת על דעמו עמסכר לעסכל לס חכלמי עממו צלורי לסת סלרן חרמס חלל לסת ורלחי צירוסלמי רבי חליעור צמס רבי סינסי חורכר לס נסמי עממו לסת סס חן קיימך סס לסכיל חרון ומכריכין (דכר סלסור למי *למי סלסור כ"ס לסת) חרס דכר עמורת למי וסלסור למס ז' סיכס. גס זכ לא ילעמי עסו סלס סך צממן עממו לסת סרי צמרו צממולס וככר סמרט עליו לא צמרמי עממו צממי וצממל צמק סכרל חמר רבי עמשון כן לקס עמור רבי סינסי: צממי לעמסר מיי נעפעח עמורת לכורס סנלסור ולל נסמי עממו לסת לסת סכוס דלל נסמי סל למי דומי דלח נסמי חרסור דכר עממי צממי וצממסי סרי חורכר ז' סיכס וסס סקסו ולימל ליסק לו חרון ומכריכין וסכסור סיסיס מורת צמי ליסק לו סלוק כמסנמל כיון דלל קרינל ציוס ולכלל סס לכר יי חלסך וסירקו עממו עמור. סלר עכסו כי סידורי צלל נסמי עממו לסת עמורכר עס לא צמרמי עממו צממל. יסוריס עליו חלל סלל עמכר עמל ולל כפן ען סממל לסת לכך חורו חלל צממס סמרי כדכר רבי חליסכר לסת נסמי עממו לסת לא לקממי עממו חרון ומכריכין לסת. לס כמסמי לסונויס חסריס ומסעמס זכ ססס דורסיס צו סלל נסמו לסת לסת לכר ש' על עת צלרון ומכריכין ולל לסונויס עמו סכוס עמורס על חריסס סלו וסל חסריס ועממי חרמס סל חסריס יסורס על סלרון ומכריכין חריסס סלסינו למי סלסור: (טו) אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו. לסת (כ"ב). גוס) דכר זכ סלר למי ולמס.

ודענך לא חסכר לא סכנס חל סלסר: לא עברתי מסצותך. לא סמסמי עממי על סלסמי מינו ומן סכדס על סיסן (ולל מן סכלסל על סכסוכר ולל מן סכסוכר על סכלסל): ולא שכחתי. מלכרך על סכסס ומסכרוח: (ד) לא אכלתי באוני מפניו. מכלן סלסור ללוקן: ולא בערתי מפניו בטמא. צין סלמי עמל וסכוס סכור צין סלמי סכור וסכוס עמל וסיכין סכסר על כך (לעיל יב) לא חוכל ללכרל צמערך (יכמות עב מכות יי) ז' חכילת עומלס כמו סלסלר צמקולי. סמוקסיס (לעיל סו) צמערך סלכלו סממל וסכסור וגו' חלל זכ לא חוכל ללכרל דך חכילת סערך סלסור צמקס חסי: ולא נתתי מפניו לסת. (ססרי) לעסות לו חרן ומכריכין: סעמתי בקול ה' אלהי. (עמסר מיי ס"ס)

רמבין

סיל ליי חלסך כלומר לסמו כי צממי חל סלרן אשר נכנע ללצומו כי סכוס סכימי חליו לעכור צלרין: (ד) לא אכלתי באוני מפניו. חריס סכודי: ככל סעמסכוס כמרטס וס נסחין ללי וליכר וליסוס וללסמס חלל לא חכלמי צלורי עממו יסור. על קודס כדור סכוס עמסר מיי וסמ רביעי זכס סלסורין צלוק וצממלס. ולל נסמי עממו לסת לעסות לו חרון ומכריכין לסון כד'. ולל סכימי זכ סכרי עמורכר צממל סמי חן מסללין חורו סרן ליצוסלס חלל על ככר קרס וצירוסלס יסן סכק על דכר סכרוי לחכילס צכקר וסלון וצין וסככר וסכלר לפני יי. וסרצ רבי עמס ככר צממל עמסר מיי יסן לחכילס וסמיס סנלסור וסכלל לפני יי חלסך וסיכס כמסיס וסלוק וסלרל סכרל כרין כגון סיקס צו כליס וצגריס ועכריס סנלסור ולל נסמי עממו לסת כלומר לא סולסמי חורו דכר סלמי עקייס חל סכוק עמס מלל לסת צלון כמי לכריס חכר לא יסיס סלרס צכס. וללו דכר סכרל. וסלרס ומסמסיס עממורס סלל כפן עממו על חרון ומכריכין חלינו לסת סכוס עממו וכו"ס למי צמלוק וסלמל. וסכרי ולל נסמי עממו לסת לעסות לו חרון ומכריכין דכר. רבי חליעור חמר לו רבי עקיעל חס לסת חלר [סלל] חך למי סלסורכוס ח"כ לא נסמי עממו סלל ססלסחו חרי' דכר סכור סירוס כ' עקינל דורס ולל נסמי עממו סלל עממי עממו סליסין חלינו דכר סלר חלרוי לחכילס כמין סכסי חן ומכריכין חורו וסן ומסליסין חורו ולל יסמר חרס לסכרי

ירושלמי

נותן בן עזריאל

ירושלמי

עז

ירושלמי ות ארעא דיקבת לן יהוה מה דקיימת לאבתתו ארעא דאקרא פירין סבין
קבין בהלקא תולין ויטעין קרובשא :

(טו) ויאמר בן יי אלהיו ספק לכן לשעבר ית קיימא דאלין ות דיימא
ותפירין ותעבדון תהון בגל לבין ובגל נשכון: (ויו) תת יי חשבון חסיבא
תדא בגלמא יתמא דרבין קתיב שפע ישראל יי אלהיא יי חר מטול לשדון
לאילהא ולסדא בארתו דתקנו קרסוי ולתפירין קרסוי וקסודו קרסוי ולתקבלא
למיסריה :

(ויו) תת סיקרא דיי אסליבתון עליכון תמא בן לשדון לכן לאלהיא :
(יח) ויסיקרא דיי חסיב ותבון חסיבא תדא בגלמא יתמא דרבין קתיב מאן קנת
עקד ישראל עם חודאי בארעא מטול לשדון ליה לעם קתיב תיקמא דמליל
לכן ולתקמור קל סקודי :

ומיטרא

בעל המזרים

לכס חלוט גרם בעבור יעשו תקין ומורסין ילכו: (פו) בכל לבנך ובכל נפשך
וקדך ליי אל יי חלומס. דככל לבנך ובכל נפשך סינו ק"ם דכסיב גימ כל לבנך
ובכל נפשך ויימו דלמתינן (בכרות ז') חסם עשיוני טיביה חסם בלחן סינו ק"ם:
(פז) אל ס' סלמסס פיסם צדי זס בקרים טענ. אל ס' סלמסס כסן רח' ר קדוים.
להיום לך לללסס זס פקד אסיס טעמסלל בק"ם ועוד שיע צס מורחום ומעמרוס
טעס ילסם סלסס דכרים ענינו לבין חסס. ללכס דרכיו זס פקד טענ דכסי אל
טעני עטנס דכלי. ולטעור סקין זס פקד טעס טענדנ דכרים טעלמנר צסס ומעמסס
אל סקמי. ומלחין זס פקד קדשים טענדנ דכרים דכסי צסו סלס סלמסס.
ומעמטיו זס פקד חיקין. ולטעור טקול. זס פקד סוכום דכסי צסו סלמסס ס'
סלמסס טעמסס. וכנגדס אלמ' ר' דכרים להיום לו לטס קבולס. ולתקן טקול. ולסלס.
לכס

אבן עזרא

ממיו לתור חי סייד לחת לו: לא עברתי. גדון: ולא שכחתי.
שלא כולחתי סמטער או סיכורו על טני סמטערס: (יד) לא אכלתי
באוני. כמו בן אוני יולסס חוריס סוסטעס רחמי על לבון סקודס ומטס
חוריס כמו חזני בי ח' סייתו חנל. לא חלמתי (קודם) (ס"א קודם) סמטער:
לא עברתי טמנו. סעטס סמטחי מקסדס: בטמא. דנדנ טמל: לסת.
לגרכי עת וי"ל לעצרת סקו. וסעטס חללס דכרים כי חסור סוד טעניל
ותכנין לטוס דנר עד סם סמטער סודו קדס כי אלס יתן סעטוחר סוד
דדך כדיון. ולקף כי אלס נתן טעמל. וכחלמ' סמטחי ח' וטעמחי דבון
דכדור לטוליס קקדס בן יעמור חלסיו חלנו סם טעס ולס חלדעס:
(טו) וטעס ארץ ובת חלב חדבש. להיוחס בן סמטיס: (טז) היום
הזה. חלס דכרי סעס: ושמרת אותם. בלכך: ועשית אותם. חלרין:
(יז) האפרת. מללון גדולס וקרנז עגורס דלסס. סמטי וילענר כרי
למכרס סלוי סמטרי: כע כי סעלס עגורס וילמנר וסעסס כי עטמי וילענר
עד טילמנר סוכו סיס חלכך גס סוד עוטס לך עד טעמנר טעמסס לו.
לכס קבולס ויסס פיעס וסכס ססיס מלס סלמנר טעג וילענר לטמיס
טעמלס

לא תתירו צאל חמר כלל: וללכת בדרכיו. טעמנו סמנז וסיער וטעמל
סקד

פירוש על אבן עזרא

לכס ספס טעמטוסי על טפי טריס לל סמטיס לירחלס. (ברחמיס ל"ס י"ג). ס' סמטער על לסס"ס. סוד סמל עוליס לטן סקודס וקקל ססס
סמטערס. ס"ל קודס סמטל סמטער. (ל"ל סס זכרי סמטיס סמטלס ק"ס). ס"ל סמטער סמטיס לניך לסמטרוס חללס סמטריס כי סקוד סוד טעמלס סמטריס סוס
דכר עד סם סמטער סמטל קדס כי סם יתן סמטער סמטלס כלמנר סוד דכר ציון. וי"ל חמרו טעס סודו. סוד על עטנר טני וטעס דכני סמטריס לירחלל לסלס
עקקס חנל. לסמריס ללכלס סעמל. חונן לן עמל. סמטערל טעמל עמל וקקדיס סול לקודס. קכי מלס זכס לטון כוס צ"י בנכס תפיר (כ"ל) ס' סמטיס חלל' ס' עטלס
מלכ עס דנע טיזו טעמס. כ"י מן ככריס קקדס עד זכס סלכ דנע סס דכריס סילמנר כל סיס יסרלל. (סיעיס י"ז י')

ספורנו

חי טעמלל סמטריס סקקסס לטווס טעקוס סמטקסס לרעס כרלחיס לעווי: (טו) וברך את עמך וכו' ואת הארמה אשר נתת לנו. צלוחו סלון סוד
טענעו ללחטויו כסלמנר חעלס חמכס טעווי מלריס אל חרץ סוכס ורסנעו וכו': (טז) היום הזה. טלחס נכנס עמו לכרית. ככס ענין סכרית סוד
סעלל יח' טנד לעטור חס סמוקיס וסעמטסיס לטוד לך לל עטס בן לכל גוי וחלס עקלל עליך לטעמס: בכל לבבך. סמכיר צלי טוס סמק סמלוי
לעטות רטוי: ובכל נפשך. טלל ימל חוחד כס מלחוס כסיוק מלכר עעלס עיי טטס וחועלל עטחיו: וזכס. (יז) את ה' האפרת היום.
כטקללל עליך להכנס דכרית טענעו סללס חמר כהצדן כל סוד גטוי חס טענד עליו. סלמנר דטעמנר חס סלל יח' זכס טיסיס יומר ככד חללך
קידס רטוי עכל סוד גטוי: להיות לך לאהרים. סיחס סוד חללך סכנדל ככנד מכל סעמלס סכנדלס ועמנו כל כסכנח וקיסס עיניך צלי טוס
חלמני כחלוי לגמני צלוחן סמלוי לך לענד ולסכנע לו לכדו כחלוי לעליון. ומנסיך. ולסמללל חלוי צלוחו סוד לכדו עכסיך: וללכת בדרכיו.
לסדעוהו לכנד מכל חמר כעמלס: ולשמע בקולו. כחלוי לענדיו: (יט) ה' האפרת היום. זכס ססוד סגנכס דכרית עקד חלל עטס בן לכל
גוי

פירוש רשבים

(יד) לא אכלתי באוני. כמו ידיו תשובנה אונו טמון שואל. סמטחי און לי לפי טשוטו: (יז) את ה' האפרת היום. אתה הוקקת שאמר הקב"ה
תתוצה להיות לך לאהרים. כי הרבר תלוי בו ליעשות הוא אלהיך ויושיעך. סתוך שקבלת מצוותיו (יח) וגם הוא האמריך. הפעילך שאפרת
תתוצית שתודה לו לעם לפי שעשה נסים ונבואות שנתוצית להיות לו לעם. האפרת פארדירא בלעז:
ומתבת

לך לעם סגולה כאשר דברת לך ולשמו
כל מצותיו: ואתתך עליו על כל
הגוים אשר עשה לתהלה ולשם
ולתפארת ולהיתב עם קדש ליהוה
אלהך כאשר דבר: ובימי פ כז ויצו
משה ויקני ישראל את העם לאמר
שמר את כל המצוה אשר אנכי מצוה
אתכם היום: והיה ביום אשר תעברו
את הירדן אל הארץ אשר יהוה אלהיך
נתן לך ונקמת לך אנבים גדלות
ושדת אתם בשיר: וכתבת עליהן
את כל דברי התורה הזאת בעברך
למען אשר תבא אל הארץ אשר יהוה
אלהיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש
כאשר דבר יהוה אליו אבותיך לך:
והיה בעברכם את הירדן תקימו
את האבנים האלה אשר אנכי מצוה
אתכם היום ביד עיבל ושדת אותם
בשיר: ובנית שם מזבח ליהוה
אלהך מזבח אנבים לאיתנות עליהם
ברזל: אנבים שלמות תבנה את
מזבח יהוה אלהיך והעלית עליו עולת
ליהוה אלהיך: וכתבת על האבנים את כל דברי
משה והקדמים הללו אל כל ישראל לאמר הסבת זה ושמע ישראל היום הזה
נהיית לעם ליהוה אלהיך: ושמעת בקול יהוה אלהיך ועשית את מצותו
ואת דבקו אשר אנכי מצוה היום: ויצו משה את העם ביום ההוא

מצותיו ק

לשון פהארת (פסלס טו) כזו יחאצרו כל טענל חון: (יט) כאשר דבר
לך: (שאנע יט) וסיטס לי טלס: (צ) ולהיותך עם קדוש: כאשר דבר.
(וקרל כ) וסיטס לי קדוסיס: (ט) שמר את כל המצוה: לשון כזכ
גדלנו כלנו: (ג) והקמת לך: זירקו וחסר קי טוילט טסס חסכות
סכד איט חט כעטו: ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו: וזכר כעטו סקוסיס
וכעטסיס ככשר סיקטחי ויכלול כעטחי כל כעטו מוטח עטס גלח
כעטס: ולשמע בקומו: ככל אשר יורה לכם משפט כעטסיס על ידי וו
על די סלך סכזיסיס ככשר יסיכטחי ויסקן סייבו מרפיו קויוס עטס.

רמב"ן

לעם תשיב כמאדי מליל לך ולשפר כל שקדודי: יט ולמנהג
עלה על כל עמטא די עבד לתשבחה ולשום לרבו
ולמנהג עם קדוש קדם יי אלהך כמאדי מליל: א וסכר
משה וסבי ישראל ית עמא למימר מר ית קל תסקדתא
די אנא מסכר יתכוון יומא די: ב ויהי ביומא די תעברון
ית ירדנא לארעא די אלהך יהב לך ותקים לך אבני
רביבין ותסיר יתהון בסירא: ג ותשבחו עליון כל שנתמי
אודיתא דרא כמעברך כדיל די תעול לארעא די אלהיך
יהב לך ארעא עבדא חלב ודבש כמאדי מליל יי אלהא
דאכהתך לך: ד ויהי כמעברכו ית ירדנא תקימו ית
אבניא האלין די אנא מסכר יתכוון יומא דין כמארא דיכל
ותסיר יתהון בסירא: ה ותקני תמן סדכחא קדם יי אלהך
סדכח אבנין לאיתרים עליהון שרזא: ו אבנין שלמן
תבני ית סדכחא יי אלהך ותסק עליון עלון קדם יי
אלהך: ז ותכוס נכסת קודשין ותיכול תמן ותהדי קדם
יי אלהך: ח ותכתוב על אבניא ית כל שנתמי אודיתא דרא
שרש יאורת: ט ומליל משה וכהניא לואי לכל ישראל
למימר אציוט ולשמע ישראל וקמא דין הניתא לעמא קדם
יי אלהך: י ותקבל למיטרא די אלהך ותעבד ית שקדודי
ית קמוטו די אנא מסכרד יומא דין: יא וסקרד משה ית
עמא

סכרה סגולה מול חסר: יט עליון מ'ל על כל יוד נכיר: ולס' ל' סלסיסון
טויל סכוטו: ולחיקר ל' וחסר: קדש י'ג חסר: דבר סיי'ט כליני: כן א שחק
'ג חסר: חסר ככנס ל' א: ב וקמת, י' כחורי חט סעקן סד'ס ותלכע:
גדלות סיק' ומיל סמין: ג' עליון, ז' וכל סכליוס דכו: סעברך, י' קסן סיי'ט סול
סעק: סכל, י'ג חסר: לך י'ד ססוק לך לך: ד כעטכנס, ג' כעטן כעטן לנד וטול
סעק: סקיונו ג' טיל: חוסס, טיל כיל כחורה: ה ונניס: מ'ל: עליסס, ל' מ'ס
כיל: ו סלמות, ג' ווי'ל: וסעליס, ג' כחוק ומ'ל: עולת, ג' לכ ער'ק וסר
סמין: ו סל דכות מ'ל: ה כולת, סניה כעטס ל': סיעה מיל'ק ומ'ס והפ'ליס
כילי: ו וסכסיס, ג' טויל קעלס: כספס, ל': וסעס, טויל כלל פסח וסעין טעס
לנד: כסיס, כמין יודין קדים לס'לי וסע'ל כמין: לעס קסן כז'ק וה'ס'ל: כמין:
ו מלות, מצותיו ק
ת'א ולתך עלין ככות סס: והיה ביום טעה לג: והיה בעברכם סכדתי
מל: סכבה אבנים עמיס סל: לא תנוק סלחלים כז: אבנים שלמות תבנה
סס וסיס טל סל: חובבת שלום: פסיס קט מסיס: ד: יסבת טעה לג:
כאר הוטב סס לג לל: הסבת ולשמע ככות טו יו ספ' טוס ס' סחוסס:
והנסס וסן ונסס כסר: עינל כעלחת חסס חונג ג' ויי' חננים סו: טניס
טעכ זירקו וכנגדו כנגלל וכנגדו ככר עינל כליסיח כעכחת סוכס (סוכס)
לס): (ס) באר היטב: (סס) כעטסיס לעון: (ט) הסבת: כעכגושו:
דיום הוזה נהיית לעם: ככל יס יסיו כעיקך כלינו סיס כעלח עטו
ככרסיס

זעטונו כקולו כעניעות כלוונר עולת לא חעטס וחונר וס' כעליך סיס
כי סיס כזכ ללס כיס סיו וססס: רוסס וגלל חסכס כקול סוכר
סעסיו לו לעס סגולה מכל סעניס ולשומר כל מנוסי: כי ללס לכדכס
ימן חוכרו וילס חסכס ככל סעלח סכלויוס לעניו לא לעס חסר כעין
סכסרו

לאמר: יי אלה יעמדו לברך את העם
עליהם גרזים בעברכם את הירדן
שמעון ולוי יהודה ויששכר ויוסף
ובנימן: יי אלה יעמדו על הקללה
בגד עיבל ראובן גד ואשר וזבולן הן
ונפתלי: יי וענו הלויים ואמרו אלה כל
איש ישראל קול רם: ם ארור
האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת
יהוה מעשה ידי חרש ושם בפתר וענו
כל העם ואמרו אמן: ם ארור
מקלה אביו ואמו ואמר כל העם
אמן: ם ארור מסיג גבול רעהו
ואמר כל העם אמן: ם ארור
משנה עור בדרך ואמר כל העם
אמן: ם ארור משה משפט גר
יתום ואלמנה ואמר כל העם אמן:
ארור שכב עם אשת אביו פיגלה
בגד אביו ואמר כל העם אמן: ם ארור
שכב עם בלילה ואמר כל העם
אמן: ם ארור שכב עם אשתו
אמן: ם ארור שכב עם חתנתו ואמר כל העם אמן: ם ארור
מכה רעהו בפתר ואמר כל העם אמן: ם ארור
להכות גפוש דם גבו ואמר כל העם אמן: ם ארור אשר לא יקים

עמא קיומא יהוה למימר: יי אלה יקומו לברכה ית
על מורא דגרזים במעברכון ית ירדנא שמעון ולוי ויהודה
ויששכר ויוסף ובנימן: יי ואלה יקומו על לומיא במורא
דעיבל ראובן גד ואשר וזבולן הן ונפתלי: יי ויתיבון לואי
וימרון לכל אנש ישראל קלא רמא: ם ליט גברא די
יעבד עלם ומתבא מרחקא קדמי עבד יי אמן ומשי
בסתרא ויתיבון כל עמא וימרון אמן: ם ליט דיקלי אבדו
ואמה ויימר כל עמא אמן: ם ליט דישני תחומא דחברה
ויימר כל עמא אמן: יי ליט דימצי עירא בארמא ויימר
כל עמא אמן: יי ליט דיצלי דין דיריתמא וארמלא ויימר
כל עמא אמן: ם ליט דישכוב עם אמת אבדו ארי גלי
בנקא דאבדו ויימר כל עמא אמן: ם ליט דישכוב
עם כל בעירא ויימר כל עמא אמן: ם ליט דישכוב עם
אחתה בת אבדו או בת אמה ויימר כל עמא אמן: ם ליט
דישכוב עם חמותה ויימר כל עמא אמן: ם ליט דימתי
לחברה בסתרא ויימר כל עמא אמן: ם ליט די מקבל
שתרא למקמל גפוש דם ופי ויימר כל עמא אמן: ם ליט
די לא יקים ית פתגמי אורייתא דרא למעבד יתרון ויימר

מסרה יב לנדה, ס' בנצרכס, ג' ויסק, י' ונזון, סמך, י' ואלה, פ"א ל"ט
בסורס, חזרון, מ"ק וס"ס, יד קול, מ"ל שו פסל, ספ"א כפי, פנסי, ס' נספ
בפני, תועמ, ל' וס, ס' בנס, ל' סו ארור, ס' בנעס ז"ג, י' ארור
ס' פנעס ז"ג, חסיג, מ"ל, נזול, מ"ל, יח ארור, ס' משנה, ג' יח ארור, ס'
בנעס רביע וס' דינא דחסיג גלי וס' כנציוסל, כ ארור, ס' ולין כלן פיקסל.
כא ארור, ס' כב ארור, ס' כג ארור, ס' סמנה, ל' וסמך, כד ארור, ס'
בנס, ל' כה ארור, ל' בנעס פנסי וס' ארור ופנסי יד לסיס, נקס, ס' וס'
דקלי ולא כמי, סמך, כ"ל גלו, ס' לסכות, מ"ל, כו יקים, מ"ל.
ת"א אלה ועמדו פניה לו לה, על הר טס לה, וענו הלויים פניה, ס ענ, קול
רם עס לב, ארור האיש עס לב לו טעוטה לו סליליס עס, ארור שוכב ענ
גל, ארור שוכב עכונין עס פקסיס ענ, ארור אשר לא יקים טעוטה לו.

בית אביו או בת אמו ואמר כל העם
אמן: ם ארור שכב עם חתנתו ואמר כל העם אמן: ם ארור
מכה רעהו בפתר ואמר כל העם אמן: ם ארור
להכות גפוש דם גבו ואמר כל העם אמן: ם ארור אשר לא יקים

לשון (למיל כה) ונקלה חסיג: (יז) מסיג גבול. מסיגו לאסורו
תורג את סקרקט לשון (ישעיה נט) וסוכג, אסור: (יח) משנה עור.
בסוקל דנדר ומגיליו פנסי רעס: (כד) מכה רעהו בפתר. על לשון כרע
הוא ארור כלמיני זיקרודו של רזי ענסי סדכסן יל ארוריס יח כאן כנגד יל
סנסיס וכנגד שמעון לא כח ארור לפי מלל היה בלבו לבדכו לפני שמו
כענדק שאר הסנסיס לכך לא כח לקללו: (טו) אשר לא יקים. כאן כלל
אם

אבן עזרא
(יד) וענו. כמו ועמית ותלמד וזויל אומרו כי טעם לנכך כדכך סאסי
אשר לא יעשה סכל ועסקה וכן ככל ועל דרך סמטס סנכס סילג דנח
אחס צפיר וסקלסס ססן זה, וסעד פסער ייסיסוע וסעס לסוכיר סלס יל
פנידוט ענזור סימל לעטוטס נססר וסעד וסס נססר, כי אם יעס
בגלוי יעס וכן עכס רעסו נססר וססל וסלמיקר ססרו ציט וצין סרדלו
ולסר כן ציט וצין אנוסי כי מי יעס אם יעלס חוסס: (טז) וסקלה.
לשון קלון טועל יולל: (יז) מסיג גבול רעהו. כי סוד דנר נססר.
ועססו עור גס כן לא יוכל לסדקס מי סססכסו: (יח) וססו משוסט ט'
יתוס, כי אץ לסס פסר וססס גס סוד נססר וסוכיר סגס גס סיסוס
וסללעסס כי אם יעס סדיין מסיסס אסריס יעסערו עלוי וספססוסו וסג
ויססוס

בנצרכס: (יז) לברך את העם. כדאיסא צעסכט קוסס (קוסס לו) עסס
ענסיס עלו לרסס כר גרזיס עססס לרסס כר עינל וסכססיס וסליס
וסלרדן לעסס צלעלע סססו ליס עניסס כלמי כר גרזיס וסססו צנכס
צדך סאסי אסר לא יעסס סכל וסכסס ונו' וסלו וסלו עומן אמן סזרו
וכפנו פניסס לכר עינל וסססו נקללס ולוומריס ארור סאסי אסר יעסס
סכל ונו' וכן סולס עד ארור אסר לא יקים: (טז) מקלה אביו. מחזול
רמבין
אל כלכן כי צעטר ססורס צלח עסס וכן לעען יסס ענדך ולסעך כונוך
וכסס כי ענד סיית לעען יסס ענדך ולסעך כונוך או עעסו סכססו
עליסס סח כל דברי ססרס סזלח לסיית לך לזכרון לעען אסר סחל אל
סלרן וסכססו חוסס וסירס סח כל ענימיס ססס צסיוסך זוכר ססורס
וטוער כל מנסיס: (כז) אשר לא יקים את דברי ססורס וסזלח. כון
כלל סח כל ססורס סולס וקנלס עליסס צללס וצעטועס לשון עס"י. ולמי
דעמי כי סקבלס סזלח סירס צעטס בלבו וסיו צעיוו אסס וסלמץ
סספססו חוסן יסיס לו עכר וסזכס וסעוצר עליכן יעסס וסס יספור צלח
מסן או ססיס צעיוו צעלס לעולס ססס סוד ארור סלל אם עכר על
סחס עסן כון סלכל ססיר וססען למסוסו או סלל עסס סוכס ווללג
לעללס

את דברי התורה הזאת לעשות
 אותם ואמר כל העם אמן: פ
 כח * והיה אם שמוע תשמע בקול
 יהוה אלהיך לשמר לעשות את כל
 מצותיו אשר אנכי מצוה היום ונתנה
 יהוה אלהיך עליון על כל גווי הארץ:
 * ובאו עליך כל הברכות האלה
 והשיגה כי תשמע בקול יהוה אלהיך:
 * ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה:
 * ברוך פרי בטנה ופרי אדמתה ופרי
 בהמתה שגר אלפיה ועשתרות צאנה:
 * ברוך טנאך ומשאתה: * ברוך אתה
 בבאך וברוך אתה בצאתך: * יתן
 יהוה את איביך הקמים עליך נגפים
 לפניך בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה
 דרכים ינוסו לפניך: * יצו יהוה אתך
 את הברכה באסמך ובכל משלח
 ידך וברכה בארץ אשר יהוה אלהיך
 נתן לך: * יקימה יהוה לך לעם קדוש
 כאשר נשבע לך כי תשמר את מצות
 יהוה אלהיך והלכת בדרכיו: * וראו
 כל עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליך
 וראו ספק: * והותר יהוה לטובה
 אדמתך על האדמה אשר נשבע יהוה
 את אוצרו הטוב את השמים לתת
 מעשה ידך וחלית גוים רבים ואתה
 לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה
 אלהיך אשר אנכי מצוה היום לשמר ולעשות:

כל עמא אמן: * והיה אם תקבל למיטרא דיי אלהיך
 למשמר למעבד ית כל פקודיו ויי אגא מספיקה יקא דין
 ויתננה וי אלהיך עלי על כל עממי ארעא: * ב ויתת עליך
 כל ברכתא האליו וידבקנה ארי תקבל למיטרא דיי אלהיך:
 * ברוך את בקרתא וברוך את בחקלא: * ה ברוך ולדא דמקד
 ואבא דארעא ולדא דבצורה בקרי תורה ועדרי עגד:
 * ה ברוך סלך ואצותך: * ו ברוך את במעלה וברוך את במספיקה:
 * ויתן וי ית בעלי דבבך דקמיין עליך תכירין קדמך בארחא
 חד וספון לותך ובשבגא ארצו יערקו סקדמך: * ח וספק וי
 עפך וית ברכתא באוצרה ובכל אושמות ידך ויברכתך
 בארעא דיי אלהיך יתב לך: * ט וקיסנה וי לה לעם קדוש
 כסאדי קיים לך ארי תמר ית ספודיא דיי אלהיך ויתת
 בארצו דתקנו קדוהו: * י ויתון כל עממי ארעא ארי
 שמא דיי אתקרי עליך וידחלן סנה: * יא ויתרנה וי למבא
 בולדא דמקד ויבולדא דבעירה ובאבא דארעא על ארעא
 דיי קיים וי לאבדתך למתן לך: * יב ויתת וי לך ית אוצרה
 סבא ית שמיא למתן סמר ארעך בעדנה ולברכא ית כל
 עובדי ידך ויתון לעמטין סגיאן ואת לא תזוף: * יג ויתננה
 וי לתקוף ולא לחלוש ותיב ברם לעלא ולא תה לתחתא
 ארי תקבל לספודיא ודיי אלהיך דיי אגא מספיקה יקא דין
 למשמר ולמעבד: * יד ולא תסתון סבל פתגמא דיי אגא

מסרה לעשות. מ"ל. חוסס, מ"ל. מ"ל. כח א למח, סכר. לשפות, מ"ל.
 וסנק, ב' ללחט. גויי, ב' יחיו. ב הנכנס, מ"ל. והשיג, ח"ל. ב' מ"ל. וי
 חסר. בקול, מ"ל. ד' שלמד, מ"ל. ועממות, מ"ל. מ"ל. כח, ס"י.
 ה ועממות, סכר. ו כסך, חסר דל'. ובכך, ז' ג' מניח דל'. כללס, מ"ל. א'
 וס"י. א סמנים, מ"ל. ילא, י"ד. יסוק, ב' מ"ל. ח ילו, ל'. כלסמין, ל' וי' אסמין
 טכט מ"ל. ט יקידך, מ"ל. קדוש, כ"ל מ"ל. כמ"ל. ו יכילו, ב'. מוק, סכ' כדנז
 לפסלת. יא וסוק, ל' ס"י וי"ו. למכות, מ"ל. זב יסיה, סכ. חללו, מ"ל. מפר,
 ד' מהג כ"ל חלוי מעמי סדומוס טר כסמא שי כסמא ד"ל. ולבך, ד'. וסלוי,
 מ"ל. יב וסנק, כקדמא. ללחט, כ"ר. סהיס, ח'. למטה, ס"י"ס כדנז ל"ל. למטר,
 חסר. ולעשות, פ"ו כ"ל כול' כול' הסלור ומ"ל. יד וכל, פ"ו ל"ם כסיפאל. סוק, מ"ל.
 ת"א יהיה אם שמוע תשמע בכלל סע. ונתנה וי' אלהיך עליון עקידה סכר
 ט. ברוך אתה מליעל ק. ברוך אתה בבואך סס. ובשבעה קדוהו ב יצו
 ד' ארץ סמנים ס מליעל סע. וראו כל עמי ארעא וי כנילס י' סופס ח' מנחם
 לס מלין סע. ופתה ד' לך סמנים ב ט סנינה יב כסל סס.

בפרי בטנה ובפרי בהמתה ובפרי
 אדמתך על האדמה אשר נשבע יהוה
 את אוצרו הטוב את השמים לתת
 מעשה ידך וחלית גוים רבים ואתה
 לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה
 אלהיך אשר אנכי מצוה היום לשמר ולעשות:

אשר
 רשי
 כעשמות סלנו סקן סלעים חקיס: (ס) ברוך טנאך. סיחוק. ד"ל
 סנלך דנז לס סלחס מוסן כסליס: ושאריתך. דנכ יכס ססולר ככלי
 וליו זכ: (י) ברוך אתה בבואך וברוך אתה באאתך. (כ"ע ק) ססלח
 יליחך

אח הסורה כולס וקבלוס עליסס כלסס וכסנועס: (ד) שגר אלפיה. ולדות
 כקד ססכססס ססגסס מנעסס: ועשירות צאנה. כסמנו וכוסו וכוסו
 חמרו לנח סקל סמס ססחוס סעסססססס סח כסליסן ועסססס סחסס

ספורנו
 חסיס סיו מנח מוס כפסל חללו וכוו סנוור לכנר ססד: (ב) ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך. חף על מי שלח ססלול
 חסס לסססס: כיו תשטע בקול ה' אלהיך. חס כסססס סוכסן קנע וכללכך סרלי ולמי' ישיגוך סככוס כנלי סססלול וסכ סוכי
 ככוס כיו כלסון וסלר ססכור סן ככל סע ססססו חס סעלס סד חמרו יקיסך ס' לו לעס קדוס חס סיס כססלם כיו סני כנו סססו ז"ל על
 ככוס סססן סליק וסססס סל כיו סקדס כל ימיו: (י) וראו כו'. כנו סססו ז"ל על סלכסלר סססססו לסניו: (יט) והותרך ה' לטובה.
 סססס

(א) ישו סימרא דיי ית בעלי דבביבון דקייסין לקובליבון לקבאשא תבירין קרטיבון באורקא חד ידון נסקין לחתבון לסודי קרבא ובשבעא ארדון שצין ידון ערקין מן קרטיבון: (ח) יפקדון עמבון ית גרבתא באוצריבון ובקל אושטות ידיון ויברכיבון בארעא דיי אלהבון דייב לבון: (ט) יקום יתבון סימרא דיי קרמו לעם קדוש דייבא דמליל לבון ארום תגטרון ית סקודיא דיי אלהבון וחדבון בארדון דתקנן קרמו: (י) יתחבון על עמסי ארעא ארום שפא דיי תקיק בנסן דתמילין עלה וידליון מנד: (יא) וישיריבון סימרא דיי לשבא בקרא דמיעבון ובקרא דבשירבון ובקבא דארעבון על ארעא דקיים ית לאבדתבון: (יב) ארבעא סתחין בידי קאריו עלמא דלא מקרינון בקרא דמספרא-סתחא דחיימא ודקבריא דחזוני דמסרא וכן אמר משה נביא דבא יפתח ית לבון ית אוצריה סב דעפיה בשמיא למתן מסר ארעבון בוקמיה בעיר בשרישון ולקיש בניסן ולברכא ית קל עוברי דייבון וחוסיין לעמסין פישין ואתון לא תצטרבון לפיחוף: (יג) חמני סימרא דיי תבון לסלכין ולא להדישוין ותדיון לחוד בנטליון ולא תדון למאסין ארום תקבלון לסקודיא דיי אלהבון דאנא ספקיד לבון יתמא למגמר ולמערב: (יד) ולא חסבון מן קל שתנטיא דאנא ספקיד לבון יתמא ליטמא ולשקאלא לסודי בתר

אך גרבתא בקללא ולתשיא בקללא מברכיא דיון דהכין אפידון לכל סילא וסלא קלו בקלי מחרא דגריים ואסרין בריד דיי גברא דיי יקום ית תתנסי אורייתא דרא למעבדון מלטייא דהכין אפידון קלו בקל מחרא דעיקל ואסרין ליש דיי גברא דלא יקום ית תתנסי אורייתא דרא למעבדון דיון ענין גדליון דרא ואסרין אמן תתנטיא אליון אתאפודו בסיני ואתגריו בששון וקא ותיחליתון במשור סובא דתמיכיו סילון מן מלתא לקל שבמיא ועל קל סקרא וסיקרא אתגוד עלה תלתין ושת קיטין: (א) ודיו אין בקלא תקבלון לסימרא דיי אלהבון לסגמור ולמערב ית קל סקודיו דאנא ספקיד לבון חמא ותגניבון ית אלהבון דמן ויתגנין על קל עמסי ארעא: (ב) ותחן עליבון קל ברכתא האליון דבוגבון ארום תקבלון לסימרא דיי אלהבון: (ג) גדיקין אתון ברכתא וברירין אתון בקלא: (ד) גדיקין ילדי מיעבון ושידי ארעבון בקרי תורטין ועדי עמבון: (ה) בריד סלי ביבוריבון ותלת שיריו אצטבתון:

(וה) גדיקין תבון בסלי ביבוריבון ובאצטבתון: (ז)

(ח) גדיקין אתון במיעלכון לקמי סודרשיבון וברירין אתון במסבבון למרקטימיון: (ט) גדיקין תבון במיעלכון גבת סודרשיבון וברירין תבון במיעבון מן גמיי סודרשיבון:

בעל המורים

כל סמורה: חמני גבימי יסו חרי. ולבך גדול הסוה אמן יחד מן הענך שמוש עני שמוס: (ב) שמוס שמוס גבימי' לדנכי סורה ולדנכי סממיס: (ג) יוסו לפניך וסודי ליש: (ד) יו יו סודי סם הנכנס בשמוסך. שמוסל בסיס מלסיס כל שוד: סלפקיד גבי' וסו סמיי. שלין סמכס מליה ללל דנכר סממי מן סמין: (ה) סם יו סקל ליש סמיי מ' סמיי סל סמילין. ורלו מנד וסמיי ליה (ו) ויהסידך יו' לומר

(ז) בעיטבון גבי מרעס ע"ס ברוך גדל גסס מ' בעמבון לפרקמטייבון כן הוה נמדכס רכס ורעס ללסך סוד ולסללס עמס ונסן וקל: (ז) סרסין עיין יתחן פירוש דגריס כוכיס ומסעיס: (י) חמני סמילין עמך קל מוכן ומחונן ווסר סיה נלסלס נגסיס חמני דסמילין סלך וכדלסיס ב'ק דנכרס וכלו כל עני סרסין כי סס וגובר רבי לסיכר חומר סלו סמילין סנלסלס ליש ססלס עגרי וי"ע כי סס ה' נקלס חרל ר"ס סמיי' רכס על סמילין סנלסלס: (י) ארעס עמסמס וכו' דלס עקריבון גדיל דספסלס מ' סליס

ינתן

הענך לטיל גרעס דנלסיס נמקוס ויעס ונב' קדוסיס וכמו סנכסו וס"ס. (כ) סמסיכרי מילין מלסלס לכל סנעס נכד י"ב סנסיס וכל זס במוסו פרק סלו נלמרין ליש סכי ס"ל דסליג סל"ס וסנר סודך ככלל ונפסר וכן סודר ככלל וסודר נפסר וכללס וסנסיס נלמרין כסיני סחלל מוסד וסנסיס נענכוס מוסל. סנכזר סלס סלסין וסיס קיימין מ' לכל עלוס נכרס ל"ו כרימס י"ב קדיי וי"ב דלסל מוסד וי"ב דנכרס מוסל סכי ל"ו ודלס כ"ס דלסר מ'סומו'. (ה) סירוי סלווסכין מ' סלסל סמסכס ומסולל סלס וכן ז'סמ'ן. (ו) בעיטבון גבי מרעס ע"ס ברוך גדל גסס מ' בעמבון לפרקמטייבון כן הוה נמדכס רכס ורעס ללסך סוד ולסללס עמס ונסן וקל: (ז) סרסין עיין יתחן פירוש דגריס כוכיס ומסעיס: (י) חמני סמילין עמך קל מוכן ומחונן ווסר סיה נלסלס נגסיס חמני דסמילין סלך וכדלסיס ב'ק דנכרס וכלו כל עני סרסין כי סס וגובר רבי לסיכר חומר סלו סמילין סנלסלס ליש ססלס עגרי וי"ע כי סס ה' נקלס חרל ר"ס סמיי' רכס על סמילין סנלסלס: (י) ארעס עמסמס וכו' דלס עקריבון גדיל דספסלס מ' סליס

אבן עזרא

לעשות חופה והכונן צניני כי קלל על עמס לל חמסס סמכריס וקלל מיי סלל יסמור גס נכסר מלח עמס על כן חמר לעשות סל חוסס: (ב) עליון כל גיי הארץ. זלס סמכס כלל סלל סמסי לזונס עטלס כ"מכוס: (ג) ועסס (ד) ובאו. סירוזו מעלסס: ורשיעך. ולס לל סקכסס וספסס סלל חייג: (ג) בעיר. כרכ סליס סוססל כל מיי סמורה: בשרה. כזריעס ונכטיעס: (ד) מרי בשנך. כנניס וכלסון ס"כסי: שגור ועשירות. סמירכסיס: (ה) סנאך. מקוס סלסס וסוד מוקדס ויעוסר עס מעלרותך. לו מקוס סירוס סס סקעס: (ו) כצאתך. לסוך ולססור ולסלול לו ככל כזיס ויזיסס ככל יוס ויוס וסעסס ככל חמר חמסס סלליס וססך ס"כסו (ז) וסר סלמר סמסיס עליון על כל סגויס חמר כי סס יקסרו חוינדך על כן חמר סקמיס עליון: ובשבעה. לסון רכסיס כ"בעבור סוד ימי סכסו כ"י סוד סלוי כ"עליוניס: (ס) באספיד. כולרותיך מעטס ס"סמקוס: (ע) לעם קדוש. וסקודוס כ"מסור סמלס: ועסס יקיסך. יעמייך: תשמו. כלל: ודלכט. כמעסס: (פ) ועסס דחתיך. סס סמסי רעס כלרן ורעס וסלרס חסס חומר לסוכס: (צ) ואצרו. ססוד ככסו לללס וכן סלרונס ס"לג על כן סרס סוחיך. חמר דכר סגסס כי סעור ס"קכ סרעס: ודלוית גויס רביס. כי ירענו ולל יצל און סחלוס חסס וסכלל סמסיס לעולס לרלס: (יג) כי תשעס כלל כ"מסור ולעשות וסכלל סלל סקור מלמרי ססס לעכוד ע"ז כי סוד עיקר כל סעכירות לכסור כעיקר וסך זס יסוד ססס כ"מסור ולעשות כי עיקר

רמב"ן

לקיים חופה רבי חכי גסס רבי סנכוס כר סייח לעד ולימד וסמר עסס וסיס סקס כירי לסחיק ולל סמיק סרי זס ככלל סודר יידרו כסקוס זלסל ניח סמך וסכסיסות סנידס לכקיס סל סמורה כר סעכסליס סודה וסלל סיה סוד לדיק גמור כמעסיו וסיס יכול לסחיק סמורה כר סמסיס סעכסליס סודה סרי זס סודר. וזס קרוד לענין סעירטו סלמור על דך גלדס זס סמון סליון עקיס ססר סמורה לסמירי כסמקן סלל יעל ולי נלסלס על סמון סליון מקיס ססר סורכ על סנכור לסלרות סני סעסו לכל כסו סמורכס כעסכס סוסריס סמגכסיין סודה וערלס סני סנידכו לעס סעומדיס ליימי וסמללו ועסירי לסמו ולסמרי סמלס לכל סמסיס וסמסיס לרלס סכסו ולכרוד ולומר זלס סמורה סלר סס סמס וכו' וכן סגו: (ס) יקיסך י"ו לו לעם קדוש כמשר נשבע לך. יקרא סעסס סכריס חמר כרס עמסיס ככר סמיי על כל סדכריס סללו כי סס חמר ולסס סכיו לי מעלכס סכסיס וגי קדוס לו סעכריס חמר כרס עס סככסס לסיחן קל לללסיס ולרעך חמרין יעלול זס וכן חמר לענין סקס חומך סיסס לו לעס וסוד יסיס קל לללסיס כלסר דכר קל וכלסר סעס ללחומך ללכרכס לינחק ליעקב כי לכולס זל ככריס: (יג) ועסס לרלש ולל לונב. כזיסורי לרלס על סעמסיס רכסיס וזנ לעס ולל לונב ללסר מל סמ"ס כי יסכ סמסיס לרלס על סעמסיס רכסיס וזנ לעס חמר ככוד עמס. וסכסן סמיק לרלס מעסס ולל לונב ער עולס כלסר מכל סעמסיס וכן קל לעעלס סמיר ולל סמסיס לעמס לעולס: (יד) ולל סמור סכל דכריס. עמך עס כי סעסע סירוזו עלך כל סכרסס סללס כלסר סמסע לעמריי וכלסר לל סקור יעין וסעלל מכל סדכריס חמר לככי עמך כענין ע"ז סלס חלך חמרי חלסיס חמרס לעכודס ככר סרס מכל סמליו וסין סמך ככלל סמלס סעסס וסיונו ככריס כעל סכלוט סמנלו כמלס לל סעסס. סקדיס ככרסס מרי כעך ולסר כן סמלך ומסלרסך כ"י

פירוש על אבן עזרא

לעולם סמכריס סס עמס לל סעסס. סס"ל מ' לעשות חופס סירלל לסוכס סמורה ולעשות חלל סל"מ. וכסן סמ"י כי סס י"ל חמריס ויכלל לעסוסס. וסובל ג"כ סמ"י סס לל יקיס סמלס עמס רכס ג"כ סינו מקייס סמורה. כ"מעלל עליוניס. ס"ל"ל סך סלל סמון דעמך עליוניס. כ"לכר סמקון לו. קלעיל (ז' י'). סכנך לומר מעלרסך וסנלך. לעולס לרכל כסו עלל רכליס סמור לי כענה. ס"סמקון (י'). ס"ל"ל ללו דוקס ז'. כ"מ ימיס. ס"ל"ל ז' כוככי לכס סמכריס סל ליש כ"ז ימי סעסו. סייין מ"ס (כ"לסלס ס' ל"ב). כ"מ וסללו סמיקך סעס (עמ"ל ג' י') וסלרוסיס סמלל. ס"לסו"ל (ל"מ כ"ב). ס"ל"ל עיריס כעמסיס. סעסו

פירוש רש"ם

שפסתי: (ה) סנאך סירוד סלל סירוד: ומסארך. וזל כלי שנותנין בו את הבצק: (ח) באספיד. באצורותך. שיהיו סללים דגן תירוש וצדד כרכתיב וסללו אספיד שבע: (י) נקרא עליך שימלא משאלותיך. כהראונו כי אתם עמו:

אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין
ושמאל ללכת אחרי אלהים אחרים
לעבדם: **ס**

והיה אם לא תשמע בקול יהוה אלהיך
לשמך לעשות את כל מצותיו וחקותיו
אשר אנכי מצוה היום ובאו עליך כל
הקללות האלה והשיגה: **י** ארור
אתה בעיני וארור אתה בשדה: **יא** ארור
סגורך ומשאר תך: **יב** ארור פרי בפתך
ופרי אדמתך שגר אלפיך ועשתרת
צאנך: **יג** ארור אתה בבאך וארור
אתה בצאתך: **יד** ישלח יהוה אלהיך
המארה את המהומה ואת המערת
בכל משלח ידך אשר תעשה עד
השחר ועד אבדך מחר מפני רע
מעלך אשר עזבתני: **טו** ידבק יהוה
בך את ידיך עד פלתו אתך מעל
הארמה אשר אתה בא שמה לרשתה:
טז יבכה יהוה בשחפת ובקדחת
ובדלקת ובחרור ובחרב ובשדפון

מספר יתכן וימאדין ימנא ושמאלא למהך בתר מעות
עממא למסלהו: **טז** ויהי אם לא תקבל במימרא די
אלהך למסר למעבד ית כל סקודו וקטוהו די אנא
מסקודך ימא דין וייתן עליך כל לוסיא האלית וידפקך:
יז ליט את בקרתא וליט את בחקלא: **יח** ליט סלף ואצותך:
יט ליט ולדא דמעך ואבא דארעך בקרי תוריה ועדרי ענך:
כ ליט את במעך וליט את במסקך: **כא** יגרי ויפק ית
מארמא וית שנושיא וית מוסותא בקל אושמות יתך די
תעבד עד דתשתצי ועד דתכד במרע מן קדם גישות
עובדיך דשבתא דחלתי: **כב** ידפק ית מותא עד
דישתצי יתך מעל ארעא די את עלל לתמן למירתה:
כג ימחך יי בשחפתא ובקדחתא ובדלקתא ובחרורא
ובחרבא ובשדפוןא ובקדמא וירך סגך עד דתיבד: **כד** ויהו
שמך די עלוי רישך חסינן פנחשא מלאתתא מסרא
וארעא דיתחותך תקיפא בקרוא מלמעבד פרוי: **כה** יתן
יי ית מסר ארעך אבקא ועסרא מן שמיא יחות עליך עד
דתשתצי: **כה** יתגך ויתביר קדם סגך פאליא חזיא
תפוק לותה ובשבגא ארעך תערוק מקדמוהי ותהי לזע
לכל מלכות ארעא: **כו** ותהי גבלתך מסגרא למיכל לכל
עוזה

מסרה עוזה יא. והעולה ה' אל' א' נחיס. טו בקול א' 3. לשמך מסר.
לעסום מ'ל. סקלום מ'ל. וסניק, ב' ג' מ'ל דליל ו' מ'ל. יח ושפתך.
סקר. יח בבאך סקר (דסקר). ב ישלם, י'ז דוטה. יוסם, פסיק. סם, כ'כ בלא
י'ו הסוכר. סמסום, ל' ו'מ'ל. סגבלם, ל' סממך, ל' כ'ע מ' דקרי ולל כ'.
מעלליך, מ'ל. בא ידבק, ל' כלח, ג' סקר. סקר, סקר. בב יכטה, כ'ס בסוק.
בשפתך, ל' ובקדמא, ל' ובדלקת, ל' ובסחר, ל' ומסר, ובשדפון, כ'ל מ'ו.
ובקדמא, מ'ל. ודמות, מ'ל. ער, י'א מלכיכין בס'ים. אבך, קמן סלף סוף סמך
ומסר, כ'ג סמיר, ג' מ'ל. מסר, מ'ל. כ'ר פטר, ד' כפין. סממך, ל'. כ'ר יאכך,
ג' יוסם, פסיק, כ'ג, ג' כקמן. סיבין, מ'ו וע'י. סמסום, מ'ל. מלכות, כ'ל מ'ל.
יתן לעבדם כמסר א' ודוה אם לא תשמע מס. יתן די את מסר מעמס ז' ע.

ובחרב ובשדפון
שמיד אשר על ראשך נחשת והארץ
מטר ארצך אבק ועפר מן השמים ירד עליך עד השחר:
לפני איביך בדרך אחד תצא אליו ובשבעה דרכים תגוס לפניו והיית
לזעור לכל ממלכות הארץ: **כז** והיתה גבלתך למאכל לכל עוזה השמים
ותהי

יחחק מן העולם בלא סמך כניחך לעולם: (1) ובשבעה דרכים
ינוסו לפניך. לך זרך ככנלים לזכות מחזיקין לכל לך: (כ) האמה.
כמו (ויקרא יג) לרעה מנארת: המהומה. גתם קול כהלות: (כג) בשחפת.
בשטרו בסמך וכפום: ובקדחת. לשון (דברים כג) כי את קדסה בלתי והוא
אם של סוליס מלריי בלעו סהיח חסה מחד: ובדלקת. סעה יוסר
מקדחת ומיני סלחיס סם: ובחרור. סולי סמסמנו סוך סגוף ולעל
חמי: למיס ובלעו איסטכרימנט לשון (חיוז ל) ועלמי סרה מלי סרב
(יכניה ו) כסר מעוס מלש: ובחרב. יבא עלך גייסות: שרפון
וירקון. מכות סנחכס סנשדות: שרפון. כום קדים סמלידיה בלע"י:
ירקון. יובט ומיני סנחכס סכסיטין וסכסין לירקון קליח בלע"י: עד
אבדך. סמגום עד דחינד כלומר עד סנח' חותך סחככס מלליך:
(כג) והיו סמך אשר על ראשך נחשת. קללות סלכו סעה עמי עטמו
סמך וסבכר סיני עמי סק'ס סמך כנסמטן וכן סומר (ויקרא כ) וסם
לא סממנו לי וסלכו עמי בקרי וסכן סוף סומר לקול ס' סלכך.

יחחק מן העולם בלא סמך כניחך לעולם: (1) ובשבעה דרכים
ינוסו לפניך. לך זרך ככנלים לזכות מחזיקין לכל לך: (כ) האמה.
כמו (ויקרא יג) לרעה מנארת: המהומה. גתם קול כהלות: (כג) בשחפת.
בשטרו בסמך וכפום: ובקדחת. לשון (דברים כג) כי את קדסה בלתי והוא
אם של סוליס מלריי בלעו סהיח חסה מחד: ובדלקת. סעה יוסר
מקדחת ומיני סלחיס סם: ובחרור. סולי סמסמנו סוך סגוף ולעל
חמי: למיס ובלעו איסטכרימנט לשון (חיוז ל) ועלמי סרה מלי סרב
(יכניה ו) כסר מעוס מלש: ובחרב. יבא עלך גייסות: שרפון
וירקון. מכות סנחכס סנשדות: שרפון. כום קדים סמלידיה בלע"י:
ירקון. יובט ומיני סנחכס סכסיטין וסכסין לירקון קליח בלע"י: עד
אבדך. סמגום עד דחינד כלומר עד סנח' חותך סחככס מלליך:
(כג) והיו סמך אשר על ראשך נחשת. קללות סלכו סעה עמי עטמו
סמך וסבכר סיני עמי סק'ס סמך כנסמטן וכן סומר (ויקרא כ) וסם
לא סממנו לי וסלכו עמי בקרי וסכן סוף סומר לקול ס' סלכך.

רשי

וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ וְאִין מְחָרִיד: כו יִכְבֶּה
 יְהוָה בְּשָׁחִין מְצֵרִים וּבְעַפְלִים וּבְגֵרֵב
 וּבְחֵרֶם אֲשֶׁר לֹא-תוּכַל לְהִרְפֹּא:
 כז יִכְבֶּה יְהוָה בְּשֹׁעֵז וּבְעִוְרוֹן וּבַתְמָהוֹן
 לִבָּב: כח וְהָיִית מַמְשֵׁשׁ בַּצְּהָרִים כַּאֲשֶׁר
 יִמְשֵׁשׁ הָעוֹר בְּאִפְלָה וְלֹא תִצְלַח אֶת-
 דְּרָבִיד וְהָיִית אֶךְ עֲשׂוֹק וְנִזְוֵל כְּלַדְיוֹמִים
 וְאִין מוֹשִׁיעַ: ל אֲשֶׁה תֶאֱרַשׁ וְאִישׁ אַחֵר
 יִשְׁלַלְנָה בֵּית תְּבֻנָה וְלֹא-תִשָּׁב בּוֹ כָּרֶם
 תַּפְּעַ וְלֹא תִחַלְלֵנוּ: לא שׂוֹרֵף טְבוֹת
 דְּעִינִיד וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֶמְדָּךְ גְּזוֹר
 מִדְּפִנִיד וְלֹא יִשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נִתְנוּת
 לְאִיבִיד וְאִין לָךְ מוֹשִׁיעַ: לב בְּנִיד וּבְנִתְיָךְ
 נִתְנִים לְעַם אַחֵר וְעִינִיד רֵאוֹת וּבְלֹזֶת
 אֲלֵיהֶם כְּלַדְיוֹמִים וְאִין לֹאֵל יָדֶךָ: לד פְּרִי
 אֲדָמְתְךָ וּכְלִי-יִנְעִיד יֹאכַל עִם אֲשֶׁר לֹא-
 יָדַעַת וְהָיִית הֵק עֲשׂוֹק וְרִצּוֹן כְּל-
 הַיָּמִים: לה וְהָיִית מִשְׁנַע מִמְּרֹאֶה עִינִיד
 אֲשֶׁר תִּרְאֶה: לו יִכְבֶּה יְהוָה בְּשָׁחִין
 וְעַל-הַבְּרָכִים וְעַל-הַשְּׂקִים אֲשֶׁר לֹא-
 תוּכַל לְהִרְפֹּא מִכָּף רִגְלֶךָ וְעַד קִדְקֶדֶךָ:
 לו יוֹלֵךְ יְהוָה אֶתְךָ וְאֶת-מַלְכְּךָ אֲשֶׁר
 תָּקִים עֲלֶיךָ אֶל-גּוֹי אֲשֶׁר לֹא-יָדַעַת
 אֶתְךָ וְאֶבְרַתְךָ וְעִבְרַת שְׁם אֱלֹהִים
 אֲחֵרִים עֵץ וְאֶבֶן: לז וְהָיִית לְשִׁמְרָה
 לְמִשַּׁל וּלְשִׁנִּינָה כְּכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר-
 יִגְהַגְךָ יְהוָה שְׁמָה: לח זָרַע רַב תּוֹצִיא
 הַשָּׂדֶה וּמַעַשׂ תִּיאַסֵּף כִּי יִחַסְלֵנוּ
 הָאָרֶבָה: לט בְּרָמִים תַּפְּעַ וְעִבְרַת וַיִּין
 הַתְּלַעַת: ׀ זִיתִים יִהְיוּ לָךְ בְּכִלְ-גְּבוּרָךְ וְשֶׁמֶן לֹא תִסּוֹךְ כִּי יִשַׁל זִיתְךָ: ׀א בְּגִים
 וּבְגוֹת תּוֹלִיד וְלֹא-יִהְיוּ לָךְ כִּי יִדְכוּ בְּשָׂבִי: ׀ב כְּל-עֲצֵךְ וּסְרִי אֲדָמְתְךָ יִירַשׁ

ובמחרים קי ייכבנה ק

עוֹפֵה דְשִׁמְיָא וְלִבְעִירַת אֲרַעָא וְלִית דְּמַנִּיד: ׀ יִמְחַנֵּךְ ׀
 בְּשַׁחְנָא דְּמַצְרִים וּבְמַחֲוִרִין וּבְגֵרֵבָא וּבְחֵרִים יִבִּישׁ דִּי לֹא-
 תִּכּוּל לְאַתְפָּאָה: כח יִמְחַנֵּךְ ׀ בְּמַשְׁשֻׁתָא וּבְמַסְיוֹתָא
 וּבְשַׁעֲמַתּוֹת לְבָא: כט וְהָיִית מַמְשֵׁשׁ בַּצְּהָרָא כַּמַּאֲדִי מַשֵּׁשׁ
 עִוְרָא בְּכִבְלָא וְלֹא תִצְלַח יַת אֲרַחְתֶּיךָ וְהָיִית בְּרֶם עֲשִׂיק
 וְאִנִּים כָּל יוֹמֵיָא וְלִית דְּפָרִיק: ל אֲתַתָּא תִירַס וְגֵבֵר אַחֲרֵן
 יִשְׁכַּבְנָה בֵּיתָא תְּבֻנָא וְלֹא תִיתֵב בֵּיה פְּרִמָא תְּצוּב וְלֹא
 תִּחַלְלֵנָה: לא תוֹרִיד יְהִירְבֵּשׁ לְעִינִיד וְלֹא תִיכּוּל מִנֵּה חֶמְדָּךְ
 יְהִירְאֵנִים מִקְדְּמֶךָ וְלֹא יִתּוּב לָךְ עֲנָךְ מִסִּירִין לְבַעַל דְּבִבְךָ
 וְלִית לָךְ פָּרִיק: לב בְּנִיד וּבְנִתְיָךְ מִסִּירִין לְעִמָא אַחֲרֵן וְעִינִיד
 חוֹן וּיסוּסֵן בְּנִלְלַחַן כָּל יוֹמָא וְלִית חִילָא בִּידֶךָ: לד אֲבָא
 דְּאֲרַעָךְ וְכֹל לְאוֹתְךָ יִכּוּל עִמָא דִּי לֹא-יָדַעַת וְהָיִית בְּרֶם
 עֲשִׂיק וְרִעִיעַ כָּל יוֹמֵיָא: לה וְהָיִית מִשְׁתַּפִּי מַחוּז עִינִיד דִּי
 תַּחֲוִי: לו יִמְחַנֵּךְ ׀ בְּשַׁחְנָא בִישָׂא עַל-דְּכַבְיָא וְעַל שְׂקִיא
 דִּי לֹא-תִכּוּל לְאַתְפָּאָה מִפְּרַסַת רִגְלֶךָ וְעַד מוֹחֶךָ: לו גִּילִי
 ׀ יתֵךְ וְיַת מַלְכְּךָ דִּי תָקִים עֲלֶיךָ לְעַם דִּי לֹא-יָדַעַת אֶת
 וְאֶבְרַתְיָךְ וְתִסְלַח תַּמָּן לְעַמִּיא פְּלִחִי מַעֲוֹתָא אֲעָא וְאֲבָנָא:
 לו וְהָיִית לְצַדוֹ לְמַתֵּל וּלְשׁוֹעִי כְּכֹל עַמִּיא דִּי-יִדְבַרְנָךְ ׀
 לְתַמָּן: לה בְּרִירְעַע סְנִי תַּפְּסַק לְחַקְלָא וְעַד תְּכַנּוּשׁ אֲרִי
 יִחַסְלֵנָה גּוֹבָא: לט פְּרִמִּין תְּצוּב וְתִסְלַח וְתִרְמָא לֹא תִשְׁתַּפִּי
 וְלֹא תְכַנּוּשׁ אֲרִי תִיכְלֵנָה תְּלַעַתָא: ׀ זִיתִין יִהְיוּ לָךְ בְּכֹל
 תְּהוּמֶךָ וּמַשְׁחָא לֹא תִסּוֹךְ אֲרִי יִתְרוֹן זִיתְךָ: ׀א בְּגִין וּבְגִין
 תּוֹלִיד וְלֹא יִהְיוּ לָךְ אֲרִי יִהְיוּ בְּשָׂבִיָא: ׀ב כָּל אִילְנֵךְ וְאֲבָא
 דְּאֲרַעָךְ

מסרה בו מסרה מ"ל. כח יכבה, כ"ס צנוף. צנפון, ב' כול מ"ל. ובעפלים,
 מ"ו ומ"ל. ובמחרים ק'. כח יכבה, כ"ס צנוף. צנפון, ב' ומ"ל. ובמחרים ק'
 ומ"ל. ובמחרים ק'. כח יכבה, כ"ס צנוף. צנפון, ב' ומ"ל. ובמחרים ק'
 יו"ד. חללים, מ"ל. דרכיך, מ"ל. עשוק, מ"ל. וספין יתמים. וגזול, מ"ל. מושע,
 מ"ו ומ"י דקי וכסיו. ל ישננה, ישכבנה ק'. לא שוק, מ"ל. טבוס, מ"ו דקי
 וכסיו. סעך, סעך. גזול, מ"ל. גלפוך, ו'. ישוב, ו'. נספס, ס"ק ומ"ל. ספין.
 ללויך, מ"ו ומ"י. מושע, מ"ו ומ"י דקי וכו'. לב נפנים, ס"ו ומ"י. ופיניך, ו'.
 לחוס, ס"ק ומ"ל. וכלות, מ"ל. אליהם, מ"ל. לנ יניעך, מ"ל. יסכל, מלש
 דמכלל סין סכס לנכ"ס. עשוק, ד' ג' מ"ל ול' ספס. ולתך, מ"ל. לד טעם,
 ג' מ"ו וכו'. צנעט, ממלכה. סלף בלתי וכל צנוף. לה יכבה, כ"ס צנוף. צנפון
 ג'. הכרכים, צמר יו"ד קדים למ"ס. סעקים, ל' ומ"ו צמר יוד. לספסל, סלף
 צנוף. ועד, י"ב צעטס מלכין. קדקדך, ב' סקופין בק"ס. לו יולך, מ"ו וסלפך
 בלתי. סקים, מ"ל. סס, דגוש מ"ד. לו ויית, סין צו"ו גמ'. ולשנינה, ג' מ"ל.
 לח סוליס, מ"ל דמ"ל. סלפך, ב' וספס. יחללנו, ל'. לש סלכ, ל' וספס. סלמט,
 ב' ספס. ׀ זיתים, כ"ל מ"ל דמ"ל. בגולך, ג' מ"ל. סקך, מ"ל. ישל, ל'. זוקר,
 מ"י"ס ומ"ס. סא סוליד, מ"ל דמ"ל. ולל, ג'. ׀ב כל, ס' כ"ס צנפין. סלעסך, ספס.

תיא ובעפלים מגילה כס. ובגור ובחרם צנפס מל. והיית ממשש פגילה
 כל. ישלנה שס כס. שורך טבוח צנכוס טו. בגיך ובנותיך נתונים שס
 יצמוס סב. יולך ד' אותך יועל כס. זרע רב צנכוס שס. לא תשתה ססדסין
 ז. זיתים יהיו צנכוס שס. כי ישל זיתך צילה לב. בגים ובנות צנכוס שס.
 יירש הצלצל קסל קיז.

האֲרֶבָה: ׀ בְּרָמִים תַּפְּעַ וְעִבְרַת וַיִּין
 הַתְּלַעַת: ׀ זִיתִים יִהְיוּ לָךְ בְּכִלְ-גְּבוּרָךְ וְשֶׁמֶן לֹא תִסּוֹךְ כִּי יִשַׁל זִיתְךָ: ׀א בְּגִים
 וּבְגוֹת תּוֹלִיד וְלֹא-יִהְיוּ לָךְ כִּי יִדְכוּ בְּשָׂבִי: ׀ב כְּל-עֲצֵךְ וּסְרִי אֲדָמְתְךָ יִירַשׁ

הצלצל

רשי

וחיקן סופרים כול זס: תחללנו. צנכס סכציעית לאכול פרו:
 (כ) וכלות אליהם. מלכות עליהם מיוצרו וליהם שנים כל חוסלם
 סאליהם צלס קרויה כליון עימים: (ל) לשמה. סס"ו אספודלסין כל
 סכסלס

גרב. ספין לס: חרס. ספין יצס כסרס: (כס) ובתמרון לבב. לוטס
 סלכ אספודל"סין צלעו: (כס) עשוק. ככל מעשך יסי עכעור:
 (ג) ישנלנח. לעון סנל סלגס וכסחוצ ככסו לענח יסכנכס (מעילה כס)

הצלצל: ^ט הנר אשר בקרבך יעלה
עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה
מטה: ^י הוא יוקה ואתה לא תלננו
הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב:
^י ובא עליך כל הקללות האלה
ורדפוה ויהשיגוה עד השמדך כאלא
שמעת בקול יהוה אלהיך לשמו
מצותיו והקתיו אשר צוה: ^י והיו בך
לאות ולמופת ובזרעה עד עולם:
^י תחת אשר לא עברת את יהוה
אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל:
^י ועברת את-איביך אשר ישלחנו
יהוה בך ברעב ובצמא ובעידם ובחסר
כל ונתן על ברזל על-צואריך עד
השמדו אתך: ^י ישא יהוה עליך גוי
מרחק מקצה הארץ כאשר יראה הנש
גוי אשר לא תשמע לשגו: ^י גוי עז פנים
אשר לא ישא פנים לזנן ונער לא יחן:
^י ואבל פרי בהמתך ופרי-אדמתך עד
השמדך אשר לא ישאוד לך דגן
תירוש ויצהר שגר אלפיה ועשתרת
צאנך עד האבידו אתך: ^י והצר לך
בכל שעריך עד רדת חמתך הנבהת
והבצרות אשר אתה במח בהן בכל-
ארצך והצר לך בכל-שעריך בכל-
ארצך אשר נתן יהוה אלהיך לך:
^י ואבדת סרי-בטנך בשר בניה
ובנותיך אשר נתן לך יהוה אלהיך
^י האיש הרב בך והענג מאד תרע עינו
באחיו ובאשת חיקו וביתר בגיו אשר
יותיר: ^י ממת לאחד מהם מבשר
במצור ובמצוק אשר יציק לך איבה
בכל-שעריך: ^י הרבה בך והענגה
אשר לא נפתה בה-דגלה הצג על-הארץ
מהתענג ומך תרע עינה באיש

דארעך והמנהגה סקאה: ^ט תותב ערל די בינה ויר-סליק
על-מנהג לעלא לעלא ואת תהי נחת לתחתא לתחתא: ^ט הוא
יוסנה ואת לא תוסנה הוא יהי לתקוה ואת תהי לחלש:
^ט ויתון עלך כל לומיא האלין וירדסנה וירבנה עד
דתשתצי ארי לא קבלתא למיטרא דיי אלהיך למפור
סקודוהי וקמיוהי די סקרה: ^ט ויהון בך לאת המוסת
ובבנה עד עלם: ^ט חלק די לא פלחתא קדם יי אלהיך
בחודא ובשפירות לבא מסני פלא: ^ט מה ותפלח ית בעלי
דבבך די ונרנה יי בך בכסנא ובצחוחא ובצמלותא
ובחסירות פלא ויתן ניר פרולא על צוארך עד דיי-שתצי
יתך: ^ט מי יתי יי עלך עם מרחיק מספי ארעא בטא-די
משתדי נשדא עמא די לא תשטע לישנה: ^ט עם תקוה
אפינ די לא-יטב אפינ לסבא ועל יקא לא מרהם:
^ט נא ויכול ולדא דבעירך ואבא דארעך עד דתשתצי די לא-
ישאר לך עבדא חמרא ומשאח בקרי תודיה ועדרי ענה
עד דיובד יתך: ^ט ועק לך בכל קרויה עד דיקבש שוריה
רמיא ובריכיא די את רחין לאשתובא בהן בכל ארעך
ועק לך בכל קרויה בכל ארעך די ירב יי אלהיך לך:
^ט ותיכול ולדא דמעה בשר בניה ובנותיך די יתב-לך יי
אלהיך בצירא ובקתא דיעק לך סנאך: ^ט נר נברא דרביך
בך ודמסנך לחדא תבאש עינה באחודי ובאותת קומה
ובשאר בנודי די ישאר: ^ט מה מלמת ולחד מנחן מבשר
בנודי די ויכול מדיא אשת-ארלה פלא בצירא ובקתא
די יעק לך סנאך בכל קרויה: ^ט נר דרביכא בך ודמסנך
די לא-נפיתא פוסת-דגלה לאחתא על-ארעא מספנך
ומריכו תבאש עינה בגבר קומה ובברה ובבריתיה:
ובער

מסרה הללל לי ונפסס לוי סמיה. פנ עשה. סמ'ס דגוס מד' וני'ס סמין
צשוה לגד. עשה. סמ'ס דגוס ולא ידענה לבה לין ס'ס משה דינס כשרשים. פד ינד.
לי. סלונ. לי. ללסט. כ'ד. פד סקללות. מ'ל. ודסוק. מ'ל. וסניוק. ב' ב' מ'ל
דמ'ל ח' מ'ל. השעך. ד' גבט' פחס הסין ל'ל. בקול. מ'ל. פו ללות. מ'ל.
ולוסת. מ'ל. פו ונסוק. סמ'ס בצללסוס י'פ בלי. מ'ס. מ'ל. פד ונמסס. לי
ומ'ל ונ'ל. אסמס. מ'ל. טל כו'ל פסק. ללכך. מ'ל' ונ'ל. סמ'ס. מ'ל. כמ'ל
הנימל דגוסה. מ'סס. כו'ל סמס. ילסה. ב' לטנו. סמס. נ מ'ל. יסוק. לי וסמס.
נא השעך. מ'ל. ישליק. מ'ל. סירוס. ג' מ'ל דמ'ל. סמנייה. מ'ל. נב והלכ.
מלכס. סמ'ס. מ'ל. חין ומ'ל. הבסס. מ'ל. וס'ס. והכללות. מ'ל. וס'ס.
פסס. כ'ל מ'ס. כסן. מ'ל. והכל. מלכס. נג צמלו. כו'ל מ'ל. יליק. כמ'ל
לינד. סמ'ס. נד והענג. סמס. מינו. מ'ל. יסוק. מ'ל. יוסיה. מ'ל. דמ'ל.
נה מסס. מ'ל. הכסיליס. ללסה. ז'. ילכל. י'ג. סמליק. מ'ל. וסוקס (ונמסס ס'ל). לינד.
כו'ל סמס. נג והענג. לי סמס בלי. קססה. לי. מהסנג. לי. וערך. סמס.

ת'א תחת אשר לא מכניס יס עקרי' ענ פלג. ועברת את נכסס עס. ישא
ד' עליך ססה נל. במצור קסל קיו. הרכה-בך גיעין נו.

במצור ובמצוק אשר יציק לך איבה:
האיש הרב בך והענג מאד תרע עינו
באחיו ובאשת חיקו וביתר בגיו אשר
יותיר: ^י ממת לאחד מהם מבשר
במצור ובמצוק אשר יציק לך איבה
בכל-שעריך: ^י הרבה בך והענגה
אשר לא נפתה בה-דגלה הצג על-הארץ
מהתענג ומך תרע עינה באיש

חיקה
רשי
מלמח ויקנו סוקיו: לא תשטע לישנו. לא תכיל לטנו וק (צדלסמס
מח) סממט סלסס למסוק חלוו וכן (סס מנ) כי שומע וסוק סוכס-כד-די:
עד

ולא לטון סוכסס וגרוסין סלסס כן סיס לו לכחוז יוכיס: (מז) סרב
כל. צעוד ססיס כך כל סוז: (מז) כאשר ידאה הגשו. סמלסס ודך

אונקלוס

וּבְזַעַר בְּנֵהָא דִּיפְסִיקוּן מְנָה וּבְכִנְהָא דִּי תְלִיד אֲרִי-תִיכְלִנוּן
 בְּחִסְרֵיהּ-פְּלָא בְּסִתְרָא בְּצִירָא וּבְעִקְתָּא דִּי יַעַק לֶךְ סְנֵאָדָּה
 בְּקִרְוֹיָהּ: ַּנָּה אִם-לֹא תִפְרֹד לְמַעַבְדַּד ית כָּל פְּתָנְמֵי אוֹרְתָא
 הָדָא דְבִתְיָבִין בְּסִפְרָא הָדִין לְמַדְחַל ית-שְׁמָא יִקְרָא וְחִילָא
 הָדִין ית יי אֱלֹהֵיךָ: ַּנָּס וְיִפְרֹשׁ יי ית סְתָתְךָ וְיִת סְתָת בְּנִיךָ
 סְחָן רִבְרָבָן וְמִהִמְנָן וּמִכְתָּשִׁין בִּישׁוּן וְמִהִמְנָן: ַּס וְיִתִּיב
 קָדָּךְ ית כָּל מִכְתָּשֵׁי מַצְרַיִם דִּי דְחִלְתָּא מִקְדָּמֵיהוֹן וְיִדְבְּקוּן
 קָדָּךְ: ַּסֵּא אִתָּךְ כָּל מַרְעַ וְכָל מְחָא דִּי לֹא כְתִיבִין בְּסִפְרָא
 דְּאוֹרִיתָא הָדָא וְיִתְנֹן יי עֲלֶיךָ עַד דִּישְׁתַּצֶּה: ַּסֵּב וְתִשְׁתַּצֶּה
 בְּעַם זֶעַר חִלְקָה דִּי הָוִיתוּן בְּכּוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְמַסְנֵי אֲרִי לֹא
 קְבֻלְתָּא לְמִיטְרָא דִּי אֱלֹהֵיךָ: ַּסֵּג וְיִהִי בְּמֵא-דְחִדִּי יי עֲלִיכּוֹן
 לְאוֹמְבָא יתְכוֹן וְלִאֲסַנְגָּה יתְכוֹן כִּן יַחְדִּי יי עֲלִיכּוֹן לְאוֹבְדָא
 יתְכוֹן וְתִפְלְמִלוּן מַעַל אֲרַעָא דָּאֵת עֲלָל לְתַפְּן לְמִירְתָּהּ:
 סֵּד וְיִבְרָרְנָךְ יי בְּכָל עַמְמֵיָא מִסְפִּיָּי אֲרַעָא וְעַד סִפְיָי אֲרַעָא
 וְתִסְלַח תַּפְּן לְעַמְמֵיָא פְּלַחִי-מַעְתָּא דִּי לֹא-יִדְעֵת אֵת
 וְאִבְהִתְךָ אֲעָא וְאִבְנָא: ַּסֵּה וּבְעַמְמֵיָא הָאֲנֹן לֹא תִנְחַה וְלֹא-
 יִהְיֵא מְנַח לְפִרְסַת רִגְלֶךָ וְיִתֵּן יי לֶךְ תַּפְּן לֵב דְּחַל וְחִשְׁכַת
 עֵינִין וּמִפְּחֵן גִּשְׁשׁ: ַּסו וְיִהְיֶה חִיָּךְ תֵּלָן לֶךְ מִקְבֵּל וְתִהִי תוֹה
 לִילֵיא וְיִמְטָא וְלֹא תִהִימֵן בְּחִיָּךְ: ַּסֵּי בְּצִפְרָא תִימַר מִן יִתֵּן
 רַמְשָׂא וּבְרַמְשָׂא תִימַר מִן יִתֵּן צִפְרָא מִתּוֹדֵהָ לְכָךְ דִּי תִהִי
 תוֹה וּמַחְזוּ עֵינֶיךָ דִּי תִהִי חַיִּי: ַּסֵּז וְיִתְכַבֵּד יי וּמַצְרַיִם בְּסִפְיָן
 בְּאַרְחָא דִּי אֲמִרִית לֶךְ לֹא תוֹסֵף עוֹד לְמַחְזֵיהּ וְתוֹדִבְגִנוּן
 תַּפְּן לְבַעֲלֵי דְבָבְךָ לְעַבְדִּין וְלִאֲמֹהּ וְלִית דְּקִנְהָ: ַּסֵּט אֵלִין
 מִתְנַמָּא

מסרה חיקס, מ"ל. נו ובשליטה, (ל' הו"ו בעלרין). כולם, חסר א' ל. נגלים,
 מ"ל. כספר, ל'. נח אס, ס' ל"פ. ששער, סקר. לעשות, מ"ל. כספנים, כ"ל
 ח"ו ותי"י. (לירלס, מקור צה"ס). הנכבד, (סו' נכחם). וסמל, מ"ל. שש והפלא, ל'
 כספי ל' וסד כ' ס"ח צין מקנס. עכתי, סקר. מכות, כו"ל מ"ל. גלגל, סקר דסק.
 ונחמנו, מ"ל. וסלים, כלא ל' ונכד י"וד. ונחמנים, מ"ל. ס מרום, ל' כ' ל'
 וסד כ' ל' וסול מן זוגין דסד כ' יוד וסד כספי ס"ל. ינכס, סקר. סא יעלס, ל'
 סע"ן בשול ששופ וסיל לנכס ל' הסלמה ועי' צו"ס. שפערך, ל'. סב מעס, ז'
 קמין וכל ס"פ דכו'. כי לל, כמקף. סנלסיפוי, מ"ל דע"ל. ולסכנוס, מ"ל. ישיש,
 ל' ומ"ל. ונספס, ל'. סד וספיקך, ל' וס' אשכ ספיקך ומ"ל. ועצק, ק דיוו דסדן
 סמין כקדמל חללל ונכס כניע. סה ונבוים, ל'. סכניג, מ"ל. מוס, מ"ל.
 כגלך, סקר. כגז, ל'. וכלתי, מ"ל. מיניס, ל'. כ"מ. ורלנון, ל' כמסרס וע"ל. סו מלסיס
 ז'. ועמי, ס"ו ועי' לילכ, ג'. סלמיך, מ"ל. סז ונכר, ל'. ספסר, ז"ק. ונעלס
 כגלוי וס"ל כסוף. סז וסעיקך, מ"ל. כלניוסי, מ"ל. ספיק, ג' כ"כ ס"ו ועי'
 ללסס, ס'. וססמכסס, סין סכך כנמי. ללעיקך, ס"ו ועי'. ולסעסוס, מ"ל. וסין
 ל'. קנס, סקר.

ת"א ובשליטה ינחום קנ. אם לא תשבור עמם ינ כנ סמוס ג סקרי' ענ
 מ"ל. והפלה ד' את ענס קלס מוסס כנ סמוס ג. וחללים רעים סלניס
 כס. גם כל חלי גיעין סס. והיה כאשר גנילס י סקרי' ענ מ"ל. ישיש
 סססדכין לס. ובנוים דרם מוסס כד. ונתן ה' לך כדלים ככ. והיו חייך כנכוס
 כד מוסס ק. בבקר תאמר סוסס ענ. והתסכרתם ענילס יל. ואין קונה
 כחלל ענ.

רָזוּ וּבְלִיּוֹן עֵינִים וְהָאֲבוֹן גִּשְׁשׁ: ַּס וְהָיוּ חִיָּךְ תֵּלָאִים קָדָּךְ מִגְּנֵד וּפְתָרְתָּ לְלָהּ
 וְיִוָּמֵם וְלֹא תִאֲמִין בְּחִיָּךְ: ַּסֵּב בְּבִקְרָא תִאֲמַר מִרִיתֵן עָרִב וּבְעָרִב תִּאֲמַר מִי
 יִתֵּן בְּקֹר מִפְּתֹד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְתָּד וּמִפְּרָאָה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה: ַּסֵּג וְהִשִּׁיבְךָ
 יְהוָה | מַצְרַיִם בְּאִנְיוֹת בְּדִרְךָ אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי לֶךְ לֹא-תִסְיָף עוֹד לְרִאֲתָהּ
 וְהִתְמַכְרְתֶם שָׁם לְאִיבֵיךָ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת וְאִין קִנְהָ: ַּסֵּט אֱלֹהֵי

חִיָּקָה וּבְכִנְהָ וּבְכִתְרָה: ַּט וּבְשִׁלְיֹתָהּ
 הַיּוֹצֵאת מִפִּי רִגְלֶיהָ וּבְבִנְיָהּ אֲשֶׁר
 תִּלְד בִּירְתֵּי אֲבֹתֶיךָ בְּחִסְרֵי כָּל בְּסִתְרֵי
 בְּמַצּוֹר וּבְמַצּוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לֶךְ אִיבֵיךָ
 בְּשַׁעְרֶיךָ: ַּנָּה אִם-לֹא תִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת
 אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַפְּתָתִים
 בְּסִפְרֵי הַזֶּה לִירְאָה אֶת-הַשָּׁם הַנִּכְבָּד
 וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ַּנָּס וְהִפְלָא
 יְהוָה אֶת-מִכְתָּבְךָ וְאֶת מִכּוֹת וְרַעַךְ
 מִכּוֹת גְּדֻלַת וְנִאֲמָנוֹת וְחִלִּים רַעִים
 וְנִאֲמָנִים: ַּסֵּ וְהִשִּׁיב בְּךָ אֶת כָּל-מְדוּנָה
 מַצְרַיִם אֲשֶׁר יִגְדֵת מִפְּנֵיהֶם וְדָבְקוּ בְּךָ:
 סֵּא גַם כָּל-חֲלֵי וְכָל-מִכָּה אֲשֶׁר לֹא כְתוּב
 בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעֲלֶם יְהוָה עֲלֶיךָ
 עַד הַשְּׁמֹדֶךְ: ַּסֵּב וְנִשְׁאַרְתֶּם בְּמַתִּי מַעַט
 תַּחַת אֲשֶׁר הָיִיתֶם בְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
 לְרִב כִּי-אֵשׁ מַעַתָּה בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
 סֵּג וְהָיָה כִּי-שָׁר-שָׁר יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהִשִּׁיב
 אֶתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כִּן יִשִּׁשׁ יְהוָה
 עֲלֵיכֶם לְהִאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד
 אֶתְכֶם וּנְסַחְתֶּם מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר-
 אָתָּה בָּא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: ַּסֵּד וְהִקִּיצְךָ
 יְהוָה בְּכָל-הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד-
 קְצֵה הָאָרֶץ וְעָבְדֵת שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 אֲשֶׁר לֹא יִדְעֵת אֶתָּה וְאֶבְתִּיךָ עֵין וְאִבִּין:
 סֵּה וּבְנֹוֹיִם הֵהֵם לֹא תִרְנִיעַ וְלֹא-יְהוּ
 מְנַח לְכַף-דְּגִלְךָ וְנָתַן יְהוָה לֶךְ שָׁם לֵב
 רָזוּ וּבְלִיּוֹן עֵינִים וְהָאֲבוֹן גִּשְׁשׁ: ַּסֵּט וְהָיוּ חִיָּךְ תֵּלָאִים קָדָּךְ מִגְּנֵד וּפְתָרְתָּ לְלָהּ
 וְיִוָּמֵם וְלֹא תִאֲמִין בְּחִיָּךְ: ַּסֵּט בְּבִקְרָא תִאֲמַר מִרִיתֵן עָרִב וּבְעָרִב תִּאֲמַר מִי
 יִתֵּן בְּקֹר מִפְּתֹד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְתָּד וּמִפְּרָאָה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה: ַּסֵּט וְהִשִּׁיבְךָ
 יְהוָה | מַצְרַיִם בְּאִנְיוֹת בְּדִרְךָ אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי לֶךְ לֹא-תִסְיָף עוֹד לְרִאֲתָהּ
 וְהִתְמַכְרְתֶם שָׁם לְאִיבֵיךָ לְעַבְדִּים וּלְשִׁפְחוֹת וְאִין קִנְהָ: ַּסֵּט אֱלֹהֵי

רשי

וכך סלכ ערות לעננות יחלכו וכל יסנו מנשר כניסס ססוסיס כניססס
 סוטססס: (ט) תרע עינה באיש חיקה ובכנה. ובכיתת סגוליס: ובשליחה

ועתה ידעתיא בכוון הישפוקה די לא נכיתא פה דיגלה למעילתא על
ארעא מן דתקנתא ומן חמיתא תבעש עיניה בבשל שלייתא ובקרה
ובקרתה :

(נ) ובשפיר שלייתא דחפוק מביה תורפה בעדן מוליה ובקנה דתוליד
זיס תכליתא בחושבן גל סלעס פטימרא בצערו ובקעא די זיקון לכון
קעבון בקריתא : (נד) אין לא תגמרון לשעבר תת פקדיא דאדיתא
היא דכתיב פטימרא דדין לטורח תת קסא יקרא דחילא דדין תת אלהבון :
עט ויהי סימרא דיי סגבון רוח קדשא בר יתון מתתן עליכון ופתחן על
גניכון סתן הכרבן וקדישן דלא למשפוקון ופרען גלישן ויהימין
דסתעקון על גושטיכון : (נו) ותיב בכון תת קל ארעא דאתגריי בקצרא
דחילת מן קדישון וחתקון בכון : (נא) לחוד על סרע וכל קחא בלא
קתיבן בקסא אדיתא דדין תקינן סימרא דיי עליכון עד דתשתרצן :
נבא ותישפיקון בארעא קלילא חולף די התון די סתכבי קסא למני ארום
לא קבילתון למימרא דיי אלהבון : (נב) ויהי היקסא דחדי סימרא דיי עליכון
לאושתבון ולאקבא תבון היקבן יהדי סימרא דיי עליכון עמקן נוקראן
לזבארא ותבון ולמשפיקא ותבון ותישפיקון מעלי ארעא דאתון עללין לתון
לשדתה : (נב) ויברכבון וי בעי כל עקסא סמיפא ארעא ועד קישי ארעא

דבאון ססק גרענא לפלתיא שפוטא דלא דעמון מת וברתה דמן קשי
אבגין : (סח) ואין תפלג דעתכון לספלה לשתדון ואיני ביצבון ובני עקסא
היתון ולא תניחון ולא תני טעם למידת דתליבון ויהי סמימא דיי לכון לתון לא
דחילא דשחשכן עיינין וקסחת קש :

(ננד) ותן לכן ממן לב דחיל וסוף עייניכון דראיב קשי :
(ס) ויהון חייכון תלין לכן מקבל תתיון דחילן וקס לילי גלא תבימין
בתיכון : (כו) בצפרא תתון אסרון לאי יהי רשאי דעקן מארבן שפי
וקא באפיכון וברקשא ותתון אסרון לאי יהי צפרא דעקן מארבן
שפי ליליא באפיכון סתתות לזבבון התיון תון וכן סמיפא עייניכון דאתון
קסין פוענתא דחילן : (סח) ותלישפון סימרא דיי למצרים בארעא קב
קא דשית בארעא דעברתון ואסיית לכן לא תיכפון ויהי לשחמי קשי
ותורבנן ממן בשירתיא לבעלי דרבכון ברעין וקרון דיי קרי אסרון וכן
בתר ברין ברעין וולן בעברין וממן עד דתתלילון למשתעבא סון ולית
דמכניש :

(נכ) ויחזיר ותבון סימרא דיי למצרים בלבדתיא באורחא דיי אסרית לכן לא
תוקסון עוד לשחמי תת :

(ס) אילין פתגמי קייסא דפקדי ית משה למגור עם בני ישראל בארעא
דסבא

ותן

ועתה ופנש"ט : (ח) בשמיך שלייתא וכו' מורה בלעזב דלא יחא לים גמירוס בים
קמיס וכדמיש רש"י דל"כ הא כפיב כמרים ובניין אשר חדר ומלי עביר לים לבדלים
אי אפשר לפרש דהא ככל נלמד בנכס ובנחה חלו הגדולים ללא צמליהה ממש קסאב :
(כ) דער פירש דה' עליכון עמין נוכחין לפי שישו מעטו מעטו ישיש פועל
יולא דתיקו חילי כפמדרין פ' דיי עמיהם אשר כ"י גר תיאל הוא איהא פה אכל
אסרס ישיש וק"ל. ומד ים לשש כמדבר בלשון קיים כמו שלישי חלש לומר על
ישאל אכזב. שדכן על רז"ל ללל על קלמ גמיר על עינים שחליהם על אכל
גללמי גסס מוסכי הלוקח הר"ז זר פקלסא : (ט) דעקן מלכין שפי ישיש
פ' שגלרות מלכין שפון ודעה לכס יום כשה ונפ"ו עלי בקר נבך של
(ק) בלילי"מ מ' כפנייה כי הכנס על איוס מרשיש לעיני דרשתי וכן עס איוס
פ' אובכלי גליחין בלגנייא וק"ל. הן מרי חונת פ' כעלי אומסם שקרים גמירס
קריס

בעל המורים

(ס) כל פלי שולא ליה כנגד ל"ס קללות : (ק) סולוס ז' צמרה דין ולידן
(סח) ומני סולוס למשנה ויהיו דלענין גמירוס סולוס ושעדין בין כ"ה
לכ"ב זר כמסין לייס ל"ס זר כמתין לייס חכו ומני סולוס פלוליס ושעדיס
מד שיעו ספוסה : (ק) ותעבר ד' נכחיה דין ולידן (במדבר ט') ונעבר יהיה על
אשקן ולידן (ישוקל י"ג) ותעבר ספרסי לי נקי (ד"ס ז' י"ג) ותקעיס ל"ס
סלום נבקר ונעבר. ספרסי כעילאו לגולה וסלמר מי ימן נקר סלמר זו וספרסי
מי נבקר ונעבר וסלמר ונעבר יהיה על ספסן סהיס כבוד סכיה עמנו :
(ס) וספיק י"ג ג"י זה יהיה ציפי דמיה : כ"ז עמנו כמכסה כנגד כ"ו עמס
כפסל

מח ועלי עבר של אורו יוס ולא ס"ל כנבל יוס קללו מרתה דפירסי"מ וק"ל.
סלמן סתן סלפס סלחין וכן ביהמלחי לגמיריא וכן לפיל כמדבר כ"ד ולס מיר כייס

ירושלמי

(ח) ובשליחה. ככיס הקמלים נכנן חסא עינה לרס כמחלכל חס סלסר מליסן
לאמר אללה עין כעבר : (ט) והבלא ה' את סכתך. מוסלחות ומוגדלות עסאר
ססס : ונאמנות. ליקרך קייס עליסותן : (ס) אשר ירת ספנידיס.
עמי סמחה כסחיו ישראל דחיס מוסת מוטות סלופ על מלכיס היו
יליס עכס עלל יעלו גס עליכס מדע סכן כסוד (סמות סו) חס סמוע
ור כל ספסל סלר סמחי מלכיס ל"ס אשש סלך. חין ויחיל חס סלסר סלל
דנכ סלור גור עמס : (סל) יעלם. למן עליס : (כ) וישארם במתי
סעס תרת ור. מועסין סלף מעדין : (כ) כן ישיש ה'. (מל"ס י') חס
אויניכס עליכס להאזיר ור : וספחתם. למון פקירס וכן (מפלי סו)
זיס גלס יסס ס' : (סל) ועברת שם אלהים אחרים. כמכנומו לא
ענדס חלכות עמס אלל מעליס עם ונוגליות לטורסי ע"א : (ס) לא
תרע. לא פתס כמו (ספיה ט) חלס סמנפס : לב רנו. לב סרד

כמכנומו דלל כמו (סס יד) שאלו פתסס כנוס לך (סמות סו) סמוע
עמיס יגוון (סמואל ז כב) מוקדות סמיס יגוון : וכלין עציני.
עלסס לפוטס ולא סגול : (כ) חידך חלמיס לך. על סכסן כל סקן
קבוי סלגי סענל סמוס סיוס כסרז סלסס עלינ (עמסו כד) ורעוסי
דעסו זס סלוקס חנוסח מן סמוק : ולא תאמן בחיך. זס סמוקן על
ספלסר : (ס) בבקר תאמר מי יתן בקר. על סמחה סלכרות וסמחוקת
סל. חעס : ובקרב תאמר מי יתן בקר. על סמחה סלכרות וסמחוקת
סמיד וכל ספסי מרתס קללסח ססלפסי : (ס) באניות. כספיות
כסכיס : דתמסרתם שם לאיביר. חסס אצקסיס להיות מוכריס לסס
לפדסיס ולספסות : ואין קנה. כי יגזרו עליך סרז וכלין : דתמסרתם.
כלסו חיש"ר ווכדרי"ן וויס ולא יסכן לפרס וסמסרתם כלסון וסעכרתם על
ידי מוכריס אסרס עמני סמלמר אסריו ולין קנסי : (ס) לכרות את
בני

אבן עזרא

עצמו עמון חסו : סמין רגליה. סמי כמו ולא עמס סלח רגליו :
(נ) סכותך. למון יסיד עס רכיס מוככנה וכן ועדות ז חלמס :
עמס והבלא. להיות דער מוקלל סלל כרסח ולא נעמע כעוסו : ונאמנים.
סלל יסודי : (ס) יעלם יי. מנאס ספעלס חלס הוא סמוק יס אומרי

כנו יציאל לטון אדמי : (כ) וסעס באשיר שש. סלל סססוד כי יסק לסס
או יסללל כעסס חס לדקת עס חסון ל' : וספחתם. פנכין ספעל
וכוס סקר ט"ץ. מנזרת יסס יי : (כ) תלואים. כלל"ף ססס ס"ל
יססורס : (ס) ודמסברתם. חיס כמו ימכרתם רק מלידתו חסס
סכסו

פירוש על אבן עזרא

(פ' י"ט י"ט) : ל"ל מכות ל"כ ויהי חלל ספוקין ומיני ספוקין מוככ עלי פס רכיס. וכן [צ"ל] ז חלמס (סלסיס קל"ג י"ג) כי צד"ת ל"כ ויהי חלל [צ"ל]
בסות [צ"ל] מוככ י"ד. ק"ל ע"ד. (יגמ"ס פ"ו י"ד). ר"ל סף ספוס כשום וסגול. ססס סמ"ן. ועלם [צ"ל] כשום לנר. ש"י יעלם ס"ל יימין
(חיס) ל"כ י"ג). מ"י סרשו ססס ונכססס סגונוס יס"ח (מפלי פ"ו כ"ס) וכל סמ"ן דגוס כמקוס ח"ן ספורס. ל"כ סרשו סלל. יגמין ספעל. ספ"י פ"י
סל

ספורנו

יבצר ועממי סיסו ומחלפין פ"י פ"רס וערכוהיס לפוס חלס כריכו וכן ידו למיזין סס וכססיס. וסלל ססלר סנת סורצן זיס סמי וסמדות
סרסו וסמדות גלרו כסמדות סנסו : (ס) דתמסרתם. סססמולו לעסות מירי מלכות להסכרס ככ : ואין קונה. חין חיס וסס ספן כמלכקך
כ"ד

פירוש רשבים

גמ ובישליחה. שליח פשש כמו שפנינו בתלמוד. לפי המשט : (נ) ונאמנים ארובים ומקריפם. כפו לדוד דודו אמנתך. תקעתי יתר במקום
נאמן : (ס) לב רנו. דחיל : (ס) מי יתן ערב. לפי המשט ערב העתיד לבא שכן דרך האילים :

דברי הברית אשר צוה יהוה את-
משה לכתוב את בני ישראל בארץ
מואב מלפני הברית אשר קרת אתם
בתרב: פ שביעי

כט * ויקרא משה אל-כל-ישראל
ויאמר אלהם אתם ראיתם את כל-
אשר עשה יהוה לעיניכם בארץ מצרים
לפרעה ולכל-עבדיו ולכל-ארצו:
המפסות הגדולות אשר ראו עיניך
האמת והמפסות הגדלים ההם: ולא-
נתן יהוה לכם לב לדעת ועיניכם לראות
ואזנים לשמע עד היום הזה: ואוליך
אתכם ארבעים שנה במדבר לאבלו
שלמתיכם מעליכם ונגעף לא-בלתה
מעל רגלך: לחם לא אכלתם ויין
ושקר לא שתיתם למען תדעו כי אני
יהוה אלהיכם: ספסיר ו ותבאו אל-המקום
הזה ויצא סיון מלך-חשבון ועונ מלך-
הבשן לקראתנו למלחמה ונקם:
ונקח את-ארצם ונתנה לגולה
לראובני ולגד ולחצי שבט המנשי:

שתקמא קומא דיי-פקד יי ות-משה למגור עם בני ישראל
בארעא דמואב פר מקומא דיי-גור עמדון בחורב: א וקרא
משה לכל ישראל ואמר להון אתון חותון ית כל-די-עבד
יי לעיניכון בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל
ארעה: ב נסי רברביא די חזאה עיניך אתיא ומסמא
רברביא האנן: ג ולא יהב יי לכון לבא למדע ועינן
למחוי ואדנין למשמע ער יומא הדין: ד ודברית יתכון
ארבעין שנין במדברא לא-בליאת כסותכון מנכון ומסנד
לא עזז מעל רגלך: ה לחמא לא אכלתון וחמר-חזות
ועתיק לא שתתון פדיל דתדעון ארי אנא יי אלהכון:
ו ואתתון לאתרא הדין ונסק סיון מלכא דחשבון ועונ
מלכא דמתנן לקדמתנא לאנחא קרבא ומחזנן: ז ונסבנא
ית ארעהו ויהבנה לאחסנא לשבמא דראובן ולשבמא
דגד ולפלגות שבמא דמנשה: ח ותפרון ית פתגמי קומא
הדא ותעבדון יתהון פדיל דתצלחון ית כל-די תעבדון:

ד ד ד

ט אתון קומין יומא-דין בלכון קדם יי אלהכון רישכון
שבמיכון סביכון וסרביכון כל אנש ישראל:
י סבלכון נשיכון וגיורך די בגו משריתך מלקמו אעיה עד
מלי

מסרה פט לכנס, מסר. כמ א חלסה, מסר. למיכנס, ס' י"ב. ב סמכות, ל' פ"ל
כסולס וב' מסר. הגולה, מסר דחסר. סלפס, מסר דספר צמ"ד. וספסוס, ל'
ס' ונ"י. הגדלים, ס' ו"י. ג וכל נון, ג'. ותיכנס, ג' חלך. ללכות, פ"ל. לשע
ס' דקלי ולא כ'. ד ואלוך, ל' ומל והלפ"י בלכיר, צלו, ל'. טלמטיכנס, ח' ותי
מעליכנס, מ"ל. נלפס, ג' שמלפך. רגלך, מסר. ה ריון, ג'. סמיסס, פ"ל. לוי
ס' סלטיכנס, כ' ס"ט. ו סיון, כל ס' ס' ונ"י צמ"ד. ונסמס, ל' מפיך. ללחנן
הכרס צמלפוס ולפך נסס קדים לר"ו. סמטי, דין כ' יוד צסק וד צל".
ח סלכילו, מ"י פסוק, ח"ן צסק. ט חלסס, ד' כ"ט. ללטיכנס, ו'. וספריכנס, כול ס' ח'
ו"י. ופסכס, ל' כ"ט. נכיסס, מדויכון לא נכסין וי".
ת"א אלה דברי הברית צמכס ס פוסק לו. ולא נתן ה' סלליס ס. ואלוך
אתכם סס. וספרתם את דברי הברית פוסה סס סמיון לז סלליס י".
למען תשבילו פקידה סעך נל.

י ושמתם את-דברי הברית הזאת
ועשיתם אתם למען תשבילו את כל-אשר תעשון:
ונמסרין קומי אורי. ציסעיס צסיון ס'. קכ"ז. לענדו. סיון:

פ פ פ

ס אתם נצבים היום בלכם לפני יהוה אלהיכם ראשיכם שבמיכם זקניכם
ושפריכם כל איש ישראל: טפכם נשיכם ונרך אשר בקרב

הפקום הזה... פסס חסס רחיס ענכנס צדולס וכנס אל פסענו
צמקום ואל יכוס לצכנס וסמרתס חס דנרי צכרס סוסס. לל וכל פס
ס' לכס לצ לדעס (פ"ז ס') סלין חסס עומד על סוף דעסו סל רע
וסמח וסמנו עד ארצעיס ססס ולמיך לז סקסיל פליכס סמקס
עד סיוס סזס חלז וכלן וסלך יקסיד ולמיך וסמרתס חס דנרי סכרס
כזחס ונ": חסלת כ' תבוא
(ט) אתם נצבים. ונלנד סכנסס עסס לפמי סכ"ס ציוס עוחו לכסכס
צכרס: ראשיכם שבמיכם. ללטיכנס לצכטיכנס: זקניכם
ושפריכם. סססו צסו צקסס וס"ס כל חיס יסכאל: (י) סוחטב
עצך

בני ישראל. סיקצו פליסס חס סכורס חלס וצמפס: מלכר הברית.
קלחס ענח"כ סנלחרו צכיר: (ג) ולא נתן ה' לכם לב לדעת. לכסיר
חס סקרי סק"ס ולידנך צ: עד סיוס חז. סעמחי סלוחס סיוס
סמחן עסס ססר סכורס לצני לוי כנו סכמו: (לקחן לז) ויחס
אל סככיס צני לוי צלו כל ישראל לפמי עסס וסמרו לו עסס
רצין חף חו ענלו צכיר וקצלו חס סכורס וססס לנו וסס חסס
עלטיס חס צני סכך עליס וסמרו לנו יוס עסר לז לכס כחכס לנו
כחס וסעס עסס פל סדנר ופל חלס חסר לכס סיוס סזס כסיית לכס
וה' סיוס סזס סגחי סלחס דכקיס וספליס צמקוס: (ו) ותבאו אל

פירוש רשבים
(פס) בחורב תוכחות שכפרשת אם בחקותי שכתוב בסוף ביד משה בהר סיני. הוא הר חורב: (ז) עד היום. שראיתם מעשי והגדלתי: (ט) אתם נצבים היום בלכם. כדכתוב לעיל ויקרא משה אל כל ישראל ות:

יתתן בן עזראל

ירושלמי

סו

ונתן התקדוה את מילי שבת אורחיה קרא התקדוה יתתן סו בגלל התקדוה ונתתן
קל מה דתקדוה יתתן

(א) ונתתן לתתה דתתן יתתן סתתן סתתן דתתן יתתן ונתתן סתתן
לתתתן סתתן סתתן סתתן (ב) ונתתן יתתן סתתן סתתן סתתן
לתתתן סתתן סתתן סתתן (ג) ונתתן יתתן סתתן סתתן סתתן
לתתתן סתתן סתתן סתתן (ד) ונתתן יתתן סתתן סתתן סתתן

ס ס ס

אתם אפי' משה נביא לא במוקרא אלא סתתן סתתן סתתן סתתן
יתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

סתתן

יתתן

יקרי: וליה דמכילת מ' ולא טעמיה: (א) ליהל לתימא סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

אבן עזרא

נתקשו לנבוכד נעמיה סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

(ט) אתם נצבים לפני ה' אלהיכם: כצויה סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

(פ) עמם אתם נצבים היום לפני ה' אלהיכם: סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

פירוש על אבן עזרא

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

ספורנו

כדי שלא יוכל להסתפק: (ג) ולא נתן ה' לכם לב לדעת: סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

(ט) אתם נצבים לפני ה' אלהיכם: וני שיענה אותי לא יוכל להסתפק: סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

בעל המורים

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

רמבין

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן
סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן סתתן

אזכרות

מלי מיד: יא לאעלתהך בקומא דיי אלהך ובמטמתה דיי אלהך גזר עמך זמא-דין: יב גדיל לאקמא יתך זמא-דין בקומא דיי לעמא והוא יהי לך לאלה פמא-די סליל לך וקמא-די קיים לאעבתהך לאעברתה ליתחק וליעקב: יג ולא עפסון בלחודיכון אנא גזר ית קומא דרא וירת סומתא-הרא: יד ארי ית מן דאיתוהי דבא עפנא קאם זמא-דין קדם יא אלהנא ית ד-ליתוהי דבא עפנא זמא-דין: יו ארי אתון ידעתון ית דיתבנא פארעא דמצרים ית דיי-עברנא פנו עממיא דיי-עברתון: יז וחתון ית שפוצהון וירת סענותהון אעא וקמא פסא ודהבא דיי עמהון: יח דילמא-אית בכון גבר או אחתא או זרעית או שבמא דיי לבה פני זמא-דין מדחלתא דיי אלהנא למתא למסלת ית-טעות עממיא האנן דילמא אית בכון גבר מדברר הטאין או זרן: יח וידו במשמעה ית פתנא סומתא דרא ויהשב בלבה למיפד

מסרה עממיא ג' ופ'ל פססא סד'ס. ענין ע"י קיים לפי. טלג. ל' וסג' דסקר. עישיך, ג' ודל'ע. יא לעבדך, ל'. צנצנים, ג' רמין. ושלטון, ל'. כרם, כל או סקר דסקר. יב ודל'ע. יא דממך. לך דגוש דל'ר. יג ולל, י' ר'ע צנצנים. יד ישנו, ל' וסג' צנצנים. טו שקליסס, כו'ל ע"ל דל'ל. נלליסס, ל' ס ו וכל מלכיס לכו' ופ'ל. יז פנס, ג' וסג' וסג' רפי. טסס, פ'. ערס, סגל. פדה, ל'. וסג' יח וסג' י"ג נקטס סר. צממי, ג'. וסג'נך, ל'. יתא מחשב עציך ינחום טע. ולא אתכם דרסיס כה טענאם לפי. כי את אשר ישנו פה טעס קמו טענאם טס ס' כוסיס פ' לך לך. אשר עברנו פקלי עד פיג. ותרואו את הלללים נג.

משתחה אי-שבת אשר לבבו פנה
 היום מעם יהוה אלהינו לעבד את אלהי הגוים ההם פניש בכם שרש
 פנה ראש ולענה: ויהי בשמעו את-דברי האלה הזאת והתברך

רש"י

והיסקרין מקיימין אחסס ונלצין אחסס. לפיו וסך הסרסס טלמטסכ צוו מיוסך סס אחסס רחיסס אסר עמיסי. דבר אסר-לחסס נכסיס לפי טסיז ישראל יולצין-עסרסס לפססס עססס ליסרעס לפיכך עססס לחסס עססס כדי לזרס וכן עססס יסרעס וכן עסססל (עסססל ס יצ) סחילצו ולססססס אחסס סחילצו מידו וכסססו למדו סל סחילצו. ואת אשר איננו פה. וסך עסס דורות עססססס לסיח: (טו) כי אתם ידעתם וגו'. ותרואו את שקוציהם. לפי סחילסס סלחוטות פ"ח וספסל סחילצו לז' אסד מנכס סחוט לכסח לחסיס: (יז) ותרואו את שקוציהם. על טס טסס עסססס סקססיס: גלחיהם. עסססססס ונלצין כנלל: עץ וסבן. סחון על עליס וסל לחסיס רחיסס עגלי לפי סחין סססרי יח סחילצו יגכסו-סל סל סקף סכצ עססס סססרי וססססס סס לפי סססס ירסיס סחילצו יגכסו: (יז) פן יש בכם וגו'. לפיכך חיי לרין לססססססס: פן יש בכם. סחילצו יס צכס: אשר לבבו פנה היום. ונלכנל עליו סכריס: שרש פדה ראש ולענה. סרסס עגדל עסס מד כנצין טססס פריס כלוסר עססס ערסס סרעס כקכסס: (יח) והתברך בלבבו. לפון ערסס יסרעסו צלנו צככס סלסס לעלמו לחסר לז' יסחוני קללות סללו סך סלסס יסיכ לי: והתברך

עציך. (חננונא) עלנד סנלו כענסיס לסססיי ציני עסס כדך סנלו גצעניס ציני יסרעס סחו סלחור צצנסיס (יכוסע ט) ויעסו גס סחו צענרס ונחסס עסס סוכצי עליס וסחלצי מיס: (יח) לעבדך. לסיחך עוצר צכריס ולז' יסכן לפססו כוו לסעניכך חלל כוו (לפיל ד) לעסססססס לחוס: לעבדך בברית. דך סעצרה כך סיו כוכצי צריחוט עוסיך וסחילצו מכלן ומסחילצו מכלן ועוצריס צכחיס כוו סנלסר (ירעיס לד) סעגל אסר כדחו לססיס ויעצרו צין צכריס: (יז) למען היקום אונך היום לו לעב. כל כך סחל ככסס לטורס לנעון קייס אונך לפיו לעס: והוא יהיה לך לאלהים. לפי סרצנ לך וסעצנ לסחילצו סלל לססליף סח ארעס צלחומה סחיס לכך סחל חוסר אחסס סעצנעס סללו סלל סקניטוכו סח סחילצו סחילצו יוכל לסדל מנכס. עד כחן סרססי לפי פסוסו סל פרסס. וסרסס אגדס לנח סקססס פרסס אחסס נכזיס קללות לפי ססססו ישראל סחילצו קללות סקר סחיס סחן עמיס סעצנרס ככסיס סוריקו פניסס וסרעו מיי יוכל לעענדו נחלו סחילצו עסס לפייסס אחסס נכזיס סיוס סרסס סעכססס לנורקס ולז' עססס אחסס כליסי וסרי אחסס קייסיס לפיו: היום. כיוס סח סחילצו קייס וסח וסחילצו וסחילצו כך סחילצו לכס וך עמיס-לסחילצו לכס וסקללות

רמב"ן

קבלס כלוסר סלל יכלו לכחוטו לכדוח לסס צכריס חלל עססס מיד סוכסי עליס וסחלצי מיס: (יז) ואשר איננו פה עססו. וגס סחורות סססססיס לסיח: (טו) כי אתם ידעתם וגו'. וסחילצו חס סקוסיסס לפי סחילצו סח סחוטות עוצי-ע"כרס וסחילצו סחילצו לז' אסר מנכס ללסס לסרסיס: (יז) פן יש בכם וגו'. לפיכך חיי לרין לססססססס לפון סרסי יססס סרעס וססססס לוער חיי לרין לסססססס סללס וסעצנעס עססס צכריס סחילצו מידסחלו סחילצו נסחילצו לז' קלכסס לסקוסי מלריס כלוסר ססססס סעגל סח לסקוסי עסון וסחילצו אסר רחיסס דרין כלוסר סיס לפס צעל סססר כי צכריס סרססססס סל עסס עסן סורס לז' סיס טס סחילצו וקללות וסחילצו סיס

כדולס לכל סלמי ישראל ונלסר צכרנליס רחסי צמי ישראל סס עסס רחסיס צמי ישראל לז' רחסיס לכל צמי ישראל וכלס כנלל רחסיסס וסח וסחילצו כל חיס ישראל ססס סענסיסס וסוכרי עוד סקף וסססיס וסגריס וסוכסי עליס וסחלצי מיס אסר לסס מערצ רצ וסציף סס סקף לסציסס צכריס כי סחילו עס סחורות עסססיסס יכוח צכריס חו כד לחוססס כססס ססססו כסקל. וכחוטיו סחור סנלו קלס כענסיס ציני עסס כדך סנלו ציני יסרעס ונחסס סוכצי עליס וסחלצי מיס לעסס ולסססן יי רחין כוכסו לוער סרעו סחוט חלל צחו לססליס עסו כי כן סססססס כלוסר ציחילצו וך וסחילצו וסחילצו כלוסר סססססס ללעך סנלו סלל עסס ולז'

והי שקליהן השימן גידיהן דאית גנו משידיהיהן מקטועי קרסיהן עד פלוי
סיפיהן :

(יא) לעלתהון בקיימא דיי אלהון ולאחרתהון במטמיה דיי אלהון עני
עקבן ויקמא :

(יב) סלעיהון בקיימא דיי אלהון ובשבועתא דיי אלהון סקום עקבן
יקמא דין :

(יג) מן בגלי לקיימא יתבון יקמא ליה לאוסה כרדיה דהוא דני לבון לאלקא
הקמא דטליל לבון דיי קמא דקיים לשבחהון לאבריהם לאחזק ולעקב :
(יד) ולא עקבון בלחודיהון אמא דיי ות קיימא דרא וספדיה ת סוקתא דרא :
(טו) גירום ית קל דדיא דקמון מן עלמא בלדון היגון דקיימין דקא עקמא
יקמא קרם יי אלקא ית קל דרא דעתדין לפיקום עד סוף גל עלמא בלדון
דיגון קיימין דקא עקן ויקמא :

(טז) גירום קל דדיא דיי קמו מן ומת עלמא עני דרון עקד קיימין דקא ויקמא
קרם יי אלקא ית קל דדיא דעתדין לפיקום מן בתרן כאלוי קיימין דקא
עקן ויקמא דין :

(יז) גירום אמון דעתון סלום שניא דתיקנא בארעא דמגרים ודבון דעבד
לקא ביני עסקיא דבארתון : (יח) וחסותן ית סתקתהון מת שעתן בלדון

בעל המורים

ר' זקידישין : (י) גרסא דר' קיי ביה שרי רע : כפס סורכס סכר ישכיל (פוסט
7
מן זקן . דמין יב דמין עסקינין הדלם סוכים עלל יבנה ולכן סמיך סוכים הפתילים
סוף לו יסחא ספי' פ'ו איש או ספי' סרי מיסא סלי פ'י הספסל הספסל סמוך

רשבין

איש או אשה עמי סהלטה דמחה קלם עליה וכן יעשה צענין פ'כים והזכיר
ידידים ועממסו וסגנו סבוה עם כז ולל אשכ על כולם דק כבוד לו
עלל יתכן שיפסו לכ כולם פונה היום לנ'כום כי לא היו צאים צנרת סהס
תאלחו כי מי יכריסם אזל מנפחה או סגנו יבחו צנרת עמי עמד סרבו
ואשר קן יש צכס אשר לבנו פונה היום על סנפחה ככר לע"ז והוא לבנו
מאלנין צכס היום הוא או פן יש צכס סרש רע שיפסו ויעשו ויעיטם
הגאים ויליח סרמיס רעים ויעיטם מערות וס רע אשר איננו פס עמנו
היום כי סלכ סרש וסכנ נכר ועשריו יפסו . והזכיר סעורס לונר כי הוא
ימל לשיניו כולל . סחירות סחלים סהפסו אשר ממך יאמרו הוא לסני
היום והוא על צנרת וכלל סזחא . ואשר סרש רשע לנעמו כי משרש
מסוק לא ילך עד וכל אשר לבנו שלם עם סהס הנכדז ולא סרש כלל
נע"ל לא יעליד מרש צה וכל חקסה עלי צזק מן סכונו והוליד מן סרין
כי סתם סרבר וסד' גדול לא אופל לערס צ : וראש ולענה . עשנים מרים לו
עמימים וסעס כן בלשון סקדס לו סס כריים יקראו סלכד
רשע סהוה רשע סעורדים עד הכולס והסני יקראו לעכס וענין לערס
בלבבו לאפרי . כשיעמע סחסיים וסחללים . בלח' סחלס הוא יחנך כוססנמו
ויאשר בלבו סלס לי יחנך כוססנמו ויאלכר בלבו סלס יסיה לי עכל סלס
כלסר חלך סחלס לבי וסס לא יקלס לו סלל יעמן עליו אשר לו כשיעסל לדור או
לדורות . או יסיה סעס כי לאמר יסיה לי סלס ענבור סחסיני מקבל עלי
סכנוסע כי כשיירות לבי חלך כל ימי וכל ספלי ספסו . ולא ילכס יי
ענבור סחסינו מקבל סלסו לקלסו לו סלל יעמן עליו אשר כיון סלל
צנרתו לפי עם כל יקראל סלסו סגורסו ועממסו . כלל חקרא סחירות
בלשון סחסיים סריר וקיים וכן כסרירי כסרי . וס' למען סקסו סרוס
לח סלסו סחלס לסוסק סהפסו עם סמחלסו כי סעס סכנסו סקרא
רוס כענין רזיחיו . עס סכסריס דען ועניו חס מוני יענעו . וסיה
סעס כן רוס . וסמחלסו סקרא למלס לטלס

דמן קמא וישיבין וסעון דכסו דרוב ייחדין עמון כסמא
אחדין דמין בתרדון דלא יתנבון :

(טו) וסמחלסו ית סקסייתיהון ית סתקתהון סעון דקיימא וסעון דמבניא
סעון דכסו וסעון דרוב סענתא דקמא דמבניא דיון סקלקין יתהון בשקמא
וסענתא דכסמא ודבא דיון דייבין עשיון גנו ביתא דחליל סהרון ולא
יתנבון :

(יז) אודיהון דלקא אית כבון כשמתא ולא ידעו גמר דקא בר גש או איתא
או נקמא או שבקא דלביה סתפני למסעי יקמא סחילתא דיי אלקא
לספלה ית סענתא עסקיא דאגון דלקא אית כבון סעו ד'שריש דלביה
סרדרי עליו גמר חסאיה דשריו חסאיה חולי וספיה סריר כמבניא
דסמתא :

(יח) ולא ידעו לבן גבר או איתא או דעי או שבקא דלביה קסי יקמא דין
מן קרם יי אלקא לספלה ית סענתא דעסקיא דאגון דלקא דיי כבון
גבר דלביה סרדרי כחמאיה דהוא מדפי לשורש קביעא בארעא ארס רשיה
דלי דבקימא וספיה סריר כענתא דסמתא :

(יח) דדי כס'סעיה ית סתפני סוקתא דרא ותיקמא בלביה למיטר שלמא
די לו ארס סתקתא דרא בישא דלבי אול מן בגלי לסוסקתא דדי סלסו

יונתן

סליונו עכסל מד'ס'כדי ליסח וליסון ככסיו והכי דייק ליסחא דקרא סככילו סהוה פועל וילל
וק"ל (ד) דמין כלסוקקיוכ' פ'י סמחלסיס כעלום וככנוס ולי' סעיהס ער סק
עלסו וככסיס . (ז) סיס כבון סהסל ולא יסיו כסר דלס פ'י סהסל יס ככס לפס
וסעו סר . סלכרילס ככו סכרל וס' ססס סולי ויפין ענרן סרר כססלס וססס

אבן עזרא

סוק כזכרים וסמריס כססיס וסמריס כריס : (א) לעברך . סס
סמחל . כעס יעננו עק' סחרי . וסס מלל סרר כסרין כיה' לסק' :
(ב) ולא אתכם לברכם . רק סעכס ועס סחלים סמריס סהס כריס
ונג' כריס : (ד) רין יסנו . ינוקס : ואת אשר איננו . עס אשר אינו
רק ילל סמרינו ולינו כעס סחוניים כי רוחו סחלים סיו סס :
(ו) כי אתם ידעתם . יס עכס סקרא סוענת סגריס וסעס וסלסיס
וכלס כליסס סוענוס סגריס : אשר עברתם . אליס כלדוס וסען . וסולל
ודרין : (ז) וסעס סורה ראש ולענה . כי סרלס מוני' כסלמיס ססל
וסלסיים ססדניקייס : (ט) וסעס את . סרלה וסמא . סוכ סלס ססר
יעסו ספל ועסס : וסתרך בלבבו . למר רבי יסרה סרו ז'ל כי
והתרך סרו כוסעו כלסר יעמע סקלס : יתרך . כלכו סרוה יסרר
סלס

מדרש על אבן עזרא

כי ילן כסס סוק , וכלל כריס כי יסכן יס לו סהס יקראל אשר ככללו כנוס יקראל לו עם כריס . יר'ל עקוס עם לע"ד ככלס . (ירמיס כ"ד י"ח) סמחלסו
סרוה סרו כקלס קייס כריס . יר'ל לענדך בברית סרו לקייס . ולסגור בריחו סרו כיוול כריס . כ'לוכר וסק ליסוס ככלה בי יוכלו לער יס ככו סס יקן כל . וכן
סלסר עמלס יס כל כריס . כ'ן סרו כג' רוסס סרוס סעמדיס לככוס סיו כזוחו מעמד וסעס וסל אשר אינו . פס כלוכר כסייס עמרו כונו . סכל כסוסיון
וכסוסיון פס ולפי ספי' פ'י סל אשר יסנו . סס כסעוסו אשר סיו ככולס עד סיס סרוה , וסל אשר אינו פס . סס סעמוסו אשר לא סיו עדין וסס לא סיו כעמד כריס
וכספת מדרק כמי דכרי . כ'י כסססיס עני כ' עסס חיוילי סגריס לא וסו כעון סכרניס . יר'ל סלסו כריסו סוסס . כ'לל סלסו כריסו סקלסו יסען . יר'ל
כ"ד פ"ז)

ספורנו

כססוסו סלסו וסכנוסיס : סחוסב ענין ער שובב סיפך . מן סלסוון סכנוסיס עד סלסוון סכנוסיס ככו מעולל ועד יונק מעור ועד סס
עמל ועד סעור : (א) לעברך בברית . חסס לכריס עם כל זס סקדו וססכנוס מוכיסיס לכיוו סוכריס כריס וסוה כרלס סוכלס ספליס לקבל
עניס כלל סלס : אשר ה' אלהיך כורח עמך דיוס למען דקום אוחד וס' . וסס סלל ית' ספיון כזס סכריס לכקיס אוסך לו לפס כדי סיסיס סרו
ק' ללסיס רכס סקס סיי עולס . וסכיס סללית ס כריס כל כן ככד לרין סחסיס כקלמו סכללית סלליומוס : (ד) ואת אשר אינו סה עסנו
דסס . וסס סרוס כריס ולפיך לרין סעדיסיס סעמס סלסו וסלסו סיסו לכס על סחלי קייס כריס וסלסו סכנוסיס כעלמו ירסו עכס : (ז) כי
אשם ידעתם את אשר יעבדו . ולפיך רלוי לסוס : (ח) מן יש בכס איש או אשה . מן סמחל לכס לככלי סכנוסיס סעמס וסססו לככל לככל
קלס כריס כלככס ולכן סחסיס סוכלס ככסיס למי ס' כזון כליס ולל סלל סוכלו לסעעו : מן יש בכס שרש סורה ראש ולענה . סוה סלסו לכריס
כריס סל דעסיו סססוסו : (ט) וסתרך בלבבו . יקבל סלסו כפי ויסנך כלכו לנלל סוחס . לאמר סלסו יסיה לי כי כריסו לבי חלך . וסנין
סססוק

בְּלִבְבוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יְהוָה לִי כִּי
 בְּשִׁרְרוֹת לִבִּי אֶלְךָ לִמְעַן סְפוֹת הַרְוָה
 אֶת־הַצִּמְאָה: ^א לֹא־יֵאבֵךְ יְהוָה סִלַּח
 לִי כִּי אֲנִי יַעֲשֶׂן אֶת־יְהוָה וּקְנֵאתוּ בְּאִישׁ
 הַהוּא וְרִבְצָה בּוֹ כַּל־הָאֱלֹהִים הַכְּתוּבָה
 בְּסֵפֶר הַזֶּה וּמָחָר יְהוָה אֶת־שְׁמוֹ
 מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: ^ב וְהִבְדִּילוּ יְהוָה לְרַעְיָה
 מִכָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כִּכְל־אֱלֹהֵת הַבְּרִית
 הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה: ^ג וְאָמַר
 הַיְדוּר הַזֶּה אֲחֵרוֹן בְּגִיבֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ
 מֵאֲחֵרֵיכֶם וְהִנְכִּיר אֲשֶׁר יָבֵא מֵאֶרֶץ
 רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת־מִפְּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא
 וְאֶת־תַּחֲלָאִיהָ אֲשֶׁר־חָלָה יְהוָה בָּהּ:
^ד וְנִפְרִית וּמָלַח שְׂרֵפָה כָּל־אֶרֶצָה לֹא
 תִזְרַע וְלֹא תִצְמַח וְלֹא־יֵעֲלֶה בָּהּ קֶלֶךְ
 עֵשֶׂב כְּמִדְּפַכַת סֹדִם וְעִמְדָה אֲדָמָה
 וְצִבְיִים אֲשֶׁר הִפְדָּן יְהוָה בְּאִפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ:
^ה וְאָמְרוּ כָּל־הַגּוֹיִם עַל־מָה עָשָׂה יְהוָה
 בָּבָבָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מָה חֲרִי הָאֵת הַגְּדוֹל
 הַזֶּה: ^ו וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עִזְבוּ אֶת־בְּרִית
 בְּהוֹצִיאוֹ אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: ^ז וַיִּלְכוּ
 אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־יִדְעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם:
 עֲלִיהָ אֶת־כָּל־הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר

לְמִימַר שְׁלֵמָה יְהוּ לִי אֲרִי בְּהַרְדוּר לִבִּי אֲנִי אֶל־בְּדִל
 לְאוֹסֶפֶא (לֵה) חֲמָר־שְׁלוֹתָא עַל־זְדוּנְתָא: יֵשׁ לֹא יִיבִי יֵי
 לְמִשְׁבֵּק לֵה אֲרִי בְּכֵן יִתְקַף רְגוּזָא דִּי וְחִמְתָּהּ בְּנִבְרָא הַהוּא
 וְיִדְבְּקוּן בָּהּ כָּל לְוִמְיָא דְכְּתִיבִין בְּסִפְרָא הַדִּין וְיִמְתִּי יֵי יֵת
 שְׂמָה מִתַּחַת שְׁמִיָּא: כ וְיִפְרִשְׁנָה יֵי לְבִישָׁא מִכָּל שְׂבִטִיָּא
 דִּישְׂרָאֵל כְּכָל לְוִמְיָ קִימָא דְכְּתִיבִין בְּסִפְרָא דְאֲרִיחָא הַדִּין:
 כֵּא וְיִמְרַר דְרָא בְּתַרְרָאה גְּנִיכּוֹן דִּי יִקוּמּוּן מִפְּתִרִיכּוֹן וְגַר
 עִמְסִין דִּימְתִי סִאֲרֵעָא רְחִיקָא וְיִחּוּן יֵת מִחֲתָה דְאֲרֵעָא
 הַהוּא וְיִתְמַרְעָהָ דִּי אֲמַרְעֵי יֵה בָּהּ: כֵּב גְּמִרְתָּא וּמְלַחָא
 יִקְדִּית כָּל אֲרֵעָה לֹא תִזְרַע וְלֹא תִצְמַח וְלֹא יִשְׁק בָּהּ קֶלֶךְ
 עֵשֶׂבִּא כְּמִדְּפַכַת סֹדִם וְעִמְדָה אֲדָמָה וְצִבְיִים דִּי הִפְדָּן
 יֵי בְּרַגְזָה וּבַחֲמָתָהּ: כֵּג וְיִמְרּוּן כָּל עִמְסִיָּא עַל מָה עִבְדוּ יֵי
 בְּדִין לְאֲרֵעָא הַרָּא מֵא תְקוּף רְגוּזָא רְבָא הַדִּין: כֵּד וְיִמְרּוּן
 עַל דְשִׁבְקוּ יֵת קִימָא דִּי אֱלֹהִים דְאֶבְהַתְּהוּן דִּי גְזַר עֲשִׂהוּן
 בְּאִפְסוּתָהּ יִתְהוּן סִאֲרֵעָא דְמִצְרַיִם: כֵּה וְאֲמְרוּ וְיִפְרִשְׁנָה
 עִמְסִיָּא וְסִגְדוּ לְהוּן דְחֵלְוִי דִּי לֹא־יִדְעוּן וְלֹא אוֹמְרִיָּא לְהוּן:
 כֵּו וְיִתְקַף רְגוּזָא דִּי בְּאֲרֵעָא הַהִיא לְאִיתְתָּא עֲלֶיהָ יֵת כָּל
 לְוִמְיָא דְכְּתִיבִין בְּסִפְרָא הַדִּין: כֵּז וּמְלַחְנָן יֵי מַעַל אֲרֵעָהוּן

מִסְרָה בְּלִבְבוֹ סִי לִי דְנוֹשׁ מִדִּי בְּשִׁכְרוֹת לִי וְיֵי וְיֵי סָזוֹס ז' וְיֵי ל'
 יֵי יֵי לִבְבוֹ לִי סִלַּח מִדְּקִיּוֹלָא כִּי יִפְרִשְׁנָה (וְיִפְרִשְׁנָה בְּשׁוֹשׁ מִשׁוֹשׁ) בְּלִיִּים ס' בְּקִינָן
 גִּוּ נִגְוֹשׁ מִדִּי כְּכַוּוֹנָה ז' וְיֵי חִסְרָא סָף וְיֵי ד' כ' וְכַבְדִּילוּ לִי וְיֵי ל' סְלוֹת מ' ל'
 הַכְּתוּבָה ז' כִּי מִשְׁמַע בְּקוֹל בֵּא הַדּוֹב מ' ל' הַלְמַחוּן מ' ל' כִּיִּסְס בְּשִׁשָּׁא ס' וְלֹא
 בְּקִדְמָא יִקוּמוּ ב' מ' ל' בְּסוֹדִס כְּמוֹקֵס מ' ל' מִכּוֹס מ' ל' הַיְהוּ וְיֵי וְיֵי וְיֵי
 מִחֲלָלִים מ' וְיֵי סִלַּח ז' בְּחִירִי לִי כֵּב חוֹדֵס לִי מִלְעִים לִי סָכֵר כְּמִשְׁפַּחָה
 כ' בְּנִשְׂמִיל וְעִמְסִין כָּל לְוִיִּי סָכֵר לְדוּסִי לִי וְלִיִּים וְצִבְיִים ק' וְיִפְרִשְׁנָה
 בְּיִזְרַח מִיִּיִס כֵּב מֵה כִּי בְּלִיִּיִו כְּעִטּוֹף וְכַמְסָק דְמִשְׁנַפְסָל דְכִיִּי סְגִלִּין נִמְסָרוּ
 כֵּכ מִדְּמִיָּן לִסְעֵי כִיִּי סָכֵר גִּז' כְּגִדּוֹל מ' ל' כֵּד חוֹסֶס ד' כְּבִילִיִו מ' ל'
 דְמִיִּי כֵּה וְיִפְרִשְׁנָה ז' וְיֵיִן בְּקוֹף מִיִּיִוֹסֵל יִדְעוּס ז' מ' ל' בְּסוֹדִס כֵּו סִהוֹל
 וְיֵי וְיֵיִן סִכֵּר לְהִיִּיל מ' ל' סִכֵּר ז' וְיִבְלֵס זְכוּ סִכֵּר
 תִּיִא לְסִעֵן סְפוֹת סִפְסִרְכֵּן ש' לֹא יֵאבֵדָה סִס וְאִמְרוּ עַל סִס וְיִתְשֵׁם ה' סִס קִי

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם
 וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם
 וַיַּחֲרֹאֲפוּ יְהוָה בְּאֶרֶץ הַהִוא לְהִבְיֵא
 הַזֶּה: ^א וַיִּתְשֵׁם יְהוָה מַעַל אֲדָמָתְכֶם

באף

רשעי וצבאים ק

וְקִנְיָתוֹ. לְשׁוֹן סִינַח לְמַדְמַנִּינֵי אֲסִיחַת לְנִיחַת כְּמִנַּח וְלִיִּי מַעֲבִיר עַל
 סִדְרָה: (כ) הַבְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה. וְלִמְעַל סוֹף לְוִיִּי (לְפִיל
 כֵּה) בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה סוֹחַת גַּם כָּל מְלִי וְכָל מַכָּה וְגו'. סוֹחַת לְשׁוֹן נִקְבָּה
 מוֹקֵב חֵלֶּב הַתּוֹרָה. כֵּז לְשׁוֹן זְכוּ מוֹקֵב חֵלֶּב הַסֵּפֶר וְיֵי מִיִּיִן סִפְסִיִּים
 כֵּן נִמְלִיקִים לְשִׁמִּי לְשׁוֹנוֹת בְּסֵפֶר סִפְסִיִּים הַסֵּפֶר הַסֵּפֶר הַסֵּפֶר וְיֵי סִפְסִיִּים
 סוֹחַת דְּבּוֹקִים זֶה בָּהּ לִקֵּי אֲמַר סוֹחַת וְכָלִן סִפְסִיִּים נִיחַת סִפְסִיִּים
 נִעֲלָא סִפְסִיִּים דְּבּוֹקִים זֶה לְוִיִּי לְפִיכָּן לְשׁוֹן זְכוּ מוֹקֵב חֵלֶּב אֲסִיִּי סִפְסִיִּים
 מוֹקֵב עַל הַסֵּפֶר: (כב) לֹא יִדְעוּם. לֹא יִדְעוּ בְּכֵס גְּבוּרַת אֱלֹהִים:
 וְלֹא חָלַק לָהֶם. לֹא תִמְסֵן לְסִפְסִיִּים וְלִמְסִיִּים חִכְסֵי לֹא אֲסִיִּיִן לְהוֹן לֹא
 סִיִּיִן לְכֵס שׁוֹס מוֹכֵס. וְלִשׁוֹן לֹא סִפְסִיִּים חוֹמוֹ חוֹמוֹ מַעֲבִיר לְכֵס לֹא סִפְסִיִּים

וְהַתְּבַרְךְ. כְּדִלִּילָא מוֹיִלָא עֲלֵינוּ כְּמוֹ וְהַתְּבַלָּל וְהַתְּבַלָּל: בְּשִׁרְרוֹת לִבִּי
 אֶלְךָ. מְתַחֲלִית לְנִי כְּמוֹ (בְּעִדְדֵיכֶם) אֲשׁוּרָא וְלֹא קִרְוֹ כְּלִימֵר מֵה
 עֲלֵנוּ רוּחַ לְפַשְׁוֹת: לְמַעַן סְפוֹת הַרְוָה. לְפִי מְסוֹקִיף לִי מוֹרְעוֹת
 עַל מֵה עֲשִׂיִּי עַד כֵּה כְּמוֹ וְיֵיִי מַעֲבִיר עֲלֵיִס וְגוֹרֵס עֲתִיב סִלְעִרְס
 מֵה כְּחִיד וְחִרְעֵר עוֹנֵנוּ כֵּה וְכֵן מ' ל' גִּדִּיל לְחוֹסֶסֶל לִיִּי מִשְׁחִי סִלְעִת
 עַל זְדוּמָחַ מְסוֹקִיף לִי אֲנִי כְּשִׁנְגוֹת עַל כְּדוּמוֹת: הַרְוָה. שׁוּגֵג סִהוֹל
 עוֹשֵׂה כְּלִדִּים מְסוֹר עֲלָא מַדְעָת: הַצִּמְאָה. מְסוֹחַ עוֹשֵׂה מַדְעָת
 וּמְסוֹחֵב: (יט) יַעֲשֶׂן אֵת ה'. ע' ל' כְּעַם הַגּוֹף מִתְחַמֵּם וְהַעֲשֶׂן יוֹלָא מֵן
 סָכֵף וְכֵן (מְסוֹחֵל ז כב) עֲלֵה עֲשֶׂן בְּשׁוֹ וְאֲעִיִּים מִשְׁחִין ז' לְפִיִּי הַעֲקוֹס
 כְּכַוּוֹן עֲשִׂיִּיִּים חֵת הַלְוִן כְּדִיךְ סִיִּיִן כְּיֵיִל וְיִכּוֹלֵה לְשׁוֹעֵב כְּיֵיִן דִּקֵּךְ סִלְכָּן:

לכס

רמב"ן
 לְוִיִּיִן לִי נִשְׁמִי. וְהַעֲשֶׂם כִּי נִשְׁמֵ הַלִּדִּים כְּרוֹס מְלִיִּיִנָּה מִתְחַמֵּם לְדִרְכֵי
 כְּרִעִים לֵה כְּחֵשׁ חֲזָא עֲלֵנוּ קִנַּת הַתְּחַוִּיב וְכוֹחַ יִמְלָא תְּחַוִּיב חֵז יוֹסִיף
 כְּנִשְׁוֹ חֵחֵס וְיִחֵס לְוִיִּיִן חֵחֵס לְוִיִּיִן חֵחֵס לְוִיִּיִן חֵחֵס לְוִיִּיִן חֵחֵס לְוִיִּיִן
 עֲנִיִּיִן חֵחֵס וְהַתְּחַוִּיב עַד לְדִרְכֵי רַעִים עֲלָא הִיִּיִּים מִתְחַוִּיב לְכֵס מִתְחַוִּיב
 כִּי מִתְחַוִּיב לְוִיִּיִן כְּשִׁיִּים מִיִּיִן חֵחֵס חֵחֵס חֵחֵס חֵחֵס חֵחֵס חֵחֵס
 עַל הַזְכוּר וְעַל הַכְּרִעֵס וְיִכּוֹלֵה חֵה בְּשִׁלְחַן הַתְּחַוִּיב וְכַפְּסִין שְׂכִיִּיִן מְכַעִים

כרז

באתי ובחמתי ובקצתי גדול וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה: כי הנסתרת ליהוה אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד-עולם לעשות את-כל-דברי התורה הזאת: ^{רביעי (שני נסמוכ)} ל * והיה כייבאו עליך כל-הדברים האלה הנרבה והקללה אשר נתתי לסיני והשבת ארל-לבך בכל-הגוים אשר התיחה יהוה אלהיך שמה: * ושבת עד-יהוה אלהיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל-לבך ובכל-נפשך: * ושב יהוה אליך את-שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל-העמים אשר הפיצה יהוה אלהיך שמה: * אם-יהיה גבחה בקצה השמים משם יקבצך יהוה אלהיך ומשם יקחה: * והביאה יהוה אלהיך אל-הארץ אשר-ירשו אבותי וירשתה והיטבך והרבך מאבותי: * ומל יהוה אלהיך את-לבך ואת לבב זרעך לאהבה את-יהוה אלהיך בכל-לבך ובכל-נפשך את-כל-האלות האדה עד-איבך ועל-שנאיך אשר רדפו: * ושמעת בקול יהוה ועשית את-כל-מצותיו אשר אנכי מצוה היום: * והותירך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך בפרי במנה ובפרי בהמתך ובפרי

בדמו ובחמתי ובקצתי רגז ואמלנך לארעא אחרת כדמין: כח דמספרין קדם יי אלהנא ודמלך לנא ולבננא עד עלם למעבד ית כל פזנמי אורייתא דנא: * ויהי ארי ייתן עליך כל פתגמיא האלין פרבן ולומין די יהבית קדמך ותתיב ללך בכל עממיא די אנליך יי אלהך לתמן: * ותתיב לדחלתא די אלהך ותקבל למימרה בכל די אנא מספקך יומא-דין את ובניך בכל לך ובכל נפשך: * ותתיב יי אלהך ית-שבי גלותך וירחם עליך ויתוב ויבנשנה סבל עממיא די ובדרנה יי אלהך לתמן: * אם יהי גלותך בסיני שמיא מתמן יבנשנה יי אלהך ומתמן יקרבך: * והעלך יי אלהך לארעא דיריתו אבהיך ותרחם ויטב-לך ויסנה מאבתך: * ויעדי יי אלהך ית-פסשות לך וית-פסשות לכא-דבנך למרחם ית יי אלהך בכל לך ובכל נפשך גדיל חיה: * ויתן יי אלהך ית כל לומיא האלין על בעלי דבך ועל סנאך די רדפו: * ואת תתוב ותקבל במימרא די ותעבד ית-כל-פקודיו די אנא מספקך יומא-דין: * ויתנהך יי אלהך בקלו ועובדי דך ופולדא דמעה ובולדא דבעירה ובאבא דארעה לסבא ארי ויתוב יי למחדי עליך לסב פמא-די חדי על-אבתך: * ^{ב'ל יהוין}

מסרה כו גדול, מ"ל. וישלם, ל' ו'ל' נבני: כח כמארת, ל' וסכ. וסגל' סכ. לנו ולבנינו, י"ד נקודות נסוח. לעשות, מ"ו. ל' א יבאו, סכ. והשבת, ג' סכ דס' נסוח. סדיסך, מ"י נכר סללים. שמש, ד' ס"ב כפי'. ב עד ה' ד. בקלו, כ"ל סכ. ג צנוק, מ"ל. וסמך, חסג כרע לסלול דנש כי לסכי סכ. ספיק, ל' וס"ל. שמש, ד' ס"ב כפי'. ד נסך, ל' וסמך, ס'. ה וספיק, מ"ל. וספיק, מ"ל. יק וסמך סמך כפיס. וסל, ל' וסלול, ג' מ"ל. סוכן, ס"ז ומ"י. סכיק, ס"ז ומ"י. כרעך, מ"ל. ח קבול, מ"ל. ס והספיק, ל' וס"ל דע"ל. ידך, סכ.

ת"א הגסתרת סס ענ. ושב ה' אלהיך מגילס כס ס' הורא מ' וקול. והביאך ה' עכין לנ. אשר ירשו אבותיך סס כס מו. וסל ה' אלהיך פקידה ססל פח עקרי' מד פסס.

יהוה אלהיך בכל-לבך ובכל-נפשך למען תיך: * חסיני ונתן יהוה אלהיך את-כל-האלות האדה עד-איבך ועל-שנאיך אשר רדפו: * ושמעת בקול יהוה ועשית את-כל-מצותיו אשר אנכי מצוה היום: * והותירך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך בפרי במנה ובפרי בהמתך ובפרי

ל רבתי לנו ולבנינו ע נקדות

רשי

נקוד על לנו ולבנינו לרבות סוף על סגלות לא עמו את סכיס עד סעצכו את סכרן מסקבלו עליס את סעצופס ככר נכריס וכסר סינל וכעצו עכיס זכ לז: (ג) ושב ה' אלהיך את שבותך. סיה לו לכות וסעיז את עזוק ככותי למדו מכלן כניסל ססכניס כרויס עס יסרלל כלח גלוחס וכסמאלין סכסיז גלוחס למעמו ססוח יסר-עסכס. ועד יל סגדול יוס סקן גלוחס וכקוסי כלילו סוח עמעו לרין לסיסת לוח כדיו עמעו יסס וסל לא עעסו דין ככס יעעמו את ככיס. (ססכדין ענ)

רמבין

כלס רעיס ויגל גלוחס עליעס וכן כעכס ככזח סכרי ק וסיס כי יסרו עליך כדכיס סללס על גלוח כל ישראל יסיס ככו סלמך ככל כגוס סכר סדיסך יי סלכך עעס וגר' וכסרעס כולס: (כס) הנסתרת ליי אלהינו. על דעס כססרעיס ילמך כי כסס סללסו לו לעשות עעסו כעודי ע"כוס כסכר כי כל ססעלעות גלוחס למניו. וסגלות עליט ועל כניט לעשות לסס את כל ככרי סכורס סזח לסכות ערדי עכ"ס כפי העדקס ק כול. דעסי כדך סססו כי כססכוח סס סססלס ססכסרס

אֲדַמְתָּהּ לְמִבְּהָהּ כִּי יָשׁוּב יְהוָה לְשׁוֹשׁ
עָלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר שָׁשׂוּ עַל אֲבֹתֶיךָ: כִּי
תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׂמְךָ
מִצֹּרְתֶיךָ וְחֻקֹּתַי הַכֶּתוּבָה בְּסֵפֶר
הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תִשׁוּב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ: ׀ שׁוּ יָא כִּי
הַמְצִיָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מַצִּיָּה הַיּוֹם
לֹא־נִסְפָּאת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא־רַחֲמֶיךָ הוּא:
י לא בַשְּׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לִּנּוּ
הַשְּׁמַיִם וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ
וְנַעֲשֶׂנָה: ׀ וְלֹא־מֵעַבֵּר לִים הוּא לֵאמֹר
מִי יַעֲבֹר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם וְיִקְחֶהָ לָנוּ
וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָה: ׀ כִּי־קָרוֹב
אֱלֹהֶיךָ הַדִּבָּר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבְלִבְבְּךָ
לַעֲשׂוֹתָ: ׀ ׀ שְׁבִיעַ (רְבִיעִי צְמוֹנִי) שׁוּ רֵאֵה נְתַתִּי
לְסִנְיָה הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב
וְאֶת־הַמּוֹת וְאֶת־הָרָע: ׀ אֲשֶׁר אֲנִי
מַצִּיָּה הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִלְכֹת בְּדַרְכָּיו וּלְשִׂמְךָ מִצֹּרְתֶיךָ וְחֻקֹּתַי
וּמִשְׁפָּטַי וְחַיִּית וְרִבּוּת וּבְרַכָּה יְהוָה

י אֲרֵי תִקְבַּל בְּמִטְרָא דִּי אֱלֹהֶיךָ לְטַמֵּר שְׁקֻדְהוּ וְקָמְדוּ
דְּכַתְיָבִין בְּסַפְרָא דְאֹרְיָתָא דְהָרִין אֲרֵי תְתוּב קְדָם־יְי אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: ׀ אֲרֵי תִסְקֻדְתָּא הֲדָא דִּי אֲנָא
מִסְקֻדָּךָ וְיִמְא־דִּין לֹא מִסְרָשָׂא הוּא מְנָה וְלֹא־רִחִיקָא הוּא:
יב לֹא בַשְּׁמַיִם הוּא לְמִטְרָא מִן יִסְקֻלְנָא לְשַׁמַּיָּא וְיִסְבֵּה לָנָא
וְיִשְׁמַעְנָא יְתֵה וְנַעֲבַדְנָה: ׀ י וְלֹא מֵעַבְרָא לְיָמָא הוּא לְמִטְרָא
מִן יַעֲבֹר לָנָא לְעַבְרָא דְיָמָא וְיִסְבֵּה לָנָא וְיִשְׁמַעְנָא יְתֵה
וְנַעֲבַדְנָה: ׀ יד אֲרֵי קָרִיב לָךְ שְׁתַּנְמָא לְחֻדָּא בַסּוּמְקָה וּבְלִבְךָ
לְמַעֲבַדְתָּ: ׀ טו חָזִי דִיהִבִּית קְדָמְךָ וְיִמְא־דִּין יְתֵה חָזִי וְיֵת מִבְּחָתָא
וְיֵת מוֹתָא וְיֵת בִּישָׂא: ׀ ׀ דִּי אֲנָא מִסְקֻדָּךָ וְיִמְא־דִּין לְמִתָּם
יֵת יְי אֱלֹהֶיךָ לְמִתָּךְ בְּאַרְחֻן־דְּתַקְנָן קְדָמְדוּי לְטַמֵּר שְׁקֻדְהוּ
וְקָמְדוּי וְדִינְהוּ וְתַחֲוִי וְתַסְנִי וְיִבְרַכְנָךָ יְי אֱלֹהֶיךָ בְּאַרְעָא
דִּי אַתָּה עַל־ל לְתַמְּן לְמִדְתָּה: ׀ י וְאַם יִסְנֵי לִבְךָ וְלֹא תִקְבַּל
וְתַסְנֵי וְתִסְבּוֹד לְמַעַת עֲמָמַי וְתַסְלַחְנוּן: ׀ י הַחַיִּית לְכֹן
יִמְא־דִּין אֲרֵי מִיבֵד תִּיבִדּוּן לֹא תוֹרְכּוּן חֲמֵן עַל אֲרַעָא דִּי
אַתָּה עֵבֶר יְתֵה וְיִרְדְנָא לְמַעַל לְתַמְּן לְמִדְתָּה: ׀ יט אֲסַחֲדִית
בְּכֹן יִמְא־דִּין יְתֵה־שְׁמַיָּא וְיֵת־אַרְעָא חָזִי וּמוֹתָא וְרִבּוּת
קְדָמְךָ בְּרַבְּן וְלִמְסִין וְתַתְרַעִי בְּחַיִּי בְדִיל דְתַחֲוִי אֹתָהּ וּבְנֵיךָ:
לִסְדָּם

מסרה לפנה, ג' ספר, יטוב מ"ל, למה מ"ל. לטוב מ"ל. כלומר, בעקב. שם
ד' כ' ט"ו וס' וס' נכנס י בקול מ"ל. לעשר מ"ל. וסמיו, ח"י וי"
יא כ' ל'. כעלמ, ל' חלק סס. הוה, פרעמון ו"ו וס"ק. עסקת, מ' לבי.
יב לט, לבט מ"ד. הסמימ, י"ל. וקסט, ג' כפץ. וישמענו, ג' וס'.
יג ולט, י"ז ל"פ כפיסל. הוה, ו"ו וס"ק. וקסט, ג' לט, דב"ט ד"ד, וישמענו,
ג' וס'. יד קרוב, כו"ל מ"ל. לעמסו, ה' וס"ק. שו סם סמיים, ג' ולט
הסור, ל' ולט סמח, ל' וס' חם כמות סה. שו ולטמ, סס. עמסיו, לב"ק
סו' וסמ, מ"ל. ודכיס, מ"ל. ונככך יוס, ג' לט יקסו זפכר יככך. יד ספסע,
ד' כמקץ. וענדס, ד' כמקץ. ון סלד, סס. טלנדק, מ"ו וו"ן כמקץ. סלכיק,
מ"ו ון כמקץ. לעב, מ"ל. יש העדסי, ג' ח'. סם ספסמ, י"ג דמיקץ.
ת' לא נפלאות הוה מנך עקידס פנול סערו. עקלי, מ' סס. לא בשמס
פנדק כה מלעס. נט. כ' קרוב סנדק כה. את רחיים עקלי, סער ו' וסער סל.
ואם ימנה ססס. ט. דחיים ורמות זכרות בחיים עקלי, טל טע.

אֱלֹהֶיךָ בְּאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בֹּא־שָׁמָּה לְרַשְׁתָּהּ: ׀ וְאַם־יִפְנֶה לְבַבְךָ וְלֹא
תִשְׁמַע וּנְדַחַת וְהַשְׁתַּחֲוִית לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבַּדְתָּם: ׀ הַנְּדַחַתִּי לְכֶם
הַיּוֹם כִּי אֲבַד תְּאֲבִדּוּן לְאֶת־אֲרִיבֵן יָמִים עַל־הַאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן
לְבּוֹא שָׁמָּה לְרַשְׁתָּהּ: ׀ הַעֲדַתִּי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשְּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ הַחַיִּים
וְהַמּוֹת גְּתַתִּי לְסִנְיָה הַבְּרַכָּה וְהַקְּלָלָה וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תַּחֲוֶה אֹתָהּ וְיִרְעַךְ:
לְאֲרֵי

אמר העדותי ככם היום את ספסמ ור' אמר לס סקלות כרך טול
לישראל ססכלו כשמיס סנכלחי לסמס לסכס סמח סט לס סדסס סמח
לח עלס נגלל ססס מן סמורס וסלד לכל סמולס כמנך סמולד (ססלס
ח) חסס סמסס וסח ספסמ ססכלו כלרן סנכלחי לסמס לסכס סמח
סמח סדסס סמח סמסס לסחס ולס נמסס לו סמול ארעסס סמיס וסלסל
סמורס וסח חלו סמססו לח לסכר ולח לססכד חס אכך חין מןקלסס סכר
וחס סמחין חין מןקלך פורעמס לח סט חס סדסס חסס סלסס אסס
סקנלו סכר וחס ססלסס סקנלו פורעמס על חס כמס וסמס: ׀ זכרות
בחיים. ח' חסס לכס כסרו כמלך סמיס כלדס סמורד לבט כסר לך
סלך יסס כמלחי וסעמיו על סלך סיסס וסורד לו חס ז סכר לך ועל
ז סכר (ססלס ס"ז) ח' עמס סקלי וסמי חסס סמורד נרכלי ססס יי
על נרכל סמור וסר חס ז סק לך: חסלס פורסס ככביס
ח'ך

אמר בני ישראל. וחק בנימין סלר סמורס מליט כן (יסקלל כסד) וסמחי
חס סמסס מלריס: (יח) לא נפלאות הוה ססך. לח מוסס ח' ח' מנך
כמו סמולד (לעיל ח) כ' יסלח ח' יסכמי (חיסס ח) וסד סלחיס
וחכר כמסמורס מוסס סמסס כמון: (יג) לא בשמיס הוה. (כידוכך
כס) סלחו סיסס כמסס ח' ח' נרך לעלות חסריס ולללדס: (יד) כ' י
קרוב אלך: חסורס נמסס לכס כמס וסל סס: (טו) את רחיים ואת
הטוב. זס סלוי כוס חס סמסס פוס כרי לך סייס ולס סמסס רע כרי
לך סמסס וכמסו סמסס וסולך סלך: (יז) אשור אנוי סמור חסכס
היום לארבר. כרי סמוז וכו סלוי: וחייט ורביט. כרי סמיס:
(יח) וסם יסנח לרבך. כרי כסס: (יט) כ' אבד תאבדן. כרי סמסס:
(יט) העדתי ככם היום את השמיס ואת הררן. ססס קיימיס לעולס
וכלסר סקלס חסכס כרסס יסיו פדים סלוי סכריחי ככס ככל חס. דכר

ירושלמי

יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

ז

והיה שן וקרא דהעורבן וכו' וזאת מלתא... (ד) ארזים קריב לבן חתוכא... (ה) ארזים קריב לבן חתוכא...

וויב לא בשמיא הוא אורייתא למיטר... (י) ארזים קריב לבן חתוכא... (יא) ארזים קריב לבן חתוכא...

בעל המורים

(י) טעמו גזול בני' זה גזול מ'ם [חולי ל'ל זה וכו']... (יא) טעמו גזול בני' זה גזול מ'ם [חולי ל'ל זה וכו']...

רמבין

נעשו מעשהו כרחיו ולכן אמר עוד והייתי להם לחלפים... (א) טעמו גזול בני' זה גזול מ'ם [חולי ל'ל זה וכו']...

פירוש על אבן עזרא

כאשר סקר כל המלות במורה ח'ית מליכ'ם ח'ית ועל מליכ'ם ח'ית... (א) טעמו גזול בני' זה גזול מ'ם [חולי ל'ל זה וכו']...

סדרנו

(א) כי המצוה הזאת והעם שאמרו והנחיות אל לבן... (ב) טעמו גזול בני' זה גזול מ'ם [חולי ל'ל זה וכו']...

יתתן בן עזראל

פר

ירושלמי

והטו התקדוה ת סלי שבת אורייתא הדיא התקדוה יתדוה פן בגלל דהתבונגות
 קל מה דהתקדוה :
 (ו) זאתוהו לאתרא הדין וקמ סדוד חלקא דחושבנא ועד חלקא דסתון
 לקדמותנא לקדמי קרבא וסחונון : (ז) ובבשנת ית ארעוהו יתבגא אורייתא
 לשיבת ראובן ולשיבת גד ולמלגת שיבת מנשה : (ח) והתקדוה ית סתוני
 קיימא הדיא והתקדוה יתדוה פן בגלל דהתבונגות ת קל דהתקדוה :
 ס ס ס

אתם אפי' משה גביא לא במוטרא אלא מסדוד גבון אלהי פד איתוהו דהתקדוה
 ויקמ פולבון קדם יי אלהבון רישי סתדודו דלכתו חשדודו לשיבתו
 קרבון וסרביבון על איש ישראל : (י) סתלבוהו ושיבתו יתבונגות ויי בגו
 משיבתוהו סתמוהו קייבון עד סליחי סיסבון :

סליבון

זנות

יקרי : וליה דעכיש מי ולא עשאק : (א) ליבא למימי סלון לערנע מי שאלא כמ' לב
 לשכוס דכריי סתמוהו לב לרנע וכן פולס דקסי לתי פשוהו אל' מה סתלסס אפ' לא כמ' נמ
 לב הרי כמס מוכרסיס אלא כמייסיס גם עמי עולין לא סלס כמסוס וססוס סלס פוסון
 לב לרנע רק מלמסס עכסי : (ב) לא גמנו יס גורמיס עגלו ולין לירך כי סול לשון
 נמלס : איעלוה מי' לא חמלו או עלימי סמנעליס כי כן סמנוס על סלף סימ נעלו וכן
 דביס : (ג) למחול דמינורס מי' לסס על דגן לא סלמסס כ"ל לסס אכיריס : (ד) גגלל
 דסלמסו ס"ל כייב"ל דמסר כל סמוסס כמסוס נכסי מללימי' דבר זס ספרס כמסוס וכו'
 דכסי וסמסס למסן ספסילו וסמסר מללימי' עמורס כמסי ביד סמסיס וכו' מללימי' סיק
 סליחי

אבן עזרא

סנקשו למכור י' עומכס חלמיס וסמיס ולין קווס וסס זלס סגריס כמלס
 ססס כעכרנעס וסזלס : (א) ויקרא משה אל כל ישראל . לככות סגריס
 על כן סמריס חלס גלמיס סיוס : ועסס אתם ראוהם . ולסר כן ולסר
 חלסס ולסר כן וילס עוג כי יס עסס סרלו סלוחוס עעסס ססס כמלריס
 וסס וסגריס חלריסס רלו מוסס יסון סלס סלס זולסו ולסכ
 סגריס רלו כי ססס עמס וכו' עמי סגריס : (ב) ועסס לב דרעס .
 כעכור סכוס ססס עסר פעמיס ולא סכירי סלוחוס סרלו : ועסס נתן .
 כי מלחו סגריס "סרלסוסי" ועוד כי רלו סלס חלריס לגסס ויין : (ד) ועסס
 לא בלו . פייססחי . יומכס סיסון ועגו סכיס קרוב על כן חלס סייסיס
 לסעור סגריס : (ס) לסען תשבילו . כס מלליסו וסול פעל זלס לב'
 סעוליס וסעד 'מעסון כמ' ויסי דוד ככל דכרי 'מעכיל :

חסלת פירשת כי תבוא

(פ) אתם נצבים לפני יי אלהיכם . סגינות 'סלרון : ראשיכם . כס
 'סלכ' עסס חסו וסכנוסכ 'עוד כניסו וכ סול רלמיסס
 ססס רלמי סגריסס כמ' 'ויג'ס . וסמסס כי סגריסס 'ספוכיס וסמריסס
 חוקריס וסמריסס ספוכריסס וסמריסס כל איס ישראל . סוכריסס וסמריסס
 ספ

ועסס אתם נצבים היום . לפני יי אלהיכם . סלסס סעמיסס וסזומריסס למי ססס כדי לעמוד כגריסו כי לקבל סמורס כגזוכיס גלססו סליו או
 ססי סעמיסס למי סלרון וסגריס . סול ססנועס וסללס סר סזכר לכצרך כגריס יי סלכיד וסללסו ויחכ סכרס עור עסס כריס כגריס
 סלסוסיס סר כרס חלס כסי סגריס עליסס עולס ולקס סל' סדס לורוק פל סמוזס וסלי סדס זקס על ססס זלל לא סולך לכזכר זס ועל
 זק סלמס ככר סודעסן סגריס סזלס . ועסס ראשיכם שבטיכם . רלמיסס רלמי סגריסס כמ' וסכנוסלס עורד סגריס על דעס ר"ל ועל
 דעמי סכסוד יסלו ויסרוס וסכלל רלמיסס וכל סגריסס וסר סרס זקריסס וסמריסס ססס רלמיסס כי זק ונבול סניס סול סרלס וכן סרלס סקסילו
 סלי חס כל זקסי סעמיסס וסמריססס כי כל איס חסר לו סרסס וסמי על סגור יקרל רלס נלסר כגריסס רלמי סלמי ישראל כי סס כעמלס
 *סלי י"ל ססס .

פירוש על אבן עזרא

סס . יי וססמריסס סגריס סססל . 'ס"ס' סר סמריס ז"ל (סרס ע"ס סלס נ') סכל דבר עמורס אי ספסר לו עגלמי סנה קרנע סרסס סמו . ולקסס סיסל סנה . וכן ער
 סגיניס זס לקכס סלסוסיס . ר"ל כון . ססס וסמריסו . ועפמי זס . וססרו סגריסס פעמיס כגריסס ססס סלמלעוסיס כולס ויחכ זס סעל סלימי סססמס סל סורל ויסמרו
 ססול יס' עסלו וס"ס . (לעיל ס' ד') . כי סלסס סעל סללסע ע"י סעמיסס . (ס"ג ס' י"ס פ"ו) . "ר"ל כי חמרו למי ד' סלסריס ר"ל סלרון ססיס כלסעל סמסס וסוי ישראל
 סגיניס . (כגריסס כ"ד ס"ג) . (ד"כ כ"ג ע"ו ס') . (כעכור כ"ל ל') . ספי ויג'ס סרד יר סענון . וכן רלמיסס ססס רלמי סגריסס . ד"ר"ל לקס סמלס רלמי סעמיסס
 לפי ססס סגריסס דגלי סגריסס וסמריסס סקריס סס ספוכריסס . וסמריסס סמריסס סס ספי ססססס . ויסק כוכריסס למכסס כעמלס ולסן סכל לעזריססס לא כן ססס כגריסס
 יי

ספורנו

כי סלס סולל לסספסרס כס : (ג) ולא נתן ה' לבם לב דרעס . סעי' ססול יסעלס סססודל כוכורמי וסמריסו לסס לכס לב לרעס סלערו למען
 סססר ויסעמס כי סלי ס' . לא כונוס זס סכנון סרד עריסס : (ד) וסולך אתכם . סעמס עמס סרל סרלמיסס כוז סקדו עמכס כדכר למען סרדו
 וסגריסס עסס אל סרן סיסון ועגו . סיס לכס סלסחס חרן סמכלו לקייס כס סכנון רלוי לכס סמכלן וסללס פסונו לב לרעס : (ס) וסמרתם את
 דברי דברית הזאת . סססקלו עליכס כסר גרימיס וכס עיכל : למען תשבילו את כל אשר תעשון . סססמסו סמכון ככל מעמיכס למי עולס
 ולקסי עסס :

(פ) אתם נצבים לפני ה' אלהיכם . ומי סייססס חוסי לא יוכל לסעמוס . חוסי ועל דעמו סקנלו עליסס : ראשיכם שבטיכם וקריכם וסמריסס .
 רלמיסס ססס סגריסס סגמי סמנעליס וסס סגריסס וסמריסס סר כדמס . חקריסס כס סמנעמיס . וסמריסס סרל סרל ססס כס
 לככריס עפלי סדין . ועל כל סלי סרלמיסס עולל לסכורס לסעון עס סוד לכס סיקנלו עליסס או ימלנו : (י) סמכס נשיכם . סרלמי ססיס מעמיסס
 כססכמס

דמן קיסא וזבאן דרשין גמא שפך ועצין דכסוף חרוב וייריבין עשתין כשתא
אחדין דסין בתריהון דלא יתגבון :

(נח) וחתון תת מקשיצתיהון ונת מרהקתיהון משעון וקיסא ושעון דמגביא
שעון דקסא ושעון דרוב מענתא דקיסא דאבגא דהון משלקן ויהון דשענא
ושענתא דקסא ודבא דהון דירבין עשתין גמא ביתא דחילי מנהון דלא
תגבון :

(יח) אודיהון דקסא אית גבון השתא ולא ידבי גמא דקא גר גש או איתא
או נקסא או שקסא דלביה תפני לטעמי חקמא סתלתא דבי אלהא
לסתלה תת טעמי עסקיא האנון דקסא אית גבון טעמי דשורש דלביה
מנהררי עלוי גמא חקמא דשורש חקמא חולי וסופיה מריד באגריא
דמותא :

(יח) ולא ידבי לכוז גבר או איתא או דעי או שקסא דלביה קסי חקמא דין
סן קדם יי אלהון לסול לסתלה תת טענתא דעסקיא האנון דקסא דבי גבון
גבר דלביה מנהררי דמטא דהוא מדמי לשורש קביעא בארעא אדום רישיה
הלי דבקשא וסופיה מריד בלענתא דמותא :

(יח) ודו כמסקמיה תת פתגמי סוקמא דקא ותיאש בלביה לסימך שקלמא
דד לי אדום בתקפה תרוא בישא דלבי אהל סן בגלל למסקמא דמרי שקלמא
על

ינתן

סליח ענפל מד'סכדי לישל ולסין ככסין וסכי דייק לישל דקסא מסכילי שחור פוטל וזל
וקיל (מ) דרשין כולתקקוים פי המוסלכים ענפלו וברסונוס וליל שמיים על פי
עלמס ובסמס. (י) לים כוון הסמל ולא יכיו כסר דלס פי' הסמל יז כסס לפס
וקסו פל. כאלכיל כוון סכסל ופי' סמל סלי ועיין פנפון פוך סמסל וסמס
לעיל

אבן עזרא

סוף זכרים ולמריהם כסמס ולמריהם כריס : (יא) לעבדך. סס
"סמסל. כעמס יעצרו עין 'מריה. וסס מלת-עמר כסמסן ד"ס 'לספך :
(יב) ולא אתכם לברכם. רק פאכס ועס כסלס אמריהם ססס כריס
ונגי כריס : (ד) ריץ ישנו. "נוקף : ואת אשר איננו. פס אשר לעס
רק יאל אמרינו וחיו כעמס האומריס כי רוחות כסלס "סיו סס :
(פו) כי אתם ידעתם. יס עכס 'פראס חוענת ומריס וספסס אלססיס
וכלכס כליסס חוענות סגויס : אשר עברתם. אליסס כלדוס ועפון. ועולס
ודדין : (י) ומעס פורה ראש ולענה. כי סולס מויק "סלמליס דסל
מסמליס "ספדניקיס : (יס) ומעס את האלה האמת. לכוז סליס סלכ
יעסס "ספל ועסס : דהתברך בלבבו. למר רבי יסודס סלי ז"ל כי
דהתברך סול כמעמעו כלסר יעמעו סקלס : דהתברך. כלכסו סולס לומר
סלס

פירוש על אבן עזרא

כי-לפי גמס סוף, ועלל כריס ג"כ כסמסלס כי יספן יס לו סלס יעסלל אשר ככלו כנוס יעלל לו עס כריס. ירי"ל פוקו עס למ"ד ככלס. (י) יריס ל"ד י"ס) סהעמס
סול סול קעלס קיוס כריס. ירי"ל לעבדך כריס סול לקיוס. ולעבדך כריס סול כריס. "כלעסר נוקף ליסוס כעלס בי יוכלו לומר יסו כוון סס יסך סל. וכן
סלסר מעלס יס כל כריס. "סן סול כריס רוחוס סודוס ספמדיס ככלסוס סיו כלסוס מעמד וסעמס וסל אשר ליכנו פס כלעסר כסיס פמנו כונוו. סלל כסמסוסיס
וכסמסוסיס פס ולי סס"י פי' סס אשר יסו, סס כסמסוס אשר סיו כעלס עד סיוס סול, וסל אשר ליכנו פס, סס כסמסוס אשר לו סיו עדיין וסל סל סיו כעמס כריס
וככסר דרוק כפי דכרי. "כי פסמסוס מנו כי פס מוולוי מלריס לו ססו כעון ספמליס. ירי"ל סלמליס כריסוס נועס. ירי"ל (לסלסנכעמד סקלסוסיסעון). סלפיל
(כ"ר פ"ו).

וחי סמלין כסיסן גידיסון דאית גמא וסירייתיהון כקסוצי קסמסון עד סלי
פייסון :

(וא) לעבדך. כקיסא דבי אלהון ולעבדך. כמסממיה דבי אלהון עד
עקבון חקמא :

(וא) סלעבדכו כקיסא דבי אלהון ובשבועתא דבי אלהון סקס עסקון
חקמא דין :

וחי סן בגלל לקיסא יתכוז חקמא ליה לאוקה כרידה וסול דבי לכוז לאלהא
דקסא דסליל לכוז דבי קסא דקיס ללכדיתכוז לאבדום ללחך ולעקב :
(מ) ולא עשיתו בלחוריהון אלא עדי תת קיסא דקא וספריד תת סוקמא דקא :
(נד) אדום ית על דריא דקסון סן עלמא כלהון הינון דקיסין דקא עקמא
חקמא קסס יי אלהא ונת על דריא דעמדין לסיקום עד סוף על עלמא כלהון
הינון קריסין דקא עקון חקמא :

(נד) אדום על דריא דבי קסו סן וסות עלמא ועד כלהון עקד קיסין דקא חקמא
קסס יי אלהון ונת על דריא דעמדין לסיקום סן בתרן פאלי קריסין דקא
עקון חקמא דין :

(סח) אדום אנון דענתון כסוס שקמא דהתקמא בארעא סמריס ונבוון דעבד
למא כפי עסקמא דמנהון : (סח) וחסותן תת מנהון ונת שעון דלהון

בעל המורים

פ"ד וקידושין : (י) גר חסד וי' קרי ביה סמסו כו : כפס סורכס סכר יסכלל (סוטס
ד

סן וסל. דמין י"כ דמין סמסונין דלס סמריס סלל ועכו ולכן מריד לחוסיס סמליס
סלסל יו פיסח סלפי סיו ליס או סלס. מרי סיעסל סלי פי' סססל סספל סמוק

רמב"ן

ליס או סלס עמסי ססלסס דעסח קלס עליס וכן יעסס כענין ע"כוס וסכור
יסדיס ועסססס וסכוס סכוס עס כז ולל אשר על כולס דק ככוד לו
סלל יסכן פייסס לז כולס פוסס סיוס לע"כוס כי לל סיו כליס כריס ססס
דלללל כי מיי כריסס לזל מעססס או כעס יכלו כריס עמסי ססד כרוז
ולמר קן יס כסס אשר לכוז פוסס סיוס על ספסס ככר לפ"ו וסול כלכו
מלמין כס סיוס סוס או קן יס כסס סרס רב סיעסס ויעסס ויעיסס
כליס יוליח סמסיס כריס ויעיסס מכווח וס על אשר ליכנו סס פענו
סוס כי סלכ סרס וסכנ נלר עמריס יעס. וסכור סמורס לומר כי סול
יסל לסיס סללס. סמרוס סללס סספסס אשר ממוך יעסו סול לפסו
סיוס וסול סל כריס וכלל סולס וסול סרס רלס לרעו כי מעוסס
מסוק לל ילל עד וכל אשר לכוז סלס עס. ססס סככד ולל ססס כלל
נע"ל לל יעלר מורס כס וסל חקסס עלי כזס ען סככוס וסוליד קן סרין
כי פסס סככר וסרד גדול לל וסל לפסס כז : וסלס ולענה. עסכיס מריס לו ממיסיס וסמס כן כלסון קודס-לו סס ככויס יקרוו סללס
רלס ססול רלס כערוכיס עד מכולס וסמרי יקרוו לעסס מענין לפסס עמסי כי סולל לווחו עסס ועעס לעקס נעסו יסכלנו : (יס) דהתברך
מלכו לאמר. כפיסעס סלסריס מוסקלליס-כללס סול יסכך כמעסנו וסלמר כלכו סלס יסיה לי מכל סלס כלסר חלך סללסו לבי
וססס לל יסלס לו סלל יעסן עלי אשר לו כפיססל לרור לו לרורוס. לו יסיה עעס כ"י. ללמר יסיה לי סלס כעכור סלמיני מוקל עלי סככועס כי
כעריוס לבי חלך כל ימי וכל ספמי אעסס. ולל יסכס י"י כעכור סלמינו מוקל סללו לכלס לו סלל יעסן עלי אשר כיון כעס כריסו לפי עס כל
יעלל סללסו סגורעס ועסמקס כל חקסל כריסו כלסון ככמיס כריס וקיס וכן כעריי כמי. ופי' לעמק ספסס כרוס סל סללסל לסוקף
ספסס פס סמסלסו כי עסס כעסס מוקל רוס כענין ורימי כעס סכסריס דען ועמי סל מוכי יעעס. וסיהס עעסס כגן כרוס. וסעסלסו חקרוו למלס
לעלס

ספורנו

כסמסוס סלכוס וכעלס : סחוטב עקד עד שואב ספוך. מן כרלסון כעמסעיס עד סלסרון כעכוסכיס כוון מעולל ועד יוקק מעור ועד סס
עמול ועד סמור : (יא) לעבדך כריס. סלס נלכיס עס כל זס סקד וסכככוס מוכמיס לכיוס עוכריס כריס וסוז כרלס סכולכס סמליס לקכל
עליסס כלכ סלס : אשר ה' אלהיך כורח עקד היום. לסען הקיס אותך וכו'. וסס סלל ית' מרוך כזס כריס לכקיס לווחך לו לעס כדי סייסס סול
ק לללסיס וסל סקכ סיי עולס. וכסיוח סללית זכריס כל כן נככד לרץ כססיס קכללו כסללית סלמיסוס : (ד) ואת אשר איננו סה עסנו
דסס. וסס סודוס ככליס וסליך לרץ סמריעס עעמס כלרץ וסלסס סיהס לכס על מנחי קיוס כריס וכלסו סמנחי כעלמו ייעוס עכס : (מ) כי
אתם ידעתם את אשר יעבדו. ולסיך דלוי לסוס : (פ) מן יש בכס איש או אשה. מן פסח לכס לכלי סעכו"ס כעכסס עמסס ויסעסו לככל
קעס סריס כלככס ולכן סמריס סכולכס נלכיס למי ס' כוסן כליח וכל סלל מוכלו לסעסו : מן יש בכס שרש סורה ראש ולענה. סוטכ לכריס
כריס סל דעסו ספססוס : (ס) דהתברך בלבבו. יקכל סללס כפי ויסכך כלככו לסלל לווחס. ללמר סלס יסיה לי כי כעריוס לבי חלך. וענין
ססככך

אונקלוס

למימר שלמה יהי לי ארי בהרהר לבי אגא אגל גדל
לאוספא (לה) חמאי שלותא על זדנותא: יש לא ייבי יי
למשבק לה ארי בכין ותקף רגוא דיי והמתה בנכרא יהוא
וידבקון פה כל לומיא דכתיבין בספרא הדין וימתי יי ית
שמה מתחות שמאי: כ ויפרשנה יי לבישא מפל שבמאי
דישראל בכל לומי קיטא דכתיבין בספרא דאורייתא הדין:
כא וימר דדא בתראה בניכון די יקומון מפתריכון ובר
עמפין דייתי סארעא רחיקא ויחיון ית סחורה דארעא
היהא ויתמרעהא די אמרע יי פה: כב ונפרתא ומלחא
יקודת כל ארעה לא תורע ולא תצמח ולא יסק ביה כל
עמפא פמהפכתא דסדם ועמרה אדמה תבניים די הפך
יי ברגזה ובחמתה: כג וימרון כל עממאי על מה עבד יי
בדין לארעא הדיא מא תקוף רגוא רפא הדין: כד וימרון
על דשבקי ית קיטא דיי אלהא דאבהתהון די גזר עשהון
באפסותה יתהון סארעא דמצרים: כה ואילו ופלחו למצות
עממאי וסגידו להון דחלו די לא ידעגון ולא אומיבא להון:
כו ותקף רגוא דיי בארעא היהא לאיתאה עלה ית כל
לומיא דכתיבין בספרא הדין: כז ומלטלגון יי מעל ארעהון

בלבבו לאמר שלום יהיה לי פי
בשררות לבי אגל למען ספות הרה
את הצמאה: י לא יאבה יהיה סלה
לו פי אז יעשן אהיה וקנאתו באיש
היהא ורכצה בו פלהאלה הפתובה
בספר הזה ומחה יהיה את שמו
מתחת השמים: כ והבדילו יהיה לרעה
מכל שבטי ישראל פכל אלות הברית
הפתובה בספר התורה הזה: כא ואמר
היהור האחרון בניכם אשר יקומי
מאתיכם והנכרי אשר יבא מארץ
רחוקה וראו את מכות הארץ ההוא
ואת תחלואיה אשר חלה יהיה בה:
כב נפרית ומלח שרפה כל ארעה לא
תורע ולא תצמח ולא יעלה בה כל
עשב פמהפכת סדם ועמרה אדמה
וצבאים אשר הפך יהיה באפו ובחמתו:
כג ואמרו פלהגונים על מה עשה יהור
בה לארץ הזאת מה חרי האה הגדול
הזה: כד ואמרו על אשר עזבו את ברית
בהוציאו אתם מארץ מצרים: כה וילכו
אלהים אשר לא ידעום ולא חלק להם:
עליה את כל הקללה הפתובה בספר

מסרה בלגנו. ה. לי דגוש מד' בשכוס. ל' וס' וע'. ספוס. ז' וי'ל.
י' וי'לכה. ל. סלק. ח' ודקדקו'ל כ'. יפנ' (והעין) בשוש פשוט. גליש. ס' נקון.
ג. נגוש מד'. הכחוסה ז' ויחז ספ. נוסף. ד'. ב ובבדילו. ל' וי'ל. סלות. מ'ל.
הכחוסה. ג' כי ששנת בקול. בא הדוק. מ'ל. האסרון. מ'ל. נכיס. בששט' ו'לל
נקדמל. יקומו. ג' מ'ל כחוסה. רחוקה. מ'ל. חוס. מ'ל. הסול ו'ל' וסניק.
מחלואיה. ח' וי'ל. חלה. ג' כפרי ל'. כב חזק. ל'. מלעים. ל'. סכ. כמהפכה.
כ' נבשיל. ועממאי כל אורי' סכר. אדמה. ל'. ולניים. וצבאים ק'. ופסיק
צידו סניס. כב עה. כ'כ בללו'יו כעטוף וכמס'ק דמשנפסל. דכ' סגליו נמקרו
כז מדמקיד ל'ס' כ'ד. סלף. גז. כגדול. מ'ל. כד חנוס. ד'. כבוליו. מ'ל
דמ'ל. כה וישמחה. ג' וי'ין כקוף מינוסל. ידעום. ג' מ'ל כחוסה. כו סהול.
ו'ו' וסניק. להביל. מ'ל. כפסר. ג' ורעלה וכו' כפסל.
ת'א לסין ספות ספסלרין ש'. לא יאבה סס. ואמרו על פס. ויתשם ה' ססיק.

יהיה אלהי אבתם אשר פרת עמם
ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו להם
ויתראת יהיה בארץ ההוא להביא
הזה: ויתשם יהיה מעל אדמתם

וצבאים ק' ופסיק

וקנאתו. לשון סינח חנפממאי'ס חסית לניסח מקסח וליסו מעציר על
סעדה: (כ) הבתובה בספר התורה הזה. ולמעל סול אומר (למיל
כס) כספר סתורס סולח גס כל פלי וכל עכס וגו'. סולח לשון נקסס
ונוקב חל' סתורס. סזס לשון זכר ונוקב חל' ספסר וע'י פיסוק ספסעיס
סן נמלקיס לסחי לטויות פפרע' סקללות ספספס נחוסס ספסר וספסר
סולח דנוקיס זס פזס לק' חער סולח וכח' ספספס נחוסס ספסר ספסר
כעלל ספר סתורס דנוקיס זס לזס למיכך לשון זכר טפל חסריו סכלסון
טפל על ספסר: (כס) לא ידעום. לא ידעו כסס גזורס סלכוס:
ולא חלק להם. לא נחסס למסס. וסלקלט סכוסס לא ספיעל לכון לל
ספיעו לסס סוס סוסס. ולשון לל סלק חומו חלס ספסרו לסס לא סלק
לסס

והתברך. כדיליח שוי'ח עלעו כעו וסחנלס וסספלל: בשררות לבי
אלך. נחחחית לני כעו (כעלדכ כס) חסורט ולל קרוב כלומר זס
עלנו כולס לפסות: למען ספוס הרה. לפי סלוקיף לו סורעסות
על זס סעסס עד כסס כשוונג וסוייחי מעציר פליסס וגורס עסח סללרסס
עס כוחי וסערע עענו ככל וכן ס'ח גדיל לחוסקל ליס ססחי סלוחל
על זוטוסל סלוקיף לו חחי כשנגות על כדווסט: הרה. סונג ססול
עוסה כלדס סכור סלל מדעח: הצמאה. ססול עוסה מדעח
וכסלוח: (יס) יעשן אה ה'. ע'ח כעס סנוף מוסמסס וסעשן יולל מן
סלף וכן (סמולל ז ככ) עלס עשן כסרו וסע'ס סלין זו לפני כעקוס
כסרו כסמיע חס סלון כדך ססיל כנילס ויכול סעסע כפי דק סלרן:

רמב"ם
למלא לך נסמי. וסעסס כי נעס כלדס כרוס סלעינע מוסלוח לדכריס
כרעיס לה כלסר סנח עלכו קלח סלוחס וכול יעלל סלוחס חו יוסקיף
כעסו חלוח יסרס וסחיס למלח מולד לדכר כסול סלכל חו סעסס פסר
ענכרלסונג וסלוחס ערד לדכריס רעיס סלל סיסח עמלוח לסס מוסלס
כי סעללוחס למוח כעסיס סיסוח כסוייס ססוק כזעסן סנלוח סלוח לכז
על כוכר ועל כסכסס וכיולל כזס כסלר סלוחס וכענין ססוכירו סכעיס

משיעו רעס מעצירו סעס. ולכך ילעור סכוס כסוכך כערכיסס לכז סכול
חס יעלל נעסו כסלוח סכריסח וססוקוס עליו חער סיל למלס לסס
יוסיף נעסו כרוס עם כלמלס כי יסלוח וילעל למס ססי סעס עעס
וללסר סכניע נעסו כז ולפי ססלכיר סרס פורס חער עלשון סס כי יוסקיף
כעסס סכול כסרו חער סול רוכ ורעעכס עם כלמלס וספוסכס. סולס
כלמלס. חלין למען עקוסס סוס עעס סלך כערכיסס לני כענור סלססס
כרוס

באתי ובחמתי ובקצתי גדול וישלכם אל ארץ אחרת כיום הזה: כי הנסתרת ליהוה אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת: ^{רביעי (שני נמסוכ)} ל * והיה כיריבאו עליך כל-הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת את לבבך בכל-הגוים אשר הדיחך יהוה אלהיך שמה: * ושבת עד-יהוה אלהיך ושמעת בקלו בכל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל-לבבך ובכל-נפשך: * ושב יהוה אלהיך את-שביתך ורחמך ושב וקבצך מכל-העמים אשר הפיצך יהוה אלהיך שמה: * ואם-יהיה נהחך בקצה השמים משם יקבצך יהוה אלהיך ומשם יקחה: * והביאך יהוה אלהיך אל-הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטבך והרבך מאבתך: * וימל יהוה אלהיך את-דבבך ואת-לבב זרעך לאהבה את-יהוה אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך למען חייה: * ונתן יהוה אלהיך את כל-האלות האלה עד-אייבך ועל-שנאיך אשר רדפו: * ואתה תשוב ושמעת בקול יהוה ועשית את-כל מצוה היום: * והותירך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך בסרי בטנה ובסרי בהמתך ובסרי

בדמו ובחמתי ובתקופת רגזו ואגלגלו לארצא אחרת בימאי הדין: כי דמטמאן קדם * אלהינא ודמגלגל לנא ולבננא עד עלם למעבד ית כל פחמאי אוריתאי הדיא: * ויהי ארי ייתן עלך כל פחמאי האלין ברבין ולוסיין די יהבית קדמך ותתוב לדבך בכל עממיא די אנלך * אלהיך לתמן: * ותתוב לדחלתא די אלהיך ותקבל למימרה כבל די אנא מספקך יומאדין את ובניך בכל לבך ובכל נפשך: * ותתוב * אלהיך ית-שבי גלותך וירחם עלך ותשוב ויבנשנה סבל עממיא די ובדרבך * אלהיך לתמן: * ד אם הי גלותך בסופי שמאי מתמן יבנשנה * אלהיך ומתמן יקרבך: * ה ועלך * אלהיך לארצא דידינו אבהתך ותרחה ויטב-לך ויסנה מאבהתך: * ו ועדי * אלהיך ית-מפשות לבך וית-מפשות לבא-רבניך למרחם ית * אלהיך בכל לבך ובכל נפשך בדיל חייה: * ויתן * אלהיך ית כל לוסיא האלין על בעלי דבבך ועל סנאך די רדפו: * ואת תתוב ותקבל במימרא די ותעבד ית-כל פקודותי די אנא מספקך יומאדין: * ו ותרנך * אלהיך בקלו ועובדיך בולדא דמעך ובולדא דבעריך ובאבא דארעך למבא ארי ותוב * למחדי עלך למב פמאדי חדי על-אבהתך:

מסרה כו גדול, מ"ל. וסלס, ל' ולי כבסי: כ"ז. סבאנס, ל' וסכר. וסגלם' סכר. לנו ולבנינו, י"ד נקודות נמורס. לעשום, מ"ז. ל' א יגלו, סכר. וסגלם, כ' סכר דס' נמורס. סדיסק, מ"י נמכר סלליים. ששס, ל' ס' ס' כפי'. ב' עד ס' ד. כקלו, כול סכר. ג' סכוסך, מ"ל. וסמך, מנכ כריש לספלוס דגש כי סכרי סכר. סדינך, ל' וסל. ששס, ל' ס' ס' כפי'. ד' כדסך, ל'. וספס, ס'. ה' וסכילך, מ"ל. וסיעך, מ"ל. י' ס' ס' ספגס כפיס. ו ועל, ל'. ז' סללוס, ג' כ' מ"ל. ח' סיטך, ס' ז' וסלך, ס' וס' ד' כדסי, מ"ל. ח' כקלו, מ"ל. ט' וסכילך, ל' וסל דע"ל. י' סכר.

ת"א דבסתרת עם עני. ושב ה' אלהיך עניגם כע ס' הוסי כ' וקלס. ודביאך ה' עכין לנ. אשר ירשו אבותיך עם כס עו. וכל ה' אלהיך מקיים עמך פח עקרי' מד פכס.

יהוה אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך למען חייה: * ונתן יהוה אלהיך את כל-האלות האלה עד-אייבך ועל-שנאיך אשר רדפו: * ואתה תשוב ושמעת בקול יהוה ועשית את-כל מצוה היום: * והותירך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך בסרי בטנה ובסרי בהמתך ובסרי

ל רבתי לנו ולבנינו ע נקודות

נקוד על לנו ולבנינו לדרת סוף על סגלות לא עננו את סרביס מד עננו את סרין מסקנו עליסם את סענופס כסר גרביס וכסר עינל ונענו ערביס זס לזס: (ג) ושב ה' אלהיך את שבותך. סיס לו למנוס וסעיז את שבותך רנחויס למדו מכאן כביטל סססכיס סרויס עם יסלסל כלח גלוסס וכסגללין סכמיז גלוסל לעמו ססחל יסע ענכס. ועד יל סגדלו יוס קצון גלוסי וכקסי כלילו סחל עמו: לרי לסח סחל כיוי מנש סח סח עקונו כענין סנלכר (יסעיס כ"ז) וסחס סלסנו ללכר

לסס סוס סלסל וסוס סלס: (ט) ויתשם ה'. כסרנונו וסלסלנון וכן (ירמיס יז יד) סכני סססס עעל אדמס: (כס) דגסרת לז' אלהינו. וסח סלכרו. עס כיונו לעסות סחס מעניס סח סרביס על סכרוי סיסד סנלכר סן יס כס סיס וסס"כ וכלו סח עכות סלרן ססיל וסלל סין אדס ידע עסנוסחי על סכרו סין סחי מעניס סחכס על סכססרת ססן לסי חלסינו וסול יעסע עסונו יסיד חלל סגלות לנו ולבנינו לעכר ככע מוקצנו וסח לל מעסו דין כסס יעננו סח סרביס. (סכסרדין עג)

רש"י

כלס רעיס ויגו גלות סליעס וכן כסרעס כסלס סכרי סן וסיס כי יסלו עלין דכריס חלסל על גלות כל יסרלל יסי כנו סלכר ככל סגוס סכר סדיסק יי חלסין ענס תר' וסכרעס כולס: (כס) דגסרת לז' אלהינו. על דעס כסרעסיס יסלר כי ססס חלסינו לו לעסות מנשס כסרדי ע"סס כסכר כי כל ססעלעונוס גלויוס למניו. וסעלות עלינו ועל כיונו לעסות לסס סח כל דכרי סכורס סחל לסכות עכדי עט"ס כדין סכורס וסס כפי סכרעס ק' סול. דעסי כדק סססס כי סכססות סס סססליס סכססרס

רמב"ן

מן סעוסיס חוסס כמו עגילחס מי יכין מנכססרת סכני. יסלר כסכסרת לסס לכדו סס. סין לנו כסן עון סלכר ססל חלל סגלות ססס סכורעס לנו ולבנינו עד עולס לעסות סח כל דכרי סכורס סחל סוקס עולס עין קבלנו על סכר יסנו סס ועל סכר חיינו סס לרעות עולס ולפי סכסיל כלסל לעסות כל סמטס סוליס מן סכרס סעוסיס כסגכס סלל יסקלל כלסל סחל דכרי חונקלוס ענין ק' סלכר דעסענון קדס יי סלכסל וסס כדכרי סעקעסיס סלחי לו לוער דעסערין לז' סלכסל: (ב) וזיה כי יכא

אדמתך לטבה פי | ישוב יהוה לשוש
 עליך לטוב כאשר שש על אבותיך: פי
 תשמע בקול יהוה אלהיך לשמו
 מצותיו וחקתיו והפתוּבָה בספר
 התורה הזה כי תשוב אל יהוה אלהיך
 בכל לבבך ובכל נפשך: ם ששי יי פי
 המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום
 לאינפלות הוא ממה ולא דרחקה הוא:
 לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו
 השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה
 ונעשנה: ם ולא מעבר לים הוא לאמר
 מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו
 וישמענו אתה ונעשנה: ם בירקרוֹב
 אלהיך הדבר מאד בפיך ובלבבך
 לעשתו: ם שביעי (רביעי צמוצכ) ם ראה נתתי
 לפניך היום את התמים ואת השׁוֹב
 ואת המות ואת הרע: ם אשר אנכי
 מצוה היום לאהבה את יהוה אלהיך
 ללכת בדרכיו ולשמר מצותיו וחקתיו
 ומשפטיו וחיות ורבות וברכה יהוה
 אלהיך בארץ אשר אתה בא שמה

י ארי תקבל במיטרא דיי אלהיך למטר פקודוה וקמחו
 דכתיבין בספרא דאורייתא הדין ארי תתוב קדם יי אלהיך
 בכל לבך ובכל נפשך: יי ארי תסקדתא הדין די אנא
 מספקך וימאדין לא מסרשא היא מנה ולא דרחיקא היא:
 יי לא בשמיא היא למיטר מן יסקלנא לשמיא ויסקה לנא
 וישמענא יתה ונעבדנה: יי ולא מעברא לימא היא למיטר
 מן יעבר לנא לעברא דימא ויסקה לנא וישמענא יתה
 ונעבדנה: יי ארי קריב לק פתגמא לדרא בפוטק ובליפק
 למעבדה: ם חזי דיהבית קרמך וימאדין ית תני וית מבתא
 וית מותא וית בישא: ם די אנא מספקך וימאדין למרתם
 ית יי אלהיך למתק בארחין דיתקנן קמחוה גלמטר פקודוה
 וקמחוה ודינאוה ותחי ותסגי ויברכה יי אלהיך בארשא
 די את עלל לתמן למרתה: יי ואם יפני לבך ולא תקבל
 ותמעי ותסגור למעות עממיא ותסלחונן: יי חיותי לכן
 וימאדין ארי מיבד תיבדון לא תורכון זמן על ארשא די
 את עבר ית ירדנא למעל לתמן למרתה: יי אסחית
 בכון וימאדין ית שמיא וית ארשא חיי ומותא ורבות
 קרמך ברכן ולזמן ותתיעי בחיי גדיל דחיותי את ובגך:
 למיחם

מסרה לענה ז' סקר. ישוב מ"ל. לטות מ"ל. לטות מ"ל. כלער בעקף: טע.
 ד' ל' שין ו'ל' סס ו'ל' וטס לנכס י' בקיל מ"ל. לעמך ס"ג. ותקמיו ח"י וי"י.
 יא כ"י. ל' מללס. ל' האלק נחם. טול פלוצען וי"ו ויסק. רסק. י' ל' אלה.
 יב לט. דגש מ"ד. השמימה י"ל. וקסט ז' רפץ. וישמענו ז' ו'ל'.
 יג ולל. י"ו ר"פ בקיפול. טול. וי"ו ויסק. ויקסט. ג' לט. דגש מ"ד. וישמענו.
 יד ו'ל'. י"ד קרוב. כ"ל מ"ל. לעשות מ' וסקר. טו סם סמיים. ז' ו'ל' וסם
 טז. ו'ל' וסם העות. ל' ו'ל' סם כמות סה. טו ולטער. סקר. מ"סוסי. ל' פ'ק
 ס"ו. וסיים מ"ל. ורבים מ"ל. ובכך יסוסי. ז' ל' יקסה זעלר יבכך. יד טענע.
 ל' בקפץ. ונעמס. ד' בקפץ. יח אלה. סקר. טולדון. מ"ו וי"ו בקפץ. מלכיתן.
 מ"ו ויזן בקפץ. לענא. מ"ל. י' סם. ס"ו. סם סמיים. י"ב דקמך.
 ת"א לא נפלות היא מן עקידס ענוס טערו. עק"ל מד סכה. לא בשמים
 טרונין כה מעלעט. טע. כ"י קרוב טרונין. טע. את דחיים עקיד' טער ז' וטער סל.
 ואם יפנה סכה טע. דחיים ורבות וברחת בחיים עק"ל טע טע.

אלהיך בארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: ם ואם יפנה לבבך ולא
 תשמע ונדרת והשתחית לאלהים אחרים ועבדתם: ם הדרתי לכם
 היום כי אבד תאבדון לאיתאריבן ימים על האדמה אשר אתה עבר את הירדן
 לבוא שמה לרשתה: ם העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ התמים
 והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וירעה:

רשי
 חסר בני ישראל. ואלו צלילות טאר האומות עלינו כן (יחזקאל כח ד) ותנח
 את שנות מלכים: (י"ל) לא נפלות היא מן. ל' מוכסה היא מנך
 כמו טולד (לפיל י) כי יעלה חרי יחכיו (חיסה ח) ותדד מלחים
 ותדד צמטמוציות מוכסה טעוס צמוצן: (יז) לא בשמים היא. (פירובין
 כה) טאלו סיסה צמוסי סיה לריך לעלות אסריה וללמדס: (יד) כ"י
 קרוב אלך: התורה נמסר לכם ככתב ובעל ס: (טו) את דחיים ואת
 השׁוֹב. ז' טלוי ז'ס סם טעס טו טי לך סיים וסם טעס טע טי
 לך טעוט וסכחוט טעס וסולך סילך: (י"ו) אשר אנכי מצוה אתכם
 היום לאהבה. טי סטוט וטו טלוי: וחיות ורבות. טי סמיים:
 (י"ז) ואם יפנה לבבך. טי כעס: (י"ח) כי אבד תאבדון. טי סטוט:
 (י"ט) העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ. טס קיימס לעולס
 וכלער תקרח אסכס סעט יסו עדים טלוי סטריחי זכס זכל זח. דזר

כ למרחם ית ה' אלהיך לקבלא למיטה לאתקרבא
לחלפתה ארי הוא חייך ואודכות יומך למתב על ארעא
די קיים ה' לאתקרבך לאברהם לצחק ולעקב למתן להון:

ס ס ס

א ואל משה ומליל ית פתמיא האלן עם קל ישראל:
ב ואמר להון בר משה ועשרין שתי אנא ומאדין
לית-אנא יוכל עוד למסך ולמעל ית אמר לי לא תעבר ית
ירדנא הדין: וי אלהיך מיטרה ועבר קדמך הוא יעצי ית
עממיא האלן מקדמך ותירתנן יהושע הוא עבר קדמך
פסאדי מליל ית: ויעבר ית להון פסאדי עבר למיחון
ולעת מלכי אמרואה לאדעתן די שצי יתהון: ה יוספתן
יי קדמיכון ותעברון להון ככל פסקדתא די פקדית ותכוון:
ו תקיפו ואלו לא תדחלו ולא תתברון מקדמיהון אריו:
אלהיך הוא דסדבר קדמך לא ישכנך ולא ירששך: ויקרא
משה ליהושע ואמר לה לעיני כל ישראל תקח ואלים ארי
את מעל עם עמא הדין לארעא די קיים ה' לאתקרבך למתן
להון ואת פתסננה יתהון: ה וי הווא דמסדבר קדמך מיטרה
יהי בסעךך לא ישכנך ולא ירששך לא תדחל ולא תתבר:
ט וכתב משה ית אוריחא דדא ויהבה לכהניא בני לוי
דיגמלן ית ארון קימא דיי ולכל סבי ישראל: ופקד
משה יתהון למישר מסוף שבע שנין בזמן שתא דשמעתא
סגא

מסדה כ לשמע סכר בקלו חכר ולדנקי ב' טו (כמ נר כללי הקדוק כי
יס פלן לר וסרע טפלט ב' טז סה סה קין גדול ולין כון לר לכל טפלט סס
ב' סרסרס). טז כ' לא א לכל ל' פ' ס' ב' חלסס סכר. לל
ג' ללסס ל' ול' גללס וטגול. וטכול, מ'ל' יוסוס, כ'ל' כסוס. ג' יוסה ב'
סקוס כ'יסכס וקוסיוסן סוכס. ד' וטסס, ב' ל'ס. ל'קיסון, ד' מ'ל' דע'ל. ה' סכס,
ו' ל'יס, ב' ו' חוקו, ב' מילסס, מ'ל' (סכסל ססס עכסין סוס קל וססין
כע וכן עין ד'יסכד. ס'סלך, כ'ל' סכס דס' ייסכד, סכס כדכס לססלסס. ז' ו'סלן,
ס'ס' סקין כסכולסס). טכוס, מ'ל' סכסלסס, ל' ו'ל'. סוסס, מ'ל' מ'ל' כסוסס.
ח ייסכך, דכס ככס. ס'יסכ, ב'. ססס, ל'ין ככס סססס. ט' ככסלסס, כ'ל' סז
ו'ע'י. כ'יס ס' ז'ל'. י' סוסס, מ'ל' מ'ל' כסוסס. כ'ססס, ב' סכר כ'ל'.

תא לארבה את ה' אלהיך לרוי סכ פי ורא חייך כרסס סס כנס י
פסיס סע קוסין ט. ויאמר אליכם ל'ס י' סוסס י' קיסוס ל'ס. כ'י אתה
תבוא סכסכין ס. ויכתוב משה גיטין וס. סקן שבע שנים ל'ס י' סוסס סל.

ויקרא משה ליהושע ואמר אליו לעיני
אתהעם הנה אלדארץ אשר נשבע יהוה לאבותם לתת להם ואתה
תנהלנה אותם: ונתנה הוא והלך לפניך הוא יהוה עמך לא ירפק ולא
יעזבך לא תירא ולא תחת: וכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל
הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית יהוה ואל כל זקני ישראל: וביע
והני משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בתנ

ל ארבה את יהוה אלהיך לשמע
בקלו ולדבקדכו פי הוא חייך ואר
ימך לשבת על האדמה אשר נשבע
יהוה לאבותיך לאברהם לצחק ולעקב
לתת להם:

ומסדירן שוש אשוש. כ'סססס כסיון ס'ס: טו. לכ'כו סיון:

ס ס ס

לא ויקך משה וידבר את הדברים
האלה אל כל ישראל:
ויאמר אלהם בנימאה ועשרים שנה
אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא
נתנה אמר אלי לא תעבר את הירדן
נהה: ויהוה אלהיך הוא עבר לפניך
הוא ישמיד את הגוים האלה מלפניך
וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר
דבר יהוה: שני ועשרה יתנה להם
כאשר עשה למיחון ולעוג מלכי האמרי
ולארצם אשר השמיד אתם: ונתנם
יהוה לפניכם ועשיתם להם ככל
המצוה אשר צויתי אתכם: חזקו
ואמנו אל תיראו ואל תעורצו מפניהם
פי יהוה אלהיך הוא ההלך עמך לא
ירפק ולא יעזבך: שלישי (חמישי כנסת)

ויקרא משה ליהושע ואמר אליו לעיני
אתהעם הנה אלדארץ אשר נשבע יהוה לאבותם לתת להם ואתה
תנהלנה אותם: ונתנה הוא והלך לפניך הוא יהוה עמך לא ירפק ולא
יעזבך לא תירא ולא תחת: וכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל
הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית יהוה ואל כל זקני ישראל: וביע
והני משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בתנ

ות היום הזה. ארי חס חיפול עם ענח סדין משה ולי ל'סוסס זקמ'
כדור יסו עמך ככל לפי דעתן ועמלן אכל סק'כס חסר ל'סוסס ס'
חסס חכיל חס כני יסכל חל סכרן חסר כעכסני לסס חכיל סל ככסס
ככל חכיל כ' סול סקל וכן סל קדקדן דכר חסר ל'סו וכל סר דכסס ל'סו
(סכסדכין ס): (ס) ויכתב משה ויתנה. כסנגמסס כלס חסס ל'כר
ככסו: (י) סקן שבע שנים. כססס כלסוסס סל סססס כסססניס ולסס
ק'רל חוסס סנח ססמסס ססדין סססניס סכסס כס קל'ר סל סססניס
כסלס

זנתן בן עזראל

צא

ישלח קרוביו ויבאם ויפלו י: (ד) העבד והשפועות היוא משה ויבא
 דעבר לסיחון ולעוג שלישי ארצו ויעמדי ארבעה ימי ויהיו: (ה) ויפסידו
 סיחון ודי קרוביו והעבריו להון הי גדל מפנידתא דפגרת ותבון:
 (ו) איתקפו ותחילו לא תהלו ואלה תהרעו מן קהלתו ארים ואלהבון
 שכיניה סדברא קרוביו לא ישקריבון ולא יתקבון: (ז) וקרא משה
 להישע מן נו עמא ואמר ליה להחידתו דקל ישראל איתקף ואתחיל
 ארים אנת מתקפי למיעול עם עמא דרדן לארעא דקיים סיחון די לאבתבון
 למסן להון ונתת תחילי יהיה ליהון: (ח) וסיחון די שכיניה סדברא
 קרדד ויסיפיה די בסעוד לא ישקנה ולא יודאיה לא תתקל ולא תתדע:
 (ט) וכתב משה ית אוייתא דרא ומסרה להגויא בני לי דנשלו ת ארון
 קייסא די ולכל חגישי ישראל: (י) וצמר משה קרדד למסר בסוף שבע
 שני

זנתן

(כ) וזנחה יעקב בעלחא דחיי דייק מדכביז כי הוא חייך ולךך ימך חלל קחי על
 עה"ב ועלי נטחה על הדרמה חלל כדמכנס ומפסידון דמק נלוותה ל"ל כמק הימים
 הנשים חמר הגלום: (כ) ירושלים חין הוא לחד כעשה נביא וכו' אי הוא לחד כיזה
 נביא כל זש נדדע לא חתמו מהו חמר עומד פליד ויחיל לנו וקל שבע
 לים עלה חתמו מי לנו כיזה הנביא אשר ללל בעמקי היס לעורר לבב בני אדם
 חתמו:
 (ח) לעמבן גיה חולמא דק"ל עמי וילך ודבר חלל סכנך לפים מדרשו מדיחיס
 חלל לכוטע כדי עלה יאטו ישכל לכוטע מלמדו. אנה גשע נמוקו מדעמו וחינו
 כולם פיו כפודרין וקנים ומשלים ואל נמר כ"א ביהושע: ולמה מפליג לל. מתכנס חל
 חל

אבן עזרא

ינזק חזי כזכר: דפדעס כי הימים הם לזכרה: (כ) כי חזא חייך. על
 דעת המעשים שבוה שב אל קול השם ולמי דעמי שבוה השם באשר
 חמר המעורר יי יעמי ולמי חסדי חמאי דכרבי:

הסלת פרשת נצבים

(א) וילך. הך אל כל ענין ופדנא לכודיע שבוה עת עלה יסדרו וזקן
 לכס נדברי יוסע על בן כבוד חקרי וחסה חסילנה מלוחס
 ולמי דעמי כי חז נצק כשקיס וחס נכרופיס מלוחסא נצכחז:
 (ב) לצאת ולבא. מלמאנא וכעמא כי חילו לא. היימי עם גסס חין
 די יחיל להלסם וחק לכס לורי למי שיעוז חתכס כי היס שיעזי בגויס
 גס היסעו וסדר מה שחליסם פטייכס דמלמח סיוון ועא: (ג) ויפסידו
 להם. לעבור ימלוחס: (ד) חוקו ואמצו. אשר שמדעו שחלס חוק
 עמכס בכל עקוס שחלנו לבלחם: (ה) חוקו ואמץ. גס כן חמר עמס ליחסע
 שבוה הפקדי עליסם כי חסח חנח חס הפס כזס. ענין חס כמו עם:
 (ו) ויתנה אל הבהנים בני לוי. שפס מורי סאורס: ואל כל זקני
 ישראל. סכסכרין חו טעגו, כמו וינו עמס חקני ישראל: (ז) מקץ
 שבע
 חל צבא חמר וזכר ויסי פכלות עמס לכבוד חס. דברי גתיכס כאלם. על
 חמר

פירוש על אבן עזרא

ישירין ימים נשחם חנוף. כמפסעה עמסי פויס פמוכר עליס. לפונה לחמר עמס ע"ד זכר לדיק לככס (מאלי ז'). דעמס במפורסם שחלס חוס ל"ל כי חוס חייך
 שס חל קול השם כלאב קול השם פול חייך חס שחמנו ומפסעה מלמיו. ולמי דעמי ז"ל שבוה שז חל פמי ור"ל השם חליק חוס חייך כלאב חמר המעורר על ד'. יעמי וכדברי
 חלמי יעמי. חלמי חסדי. וכן קרלו חגיגי שחמו עניני וקני יעמי עמבנא. וכן קרלו חסיי כלמרו להלן (ל"ג כ"ט) ולמר חרז גזוחיך. (מ"ז ז'). כ"ל חק שכלחיסם כחחול
 כחחונס. יכע"ס (לפיל ז') להפניר גוליס מן חמרן עלה לעפוס חמריס. ר"ל כמו שפי' חס להקל. וכן פס פי' להקל ל"ל סהלוס נמו חס חמרה חל כל זקני ישראל.
 חל

שפא ויאתא זיי ומתא סרדיס קיטיבן קרפמא ודילוסה איתקדעון בארזא
 ודיי היא איתקמא מן גדלל דמחון בחיי עלמא דאזי אמון ובגיסון:
 (כ) לפדחם תי' וילקבון לקבלא למסרניה ולקרבא להחלימיה ארים אורייתא
 דמתן עסקין פיה היא חייבון. עלמא דרדן ואורייתא ויסיבון עלמא דאזי
 ותמנשוון בסוף נלחמא ותתבון על ארעא דקיים די לאבתבון לאבדרם
 להחוק וליקרב למסן להון:
 ס ס ס

ולך חמא משה למשכון בית איתקמא וסליל ת שותקיא האליו עם קל ישראל:
 (כ) חמר ליהון ער סחי תעשרין שנין אמא ויפסא ליה אמא ויכל טוב למיסק
 ולשעל וסיסרא דיי אמר לי לא תעירב ית יודגא דרין: (כ) ואלהבון
 וסיקניה עבר קרוביו הוא ישימי ית עמסי האליו ותתדעונו דישע הוא

בעל המורים

(ב) וילך. ג"כ סגלן פ"ס וילך (וכול לנחן ס' דניאל ב) פי' ג"כ סגלן כשמל
 כ"ה עם ז' או יוס ג' או נכניס וילך כלדסיס. וילך פשה. למיל פויסה
 סחי לטכיסם לילמח וליקרב למחן ליה וילך חסה. סגלן חליקס להביד לקס כי
 קיים סק"ה חס טעמחו וככיים ישכלל ללרין [שכין סכבס למיחון ועוב סחיו מניס
 על סמור"ס חללו ככר ככס חלם] וחסה נמרכס חכלן סהפסיס עמפסיס זש עם
 ז. (ג) ונזנח חלל וי' ופסל חוכל עוד לפוח גטסה סדרי טעמס: (ג) ס' חליקן
 חל

קודס חוסו. (ד) וקול חסס לכוטע מן בו פעה. פי' שבעמדה כל ישכלל לח קול
 סיס כעממי סיס גזכר לקוח חס חמר לכך סרנס עמו עמס להורוס חק שבעמדה
 חריס דקס והלל כל טעס החחיל כעמנו לניס חמסו וסלי וחסה חחיל

רשב"ן

ולך משה. באשר סהלים כל דרניו חל סלכו כל סגלני' למיין וסוף ויכסיס
 חסו לחליו ולא חולך סככוס להזכיר זש כי ככר חמר חסס נכניס
 סוס לככס למי ס' חליססם לעמך נכריס ס' חליקן וחמר עכרס נכריס
 ילכו עמיו וחמר סככוס עמס כי חסח חלך ממססה לייס חל עמס ישראל
 לככרס כמו סירכלה להפטר עמנירו ונח למיול רשות עמנו:

(ג) ויאמר להם בן סאור. ועשרים שנה אנכי היום. חס להס חוס
 על ענינו כלווע חמי זקן וחין לכס עוד שחעלמ עממי ועוד
 מי ספס חיי עלה חמנור שס וחל חסמרו וחל חירכוי ס' כי יעבור עמכס
 לח ילך סכינחו מרס נעבורי. היסעע חוס סעורר לפריכס כמקומי חסעמי'
 שחסס דניס חיי סקספו ונכריוחו חלחסר בעיר סככוס לח כחס עינו
 וחל נס למי חוס לכס כן לעמסס ורש"י כחז לח חוכל עוד ללח ולכח
 למי שס' חמר חלי לח סעבור חס סירדן וחייר ככח ועל דעס ר"ח ללח
 ולכח למלמח כי חלשו כחוחיו כמקומו ונס זש חיינו ככון. וכחתינו חמרו
 מלמד שסכחחנו עמנו עעיינוס חסעס וסיס זש כמעסס נס עלה ידלחו
 לפס גדולס ליסועע נכרי: (ד) ויבאבו משה את התורה הואם. עמסלמ
 סחיסס מדי לעמי כל יכחל חמריס סכסחן כחיר חקל חס סאורס חוח
 מדי כל ישראל. ויחל רוחו לפטר חוס על חלס כדכריס. על דעת דרסמי.

ספורנו

שבוה חייס כלמח ככלד למחן חספוך כמי עמס לזס סחלסיס כלכד סחחכס חס ס' חליקן ככמיק חורו עם רז גלבו: (ג) ולידבקה בו. סחסייכס כל
 סעורופיך לעמו: כי הוא חייך. כי הדנוק צו הוא קנת חסיס סלחסיס: ואורך יסיר לשבת על הארסה. ומה יעסק בס כן חורך יעיר לעמס על
 סלדמח כמי עמס חמר נס חזכר למי עד כעיון ונמעסס כלמכרס ז"ל (חכוח ס' זן חוח) החקן עלמון כסכחורוי כדי שחכסס למקלנין:
 (ח) וילך משה. סעורר לזס כמו וילך חיס ענית לוי, וילך ויעבור דרומיסיס, חס שחמר סהלסיס עניי כריחח סכריס סעורר לנחס חס ישראל
 על ויחמו כדי עלה יעכרבו שחח סכריס כחחוי לפס לכורוח על היחוס עקבליס סכריס כעמסע על דך יסעס יכחל כעמיו כחמרו חזנת
 סלחסיס וחלחל סס חסמח למי ס' חליקן: (ג) זן חוח ועשריס עמס חכמי סוס. וחין להחעל על ויחחי עלה סחיי חחוי לסיח עדי כעמס: לא
 אורל עוד לצאת ולבא. ונס חס סייחי חיל חליס יכיל ללחח ולכח לפריכס כמקום: ח' אמר חלי לא תעבור. חס חס סייחי יכיל ללחח ולכח סס
 ס' חמר חלי לא סעבור וחס מן ככס סחחוח כזו סחוכב לפעור: (ג) ואלהיך הוא עובר לפניך. וכמו כן חלס לכס להחעל על עם סחחוד
 נחס סכחחי: כי חחור ס' חליקן עורר חחט להסכסס יחור טוכס סככסחי: היושע חוס עובר לפניך כאשר דבר ה'. כי חעמס היסעע
 חיינו סכחחי חל כוס עורר למיך כעמח חלל ימעל סחוס סעממי: (ו) לא ירדך. כי יחזק כידך כעמ סחלחחי: חל עובר. חמר כן עלה יכרע
 עמך עמי שחמחו וחל יתקומו סכינחויך: (ז) כי אתה חבא. חר"פ סחחי לח זכמי לזס: (ט) את התורה הואם. שחח חעק סחוס עמס סיקרל
 כעקסל: ויתנה אל הבהנים בני לוי. סמידיס יקבלס סחלך כקורס כחוח סחמינו סכון חוחו לכ"ג וכ"כ למלך: חורשאיס חס מרון. שחחחו כעמ
 סחחעס נס כז: וחל כל חקני ישראל. סחחיס יקבלו סככסיס חס סאורס כעקסל כחחח סחמינו חון סככסס חוח ללחס סככסס וכלס סככסס לפון:
 למחן

הספות: "בבוא כל־ישראל לראות את־פני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את־התורה הזאת נגד כל־ישראל באזניהם: "הקהל את־העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו וידאו את־יהוה אלהיכם ושמרו לעשות את־כל־דברי התורה הזאת: "ובניהם אשר לא־ידעו ישמעו ולמדו לראה את־יהוה אלהיכם כל־הימים אשר אתם חיים על־הארמה אשר אתם עברים את־הירדן שמה לרשתה: פ חסי (שש נמסוכ) ד ויאמר יהוה אל־משה הן קרבו ימך למות קרא את־יהושע והתיצבו באהל מועד ואצוני וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד: מ וירא יהוה באהל בעמוד ענן ויעמד עמוד הענן על־פתח האהל: מ ויאמר יהוה אל־משה הנך שכב עם־אבתך וקם העם הזה וזנה אתני ואלהי גבר־הארץ אשר הוא בא־שמה בקרב ויעזבני והפך את־בריתי אשר ברתי אתו: והסתרתני פני מהם והיה לאכל־ההוא הלא על־פי־אין אלהי בקרבי אסתיר פני ביום ההוא על־כל־הרעה אשר עשה פי פנה אל־אלהים אתרים:

בבוא דמסליא: יא במיתו כל ישראל לאתחואה קדם יי אלהיך באתרא די יתדעי תקרי ית אודיותא דקרא קדם כל ישראל ותשמענן: יב בגוש ית עמא נבריא וישא ומסלא ויירך די בקרויך בדיל דישמענן ובדיל דילפון (יש דילפון) וידחלו מקדם יי אלהיכו ויפדון למעבד ית כל פתגמי אודיותא דקרא: יג ובניהון די לא ידעון ישמענן וילפון (יש וילפון) למדחלו ית יי אלהיכו כל ימיא די אתון קימין על־ארעא די אתון עברין ית ירדנא תמן למרתה: ד ואמר יי למשה הא קרבו ימך למות קרא ית יהושע ואתעתדו במשפן זמנא ואפקדנה ואול משה ויהושע ואזעתדו במשפן זמנא: ט ואתגלי יי במשפנא בעמקא דענגא וקם עמקא דענגא על הרע משפנא: טו ואמר יי למשה הא את שכב עם אברהם וקם עמא דרין וימצי ופתר ופסעו עממי ארעא די הוא על־תמן בניהון וישבקון דחלתי וישנן ית קימי די גזרית עשהון: יז ויתקף רגיו בהון בעדנא דהוא וארחקנן ואסלק שבכתי מנהון ויהון למבו ויערען יתון בישן סניא ועקן וימר בעדנא דהוא הלא מדלית שכנית אלהי ביני ערעני בישא האלין: יח ואנא סלקא אסלק שבכתי מנהון ביזמא דהוא על כל בישא די עבדו ארי

אונקלוס
בסדרה הכתוב חוק ועל"ס יא נבוא"ס מ"ל (לללות, ג) מ"ל. עכ"ל ס' בקטן כל' ג' כי חסס פשיס. צלוחיסס, דול מ"ל. יב סקל, ג' ודל וסקל. ולעק, ו' ויסקי. וילא, ג' מנך. לעשופ, מ"ל. יג ליראה, תקור בל' ילחס בס' ס"ל. ללכיס, ג' דעעני' בענין. יד וילמד ס' נעסס בקיסל. קטנ ו' יעין, כ"ל מ"ל. וללונו, ל' וימילנו. ס' ודל וימילנו. טו וירא, כ' נבסל, ו' סהל, לין כלן סיקסל. טז וקם מן ס' פקוס טלן לסס הכנס. נכך, ל' נעקס וסנסכ נבן. ומחני, ל' ו' וימילנו. ח' וימילנו. טז וירא, כ' נבסל, ו' כ"ל סק נמ"ד. ונלסח, ל' וסכר. נעוס, מ"ל. ולמוס, מ"ל. סלל, סכר. חלחי, י"ד ויסקין. ס' נקריני, מ"ל. נללוני, מ"ל. סכנס, מ"ל. יז ולכני, ט' כ"ג. לסמיר, מ"ל. כל הכנס ג'. עשה, ג' קני' עשו וספסו. יח וירא כל בבווא כל סניגה ג סוסס עס. באונידום סניגה עס. דקול את דקום עס. למען ישמעו ולמען עס. הן קרבו מ"ק כח. וילך משה סוסס ג'. ויאמר ה' אל משה דיך ל' וקם העם הזה וזנה כל. וחורה אפי' בו סניגס כ. ואנכי הסתר אסתיר עס מולין קלמ. ועתה כתבו מרים לם סנסדרין כל סקיס עסר יע.

והתורה אפי' בו ביום ההוא ועזבתים ומצאדו רעות רבות וצרות ואמר ביום מצאוני הרעות האלה: יי ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה פי פנה אל־אלהים אתרים:

ועתה
והטף. לעס צל. (פגינס ג) לחת סכר למנילסס: (יד) חוצנו. וחוצנו: (טז) נכר הארץ. גוי הלחן: (יז) והסתרתני פני. כמו שאני כולס צלנס: (יט) את השירה הזאת. (לקטן ל) הלוציו סלעיס

אבן עזרא

שבע שנים. חסלת סנס: (יג) למען ילמדו. כל סנס גס כן סנסס: ורך: חלוי ימסד. וכלסר ישנסו יסלנו* וילמדו עי סלמי סנס וסניס סנס קטמיס: (יד) קרבו יסך למות. כי לכל חסד יע לו עמיס קטנות וכנר פיסחי זוט: וילך משה. ענסס יסכלל כי עס סיס וכל חל סנס סנססיס: (טז) וירא יי באהל. סידוע סנסס כי עסד. עסן סיס על סנסס וסס' סיס נכלס נכלס חסו סכזוד. ודכור סללוני זסו ויע חס יסוסע כן טון צמלח סנס סללנגך על כן אסר חסר סנספמי לכס ולסר קד סנסס כק סוככ עס חלונק ולין עוקסס ועלוסר סכורס וכן סנסס וסי ככלות לכסוד דנסק עס ויכסוד עסס חס סכורס סולח: (טז) וקם

רשי
סיוול למולאי סניעיס: (יט) תקרא את התורה הזאת. סעלך סיס קורל סנסלח חלס סדכסיס כדלחח סנסכס (סוסס עח) על צניס סל ען סכיו סוסן סכורס: (יג) האנשים. ללמוד: חגשים. למתוע:

רמב"ן

ספר עד תומס חס יכלול כל סכורס סולס: (יג) למען ישמעו ולמען ילמדו. סלססיס וסנססיס כי גס סס סונעסו ולוגודות לירלס חס ס': (יג) ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו. סס ססך כי יסמנו ויסלנו וסלכות ינללוס ויסכר חוסס כי לין ססך סוס יוכי סדיס חלל סס קטני ססיס סקכזסיס לסססך חס סנס ולמדו לירלס צנספיד. כי למעלה אסר ולמדו וירלו. חלל כרומי סנרו סלססיס ללמוד וסנססיס לסמעות וססך לעס צל ליקן סכר למנילסס: (יד) חוצנו. וחוצנו לטון כס"י ולין טרך כי דכר סנס סזק ולומין: כי אתה תביא. מלס סיל ולילו סיס מססל ולל יעסס כן סיס סייז מיסס. ויחך סייסיס פי וסלנו סלסנס סלסו

דברים לב האזינו

אונקלוס

בינו שנות דרודר שאל אביך ויגיד
זקנה ויאמרו לך: בהנחל עליון גוים
בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים
למספר בני ישראל: כי חלק יהודה
עמו יעקב חבל גחלתו: ומצאהו
בארץ מדבר ובתהוילל ישמן יסבבנהו
יבוננהו יצרנהו באישון עינו: כגש
יעיר קנו על-גוזלו ירהי יפרש בגפיו

אסתכל בשני דרודר שאל אביך ויחיד לך סבין וימרין
לך: ה באחסנא עלאה עממיא בסרשותה בני אנשא קיים
תחומי עממיא למנן בני ישראל: ס ארי חלקא דיי עמה
יעקב ערב אחסנתה: י ספיק צרפיהון בארעא מדברא
ובית צחונא אתר דיי-לית-מיא אשרנון סחור-סחור
לשכנתה אלפנון פתגמי אוריתא נטרנון כבבת עיניהון:
יא בגשאר דמחיש לקנה על-בגהו מתחוסף פרים גדפודו

מקבלהו
מסרה זינו, מ"ל. שנות, מ"ל. דר, ס'. וזר, ס'. ויגיד, ל' סג' זכרי. ויאמרו, פ'
כפין. ח בסמל, ל'. בספריה, מ"ל ו'. חרס, ל'. יג, ל' וסד ויב נטל
אלענה. נבלס, סר"ס. ויעללהו, ל' ס'. וכמהו, ל' ס'. ילל, ל' ס'. ישען, ס'. יבוננו,
מ"ל. ילכנו, סלדי דבוסה. כלשתן, מ"ל דמ"ל. עינו, פ'. יא כשאר, ד' כפין.
יעיר, מ"ל. קנו, ס' ב' חרץ גחליו מ"ל דמ"ל. יכש, ספך וחסין שמללי.
ת"א שאל אביך שנים סכס כב. יצב גבלות מאינס יב. כגשאר יעיר עקדי
עטר עב.

יקדו

רשי

סכסעיטו למיו: בינו שנות דור דר. דור חוט סכניף עליס עי
אוקיסוס דור הטנול ססססס. ל"א לא נתחס לנכנס על טענר: בינו
שנות דר דר. לכיר להנא שיש צידו להטיט לכס ולהמיל לכס ימות
כעשים הטנול כנא: שאל אביך. חלו הכנזאים סקקלחיס לכות כנו
סנאמר נחליכו (עלכיס צ יג) חני חני רכב יסחל: זקניך. (קדושיין
לכ) חלו סכמיס: ויאמרו לך. סכאטוט: (פ) בהנחל עליון גוים.
כסמיל סכ"ס למעסיכו חח חלק נחלתו חיסן וססס: בהפרידו
בני אדם. כסספין דור ססלגה חיס צידו להעניר מן הטנול ולא עשה
כן חלל יצ גטולת עמים קיעס ולא חרס: לסספר בני ישראל.
צטניל עסטר בני ישראל סעמידין ללחא מצני סס ולמקשר סעמיס נסס
סל בני ישראל סירדו למלריס. סכצו גטולת עמים סעמיס נסון: (ס) כי
חלק ה' עמו. למס כל זחא למי סהיס סלקו כנש צימיס ועמיד ללחא
ומי סח סלקו עמו. ומי סח עמו: יעקב חבל נחלתו. וסח סלסיס נחצות
העולס נשלס זכית זכות חני חני חכות חני וכותו סרי ג' כסנל סח סח
עמי צג' גדליס וסח וצני סיו לו נססלס ולא יסעעלל סן חצרכס ולא
עמו צט סל יסק: (י) יסצארו בארץ מדבר. חותס חלל לו כלעמיס

חצרן סעדנר סקבלו עליסס תורמו ומלכותו ועולו עס חלל עמו יסעעלל
ועשו סנא' (לקנו לב) וזרס מעמיך למו סופיע מכר סחן: ובתדו
ילל יססון. חרץ חיס ועעמיס עקוס יללס סריסס וכות יעכס חף סס
נעטכו חסר סלעמיס ולא חמרו למעס חילך נלל למדכות עקוס חיס
וסעמוון כענין סנאמר (יכעיס צ) לכחך חסרי צמדנר: יסובבנהו. סס
סכנס וסקיפס צעניסס וסכנס דגליס לחרנע רוסח נססחית סכר סכסו
עליסס כעניס: יבוננהו. סס צחורס וניסס: יצרנהו. מעסס סרץ
ועקד ומן חלומות: כאישון עינו. סח סססור סענין סכעלור וילל
סיענו. ולסקלוק חרנס ימלחכו יספיסו כל צמו צמדנר כמו (צמדנר יל)
ועלל לכס (יסוע ח) לא ימלל לנו סכר: יסובבנהו. חסריסן ססור
ססור לסכימחיס חולל מועד חלמלס וחרנעס דגליס לר' רוסח: (יח) כגשר
יעיר קנו. ככסס צרסמיס ונחמלס ככשר סח סרעמי על צנין וחיט
ככסס לקמו ססלוק סד סחול מקסקס ומסרף על צניו ככסיו צין חילן
לחילן צין סוכס לסצרכס כדי יסיעורו צניו ויסל צכס כס לקבלו: יעיר
קנו. יעורר צניו: על גחליו ירחף. חינו מכצד עמו עליסס חלל
עמוסרף סנע וחינו נוגע חף סק"כס (חיצ לב) סרי לא מלחוכו סח

סס

ספורנו

רלוי לעונס נמרן. שלישית סגדל פונס נסלו כצמורי רעמיס וסיו רלויס לכליון סררן לולי סולו ס' סענע זוס. רביעית חרדיע קכס חסר עגלל
סח' לכס גולכס חלסרית היעיס. סמיסית חרדיע חוסן גחולס ונקמס סלל יח' גר לרי עמו וסס חלקי סרסח סחזי סזכרו זל וסננו צכס
סיננין. סח"ו לך. חמר סס כן זכור ימות עולס וחצן דרכי סדו וכמס כיוון להסייב למין סחטמי ככלל כסחזכור רלסונו עס ססיסיב לחרס סחלסן
נפסלח ימי עולס ויססו צנן ערן וסח לקל ענינו: בינו שנות דור דור. וחצין סמיס כמס סיסצו לדורות וסס כסמיסו ער סמנול. וכן שלישית מן
סמנול ער סלגה וסס קלנו: (ס) יצב גבלות עמים. וסצו גטולת עמים נססלגה ולא חרסס לננוני כמו סחיו סיניס: לסספר בני ישראל.
צטניל בני ישראל סחיו ממי מקשר וסיו עמידיס חז ללחא מלוחס סעמיס וסרלחיס על זס כי סלכ ס"י עמו כי חין ללל יסכרך סלכ צנין חטמי חלל
עמו לא סחרי חלומות וכן סכצר סלולל עמו סחיו עמיד חז ללחא מלוחת חלומות סיס לחוצדס צענין ססלגס: (ס) יעקב חבל נחלתו. סחול
וכניו ענדיס ללל יסעלל חלל צחיס סס ימלל ציניסס חיס סקיד לא ימנן זס לצניו: (י) יסצארו בארץ מדבר. מלל לצצו סל סלקו זס חלחן למיו
נחלן מוצר. כחמור לכחך חסרי צמדנר: יסובבנהו. לכר סיני כחמרו וסגללס חח סעס קציני. יבוננהו. וסחמרו וסחוריס וסעלס חסר חממי
לכורות: יצרנהו. ומעצור מלריס ומעעצור עכו"ס ומעללך סמוס כלחכס ח"ל סרף קמח דמ"ל. סרות על סלוחת חירות מע"ע ומעצור עכו"ס:
כאישון עינו. כמו סגל חח חישון עינו סל חרס כסילרו סקכצ חח סעין ככמות עור כדי סלל יסקד עס סחיו מוכן לק: (יח) כגשר יעיר קנו.
יח רלון סכש סססצ לפסוח צנייו לולי סססו צעגל יעסל לעמיד וקבל סלל יח' ססלנו חז כלערו חסרסס לכס וחסקלס כי סדיחיס: על גחליו ירחף.
כחמרו

רלוי לעונס נמרן. שלישית סגדל פונס נסלו כצמורי רעמיס וסיו רלויס לכליון סררן לולי סולו ס' סענע זוס. רביעית חרדיע קכס חסר עגלל
סח' לכס גולכס חלסרית היעיס. סמיסית חרדיע חוסן גחולס ונקמס סלל יח' גר לרי עמו וסס חלקי סרסח סחזי סזכרו זל וסננו צכס
סיננין. סח"ו לך. חמר סס כן זכור ימות עולס וחצן דרכי סדו וכמס כיוון להסייב למין סחטמי ככלל כסחזכור רלסונו עס ססיסיב לחרס סחלסן
נפסלח ימי עולס ויססו צנן ערן וסח לקל ענינו: בינו שנות דור דור. וחצין סמיס כמס סיסצו לדורות וסס כסמיסו ער סמנול. וכן שלישית מן
סמנול ער סלגה וסס קלנו: (ס) יצב גבלות עמים. וסצו גטולת עמים נססלגה ולא חרסס לננוני כמו סחיו סיניס: לסספר בני ישראל.
צטניל בני ישראל סחיו ממי מקשר וסיו עמידיס חז ללחא מלוחס סעמיס וסרלחיס על זס כי סלכ ס"י עמו כי חין ללל יסכרך סלכ צנין חטמי חלל
עמו לא סחרי חלומות וכן סכצר סלולל עמו סחיו עמיד חז ללחא מלוחת חלומות סיס לחוצדס צענין ססלגס: (ס) יעקב חבל נחלתו. סחול
וכניו ענדיס ללל יסעלל חלל צחיס סס ימלל ציניסס חיס סקיד לא ימנן זס לצניו: (י) יסצארו בארץ מדבר. מלל לצצו סל סלקו זס חלחן למיו
נחלן מוצר. כחמור לכחך חסרי צמדנר: יסובבנהו. לכר סיני כחמרו וסגללס חח סעס קציני. יבוננהו. וסחמרו וסחוריס וסעלס חסר חממי
לכורות: יצרנהו. ומעצור מלריס ומעעצור עכו"ס ומעללך סמוס כלחכס ח"ל סרף קמח דמ"ל. סרות על סלוחת חירות מע"ע ומעצור עכו"ס:
כאישון עינו. כמו סגל חח חישון עינו סל חרס כסילרו סקכצ חח סעין ככמות עור כדי סלל יסקד עס סחיו מוכן לק: (יח) כגשר יעיר קנו.
יח רלון סכש סססצ לפסוח צנייו לולי סססו צעגל יעסל לעמיד וקבל סלל יח' ססלנו חז כלערו חסרסס לכס וחסקלס כי סדיחיס: על גחליו ירחף.
כחמרו

סס

ספרי

קניי רלסית דרכו וכן קופס סמיס וחלן כלסר סירסמי וסח לור ערן
ויסנוק כלסון ויכוננו צרכס חרס: (י) שאל אביך. רוח לעניסס וכן
זקניך וסעסס כמו סלמר חסר סלך יי חלסין חותס וגומר כי לכל סלך
צמיס סלך למעלס וסעס למקשר בני ישראל כי לורס יעקב סקוקס ככסל
ככנר וסח סוד גדול. וסעד כי סלך יי עמו וחס עעלס גדולס סלל עשה
כן לכל גוי על כן חמר סלס' חמולו חח עס ככל ולא חכס. סעלס ומעללו
חלולתו חח עסס חצין קך כי קסו לכנרו וימלדו כלסר יערס צעעס
סלכ עס סנן לפון ר"ל. ודרכי ס' סכס סן וחס כן חיס סירוס זכור ימות
עולס סחיו לכ לזכור ססח ימי נחלסית סווצס סעסל לכס צעח סיניס
כמו סחמור כסמל עליון גוים וגומר צינו סרות דור דור סחינו לדעח
עס סעעס לכס צדורות עעח ססרסס סכינע ציניסס כלסר יסר:
(י) יסצארו בארץ מדבר וגו'. ככר רש"י ימלחכו חלרן מעדכ חותס חלל לו
מלחיס

סני: עולם. זמן סעענר: שאל אביך. צענר סלמר זכור חס סכסס
עס סקססו לך חצוחין סלל חותס: ויגיד. ססעס כמו ויגד לך. וכן כי
חלרן סכנצ נחמי. בני יללוי: וקניך. ככל כי כן דרך סמות: (ס) בהחל
עליון גוים. חמרו סמפסריס על דור סעלגס סמפסל כל חלרן כי חז
גור ססס להיות חרץ סענע גוים ליסרלל וסח סססיק למקשרס
על כן למקשר בני ישראל: יצב. יס חומריס סחול סס ססעל כמו
סכס לל דעמי. רצב. יס חומריס סחול סעל פסד סחח סועל עכ. כמו סעס
עלל כסור. סכסן צעמי כי סלל חצין רמז למציניסס וכן זקניך וסעס
כמו חסר סלך יי חלסין כי לכל סלך למעס סלך למעלס. וסעס למקשר
צני ישראל חלילי כי לורס יעקב חליו סקוקס ככסל סכנר וסח סוד
גדול וסעד כי סלך יי עמו חו סח סעלס סגדולס סלל עסח כן לכל
גוי על כן חמר סל"י חמעלו חח עס ככלל סכס סעלס ומעללו חלולס
חח

חח

ישעתו: יקנאו בורים בתועבת
 יכעיסהו: יזכו לשדים לא אלה
 אלהים לא ידעום חדשים מקרב באו
 לא שערום אבותיכם: צור יקדך תשי
 ותשקה אל מחלקך: רביעי יס וירא יהוה
 וינאץ מבעם בגוי ובנהו: ויאמר
 אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם
 כי דור תהפכת המה בגים לאאמן
 בם: הם קנאוני בלא אל בעסוני
 בהבליהם ואני אקניאם בלא עם בגוי
 נבל אכעיסם: כב בראש קרחה באפי

וירא ה' וינאץ כמותם ע' מ' הוסיף ע' וילא יעקב. כי דור יומא סג. בנים לא אמן בם קדושינו. בגוי נבל יעשה קנ.

קלחן אלהא דעבדה וארצו קדם תקיפא דקרקה: מו אקניאו
 קדמוהי בפלחן טעון בתועבתא ארצוהי קדמוהי: יז דבחו
 לשדן דלית בהון צרוך דחלן דלא ידעון חרתא דר
 מקריב אתעבידא לא אתעסקו בהון אנהתכון: יח דחלאר
 תקיפא דבראך אהגשחא שבקחא פלחן אלהא דעבדה:
 יט וגלי קדמי ותקף רגזוה סדארגיוו קדמוהי בגין ורגון:
 כ ואמר אמלק שכנתי מנהון גלי קדמי מאיהי בסופידון
 ארי דרא דאשניו אמן בניא דלית בהון דמנו: כא אמן
 אקניאו קדמי בלא דחלא ארצוהי קדמי בפלחן טעון ואנא
 אקננן בלא עם בעמא ממשא ארצוהי: כב ארי קדום תקיף

כ"א ראשי

מסרה יעשו, ס' גלי. מו יקנאו, מ"מ. כפונת, פ"ק. מ"ז. מ"ח. יעשו, ס' ללסי, מ"י. מ"ז. י' מנבו דמלגום. יז אלק, מ"ל. מ"ז. דקרי ולא כמיז ועפיק ס"ל. אלסי, מ"ל. מ"ז. י' ידעום, ל' מ"ל. מקרב, ל' מ. מערום, ל' מ"ל. מערום והסין מפלגי והס' ל' מ"ל. מ"ז. י' עפני ומער. יח ילדך, ל'. סני, יוד זעירל. עמלק, סף כפי ל' מ"ז. דע, ויכא, ד' מפורס ומעמיס מנפמל. ונמניו, מ"ז. מ"ז. כ' ספסיכ, ל' מ"ל. מ"ל. מ"ז. דוק, כ"ע. ספמכ, ספ"ז. גלל מרדך והס"ל גלל גלל וחסרי דעו, מ"ז. מ"ז. וס"מ' צ' נקודות. כ"א קולוהי, מ"ל. מ"ל. מ"ל. כפמי מ"ל. כהנליכס, ג' מ"ל. אקניאם, ל' מ"ל. אכעיסם, ל' מ"ל. מ"ל. כפמי

וירא ה' וינאץ כמותם ע' מ' הוסיף ע' וילא יעקב. כי דור יומא סג. בנים לא אמן בם קדושינו. בגוי נבל יעשה קנ.

ונו' אין ככול גדול עס: (מ) יקנאו. כנעירו עמנו וקנאו: בתועבת. צממסי מעוניס בגו משכז זכר וכמסי סנאכר כסס מוענס: (י) לא אלה. כמנומו דלימ כסון לכוך סילו סיה כסס לכוך. לא סיהס קנאו לסולס כנו עכסיו: חדשים מקרב באו. (ספרי) סילנו סלועוס לא לא סיו רגיליס כסס ככוי ססיס רוסס לוחס סיה סוורס זכ ללס יסודי: לא שערום אבותיכם. לא ילאו עכס לא ענדס עכמס עמסיס דכך סענדס סלדס לעמוד מנעמ ילאס ק' דדעס כעסוי ויס לנכס עור עמרוס לסון (יעסיס ג) וסעריס יקדו עס עעריס סס מדיס לא עסו אכנתיכס עעריס סללו: (יט) תשי. סמכס ורננטי דעסו כנכס לסכסי לכס חסס מכסיסין לעיו ומסיסיס כסו מלסינו לכס: אל מחוללך.

וירא ה' וינאץ כמותם ע' מ' הוסיף ע' וילא יעקב. כי דור יומא סג. בנים לא אמן בם קדושינו. בגוי נבל יעשה קנ.

ונו' אין ככול גדול עס: (מ) יקנאו. כנעירו עמנו וקנאו: בתועבת. צממסי מעוניס בגו משכז זכר וכמסי סנאכר כסס מוענס: (י) לא אלה. כמנומו דלימ כסון לכוך סילו סיה כסס לכוך. לא סיהס קנאו לסולס כנו עכסיו: חדשים מקרב באו. (ספרי) סילנו סלועוס לא לא סיו רגיליס כסס ככוי ססיס רוסס לוחס סיה סוורס זכ ללס יסודי: לא שערום אבותיכם. לא ילאו עכס לא ענדס עכמס עמסיס דכך סענדס סלדס לעמוד מנעמ ילאס ק' דדעס כעסוי ויס לנכס עור עמרוס לסון (יעסיס ג) וסעריס יקדו עס עעריס סס מדיס לא עסו אכנתיכס עעריס סללו: (יט) תשי. סמכס ורננטי דעסו כנכס לסכסי לכס חסס מכסיסין לעיו ומסיסיס כסו מלסינו לכס: אל מחוללך.

ספורנו

סלרן: (י) לשדים לא אלה. סליכס נכסיס כנו סלערו ז"ל על כעדיס ססס עמיס ככוי סלדס: אלהים לא ידעום חדשים מקרב באו. כססוי רוחיס חסס עין מן סנמלוח סלל יעסו אגילוחו קודס לכן סיו סוסיס סיסיכ לו חיס עככז קדוון מידס סליו וסיו עובדיס סומו: (יט) צור ילדך תשי. וגס סלס יסרוך סעסיין כמטיך אל סעענתי סמכס סכמכך ויריפנך כדלנו: ותשבח אל מחוללך. ססכסי ענך כלערו סנכוי סול סול מנעמכס וסמכס ס' ענדך סוס סמיס כו': (יט) וינאץ מבעם בניו ובנותיו. וחסר סלל סמינ סלמוחס כלרן כמר סליסיח לנרסס כנלוס רכזס וסלס כעכסס סל ככוי וחס ענחיו. לא רסס על סקפסיס וכל על ככוד סננוס: (כ) אפתירה פני סדמ. ען ככויס וסננוס: אראה מה אחרייתם. רוסס סרי סלון כסס חקוס סננוס כלסריח: כי דור תהפכות המה. סכסו ללס לז חסר סוסס מדכוי סלל יס': בניס לא אמן בם: סלל למדו מלוחס דכר אמתי: (כא) הם קנאוני בלא אל. סלכוס קנלווי כלל אל כניח רסעון: כפוני בהבליהם. כניח מני: ואני אקניאם בלא עם. כניח רסעון סכסריכוסו ככסיס סלעכר כסס כן סלרן כעדיס זכ סלס לל קיס: בגוי נבל אכעיסם. סכסריכב סומו מלכוס סלל סיהס סמכס סלל סלל סלס לא ככז וכל לסון (גימין): (כב) כי אש קדחה באפי. יי כסיסרטי כד סיטורו ומידך כד סולל סממי. סוסיכו על סלסל סמכ סמכ כדו

סלרן: (י) לשדים לא אלה. סליכס נכסיס כנו סלערו ז"ל על כעדיס ססס עמיס ככוי סלדס: אלהים לא ידעום חדשים מקרב באו. כססוי רוחיס חסס עין מן סנמלוח סלל יעסו אגילוחו קודס לכן סיו סוסיס סיסיכ לו חיס עככז קדוון מידס סליו וסיו עובדיס סומו: (יט) צור ילדך תשי. וגס סלס יסרוך סעסיין כמטיך אל סעענתי סמכס סכמכך ויריפנך כדלנו: ותשבח אל מחוללך. ססכסי ענך כלערו סנכוי סול סול מנעמכס וסמכס ס' ענדך סוס סמיס כו': (יט) וינאץ מבעם בניו ובנותיו. וחסר סלל סמינ סלמוחס כלרן כמר סליסיח לנרסס כנלוס רכזס וסלס כעכסס סל ככוי וחס ענחיו. לא רסס על סקפסיס וכל על ככוד סננוס: (כ) אפתירה פני סדמ. ען ככויס וסננוס: אראה מה אחרייתם. רוסס סרי סלון כסס חקוס סננוס כלסריח: כי דור תהפכות המה. סכסו ללס לז חסר סוסס מדכוי סלל יס': בניס לא אמן בם: סלל למדו מלוחס דכר אמתי: (כא) הם קנאוני בלא אל. סלכוס קנלווי כלל אל כניח רסעון: כפוני בהבליהם. כניח מני: ואני אקניאם בלא עם. כניח רסעון סכסריכוסו ככסיס סלעכר כסס כן סלרן כעדיס זכ סלס לל קיס: בגוי נבל אכעיסם. סכסריכב סומו מלכוס סלל סיהס סמכס סלל סלל סלס לא ככז וכל לסון (גימין): (כב) כי אש קדחה באפי. יי כסיסרטי כד סיטורו ומידך כד סולל סממי. סוסיכו על סלסל סמכ סמכ כדו

אבן עזרא

כעדיס ססס עמיס ככוי סלדס: אלהים לא ידעום חדשים מקרב באו. כססוי רוחיס חסס עין מן סנמלוח סלל יעסו אגילוחו קודס לכן סיו סוסיס סיסיכ לו חיס עככז קדוון מידס סליו וסיו עובדיס סומו: (יט) צור ילדך תשי. וגס סלס יסרוך סעסיין כמטיך אל סעענתי סמכס סכמכך ויריפנך כדלנו: ותשבח אל מחוללך. ססכסי ענך כלערו סנכוי סול סול מנעמכס וסמכס ס' ענדך סוס סמיס כו': (יט) וינאץ מבעם בניו ובנותיו. וחסר סלל סמינ סלמוחס כלרן כמר סליסיח לנרסס כנלוס רכזס וסלס כעכסס סל ככוי וחס ענחיו. לא רסס על סקפסיס וכל על ככוד סננוס: (כ) אפתירה פני סדמ. ען ככויס וסננוס: אראה מה אחרייתם. רוסס סרי סלון כסס חקוס סננוס כלסריח: כי דור תהפכות המה. סכסו ללס לז חסר סוסס מדכוי סלל יס': בניס לא אמן בם: סלל למדו מלוחס דכר אמתי: (כא) הם קנאוני בלא אל. סלכוס קנלווי כלל אל כניח רסעון: כפוני בהבליהם. כניח מני: ואני אקניאם בלא עם. כניח רסעון סכסריכוסו ככסיס סלעכר כסס כן סלרן כעדיס זכ סלס לל קיס: בגוי נבל אכעיסם. סכסריכב סומו מלכוס סלל סיהס סמכס סלל סלל סלס לא ככז וכל לסון (גימין): (כב) כי אש קדחה באפי. יי כסיסרטי כד סיטורו ומידך כד סולל סממי. סוסיכו על סלסל סמכ סמכ כדו

רמב"ן

ללערו סלון כענדרוסו קן גלול רע כענדס סריס יסננו לסס וכענדס חס סנר יסיו ככויס וסלסיס לל סעמיס סלכר חסרו סכליו סול ענוד סלסיס וסח ככז כי סמכס וי סלכנו קודריח מסי ססס לנלוס וסח סלכנו מלסריס זכיס ונו' וסלכר חלענכס ססיס סלכוכוס ומן אז סדלנו לקכר למללכח סממיס סכרנו כל. וכן אל חלון לעסן ענך אל סנלל כסל ככוד סילערו עליו ססול עמלס רעס סמס סוכס לעמו ועכדיו כנו סלערו אל סמר כדירך חסנו: (ס) בתועבת יכעיסוהו. כענינו סמחו כענינוס ונעמיס מנעריס כנו מנכז זכר וכמסי סיס כסס חוענכ לסון כסי וכן חיס כמסי סלל כניח סין חוככח סלל על ע"ז כלכד: וסעס ככויס מנעך אל סלס ענחו. יקילוחו כללסיס זכיס כלסון סלסיס חסריס וסעס כענינוס סעדיס ולסרוך חס כניכס כלל סללסיס חסריס סכל זכ סמנכ לסניו כנו סללכר כי חס כל חוענכ יי חסר סלל עסו לסלסיס כ כי גס חס כניכס וחס כנתיכס יסרו כלל לסלסיס וכניח חסר לא לויי וכל דכתי' וכל עלכס על לני לעסוס חס סמנכ סלח: (י) יחבו לשדים לא אלה. סיכסחי: (יט) מבעם בניו ובנותיו. סוכיר סככוס כנמס ככון סלל

כי לו חבמו ישבילו זאת יבינו לאחריהם:
 איכה ידוף אחד אלה ושנים יניסו
 רבבה אמלא פיצורם מקדם ויהיה
 הסגרים: כי לא כצורנו צורם ואיבינו
 פלילים: כי מנמן סדם נפנם
 ומשדמת עמדה ענבמו ענב-הוש
 אשבלת מרתת למו: חמת תנינים
 ייגם וראש פתנים אכור: יהי הלא
 הוא כמם עמדי חתום באוצרתי:
 לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם
 כי קרוב יום אדם וחס עתדת למו:
 כי ירדן יהיה עמו ועל עבריו יתגחם

ולית ברוך מוכלתנו: כס אלו חמימו אסתבלו ברא סברו
 מאיהו בסופיהו: ל אבדין ירדוף חד אלסא ותרין יצרכן
 לרבותא אלהו (ארי) תקסדוהו בסדנן ויי אשלמנו:
 לא ארי לא כתקפנא תלפדוהו וכעלי דבבנא דהו דייגנא:
 לב ארי כפרענות עמא-סדום פרענותוהו ולקוהוהו כעם
 עמדה מתהוהו בישין ברישי חוהו ותשלמת עובדיהו
 כפרוהוהו: לו הא-כפרת תניניא פם פרענותוהו וברישי
 פתני חוהו אבדאין: לי הלא כל-עובדיהו גלו קדמי בנין
 ליום-דינא באוצרי: לי קדמי פרענותא ואנא אשלם לעד
 דיגלוהו מארעהו ארי קריב יום תברוהו ומפע דעתיד להו:
 לו ארי-דין וי דינא דעפסה ופרענות עבדוהו-צדיקיא ותפרע

מסרה כס טו, כ"ז גלי. עמלנו גלי. עימו גלי. ללסרסם, כ"ז. חיס, י"ז. ידף, סקר. יניסו, גלי. רכנס, די. טרס, ג' גלי. סקניס, ג' גלי. לא כצורנו, ל' וי'. טרס, ג' וי'. ואיניו, וליניו, כ"ז כ"ו וי'. פלילים, ג' גלי דע"ל. לב, כ' בנקס ומנן. ולשדמות, השין יעריס ל' וחסר. מכננו, ל' וסכר. ענבי, ג' בנקס ותדן דבנש לספסרס חת, סקר ל' וי'. אשכלס, ל' וסכר ה"ל בנסס. מרכס, ג' סר"ס. ל' סניס, ג' סקר ל' חין. ייסס, ח"ל. וחס, ג' סניס, ח"ל. ל' סלס, י"ב ג' וזלמחל על דין. כנס, ח"ל. סרס, ח"ל. צולנח, ג' ס"ו סין. ש"ק. ל' וחס, ג' כ"ל ל' וזלמחל גלי. סמוע, ח"ל. ח"ל. קרוב, ג' חיס, כ"ו ח"ל. עזרס, ל' וזלמחל. לו ידן, ח"ל. וזל ענבי, ג' ת"א לו חבמו ישבילו זאת פ' סאמר פ' סלסי בוס. איכה ירדוף ח"ל י"ו.

עניימו ענבי ריש כרסס טו. הלא הוא כמם עמדי סקר' עמ' פ. כי קרוב יום אדם וחס עתיד להו

הכס כעדיקות נסשים בוס. עתסה סוכעססס: וראש פתנים. סקסס ססול חכר. לטוין חוכרי ינח וישרע עסס: (ל' דלא הוא פסס עמדי. כחמונוו ככנוריס סס שפספסי עשסיס כולס ננוסס וסמוריס לפי: הלא הוא. פרי ננסס ופנולס סקרוסס כנס עמדי: (לס) לי נקם ושולם. עמי כוון וזוהוין סוכרענט נקס וסלס לפס כנעססיס סקסס יסלס לסס גנולס. ויס עסלסיס וסלס סס דכר כוון וסלס ופול עגורס וסדכר חין כסס כוון וסדכר וסיעמי סלסס לסס לעת תמוט רגלם. סססחוס זכוס חזוחס ססן סוכסיס עלס: כי קרוב יום אדם. מלסלס לסניא עליסס יום חיס קרוב ומוחן לפי כנעס על יי סוכסיס סכסס: וחס עתדת לס. וזכר ינולו סכססיוס לסס: וחס. כוון יעסכר יעסכס. עד כלן סכיד עליסס עסס דכרי סוכסס לסיות סכססס הולס לעד פסחכס עליסס סוכרענט ידכו סלסי סוכרעסס מלסס. מלחן וסלחן סכיד עליסס דכרי סמוחן סכססו עליסס ככלס סוכרענט ככל סכר סכר למעלס (לע"ל ל') חיס כי ינולו עלק. כל סדכריס סלסס ככרסס וסכללס ונ' וזס ס' חלסיך סח סססן ונ': (לג) כי דיין ח' עמו. כסיפסו סווח יסוקרן כללו סלמוריס עליסס כוון (לד) כי

וחסו סלסלס סן יככרו לרישו ינכרו סדכר לסלות נכורסו נככרי סלחן כנולסס סלוי: סן חסורו דינו רסס ונ'. כי חומו גוי חוכד עטס ססס: וחס ברוס תבונת. סליו סיו סכמיס יסכילו זחס חיסס ידוף ונ': יסרו לכ לספזון לכוף סוכרענטס סל יסרלל: (ל) איכה ירדוף ונ'. עמנו חלף וסרלל: אס לא כי צורס סכריס וד' חסנוריס. מוכס וסוקסס צידינו דכ"כר כלסו: (לז) כי לא כצורנו צורם. כל זס פיס לסס לחוויניס להנין סססס סכססס ולל סלסס וסללסיסס סלסון סכרי עד ססס לא ינלו כלום חלסיסס ככד לורס כי לא כסלסס סלסס. כל-זכר סכסססס לטון סלס: וסויבינו סליליס. ופכסיו חויניס סוכסיס חוחס סכרי טורס מוכס לסס (ס"ל סרי סכרסס ככרס לסס): (לז) כי מנסן סרוסס ננסס. מוכס למעלס חומתי כלני סלסיסס וסלסיוס אכס לפי סוכסיסס עמסי. קרוס וסוכרס: סרסס. סכר חסולס כוון (סכוק ג) וסדמיוס לא עסס חולל (מלסיס ז כג) כסרסס קדוין: ענבי ראש. עסז פד: אשבלת סרדת לסו. מוסקס מר כלוי לסס לפי עשסיסס סוכרענטס וכן חכסס אונקלוס וסולמלסו עובדיסון ככרסווססן: (לג) חמת תנינים ייגם, ככרמונו סח ככרס-תמיח כס סוכרענטסכין

ספורנו

כריס וסלסיס ככלרסס כרוס לא יעלס. על לכ כלס להסחלל כוס כלמסס מלוי דכתיב לרקוס נלרונו כסרלל לרקס עסס סכ"ס כסרלל כסרס כין סלורוס (כח) כי גוי אובד עעות ססס. סככריס: (כז) לו חבמו ישבילו וזת. חין ככלו יסרלל כידס עד סכנע כענוס: יבינו ללסריסס. וכוס פיי מניכריס סככרס עס סיסס כלסריסס. ככר סעסיס: (ל) איכה ירדוף אחד אלה. סיס לסס לסכין סלחן זס כנענע סלסד ידוף חלף: סס לא כי טורס מוכס. סול כלסס סס סכיד סקסס וכן סססס כורסס וסיו לנסיס: (לז) כי לא כצורנו צורם. חס קלס גלי סקס עפסי סלחן טורס כוון כורסו כי חכסס כל חומו מלסח כל יי מנעלס סכר סלס חו וזלס ולל סיסס סכר לעולס. וז"כ ככד לחוינ לעמו חלל יעלו ככור מנעלס סכר ונמסול סר חומוס חכר כפי סכיד סנסן כסס סלל יסנכד ולסיך לא יחוכדו כווסן כלני סכני עד סלסד ידוף חלף. וזכרינו. חל"ס. סככריס ססס חויני ס' וחוויני עמו כוון סכסיד כלמרו לולי כעס חוסי חוכר ונלסרו מלסס פרעסס חויני: סליליס. סס כעלי מנענעס סכ"סס כלמרו וסלכדתי סכסיס מלרוס מכלל דלסיכ: (לג) כי מנסן סרוסס ננסס. וסססס סלחן כסס חסנוס כוס סכין כוון חסני עססס חכנוליס כרוכ סלוח וסוקריס כל מנענע' לססי סכסי סכסינו גופס כלכד. כוון סכיו עוסיס חכסי קרוס וסלסיכ זס סיו מלסיס כל ייני בעליוס סכריס כוון סכסיד סכניא כלמרו כסס זס סיס עון סוד' ססוקן גלוח סכני' לסס וסלוח סכקד סיס לס ולכרססי. ויד עמי וסכין לא סכויקס: ענבימו ענבי ריש. וחס ככד ינמוו חללס עכני כוס ססס מנעסיס כריס ומויקס לכריס חס סססחלסס לרסס עיסיסס ולכס על כנעס ועל זס סכני לסוקד כדי לססכר וסכסלוח: אשכלות סרוורס לסו. וכוס יקנו דעוס רעוס וכרוסס לכרס חל ס' חופס וסלמרו לא ירלס ס: (לג) חמת תנינים ייגם. וסכס כלוחס וסכסלוח מלל. יין סכרו סחמ סכ"סס כלמרו דכתיב לכדי: (לד) הלא הוא כמם עמדי. כלמרו כי יום נקס כלני: חלוחס ככסרסו פד סכילסו סלל יח' מלוחס סככריס לסקוקס כלמרו פורס דכתיב לכדי: (לז) הלא הוא כמם עמדי. וזס כן פסלורס מלס ככד כלני: לעת תמוט רגלם. כלמרו כי סוכסיס וסוכסיס סככריס: (לס) לי נקם. עלי מוסל לססי נקס. ללרי: וסלס. וזס כן פסלורס מלס ככד כלני: לעת תמוט רגלם. כסחחמלל סלסס ונמלו וסכנרו: כי קרוב יום אדם וחס עתידות למו: (לז) כי דיין ח' עמו. כי חכסס סיסס קרוב יום חיל עכ"ס סלסד ידן

ויסו סלסלס סן יככרו לרישו ינכרו סדכר לסלות נכורסו נככרי סלחן כנולסס סלוי: סן חסורו דינו רסס ונ'. כי חומו גוי חוכד עטס ססס: וחס ברוס תבונת. סליו סיו סכמיס יסכילו זחס חיסס ידוף ונ': יסרו לכ לספזון לכוף סוכרענטס סל יסרלל: (ל) איכה ירדוף ונ'. עמנו חלף וסרלל: אס לא כי צורס סכריס וד' חסנוריס. מוכס וסוקסס צידינו דכ"כר כלסו: (לז) כי לא כצורנו צורם. כל זס פיס לסס לחוויניס להנין סססס סכססס ולל סלסס וסללסיסס סלסון סכרי עד ססס לא ינלו כלום חלסיסס ככד לורס כי לא כסלסס סלסס. כל-זכר סכסססס לטון סלס: וסויבינו סליליס. ופכסיו חויניס סוכסיס חוחס סכרי טורס מוכס לסס (ס"ל סרי סכרסס ככרס לסס): (לז) כי מנסן סרוסס ננסס. מוכס למעלס חומתי כלני סלסיסס וסלסיוס אכס לפי סוכסיסס עמסי. קרוס וסוכרס: סרסס. סכר חסולס כוון (סכוק ג) וסדמיוס לא עסס חולל (מלסיס ז כג) כסרסס קדוין: ענבי ראש. עסז פד: אשבלת סרדת לסו. מוסקס מר כלוי לסס לפי עשסיסס סוכרענטס וכן חכסס אונקלוס וסולמלסו עובדיסון ככרסווססן: (לג) חמת תנינים ייגם, ככרמונו סח ככרס-תמיח כס סוכרענטסכין

רשב"י

עמכס וסניא מוכד כלכנס וסלנו וכוף חין (לז) סליליס. מלסן סכר מללל ללסוסר. ויעמוד סנסס ויסלל: (לג) כי מנסן סרוסס ננסס. יסלר כי

זכר מלמרו. וחווינו סיו פליליס כו מוסלס לעסוס כו סכסיס ככרסס וססס ללסס ללסוסר. ויעמוד סנסס ויסלל: (לג) כי מנסן סרוסס ננסס. יסלר כי

גמל ארום דאן גואו ד' דיתרון דקמא בני ישראל על עבדו צדיקא דגוא
סתתם ארום גלי קדמו ארום סתת דיתרון דצדיקא ואנון שביקין דרששין ולית
לרון דקעדר דקסדין :

(לא) ייסר סגדה האן הוא דתלתרון דירשאל תקיסא דרחמו ביה :
ולת' עתתין אפיקא לתסר דאן הוא אלקא דירשאל תקיסא דאתרעצו
ביות :

ולת' חסו ארום ברון אגא ב'סמירי הוא ולית אלקא אוחרין בר' מיני אגא
דוא דקסית סין בעלקא דרין וסחין סתתא לעלקא דאתי אגא דוא דקסית אגא
גוא דקסית ולית דקשגב מן דתו :

(לד) דתיב נקמדות מן אכלין שגון חסר ניסוכדותן דקיסון ברון דסגדיאבן
דתי עלכותן מן ב'סמיריה :

(מ) ארום וקפת בשבעה ית ד'י בשפיא ואמילת דלקא דאגא קיס דיתרון
לא אבסיל שבעתי לעלמין :

(נ) דיתון סקדיבין קדמו תרבי קבסי קורבגידון דקסר ניסוכדותן דרון
סקדיבין קדמו וקיס בען דקסר דיתרון דיתון עלדותן סקנא :

(ס) ארום וקפית ד'י בשבעתיא לשפיא ואמילת ד'י וקיס אגא ב'סמירי
לעלמין :

(לט) ד'י תתלי סמירא ד'י לשפוק ית עפיה יסר לכל עממיה מן
ברון ארום אגא דוא דקסית דתו יאגא דוא דקסית לסדתי ולית אלקא

בעל המורים

יהל' המספ' לרון זמלא על הסלוקות ולת' ד'ל כשהקוס דן ל' סל'ס
סמוס סוא לכני כניכול :

דכיס סבלא סמלד לעסום (סועטס י' ע'ט) ועברו על ד' כוס : (לו) זולא יד
צני' א גלות' כי זולא כי זולא צני' חין צס ערס : (לז) כי זולא סוא סבי
לזני' א' פממס לזי כנגד א' גליות ולזי כנגד גלות כביני [סמ' סוכס דע'ה ד'ה
לז' דססבי ולזי כמך גולא [ולזי מוסף על כ'לעסויס כי זס סוא קס'ה מוסין]
חיס דרין : (י) ולעתי ח'י אכני אפולס לעלס כמיס סמך וז'י לסמך סמס עלמס

רמב"ן

אבן עזרא
ס' מניח 'עמס' וספד ס' מוכד סואל ייפול דחסיס אלתון דמסקן ודך
זת ד'עכס לעסממסס גס ולקס ספסי ללז' כי יאס' סיד' ספס' וסורך
ימדך צעולס סזס למען ייסז *לך ורצני סחיי זל' למך כי לל סולך סכמו
לעס' דצז סע'ס'ס כי סיס דע'ס ד'עסמקס זלסי דעמי' סססורס' סס'ס
לכל' לל ללסד לזדו ודצז סע'ס'ס לל זכינו א' ומי אלק' כי עמוק סוא
זסכר סע'ס'ס סלוי דצזכר סססמס וססס סוא סלק ענדוס סלז וענדוס
לסכזוקן מעסס ססך כי סס סכולס לעסוס ז' סל מעלס דעס 'ססס סוכ'ס
סעיקר וססס גס ססורס צ'סרס למסכיל 'דצז ען ססיס וססס יס סכ
לללס סכרזיס וסכולל מען ססיס וסי לעולס כעלזבי ססרס וכן צמסור
לזני קרס סמעו זסס *כל סעעיס וססוד חך חלסיס ימס' נסס' ימך זעול
כי יקסי סלס וכן ססר 'כצוד תקסי וססס עס ססיס לקיס'ס כסס'ס עס
דצז סוקר וסליו וססר סלמך ויקר' עדין נססס חך סמך ימס' ד'סמ'י
וססמכיל יצין : (ז) כי אשא אל שסיס ירי' סעוסס דצזכר קיס וסלס
כמו ורסס ימיו וסמליו א'ל ססמיס ועלס אשס כדך ען זלס לביצין לס
סעועסיס : ז'י אכני' כסס'ס א'י סן לעס'ס זס : (ח) אס שבעתי
מעלי ססל' כמו וססוסי 'לזני צמ'י מנזרס מן 'ססן : וססוסי בסססמ
ידי' ססרס מעסס צצור למסס'ס : אשיב נקס' עעס זלסי צכסר עסו ליסרלל
'וכו' לעלי כ'צ ז' :

צענדת סקכזוט וססכסיס מעל גוי ללסיו וסכזר לסון רזיס ילכו ויסמו
ללסיו ססוא לסון סכזיס ואלל סעמיס רזיס סס ולכך סזר וסמך רלז
עמי כולס א'י א'י סוא יסוד וסין חלסיס עמדי לעזור לי וסין כנגדי סכלי
ולעסוס צד'י ולעסוס חל' דלזו לססית ולעסוס ולעסוס ולעסוס : (ט) כי
אשא אל שסיס ירי' על דך סססו עיין סעוסס כססלו וסמך זלסל כי כל
סעוסס ססוא ידו ועוסס ססין אסכר סוא כסעס צו ועל רכך סלמס צעבור
כי צעס סגולס ססליך עסמיס חרץ סססרס יסרלל ילמך סיסססס עסס
צעס רלון חל ססעיס סעליזיס וסיס סיד סגדולס סכלמס ליסרלל וס
קסס ולעסמי ס'י אכני לעולס כי זני מעסי ידי ססוקס צסיות מעסן צרס
סכזי וסוקר חוסס ללסוס צעסססן סל יסרלל ולעס'י נקס ללזי כי זל
יסי ססס סלס וסכסל סלס וסמכיל יצין : וססס ססיס סואל אסכר סיס
צנו לעד חלמס וסלען סגיד צצ'סור כל סעוללסות זסמו סכזיס ססלס ססכד
סעסס עמסו סקצ'ס מלז סלססנו לסלקו וסכזיס סקוסצו סעסס לנו צמדצז
ולסכר ססמיליו חלעות סגויס סגדוליס וסע'סוסיס וכוז ססוסס וסעוסר
וסכצוד אסכר ססמיליו צס ופי מכוז כל סוסס עמדו צס לעבור סע'ס'ס
וסכזיס סכעסס אסכר סיס מעלמיו עליסס עך זלסל צסס צלרלס דצז ורעז
וססי רעס ומכז וסמרי' כי מר חוסס זלל כוס ומלז ורעז כי כל זס
נחסיס וסי' וסמרי' ססיס ר' סכוק יצ' נקס ללרין ולעססוסי ילסל
וססססס כי סס עסו כל סכעס עמנו לעלסוס סל סקצ'ס כי לל יססלון סס
ויסעורו סס מעוסיו ולל יססססו צסס ולל זלכלו וסכזיסס ויצו עכ'ס סלסס ויצערו חוסס
מעקועוססיסס וסכעין ססמך כי עלך סוכנו כל סיוס חלס
כן לסלסוס סל סקצ'ס יעסו צט כל סכעוס חלסס וסס לרין ומססליו ועליו
לסנקס ועסס חס זס דצז כצוד כי סל סגוללס סעסדיס יצ'סי כ'י צצין ציס
סזי לל סכזינו גויס עמו רך לעגו עליסס זס סיסודיס סלמלליס עוסיס וסיו
גדוליסס עוצדיס צכילל מעך צצז וכולס מעסועדיס לו וצ'עס ססס
לל :

פירוש על אבן עזרא

אכנו ויכא יסרלל סס סיד סגדולס : כ'י סרליו זולס : י'ל' זולס זולס ועלס ידי' (י'סמלל מ'ו י'ז) 'מעלס לזר (ססוק ד') 'ויקסל כ'ג י'ג) 'י'כך' נס'ך' ועמיס סמך
'ז'ל כסידי קיסון (יסעס י'ג כ'ל) כמו יין מעך' (ססלליס ק'ס כ'ו) 'סוך מניי יסמירכס וכו' סס וכל' (יסעיס כ'ל י'ג) 'כמו חיל' לל ססיי' 'כמו עס אככ אכני סיס
סלל ר'ל סוא עממסס' : י'כ' צ'ל' חין סמך מילז חסכס מיי' 'לל סלללו מיי' עד סססי וכו' 'ע'ס'ל צ'ל' (י'ס) 'ס' (צ'כלעסיס ע' ס') 'פי' סססוס סס סלל
לעסוססיס מעלס חלעות וסכר ססוא סכ' א'כ' וסס מני ירוסס מענו סלל מעלסן ססיס סססיס : (ל'סיל ו' כ'ס) 'ועלס ססיס סוא לעסוד גזל' : צעסס סעליוס זסול סססל
'כ'ל קצבכ סיס מני סיס' 'סמ'ד' ע' סל סלסי סוכר וענדו' (ד'ס' כ' כ'ס' ס') 'היין ע'ס' (צ'כלעסיס ג' כ'ל) 'ס' (ססלליס ע'ע' צ') : (סס ססוק ע'ר) 'ל'ס ע'ג כ'ל' ע'ל
סכר ססססס סו כסעמו סדכ' : (סס מ'ט ע') וססיס עס ומלד לעולס ע'כ עולס כפי סיס כ'ל אסכר מלד סוא רך לעולס ולל עד ככלל סו פי' יסלד רך לעללנו עס חוסו
סוקר ולל סס סוק אסכר : 'ירנלעסס וכלל סמכיל סעליס כסעמו צערו צמיס חיווס סססל מוכנס לזוב חל ציס חלסיס ססססיס סססרלס מן סוקר וד'ס חך חלסיס ימס' נססי וכו'
כי יקסי סלס עיין סוק לזס אסכר פי' סגולל ססס צכלס צגוק אסכר זלל ססוקן סלססונו וללס' : אס סלליו וללעס ססס מסיס 'מעס'ס כורלל סולמס ציכוללו לססי' ססס
ז'ר' ססיס ימס' נססי (סס' ע'ר) כי יקסי סלס פי' ססיס סססס סוק לזוק עדי' ססיל ליידי סוקן : (ד'סילל י'כ' ז') 'פי' ססרו סין' (ל'זיס י'ס י'ז) 'עסו סין' (ס' מעלס'
כ'י י'ס) :

פירוש רשב"ם

דקבם ותתשלומין שוריי ינקום דקב'ה נקמת עמו וכן ידן בגוים מלא טיות : בי יראה , כאשר יראה , כי אולת יד ישראל , ועווב במנ' עווב תעוב.
וישובו ירושלים עד החומה : (לו) ואמר אי אלהינו , וגם האומות יאמרו איה נא אלהיהם של ישראל , ומפני כבוד שמי אצילם ואנקום באויביהם
שגם מתהלה אמרת : אמרתם לישראל וצביותה זכרם אם לא מפני כעם אויב המתפאר לאמר ידיונו רסה , אבל עתה בשיגדל העניות והצרה בשונאי
ישראל כל כך שאולת ידם ויאמרו האומות ידיונו רסה ואמר אי אלהינו לבן אנכי מהם להתקדש שמי שהם סתללים : (לח) אשר חלב זבחינו יאכלו
אלהיהם של ישראל : סתרה , יסתר אתכם בצלו חסיון כמתהלה שחסיו בו : (לט) ראן עתה כי אני אני הוא , דקב'ה אומר לאומות העולם אתם
אומרים אי אלהינו , הלא עתה יכולים לראות בהקפי בכם לעיניכם : (מ) כי אשא , בשבעה , כמו הריסותי ידי אל ה' : (מא) אם שנותי , מן שנות
כחרב לשונם ואמר כן , כמו מן סבב סבותי בכל נפש בית אביך , מן בלל בלותי בשמן רענין : סרעות

לְצַרִי וְלִמְשַׁנְאֵי אֲשֶׁלָם: ^ט אֲשֶׁכִיר חֲצִי
 מִדָם וְחֲרָפִי תֹאכַל בְּשֶׁר מִדָם הַלֵּל
 וְשִׁבְיָה מְרֹאשׁ פְּרַעוֹת אוֹיֵב: ^י הֲרִנִינוּ
 גוֹיִם עִמּוֹ כִּי רִסַּעְבְּדוֹ יָקוּם וְנָקָם
 יָשִׁיב לְצַרִינוּ וְכִפַּר אֲדָמָתוֹ עִמּוֹ: ^פ שְׁבִיעִי
^{סד} וַיָּבֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
 הַשִּׁירָה־הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשַׁע
 בְּנִינֹן: ^{סו} וַיִּבֶל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל:
^{סז} וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שִׁמּוֹ לִבְבָבְכֶם לְכָל־
 הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מַעֲיֵד בְּכֶם הַיּוֹם
 אֲשֶׁר תַּעֲזוּם אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
 אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: ^{סח} כִּי
 לֹא־דָבַר רַק הוּא מִפֶּם כִּי־הוּא חַיִּיכֶם

לְסָנָי וּלְבַעְלֵי דַבְּבֵי אֲשֶׁלָם: ^ט מִבְּאֲרֵי גִרֵי מִדְּמָא וְחֲרָפִי
 תִּקְמוֹל בְּעַמְמֵי מִדָם קָמִילֵן וְשִׁבְיָה לְאֶעְדָּה כְּתָרִין מְרִיש־
 סְנָאָה וּבְעַל־דְּבָבָא: ^י מִגְּשָׁבוֹ עַמְמֵי עִמָּה אֲרֵי פְרַעְוֹת
 עֲבָדוֹוֵי צִדִיקֵיָא יִתְפָּרַע וּפְרַעְוֹתַי תִּיבִי לְסָנְאוֹוֵי וַיִּכְפַּר עַל־
 אֲרַעָה וְעַל־עַמָּה: ^פ מִדְּ וְאִתָּא מֹשֶׁה וּמְלִיל יֵת כָּל פְּתָנְיֵי
 תְּשַׁבְּחָתָא הָדָא קָדָם עֲפָא הוּא וְהוֹשַׁע בְּרִנֹן: ^{סד} מִה וְשִׁבְעֵי
 מֹשֶׁה לְמַלְלָא יֵת־כָּל פְּתָנְיֵי הָאֵלִין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל:
^{סז} וַיָּבֵא מֹשֶׁה לְהֹן שִׁוֹ לְבָבוֹן לְכָל פְּתָנְיֵי הוּי אָנָּה מִסְהָד
 קְבוֹן יוֹמָא־דִּין הוּי תְּסַפְּרֵנֹן יֵת בְּנֵיכֶם לְסָמֹר לְמַעַבְדֵי יֵת
 כָּל פְּתָנְיֵי אוֹרִיתָא הָדָא: ^{סח} מִי אֲרֵי לֹא פְתָנְיֵי רַקָּא הוּא מִכְּבוֹן
 אֲרֵי הוּא חַיִּיכֶם וּבְסַתְּנָמָא הָדָן תּוֹרְכֶם וַיִּמֵן עַל אֲרַעָא

מסרה לגרי ל' ז'ק. טב שפכי ל' ז'ל. וזניה, ל' ז'ל. מרפס, י'ד. מרפס, ל'
 ועל. מן סרכיו, ז' ועל. גויס, פ' רפי. יקוס, מ'ל ופי' ספס'ק (ז' גו'
 ספר) ד'י'ס'טע י'. יקסגוי ל'רפיו'ס יקס ספר. ישיב, כ'ד מ'ל. מר ספס', (ז'ר'ט).
 והושע, ל' ספס'ס כ'כ וכל ויספס. מה ספס'ס, (ז'ג' ספס'ס. ז'ר'ט).
 מו'לספס, ספר. עימו, מ'ל. לנכס, (ז'ר'ט). ועי'ל, ל' ספס'ס מ'ל. ספר, (ז'ר'ט).
 ספס', ל' ספס'ס וספס'ו'ט. ל'שפס, ס'. ל'שפס, מ'ו'. מו'ר, ק' ז' ספס'ס. וזכר, ז'ר'ט.
 עזר. ז' ספס'ס ספס'ס. ספס'ס, ז' ועל.
 ת'א וכפר ארסתו כחנותו קיא. שימו לבבכם לכל הדברים עקרי' עד פס.
 כי לא דבר רק הוא עקרי' ספס' ז'. ובדבר הזה תאריכו ימים זכרות מ'.

וּבִדְבַר הַזֶּה תֹאמְרוּ יָמִים עַל־הָאָדָמָה

רשי

בלשון זה משמע כי ידך בלשון דהא וזך ידך לטון יסורין אלל כמו כי
 ירבו את ריבם עיך עושקיים: כי יראה כי אהלת די וגו'. (לו) ואמר אי
 אלהימו. סלויז ילמר אי אלהינו של ישראל כמו סלויז סיוסם כרע
 כסגור את ספרכות כענין סלוער (מרכ' ז') וסרל אינתי וסכסס כוסס
 סלומסר אלל אי ס' אלטיך: (לס) ראו עתה כי אני וגו'. אז יגלה
 סקדוס כדך סול יסועסו וילוער רלו עסס כי אני סול מלמי סלס
 עליסס סרעס וסלמי סלס עליסס סרעס: ואין סריו ספיל. מי ספיל
 סלסס מן סרעס סלס אינל עליסס: (מ) כי אשא אל שמים יד. כמו
 כי סלמי סמוי אני משרס וקוס סכיסמי סמיס כסרסו ספילו סלס
 למעלה וגבור למטה אינתי עליון על ססססו וכל סכן סגבור למעלה וסלס
 מלמסס: יד. וקוס סכיסמי כמו (כסדכ' ז') איס על יד. וסיס ידדי
 לסרע מוס אלל סלרמי סמי סלכי לעולם אינתי מוסר לסרע לפי סיס
 לי ססוס כדכר אינתי לעולם וסדוס ססרויס אינתי סרע מוס וסכילת
 ידדי לסרע מן סססס ומן סססס עלך כ'ז ססול סוכך למות מוסר קססו
 ליסע סמייו כי ססל ימות סול אז סריו וסללל סלל רלס קססו מעמו
 אלל אינתי לעולם וסל ימותו סס וסריו סרע סמיסס סרע סססס:
 (מל) אם שנותי ברך חרבי. סרעס סס סלסס סללין כסלסס כרך
 סרבי וסלסס כסססס יד וכו' כמו ססרססי למעלה: (מד) הוּא וְהוֹשַׁע
 בֶּן נֹן. (קוסס) ססס של דיזגי סיסס נטלה ססוס מזה וססס לזה
 ססמיד לו מוסס מוסרנמן ליסרע סיסס דורס סמייו כדי סלל ילמר
 יסרלל כמי כדך לל סיס לך לסריס רלס ולמס קורלו סלן סרעס סלר
 סלל זסס רעמו עליו סל'ס'ס סססס'ס לו גדולה סססיל עלמו כסלר
 מלסלמו (ססרי): (נו) שימו לבבכם. לרך סלס ססיס עימו ולנו
 וסריו מוסריס לרבי סורס וכן סול סלר (יסקאל ע) כן סלס רלס
 ססייך וסלזיך ססע וסיס לנך וגו' וסרי כדריס ק' וסס ססרס כסיס ססול
 כרלס לעיסיס ונעמד כקסס לרך סלס ססיס עימו וסריו ולנו מוסריס:
 לסכך. כדרי סורס ססן כסררן סללין סרעס על סלס כסס וסס:
 (מז) כי לא דבר רק הוּא מִפֶּם. לל לסס סלס יעפיס זס כי סרעס
 סכר סלוי כס כי סיל סייכס. ל'ל איך לך דכר ריקן כסרס סלס כרסס
 סלך כס מוסן סכר סרע לך סכן סלר (כרלס'ט לו) וסלסו לוסן ססע
 וססע סיסס סלסס וגו' לפי סלרסר אינתי כדלי לסיס לו סלס סלוי
 וססיס סלסו וכל כן למה לסרע סססו של סרעס ססיס סלסוס
 ומלכיס

סלול וסלסו כססס. די לל כססס כסר וסס מוס סק'ס מוס כסר
 וסס זוק סן וסלו יכל לססינו וס'כ'כ זוק סלו ויס כדו לססיס
 כללו סוסון כדו ססרי כרך סול סלו כלל כלן כרך סרבי וסלסו
 כסססס די וססססס ססס לסון סרעסו סול סלל יוססי'ל:
 (מז) אשכיר חצי מדים. סלויז: חרבי תאכל. כסרס: מרס חלל
 וסרבי. זלס ססיס לסס מעון דס סללי (כ'ל סללי דס) יסרלל וסרבי
 סססו מוס: מרלש פרעווס אויב. מוסס סלל סללו סלויז כי כסס'כ'ס
 סרע מן סלומוס סוקד עליסס עויס ועווס סלסו סרלסי מרלסי מרלס סרלו
 כ'סרלל: (מח) הרנינו גויים עמו. ללורו הזמן יססו סלומוס סל
 יסרלל רלו וס ססו של סלומס זו סרכוו כסקדוס כדך סול ככל סלללוס
 סעכר עליסס ולל סכסו יודעיס סיו כסו וסססו: כי רס עבריו יקוס.
 סמיכוס דמיס כסססו: ונקס ישיב לצריו. על סגול ועל ססס כענין
 סללר (יולל ד) מלריס לסס ססיס וסלוס למדנר סססס מוסס כני
 סרס וסרע (עכדיס ח) מוסס ססך יעקב וגו': וכפר ארסו עמו.
 וסיס סלרסו ועמו על סלרו סכסו עליסס וסססס לסס סלויז: וכפר
 לסן ללוי וסיוס כמו (כרלס'ט זכ) סססס סיו סלסיס לרזגיס: וכפר
 ארסו. וסס סיל סלרסו עמו. כסעמו מוסססיס סלרו מוסססס וכן
 סול סלר (ססלס סס) רלס ס' חלך כסס רלס חלך ססס ססו יעקב.
 כסיס סרסיס סיל כרסס כספרי וסללן. כס רבי יודס ורבי כססיס רבי
 יודס דוסס כולס כנגד יסרלל ורבי כססיס דוסס סל כולס כנגד סלומוס
 רבי. יודס דוסס כלפי יסרלל סלרמי סלסיס' כמו סמי' עד ולל ס' סל
 כל זלס כי גוי סלר עלוס ססס סלרו סרמי ססיס לסס עלס כסוס וסין
 כסס סכסו לסכסו ססיס ידוק סלר מן סלומוס סלך עסס סל לל כי
 סרס מוסס כי לל כלרנו סרס סלל כמו ססיססי עד סללס. ורבי
 כססיס דוסס כלפי סלומוס ע'ל כי גוי סלר עלוס ססס כמו ססיססי
 סלל עד וסריונו סלליס: (כז) כי ססן סרוס כסס. סל סלומוס ע'ל:
 וסרסו עסרר וגו'. ולל יסימו לסס לסלל סגדולס כ' ענבו ענבי
 רלס. סול סלר ססן סלר סלר על יסרלל לסרעלס ולסרררס
 לסיק סלללוס מוסרוס למו לסלסיס סלרס על וס סעסו ללני: (לג) סלס
 ססיניס ייס. מוק לססוקוס על וס סעוסין לסס: (לד) כסס עמרי.
 סוסו סרס סללר (ססלס עס) כי כוס כד ס' וגו': (לס) לעת ססוס
 רלס. כענין סללר (יססיס כו) סרעסס רלל: (לו) כי ידך ה' עמו.

ירושלמי

ינתן בן עזיאל

ירושלמי

קב

ומה שישנו בקרבן דרבי נתן... ונמסר ונתן מקדש ושליל את כל שבת... הוא והלשע בר נון:

(מ) וקסס משנה מן לשללא את כל דבריה האלין עם כל ישראל:

(מ) ונתן מקדש משה לשללא את כל פתגמיה האלין עם כל ישראל:

והוא והלשע בר נון:

ומה שישנו בקרבן דרבי נתן... ונמסר ונתן מקדש ושליל את כל שבת... הוא והלשע בר נון:

(מ) וקסס משנה מן לשללא את כל דבריה האלין עם כל ישראל:

(מ) ונתן מקדש משה לשללא את כל פתגמיה האלין עם כל ישראל:

(מ) ונתן מקדש משה לשללא את כל פתגמיה האלין עם כל ישראל:

והוא והלשע בר נון:

בעל המורים

מה שאלו ימי נבנו לבנו... והמקל ו' טו' ימים דרובין הכתבים:

ינתן

(מ) ירושלמי. ומסקך דריכל ידי ימינא כמו שנתעבד שישק ס' מרעך לוי:

אבן עזרא

וכן תעשה: (מ) מרש חלל. פירוש חסר. ועמם ונעמם סמלעמיס:

רמב"ן

לא השיב נקם לגרו ואלו כפר לעמו... ומה שישנו בקרבן דרבי נתן...

פירוש על אבן עזרא

(מ) עמיתים ס' ז' עמיתו נקמה ועל הכתוב נקום נקום ז' ס' חלל סמלעמיס...

והוא והלשע בר נון... ומה שישנו בקרבן דרבי נתן...

ספורנו

נקם לצורי. סנקס שטמו בישראל כאלו יתן עשות אלוס... ומה שישנו בקרבן דרבי נתן...

ומה שישנו בקרבן דרבי נתן... ומה שישנו בקרבן דרבי נתן...

פירוש רשב"ם

(מ) פרוצות. כמו וראשו ידוה פרוע. לשון סתירה ופירצה: (מ) הרינו גוים... ומה שישנו בקרבן דרבי נתן...

ומה שישנו בקרבן דרבי נתן... ומה שישנו בקרבן דרבי נתן...

אשר אתם עברים את-הירדן שמה
לרשתה: פ

וידבר יהוה אל-משה בעצם היום
הזה לאמר: עלה אל-הר העברים
הזה הר-נבו אשר בארץ מואב אשר
על-פני ירחו וראה את-ארץ כנען
אשר אני נתן לבני-ישראל לאחזה:
ומת בהר אשר אתה עלה שמה
והאסת אל-עמך באשר-מת אהרן
אחיה בהר ההר ויאסת אל-עמיו:
על אשר מעלתם בי בתוך בני
ישראל במי-מריבת קדש מדבר-צן
על אשר לא-קדשתם אותי בתוך בני
ישראל: כי מנגד תראה את-הארץ
ושמה לא תבוא אל-הארץ

די אתם עברין ית ירדנא תפן למירתה: פה ומליל יי עם
משה בקרן יומא הדין למימר: מט סק למורא דעבראי
הדין מורא דנבו די בארעא דמואב די על אפי ירחו וחיו
ית ארעא דכנען די אנא יהב לבני ישראל לאחזקא:
נ ומות במורא די את סלק לתפן ואחזקנש לעפך פמא-
דמית אהרן אחוך בהור מורא ואחזקניש לעפך: נא על די
שקרתון במימרי בגו בני ישראל במי מצות רקס מדברא
דצן על די לא-קדשתון יתי בגו בני ישראל: נב ארי
מקבל תחיו ית-ארעא ותפן לא תעול לארעא די אנא יהב
לבני ישראל פ פ פ

וידא ברפתא די בדיק משה נבוא דיי ית בני ישראל
קדם מותה: כואמר יי מפיני אתגלי יחדור יקרה משעיר
אתחוו-לנא אתגלי בגברתה ממורא דסארן ועמה רכבת
קדישן

מסרה פה משה יי די לומר: מט אל ה', פ"ו וכל הכתוב דכו' נ ותם, ו'
מסר בלי' וחד' זמה. בהר, כמסע. עלה, מסר. והספק, ל'. עמיד, ג' מ"ל.
ויאסף, ה' ב' מנעיל' זכ' מלכע. נא צמח, ה' מריבה, כ"מ. קן, כרל סקר. אום, ל"ט
מ"ל ולי' מ"ל בחורה. נב ושמה, ח'. חבול, מ"ל. ל' א סככה, ל'. בך, י"ב
משה, ח"ט, ג' דמקד'. לפי, ד'. מוח, כ"ל מ"ל. ב' ויאמר, ס"ט, כ' סתם לסנה
הכניע. הושיע, ג' מ"ל דמ"ל. וספס, כ"ט, כסופס.

ת"א חאת דברכה מנינה לא סופס יד. ויאמר ה' מפיני בא סליליס ז עקרי
מא עב ס' הזוכה מ' סכונה ופי' בלק. דוסיע מרי צרכות לצ קאל למ.

ושמה לא תבוא אל-הארץ אשר-אני נתן לבני ישראל:

ומעכרין שובה ישראל. כדסע כסימן יד. כ"כ כ"ב סימן.

פ פ פ

לנ וזאת הברכה אשר בך משה איש האלהים את-בני ישראל לפני מותו:
ויאמר יהוה מפיני בא ורח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה

מרבבת

דשי

פסוק יד ושפט פסוח דנלק ושפט עטס עיך ועלס קמח פדן וקמח
וסלך לו. חמר משה חסרי מי שמת צמיחה זו: (ה) על אשר מעלתם
בי. גרעס. למעול צי: על אשר לא קדשתם אותי. גרעס. לי שלל
אחקש אומתי לכס (צמדנר כ) ודגסס אל סלנג וסס סכוכו וסלרס
לסכוכו פעמיס וסלו דכרו עמו ונחן מימיו צלל סכסס סיס מסקש סס
סמיס ססיו ישראל אומריס וסס סלנג ססיו לסכר ולל לסרענח סס
זכס חין לו וסח סכר וסס ססל חיו לוקס כך פקייס עולט סוכלו סס
לל כל סכך: (כ) כי סנגר. מרסוק: תרסוה תו. כי סס לל סרסס
עכסיו לל סרסס עור צסיך: ושמה לא תבוא. כי ידעמי כי סניצס סס לך
על כן חיו אומר לך עלס וסלס: חסלת פרשת האוינו
(ה) חאת דברכה. לפני מותו. (ססרי) סמוך למיחמו ססס לל עכסו
חיעמי: (ג) ויאמרה' מפיני בא. (טס) ססח ססלס צסנשו סל
וקוס וסכר כך ססח צלרביכס סל ישראל וצסנשו סססס צו יס צו סכרס
זכוס לישראל וכל זס דכך ריטיו סו סל אומר. כדליו סס סלו סססול עליוס
צרכס: מפיני בא. ילל לקרססס ססנשו לסחיונ צסססית ססר כססן
סיוולל לסקציל פני כלס סל אומר (סעוה ית) לקרסס סלסליס למדנו סילל
כגדס: חרח משעיר למו. (ססרי) סססס לנני עשו סיקבלו סס ססוכס
ולל

ספדנו

הדברים והלוי שימורו מלך לנפשו מן יסחיתון כמו שלום יוד לנפשו צו: לשמור לעשות. פרי סססניס יסנורו יעסו: (מס) ורסו את הארץ.
לחם ספ צרכתך: (כ) ומות בהר. קצל עלך סמיחס לנפשו על אשר מעלתם: ורססו אל עמך. וזסו סלסך נלרור סמיס עס סססריס כסוך:
(ה) חאת דברכה אשר בך משה. כסססלסו סלל ית' סח כל סלרך לפני מוחו כדי סיערך סח סלרך וסח ישראל צס כמו ססססו כוננו צלערו
לצנצסו נח ורסלסו וכן כונס סלל ית' כחכר חמר לו ורסס סח סלרך זכס סח סכרכס צסיך: (ג) ויאמר. וקלס ססססיל סכרכס
ססססל צרל וסססס מעלך. חמר זכס סקדומס וסססל על ססססיס למסן סחול זכסו כי ורסס דכרי סכרכס צכל וקוס מדכריס עס ססצוּכך
לסנורו סל אומר לסס. וכן כל דכרי ונצרו וסססס ער על צמחיו חדוך סיו עס ישראל צלל דכריו סקדומס סיו עס סלל לנפס למלניו על עסו:
ה'. לסון קדיסס: מפיני בא ורח כו'. אש דת למו. ססכר זכוסס סל ישראל כדי סססוקצל סססלו עליוס וססול צרכסו ורסו סל סלל ית' סס
מסיי

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

בעל המורים

ק פסוק... לא יוכל... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

ינתן

אולמנא... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

רמבין

(ח) איש האלהים... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

אבן עזרא

הוא חייב... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

פירוש על אבן עזרא

(מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

פירוש רשב"ם

(א) חזקת הברכה... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:
 (מח) ויהי... עם משה... יוסא דרין למיטר:

אורייתא פלאי מל עדין לסתפדיה עשרה בית יושפט קהן יחזקאל דמשפט
 קדישין דתא על גב דסימית עזרתין יסודין סנין לא נתיחן ולא שרדין פן
 אלקסן אורייתא דתא אגון סבירין התנתו לטל עגלי ואלין ישריין על פני
 דביתו (ג)

(ד) אפרין בני ישראל אורייתא פקדן ללא משה דבנה יתנו לקהל שבטיא
 דעקב:

(ה) אפרין בני ישראל אורייתא פקדן תן משה דבנה יתנו ואתו ואתא
 לקבל שבטיא דבית עקב:

(ו) דתא דתה סלמא בישראל באתנן נשות רישא עמא בחדא משתומעין ליה
 שבטיא דישוראל:

ויקום

נתן

הוא צמחל ונכפרי ודעי' ט"ז: (ג) ייסין וסרין כתיב פקל דבכ פי' פה"ל כו פקל
 צב צחק סהן סרין נככס כו כן לדיקס אלו וע"פ צלודק והעיקר מה שנכלל צפני
 כו שנכלל פי' ייסין וסרין פי' יסו וסו כתיב פקל דבכ כו פקי צדלות והוא לטון
 אשכול דעם' סרובין פי' סווא דפין וקני' סוודרים סביב וכו' וספי' זה מסתב צפני:
 ירשולמי' לא' כייסחן ולא שדקי' פי' אינס סטלים והוא לטון סנעלס דב"ב כע"פ
 לעיל פ' סולרות צביבור יע"ש. (ה) והוא סה מלכס משמע דקאי על סקליה דס"ל
 כליסכא

יש מצדנוסין ד"ס מליס. עמל כל קן וקן מלי מליס על סלטוס: (ד) מורסו

אבן עזרא

מזאת ארעית למלכות ואיחס לי סנולס קייסועים פס יספאל כש ילסרדין
 צמיעין צעמעין. עמיס סר יקלחו: וכל קדושויו צני לוי: בידך. עסס
 סניעות "סלרון: דהם תבו דרנלך. ילטו על דרכך ועסס צידך סתפסר:
 ישא סרברותיך. כי סס ילמדו סכורס וסס סעועפיקיס על סורס "סנעל
 סס: ישא. כל ס' וחס סס "כריס: ועסס סרברותיך. כי אסר דנכס יסלוי
 כי פס נוסחי סתורס כי גס סס יסלוי יחס סלרון ועסס ישא כו לא סס
 סעפ: עשו': תבו. כלל סס י"וי"א עלפון סתוד: כליעו סולגיס סתוד כנך
 ולסרסי סועריס כי סס"ו למקוס ס"א כתי' "סרנלתי ללספריס סע"פ אפינן
 סיוור סצנינך לא יסנו דרסיס. וס סרוד וסנכון סווא כו נסחי סס וססס
 סילכו אל כסוקס ססס סלרון סווא. סדוס דרלי ססס וחס ס"א כרסס
 סססס יסס סתוס אס "סניני יסרלל וסס "סנולותו. וסנ"ו יורו סוורס
 'ספיד: (ד) תורח צוה לנו משה. וכו סיסס וילמד סוד לוד: כך סעספס
 מפי' עספ' ירסס כידיע ויסס למ"ד לנו מוסך עלמן. ולסר עמו. וכן סיל
 סודסס לקלסל יסנך כו וסננולס "סוד כנינלו ויכי סודסס מורסס סקלס
 יעקב: (ס) סלך. סו סס סעמעו רלחי סס סתורס ספיקסע סעיו וסססס
 כ

ועיני פסס. וכן ויסיעט על סרדיך. וס רעו: לנכ סלסר אסר מין צנין ורלס חספ' ו' וסנך סודר עליסס וכן אחר צניס יסוצכר: יענכו: יסכרו כליסון
 פי': דהם תובו. כו סרו. כולסר כל. חרנלתי ללסרסיס צמקוס סרנלתי וכולסר סלך סנ"ו צלס אסן סתם לעיני. פוסס יע עולת וכן רססס.
 ילמד ססס. פוריס כל מנס צמדך. ללכס חסרך כלל אסר סלך לא יסונו לרענ ולינלחון וסכס סעס ועקפד דק ילחו לנלניך ולסרדיך ירלו וס כסנך עמל'
 זרסי כך ססד סעריך סכנס כלולוסין לנסך אסרי צמדך צלך לא זרופס: ישא סרברותיך. וכו לא ססל סת ססס' סלסין לטוה וכל אספ' סת סעופס
 על ססס. יסס צידס. סווא ללסר: מדדוסין כו וסדדך נלחס ילמד ספית דנך. על סעספי ויסגס: סכס סמיי: (ד) תורח צוה לנו משה. סססס ססל ססל ססל
 וילמד סרסס יסס לנו מוס וסיל ססס וסרסס לקלסל יסנך כי לודוס עולם כל צני יעקב יסעו ויסעו לוסס כי לא ססכס מפי זכס ודקס רעוסי סלל
 אסר מרסס ציס יעקב אכ וס יעקב וילמד סקלס יעקב לרעו: יסוקלו דריס עליסס וססס לפרוס. מורסס ויעקב. וכלל סססלס מלי סס
 אגיס ססלס מל ס' ללסרו וסססו על סח יעקב ונכרלו כלס סקלסו: (ה) וידי ביסודין סלך. רח אל ססס סוכר ססס. למלך על יסרלל צפיקסס
 יסרסיס

פירוש על אבן עזרא

(סלסיס קי"פ קס"ס). ימן ד' וסיוני כל פד ימד סנטי יסרלל. ימן ח"ך כלל יסרו פד על צמסיו סרוד. י' (סופסוס ד' ס'). י' (סלסיס כ"ס ס'). י' (ססס מוקוס ס'). (סנלוק
 ג' ג'). י' (סלסיס ל"י י"א). י' (סלסיס ס"א ג'). סנכר לנסס"ס מן סלך זכ רליה. כי לרספו סרו זס ססוקור כלסר סללו לרן צניס ד' ספיר דוד סל מלסו: וס ססלסו
 יס סלסיס יסרו לרעו כו סלסר סס סלסר סלרן כ"י. וסס לא פלייר צכוס ססו על זכ ססלס. כן נקוס פלס סלסס ססו וססס קוסה ד' סלסיס לנסך ססס ולרן
 סך וס' (ד"ס ג' י' ס'). וס סו ססריו לטל לא מלס כלל כסוור פו סלסר עסס ססס ד' וס'. ויסר כולס דעס סעכר לן: ויססס סככל סססו ספיר ד"ס אסרי
 אכר סלך סס פלדס ליון וסלס סס לרן ד' לריו סעסס וסרסיס כוכר (ג"ס א' פ' כ"ס) עקיס לרדי צניו ז"ל סענלסוס ידנ. חס כלי לססר דעס כסוסיס
 סלסו סעפיר על דס לרסס וסלך על דס יסמעלל וסו כון חפי' לרסס סנכר סדון סלל. י' (סלסיס י"ס ס'). י' (סלסיס י"ד י' ס'). ס"י זכס וסוסיס ויסס סל
 סגיר וסלסר. י' (ס"ג ג' י"א). י' ס"ל סוק קכוס מו וסלסו סלך. (ססס ג' ס'). קס"ל סננין. וס"י ויסלמי סעכסס וסלס סכרס ס"ל וס"י סלסין. י' (ססס ס"ס י"א)
 (סעפס ס' יד). י' סעסס. וסעכסס וססס סעפס. י' סס סננין. י' ס"ל סנלל לני זכ וסס סו לנלניך ססלס ל"י כי סלר יסל על כל סלר יסל: י' ספ"ס ויסס סל
 כסיסס על גר ססלסיס סס לרן צריס ד' (לעיל ל"ס ט'). וס סס סל סלסיס נוסחי לרן צריס ד' (סס פ' כ"ס). י' (ססס כ"ג א') כסנך וכל סלס סס סססס על ספסי.
 סלסיס פ"ד ד') וססו סס יסל על סססו מדדוסין. ל"ל כלל סג. י' (ססס י"א ג') וכן סככסו סכו סענינך. י' ס"י על עמינו סס דס לנו. י' ס"י ס"ל חוכב סעיס. וכו
 ל קדוסי. י' (ל"ס ג' ל"ו ח') ספ"י וסנולס כנולס סודר. וכן פ"ל גוס לנו עסס מורסס. ולנו מורסס סקלס יעקב. ופי' סווי אסר סללו יסרו סוסס מפי ו"ר ולס סללו
 לסריס לוסס לנסלס סלסו וסס סקלס יעקב.

פירוש רשבים

(ג) אף ורוב עמים. גם אומות העולם כגון ערב רב וכן האומות שנתחייבו וכו' לקבל התורה עם ישראל גם אותם חייב והבדל הקבלם שכן עליהם
 בכתבי בנפשו יקום אלהים וישאו ויבינו רמזיה ביה רב אלהים:
 חזקת מרשת זזאת דבורה כישור רבינו שמואל

ותם יסרין מן סני אטנלי ללחן אורייתא לעשרה דבית ישראל דבז
 דקדיה על סרסי דלסר אורייתא לבנו דעשו וכן דלסר קתיב
 קנה לא קתיב סלליו לא קבילו וסו דלסר מי קבירי על סרס דנכלל לסינן
 אורייתא לבנו דלסרסעל וכן די אסוקו קתיב כננה לא תבוז נככ לא קבילו
 וסו סר וסלל על סווא דסיני ועסיה ריכוון סללכין קדישין וסרד בני ישראל
 לא יסל סלסר די עגבד וקביל וסלסו וסנייה סו לרבי ילססו ורוב
 אורייתא לעסיה:

(ג) וסו קל סה דארעיה לעקסטיא ססול לסכקבא עסיה בית ישראל קלדון
 קסו ללחן קדישין סלסיסס ססר בית ספיקסיה וסד רגון נסרין ססנחמא דארדייתא
 סרדין לרל עגני יקדו יסודין וסרין קסו ססס דב:

(ג) וסו וסל סל גלי וידע קרסו דלסו עגוי דעשו וכוני דלסרסעל סקללן

בעל המורים

קסוס סופיס (לס"ס) סלל יסרלל סקנלו זכו וס סלסר עליון עכלל יופי סלסיס
 סוסי. מרצוס ג' וססס מרצוס קס. לא סלס מרצוס עס. למה כי י"י חסס
 מרצוס קסס למרני: (ג) ס"ל סכב ספסי צג"י סגריס [סס ססיוס צמ"י סרוביס]
 ס"ל גריס סססרין לסגייכ עמדו סניני. וכן סס אסר יסנו סס ס"ס סורס סללס
 סו סס ססס סתן ספיה. ולסר כלסן ס"ל ססו דליוני כעל"י סססיס סססיס
 סל דגרי סורס: קדוסי ג' כל קדוסי צידיך. יכלו סס י"י קדוסי. למה יכלו סס י"י
 קדוסי כי כל קדוסי צידיך: סכו ג' דין וסידך (ספ"י ח') על מ"ס סרו. מ"ס ססס
 לפן ססס ס"ל סלס סלסו לומר ססס מוכיס לנסכס וללכס ססרין: סוכו לנלניך

רמב"ן

גם כן ססלס סכוס סכס מייניו כי וסד סרין כלולס צרססיס ועל
 דעס דעוסו עסס כסכוס כי מסייו כל לחת חורס ליסרלל סנכלס לסס
 עסס חרס וסעיר לסס ליסרלל כי עכלל על צני עסו לחס לסס סתורס
 ולסר לא רעו צני עסו לקנל חוסס ספיר פויו ליסרלל וסכס לסס צניינו
 וסווסו ולרן סיו כי רלס וסווסו וסלס לסס יעסו. וסדכס פויו וסר
 סלך סלסר לא רעו צני יסמעלל צמריס יסרי כי סיה זכוס ליסרלל
 נחלס כולסר לא רעו סלר סלסו לקנל לח חורס וסס סוכיר כל זע
 לרסיס סלסר ססס לא סיה סתן סמריס וסל"י יסרלל לל אל כל סלסווס
 י"ל נכלס לחס וססס ילסס וכל רעו צני סס סלל כקנלס רעוסי: (ג) אף
 חובב עפיר. מייכו ו ס סווא מלסון סרמיס וסכון קדוסי סנינין ילמד
 אף סרנ סת יסרלל ססלס עמיס רסיס כסנך חסרין צמיעין צעמעין וכל
 קדוסי על יסרלל סו סלסיס צידיך כי כקנלס סלך ללסס סוסיס
 סרמיס סלרון וסכרלל סלי כי סרנ עכרס לטעון צמוי עוני. מוסך
 סר ססד לססלס. סס סכון פו. ילמד גס חסס צידיך ססניל וססר
 עמיס כל קדוסי יסרלל סכוס ימח כי כל ססס כלס קדוסיס וססס
 יסרסיס צירו כעסס וסלסיס דכני סנך וכל י"י ססיין ססין סמרי

ועיני פסס. וכן ויסיעט על סרדיך. וס רעו: לנכ סלסר אסר מין צנין ורלס חספ' ו' וסנך סודר עליסס וכן אחר צניס יסוצכר: יענכו: יסכרו כליסון
 פי': דהם תובו. כו סרו. כולסר כל. חרנלתי ללסרסיס צמקוס סרנלתי וכולסר סלך סנ"ו צלס אסן סתם לעיני. פוסס יע עולת וכן רססס.
 ילמד ססס. פוריס כל מנס צמדך. ללכס חסרך כלל אסר סלך לא יסונו לרענ ולינלחון וסכס סעס ועקפד דק ילחו לנלניך ולסרדיך ירלו וס כסנך עמל'
 זרסי כך ססד סעריך סכנס כלולוסין לנסך אסרי צמדך צלך לא זרופס: ישא סרברותיך. וכו לא ססל סת ססס' סלסין לטוה וכל אספ' סת סעופס
 על ססס. יסס צידס. סווא ללסר: מדדוסין כו וסדדך נלחס ילמד ספית דנך. על סעספי ויסגס: סכס סמיי: (ד) תורח צוה לנו משה. סססס ססל ססל ססל
 וילמד סרסס יסס לנו מוס וסיל ססס וסרסס לקלסל יסנך כי לודוס עולם כל צני יעקב יסעו ויסעו לוסס כי לא ססכס מפי זכס ודקס רעוסי סלל
 אסר מרסס ציס יעקב אכ וס יעקב וילמד סקלס יעקב לרעו: יסוקלו דריס עליסס וססס לפרוס. מורסס ויעקב. וכלל סססלס מלי סס
 אגיס ססלס מל ס' ללסרו וסססו על סח יעקב ונכרלו כלס סקלסו: (ה) וידי ביסודין סלך. רח אל ססס סוכר ססס. למלך על יסרלל צפיקסס
 יסרסיס

ואל עמי תביאנו ידיו רב לו ועזר
 מצריו תהיה: פ שני
 ויללני אמר תמך ואוריה לאיש חסדה
 אשר נסיתו במסה תריבהו על-מי
 מריבה: ה האמר לאביו ולאמו לא
 ראיתו ואת-אחיו לא הוהיד ואת-בגו
 לא ידע פי שמו אמרתך ובריתך
 ינצרו: י ירו משפטך ליעקב ותורתך
 לישדאל ישימו קמורה באפה וכליל
 על-מזבחה: י בך יהיה חילו ופעל
 ידיו תרצה מהין מתנים קמיו ומשנאו
 מן-יקומין: ס י לבנימן אמר
 ידד יהיה ישכן לבטח עליו חפר עליו

לקרבא ולעמה תתיבנה לשלם יהוה יעבדן לה שרענותא
 מסנאוהו וסעיד מבצעל-דבבוהו דהיה-לה: ה וללוי אמר
 תומיא ואוריא אלכשתא לנבר דאשתכח-חסדה קדמך
 די נסיתוהי בגפתא והוה שלים בהתוהו על-סר-מאותא
 ואשתכח מדימן: ט דעל-אבוי ועל-אמה לא רחם פד-
 חבו מן-דינא ואפר-אחוי ובגוהי לא נסיב ארי נטרו
 מסרת מימך ויקימך לא-אשניו: י פשרין אגין דיעסון
 דיניך לעקב ואורתך לישדאל ישוין קמדת-בוסמין קדמך
 וגמיר לרעוא על-מזבחה: יא בך יי נבסוהי וקרפן יהוה
 תקבל ברעוא תבר חרצא דסנאוהו ודבעל דבבוהי דלא
 יקומין: יב לבנימן אמר רחמא דיי ישרי לרחצן עלוהי

מסרה סניטו, מ"ק ללך, ידיו, מ"ל, רב, מ"ט קמין, מלכו, מ"ל, ה וללוי
 ל' פשו, מ"ז, ועי', ואוריה, מ"ל דע"ל, פסידך, מ"ק וס"ט, נסיו, מ"ל
 סניטו, מ"ק, (וס"ט), מניס, ב"ע, ש סלס, מ' לל, ל' כלסיו, מ"ל דע"ל,
 ומד ולא כלסיו פד, סכר, מ"י, נבר, בגו קרי, סלסך, יסכר, ותיסך,
 מ"ל, ילכו, מ"ז, י ידו, מ"ל, משפין, מ"ל, וסרסך, ב' וכל סלס
 זיסל דס', ישינו, מ"ל, קמורה, ל' וכל, סלסך, סכר, וכליל, מ"ל, חצנך,
 סכר, סכ' מ"ל, יא פילו, מ"ל, ופעל סכר וס"ט בפס, קמיו, מ"ל, ומסלס, מ"ל,
 יקומין, דע"ל, מ"ל, מנכס, סכר, יב לבנימן, מ"ל, יהוה, מ"ל, יסכר, כל"ט, סכר, סכר
 ת"א ואל עמו קמא נב עמס סס, ידיו רב לו סלסילס סס עמסו סב, וללוי
 אמר ס' הוה ס' ויקס כל הפסח, האוסר לאביו יומט סו, ירו משפטך
 יומט סו, ישימו קמורה באפך סס, וכליל על מזבחה סס, בך ה' חילו
 סקמס עב קדמין סו עמס יב, לבנימן אמר נכסס יב עמסו נב, חופך עליו יומט יב עמסו כו עמסו דו קיס.

רשי

ואסיו מאזיו וכן עמי ונאם סכרו לים סס ונאסע לוי לא ססל אסד עסס
 סנאסר כל בני לוי: כי שמו אפרתך. לא יסיה לך סלסס סססס:
 וברייך ינצרו. בניס מלס קסותס ססלוד נבדנר סל יסרלל לל מל סל
 בניסס וסס סיו עולין ומלין סל בניסס וסס סיו עולין: (י) ירו משפטך. רלויין
 שישרלל לל עול סל סלסס וסס סיו עולין: (י) ירו משפטך. רלויין
 סלו לך: וכליל. עולה: (יא) מהין מתנים קמיו. מסן קמיו עמס
 מוסס עמני סנאסר (סלסס סס) ומסססס סמיר סעסד ועל סעסורין
 על סססו סל סר כן. ד"ל סל סעסמדין סעסמסלי וכויו סלסס עס
 סוים ומסלל עליסס למי ססיו מועמס יב בני סעסמסלי וסלסוד כעד כסס
 רכסות לך כלסר כד ס' פילו ועסל דיו סרלס: ומשנאו מן יקומין.
 עסן קמיו ועסנאיו עסיות לסס סקועס: (יב) לבנימן אמר. למי
 סכרסס לוי נעבדוס סכרעסות ועל בניסין כננין בית סמקד סלסוק סעסן
 סל לוס וסען יוסק ססיו סלס סלס סול עסכן סילס סיו כנני סלסוק סנאסר
 (סס עס) וימלס כלסל יוסק סו. ולמי סניס עולמס סניס: עסלס לך
 סקדס

סלסו עמני סעלססס (ס"ל מן סעלססס): דיו רב לו. יריכו רכיו
 ויקסו קעסו: ועזר מצריו תהיה. על יסססס ססלל על עלססס רלסס
 גלסד (ד"ס ז יס) ויוסק יוסססס וס' ססו. ד"ל סעס ס' קול
 יסרס. (קסרי) כלן רעו כרסס לסעסון עסוך כרסויו סל יסרס וסך
 כסלסוק סרין יסרלל כעל סעסון עסוך גורלו סל יסרס ס' (יכסס יס)
 מסלל בני יסרס סלסל בני סעסון (ועמני עס לא ייסד לו כרסס כסרי
 עמנו ססס כלכו עליו על עס סעסס סססס כ"כ סלסד ססלסס):
 (ס) וללוי אמר. ועל לוי אסר: תמך ואוריה. כלמי סניס סול
 מדנר: אשר נסיתו בססה. סלל סלסונו עס סלס סלסונוס: תריבוהו
 וג'. כסרנוו. ד"ל סריכסו על עי מריכס כסססס לו כלכ סעלילס
 סל עסס אסר (כעדנר כ) סעסו נל ססורס ססכן ומריס עס עסו:
 (ס) האוסר לאביו ולאמו לא ראיתו. כסססלו עסלל וסמסחי (סעסו
 ככ) עי לל סלס כסספו סלי כל בני לוי וס"ט' לכרס סל סני ססו וסול
 יססרלל סו סל ססיו עמנו סו כן כסו וכן עסו וס"ל לסס סני עסס

ספורנו

יסרס כסילסלל עעלססס סו זולסס: דיו רב לו ועזר מצריו תהיה. אסס סיו ידו נלסס כעדו וססס נס כן כד לו ונוקס קעסו וסס כן סר
 מלכו כסילססו עליו: (ס) תומך ואוריה לאיש חסדיך. ססס ססוים וסס סלורס נס' ללסכן סססו סססו וסל סלס לנכס סססד ססול סעס לוי
 וסס סנאסר ססס כעד כרוס סקדס וסכיו סורס עליו כלמס ז"ל כל כסן סעדנר כרוס סקדס וסכיו סורס עליו סללסס כו סלורס וסוים:
 אשר נסיתו בססה. ככל עסס סנכו יסרלל סל סלל יח' כלערו ויכסו סוסי זכ עסר פעעיס לל נכסו סעס לוי וסכן לל נכורס עליסס נזרס
 מרגלס: תיבוהו על סו מריבה. ססססד סל סני כלסיו ססס ועסס ולסכך כסנח עי מריכס: (ס) האוסר לאביו. כעסן סעלל: וסל בניו לא
 ידע כי שמו אפרתך. לא סקסד על סיי בניו כעדנר כרי לסעור סמסדך וסיל מוסס עילל סניס סך על פי ססיו מסיס רכיס עסס כלעסר ז"ל
 (ס"ק דיוסל) עמני סלל נכסס לסס כוס כסוים: ובריתך ינצרו. כלמסר ז"ל כעסו סל לוי לא עבדו עכ"ס וסל סלסעס כעלרס ונעדנר: (י) ירו
 משפטך ליעקב. וסלסר ססול סעס כסר מן לסס סן וסכל סוכ סיוכו מוספך כלעסר ז"ל (קדוסיין) סל דיוס סככ ללללך ס' נלסול יכקסו סורס
 עמסיו: (יא) בך ה' חילו. כדן ככססס כלסון סיספיק לסס עסס עסס כס וססס לסס סנלוי ולסכרוס: וסועל דיוו סרצו. ענרסס כעקדס
 ססס לרנן לסכך: מן יקומין. סלל ויכלו לקוס עליסס כעסן קכס ועסיו סעלך: (יב) ידד יהיה. כלעסר ז"ל (ענח ע' כסס סלס) סעסמין עס כעסיו סל
 נסס

רמבין

יכד סלסס: אשר נסיתו בססה. סנסיס סווס כסכין וסססס ססס
 ססד ככל ססר כסיס סווס ולל כלל כו דוסי סוך עמני מריכס סכר
 סעססו עליו עמני מריכס כי סעלל לכרד ססס עססו לסון ר"ל וסמרי
 ססר כסיסו כעסס סרסס נסיסו ונמלל סלס ככל כסכיוסו. מריכסו על פי
 מריכס סקוים כסססו לו על פי מריכס סל מוס סלס סעסו סל ססורס
 ססכן ומריס עס עסו. וסכנן כעסיו כדך סססו כי כעסס כעסו סול
 סעקס

סכיר סעסון כעס עס יסרס: (ס) וללוי אמר. על לוי סנאסר לסון ר"ל וכן
 דעס סעססס סול כלסון אמרי לוי סלס סול וסללו סנסי סעקס
 ללססו וסרסו כן ולמי דעמי כי כעסור סלכיר עסס כעככו דלוקן ויכרס.
 יסי כלוקן. קול יסרס. ולל סכיר סס סלר סעססס כעככס יכיר
 סכסו וללוי סנר. לבנימן אמר. ינדי כי כעססס לסניו ויקרל ללוי וססס
 עיוו עליו וסלסר סועך וסורך וכן ככל לסון סעס וסעס סיס כעסס

סו חשיבט לוי בריך משה נביא ואמר תוסיא ואוריא אליהשתא לאהרן ובר
השקטא חסיד קרסו דגסית תיהי גנבתא ודנה שלים ברכתיה דבמו מצות רקם
ואשתתבא קורבן :

ונח והשקטא דלוי בריך משה נביא דיי ואמר תוסיא ואוריא אליהשתא לאהרן
ודנה חסידא דקסיתא רקם גנבתא ודנה גמי מצותא דרקם ואשתתבא
קורבן :

נח וקסין שיבט לוי למלחון משקב וסגא וסתורשין סן משקנתון אמרין
לאבהון האשתתבא לא תפיתינו ות אחורין דלא גמי תלתין שנין לא
אשתתבא ותתון ות גגרתא לא דיען סטול דקייסין עשרין שנין בסקנתיהון
בסקנתיהון וקייסין פולחן קורשין גמירין :

ונח דאמר על שקטא דלוי לאבו האליהיה לא נסיב אמין בדיקא דתמר
ות אחי לא חגים בעלברא דעולא ועל גמיו לא קנא דחסין בעלברא דחמי
אריסן ומרו מימר פוסק דבגמית אורייתך אינון דתיין :

ו) בשרין אינון למלכא סידרי דיהן לדבית עקב ואורייתך לדבית ישראל ישון

בעל המורים

סמלל על יסועטת במלסעס נסוח גלגל. ידיו רב לו ס"ס גבי' דוד : (פ) ולא צנו ספר
ידו של ס' קייסין : (י) ידו משפטיך ליבקק סיפוטא בכל ישראל לגלגל מוכס. וכן
אמר יעקב ופילס בישאל. שייח קטורה גבי' כמו משכיל. וכלל ז' וכלל על מחצת
לו סמפון אצמי דק סולס וכלל א"ס שר מקריב צנבא לינו אצמי דקס כלל מ' סקרב
צניס פל יד כסוחו וכלל על מחצת לו סמפון אצמי דקס פולס וכלל : (יג) ופעל דיו
מלס גבי' שירוס : (יד) יסכן נפס. ללסר שיערוך הגויס כולס יסכן נפס וכן צנו
יעקב

שורסי : (י) כסרין לינון פ' כחוי' סס ור"ל כס"י. ישון סמוחן כחילי יעינו ססיס ססוכס על ססיס ססוכס על ססס ססס צנב סג צ"ס חס כלפך צנבס ססס ססס ססס ססס

רמבין

המקום אשר נטו הסוס צרפדיים. יאמר חומך וחורך יהיו לשלם לאיש
ספדיך ולרעו חסריו אשר נקיס אותו צמקס כחשך סמלו צני ישראל
ויסו לו חסס על סמיס ולא כיה צחוך סערה סעודים סס על ססס. כיה
סלמין צנב וצנרו סיוליה לסס מייס אחר סלמית וצנבס סעמית סריצו
סעמית אורו על מי מריצה על ישראל כיה צנור מריצתס כיה עליו סענבס
ולל סענבס אור צנ' כיה גיס סל סלסלס סלמין כיה חסס סספכי סור חסס מייס
אף כיה צנבס חולס סכנר חלס כן ירעור מלסל כיה סססל ססול כיה סססי
ססס כיה צנבור מריצתס ססנר מעס וסלסך סילמכרס לענשית מה סענבס
סלס נסלסלס ססכייס צנבור סענבס וסול סנל' ויקלשו על מי מריצה
ירע לעסל סענורס : וסעס סריבדו. כמו ריצה ס' חל יריצי סעלמס
לו סעסס סריצ סרצו צני ישראל חל ס' וסכך סייכיה סירוסו כמו סלמר
צקסי ססס סקופיס כלומר סעליות ירמו : לויסוס סססל וסודל סענבס
כדיך צקרוצי אקסס וכן דעס לווקלוקס סלמר דקסיסוי צנכיתס וסס
סליס מריצ צני ישראל וסנכוסס חל ס'. וסין ססיס סלס סענבס סרלסוסי
כל סכך צנבס ססיס מלמין דצנר ססס וסנחס לנו על מי מריצה וסללח
לצנו סלמין למדיך כיה גלוי ידוע לפי כסל כנורך ססול מלמין סך וצנדיך
לצנ צנכיל ישראל כיה סענבס עליו כמו סמירשמי צמקוק גס צי סלסלס
ס' וסללסס. וסכך סלסלס דצנ צנכריס כיה סלמ' ללוי סייסוי סלוריס וסחורסי
ללס סקילוי ססס. וסלמין כן כלל סענבס סנכס חוסס סענבס וצנלרס
ללין דלסון דיך ונו' לו על סעלד ירצב נכס כדצני רל. ויורו סעספך על סולס וסיינו קטורס על סכסמיס עסס : (יג) וסעס בריך ד' ח'
חילו. סייסו סיל גול וסעסס סריצו ולל יעעו צנחס אל סקדס כסעס
ולוקלוקס חמר נכסוכי מלסון וסל כל סילס וסל כל מקייסס. יסכין למס סלמרו צנחיון צקסורס ססיס סענכרס וסול דצק אל יעינו קטורס צלסך
כיה סמס יסנכך סילו כמו סעמרו סדסיס לקסורס וצסיסי צך ס' סילו צנככי עכלן חמר רוצ כסריס עסיירס סס עסוס חלס דורס חמר נכר
סייחי גס זקמיי ולל חלמיי דליק נעזז זכ ורצו סל סכין : (יד) ידיר ד' יסכין לבסח עליו. יקרל לצמיעין ידיר ס'. ילמ' צמיעין ססול ידיר
ססס יסכין צלרל נפס על ססס. וססס יכיה סוסף עליו כל סייסיס וסססר סכייסו צחוך חלר. וצין כסיסוי ירעו למס סדכרו צו צנחיו. ועל דך
סלמס ידיר ס' יסכין על צמיעין וסיס זכ לצנכס לצימין. סיצנכסו צנ' עדי ער כיה ס' לור סלמסיס. וסול יכיה סוסף וענך על צמיעין כל סיוס
ולל ירעו צנבס לרס וצין כסיסוי סל צמיעין יסכין לער. ועכלן קקרל סלמס ידיר ס' צנבור. ס' וצנכס ידירות סענכסווי כלסר נקרל סלמס גס כן לומר
סעלרו

פירוש על אבן עזרא

אחוזתו פדגיא קטורת בוססין על מנתתו וידלחן ויתנא ביתו וקצו וקצו וסד
לדעו על גבי סדיקח :

ו) בשרין אנון וילסון סידרי דיהן לדבית עקב וסידת אורייתך קבל שקטא
דירשאל ישון קטורת בוססין סכין וידלחן וקצו וקצו וסד לדעו על גבי
סדיקח וקרבן :

יא) בריך יי נכסו דבית לוי דידבין סעלרס סן סעלרס וקרבן ודי
דאליהו פדגא דסקריב בסורס כרסלס תקבל ברעו תביר תרסא דאחב
סנאיה וסורקת גבי שקרס דקייסין לקובליה ולא ידו לסנאוי דיוקן פדגא
קבא קל לסקס :

יב) בריך יי וילוח שקטא דלוי וקרבן דיו תקבל ברעו תביר תרין דקנאוי
ובעלי דבבו יפולן ולא יקוסין :

יג) לשקטא דבגמית בריך משה נביא ואמר תבוייה דיי ישיר דיוקן עליו
דיו סנין עליו קל חסיא ובו תחוייה שכינתא שריא :

לשכבס

יונתן

קס כדפיתרי : (פ) נפקין סנב לוי למלחן פ' לענורס סל"ס נכסיס סכך ל' סנב
וסעמסיס יולסיס מן סלס ולל יענרו ער בוקורס בסקוקיס לפדיס קעלס אכל עעך וזון
סעורס כ' ססס וסל דכסי צמך סקריס וסעס פליס זסו למלך סלל לענור. לינו כל סלל
ענין סלסיס חסי ססכנס כל כ' ססס על ענורס חליכס רחסיס סס סניסי סכרי צנבס
ולל מכלל סענורס ססמבנזו לכלל חמסיס וססיס ססס סססיס ענין ל' סעדיין לל
צלו לכלל סענורס לל סכירוס וצניסס סנולרו לכס קורס ל' לל יענו ססס
כל סחון כ' ססס על ענורס : וקייס פולסן קודרס סענין. פ' דכריס על ענורס סקורס
סעניס : (י) כסרין לינון פ' כחוי' סס ור"ל כס"י. ישון סמוחן כחילי יעינו ססיס ססוכס על ססיס ססוכס על ססס ססס צנב סג צ"ס חס כלפך צנבס ססס ססס ססס ססס

אבן עזרא

קול יסרדס צנלו למלסנעס כיה סול יעלס כ'סמלס : (ז) ואל עשו תבוימו .
אל סעסס חמר 'צנלל חו סלסל על סיולסיס ללסס על סלך חוי' : רצ
לו . יסמיקו לו דיו ולין לו לוך למי סיעמור חורו כיה חס סכרס ססס לצנו
ו' חל חורמס רמלון מריצו וסעסס דיו יריצו צנרו וסלרסיס חמר כמו
'צנכסיס רצ מנורס 'וכרו : (ס) וילוי חלס' : סענור לוי חמר לסס כמו
חמר ל' חסי 'סול' : לויס חסידך . ללס ססול ססידך : אשר סעיו
בססר . סס. כמו צנכין 'סעסס ססיס ססיד ולל מללל צו דוסי סוך מרצ
מריצו סכנר . סענכסו עליו גס זכ יסנכס פירוש דצנר 'סעלל כיה לצנור
ססס סענור . וסעס חומך ואוריך . סייסו חמיר לו 'ולרצו : (פ) ד'אומר .
על סענבס 'ידכר כמו סמולל 'סנל כלסר נעמל חל ציט יי לסרנינו : וסל
בניו לא ידע . ייס עסס חמד סעוליד צניס לעצור ססס : כיה סשור סמרך .
כמו סענור 'ענרוחי וסך נמן לעו עד סירוס לישראל וס חורמיס על
דכר מי ליי 'לני : (י) ישימו קטורס . סכסמיס ססס : וכליל . סיל 'סעולס :
(יג) בריך יי חילו . כככריס וסעעסר : ועל דיו . סכרצנכס : סחך
סחניס . סעסס סחך קמיו : מן יקוסין . ען חמר יקומין עליסס כמו ליס
'מכסיס : (יד) לבניסן סמר . צענור צמיעין ססול ידיר ססס יסכין צמיעין
לצנכס על ססס וססס סוכן צין כסיסוי : חוסף . על סכנור ססיס דר צידולס
סלס

ונצנרז ועל כן יורו עשפסיו ליעקב. וכן דעת אונקלוס שאמר כסרין
על כולם ושיעמו קטורה על כסמיס עסס : (יג) וסעס בריך ד' ח'
אל חכריסו חל סענב מעספוס סקסמי וכן נלמר צלזכרות סלסן ולל יעו
ולוקלוקס חמר נכסוכי מלסון וסל כל סילס וסל כל מקייסס. יסכין למס סלמרו צנחיון צקסורס ססיס סענכרס וסול דצק אל יעינו קטורס צלסך
כיה סמס יסנכך סילו כמו סעמרו סדסיס לקסורס וצסיסי צך ס' סילו צנככי עכלן חמר רוצ כסריס עסיירס סס עסוס חלס דורס חמר נכר
סייחי גס זקמיי ולל חלמיי דליק נעזז זכ ורצו סל סכין : (יד) ידיר ד' יסכין לבסח עליו. יקרל לצמיעין ידיר ס'. ילמ' צמיעין ססול ידיר
ססס יסכין צלרל נפס על ססס. וססס יכיה סוסף עליו כל סייסיס וסססר סכייסו צחוך חלר. וצין כסיסוי ירעו למס סדכרו צו צנחיו. ועל דך
סלמס ידיר ס' יסכין על צמיעין וסיס זכ לצנכס לצימין. סיצנכסו צנ' עדי ער כיה ס' לור סלמסיס. וסול יכיה סוסף וענך על צמיעין כל סיוס
ולל ירעו צנבס לרס וצין כסיסוי סל צמיעין יסכין לער. ועכלן קקרל סלמס ידיר ס' צנבור. ס' וצנכס ידירות סענכסווי כלסר נקרל סלמס גס כן לומר
סעלרו

(ב) ופסיס ח' ז'. 'כע"ס וסנ יסועטת וכל ישראל עשו אל סמסס סלגלס (י"א) ד' סלסיס י"ח י"ד. 'י' נכסיס מ"פ כ"ג' לפון רצס קסמ (סס כ"ס כ'). 'סס כ' י'
'פ' צענורי . 'צ"ל ח' (דורך מרלענ). 'ר"ל למי סלל זכר פס מעסס סענל סלל מי מריצה סחך סענב סעסס סכין סעלל לכנר ססס סייך צני' ר"ל (סענבס ל"ל י"ס).
'סענבס כיה לצר ללסס סול לניד סקין . צ"ל (ליינענפסיילין). 'כמו ססכנס יו"ע נפכי וכו'. 'כע"ס וסענבס ענכס כלסר געלמו וכו'. וסניכסו ציט ד' סלו ור' (ס"ל ח'
ס' ר"ד) וגס סככי סעללסיין ל' כל סייסיס . 'כע"ס על לוי חזי סכסיס וסלרס סולי סכרס ר"ל כמו ססיס חמירס למרד סורס מפי יעקב ס"פס . סולי כ"ל מעספסיס סייס
גניו ללציסס לענרו סורס כיה סיו סרוריס צענכס סללן . לל כן לוי צ"י אפר סיו גול סודו כמלכר סמרס וכן קסמ וסענרס סיו סופסיס סיינע סענכרס כמלכר וסל יסרס
סלס סלרורס גוטבס לצנכס לו צמי סול . חס מ' וסל גניו לל ידע יעקב . כיה למרו מלסיסס לוי (פ"י) מ"ח . ידע כיה סענב לוי סנרל לענורס ס"ס וכן סענול סולס ציט ס'
סלל לספרי ונפס סענוריס וסכורס לסמדק נעסלמלס וס צנכס סלל סכיר ללכר וסו . וס צנכס סלל ידע חל צניו סענכס ספסי גולסיס חל צמיקס מן סדד סז עינסיס חוסס
לצייט ס"ס לסרניסו סענכסלס כמו סמולל סכיל . (סללס ל"פ ז'). (סענבס ל"ב כ"ז) כע"ס רפ"י ז"ל . 'סעלל סליל . 'י' יעינסי י"ח פ' סענבס סלל ליס כסיסיס .
פ"ז

כִּלְהוֹתֹם וּבִין פְּתִיחוֹ שֶׁבֶן: ׀ שְׁלִישִׁי
 וְלִיּוֹסֵף אָמַר מִבְּדִבְתָּ יְהוָה אֶרְצוּ
 מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם מִמֶּל וּמִתְהוֹם רִבְצַת
 תַּחַת: ׀ וּמִמֶּנּוּ תְבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּנּוּ
 גֵּרֵשׁ יִרְחִים: ׀ וּמִרֵאשׁ הַרְרֵי־קָדִים
 וּמִמֶּנּוּ גְבֻעוֹת עֹלָם: ׀ וּמִמֶּנּוּ אֶרֶץ
 וּמִלֵּאָה וּרְצוֹן שְׁכֵנֵי סִנְיָה תְבוּאֹתָהּ
 לְרֵאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֵד גִּזְרֵי אַחִיו: ׀ בְּכוֹר
 שׂוֹרֵז הָדָר לֹו וּקְרִנֵי רֵאשׁ קְרִנְיוֹ בָּהֶם
 עֲמִים יִנְחֵי יְהוָה אֶפְסֵי־אֶרֶץ וְהִם רִבְבוֹת
 אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מִגְשָׁה: ׀

רביעי
 הזבל
 שוכני זמנים קים. בכור שורו נלכות מ טמא מ קשל עכ מ' הויא מ' וקבל.

וְהִרְמִינֵן עֲלֵהוּ כְּלֵי־יִמָּא וּבִאֲרַעָה תִּשְׁרִי שְׁכִנְתָּא: ׀ וְלִיּוֹסֵף
 אָמַר מִבְּדִבְתָּא מִן־קָדְדֵי־יִי אֲרַעָה עֲבָדָא מִגְדִּינֵן מִמְלֵאָה
 דְּשִׁמְיָא מִלְּעֵלָא וּמִמְבֻּזֵי עֵינָן וְהִרְמִינֵן דִּנְגָן מִמְעַמְקֵי־
 אֲרַעָא מִלְּרַע: ׀ וְעֲבָדָא־מִגְדִּינֵן וְעֲלָלָן מִיבֹל שְׁמֵשׁ
 וְעֲבָדָא מִגְדִּינֵן מִרֵּשׁ־יִרְחָ בִּירְחָ: ׀ מֵו וּמִרֵּשׁ מִרְיָא בִּפְרִיָא
 וּמִפְּרִי רִמֵּן דְּלֵא פִּסְקָן: ׀ מֵו וּמִפְּרִי אֲרַעָא וּמִלֵּאָה רְעִירָה
 דְּשְׁכִנְתָּתָהּ בְּשִׁמְיָא וְעַל־מִשָּׁה אֲחֻזֵּי בְּאֶסְנָא יִתִּין כְּלֵי־אֵלֶין
 לְרֵיָשָׁא דִּיּוֹסֵף גְּבָרָא פְּרִישָׁא דְּאֲחֻדֵּי: ׀ יִי רְבָא דְּבִנְהוּי וְיוֹא
 לֵיה וּגְבִירָן דְּאֲתַעְבִּידָא־לֵיה מִקְדָּם תְּקִפָא וְהוּמָא דִּלְיָה
 בְּגִבְרַתָּהּ עֲמִיָּא יְקַמַּל בְּחָדָא עַד־סִפֵּי אֲרַעָא וְאִנְוֵן רִבְבוּתָא

דביא יוסף ימיא תהוין
 מסרה כפניו סי"ק וע"ל פניו. שכן, כפי ג'י"י. וז' ליוסף. ג' נצורה יג' ר"מ.
 ונכנס, ספר. מעל. ג'. ומסרה, ל' מ"ל. נצלה, ספר. יד טמא, ד' ס' ר'
 חין. גרש, ל' וחד גרש כחלל ירחים. ה' י' יציה. יחס, ד'. מ' ונחלס, ל'. נצנס, ג'
 ומ"ל. מ' ונחלס, ד' ספר. ודלון, מ"ל. שכי, ד' ספר וי"ד. נוספת נוספת.
 מנחלס, מ"ל ר' ו' ויחס נחיס ומ"ל נמוך רפה. לללל, ל'ד. ולקדק, ג' מ"ל.
 וקיף כחכום נקמן לנד (הואל טופ). חי, מ"ל. י' נכור, מ"ל. טרה, מ"ל.
 וקרי, ל'. חס, ד' בלי. קרי, מ"ל. יגס, ל'. נצנס, מ"ל ומ' נשול לנד.
 ת"א וכן בתפוי טופס ל' זמנים סס. ומסר תבואות יוסף עכ קשל עכ. ורצו
 בהם עמים ינח יודו קשל יו.

רשי

מעולד הנשמים: (טז) ורצון שוכני סנה. כמו שוכן כנס ותסא חרטו מעורכת
 לטו ונפת רוסו של הק"נ העלה עליה תפלה נקנס: רצון. נחת רוח ופיוס
 וכן כל רצון שנמקל: תבואתה. נצנס. זו לראש יוסף: גזר אחיו.
 שפורט עשתי נצכירמו: (יז) בכור שורו. יש בכור שהוא לטון גדולה
 ועלכות שנלמד (תכליס טע) אף אני בכור אחריו וכן (שמות ד) בני
 צבורי ישראל: בכור. עקב היוולד ממנו והוא יוסף: שורו. שוכנו
 קשה כשור לכבוש כמה עלכים: הדר לו. נתון לו שנלמד (נעדר כז)
 ונפת ממוך עליו: וקרני ראש קרניו. שור כמו קשה ואין קרניו נאות
 לזל ראש קרניו נאות ואין כמו קשה נתון ליוסע כמו של שור ויוסי קרני
 דאש: אפסי ארץ. שלשים וחדש מלכים אפשר שכלם מלי' היו ללא
 אץ לך כל עקב ושלטון שלל קשה לו פלגין ואחריו צלי' שפוטנס למלס
 היו שנלמד (ירמיה ג) נחלם לני נלכות גוים: והם רבבות אפריס.
 אותם המנוגחים הם הכנזות שהרס יוסע שנא מלמרים: והם מלפי
 מנשרה. הם חלמנים שהרס גדעון נעדין שנלמד (שופטים יט) חננס וללוננס
 בקרקר

קדיס צימן ליוסף: חפה עליו. מוסה אחרו ומגן עליו: כל היום.
 לעולם משנמרה יכושלים לא שנתה שנינה נמקוס אחר: ובין בתפוי
 שכן. נצנס חרטו היה בית המקדש צמי חלל מנווך עמרים ושלס אנה
 מעין עיטס ושס היה דעתו של דוד לננונו כדליתא. נצסיטת קדשים אמרי
 נלתי זים שורחל מוסס דכתיב וזין כחפו טכן אין לך נלס צבור יומי
 ונחמיו: (יח) מבורכת ה' ארצו. שלל היתה נכסלת השנמיס ארץ עללח.
 כל מוצ כחרטו של יוסף: ממנו. לשון עדינים ומתק: ומתהום. שהתהום
 עולה ועלמלס אותה מלמסס חסה מולל צכל השנמיס נכרתו של משה
 מעין נכרתו של יעקב: (יט) ד"ל ומסנו תבואות שמש. שהיתה חרטו
 פחוסה לפסע ומעמקת פמרות: גרש ירחים. יש פמרות שהלכנס מעשלתן
 וחלו הן קשולין ודלועין. ד"ל גרש ירחים. שהלרץ מנכשח ומוליה מנשח
 למדש: (כ) ומראש הררי קדם. וענורכת מלמשים צבול פמרות
 שהכריע מקדישין לנכר ציטול פמרותיס. ד"ל מניד שקדעה צמיתתן
 לשחר הכיס: גבעות עולם. גנעות העושות פמרות לעולם ואיין שוקקות

ספורנו

נסע והזכיר זכותו למינו: ישכן לבטוח עליו. שלל ינערו נעלכו עם עשנת השנמיס: (יח) מבורכת ה' ארצו. הכה סלקו של יוסף היו ארץ
 מעורכת נקנע: (יט) מסנו שמם מל. והני מחללל נכרתה חסיס גם כן עלד נענדות המנשלות נכחות השמים מעל גם בלי ממר ומסוסס ומננד
 תצולות ט': (כ) ורצון שוכני סנה. גם. רצון האל שנלס נכנס אחר צו כורס ערין ענוו לנכי נלרס. כל חלס: תבאתה לראש יוסף. מלנד.
 נכרותו עם הלנד תצולס על רלשו עולח חלכי מרוס שהוא יצרך נלתי חנעני: ולקדקד גזיר אחיו. כי חננס רלוי הוא לזה כי חננס היה נעל
 סר וכחר עלכות נקנע חמיו והתכנס עם כלס נצקידוס: (כא) בכור שורו. והוא יוסף בכור שורו של שוכני. קנה שאלך על פי שהמלכות ליסודס
 ונקרל לריס. הכה חרטו נעעלס יהיס יוסף כמו הסור אחר הארי כחננס ז' עקב נחיות לריס. נצנסות שוכ. וזס היה שוכו של יוסף כלשון
 נצנמיס אחר שנס יסודס כחננד נצנר חמרים כחח: הדר לו. אף על פי שאין לו סוד מלכות הוא רלוי להדר ועעלס: בהם עמים ינח חידו.
 יסרו עם סננס המולך ינס וילנד עמים נניס כחננד וקסר קלס חלרי ולוררי יסודס יכרתו ועשו נכנף פלמשים ינס יסרו יצו חס בני קס:
 עמים

קדיס צימן ליוסף: חפה עליו. מוסה אחרו ומגן עליו: כל היום.
 לעולם משנמרה יכושלים לא שנתה שנינה נמקוס אחר: ובין בתפוי
 שכן. נצנס חרטו היה בית המקדש צמי חלל מנווך עמרים ושלס אנה
 מעין עיטס ושס היה דעתו של דוד לננונו כדליתא. נצסיטת קדשים אמרי
 נלתי זים שורחל מוסס דכתיב וזין כחפו טכן אין לך נלס צבור יומי
 ונחמיו: (יח) מבורכת ה' ארצו. שלל היתה נכסלת השנמיס ארץ עללח.
 כל מוצ כחרטו של יוסף: ממנו. לשון עדינים ומתק: ומתהום. שהתהום
 עולה ועלמלס אותה מלמסס חסה מולל צכל השנמיס נכרתו של משה
 מעין נכרתו של יעקב: (יט) ד"ל ומסנו תבואות שמש. שהיתה חרטו
 פחוסה לפסע ומעמקת פמרות: גרש ירחים. יש פמרות שהלכנס מעשלתן
 וחלו הן קשולין ודלועין. ד"ל גרש ירחים. שהלרץ מנכשח ומוליה מנשח
 למדש: (כ) ומראש הררי קדם. וענורכת מלמשים צבול פמרות
 שהכריע מקדישין לנכר ציטול פמרותיס. ד"ל מניד שקדעה צמיתתן
 לשחר הכיס: גבעות עולם. גנעות העושות פמרות לעולם ואיין שוקקות

רמבין

שמדחו שלימה נשלים. ולפיכך נכנס צב"ל ולאחרו נמדדשו של ר' כסויאל
 צן הפנה אחר לו הקדוש צדוק הוא הואיל ושמן כשם כזדי חתן לך את
 צמי דכתיב וכו' נתן סמנה לשלמה ולא פירס. והיכן פירס להבן כי
 ראו כי סמנה חלסיס עשפט וגומר. וכן הדבר נעשה וצדקו
 נשלם כשכתיב הללו על שלם ועקדשים. יאמר נמקדס רלשוין יסכן לנשח
 עליו כעין סנא' וכבר ה'. מלל חס בית ה'. וחמר על בית שוסף עליו
 כל היום שלל קרסו צו שהכניס רק היתה עכסה ומנינה עליו או שוסף
 מננס כמו מוסכר-צמקי סיכלות. וצין כתיפי טן ליונס העמיס כי צום
 סהול יקראו ליוסלמיס כסא ה'ועל דקז ח' מרש נצמרי: (יח) מסנו שמים.
 ענד לשון מעמרים ומתק: (יט) ומסנו תבואות שמש. שהיתה חרטו פחוסה
 לפסע ומעמקת חס פמרות: גרש ירחים. יש פמרות שהלכנס מעשלתן וכן
 קשולין ודלועין. גרש ירחים שהלרץ מנכשח ומוליה מנשח למדש לשון

קדיס צימן ליוסף: חפה עליו. מוסה אחרו ומגן עליו: כל היום.
 לעולם משנמרה יכושלים לא שנתה שנינה נמקוס אחר: ובין בתפוי
 שכן. נצנס חרטו היה בית המקדש צמי חלל מנווך עמרים ושלס אנה
 מעין עיטס ושס היה דעתו של דוד לננונו כדליתא. נצסיטת קדשים אמרי
 נלתי זים שורחל מוסס דכתיב וזין כחפו טכן אין לך נלס צבור יומי
 ונחמיו: (יח) מבורכת ה' ארצו. שלל היתה נכסלת השנמיס ארץ עללח.
 כל מוצ כחרטו של יוסף: ממנו. לשון עדינים ומתק: ומתהום. שהתהום
 עולה ועלמלס אותה מלמסס חסה מולל צכל השנמיס נכרתו של משה
 מעין נכרתו של יעקב: (יט) ד"ל ומסנו תבואות שמש. שהיתה חרטו
 פחוסה לפסע ומעמקת פמרות: גרש ירחים. יש פמרות שהלכנס מעשלתן
 וחלו הן קשולין ודלועין. ד"ל גרש ירחים. שהלרץ מנכשח ומוליה מנשח
 למדש: (כ) ומראש הררי קדם. וענורכת מלמשים צבול פמרות
 שהכריע מקדישין לנכר ציטול פמרותיס. ד"ל מניד שקדעה צמיתתן
 לשחר הכיס: גבעות עולם. גנעות העושות פמרות לעולם ואיין שוקקות

וּלְזַבְלוֹן אָמַר שְׂמַח זְבוּלוֹן בְּצִאתְךָ
 וַיִּשְׁשֶׁר בְּאַהֲלֶיךָ: י עַמּוּם הֲרִיִקְרָאוּ
 שָׁם יִזְבְּחוּ וּבַחֲרֻדְךָ כִּי שִׁפְעוּ יָמִים יִינְקוּ
 וּשְׁפָנֵי טְמוּנֵי חוֹל: ס וּלְגֹר אָמַר
 בְּרוּךְ מִרְחִיב גֹּר בְּלִבָּי שָׁבֵן וּמְרֵי
 זְרוּעַ אֶת־קַרְקֵד: כא וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ
 בִּישָׁם חֶלְקֵת מְחַקֵּק סָפוּן וַיִּתֵּא רֵאשִׁי
 עִם צִדְקַת יְהוָה עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־
 יִשְׂרָאֵל: ס חֲמִישִׁי כב וַלְדָן אָמַר דָּן גֹּר
 אַרְיֵה יִזְנֵק מִן־הַבֶּשֶׂן: כ וּלְנַפְתָּלִי אָמַר
 נַפְתָּלִי שְׁבַע רְצוֹן וּמְלֵא בְרַבְתַּת יְהוָה יָם

דְּבֵית אֲסָרִים וְאָנוּן אֲלֵפֵיָא דְּבֵית־מְנַשֶׁה: יח וּלְזַבְלוֹן אָמַר
 חֲדִי וּבְרָן בְּמַסְקָךָ לְאַנְחָא קְרָבָא עַל־בְּעַלִי דְּבִבְךָ וַיִּשְׁשֶׁר
 בְּמַהְרָךָ לְמַעַבְד וּמְנִי־מַעַדִיָא בִּירוּשָׁלַם: יז שְׁבִמְיָא דִּישָׁרָא
 לְמִוְרֵי־בֵית־מַקְדְּשָׁא וַתְּבַנְשׂוּן תַּמָּן יַפְסוּן־נִבְסַרְת־קַדְוִשׁוֹן
 לְרַעְוָא אַרְיֵי נִבְסֵי עַמְמֵיָא וַיִּכְלָן וְסִימָא דְּמַטְמָרָא־בְּהֵלָא
 מִתְּגַלְיָא לְהוֹן: כ וּלְגֹר אָמַר בְּרוּךְ אֲסָתִי לְגֹר בְּלִיתָא שְׂרִי
 וַיִּקְמַרְל שְׁלִמּוֹנִין עִם־מַלְכִין: כא וְאַתְקַבֵּל בְּקַדְמָתָא דִּילֵהּ
 אַרְיֵי רַמָּן בְּאַחְסָנְתָּהּ מִשָּׁה־סְפָרָא־דְּבִירָא־דִּישְׂרָאֵל קְבִיר
 וְדוּא־נִסְקָ וְעַל בְּרִישׁ עַמָּא וְכוּן קְדָם־יְי עֶבֶד וְדִינְהוּ עִם־
 יִשְׂרָאֵל: כב וַלְדָן אָמַר דָּן תַּקְוָה בְּגוֹר־אַרְיִין אֲרַעֲהָ־שְׁתֵּיָא
 מִן־נַחְלֵיָא דִּינְגֹדֵן מִן־מַתְּגָן: כג וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע
 רַעְוָא וּמְלֵי בְּרָךְ מִן־קְדָם־יְי מַעַרְב יָם־גְּזוֹמָר וְדִרוּמָא יִתָּה:
 ו לאשך

מסדרה יח וזבולן ל' ושק וס"מ. טמ, ז' נטב. זבולן מ"ק וס"מ. נלסלך
 מ"ו כולון מ"י. יט וינק, ל' וי"ל. ושפני, ל' ובש"ן שמעלים וס'. עמרי, ל'
 מ"ל. חול, ל' ב לגד, ל' מרכיב, מ"ל. ללזיל, מ"ל. סקן, סכף בלזי.
 ומקף, ז'. זרע, ג' מ"ל במורכ. קולקד, חסר. כא כלשים, כ"ס. מסק, מ'.
 סקן, מ"ל. ויסל, ל' נכד יוד ו' בל"י (ומלכד וכולו לז"י). כלש, כנפ"ל. פס קמן
 ל' טמ, ל' כלן, מ"ל. ומלס, ל'. צרכה, (הכף רע"י כי הסיק טול קל).
 ת"א וזבולן אמר ס' האכר' ס' בעלמך ס'. וזבחו זנס. צדק מנילו. ושפני טמוני חול סס. ויראה ראשית לורי טס טיעס יג נחל עו. וסלא ברבת נכנסו טל.

ד"ק. לרקס, ס'. כב ולק, ל'. גור, מ"ל. זונק, ל'. כנ לין כלן מסקל. ולנפסלי, ל'. טמ, ל'. כלן, מ"ל. ומלס, ל'. צרכה, (הכף רע"י כי הסיק טול קל).
 ת"א וזבולן אמר ס' האכר' ס' בעלמך ס'. וזבחו זנס. צדק מנילו. ושפני טמוני חול סס. ויראה ראשית לורי טס טיעס יג נחל עו. וסלא ברבת נכנסו טל.

רשי

כאסה כזו ומחגיגתו טס שנלמר טס יזמנו זכסי לרק: כי שפע ימים יינקו.
 זבולן ויששכר סיה טותן להס ממון נספע: (כ) ברוך מרחיב גור. עלמד
 סהיס חסומו טל גד מרטיני וסולן כללי מורח: כלביא שכן. לפי סהי
 סמוך לספר למיך נוסל צלרוט טלל סקמוכיס לספר לריכס להיח
 גבורים: ושרף זרוע אף קרקד. סרוגינין סיו נכרין סומכיס אכלש עם
 סזכוב נכסח אסס: (כא) וירא ראשית לו. כלס לימול לו סלק נלרן
 סימון ועוב סהייל כלסיח נכזס סלרן: כי שם חלקת. כי ידע זלמד טס
 נסלחלו סלקס טרס קצורח מוסוק וסול עסס: ספון. לוסס סלקס ספוסס
 וסמוכס מכל זריס סנלמר (לקמן לר) ולל ידע ליס חל סקצורסו:
 ויחא. גד: ראשי עם. סס סיו סולכיס לפי ססלרן נכזסס סלרן לפי
 ססיי גבוריס וכן סול לורר (נמדנר לז) וחסס ספנרו סלוליס לערי חסיכס
 גור: צדקת ד' עשה. ססלמיני דנריכס וסערו סנספחס לעצור חל
 סיידן עד סנכזסו וסלקו. ל"ח ויחא מנש כלשי עם: צדקת ד' עשה.
 על מנש חלמור: (כז) דן גור אריה. חף סול סיה סמוך לספר לפיך
 מוסלו צלרויט: יונק מן הרבשן. כחכרמונו ססיי סיידן יולל מלסקו מעמד'
 סמיילס וסיל לסס ססייל נלסקו טל דן סלרמס (יסרע טס) ויקרלו ללסס
 דן ויזיקי וקילוסו מן נכזן. ל"ח מנ סזקי זכ ויולל מעקוס חמד ומלסק
 לשי מקומוט קי נכזסו טל דן נעלו סלק נכזן מקומוט חסלה געלו סלפוסית
 מערביט עקרון קסינירוסי ולל ססקו לכס נצלו ונלסמו עם לסס סהייל
 סמיילס וסיל נלפוגיס מורסיח ססרי סיידן יולל מעמד סמיילס וסול
 נזרדסס טל ח"י זכל מלספון לררוס וכלס נקל יס סולס סהור נזרדס
 יסרס סנטל נדרוונס טל ח"י כמו ספערס נספר יסרע וסול סנלמר (סס
 יט) וילל נצול נני דן מנסי ויעלו נני דן וילחמו עם לסס גור'. יולל גצולס
 מכל לורס סרוס ססחסיילו לנסול נ: (כב) שבע רצון. ססיחס חללו
 נענעס כל לרן יזסיני: ים ודרום ירשע. יס כנרת נעלה נלסקו ונלל
 מלוח

צדקת גור': (יט) וזבולן אמר. חלו סמנש סנכיס סנכד נלחרכוס
 זבולן גד דן נמחלי וזלר ככל סמוחסיס לנסוק ולסגניכס לפי ססיי
 סלסיס סנכל סנסיניס. סס סס ססולך יוסף לפי סרעס סנלמר (נלרסיח
 זח) ומקלס חסיי לקס מוסס סלסיס לפי סנלסיס ולל ליס חוסס
 לו סרי ונלסמו: שמה זבולן בצאתך ויששכר באהליך. זבולן ויששכר
 עשו סופוסו זבולן לסוף יסיס יסכין ויולל לסרקמסיח נסיניוט ומסמכ
 ורזח לסוף סיי טל יששכר וסס יזסיניס ועוסקיס נזורס לפיך סקדיס
 זבולן ליסמכר סמורחו טל יששכר ע"י זבולן סיחס: שמה זבולן בצאתך.
 סללס נללסך לסמורכ: ויששכר. ציסיח חלכך. לחורס ליסז ולענר סניס
 ולקצוע סרסיס כמו סנלמר (ד"ס ח' יז) וענני יששכר יודעי ציכ לעמיס
 ללסיסס מלחמיס רלשי סכדרכין סיו ועוסקיס נכד ועל סי קסיניוט עמיסס
 וענרויס: (יט) עמיס. טל נכזני יסרלל: דר יקראו. לכר סמורסי
 ילססו כל חסיפס ע"י קריחס סיל וסס יזמנו נרגליס זכסי לרק: כי שפע
 ימים יינקו. יששכר חזולן וסיל להס מנלי לעסקו נזורס: ושפני טמוני
 חול. (מגינל ז) כפוי עמוני סול סריח וסלון וזכוכוט לנכס סיוללסיס
 מן סיס ונל סול ונלסקו: טל יששכר חזולן סיה כמו סלמור (סס טו)
 נזככח מגינל. (סופסיס ח) זבולן עם סרף נפסו לחוט מוסו דנמחלי
 על מורווי טרס סיה ומררסס זבולן על סלקו לחסי נחט זכרמיס
 זכר: ושפני. לרן כסוי כמו סנלמר (מלכיס ח' ו) ויספון חל סיח
 (סס ז) וספין נלרן וסרמונו ומסלל נכיורי (ס"ח נכיורי) חרזס. ד"ח
 עמיס סר יקרלו ע"י סרקמסיח טל זבולן חגרי לורמוט סעולס נלסיס חל
 חללו וסול עומד על כספר וסס לורמיס סוליל ונלעטרט עד כלן נלך עד
 ירושלים ונלחס מנ ירלח טל לורמוט זז ומנ מעסיפ וסס רולסי כל יסרלל
 עוצדי לללוס חמד חולכיס מלכל חמד לני סנככריס חלוכו טל זכ לל
 עללוכו טל זכ ומלכלו טל זכ לל כעלכלו טל זכ וסס לורמיס חין לורמוט

ספורנו

(יט) עמיס דר וקראו. יששכר חזולון יקרלו לורמוט סעולס חל סכר סמוז נמיני סמורחס סכלני נעללסיס זין סלורמוט: שם יזבחו זכחי צדק. גס
 חגרי סלורמוט סזכסו כל ימיסס זכסי ממיס סכס נכזס חל סכר סמוז יזמנו טס זכסי לרק: כי שפע ימים יינקו. יששכר חזולון יסיי להס עמי
 סמורכ סכלי' מן סיס ועסס נספוריס נעמומיס נחול כמו דס נלפולן וזכוכיח לנכס נעולמית נסכול: (כ) ברוך מרחיב גור. סמון לו סלק גדול מלסק
 כל חמד מוסלר סנסיניס נעכר. סיידן כי חונס חרן סימון ועוב סיחס גדולכ נכמוט חף על פי טלל סיחס זכח חלל ודנש * כמו ענר סיידן: כלביא
 שכן. רלוי סול לזחט סכסכסס. עמי סכול סוכן. נחך סלורמוט כמו חריס ללכול חל סניניני: (כא) וירא ראשית לו. ונס כן רלוי סול לכך כי
 חונס כענכר גד חל חרן סימון ועוב חף על פי סלוינע קדסח ענר לידן. סיחס כונכו להסיני דנר עקרי חללו כי טס נלרן סימון ועוב סלקס מוסוק
 ספון סיחס. חורח סלקס סמנוסק קצור נכ סכול עסס: ויחא ראשי עם. וסס נלרן סימון ועוב חלח סמוסק נללשי ססס לנכזס חל סלרן:
 צדקת י' עשה ומשפסיו עם ישראל. וסס עסס סמוסק חל לרקת י' ליסרלל נזלר טס חל מורחו וסס נפסע עם יסרלל וסמורכ עספסי י' ודיניו
 עלסיס כענין סמולל נלמינו וחספסס חלכס חל כל לרקת י': (כז) גור אריה יונק מן הרבשן. סכס חלריס לל חנק מן נכזן סכול מוקוס ענכר
 סוקסס. כלשיו חזירי נכזן. סרוס סנכזן. זולמי נכיומו נכוס לערוף חלזיס סרף סזידון לו סרן לנכזן וכן יסיס דן נכוס לנכזס קסינירוסי וילל פליכין נכזס:
 * חלזי כונכו טל ענר סיידן נזמן סכול וסס חרן' לורמוט.

ירושלמי

ותנן בן עזריאל

ירושלמי

קח

דבר גיח ושירי בארץ ובארץ וליה אוסא ושלכו דתקום לקבלתן ויהי דהוה נסיק לקרבא לקבל שגאו קשילו חגיטין בני קמליא מסריק ראשא עד ארבעא :

(כא) חקמא ארעא טבתא וקביל חולקיה בשיריאר ארום תמן אתר סקבע אבנין טבין וסגילין דביה משה ספרהון הישראל גני הויקמא דרדה עליל ונסיק ברישי עמא בעלקמ דרין דיקרין ויהי עליל ונסיק בעלקמ דרתי קמול דכותן קדם יי עבר וסררי דינו אליה לעפיה בית ישראל :

(כבא) חקמא מן שיריאר ארום אתר תמן לבית קבורה סקבעין אבנין טבין וסגילין ותמן משה נביא ספרהון הישראל קבור ויהי דחקמא דרדה עמיל ונסיק ברישי עמא בעלקמ דרין בן יהי עמיל ונסיק בעלקמ דרתי דהותא עבר וסררי דינו אליה לבני ישראל :

(כב) ולשבטא דרין בריך משה נביא דיי ואמר שבתא דרין חשמי לגור בר ארזון ארעיה שגיא סגיליא דנגרין מן סגין חתומיה דיי קסי עד מתגרי : (כב) ולשבטא דרין בריך משה נביא דיי ואמר דין סררי לגור דר ארזון ויהי דרתי שתימין (סא שתימין) מן מתגרי :

(כג) ולשבטא דגמתי בריך משה נביא דיי ואמר גמתי שבע רעמי וחד בגוני ימא די גמלי בחולקיה וסלי ברבאן מן סררי דבקעת גיגוס דאתיהיבו ליה מן קדם יי ימא דסמיני וסא דסרריא יתת :

לשבטא

ותנן

לכביז חס עקוד : (יט) ילגן מן האל נשן תפלה אולי כתיב ימינו דכס לעס : ותלואל יסדות פי' שיטתו ויפסו המלון. אסקקריס ל' אסקקריין כתיבס וואס מכלס ערול' סוכה : ומני זנוגיתל פי' כלי זכוים לעון נמול דעז' פ' אין מעמיין לייסי קסט דאניגוסה מכל קמייהו : (כ) וקעלי סכיעין פי' מכיסי כונוגיס זין כל שחר כונוגיס לפי סמוסכיס הזכוע עם הקדקד וכוז למגבר אלדעס גס קודקול כדפי' רשי וכן וואס נמדרש. (כא) שחר מקבע אבנין ענין ומגבילן כי וואס ממכנס סולקס לסולקי אבניס סהול נשן לס כמו אבניס ערועס : הכדין יסי עליל ונסיק בעלקמ דרתי סכין סוס נסמרי ויסל דרתי עם מלמד עמסיד עסה ליכנס כדלס כל סנוסה : (כב) דנגרין לעון משיכס ועשוט וואס : (כג) ומדי כונוי יעל וכו' מפרי כפי' גיווסל כז' זכמרי נסמלי עבז כגן

אבן עזרא

וקרני ראם. כנס : רבבות אמרים. כדברי יעקב : (יט) שמה וכולן בצאתך. למלמה וכן זולין עם ספק נשור למות : בארדך. כמו ויכל מעסה פי' עוז : (יט) עטים חד יקראו. צנזור צנזולן דל לסוף אלוהי סייס עשור יכז וסוז כי עפע יעיס ייכנו וסוז וסוז מנזרת סמעה ג'עלס : ושפתי סמוגי חול. אין לו חס ועשומו כמו 'טוומי וכן אדמע עפר 'היסעס סיסל לסס עושר כז עד שיפענכו צולו וצנזור עפרס יצולו רונס אל כז ססס לזעס זמפי תודס לעס : (כ) מרחיב גר. דעסו ללריס כל רואי יכסו עמט וחקן מי יכז לו : (כא) וירא ראשית לו. סעסס סרלס לנטסו ורעקסו לו נכלס קודס ישראל : כי שם חלקת. כמו סלק ועסוקק סוז סד דול וסלליס כזו לני' למוקקי ישראל וספון כמו וספון 'צלרו (נמרכס ספויסי) (ל' זכנסיס 'ספויסי). סעעעו סכס ספויסי וכן קיכוס 'סספון וסעעס כי רלס ארעוויס ספויסי סכיו סלק גדולי האמורי : ויתא. סקר אלף 'וסעסס סזלו דרתי גר עם ישראל סלוגי לזס ועסס רלס זס צנזוס : צדקת יי עשה. סעלל כידו חס אשר דכז עמי סמדרו בני גר סיללו עם ישראל כללס עם לויסיס וול אכיר רלזון ויתכן כי זס צנזור סכיו בני גר נסריס יותר מני רלזון וסכס דכזי סייסיס לעד סלמל על בני גר זמפי אריס סריסס 'ולל סמלל כן צבני רלזון : (כג) חונק. 'אין לו סכז נמקל וסעסס דעכו צנזורתו לגור אריס כלסר ידלג עכז עמן : (כג) שבע רצון. עם סמלל

אמר רבי אמורא מאי דכתיב ונלא צרכת יי יס ודכוס ירעס כן אמר עמס חס חקן נסוקי פירס הפירצ סהול נמל לים סגול ורעכז עני יס. וסעריס סהול נמלל לדרוס סגול' כי ארץ סגז נסחמי ועסנרמיין ארעס דרעוול ומלי דעחצי ירעס יעס סיה לו לוער. אלל אפי' בקצ'ם ככלל וסיינו דס יס. לעס דכז דומס למלך סהיו לו סני אולדות וסקלס סלסד עסס לסוף יעיס רכיס אמר לזכו סול מע סייס עמי אולדות סללו אמר סק סעול לו יתן לי מע ססקלס אמר לו סול ככלל וסיינו דס חכמי יס ודכוס יס ודכוס יס יס רעס סכל נסון לך ולולי סעמור דכיו. ועוד אערו ומלל צרכת יי יס ודכוס ירעס חקן יס אלל חורס סנלמל ורעכז עני יס וכל סמדרס עם ארי סייס סוד סכמז נסחלי עפע סרעון סעמלל צרכת יי סהיו יס סכלולס ככל מין סכל עמיין סכמז כל ססלליס סולכיס אל סיס וסוז ציח סל חקן סכל

פירוש על אבן עזרא

מתי. ויפס פי' מתי'ם אלגברי. סעסעילי ללחוס עמיסי וסלכן כמו סעסללמיו סלכן כן סעל לפני כערו ג'כ' סעסון סעסויס ע'ס. 'ארכו יסיוס מלל סרויס. כייסיס סיקס כידו לזס סל סכ ד' לזחז זמפי סודס ס'ס'ם נסמון. (י' עייסיס ס' ו'). רכי דלי וסיין מנולל סוד. וסוז כרף עם לפוי ועמוני. (ד' ונילל י' ז') ג'כ' סכל נשן. (י' עייסיס ס' ס'). (א' ז' ז') גס (יעיסי כ' ז' יד). (ה' סני א' ד'). (מ' א' ו' ס'). כי סעסעו וססס. וסלכן נסוקס ס'ל למ'ד סעסל עסכסו ססס. (ד' ס' א' י' ס'). לונלסן כולל נסוקס (רס דף רע ע' ז') ענין קלום חלונ.

וסקלון סלכין עם שלמון אנון דרברתא וקסל דרשע בן גון מן אמרתי וואס מן שבטא דכנוי דאפריס ואנון אלפיא דקסל גרעון בר חיש מן סרריא דרוא מן שבטא דכנוי דמנשיה :

(יח) ולשבטא דכולן בריך משה נביא דיי ואמר דרין דרית וכולן בסמקבון לסרמסטיכון ורית יששכר בסמיני כתי סררשכון :

(יח) ולשבטא דכולן בריך משה נביא דיי ואמר דרית דרית וכולן בסמקבון לסרמסטיכון דרית יששכר בסמטיכון כתי סררשיכון :

(יט) ואיך סעמיין לסוד בית סקרישא תלון תמן וקרבין קורבני דקשוס ארום על סקר ימא רבא שרן וספרקבון מן סריתא חלונא ואחרון חצבעון סעריס סיקלס לחושי גולתערון וסן חלס ססקן אסקקריין וסני וסניטא ארום נגריא דרתיסיא גלחן דרין :

(יט) דא עמא דאלין דרית וכולן לסור בית סקרישא דיי דרמנון ותמן וקרבין קורבון קשויין ארום תגרת ישיא ואכלין וססמניא וססמרא כרילא ותגלחן דרין :

(כ) ולשבטא דגר בריך משה נביא דיי ואמר בריך דאפי' תחומי דגר גיח בארץ לסישירי וכד נסיק לסררי קרבא קבל בעלי דרבוו סקלל סלכין עם שלמון וקפוליו חגיטין מן גל קמליא דמגד ארעא עם קודקרא : (כ) ולשבטא דגר בריך משה נביא דיי ואמר בריך דוא מן דאפתי תחוקא

בעל המורים

(יט) טעם זולן. טעם ז' געם' דין ז' טעם צור (קסלס יט) על עם סכיו יוללסי דרכיס לסרמסטיס סיו צמריס ונכריס : כזלכין ז' וסעסכ כזלכין סל סעסן כזלכין סולה (ליד יט) סעסן מעסיקן מוכס עכר כונוגיס נכיליס כמו סדרסו [סנוסו ד' י'ע' ז' ס' סעסס כנוי סער פרוע וקער סליוו מוכס. זכני יעסכר סיו זמני סהליס וסעקיס צמריס כ'כ' מחיר אופס סל סעסן כזלכין סולה : (כ) ולגד סער כזכסו סל גר סמלל כל סלעס כיסול לפי סעריס' קער כזכסן סקייס כל סמורס כולל סלכין ועד סיו וכן כזכסן עסק לפי סמורטו סייס מעלך סלל ספרון לומר קייס זס עם סכופו סס. וסרף ז' וסרף זכוע. אכז סס עכר ועכס וסרף וסין מלי לומר כל עם עערף חין ערלי מידו : (כג) נסמלי עפע כלון כ'כ' כער ססיס קל ככסר לעסות כלון אכיו עעססיס : כרוך

רמבין

מקלל כי צנזור עזיך יוקף צנזרות דומה אורו לסור כי רז צנזרות כנס עור ואחר עייסיס לכזור אכז יולד סרר מלכות ירעוו ליהוסע סהול חלשון לביס יוקף וסיסי לו גודלה וסלכות. וקמי רלס קרמי סל סור סככר ונכרמי יכנס יסוד חספי ארץ ואחר כי קרמי עכס עסיס סס רצנות ארמיס וסס אלפי וססס סקן סיימין לאפריס וססמלל לעכס. וסכס סוכיר כזכרתו סהיו לרצנות ולללליס כעפע רצנות אלפי ישראל : (יט) ועסס שמה וכולון בצאתך. עפע לחתך צחיות סוסר ירעוו כי לסוף ימיס יסכון וחסה יעסכר כזלכין ירעוו כי רלס עמוס כי סוז וחס חלכו כי עמס כזכרת יעקב : (כ) בריך מרחיב גר. מלמד סהיס סמומו סל גר מרמיז גלפי חרסס לעון כפי' מסיפרי. ור'א פי' כי צנזור סיעסס אורו ללריס אור גרוך מערסיז גר ענתן לו גזרס וכל רואי יכסו עמט וחקן מי יכז לו וסכסן סכור על נחליו כי ססי סעמיס אשר לקסו נחלסס כעכר סירדן לו לקסו אורס כנולל חלן לסס מוס כל ממלכות סיסון ועון וסלסלס רעס וסכסז לעמלס מכל סעסמיס. ולל אכיר כרלזון זס די צנזרתו וחסכר ג'כ' לקסו בני גר רצות מני רלזון כי סיו גזריס וסני לסס כל סעסר. וסעריס אשר כז רצות מלמל כרלזון. ועוד כי סס אשר כקסו חלרן סהיו סמלל כלסר פירעמי סס. וסכס סס קכז סכסכז כזלס : (כ) נפחתי שבע רצון. סהיסס חרט עעכס כל רלון יוסעיס לעון דפי. וסכסן ספול נמלך אל ססס סככז ילמר עפע ועלל רלון ססס סככז וזכרתו. אלל כעדרס סל רכי ספויסי כן סקסו אמרו כחכז. סז עמס חס חקן נסוקי פירס הפירצ סהול נמלל לים סגול ורעכז עני יס. וסעריס סהול נמלל לדרוס סגול' כי ארץ סגז נסחמי ועסנרמיין ארעס דרעוול ומלי דעחצי ירעס יעס סיה לו לוער. אלל אפי' בקצ'ם ככלל וסיינו דס יס. לעס דכז דומס למלך סהיו לו סני אולדות וסקלס סלסד עסס לסוף יעיס רכיס אמר לזכו סול מע סייס עמי אולדות סללו אמר סק סעול לו יתן לי מע ססקלס אמר לו סול ככלל וסיינו דס חכמי יס ודכוס יס ודכוס יס יס רעס סכל נסון לך ולולי סעמור דכיו. ועוד אערו ומלל צרכת יי יס ודכוס ירעס חקן יס אלל חורס סנלמל ורעכז עני יס וכל סמדרס עם ארי סייס סוד סכמז נסחלי עפע סרעון סעמלל צרכת יי סהיו יס סכלולס ככל מין סכל עמיין סכמז כל ססלליס סולכיס אל סיס וסוז ציח סל חקן סכל

לעבד לסיף לעצת גביר אמר יתה דעירי ויתן לתן לת

סו גשקא חסן ליהא דעירי אמרלי משה ורעון דישאל בארעא

חסן ליהא דאדר אבגיש סו עלמא ברת קלא נפלת סן שמיא וכן אפדת

אתן גל עליל עלמא חסון געמלי רשעה רעון דישאל דישאל קלא

אמר יתה גבירי בארעא גליל גביר: גלילת דארעא דיהא דישאל ויהא

סימיה טרעא ותגלי עליו אמר שיקרא ריי בתרין אלסן ריבין דישאלסן

וכאדעון יתמין אלסן ויתקון דיהא גלילת דארעא דיהא דישאל ויהא

ויס אשלוטא גלילת דישלוטא חסוני ויהא סן שמיא לא ויהא עלה

לא סמא אסי לא ספירן אתיש גלילת דישאל סמא קא געווען סלון

ופארגעניגיה דהא געגוש סמא געדי ריי געזאגט דישאל על גשקת

שימא ריי:

והא וסית סמן משה עברא ריי בארעון דישאלא על פום גירת סימא

די:

סו גבירי שמיא דמארי עלמא דאליה לן ארעמיה תקני. אליה יתן למלכיש

גשקתן סן דאלכיש ארם חזיר. אליה יתן למנאנא סתגן וכלן סן דעני

זיה לת ארם. אליה יתן למבקר ארעון סן דאתגלי בחוטי מימניה על

מקרבין סן דיה סרע סגוריה סגולתא. אליה יתן למנאנא אבלין סן דאתגלי

לעבד טוב בסתיו ספין באתר דסיות אפיה. אליה יתן למסרנא ססבין

סן דרעו לבני ישראל לחסא סן שמיא. אליה יתן למקבר סתניא סן משה

דאתגלי עליו בספיריה ועסיה חבורן דשלאכי שריתא. סיבאל ונכריאל

אשעון דישאל ודניאל סגאנא ביהודין וסאולסון ובלולין סתנא דבסטרין

סילת וסיגון דערעון וסאגילין חורין ססאון וסיאל אגריאל וסאנא

כרמי דססא ארעון ויהא גלילת דישאל ויהא ארעא סלון וקבר ויהא

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

דבילתא גלילת דישאל ויהא דישאל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

וכס סאכבן ישראל סן סתתבן גבל עמסיא עמא דסתרין גאסן מימא

די הוא תריס סערתבן די תריה תקופ ויתגותבון ויתגרבון סאכבן

לקובליבן סן דתניא ואתון על סרבת צוירי סלדיהן תרדוד:

וכס סתבין ישראל סן סתבין עמא דסתרין סן קרם יי סן סעריבן

תריס תריליבן ושרי סיה ויתגותבון ויתגרבין געלי דבליבן סן קריסין

ויתן גת ישראל בן סתבין לעין בארעא וסרין סתריא על סרבת צוירי

סלדיהן סתבן דרסן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

וה וסליק משה סן סיערי סאב לטורא דבו ייש רסמא דעל אפי דיין

ותחיי ליה סימא די ת גל תקסי ארעא ת גבירן דאתר לטעב ויתת

דין גלילת גבירין דישלשון בר סטן דין שיבט דן:

ותן בן עזראל

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ותן בן עזראל ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

בעל המורים ויהא חסון דישאל ויהא חסון

ירושלמי

זנות בן עזיאל

ירושלמי

קיא

(א) ומשה בר משה תשרין שקין בד שקיב לא בדין גלגלי עיניו ולא בתרין ויבי לשניה :

(ב) ומשה בר משה תשרין שקין בוקא דאין גביש לא בדין עיניו ולא אשתגון ויהון דאמי :

(ג) ובבון בני ישראל ת משה במשירא דמאב תלתין וסין ושלמו ימי קבתא דאבלי דמשה בתמא דבנין ובתשעה בנין אתקנו עשא בית ישראל ת קאידון וסביסו ת בעידון עברו ת יודא קא בעשרא בנין וססק לדון קא קשתא בנין וישתקמו אכלין ת קא בכותיה דמשה בתר וישכיב תלתין ושבא וסין :

(ד) ובבון בני ישראל ת משה במשירא דמאב תלתין וסין ושלמו ימי קבתא אבלי דמשה :

(ה) ויהושע בר נון אתגלי רוח הקטנת ארום ספק משה ית דרו עליו וקבילו אולסן משה בני ישראל ועברו דבקא דמקדו ית משה :

(א) ויהושע בר נון אתגלי רוח הקטנת ארום ספק משה ית דרו עליו עליו ושלמו ימי קבתא אבלי דמשה בנין ובתשעה בנין אתקנו עשא בית ישראל ת קאידון וסביסו ת בעידון עברו ת יודא קא בעשרא בנין וססק לדון קא קשתא בנין וישתקמו אכלין ת קא בכותיה דמשה בתר וישכיב תלתין ושבא וסין :

(ב) ולא קם גביא טוב בן ישראל קמשה אנתם תיהי סמרא דין סמלל כלל קבל סמלל :

(ג) ולא קם גביא עוד בן ישראל קמשה די תגים תיהי סמרא דין סמלל כל קבל סמלל :

(ד) לקלרון אתיא ותיסדי פירושא די אשדיה סמרא דין לסעבר בארעא דמגרים לקרעה ולכל עבדיו ולכל עם ארעיה :

(ה) לקל אתיא וסמרא ותיסדי פירושא די אשדיה סמרא דין לסעבר בארעא דמגרים לקרעה ולכל עבדיו ולכל ארעיה ולכל דא תפקתא ולכל תתתא דקרבא די עבר משה וסין כל ישראל :

(ו) ולכל גבירת דא תפקתא דיק סוכר תת הוסרא דבתקליה ארעין סאין ובוע

זנות

בעל המזרים

לא ידע פלל יסדו של מלך ברוך הוא ונתן עמו ופדן זכור : (יג) יוד פתקס . צביע אף חיהו טעמס בענין : ולכל מורס בגול גבי מי סאין סחיהו כלטומס על כל ליד פתסיום בעמורס עולין סמלל סמנין דזכר ס' סנין סמס : רין פתסיום פתומס

ובכל עמם בישראל מופלין עמם פיו להססים לפיך . נקלס פסור וסיה סתה זכיר עליו הסס ומרדיו לעמס ומסמס סם טמס סק"ה כון קצור כנצור וכסוסס כולס קצור סוכר לסחוריו : (ד) ולס כסנן פציש ולס כס לזס ל' לחיים וק"ל : (ה) ושכירו פי לסן קיבוע : ומסן לסו מלס וכו' וכן סוס בעכילסס וס' סלסו ל'כ' דלדור סלסו סוד סכר סכר : ודיסן סבן כסני וסניס הכן ממסרס סייט ממכס על יוס פ"ו ולס סחיב סומו יוס כלל דכסו יוס סללו מפסולס סוכר וסין גבי פלסס מענין זס וס' סחוב כ"כ דלדור וס' דכיסן מלסל סלסלו לססר מייסס טמס ל"י מייסס (כ"ה) דלמסר טס צמסרי פ"י יוס וססני י"ו דיסן וגס כ"ל דלסר י"ו ל"ל סללו כלל מן סכנן וגס מייסס על סוד ל"ז יוס סללו כ"כ דרוק : (יג) דמסמלס דמסמליס לססנין סלסין טס סקייס וכסס על טמס סמסס דקסס לים דלי סוס כרס"י וסלס מעסכס דכריס

רמב"ן

רבינו סוס טוס מוס סלמסר למסעס לגל ענדן ולכל סרסו ולפירי כל ישראל כי יוס לפירי סולוקים עליו וסמסכיימיס עמו סלל סלר סכניסליס יעסו סוסס לסידיס מניי קריס פקנין סחלמ"ה ספירס סל לי סח כל סודולגס סלסר עסס סליכע . וסליעו כסן געניי כי עגירס בעשמיס . ללליכו ספגירס וסכניס סמסכיימו מלד וסס סייס גנורס ממנו ס' כי סלס יסיס ספריס סלס סל וסמסר כי סל לפי דכרי וסמסן ענין סלס ספריס כעגלס מלד וסניס כסעס וכחיב סלס יס גוי וממלכס סלסר לל סלס סלדוי גוי' וסוק סענין סוסיס סוסיס וסמסכיימיס לסולוקים עליו ולפסכיימיס עמו כעממד סלד דכחיב סלס קנרן סלי סח כל ישראל סל סר סכרעל וסח כניסי סכעל סרעע מלסו סרו' וכן ענידיס סעמס ליססעס סלי כחלסס לפירי כל ישראל וסלו סוסס בל מלכ סענן סלסמיס צו וסמסכיימיס . וככחיב מוכירי בן סרלו סוסס סוק סעלס סעלס ועד סוסס . וסכסווע סעלס צו מלד ולל סייס כייס סוסיס לפירי וסמסכיימיס סידר וסקריעס יס סוק לל כעסס ליסדיס רק לכל ישראל וכסווע סר עור ויבי כסעווע כל עוליי סלמורי סלסר כעכר וסל מלכ סכעניי סלסר סוכניס י"ה סח מי סידרן . סלל לפי פסומו סל פקסס סכל קצור וסמסכיימיס יסמס סלס קס כניי עור כניסרל כעסס סלסר יעכו ססס סלס פניס וסעסו סוסס וסמסכיימיס כיי סוקס וסרל גדול כעסס וסל עסו מקלס עסס לל סגיוס לרועס ולל לעעלס סגדולס כעסס כי לל סייס כייס סייס לפירי וסמסכיימיס . וכן לל סגיוס סוסס סכניסליס לסן סגדול סלסר סגיוס סול עליו סעלס . כי סוס סען יסמירי סרעכייס סכר ועסוד סלס וסעקן גס סכרל וסלסן על דעס דכחיב . ולססס סכרעכ סגדול וסוכרל כסס סרס ועקב וסלמל סלסר סל עיס ולל סכרן דכר . ועל דרך סלעס יסמסר כי סוססווי וסמסכיימיס על עספ סיו סניס סל סניס כעג סמירעמי : (יג) ולכל דרו דרוקב . קריסס יס סוק סלמסר צו וירל ישראל סל סיד סגדולס : ולכל סמורא סגדול . מעוד סר סייס סלמ"ו צו לסעלר סייס ירלסו פל פריסס ולסיכך סוכיר צללו עמסער לפירי כל ישראל כעכר כל כעסס לערעס ולכל ענדיו ולכל סרלו . וסמסכיימיס ולכל סיד סוקס ז עכס ככוכוס סלמסר צו כי כיי סוקס יסלסס ולכל סוסיס סגדול ז סוק ל"ל ולכל סוסיס סגדול ז מן סוכרס ועל דרך סלעס סיד סוקס ז עכס סדין כלסון סייסס עליו י"ו וכן כיי י"ו עססס זסל . ולכן יסמרו כעססס כי יסלס כיי י"ו . וסמסכיימיס סגדול מלס כסמסיס . כענין סכסווע סוססו סקדיסו וסול פורלכס . וללס מוכוכייס כניסרי כעכס ככוכוס וסקריעס יס סוק כי כסווע כס לעסווע לך עס סלמלס : ועסס אשיר עשה משה . ססנין וסרלס זס לפירי כל עסס כלסון סל סעסס וסלס עסס כסרן . ויעכר לעסווע סוססו . לעסווע סל יוס סעכס . כי מעסס לל עסס ס' כ' :

אבן עזרא

(א) לזכר . סייס ססס וי"ו כעו כחך ס' סלסס מנורס לל כי סייסווע סמסכיימיס על סוקן . וסעס גס . סק"ה עמס : (ח) בני ישראל . וסלססן כל כייס ישראל כעכר ככוד עמסס : וסמס : וסמס . וכסלכ סמו יעו כיי . סלל עסס . עמס עמס בני ישראל סל יסוקס : (ט) סלס רוח סכמס . סייס כייס י"ו סכר כי סקנן עסס סל י"ו עליו כי לל ימלל כסווע ישראל סייסן עליו ; ויעשו ככשי צור . י"ו סל משה . סייסעמו סל יסלס : פניס סל פניס . סייססווי

פירוש על אבן עזרא

(יחשכ כ"ד כ"ו) סמסלוק כוס כ' יסרו ו' כעניס סר סלסר ס' סוקייס וס' ס' ערי סקלס (מלסו ד' י"ל ע"ל) וסמיו כעסס ל"י עעססיס (כ"כ ד' ס' ע"ל) . (כ"ו כעססוועס ד' י" ע"ל) ולפי סכס כ"כ כעניס יסעופ כס . ספרי על סמס לזכר עמן ויטל עסס (סוק ע"ל) וכן סייס סוקייס סמורס סמוריס על סמסכיימיס ככס יסעוס ככוס כעסס כיי סקן עסס סל י"ו עליו ככ"ס (סוקקווע) וסר לל סל סמורס כולס כעו סקבלס עמיי . ולכן זס סמירס ס"ו לסמס סקבלס עמסכיימיס ער לפירי כל ישראל ככס ככס על פי . כי עסס וסכוס עסס סל סמורס סלסס (לפיל ל"ל ע"ל) כעו ויבן סלמס סל סייס וסלכו (ע"ל ר' י"ו) וכן ויסי ככלוס מוסס לככוס דכרי סמורס סלסס על ספר ער סמסס (לפיל ל"ל כ"ד) כעו ויסי ככלוס סלמס לנכוס סל סייס ד' (ע"ל ס' ח' ר"ל כ"ו) . וסוקייס סכרס כעכר כעכרעו ע"ד זס . וסרו וסלסס ככסו לכס וכו' (לפיל ל"ל ע"ל) סמ"ל כל סמורס . מיון סוקסדקי (ד' כ"ל ע"ל) וכן פ"ה סלמל"ו כ"ל י"ו ס' סלס עספס רכעו ע"ס כייס מוסו סול ער"ו . וסלסיס כ"כ יעכס דעס לסכסון סמ"ו ז"ל פלסול סוקן כענין עמסס סוקייס . עס כייכר עס דרסו ר"ל על סוקן גס כל סלי ולל עכס סלסר לל ככוס וכו' וסמסכיימיס ככלו וככוס כעניסס עסס . וסמ"ס על עסס סלמסר לקוס ספר סמורס סלס לל ככוס צו כעגלס עמסוקס סייסיס לדייקיס מלויס כעניסס עסס כייכר ע"ה . וסייכו כי מייסס לדייקיס כלל וככוס כעניסס עסס . וסמ"ס על עסס סלמסר לקוס ספר סמורס סלס לל ככוס צו ויכעס עסס לרעס כ' יסודס . רק יסעס סוקי סל"כ . וס"ע כל עכס סלסר לל ככוס וכו' וסמסכיימיס סלמלסוועס ע"ל . גס סכרעכין ז"ל סמורס סלמסוועס על כייכו ז"ל סול לסכיימיס פלץ כענין זס וסמייקס סכרלס דמ"ו . וסלככיימיס קלס לסכסוועס פלץ סמסס סכר . ז"ל סמורסס כעכר ע"ל . ס' (כ"ל ע"ל ע"ל) . ע"ל כס זס סייס לסן כייסס וסכיימיס סלל לסן כון ויכעס . סלסו סקן עסס וסלמסוועס . וסעסס סלל סמסכיימיס וסייסיס סלמסוועס סכר עכר כענין וכן ע"ל . ר"ל כככק מלל וסמסכיימיס סכר כככר לל סייך לסעור . כי סייס סגדול ככלי סלסר מלס . כ"כ ע"ל לללילס סכך סכר . וכן כככר ספריס מלל לסוס ס'ו וסמס סמור וסמסכיימיס סלל לסוס ספריס סקכין . ר"ל כככרו סלסלסו סלסיס וסייסיס וסן לסכיימיס סל סכין . כ"כ ע"ל עסס (ל"ל ע"ל) .

דברים לד ברכה

החזקה והקבל המורא הגדול אשר עשה
משה לעיני כל ישראל:

אתקלום

הלכל גבורהו הלכל ארעה: יכ הלכל ידא תפסותא הלכל
חזונא רבא די עבר משה לעיני כל ישראל:

חזק

מסרה סמלה, לי ועל. גדול, מ' מ"ל כבוד. לעיני כל ישראל ד' בקרי יסוד
באלמע עשה עמרוף סוף.
ת"א לעיני כל ישראל מנסה ל.

חזק

ונמטיין ויהי אחרי מות משה ניהוסע ס'. מ"ס סמן גאונל:

שבח ותהלה לדר מרומא: לתשלום תורת יהוה תמימה:

זנתן בן עזיאל

יבוע תת יקא ויקא תת יקא הלכל גדול רב ועבר משה קוזן הקבל תרין ליהי אבן ספיריטו ופתקלון ארבעין סמין וסגורגן בתרתין קדי לטקסדון
דקלון ישראל:

סליק

בעל המורים

זנתן

במוסות מלם כמנין על פי ס' יסוד. סכס"ע פשוטו וספורו עבדוהו עולם כמנין
במוסות מלם כמנין על פי ס' יסוד. סכס"ע פשוטו וספורו עבדוהו עולם כמנין
במוסות מלם כמנין על פי ס' יסוד. סכס"ע פשוטו וספורו עבדוהו עולם כמנין

רשיי

גדול וסמלה: לעיני כל ישראל. סמלאו לנו לסגור סמלות לעיניסם
סמלאו (לפיל ס) ולסמנה למימם וסמכיסע דעם סקדוש כדך-סוד

רמבין

אבן עזרא

סיד סמקס וסעורל. גדול קן סמין לוחס ועעטורו נעמו לעיני כל
סכ קימי: חסלת חזאת הברכה

נשלמה חמשה הספרים האלה אשר קצרה בהם חכמת אגוד ואיתויאל. ואלפי ברכות וחדאיות לאל. אשר גמלני
כרחמי וטרוב חסדיו ויבא אשר לבבי שואל. ורוא למען שמו יואל. ובא לציון גואל. במהרה בימינו יעמוד מיכאל.
לבנות הבית והאריאל ויקים מקרא שכתוב על יד יחזקאל. וידעו הגוים כי אני השם מקדש את ישראל בהיות
מקדשי בתוכם לעולם וברוך ה' אלהי ישראל. מן העולם ועד העולם אמן ואמן:

פירוש על אבן עזרא

קריב ספרתם ולסמין פירם כי סמל לוחס סכיס במילי גלי סמלאו. זקן פירע על סמין דער ד' אל עסס פניס אל פניס. ויש סמכיס כי יש לסמכל סלל סמל ולס יקס
סלל לל סס. עבר סמקיס סמדי חס עוכס לענין גדול כי כל סמכיליס סיו סבל קודס סמלות עולם חס סמלאו עסס סיוס סס סמי. וסו לל קס סכנכ קענו כל סמכיליס לסיס.
וכס ס"ר סיסוד עס ג"י כען קודס סולו לסולס לסל וסיס פני עסס סלל סמך קן כן סיס ג"כ עס גוורו חס פ"י פניס אל פניס וד"ל.

סכוס ססוקי ספרי דברים תשע מאות חמשים חמשה. הג"ץ סמן: חציו ועשית על פי הדבר אשר ידודי לך. (יז י'). ופרשיותיו
יא (לז י'); אסרו חג בעכתים סמן. וסדיו כ"ז; ופירס אסונה יג"ד זרק סמן. וספקתותיו כ"ב. וסיקוי ל"ד; אודה יי בכל
לבב סמן. סנין הפתוחות שלשים וארבעה. וספתוחות מאה ועשרים וארבעה; הבל מאה וחמשים ושמונה פרשיות;
וספא כבוד יגחילם סמן.

סכוס הפסוקים של כל התורה חמשת אלפים ושמונה מאות וארבעים חמשה; ואור החמה; יהיה שבעתים סמן. וחציו וישם עליו את
הזשן וזמן אל הזשן את הגזים נאת התמים (וקלס ס' ס'). ספפר כל הפרשיות נ"ד (כ"ס ג"ג). וסספר כל ספרים קנ"ד. וסספר כל
הספיקות צ"ה. סנין הפתוחות של כל התורה מאתים ותשעים; יבא דודי לנגו ויבאל פרי סגדיו סמן. וספתוחות שלש מאות
ושבעים ותשעה; או אסרה אסר על נפשה בשבעה סמן. נסמאו סנין כל הפרשיות הפתוחות וספתוחות שיש מאות
ותשעה וששים; לא תחסר כל בה סמן.

סליק ספרא דאלה הדברים

וסליקו לדו

חמשה חומשי תורה. במיעתא דשמיא:

עיר סיוחן: כח בראש יצאה מחשבון
 להבה מקרית סיוחן אכלה עד מואב
 בעלי במות ארנן: כח אורלה מואב
 אבדת עסקמוש נתן בגיו פליטם
 ובנתתי בשבית למדך אמרי סיוחן:
 לנניחם אבד חשבון עד דיבן ונשים עד
 לפח אשר עד מדבא: יי וישב ישראל
 בארץ האמרי: וישלח משה לרגל את
 יעזר וילכדו בנתיה ויירש את האמרי
 אשר שם: ויפנו ויעלו ברך הבשן
 ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא
 וכל עמו למלחמה אדרעי: ויאמר
 יהוה אל משה אלתירא אתו כי
 בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת
 ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיוחן
 מלך האמרי אשר יושב בחשבון:
 ויכו אתו ואת בניו ואת כל עמו

דסיוחן: כח ארי קידום תקף באשא נפק מחשבון עמדי
 קרבא בפלחכותא מפרתא דסיוחן קמילו עמא דשרי בלחית
 מואב קמריא דפלחין בית דחלא רמחא דארנן: כח וי לכו
 מואבאי אבדתון עמא דפלחין לבמוש סמר בנודו צירין
 ובנתיה בשביא למלכא דאמוראה סיוחן: ל ומלכו מסכת
 מחשבון עדא שלמן מדיבון וצדיאו עד גפח דסמך עד
 מירבא: לא ויתב ישראל פארע אמוראה: לב ושלח משה
 לאללא ית יעזר וכבשו בפרתהא ותירד ית אמוראה די תמן:
 ל ואתפניאו וקליקו לארע מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן
 לקדמתהון הוא וכל עמה לאנחא קרבא לאדרעי: לו ואמר
 יי למשה לא תחל מנה ארי בידך מסרית יתה וית כל עמה
 וית ארעה ותעבד לה פמא די עבדת לסיוחן מלכא דאמוראה
 די יתב בחשבון: לה וקחו יתה וית בנודו וית כל עמה עד
 דלא אשתאר לה משויב ויריתו ית ארעה: א ונמלו בני
 ישראל ושרי במשריא דמואב מעברא לירדנא דירחו:

ס ס ס
 חמא
 מסרה פיסון די מלס כח אלון סכר כח אלס כל כמות מלס פליטס מלס יק
 חסח וקר מלס דמלס חסתי כסס חוה וכנסיא סקר בשניס מלס למלך כ"ס קיסון
 מלס לי וריס לי מלס דבין מ"י וכל וריס לי דגנז ומלס כמס סכר חסר י'
 קקלס כפויס חידלס מלס לב וריס ויריש ק' אכרסס לי לב לקלסס כלסס
 דכנסיס לקלסס ק' סכני כי לי לא סמנן וכל עמו ס' לד חסון סכר ל'
 סלמ"ד דגס יתב י"ז מלס כמרכ ל"ה כלו מ"י סאליס כולס מלס ארזי כ"ט
 ויריש כ' דיון כ"ב א כמכרס לי מלס כמכרס וכל כ"ד דמ"ס כמ"ס חס
 דקקי דירמי יכלו כל חו"ס ס"י וסרס לירי ורשסיס מלס מלס ורשסיס
 ת"א כי אש יצאה מחשבון כמלס חס ותרס אבד חשבון חס ויאמר ה'
 אל משה אל תירא מה חס

עד בלתי השארלו שריד ויירשו את ארצו: כב ויסעו בני ישראל ויתנו
 בערבות מואב מעבר לירדן ירחו: ס ס ס

ס"א למידנא סינן ישראל סינן פני סינן: סומסיס סינן יל:
 ס"ב ירש יורש ק'
 סססן כמס קיסון לכיח מירו: (כס) כי אש יצאה מחשבון ומכנכס
 קיסון אכלה עד מואב סס חוהס כמדיס קרו עד כלסון עברי
 זלמיס כלסון ארעי: עד מואב עד על מואב: (כס) אוי לך מואב
 סקלס חס מואב סימקרו כידו: כמוש סס חלכי מואב: נתן כמות
 חס כיו על מואב: פליטס ססיס ורלמיס מוכרז וחס כמותו כמכרס
 חו': (ב) וירס אבד חשבון עד דיבן מלכות ועול ססיס למואב
 כמכרס חלד עמס וק: עד דיבון חכונס על קר עד כלומר קר כר
 מדיבון כיר לסון עככות ועול וממלח חיס כמו (מככיס ח יח) למסן
 כיח כיר לודו עברי: ונשים סיין דגומס לסון סממס כר ימלכו סוממלי

ספורנו
 והכנסו לסימון כי הוא יגלה ויעלה עליכס: (ב) וירס אבד וימז ועלכות סימון וחשו ולהכנסו ססיס מרי כלוחתיו יאבד כי חסר סמפרו כלומר סל סימון
 סמרו כמו כן כדכן מלכותו ב"י ישראל: (ל) וישב ישראל בארץ האמורי: וכלל זה סמפר סמנר סיסרלל חו לא יסנו כלרן מואב לכל יסנו כלרן
 כלמורי כמו סמלר סמסו כלמרו לא לקס ישראל חס לרן מואב וחס לרן בני עמון: (כ) וילכדו בנתיה: סמכנליס סמלס עמס לכדו חס כמות
 יבד: יורש עמס כורס סס"כ חס כלמורי חסר כיסר:

דמבן
 ילס חסמכרס לככר עקריס קיסון חסר יושב סס וחללס עד מואב כמלי
 כממות חסר לחכונ סלכד קיסון ארנן עמוחכ וכל כמות חלכר ובעלי
 כממות כמני וכמות עולס למורסס ולקס עוד עמני עמון מחרנן עד
 סינוק כמו סמלר כירוסע ויתן עמס לעמס גד חס יסור וכל ערי כמלעד
 וס"י לרן ע"ס עמון עד עמוכר וסיה חלכר חסר כיה מלך בני עמון
 מוכר ליפחס כמו סמלר כי לקס ישראל חס חלכי מחרנן ועד סינוק ומן
 סמלכר ועד סירדן: (כס) וסמס אוי לך מואב אבדת עם כמוש: כי סיס
 עם מואב מוכר כלמורס חלכו עמס כמות ורססו כו יסר מכל עם וכמס

עשרת הדברות לצבור

הקריאה לטעם העליון.

אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
 מבית עבדים: לא יהיה לך אלהים אחרים על-
 פני לא תעשה לך פסל | פל־תמונה אשר בשמים |
 מפעל ואשר בארץ מתחת ואשר בפנים מתחת
 לארץ לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי
 יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על־בנים
 ועל־שלישים ועל־רביעים לשנאי ועשה חסד
 לא־לפים לא־דבי ולשמרי מצותי: לא תשא את-
 שם־יהוה אלהיך לשוא פי לא ינקה יהוה את
 אשר־ישא את־שמו לשוא: שמור את־יום השבת
 לקדשו כאשר צוה | יהוה אלהיך ששת ימים
 תעבד ועשית כל־מלאכתך | יום השביעי שבת
 ליהוה אלהיך לא תעשה כל־מלאכה אתה ובנך
 ובתך ועבדך ואמתך ואורך חמורך וכל־בהמתך
 ונך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך
 כמוך | זכרת כי עבד היית | בארץ מצרים ויצאת
 יהוה אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על-
 פן צוה יהוה אלהיך לעשות את־יום השבת: כבד
 את־אביך ואת־אמך כאשר צוה יהוה אלהיך
 למען | יאריכון ימך ולמען ייטב לך על האדמה
 אשר־יהוה אלהיך נתן לך: לא תרצח: ולא
 תגאף: ולא תגנב: ולא־תענה ברעך עד שוא:
 ולא תחמד אשת רעה ולא תתאוה בית רעה
 שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעה:

מסותי ק

עשרת הדברות ליחיד

הקריאה לטעם התחתון.

אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
 מבית עבדים: לא יהיה לך אלהים אחרים על-
 פני: לא תעשה לך פסל | פל־תמונה אשר בשמים |
 מפעל ואשר בארץ מתחת ואשר בפנים מתחת
 לארץ: לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי
 יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבות על־בנים
 ועל־שלישים ועל־רביעים לשנאי: ועשה חסד
 לא־לפים לא־דבי ולשמרי מצותי: לא תשא את-
 שם־יהוה אלהיך לשוא פי לא ינקה יהוה את
 אשר־ישא את־שמו לשוא: שמור את־יום השבת
 לקדשו כאשר צוה יהוה אלהיך: ששת ימים
 תעבד ועשית כל־מלאכתך: יום השביעי שבת
 ליהוה אלהיך לא תעשה כל־מלאכה אתה ובנך
 ובתך ועבדך ואמתך ואורך חמורך וכל־בהמתך
 ונך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך
 כמוך: זכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאת
 יהוה אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על-
 פן צוה יהוה אלהיך לעשות את־יום השבת: כבד
 את־אביך ואת־אמך כאשר צוה יהוה אלהיך
 למען | יאריכון ימך ולמען ייטב לך על האדמה
 אשר־יהוה אלהיך נתן לך: לא תרצח: ולא תגאף
 ולא תגנב: ולא־תענה ברעך עד שוא: ולא תחמד
 אשת רעה ולא תתאוה בית רעה שדהו ועבדו
 ואמתו שורו וחמורו וכל אשר לרעה:

מסותי ק

שמות הטעמים לפי סדר האשכנזים

זרקא סגול מגח ומגח רביע פזר תלשא גדולה תלשא קמנה קדמא ואולא
 מהפך פשטא זבף קשן זבף גדול דרגא תביר מרבא טפחא אתגחתא אזלא
 גרש גרשים יתיב פסיק | שלשלת ירח בךדיומו בךגירפיה מרבא־כפולה
 טפחא מתג מקרי סוף פסיק:

ברכת ההפטרה

קדם קריאת שמע ישראל וספר שבעה טעמים יצרך סענטייל נכחה ז':

נשבעת'לו שלא יבנה גור לעולם ועד. ברוך אתה יי מלך הוד:

על התורה ועל העבודה ועל הגביאים ועל יום השבת הזה שנתת לנו יי אלהינו לקדשה ולמנוחה לכבוד ולתפארת. על הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך יתברך שמך בפני כל חי תמיד לעולם ועד: ברוך אתה יי מקדש השבת:

לשלוש רגלים

על התורה ועל העבודה ועל הגביאים ועל יום (השבת הזה ועל יום)

למנוחה	למנוחה	למנוחה	למנוחה
חג המצות	חג השבועות	חג הסוכות	למנוחה
הזה שנתת לנו יי אלהינו (לקדשה ולמנוחה) לששון ולשמחה לכבוד ולתפארת. על הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך יתברך שמך בפני כל חי תמיד לעולם ועד. ברוך אתה יי מקדש (השבת ו) ישראל והזמנים:			

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בגביאים מזלים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת ברוך אתה יי הבורח בתורה ובמשה עבדו וב'ישראל עמו ובגביאי האמת וצדק:

ספר סענטייל יצרך סענטייל ר' נכחות שלו:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם צור כל העולמים צדיק בכל ההזרות האל הנאמן האומר ועושה המדבר ומקים שגלדי בריו אמת וצדק:

נאמן אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דברך ודבר אחר מן דברך אהור לא ישוב ריקם כי אל מלך נאמן (ורחמן) אתה. ברוך אתה יי האל הנאמן בכל דבריו: רחם על ציון כי היא בית היינו ולעלובת נפש תושיע במהרה בימינו. ברוך אתה יי משלח ציון בבניה: שמתנו יי אלהינו באליהו הגביא עבדך ובמכות בית דוד משיחך במהרה יבא ויגל לבנו על כסאו לא ישוב זר ולא ינהלו עוד אחרים את יבדו. כי בשם קדשך

הפטרת דברים

בישיבה סיון א'

איך בן מתם פצע ותבורה ומפרי מריה לאחור ולא חפשו ולא רכבה בשמן: ארצכם שממה עריכם שרפות אש אדמתכם לנגדכם זרים אכלים אתה ושממה פמהפכת זרים: ונתתה בת ציון כספה בכרם פמלונה במקשה פעיר נצורה: ליל יהודה צבאות הותיר לנו שריד פמעט פסדום היינו לעמדה דמינו: שמעו דברי יהודה קציני סדם האינו תורת אלהינו עם עמדה: לפנה לי רב זבחיכם יאמר יהוה שבעתי עלות אילים ותלב

חוזן ישעיהו בדאמוין אשר חזה עליהודה וירושלם בימי עזידו יותם אחו יחזקיהו מלכי יהודה: שמעו שמעו והאזינו ארץ כי יהוה דבר בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי: ידע שור קנהו וחמור אבום בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן: היו וגוי חמא עם כבד עין זרע מרעים בנים משחיתים עזבו את יהוה נאצו את קדוש ישראל נודו אחור: עלמה תבו עוד תוסיפו סרה כל ראש לחל וכל לבב דני: מפחד רגל ועדר ראש

פירוש המלות

חוזן לי מלכס כנחוס: יותם. וכל יתם וכל חס: שמעו. מלשון: והאזינו. מקדוש: אבום. מקום מלכל סכסום: לא ידע. לא חס לית: מרעים. מרעים לעלום: נודו. נדלו: אחור. מלכסי לנחוס: תבו. על חסר חס: דוי. לי מדוס: פתם. לשון פנימות: מריה. לסס: זח. לי כנחוס: חבשו. לשון כנחוס: אתה. לעימכם יחלו לוחס: כסכה. כסכס לנדס: כמלונה. לי מלון: במקשה. סדה על קשולין: נצורה. סריס: קציני. נגידים וסריס: פריאים. סריס משועמס:

מראים חלם פרים וכבשים ועתודים לא חספתי:
 כי תבאו לראות פני מרבקש זאת מידכם רמס
 חצירי: לא תוסיפו הביא מנחת-שוא קסדת
 תועבה היא לי חדש ושבת קרא מקרא לאאוכל
 און ועצרה: חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו
 על למדח נלאיתי נשא: ובפרשכם בפילכם
 אעלים עיני מכם גם כיתרבו תפלה אינני שמע
 דיכם דמים מלאו: רחצו חזבו הסירו רע מעלליכם
 מנגד עיני חדלו הרע: למדו היטב דרשו משפט
 אשרו חמוץ שפמו יתום ריבו אלמנה: לכרנא
 ונכחה יאמר יהוה אסיהו תמאיכם בשנים בשלה
 ילבינו אסדאימו כתולע בצמר יהוה: אסתאבו
 ושמעתם סוב הארץ תאכלו: ואסתמאנו ומדיתם
 תרב תאכלו כי פי יהוה דבר: איכה היתה לזונה
 קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילן בה ועתה
 מרצחים: כספך היה לסינים סבאך מהול בפמים:
 שריו סודים ותברו נגבים כלו אהב שחד ורדה
 שלמנים יתום לא ישפמו וריב אלמנה לאיבוא
 אליהם: לכן נאם האדון יהוה צבאות אביר ישראל
 הוי אנתם מצלי ואנקמה מאויבי: ואשיבה יד
 עליך ואצרף פבו סיגיד ואסירה כל-בדילך:
 ואשיבה שפמיך בבראשנה ועציד בבתחלה
 אחרי-כן יקרא קך עיר הצדק קריה נאמנה: ציון
 במשפט תפדה ושביה בצדקה:

הפסרת ואתחנן

בישעה סמן ס'

נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם: דברו על-לב
 ירושלם וקראו אליה כי מראה צבאה כי נרצה
 עונה כי לקחה מיד יהוה כפלים בכלחפאתיה:
 קוד קודא במדבר פנו דרך יהוה ישורו בערבה
 מסלה לאלהינו: כל-גיא ינשא וכלהר וגבעה

ישפלו ויהיה העקב למישור והרכסים לבקעה:
 ונגדה כבוד יהוה וראו כל-בשר יחדו כי פי יהוה
 דבר: קול אמר קרא ואמר מה אקרא כל-הבשר
 חציר וכלחסדו כציץ השדה: יבש חציר נבל
 ציץ כי רוח יהוה נשבה בו אכן חציר העם: יבש
 חציר נבל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם: על
 הרגבה על-דרך מבשרת ציון הרימי בפה קולך
 מבשרת ירושלם הרימי אלתיולאי אמרי לערי
 יהודה הנה אלהיכם: הנה אדני יהוה בחוק יבוא
 חרעו משלה לו הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו:
 פרעה עדרו ירעה בזרעו יקבץ מלאים ובהיקו
 ישא עלות ינהל: מי-מדד בשעלו מים ושמים
 בזרת תבן וכל בשלש עפר הארץ ושקל בפלס
 הרים וגבעות במאונים: מרחפן אתדח יהוה
 ואיש עצתו יודיענו: אתמי נועץ ובינהו וילמדהו
 באזה משפט וילמדהו דעת ודרך תבנות יודיענו:
 הן גוים כמר מדלי וכשחק מאונים נחשבו הן אים
 כדק יפול: ולבנון אין די בער וחיתו אין די עולה:
 כל-הגוים כאין נגדו מאסם ותהו נחשברלו: ואל
 מי תדמיזן אל ומהדמות תערכרלו: הפסל נסד
 חרש וצורף בזהב ירקענו ורתקות כסף צורף:
 המספן תרומה עץ לא-ירקב יבחר חרש חכם
 יבקש-לדו להבין פסל לא ימוט: הלווא תדעו הלווא
 תשמעו הלווא הגד מראש לכם הלווא הבינותם
 מוסדות הארץ: הישב על-חוג הארץ וישביה
 פהגבים הנומה כדק שמים ומתחם באהל לשבת:
 הנותן רוזנים לאין שפמי ארץ פתהו עשה: אף
 בל-נפעו אף בל-זרעו אף בל-שורש בארץ גזעם
 וגם-נשף בהם ויבשו וסערה פקש תשאם: ואל
 מי תדמיזני ואשנה יאמר קדוש: שאר-מרום
 עיניכם וראו מ-ברא אלה המוציא במספר צבאם
 לכלם

פירוש המלות

פני. כמו לפני: און. לא אוכל ללחוח זס: לטורח. נמסח כנד: חדלו. סדלו לכם עלכסע: אשרו. כמו יסרו סחיקו: חמוץ. כמו חמוץ:
 תוכחה. ענין צדק טענת: כתולע. כול חלמנה טני: ושפעתם. לי קנלה וטק: תמאנו. חסרנו: חרב. כמו נסד: תאכלו. לי כלין.
 מלאני. כמו מלח: לסינים. מה סנסלס מכסב: סבאך. ייק: סחול. מזוג: סודים. נעוסי: שלמנים: טלומים: הוי. כמו חוי לי חלמיס:
 ואשיבה: טעם אשר טעס: כבוד. סול נוכים: בדילך. דיל סנפורט כסב: מלאה. סלומס: צבאה. זמס: נרצה. כסלס טוכס: כפלים
 חלס לופר זי נלח: קדא. כאלו קול קורח: פנו. לשון סנוי: העקוב. סנפוקל: והרכסים. סנזסיס: קול. כאלו קול לומי: חציר. כסנז
 חסרו. חסי סקדים סנזס: נשבה. כמו נסס: נבל. כמו יפול: ציון. פירוס חס לון סננסי: תיראי. חסדי: בחוק. זיל סוקס: לו.
 לפלמו: שכרו. מיקן לטוטסיס: עלות. ילדום: בשעלו. זלוגרוס: תכן. ססנון: וכל. מדד: בשליש. נמס: כפלס. כסוקל: תכן. כמו
 ותיכן לנגיס: את. כמו טס: נועץ. לשון טלס: כמר. סול סמיס סנפולס וסדלי: וכשחק. חנב ק: כדק. סער ק: בער. לשון כנעס: תערכו.
 סוור לו. נסך. לי נססס: ירקענו. כמו וירקעט: ורתקות. סלסלוח: חספן. לי ילד וססן: חוג. סוכ: כדק. כיריסס: ויפתח. ויסנע: נשף. כמו נסז:
 אונים

הפטרות ואתחנן

לכלם בשם יקרא מרב אונים ואמין לח איש לא נעדר:

הפטרות עקב

בישעיה סימן ס"ט

ותאמר ציון עבני יהוה ואדני שכחני: התשפח אשה עולה מרחם בך במנה גמאלה תשפחנה ואנכי לא אשכחך: הן על פנים חקתיך חומתיך נגדי תמיד: מהרו בניך מהרסוך ומחריביך ממך נצאו: שאי סביב עניך וראי פלם נקבצו בארלך חראני גאמיהוה פי כלם פעדי תלפשי ותקשרים בפלה: פי חרבתיך ושמתתיך וארץ הרסתך פי עתה תצרי מיושב ורחקו מבלעוך: עוד יאמרו באוניך בני שבדיך צר לי המקום גשה לי ואשבה: ואמרת בלבבך מי ילדלי את אלה ואני שכולה ונלמדה גלה וסודה ואלה מי גרל הן אני גשארתי לבדי אלה איפה הם: כהאמר אדני יהוה הנה אשוא אל גוים ידי ואל עמים ארים נפי ודביאו בניך בהצן ובנתך על פתח תגשאנה: והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקותיך אפים ארץ ישתחורלך ועפר רגליך ילחכו וידעת פי אני יהוה אשר לא יבשו קוי: היקח מגבור מלקוח ואם שבי צדיק ימלט: ברכה אמר יהוה גם שבי גבור יקח ומלקוח עריץ ימלט ואת יריבך אנכי אריב ואת בניך אנכי אושיע: והאכלתי את מוניך את בשלם וכעסים דמם ישברו וידעו כל בשר פי אני יהוה מושיעך ונאלף אביר עקב: כה אמר יהוה אי זה ספר פרתות אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונתיכם נמכרתם ובפשעיכם שלחה אמכם: מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מפרות ואם אין פי לח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר תבאש

הפטרות עקב

דנתם מאין מים ותמת בצמא: אל ביש שמים קדרות ושק אשים בסותם: אדני יהוה נתן לי לשון למודים לדעת לעת אתדעה דבר יעור בפקר בפקר יעור לי און לשמע פלמאדים: אדני יהוה שתדלי און ואנכי לא מריתי אחור לא נסוגתי: גר נתתי למים ולחי למרמים פני לא הסתרתי מקדמות דק: ואדני יהוה יעורלי על פן לא נכלמתי על פן שמת פני בחלמיש ואדע פי לא אבוש: קרוב מצדיקי מיריב אתי נעמדה יחד מבעל משפטי יש אלי: הן אדני יהוה יעור לי מיהוה ירשעני הן פלם בפגר יבלו עש יאכלם: מי בכם ירא יהוה שמע בקול עבה אשר ו הלך חשכים ואין ננה לו יבטח בשם יהוה וישען באלהיו: הן כלכם קדחי אש מאורי זקות לבו באור אשכם ובזיקות בערתם מדי היתה זאת לכם למעצבה תשפכו: שמש אל רדפי צדק מבקשי יהוה הפיטו ארצור הצבתם ואל מקבת בור נקרתם: הפיטו אר אבריהם אביכם ואל שדה תחוללכם פי אחד קראתי ואברכה וארבהו: פי נחם יהוה ציון נחם כל חרבתי וישם מדברה פעון וערבתה בגדיהה ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה:

הפטרות ראה

והם סיו ר"ח או מחר חרש סוכים נק"ק ספרים לספיקי צל ל"ס או פסח סדס לכל נכבס סולת סוכים לספיקי עניו סעודה ולדמות של פסח סדס לכל של ל"ס סין דומין ויש סולת דומין גם של ר"ח.

בישעיה סימן נ"ד

עניה סערה לא נחמה הנה אנכי מרביץ בפרך אבניך ויסדתיך בפסירים: ושמת פי כדל שמשתיך וישעריך לאבני אקדה וכל גבולך לאבני חפץ: וכל בניך למודי יהוה ורב שלום בניך: בצדקה תפונני רחמי מעשך פירלא תיראי וממחמתה פי לא

פירוש המלות

אונים. לשון חזק: נעדר. סכר: עולה. צנח סקסן: אלה. חסלו חס חלס: חקתיך. לשון סקיקס: חומותיך. סכנוקות: מדויו. כמו ימסרו: ומחריבך. סוכסוכים: באו. ינאו: בעדי. חכסיע: חרבותיך ושמתתיך. סלת דולג פליס: תצרי. חסקי: מבלעוך. עסתיך: שכליך. סלת סטול עס: לי. גם סלסל צנצוני: תלמודה. יסידס: וסודה. עלל נכיס סגלו וסרו נמנס: איפה. מליסס סס: בהצן. סרוע לו סק סכנוד: אמניך. לי לונן סיוק: חיקה. חלס סס דכרי סלונות: צדיק. ססנס סלוד וצנעסס: יקח. סלמי גכור חכס: עריץ. גכור: ואת. וסס: סוניך. לי עוסק: וכעסים ין. עכסס סכסססס: מנושי. לי סוני: שלחה. גורסס: קראתי. סוני חלי: קדרות. לי סוסך: ליסודים. סוכגליס: לעות. על עח וסון: בבקר. יוס חסר יוס: למורמים. סוכרסס סוכר לסיו וסון: כחלמיש. סי: סלסן ססוק: סצדיקי. סילודק דכרי: עש. חולמח סלוכל צגדיס: יבטח. סיס לו לכסוס: סאורי. עסרי זקוס: אשכם. סלכלס: למעצבה. עכנן: צור. סלס: חצבתם. סוכססס: סקבת. סקיסס סכור: נקרתם. לי סקיסס: תחוללכם. כמו ססולל חלסס: וערבתה. כמו מדכר וסכסס:

לאהתקרב אליך: הן גוד יגור אפס מאותי מרגך
אתך עליך יפול: הן אנכי בראתי חרש נפת
באש פהם ומוציא כלי למעשהו ואנכי בראתי
משחית לחבל: בל-כלי יוצר עליך לא יצלה
וכל לשון תקום אתך למשפט תרשעי זאת
נחלת עבדי יהוה וצדקתם מאתי נאם-יהוה: הוי
בלצמא לכו לפים ואשר אין לו כסף לכו שברו
ואכלו ואלו שברו בלוא-כסף ובלוא מחיר יין
וחלב: למה תשקלו-כסף בלוא-לחם ויגיעכם
בלוא לשבעה שמעו שמוע אלי ואכלו-טוב
ותתענג בדישן נפשכם: הווי אונכם ולכו אלי
שמעו ותחי נפשכם ואכרתה לכם ברית עלים
חסדי דוד הנאמנים: הן עד לאומים נתתיו נגיד
ומצויה לאמים: הן גוי לאתדע תקרא וגוי לא
ידעך אליך ירוצו למען יהוה אלהיך ולקדוש
ישראל פי פארך:

הפטרות שפטים

בישעה סמן נ"א.

אנכי אנכי הוא מנחמכם מראת ותיראי מאנוש
ימות ומבדאדם חציר ינתן: ותשפח יהוה עשך
נומה שמים ויסד ארץ ותפחד תמיד בדהיום
מפני חמת המציק כאשר פונן להשחית ואיה
חמת המציק: מדר צעה להפתח ולא-ימות
לשות ולא-יחסר לחמו: ואנכי יהוה אלהיך רגע
הים ויהמו גליו יהוה צבאות שמו: ואשם דברי
בפך ובצל ידי כפיתך לנמע שמים וליסד ארץ
ולאמר לציון עמראתה: התעררי התעררי קומי
ירושלם אשר שתית מיד יהוה את-כוס חמתו
את-קבעת פום התרעלה שתית מצית: אין
מנהג לה מפל-בנים ילדה ואין מחזיק בידה מפל-
בנים גדלה: שתים הגרו קראתיך מי יגוד לך
השד והשבר והרעב והחרב מי אנהמך: בנדך
עלפו שכבו בראש בל-הצוות כתוא מכמד
המלאים חמת-יהוה גערת אלהיך: לכן שמע-

נא זאת עניה ושכרת ולא מיין: כזה-אמר אדניך
יהוה ואלהיך יריב עמו הגה לקחתי מידך את-
פום התרעלה את-קבעת פום חמתי לא-תוסיפי
לשתותה עוד: ושלמתיה ביד מונך אשר-אמרו
לנפשך שחי ונעברה ותשימי כארץ גוד וכהיין
לעברים: עורי עורי לבשו ענד ציון לבשו בגדי
תפארתך ירושלם עיר הקדש פי לא יסוף יבאר
בך עוד ערל וממא: התנעדי מעפר קומי שבי
ירושלם התפתחו מוסרי צוארך שביה בת-ציון:
כיתה אמר יהוה חנם נמברתם ולא בכסף תנאלו:
פי כה אמר אדני יהוה מצרים ירד-עמי בראשנה
לגור שם ואשר באפס עלקו: ועתה מודל-
פה נאם-יהוה בל-לקח עמי חנם משלך יהלילו
נאם-יהוה ותמיד בדהיום שמי מנאין: לכן ידע
עמי שמי לכן ביום ההוא פי-אני-הוא המדבר
הנני: מה-נאוו על-ההרים רגלי מבשר משמיע
שלום מבשר טוב משמיע ישועה אמר לציון
מלך אלהיך: קול צפיד נשאו קול יחדו ירננו
פי צין בעין יראו בשוב יהוה ציון: פנחתי רננו
יחדו חרבות ירושלם פי-נתם יהוה עמו גאל
ירשקם: חשף יהוה את-זרוע קדשו לעיני כל-
הגוים וראו בלא-אפס-ארץ את ישועת אלהינו:
סדו סדו צאו משם טמא אל-תגעו צאו מתוכה
הפרו נשאי כלי יהוה: פי לא בחפזון תצאו
ובמנוסה לא תלכו ביה-הלך לפניכם יהוה
ומאפסכם אלהי ישראל:

הפטרות כי תצא

בישעה סמן נ"ד. (ומיין נ"ג נח).

רני עקרה לא ילדה סצחי רנה וצדלי לא-
חרה פי-דבים בני-שוממה מבני בעלה אמר
יהוה: הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך
ישו אל-תחשכי האריכי מיתריך ויתדתך חוקי:
כדימין ושטמאול תפרצי חרעך גוים יירש וערים

נשמות

פירוש המלות

יאת סכר סכר ישום: חציר. סכר כמלי: המציק. לוסק ולוסן: רגע. נוקע: קבעת. כסערים: התרעלה. לחס: מצית. לי מלכס:
מנהג לה. נערה צבלת: עלפו. לי מייסות: כתוא. סור כנר: מכמד. סוככ כנח: ושכרת. עלרום: ארונד. יכיס לזונד: עמו. על פנו:
מונד: לי יגון: שחי. לי טסס: התנערי. לי ונער כרעס: התפתחו. לי כסרס: מוסרי. לי כסירכ: ואשור. זכ כסערי: ועתה. צבלום
כסערי: יהלילו. לי עלס: מנאין. לי כעס: צפיד. כלידך: חשף לטון גלי: חברו. כסן ככל כוסעס:

אוד

הפסרת כי תצא

לשמות ישיבו: אלהיך לא תלך... תפלומי כי לא תחפירי... ודופת אלמנותיך לא תזכירי... עשיך יהיה צבאות שמו ואלך קדוש ישראל... אלהי כל הארץ יקרא: כי כאלה עוובה ועגובת רוח קראך יהיה ואשת נעורים כי תפאס אמר אלהיך: ברגע קמן עזבתך וברחמים גדלים אקבצך: בשעף קצף הסתרתני פני רגע מן זכותך עלם רחמתך אמר גאלך יהוה: כי מי גח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מרנח עוד עד דארץ בן נשבעתי מקצף עליך ומנערך: כי הדרים ימשו והנבעות תמוטנה וחסדי מאתך לא ימשו וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך יהוה:

אלוהי קהלות ונחמם לשום עניה סוערה של מ' ראה עניי סעולה רחן לו סחר חדרש טובין לכוסיף כלן עניה סוערה לס נמנה סמיס כדסס עני' לסס.

הפסרת כי תבוא

בישעה סמן ס'

קומי אורי כי בא אורך וכבוד יהוה עליך... זרה: ביהנה החשך יכסה ארץ וערפל לאפים ועליך ירח יהוה וכבוד עליך יראה: ותלכו גוים לאורך ומלכים לנה זרחך: שאי סביב עיניך וראי פלם נקבצו בארץ בניך מרחוק יבאו ובנתך על צד תאמנה: אז תראי ונהרת וסוד ורחב לבבך ביהפוך עליך המון ים חיל גוים יבאו לך: שפעת גמלים תכסף בכרי מדן ועיפה פלם משבא יבאו זהב ולבנה ישאו ותהלות יהוה יבשרו: כל צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישראל יעלו על רצון מזבחי ובית תפארת אפאר: מי אלה בעב תעופינה וכיונים אלארפתיהם: כילו אים יקוו ואניות תרשיש בראשנה להביא בניך מרחוק כספם וזהבם אתם לשם יהוה אלהיך ולקדוש ישראל כי פארך: ובנו בני נכר חמתך ומלכיהם ישראלתך

הפסרת כי תבוא

כי בקצפי היתך וברצוני רחמתיך: ופתח שעריך תמיד יום ולידה לא יסגרו להביא אליך חיל גוים ומלכיהם נהגים: ביהגוי והפמלכה אשר לא יעברוך יאבדו ונצוים חרב יחבבו: כבוד הלבנון אליך יבוא ברוש תדרר ותאשר יחיו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אבנך: ותלכו אליך שוחח בני מעיך והשתחוו עד קפות רגליך כל מנאציך וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש ישראל: תחת היתך עוובה ושנואה ואין עבר ושמתך לגאון עלם משוש דוד ודוד: וינתק חלב גוים ושד מלכים תינקי וידעת כי אני יהוה מושיעך וגאלך אביר יעקב: תחת הנחשות אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי פקדתיך שלום ונגשך צדקה: לא ישמע עוד חסם בארצך שד ושבר בגבולך וקראת ישועה תומתיך ושעריך תהלה: לא יהיה לך עוד השמש לאור יום ולנה הירח לא יאיר לך והיה לך יהוה לאור עלם ואלהיך לתפארתך: לא יבוא עוד שמשך ורחך לא יאסף כי יהוה יהיה לך לאור עלים ושלמו ימי אבדך: ועמד פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מפעו מעשה ידי להתפאר: הקמן יהיה לאלה ותצער לגוי עצום אני יהוה בעתה אחישנה:

הפסרת נצבים

בישעה סמן ס'א

שוש אשיש ביהוה תגל נפשי בארתי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני בחרתי יכהן פאר וכפלה תעדה כליה: כי כארץ תוציא צמחה וכננה זרועיה תצמיח בן אדני יהוה יצמיח צדקה ותהלה נגד פלוגים: למען ציון לא אחשה ולמען ירושלם לא אשקוט עד יצא כננה צדקה וישועתה פלפיד יבער: וראו גוים

פירוש המלות

אורך: סניע זמן ישועתך: החשך: גלות: על צד: כל סעולות: תאמנה: לשון גדול: המן: כינוי סיס: שפעת: ענין רעיו: בכרי: נפלים קטנים: הלבנון: פלם סוונים סנסס: תדרר ותאשור: מיני פלים: שוחח: לי סססוויס: מעניך: צלום: וקראת: לי כדו: לאלף: כלף סעניים: אחישנה: לי מסיכות: אשיש: דכני ישראל כסונס ססנלות: יעטני: לי ססיס: יכהן: יגל פלכו: תעדה: לי פדי: כליה: כלי סכמיסס: אחשה: ססריס: אשקוט: סנוס:

צדק

הפסרת וילך

כסדרג המפורדים וכן מנסה ק"ק פסד"ם כססנסיים נכדום סגל כספן ססנסיין
מעתיקין שוש אשרש על פי נצבים ומעתיקין שובה נב' האינו מד ופושעים
יכשלו בם וסל"כ סלסיים תקעו שופר ונב'.

בהושע ספן יד.

שובה ישראל עד יהודה אלהיך כי בשלתי
בענגך: קחו עמכם דברים ושובו אלי יהודה אמרו
אליו פלתישא עון וקח טוב וגשלמה פרים
שפתינו: אשר לא ושיענו על סוס לא נרפב
ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידנו אשר בקד
ידם יתום: ארפא משוברתם אהבם נדבה פי
שב אפי ממנו: אהיה כפול לישראל יסרח בשושנה
גיד שרשיו פקבנון: ילכו יונקותיו יהיו בוצת
הודו וריח לו פלבנון: ישבו ישיבי בצלל יחיו דגן
ויסרחו כגפן זכרו פיין לבנון: אפרים מהדי עד
לעצבים אני עניתי ואשורנו אני כברוש רענן
ממני פרוי נמצא: מי חכם וכן אלה נבון
וידעם פי ישרים דרכי יהודה וצדקים ילכו בם
ופשעים יכשלו בם: מיראל כמוך נשא עון ועבר
ועבר על פשע לשארית נחלתו לא יחזיק לעד
אפו כירחפין חסד הוא: ישוב ירחמנו יכבש
עונתינו ותשליך במצלות ים פלחפאתם: נתן
אמת לעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו
מימי קדם:

הפסרת וילך

כסדרג האשכנזים (וכק"ק פסד"ם מעתיקין שובה כססנסיים נכדום ומעתיקין
כספן תקעו שופר בציון מד ולא יבושו עמי לעולם לסגן נב' האינו סגל
כססנסיים נצבים וילך: ססנסיים מעתיקין שובה נב' האינו).

בישעיה ספן נד.

דרשו יהודה בהמצאו קראהו בהיותו קרוב:
יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וישב אל
יהודה וירחמהו ואל אלהינו כירבה למלח: פי
לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי
נאם יהודה: כירגבהו שמים מארץ בן נבהו דרכי
מודרכיכם ומחשבותי מחשבותיכם: פי פאשר
ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב
פי אסדרונה את הארץ והולדה והצמיחה נתן
זרע לזרע ולחם לאכל: בן יהודה דברי אשר יצא

ספ

צדק וכל מלכים פבנדך וקרא לך שם חדש
אשר פי יהודה יקבנו: והיית עמרת תפארת ביד
יהודה וצנקה מדוכה בכר אלהיך: לא יאמר לך
עד עזובה ולא ירצה לא יאמר עד שממרה פי
לך יקרא הפצירה ולא ירצה בעולה כירחפין יהודה
כד וארצה תבעל: כירבעל כחור בתולה יבעלך
בגיד ומשוש תתן על פלה ישיש עליך אלהיך:
על דומתך ירושלם הפכרתי שמרים פלדיום
וכלה לילה תמיד לא יחשו המופירים את יהודה
אלדמי לכם: ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד
ישים את ירושלם תהדה בארץ: נשבע יהודה
בימינו וכורוע עזו אסאתן אתהנגך עד מאכל
לא יבדך ואסדתו בני נכר תירושך אשר יצת
בו: פי מאספיו יאכלהו והללו את יהודה ומקבציו
ישתהו פחצרות קדשי: עברו עברו בשערים
פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן
הרימו נם על העמים: הנה יהודה השמיע אל
קצה הארץ אמרו לבת ציון הנה ישעך בא הנה
שכרו אתו ופעלתו לפניו: וקראו להם עם הקדש
נאויל יהודה וילך יקרא דרשה עיר לא נעברה:
מיהו בא מאדום המיץ בגדים מפצרה זה
הדור בלבשו צעה פרב פחו אני מדבר בצדקה
רב להושיע: מדוע אדם ללבושך ובגדיך כדרך
גנת: פורה ודרכתי לבדי ומעמים איראיש אתי
ואדרכם באפי וארמסם בחמתי ויו נצחם על
בגדי וכל מלבושי אנאלתי: פי יום נקם בלבי
ושנת נאויל באה: ואביט ואין עוד ואשתומם
ואין סומך ותושע לי זרועי וחמתי היא סמכתני:
ואבום עמים באפי ואשפרם בחמתי ואוריד לארץ
נצחם: חסדי יהודה אוכיר תהלות יהודה בעל כל
אשר נמלנו יהודה ורבי טוב לבית ישראל אשר
נמלם כרחמיו וכלב חסדיו: ויאמר אדעמי המה
בנים לא ישפרו יהי דהם למושיע: בכל צרתם
לא צר ומלאך פניו הושיעם באהבתו ובחמדתו
הוא גאלם וינמלם וינשאם פלדמי עליהם:

אנחין ק"ל ק

פירוש המלות

צדק. טיעוס סול מנד: יקבנו. ישרשו: וצנקה. מנכס: בעולה. סססו טיעו לס נעל ולל כולמס: כי יבעל. כמו טיענל: סלו. סרישו.
ופעלתו. סכר טעולתו: חסון. לי נטוע: מבצרה. סיר גדולס: צעה. מליע: פודה. לי יקב: וז. לי סס: נצחם. דעס: אנאלתי. לסון
ליכלך ומיטק: ואבום. ולחמוס: בהמצאו. קדם גז דין: דרכו. נאעטיו ונמי: ירכה. סק על פי ססלס סככס לסכע:

נצאו

הפסרת ילך

מפי לא ישוב אלי ריכם כי אם עשה את אשר
הספתי והגליח אשר שלחתיו: כי בשמחה תצאו
ובשלום תובלון הדרים והגבעות יפצחו לפניכם
רנה וכל עצי השדה ימחארכה: תחת הצעצין
יעלה ברוש יתחת הפרפר יעלה הדם והיה
כיהה לשם לאות עלם לא יברת: פה אמר יהוה
שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי
לבוא וצדקתי להגלות: אשרי אנוש יעשה זאת
ובן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו ושמר ידו
מעשות פלדע: ואל אמר בן הגזר הגלנה
אל יהוה לאמר הבדל יבדילני יהוה מעל עמו
ואל אמר הפלים הן אני עין יבש: כי כהו אמר
יהוה לפריסים אשר ישמרו את שבתתי ובחרו
באשר הספתי ומחזיקים בבריתי: ונתתי להם
בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות
שם עלם אתדלו אשר לא יברת: ובני הגזר
הגלים עליהו לשרתו ולאהבה את שם יהוה
להזות לו לעברים כל שמר שבת מחללו ומחזיקים
בבריתי: והביאותים אל היר קרשי ושפחתים
בבית תפלת עולתיהם וזבחתיהם לדצון על
מזבחי כי בתי בית תפלה יפרא לכל העמים:
נאם אנני יהוה מקבץ גרתי ישראל עד אקבץ
עליו לנקבציו:

יחזק ק

הפסרת האזינו

כמנהג האשכנזים. שובה ישראל מן פושעים ישלחו בם ולס"כ לזכרים
תקעו תק"ק ספרים מפעילין ודבר דוד ולקמן סוף סוף שבת תשובה
סוף מפעילין שובה ישראל מן פושעים ישלחו בם ולס"כ תקעו.
ביואל סוף ב.

תקעו שופר בציון קרשו צום קראו עגרה:
אספרעם קרשו קהל קבצו זכנים אספו עוללים
ויונקו שדים יצא חתן מחדרו וכלה מחפתה:
בין האולם ולמזבח יבנו הבהגים משרתי יהוה
ויאמרו חוסה יהוה על עמו ואל תתן נחלתה
לחרפה למשל בם גוים למה יאמרו בעמים איה
אלהיהם: ויקנא יהוה לארצו ויחמל על עמו:

הפסרת האזינו

יזען יהוה ויאמר לעמו הנני שלח לכם אתהדן
והתירוש והיצהר ושבעתם אתו ולא אתן אתכם
עוד חרפה בגוים: ואת הצפוני ארחיק מעליכם
והדחתיו אל ארץ ציה ושכמה את פניו אליהם
הפרמני וספו אליהם האחרון ועלה באשו ותעל
צחנתו כי הגדיל לעשות: אל תיראי אדמה גיל
ושמחי כי הגדיל יהוה לעשות: אל תיראו
בהמות שדי כי רשאו נאות מדבר ביעץ נשא
סריו תאנה וגפן נתנו חידם: ובני ציון גילו
ושמחו ביהוה אלהיהם כי נתן לכם את המורה
לצדקה ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון:
ומלאו הגרגות בר והשיקו היקבים תירוש ויצהר:
ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה
הילק והחסיל והגום חילי הגדול אשר שלחתי
בכם: ואכלתם אכול ושבו והללתם את שם
יהוה אלהיהם אשר עשה עמכם להפליא ורא
יבשו עמי לעולם: וידעתם כי בקרב ישראל
אני ואני יהוה אלהיהם ואין עוד ולא יבשו עמי
לעולם:

כמנהג המספרים וכן נק"ק ספרים כפי האזינו לס"כ י"ב
בש"ב סוף ב"ב.

וידבר יהוה את דברי השירה הזאת
ביום הציל יהוה אתו מקף כל איביו ומקף שאול:
ויאמר יהוה סלעי ומצדתי ומסל סילי: אלהי
צורי אחסה בו מגני וקרן ישעי משוגבי ומגומי
משלעי מחמם תשעני: מהלל אקרא יהוה ומאיבי
אישעי: פי אספני משברי מות נחל בלעל
יבעתני: חבל שאול סבני קדמני מקשי מות:
בצורלי אקרא יהוה ואל אלהי אקרא וישמע
מהיכלו קולי וישועתי באזניו: ותגעש ותרעש
הארץ מוסדות השמים ירגזו ותגעשו ביהוה
לו: עלה עשן באפן ואש מפיו תאכל נחלים
בערו ממנו: ויס שמים ירד וערפל תחת רגליו:
ירבב על כרוב יעף ורא על בנסיהו: וישת

חשך

ויהושע ק

פירוש המלות

תצאו. מן סגלות: תובלון. ללחטס: ימחאו. יו ק למוסס: הגעצון המרמר. מימי קוליס סס: יד. מקוס: לנקבציו. מן סלונות סיפניו
מקמים על קנולי יסלל: תקעו. למורכ סלננות לחטונס: עצה. קצין: ויונקו שדים. סימננו גם סקסנים: חתן. סלטי סוף: לארצו.
כעצור סלטי: הצפוני. סלכנס: באשו. קסו: צחנתו. קסו: אדמה. סרן יסלל: המורה. סל סלכנס: מורה. מסל: והשיקו. כו
והשיקו: הזאת. סקיס זס סל דוד למח זקסו: סלעי. ל קלע: מחמם. מלכטי סנס: אספני. סקיסו: נחלי. גייסות מוססות כמל
חשך

השך פבינתיו סבות חשרתמים עבי שחקים:
 מנה ננה בערו גחלאש: ירעם מדשמים יהוה
 ועליו יתן קולו: וישלח האים ופיצם ברק והדמם:
 וראו אפיקי ים יגלו מוסדות תבל פגערת יהוה
 משמט רנה אפוי: ישלח ממרום יקחני ימשני
 מפנים רבים: יצילני מאיבי עז משנאי פי אמצו
 ממני: יקדמני פיום אידי ויהי יהוה משען לי:
 ויצא לפרתב אתי ויחלצני פייחמין ביו: יגמרני
 יהוה בצדקתי כבוד ידי ישיב לי: פי שפירתי
 דרכי יהוה ולא רשעתי מאלתי: פי כלמשפטו
 לגנדי וחקתי לאראסוי מפנה: ואחיה תמים לו
 ואשתמרה מעוני: וישב יהוה לי בצדקתי כבוד
 לגוד עיניו: עסחסוד תתחסוד עסגבור תמים
 תתמם: עסגבור תתבר ועסעקש תתפל: ואתי
 עם עני תושיע ועיניך עלדמים תשפיל: פי
 אתה נירי יהוה יהוה יגיה חשני: פי בכח ארוץ
 גודד באלהי אדלגשור: האל תמים דרכו אמרת
 יהוה צרופה מגן הוא לכל החסים בו: פי מי
 אל מבלעדי יהוה ומיצוד מבלעדי אלחינו: האל
 מעתי חיל ויתר תמים דרכו: משנה תגלו באילות
 ועל בפתתי יעמידני: מלמד ידי למלחמה ונתת
 קשתגהושה ורעתי: ותתדדי מגן ישעך וענתך
 תרביני: תרחיב צעתי תחתני ולא מעדו קרסלי:
 ארדפה איבי ואשמידם ולא אשוב עדבלותם:
 ואכלם ואמחצם ולא יקומן ופלו תחת רגלי:
 ותורני חיל למלחמה תכריע קמי תחתני: ואיבי
 תתה לי ערף משנאי ואצמיתם: ישעך ואין משיע
 ארדעה ולא עם: ואשתקם בעפרארץ כמיט
 תגות אדקם ארקעם: ותפלמני מריבי עמי
 תשמרני לראש גוים עם לארדעתי יעברני: בני
 נכר יתחשדלי לשמוע און ישמע לי: בני נכר
 יגלו ויחגרו מטסגרותם: חיייתוך וברוך צווי
 ירם אלהי אוד ישעי: האל הנתן נקמת לי ומרד
 עמים תחתני: ומצאני מאיבי ומקמי תרוםמני
 מאיש חמסים תצילני: עליכן אודך יהוה פגוים

ולשמוך אומר: מגדיל יצועות מלכו ועשהחסד
 למשיחו לדוד ולירש עדעולם:

יש מספירים אותה בחוקאל ססן יז.

בה אומר אדני יהוה ולקחתי אני מפסדת הארז
 הרמה ונתתי מראש ינקותיו רך אקטף ושתלתי
 אני על הרגבה ותלול: בחר מרום ישראל
 אשתלנו ונשא ענה ועשה סרי והיה לארז אדיר
 ושכנו תחתיו כל צפור כלכנה כצל דלזרתיו
 תשכנח: ודעי כלעצי השדה פי אני יהוה
 השפילתי | עין גבת הגבותי עין שפל הופילתי
 עין רח והפרחתי עין יבש אני יהוה הפרתי
 ועשיתי: ויהי דבריהוה אלי לאמר: מהלכם
 אתם משלים אתהמשל הזה עלאדמת ישראל
 לאמר אבות יאכלו בסוד ושני הבנים תקחנה:
 חראני נאם אדני יהוה אסיהיה לכם עוד משל
 המשל הזה בישראל: הן בלדגמשות לי הגדה
 פנמש האב וכנפש הבן ליהנה תעם התמות
 היא תמות: ואיש ביהוה צדיק ועשה משפט
 וצדקה: אלההדרים לא אכל ועיני לא נשא אל
 גולגי בית ישראל ואתאשרת רעתי לא מפנא
 ואלאשה נדה לא יקרב: ואיש לא ינה תבלתי
 חוב ישיב גולה לא יגול לחמו דרעב יתן ועדים
 יכפה פגוד: פגשך לאיתן ותרביית לא יקח מעד
 ישיב ידו משפט אמת עשה בין איש לאיש:
 בחקותי ידלד ומשפטי שמו לצשות אמת צדיק
 הוא חיה יהוה נאם אדני יהוה: והוליד בדררין
 שפך דם ועשה אה מאחד מאדה: והוא ארני
 כלאלה לא עשה פי גם אלההדרים אכל ואת
 אשת רעתי מפנא: עני ואביון הנה גלות גול
 חבל לא ישיב ואלהגלולים נשא עיני תועבה
 עשה: פגשך נתן ותרביית לקח חיי לא יהיה את
 פר התועבות האלה עשה מודת יסת דמו בו
 יהוה: ודעה הוליד זן ורא אתפלהסאת אביו
 אשר עשה וראוה ולא עשה פהן: עלההדרים לא

אכל פירוש המלות

מספירי ק' דרטי ק' יחלי ק' מגדל ק'

חשרת. קישור סעדים: עבי. צעני: אפיקי. מים סכרים נכס: פנשמת. נכס נשינה: ימשני. עסכמי: אדי. ת"י ציס סלמולי: כבוד. נקיום:
 נבר. כל ועקי: תתבר. סתנכר: תתפל. סתמול: שור. על סז: צרוחה. נכוס פנסיס ועוס: ויתר. ל' סתס: תחת. ל' סניס: ורעותי
 נזכרותי: מעדו: סעמו: קרסלי. כעני: ואמחצם. ל' עסלתי: ואצמיתם. ולכריחס: ובלול. לסון עלה כנל: ויחגרו. לסון סלס חועס:
 Tom V.
 30 ל

הפסרת שבת ראש חדש

בשבת ורח קוללים לנפיקי וביום השבת פס ובראשי חדשיכם ועמלין
השמים כמא' וכלם כמכרכ וז עמי ספוקם שמעו ד' סעע.
בישעיה סימן ס"ז.

הפסרת דאזינו

אכל ועיניו לא נשא אל גלגלי בית ישראל את-
אשת רעהו לא טמא: ואיש לא חנה חבל לא
חבל וגולה לא גול לחמו לרעב נתן ועם כפה
כנר: מעני השיב ידו נשך ותרבית לא לקח
משפט עשה בחקותי הלך הוא לא ימות בעון
אביו חיה יהיה: אביו ביעשק עשק גול גול
אח ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו והנהמת
בעינו: ואמרתם מדע לא נשא הבן בעון האב
והבן משפט הצדקה עשה את פלחקותי שמר
ועשה אתם חיה יהיה: הנפש החמאת היא
תמות בן לא ישא | בעון האב ואב לא ישא בעון
הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת רשע
עליו תהיה: ורשע פי ישוב מפלחפאתו אשר
עשה ושמר את פלחקותי ועשה משפט הצדקה
חיה יהיה לא ימות: כל פשעו אשר עשה לא
יכרו לו בצדקתו אשר עשה יהיה: החפץ אחפץ
מות רשע נאם אדני יהיה הלא בשובו מדרכו
וחיה: ובשוב צדיק מצדקתו ועשה על ככל
התועבות אשר עשה הרשע עשה וחי כל-
צדקתו אשר עשה לא תזכרנה במעלו אשר-
מעל ובחפאתו אשר חמא בם ימות: ואמרתם
לא יתכן דרך אדני שמענא בית ישראל הדרכי
לא יתכן הלא דרכיכם לא יתכנו: בשוב צדיק
מצדקתו ועשה על ומת עליהם בעולו אשר-
עשה ימות: ובשוב רשע מרשעתו אשר עשה
ויעש משפט הצדקה הוא את נפשו יהיה: וראה
ישוב מפלחפאתו אשר עשה חיו יהיה לא ימות:
ואמרו בית ישראל לא יתכן דרך אדני הדרכי
לא יתכנו בית ישראל הלא דרכיכם לא יתכן:
לכן איש בדרכיו אשפט אתכם בית ישראל
נאם אדני יהיה שובו והשיבו מפלחפאתכם ולא
יהיה לכם למכשול עון: השליכו מעליכם את-
פלחפאתכם אשר פשעתם בם ועשו לכם לב
חדש ורח חדשה ולמה תמתו בית ישראל:
פי לא אחפץ במורת המת נאם אדני יהיה
והשיבו חיו:

הרשע ק' וטמא ק' סודרכו ק' צדקותי ק' רשע ק' אמת ק'

בה אמר יהוה השמים כסאי והארץ הדם הנל
איזה בית אשר תבנרלי ואיזה מקום מנחתתי:
ואת כל אלה ידי עשתה יהוה כל אלה נאם יהוה
ואלזה אביא אל עמי ונכהו רוח חרד על דברי:
שחמט השור מכה איש זוכה השול עורף פלג
מעלה מנחה הסחור מזכיר לבנה מברך און נס
המה בחרו בדרכיהם ובשקוציהם נפשו חפצה:
נס אני אבחר בתעלליהם ומגורתם אביא להם יש
קראתי ואין ענה דברתי ולא שמעו ועשו הרע
בעיני ובאשר לא חפצתי בחרו: שמעו דבר-
יהוה התרדים אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם
מנדיכם למען שמי יכבד יהוה ונראה בשמחתכם
והם יבשו: קול שאון מעיר קול מהיכל קול יהוה
משלם גמול לא יביו: במרם תחיל ילדה במרם
יבוא חבל לה והמליטה זכר: מי שמע פזאת מי
ראה כאלה הוחל ארץ ביום אחד אס יולד גוי
פעם אחת בייחלה נס ילדה ציון את בנייה: האני
אשפיר ולא אוידי אמר יהוה אס אני המוליד
ועצרתני אמר אלהיך: שמחו את ירושלים תילו
בה פלאה ביה שישו אתה משוש פלחמתאברים
עליה: למען תינקו ושבעתם משד תנחמיה למען
תמצו והתענגתם מזיו כבודיה: פריכה | אמר
יהוה הנני נטה אליה פנהר שלום וכנחל שופר
כבוד גוים וינקתם על צד תנשאו ועל פריכים
תשעשעו: פאיש אשר אמו תנחמנו בן אנלי
אנחמכם ובירושלם תנחמו: וראיתם ושלש לבכם
ועצמותיכם פדשא תפרכתנה ונודעה ידי יהוה את
עבדיו וזעם את איביו: פריהנה יהוה באש יבוא
וכפוסה מרפבתיו להשיב בחמה אפו ונערתו
בלהבי אש: פי באש יהוה נשפט ובחרבו את
כל בשר ורבו חלל יהוה: המתקדשים והמפחדים
אל הגנות אחר אחר בתוך אכלי בשר החיו
והשקץ והעכבר יתנו יספו נאם יהוה: ואנלי
מעשיהם ומחשבתיהם באה לקבץ את כל הגוים
והילשנות וקאו וראו את כבודי: ושמתו בדם את
ושלחתי מדם | פלחמים אל הגוים תרשיש פלח

וְלֹד מִשְׁכַּי קִשְׁת תּוּבֵל וְיוֹן הַאִיִּים הִרְחִיקִים אֲשֶׁר
 לֹא שָׁמַעוּ אֶת שְׁמִיעִי וְלֹא דָּרְאוּ אֶת כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ
 אֶת כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיהֶם וּמְכַל
 רְגוּיִם וּמִנְחָה לַיהוָה בְּפוֹסִים וּבְרִכְבּ וּבְצַבִּיִּים
 וּבַפָּרָדִים וּבַכַּרְפְּרוֹת עַל הַר הַרְדֵּי יְרוּשָׁלַם אָמַר
 יְהוָה בְּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה בְּכָל
 מְדוּר בֵּית יְהוָה וְנִסְמָדָהם אָקַח לְכַהֲנִים לְלוֹיִם
 אָמַר יְהוָה: כִּי כַּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
 הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֲמָדִים לִפְנֵי נְאֻמֵי יְהוָה כִּן
 יַעֲמֵד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם: וְהָיָה מִדֵּי הַחֲדָשׁ בַּחֲדָשׁוֹ
 וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹא כָל בֶּשֶׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת
 לִפְנֵי אָמַר יְהוָה: וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפְּנֵי הָאֲנָשִׁים
 חֲפָשָׁעִים כִּי כִי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאֲשֶׁם לֹא תִכְבֶּה
 וְהָיוּ דְרָאוּן לְכָל בֶּשֶׂר:

וְהָיָה מִדֵּי הַחֲדָשׁ בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹא כָל-
 בֶּשֶׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אָמַר יְהוָה:

הפסדה לערב ר"ח שחל בשבת

בשמואל א' סימן כ.

וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מִחֹר הַחֲדָשׁ וּנְסַקְדָּתָ כִּי יִסְקַד
 מוֹשֶׁבֶךְ: וְשִׁלְשַׁת תְּרַד מְאֹד וּבֵאת אֶל הַמְּקוֹם
 אֲשֶׁר נִסְתַּרְתָּ שָׁם בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְיִשְׁכַּבְתָּ אֲצֶל הָאֵבֶן
 הָאֵוֹל: וְאֲנִי שְׁלֹשֶׁת הַחֲצִיִּים צָדָה אֹרֶה לְשַׁלְחֵלִי
 מִפְּסָדָה: וְהָיָה אֲשֶׁלַּח אֶת הַנֶּשֶׁר לְךָ מִצָּא אֶרֶץ
 הַחֲצִיִּים אִם-אָמַר אָמַר לְנֶשֶׁר הִנֵּה הַחֲצִיִּים וּמִמֶּךָ
 תִּהְיֶה קַחְנוּ וּבֹאָה כִּי-שְׁלוֹם לְךָ וְאִין דְּבַר חֵי-יְהוָה:
 וְאִם-צָדָה אָמַר לְעֵלְמֵ הִנֵּה הַחֲצִיִּים מִמֶּךָ וְהִלָּאָה לְךָ
 כִּי שְׁלַחְךָ יְהוָה: וְהִדְבָּר אֲשֶׁר דִּבְרָנוּ אֲנִי וְאַתָּה
 הָיָה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד-עַלְמֵ: וַיִּסְתַּר דָּוִד בְּשֹׁדָה
 וְהָיָה הַחֲדָשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל הַלְחָם לֹאכֹל: וַיֵּשֶׁב
 הַמֶּלֶךְ עַל מוֹשְׁבּוֹ כַּפֶּעַם וּכַפֶּעַם אֶל מוֹשֶׁב הַקִּיר
 וְהָיָה יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִנָּר מִצַּד שְׂאוֹל וַיִּסְקַד מְקוֹם
 דָּוִד: וְלֹא-דִבֶּר שְׂאוֹל מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר
 מִקְרָה הוּא בִלְתִּי מְדוּר הוּא כִּי-לֹא מְדוּר: וַיְהִי

אל ק' החציים ק'

מִפְּחַתֵּת הַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי וַיִּסְקַד מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמַר
 שְׂאוֹל אֶל-יְהוֹנָתָן בְּנֵי מְדוּעַ לֹא-בָא בְּדָשִׁי גַם-
 תָּמוּל גַּם-הַיּוֹם אֶל-הַלְחָם: וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת-שְׂאוֹל
 וַיֹּאמַר שְׂאוֹל נִשְׂאֵל דָּוִד מִעַמְדִי עַד-בֵּית לָחֶם: וַיֹּאמַר
 שְׁלַחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בַּעִיר וְהוּא צָדָה
 לִי אֲחִי וְעַתָּה אִם-מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמְלִמָּה נָא
 וְאִרְאֶה אֶת-אֲחִי עֲלֵיבֵן לֹא-בָא אֶל-שְׁלַחֵן הַמֶּלֶךְ:
 וַיַּחֲרֵאֵף שְׂאוֹל בַּיהוֹנָתָן וַיֹּאמַר לוֹ כִּן-נַעֲשֶׂת
 הַמְּדַרְוֹת הַלֹּא יָדַעְתִּי כִּי-בָחַר אֲתָה לְבְּדָשִׁי
 לְבִשְׁתָּךְ וּלְבִשַׁת עַדוֹת אִמְךָ: כִּי כָל-הַיָּמִים אֲשֶׁר
 בְּדָשִׁי חִי עַל-הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֲתָה וּמְלֹכוּתְךָ
 וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֶתוֹ אֵלַי כִּי כִדְמוֹת הוּא: וַיַּעַן
 יְהוֹנָתָן אֶת-שְׂאוֹל אָבִיו וַיֹּאמַר אֵלָיו לְמַדְיֹמֶת מַה
 עָשָׂה: וַיִּסַּל שְׂאוֹל אֶת-הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ וַיִּדַע
 יְהוֹנָתָן כִּי-כָלָה הוּא מֵעַם אָבִיו דְּהִמִּית אֶת-דָּוִד:
 וַיִּקַּם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשְׁלַחֵן בַּחֲרֵאֵף וּלֹא-אָכַל בַּיּוֹם
 הַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי לָחֶם כִּי נִעְצַב אֶל-דָּוִד כִּי הִבְלִמוּ
 אָבִיו: וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֹּׁדָה לְמוֹעֵד דָּוִד
 וְנֶשֶׁר קָמָן עִמּוֹ: וַיֹּאמַר לְנֶשֶׁר לֵךְ וְרֵץ מִצָּא-נָא אֶרֶץ-
 הַחֲצִיִּים אֲשֶׁר אֲנִי מוֹדֶה הַנֶּשֶׁר לָךְ וְהוּא אֶרֶץ הַחֲצִי
 לְהַעֲבֹרוֹ: וַיָּבֹא הַנֶּשֶׁר עַד-מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
 יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּשֶׁר וַיֹּאמַר הֲלוֹא הַחֲצִי
 מִמֶּךָ וְהִלָּאָה: וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנֶּשֶׁר מִהַרְרָה
 חֹשֶׁה אֶל-תַּעֲמֹד וַיִּלְקַט נֶשֶׁר יְהוֹנָתָן אֶת-הַחֲצִי
 וַיָּבֹא אֶל-אֲדֹנָיו: וְהַנֶּשֶׁר לֹא-יָדַע מְאוּמָה אֶד יְהוֹנָתָן
 וְדָוִד יָדַע אֶת-הַדְּבָר: וַיַּחַן יְהוֹנָתָן אֶת-בְּלִיּוֹ אֶל-
 הַנֶּשֶׁר אֲשֶׁר-לוֹ וַיֹּאמַר לוֹ לָךְ הִבִּי אֶת-הָעִיר: הַנֶּשֶׁר
 בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֶל הַגִּבּוֹ וַיִּסַּל לְאִפְסוֹ אֶרְצָה
 וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּשְׁקֹן אִישׁ אֶת-דָּעָדוֹ וַיִּכְפּוּ
 אִישׁ אֶת-דָּעָדוֹ עַד-דָּוִד הַגִּדְלִיל: וַיֹּאמַר יְהוֹנָתָן
 לְדָוִד לָךְ לְשְׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁפָּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם
 יְהוָה לֹא-אָמַר יְהוָה יְהִי וּבֵינֵינוּ וּבֵינֵינוּ וְרָעִי וּבֵינֵינוּ
 וְנֶשֶׁר עַד-עַלְמֵ:

סדר פרשיות נצבים וילך

אחר ידיעות שנה ושנה וקביעתן

המפדתן	חיבוריהן	המפדתן	חיבוריהן
שנים מעוברות	שנים פשוטות	שנים מעוברות	שנים פשוטות
חשג מחוברות	חשג נפרדות	בחה מחוברות	בחה מחוברות
זחג מחוברות	זחג נפרדות	בשה מחוברות	בשה מחוברות
זשה מחוברות	זשה נפרדות	גכז מחוברות	גכז מחוברות
		הדא מחוברות	הדא מחוברות

יִשְׁקַדְךָ עַל פְּשָׁעֵי בִידוֹ יִשְׁתַּרְגְּנוּ עָלַי עַל-צוֹאְרֵי
הַכְּשִׁיל פָּתַי נִתְּנָנִי אֲדֹנָי בִּידֵי לֹא-אוֹכַל קוֹם: ^{טו} סֵלָה
כָּל-אֲבִירֵי אֲדֹנָי בְּקַרְבִּי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לִשְׂבַר
בַּחֲדוֹי נֹת דַּרְךְ אֲדֹנָי לְבַתּוּקַת בַּת-יְהוּדָה: ^{טז} עַל-
אֱלֹהִים אֲנִי בּוֹכֶיָה עֵינַי וְעֵינֵי יְרֻדָה מִיַּם פִּי-רַחֵק
מִמֶּנִּי מִנְחָם מִשִּׁיב נִפְשִׁי הָיוּ בְנֵי שׁוֹמְמִים פִּי גִבַר
אוֹיֵב: ^{יז} פָּרְשָׂה צִיּוֹן בִּידֶיהָ אִין מִנְחָם לָהּ צוּרָה
יְהוָה לַיעֲקֹב סָבִיבוּ צִרּוּי הִיתָה יְרוּשָׁלַם לְנֹדָה
פִּינִיָהֶם: ^{יח} צִדִּיק הוּא יְהוָה פִּי-פִּיהוּ מְרִיתִי שִׁמְעוּ-
נָא כָל-יַעֲפִים וְרֵאוּ מַכְאֲבֵי בַתּוֹלְתֵי וּבַחֲדוֹי הִלְכוּ
בְּשִׁבְיָ: ^{יט} קְרָאתִי לְמֵאדְבֵי הַמָּה רַמּוֹנֵי קִדְנֵי וְזִקְנֵי
בְּעִיר נֹעַו פִּי-בִקְשׁוּ אַכֵּל לָמוּ וַיִּשְׁיבוּ אֶת-נַפְשָׁם:
כ רָאָה יְהוָה פִּי-צִרְלִי מְעַי חֲמַרְמְרוּ נִהַפְּךְ לִבִּי
בְּקַרְבִּי פִי מָרוּ מְרִיתִי מַחוּץ שִׁפְלַה-חֲרָב בִּבְיַת
פְּמֹת: ^{כא} שִׁמְעוּ פִי נִאֲנָחָה אֲנִי אִין מִנְחָם לִי כָּל-
אֵיבֵי שִׁמְעוּ רַעֲתִי שִׁשׁוּ פִי אֶתָּה עֲשִׂית הַבְּאֵת

יִשְׁקַדְךָ עַל פְּשָׁעֵי בִידוֹ יִשְׁתַּרְגְּנוּ עָלַי עַל-צוֹאְרֵי
הַכְּשִׁיל פָּתַי נִתְּנָנִי אֲדֹנָי בִּידֵי לֹא-אוֹכַל קוֹם: ^{טו} סֵלָה
כָּל-אֲבִירֵי אֲדֹנָי בְּקַרְבִּי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לִשְׂבַר
בַּחֲדוֹי נֹת דַּרְךְ אֲדֹנָי לְבַתּוּקַת בַּת-יְהוּדָה: ^{טז} עַל-
אֱלֹהִים אֲנִי בּוֹכֶיָה עֵינַי וְעֵינֵי יְרֻדָה מִיַּם פִּי-רַחֵק
מִמֶּנִּי מִנְחָם מִשִּׁיב נִפְשִׁי הָיוּ בְנֵי שׁוֹמְמִים פִּי גִבַר
אוֹיֵב: ^{יז} פָּרְשָׂה צִיּוֹן בִּידֶיהָ אִין מִנְחָם לָהּ צוּרָה
יְהוָה לַיעֲקֹב סָבִיבוּ צִרּוּי הִיתָה יְרוּשָׁלַם לְנֹדָה
פִּינִיָהֶם: ^{יח} צִדִּיק הוּא יְהוָה פִּי-פִּיהוּ מְרִיתִי שִׁמְעוּ-
נָא כָל-יַעֲפִים וְרֵאוּ מַכְאֲבֵי בַתּוֹלְתֵי וּבַחֲדוֹי הִלְכוּ
בְּשִׁבְיָ: ^{יט} קְרָאתִי לְמֵאדְבֵי הַמָּה רַמּוֹנֵי קִדְנֵי וְזִקְנֵי
בְּעִיר נֹעַו פִּי-בִקְשׁוּ אַכֵּל לָמוּ וַיִּשְׁיבוּ אֶת-נַפְשָׁם:
כ רָאָה יְהוָה פִּי-צִרְלִי מְעַי חֲמַרְמְרוּ נִהַפְּךְ לִבִּי
בְּקַרְבִּי פִי מָרוּ מְרִיתִי מַחוּץ שִׁפְלַה-חֲרָב בִּבְיַת
פְּמֹת: ^{כא} שִׁמְעוּ פִי נִאֲנָחָה אֲנִי אִין מִנְחָם לִי כָּל-
אֵיבֵי שִׁמְעוּ רַעֲתִי שִׁשׁוּ פִי אֶתָּה עֲשִׂית הַבְּאֵת

העמים ק' ולא ק'
מסדרה יד נפקד ב' י' שמרגנו ל' ספון שמעלות. נחמתי יד נביעהל. מו' סלה. ז' צמדי ליעלל א' ס'פ וכסיו א'. א' צמדי. פסקו. מו' נוכיה ל' ועל. מיני. כ'פ.
אופנים. דין כ' צב'ס נפקו סהול ל'ז. ח' נרשס. ל'. ג' ידיוס. ג'. ל' נרשס. ס'י ודל' דנושס. ח' פיהו. כ'כ. ע'ריסו. ג'. כל עמיס. הע'סו. ק'. מכלזני. ג' ס' בלי.
יש לטסכני. ג' ס'ס'ל' צמ'ס. כ' עמוני. ל' ומל' וישבו. ג' פניו. כ' חממכרו. ל'ז. בקרבו. י'א. מרו. כול' ו'ז' נסוק. מליוס. ג'. סכלס. ג'. כחוס. ג'. כ'א עמוני. ג'.
כ'פ. כלסוס. ג'י'ס ס'ל' נשול ל'גד. א'ין. כ'כ עלל ו'י'. ו'כיו. י'א ע'פין. כ'ב סגל. סקל. סנסס. ל'. דוי. ג'. ב' א'יכס. י'ז. זכר. ג'. סוס. כול' סקל. בלי.
כ'לס. ולא קרי. ג' דנע. ל'. צמדי. ס'. חמכר. ל'. ד' ככל. ל' ו'ל' כ'. ה' סיה. ל' ל'ס נביעלס. ו'כר. ה'י'ז' נקבול. ו' וסנסס. ל'. סכו. ג' כ'כ ס'ו' דין כ' צמין
שמעלס. מעד. ג' ס' צל'י. א'ו. צל' כינוי. וסנס. ג' קנול. עקלס. וכו'. ג' צ'ד כ'פ כי יקנס. ו' זנס. ג'. צ'י'ס י'ס ע'פיק סלכ סנס. סנסס. ג'.
ת'א' נתנני ה' בירי לא אוכל קום יצאום סג. קרא עלי מועד לשבור בחורי העניס כע ענוסו י. סלה כל אבירי סנסדכין קל. גת דרך ה' סס ל' על
אלה אני בוכיה עיני עיני וירדה גיפון סס. כי רחק סמני מנחם סנסדכיקלס. צוה ה' ליעקב סביבו צרוי יצאום י' קדפין סס. היתה ירושלם לנדס בינידס
סנסס כ'. צדיק הוא ה' כי פירו סס ככ. השלך סספס ארץ סניסס ה'. בלע ה' ולא חסל גיפון ס. אף כל קרן גיפון סס.

רשי

הוא צמיח כיסס כרוס נכנסת צמיו. וזוהו ממ וזוהו סלמס כחוס
(יעניס כח) ציער צענד סליו ונו' (סס) לקרלס לעל ססיו עיס יושני
לרן סיעלס נלמנו קדטו טדד: וישבו את נפסס. כדי סיסיו סל
ספסס: (כ) חמרמרו. כווט יש צלסן. מענס נפלס ללור וסמכר כני
עניס: בבית כמות. צמון סניס כיסס לינוס סדיס ומזיקיס ועללכי
מח וסמוץ סרז סלויז וסלכס: (כח) כי אתָּה עשית. אסכ גרעס ל'
ססס סנוליס אחי סנסדלסני עמלכלס ומסמסיס ומסססס כס אס
כסססס צכס סיו מרסעיס עלי ועל צני צנוסיס: הבאת יום קרלס.
סלוי וסכלס עליסס יוס סמועד סקלסס עלי: ויהי כמוני. צכסס:
(כצ) תבא כל רעס לסניך. סכו ופקדו עוטוס לעמך: ועולל לסו.
וספול לעו כנו (סעלי כ) גס צעעלליו יסככר (יעניס כח) וכפרי
מעלליו: (ה) איכס יעב. י'סל כד'ל' (עלכיס ח י'ס) וכסעיס ססקדור
צעניס: סספס ארץ. ל'לכר ססגניסס עד לסעיס סעלכיס ל'לרן צכס
לסח ולג מעע עעס מל'סרס רעל ל'כרס עמיקסל: הרוס רנליו.
סכסכך עקלונסיו. חס ציח סעקדס: (ג) נאות יעקב. צחי יעקב לסון
נוס: היע. ל'ארץ. ססעלס ל'לרן: הלל ססלכס ושריה. אלט יסרלל
ססיו קרויס (סעווס י'ס) ומלכס ככיס: ושריה. מרעס ל'גלס י'ס
אלו סרסס סל מעלס סססלכיס סעמונו על סלור מיסס על סעיס וכסלף
כל סעמוניס לפי ססיו נרעני יסרלל צעלי סס סעמונס ונוססיס סס
סיעניעיו סח סכי מעלס ל'כילסס מלסס וממיס ומסרז ועכסו כססיו עעניע
לח סכ סלסס צמנו וכוס מניצ א'ין מנסלס זו צידי וכן סולס: (ד) השיב
אחור ימינו. סעיז עמנו כעניע אסור ימינו מללכסס צמד כציו:
(ד) דרך קסחו. לפי סכך דרך קסס ססס סוקיס לסוס רגלו פלכיס
כססוס טופסס לכך נכסס נלסון דריכס: שךך ככש ססחו. ק' סכר
סגלס סךך ססחו ססיו ככש כי לל מליו סעיסס סל אס ללל סלל סכס
כדכתיז (סכליס עס) ססון סססס על סגיוס: (ס) וירב בבת יהודה. סככס

הוא צמיח כיסס כרוס נכנסת צמיו. וזוהו ממ וזוהו סלמס כחוס
(יעניס כח) ציער צענד סליו ונו' (סס) לקרלס לעל ססיו עיס יושני
לרן סיעלס נלמנו קדטו טדד: וישבו את נפסס. כדי סיסיו סל
ספסס: (כ) חמרמרו. כווט יש צלסן. מענס נפלס ללור וסמכר כני
עניס: בבית כמות. צמון סניס כיסס לינוס סדיס ומזיקיס ועללכי
מח וסמוץ סרז סלויז וסלכס: (כח) כי אתָּה עשית. אסכ גרעס ל'
ססס סנוליס אחי סנסדלסני עמלכלס ומסמסיס ומסססס כס אס
כסססס צכס סיו מרסעיס עלי ועל צני צנוסיס: הבאת יום קרלס.
סלוי וסכלס עליסס יוס סמועד סקלסס עלי: ויהי כמוני. צכסס:
(כצ) תבא כל רעס לסניך. סכו ופקדו עוטוס לעמך: ועולל לסו.
וספול לעו כנו (סעלי כ) גס צעעלליו יסככר (יעניס כח) וכפרי
מעלליו: (ה) איכס יעב. י'סל כד'ל' (עלכיס ח י'ס) וכסעיס ססקדור
צעניס: סספס ארץ. ל'לכר ססגניסס עד לסעיס סעלכיס ל'לרן צכס
לסח ולג מעע עעס מל'סרס רעל ל'כרס עמיקסל: הרוס רנליו.
סכסכך עקלונסיו. חס ציח סעקדס: (ג) נאות יעקב. צחי יעקב לסון
נוס: היע. ל'ארץ. ססעלס ל'לרן: הלל ססלכס ושריה. אלט יסרלל
ססיו קרויס (סעווס י'ס) ומלכס ככיס: ושריה. מרעס ל'גלס י'ס
אלו סרסס סל מעלס סססלכיס סעמונו על סלור מיסס על סעיס וכסלף
כל סעמוניס לפי ססיו נרעני יסרלל צעלי סס סעמונס ונוססיס סס
סיעניעיו סח סכי מעלס ל'כילסס מלסס וממיס ומסרז ועכסו כססיו עעניע
לח סכ סלסס צמנו וכוס מניצ א'ין מנסלס זו צידי וכן סולס: (ד) השיב
אחור ימינו. סעיז עמנו כעניע אסור ימינו מללכסס צמד כציו:
(ד) דרך קסחו. לפי סכך דרך קסס ססס סוקיס לסוס רגלו פלכיס
כססוס טופסס לכך נכסס נלסון דריכס: שךך ככש ססחו. ק' סכר
סגלס סךך ססחו ססיו ככש כי לל מליו סעיסס סל אס ללל סלל סכס
כדכתיז (סכליס עס) ססון סססס על סגיוס: (ס) וירב בבת יהודה. סככס

ארום תבצע מעיד לחמא לדון למשל ויקיטון ות נקשרון : (כ) ראה דיו יי ארום
 אציק לי גזון פן מעי איתגרו איתרפך . לבבי בניו ארום מעבר עברית על
 גזירת סיפרא דיי . וכן בגלל דבי מן גרא תקלית חרמא וסלניו דרבת בנא
 כסלאבא סחבלא די מסנן על מחא : (כא) שמשו שמשו אופיא ארום סתאנא
 אגא ולית דמנחם לי כל בעלי דקבי שמשו בישאא די סתת עלי גרדו ארום
 את הוא יי דעברת איתמיתא , עלי יום פורענותא ערעיתא , עלי מערע
 לצדיאונגי ברין תצע עלהון ויהון צדיאון קחתי : (כב) תבא תיעול לחם דינא
 רבא כל בישאונג די אבאישו לי . קדמך ותמקתה לדון דיקמה דאימתקמתא
 עלי על כל סגאות מרדי ארום סגאו אנתתי ולגי תליש :

(א) איכה איתרין ויקיני בתקופה דומיה תי כששאתא דציון סלק שמיסיא לארעא
 תושבנתא דישראל ולא רבדי בית מוקדשא דיהה . גלוגקא דדגלוהי
 ולא חם עלהוי ביום תקופה רומיה : (ב) בלע שיצי יי ולא חם תי על עדית
 תעלב פניו ברומיה ברבי כששאתא דבית דיהה אמטי לארעא אפסי סלכותא
 וברקבונגא : (ג) גרע קאפ בתקופה רגו תי כל גבירי דישראל ארתע לאותרא די
 ימיניה ולא סע לעפיה מן קדם בעיל דבבא ואדליק בבית תעלב באשאתא
 דשילדבא אכלת חזור חזור : (ד) דרד תמח קשיתיה ורנס עלי גזיון כבעיל
 דבבא אתעצור על די ימיניה ונבובדנאגור וסימיה באלו יהה סעיק לעפיה
 ישראל וקפל כל עוליס וכל דיפרנגן לחו עינא כמשיכן בישאא דציון שררא
 גביעור אשא רומיה : (ה) היה היה יי דמי כבעל דבבא שיצי ישראל שיצי
 כל ברנותא חמיל כל קדו פאידקא ואפני בבשאתא דבית דיהה אבליחא
 ואנינותא : (ו) וחמס ושרש בגינתא בית מוקדשיה חמיל אתר מיוסן לכפרא
 על עפיה אגשי יי בגזיון חדרת יוסא סבא וישבתא ישנא בתקופה רומיה
 סלגא ופגרא רבא : (ז) וזח אשלי יי מדגדיה בעש סקושיה ססר גדי
 בעיל דבבא שורי בירנותא קלא דהבו בבית מוקדשא דיי גל עמא בית
 ישראל

שלת אשאתא ברבי תקימן וקבש יהרון פרש מצדאא לרגלי איתעני קלי
 בעלי דקבי ודיבני לסרני אדרא כל יוסא מרחקא וחלישא : (ח) נשקד
 איתקד נד מרדי מדיה איתגשו בישאישין דנטמא סלקו על צדו איתקל
 חלי סס יי תי בדידי מן דלית יכיל אגא למקים : (ט) סלה גוש כל
 תקימי יי ביני אבש ומן עלי לתבירא חיל עולמי ועלו עמפיא על גזרת סיפרא
 דיי וסאיבו בתולקא דבית דיהה די היה דסרן דבתולקאון סיתשר דוד
 סוסר מן מצדאא בערין דגבר פבעיס תי ענבין חסר עיגבדי שרין :
 (ס) על על ספליא דאתרששו ועל גשיא סערתא דאתבקעו פסידון
 אסרת בגישאא דישראל אגא בקיא ותרין עיני ולגין דסעתא דוד מבועא
 דסא ארום אתרתיק מיני סתחם דמקום ימי וסליל מתחזיק על גפשי דה
 בגוי צדין ארום אתגבר עלהון בעיל דבבא : (י) מרשה פרסת ציון דיקא
 מן עקרא דיקמה דספראא אתתא על מתברא בגינת ולית דסליל מתחזיק
 על לגה ספדי יי לבית תעלב סיקדיא ואותרא למינער דהיון עברו על
 גזרת ספיריה בגין מן אסתתרו חזור חזור לתעלב סעוקיה הנת דישולם דסא
 לאתתא מרחקא בדיהון : (יא) צדיק אסר יי בסימיה לעמא בית ישראל
 דלא תעבד קסליון בתרמא בארעון אגא אישירו סלגא שלה סיסא על
 פרעה ותידיא בגקעת גגדו מה דלא אתתקד ולא תבע אילמן מן קדם יי
 בגין מן רגמו דגוסיא דרין לסלגא אישירו וסת תפן עד דלא נקרת
 לשמיה היה רחיש דספיריה וכן אסר וצא דא יי ארום על סימיה עברית
 ששעו קען כל עשיא דספראא דאסיר דסדע על אישירו חוון ביבי די
 ערעני בתר סמיה בתולתו ורבי אלו בשבתא : (יב) קראתי אסרת ירושלים
 מן איתסרת בדידי ונבובדנא קרית למרחסי ביני עמסיא דקייסית ערסון
 קים די יסייעו ואנון חמיסו מני אתרבו לחמלא ימי דהנון דעלו עם
 סימס ואספיקטוס וכוו ברבוסין על דישולם ברבי וסבי בג קרמא איתגידו

רשי

זכנחס יהודה : תאניה ואניה . עכר ויללס : וירב . נקד ירד קען קען
 סאס לטון כרכס את חסלים ויכז סעס ויעלנו מולד נקד סירק סווא
 לטון רכס סוא את עלמו וכן כל חיי סעעל סלס סעלס בגון סלס זכס זכס
 ק דרכס לטעס סווא עסכר מעסס ס'ל סכסכס מדכס על עלמו נקד
 סירק בגון (טמות ז) ויסן סרעס וכססכס מדכס על חסרים נקד קען
 בגון (טופסיס טו) ויסן זכס אל זכס (עלכיס ז כס) ויגל יהודה מעל

אבן עזרא

וטעמו כו לל יכדו נפק . (יד) ונלח נשקד . אין לס אז ולס וסעס
 כו נעשך כו נעכר . וסיס ישתרו . ענכין סספעל מעסעס ססריגיס :
 הבשיל . סז אל עול סעשי וססכר חסר חסר נדיי גס חסר קוס עמו או
 מעמי : (טז) סלה . עגזת עגולס וכן גח דך-ס' . עגזת דךך רוק סלה
 עזת חסר סיס : נת . יקב : עגולס . סמוכס סל צת וזת סיסס כל
 סענע וסכעולס ירושלים : (יז) בוכיה . כו פוריס : עיני עיני ויורה
 סיס . עין חטט דוסי לעין סעיס וסעין יורד וכן זלו מיס וסיסס פעליס
 עומדים : (יח) מרשה . גיח צידיה טוסק כו וססקמו דמעסו סליס :
 (יט) כל נא בלשון עסס וכן חוי נא ללו כי ססלשו גס אל נא רפא נא
 לה על כן ססיז ססס סלס חלסס סענע ימיס . יומת נא . דכז נא . סענע נא .
 ועס חוסקס חל"ף לטון קססס ובלשון יסעעלל ססך וסוא כו עסס :
 (ס) לסמארבי . לינו כו חוסי וכן סעמו לסקס' סואוס חוסס : (כ) השררה .
 ככול סעיין סלג' וטעמו כו עכוריס וכן פני סענעכרו וסוא
 עגזת סוסר כי סכזי כסיס וכן יין ססר : (כא) הבאת יום קראת . ססכר
 מלס לו ססס כנלח כלינו סוא מעשו ויתפן לסיו' כעסעמי : (כב) ועולל .
 עסס עגזת פלילתיו וסכוכו סעעמו כו סכס וכן ולו נסככו פלילתו :
 (כג) איכה יעיב . יל יעיז עגז כו יסשך וסכוכו יגיס עי על סוא
 דעוה : ככא קען לכגולס : (כד) חל"ף נאום . צעקוס עי' כו סוא
 דעמיס וכן חסלס לכס : (כה) ויבער . עועל עווד וססכר חף וסכוכו סוא
 סז אל ספרי חף : (ד) נצב ימינו . גיין נפעל ויס ימין זכר נלדרי כנס :
 (ס) וירב . גי' קערוח סספ סיו' מעכנין ככז סוסק . סלגיה ססיו'
 סוסק עגזת וסלו וסללו : (ו) ויחפס . ססך כסעסו עקנד : סבו .
 וסככו כו סקו וסקו : סערו . כו נלי עועד : (ז) נאר . סוין סרס
 נלח

חדעמו (סס יט) ויגל עלך ככל את יסכלל חסוכס : (א) ויחמוס . לטון
 כריח וכן (חיוז טו) יסמוס כעסן (יכמיס יג) נעסכו עקנד : כגן .
 כו סגחון יקרוס סנס : שכו . מענכמו סכו כחיז ססיכ סעמו על
 בניו סכוכין ציטו כך כרס כמדכס קיסוס : שחת סערו . ציט קדמי
 סקדסיס ססס סיס נועד לנניו סנלסר (טמות כה) וטועדי לך סס :
 סלך וכוון . דקיסו סללך וסרכיו כסן גדול : (י) נאר . ציעל וכן
 ססלים

פירוש המעמים לראע

והסם כנעירה עד שיטלם שומעם ויש לזם שחמוס לעמי' ידועות חזת כל
 סיוס דוס : (יד) דמחה סעווס לסריגיס סל גסן סחולסס ללסו עס כל
 עץ גכוס וינכסו ונלח נחני כו עגזי וכן על קן לל נחמך וסעסס ציד
 סעווס וסכין ציד חלויז צעכור צעסס : (טז) סלה . נחנס ציד לר כי
 אכריס-לנסי סעלסס דרכס סלל צעסס : (סז) קכנס וסלילו סקדסיס
 קרוחיס ללל לסכור סכוכריס צעלי סכס ונגרו דקיסס כדס ענז ענז :
 (סח) חסעס ירושלים ססיל סחולת כח סיסוס על סיסוס ססוכוכי חני
 כוכס ועת חסר עת חכדס עיני דעווס ולין לי מנסס וצני סגלו סומעיס
 כי גכז חויז סכז עליסס : (יח) גס ליון עיר סמלכס נקסס עננס ולין
 כי ס' גזר על יעקב וזיס לרו עכל סניציו וסמלח ירושלים וססי ככס :
 (יט) סלדיקס סדין וסיס חוונת סעמו גל כל סעמיס סרליחס כחולתיס
 וכחורי כעני כי צעוי נעט : (יט) קרלתי לככריס סככי חולי יתו לי
 עסס וססס דעווי . כי כל יעגלי עמו כרעכ וסכסיס סססעללס צעדי
 וסכריס חנסי עמתי רק נסלרו וסכוכריס ופן ססמלורט סיס לסס כס
 לסכול וסס סס כעטו : (כ) וסייחי לועקת לסס ועמודס כלסר כלימי
 סרז סלר עסכלס כסוך וצנית רעכ כעוס : (כא) סעעו חוסי סכוכריס
 למעלל ולין מנסס מסיס וסלויזיס סמעו לעקרו וסמחו כי סל' סעסס'
 וקכנס סיסס סקלחסס וצלו כעג'תך עד ססיו נעסללס לי ויסן סלסו
 פירכשו סעמיד לו סערו סיוס קרלח ציד כעג'לי וסלעו לסס עס סלסיע
 לי : (כב) עסס לסס כעכור רעסס כלסר עפיה לי כעכור סעשי כי לני
 דוי עד סייבו כחורי כלסר פשעו גס סס גך : (כג) איכה עיני לא
 סגזיס ססס סל ליון רק כלסו כרי לסעללסס מעוקוס גכוס : (כד) וססעל
 סעככריס וסלל מלכס ססיו דריס כעג'ל וסרמון : (ג) גרע כל קען
 יסכלל ססמי מעלכוס : (ד) לל די סלל נלסס עס סלר ללל סססיכ
 וסעס כגן סלר נעלו עליו . וסעס מלך וכסן ססכסן מוכס סל סמולס
 וס עלך

ישראל יתקדמו ויהי עמך לאתפרע מנהון שני ולא הם ואחרי עלך
 בעל דברא ארום יקר מענקוד: (יח) צעק צנה לבהון קדם יי דרזים
 עליהון שורא תקרא דציין וילני בנחלא דמעין וסם ויליא לא תתגן תנחוסין
 לצעירך למינא צלותא די לך ולא תשתוק עיקר מלסדעס: (יט) קוסי קוסי
 בנשמת דישראל דשריא בללותא עסוקי במשנה בליליא ארום שבתא דיי
 שריא לקבליד ובתנמי אוריתא בשירי שפררא שריא דייק סיא עקטוסית
 ליעיד וחדרי בתויבתא תלאי בבית בנשמתא כל קבל צפי יי טולי לזתיה
 בעלי דידך על נשמת עולמד דצחוק בבסגא בריש כל בתוון: (כ) ראה
 חיי יי ותיה סתבל מן שסיא למן אסתקוסתא ברנן אם חיי לבנתה דישראל
 למיכל מידי במגדון עולמיה רנינתא דהו סלקסין בסדינן דמלגיה צנת
 סדת דינא וכן אפרת אם חיי לסקטל בבית סוקרשא דיי ברנא וברנא בנה
 דקשלתון ית ובריה בר עדי ברנא רבא וברנא מדינן בבית סוקרשא דיי
 ביקא דכפוזיא על דאובח יתהון דלא תעברון דביש קדם יי: (כא) שכב
 דסכו על ארעא דמחזין עלימיא וסביא דהו רמילן למשטוב על ברין
 דימילת ועל ערסין דישן דימיל בתולתי ודבי גלילן קשילין ביהרמא קשלתא
 כיום רוגה נכוסתא ולא חסותא: (כב) תקרא תהו קרי חיהתא לעמד בית
 ישראל על יד משיחא דיקמה העברת על יד משה תהוין ביקא דסוקא
 דאתגשין עולימי תוור חוור מן כל אנה דאתגדיו תמן ביקא תקר
 רוגה יי ולא דיה בהון שרמא ושאר דלמיסית בסדינן דרבינן בקסננך
 סלכין בעלי דבני שציאנן: (כג) אני אנה ביקא דהו עני בחוקרא דדי
 ברוגיה: (כד) אותי יתי דבר ואביל חשוקא ולא לאגדרא: (כה) אך גרים
 מי יתוב תלצל עלי מהתיה על ויקא: (כו) בלה עתק בקרי ספקגשין
 וישכי מן סתתא תבר גרסי: (כז) בנה ענה עלי גרבושין ותקף קתא
 ועקר רישי עמטא השלחי אנון: (כח) במחשכים בבית יסורין דחשוקא
 אותבני במיתין דמולך לעלמא אחרון: (כט) גור קר בתי גין דלא אפוק
 מן

ישראל יתקדמו ויהי עמך לאתפרע מנהון שני ולא הם ואחרי שור
 ריזין סמו ששקללתא ולא אנה יתיה מלשיחא תביל סקסגא ושורא בקרא
 אתפניו: (ס) טבעו טבעו בארעא תרעהא על די נכפו חוורא ואובילו
 מן דימה עליון) הוביר ותבר מוחזקא סלפדא וברבגדא גלו בני עמטיא
 על דלא קטרו סתנמי אחרתא קאלו לא קבילו תה סקורא דיטיו אנה
 נביארא אתמגע מנהון רוח נבואת קורשא ולא אמתא ליהן סתנמי נבואתא
 מן קדם יי: (י) ישבו ותבין על ארעא שתתן סבי בנשמתא דציין אסיקו
 עמר מקלה על רישיהון קטרו סקן על בסדינן אחיתו לעסרא דארעא
 רישיהון בתולתא דירושלם: (יא) כלו ספקי בקסען עני אדנאון מי
 אמשר לארעא גדי על תביר בנשמתא דעמי בוד דצחו עולימיא הנקיא
 בסתנמי קרא: (יב) לאמתם לאמתן אפרין וביא דישראל אן עיכור
 סקרי סר דיי צחין בקשול דתרבא מן ארעא בסתנמי קרתא בר יתשר
 נקשהון מן בסגא לט עמיא אחרון: (יג) מה מה אפער קד ומה אהא
 סבי לך בנשמתא דירושלם מה אנהיד לך אנה סתנמי לך בתולתא
 דבישמתא דציין ארום מיי תבירי בסתנמי תביר גלילי ושא רבא בעדין
 נחשוליה וכן הוא אסיא די יסי יתך מן מעד: (יד) נביאך נביאי
 שקרא די בקר הנין אנתגמיו לך שקרא וליה קשש לבנאיהון ולא
 סרמיו מן סתנמיא ועתיד למיטי עליה מלל תבירי לאחריתך בתויבתא
 אלזן נבאו לך נביא מן וסילי סענתא: (טו) סכרן שקרן עליה וריחן
 קל עקרי אורחא שריקו בססתנמי וסלילו ברישיהון על בנשמתא דירושלם
 אסיקו בססתנמי דהא קרתא דהו אפרין אנהון דסקרמין דיהא נסית
 טאוי ושורא חנה לכל יתבי ארעא: (טז) אנה עתה עליה סוקהון כל
 בעלי דבירי שריקו בססתנמי ועסאו בשניהון ואסרו שצינא ברם דין
 חסא דרנא סחין אשבתא חוינא: (יז) עשה עבר יי מה דחשיב נפר
 סימר פוטיה די סקד למשה נביאיא מן יתין בקראין דאי לא נטרין גני

רשיי

לא נטרנ סנית כי אם נייעי: בשבט עברתו. על כדס ועכס סוא
 סק' צ' (א) אך בי ישוב. אי נכדי לוקס תמיד כי כל פסוקים מכוני
 עלי: (ד) בלה בשרי. כמו (עמיס) (ו) לנול פן. דלא נלס נשרי
 ועורי כמו (עמיס) (ח) והלרן כננד נלס לנולר סכנו ללרן סוטס
 בער חקן לל סיס ללס כר וכסת וכלל נלס כססס גוליס: (ס) ויקף .
 סקסיס ראו ותלאה. כמו (דציס כס) ללס ולעסס. ומדכס אלגס ללס
 אז נכוכלנד לללס יויכין. ומללס נכוכלרן עגכס סעכס ציני לרקיסו
 והללמי: (f) גדר בעדי. עשה סועס לנדי לסיס כלול: ולא אצא .
 סוסי

נביא. דוס סקדס משיחוס וכי כלס ססכנסס אס זכריס מן יסודיע
 כמו סכחוד דצני סיסיס ססוכיס סכנלו לססססססס ליוסס ועסלוסו
 פ'ס (ד'ס כד) וסוס לנשס אס זכריס מן יסודיע וסיס כסן וכני
 וסכורס צניס: (כ) תקרא כיום סועד. כמו קלסס ולסון סווס סוא:
 סגורי. סקיס סכסיס לסססס עלו לסססיס: אנה סמחתי ורביתי אויבי
 כלס. סיליס אסר ספסמי וכלתי לוחס כל סווי וכלס לוחס:
 (b) אני הנבר ראה עני. סיס עמחוקן ימיס לנוד אי סכנד ללס
 עני אסר ללס סוי מכל סכנילס סכנכנלו על סורכין סנית סניעיסס

פירוש המעשים לראיע

וסעלך עשער סחורס ככסו ולמיסס נתן סורס: (f) סועת ארעטחיס
 ענ אל סקקדס וקול ככסו סכריס צניס ס' מרוב סעססס כלסר סיו יסרלל
 עוסיס צנועס: (ח) כלכר סנית כי כלי פועת סעיר ונעקסס: (ט) כלסר
 סכנו סעריס סלך סעלך צוולס וסלסר כלל עססס סורס וסס סכנילס
 נעקסס נכולסס עסס צלרן נכריס: (י) על סעפלס נכסות ליון יסנו על
 עכר סוקריס צוולס וסצחולות לל סעסססס צנוססן: (יא) וכל אסד על
 סוקריס לומר כלו דרעפוט עיני כלסר יזכר יני כרעב ציון: (יב) סס
 סיא סכריקת על ק זכר סלעסות ולל סללס: (יג) מי עדיס סליעע
 לסס קי וסס סעכר גדול כיס לל ימלל סוכס ססול לו: (יד) כל אז כל
 אלך צעכור נכילך ולל נכילי ססס: (טז) מי נלכסיס עלך כלסר סעסס
 ייש מניעיס רלסס ומלמיגיס: (טז) סכסינו סס כל סלויכיס: (יז) כי
 ססס מלל אסר דכר ניד עכדי סכנילס סקדעוסיס: (יח) ליעק לל
 לרך וסעסס כי נחוו לעקוט כנגד ססס וסס אכרו לסועת צל ליון
 סעכסס: (יט) וסמחוקן על שוללס וסעמיס דרעב וסלסר כן: (כ) סכנסיס
 לוכלות צימן וסכנילס וסכסיס יסכרו צעקדס וסעססס כי על זכריס
 יכר דך דכס: (כא) עמו נעריס חקריס צחולות וסורריס: (כב) כלילו
 קרלס כל ססמדיס ססיו לי וקנלסס סנידי וסלר סססתי סס סקסיס
 וסלר רניתי סס סגדוליס כמו ורני סעלך. כלס לויז אסד יטול לללסס:
 (b) אני סכר. יסכר סעקוקן ססו סל עכסו סעסס עכריס: (ג) וסיס
 עוליכו סכני צעקן וכל יקוס לאור: (א) וכלל צנכס סוסך ידו וסכסו:
 (ד) וסכרי סככות כלס צכרו ועכרו וסכנני ענעומוי: (e) וסלר כך
 ככס עליו צימן וסקיף כלסו: (i) וסול יעכר צנוסך: (f) וסס גדר
 נערו

אבן עזרא

מלכס צריס עכדך כמו סזז או סלל: (ס) נשה קו. ססו: חל. כמו
 וסעכוד סלל וסול עקוס סנידי סועס: (ט) אבר ושבר. סז אל ססס
 ססכר צעקוק ללסון: (י) ראשן. סעכר ללסן או כעסעסו: (יא) חמרסרו.
 כללסון: בעשף. צעקוקן ס'ל ענימן סעכל כמו סכרג סכ: (יב) מין
 בהשחפך. קודס חיו סעסעל כמו יסחמכ: (יג) אעידך. עגזכס עדות:
 (יד) תפל. כמו סוז וכן סיללל סלל סלין לו סעס מדך יסרס וכן לל
 נתן סלסל: משלות. כנולוס וכן סלל דעשק: וסרוחיס. ססדישו מדך
 יסריס: (טז) כלילת. ויפי. עגזכס כל: (טז) פצו. סססו. יפלא סיסו:
 (פ) בצע. כלס. וכן וידי סכנעסס: (יט) סות. דעק וסעסס עבות עין
 עגזכס ויפ לכו: (יט) רני. סכנעס קול צעיר או ככסי וכן וסעכר סכסיס
 סכרו: (כ) ססוחים. עגזכס ססס כעכס סכסיס עס ילדיסס קסיס
 סיססו: (כא) שכבו. סעסס וסכנתי עס אכוחי: (כב) סגורי. עגזכס
 גורו לכס עמי סכר וייל ססססס סכסי עגורי: (b) אני הנבר. אכרו
 קדוסי' ז'ל כי זלס סענלס ימיס ככסס אס כן יסיס סוא סלוער אי
 סכר או ילכר כל אסד יססללל: עני. סעוק ויסכר עקוס סכנעס או
 סללסס וכלס ססס כלילתי וכן וסלסר אי. בעברתו. סז אל לויזי כלס
 וייל ססול סז אל אף ססס וליעסו כסן צעירי וס סעקוקן אכר כי סכר
 סיס עעכס אכרו ככנכס עכרו: (ג) וסכס אוחי עעקווי צעקוס סעך.
 (א) סעססס וייל עכנכס על ססס יסרס יסכר ידו מכוו כמו סכסי יי
 סיס צעקך וסעכס צי: (ד) ככס וסעור וסכנינו צלו. כעסלסות סלל
 יכנישו סכנני: (e) וקכר ראש. כללס וסלללס או יסיס כמו ועמי סלללס
 ויסי סללס ללסן קכס וס'לל עעלס כס'ל וסעכס לל סכך לכן:
 במחשכים

ויבונה מאים את סבד: (ל) יתן ישיש לסבד ליה ליקמא גינן ויהלמא דיי יקבע קלמא: (לא) כי ארום לא ישיש: (לז) לעבדוי לעלם למספסיון בקרא דסנאדיו: (לב) כי ארום אלון גירשא יתבר וקתר בן ותוב ויהום לצדיקא במנאות סיבותיה: (לג) כי ארום בן גלל דלא עני גבר ית במשיה ואעדי זחוקה מלגיה גינן בן גרם למתקמא תברא ובגני אנשא: (לד) לרכא למקבא ולקבשא תחות רגלוי בל אסירי ארעא: (לה) להשות למסלי דין היגבר מסבן בל קביל אפי עלאה: (לו) לענת לסרכא אנש מסבן במנאותה אפשר דין קדם יי לא יתגלי: (לז) מי קן הוא אנש דאמר תרה בישתא מתעבדא בעלמא אלתן סן בגלל דעבדוי מה דלא מתקבדו סן שופא דיי: (לח) ספי ספי אלהא לא תישון בישתא אלון על קבת קלא רשוא גינן חטוסין דאתקליאית ארעא: (לח) דבעין דבעי למסד סוכא בעלמא סן שום קודשא נמקא: (לח) מה סמה קסון ישיבה אנש דחוב בל יפי תידי גברא רשיעא על חובדי: (ס) נחמשה בקלוש אורחא וקבר ויתוב בתויבתא קדם יי: (סא) נשא גסול לבגנא בריי ונרמי חטוף וקילן סן דנא ונתוב קדם יי אלהא דשכתייה בשמי קדמא: (סב) נהט גנא סרדנא סרדנא וסן בגלל דלא הדרנא לתוד אנת לא שבת: (סג) סכותה סללתא עלנא ברנו ורדשתנא בגלותא קסלתא ולא חקמא: (סד) סכתא סללתא שמיא בעני: (סד) קרא דילך סן בגלל דלא תעבד לתוד גלותנא: (סד) סחן סלסולין והשושן שיתא תקא גיני עקמיא: (סז) סזו קתרו עלנא שופדון בל בעלי דרבנא למסד עלנא גירוי בישין: (סז) סחד

אימתא

אמר (מלכים א' יט) והנה עבד קמנו ככף אים עולה וכן (איוב ל) על כמים כסא אור. ומדכס רופינו נחא לננינו בלמח לסקינה בלדס כדומן גנפין כפיו טעמין מדיו כל מינוף כי מודס ועוזז ירוסם והמודס ואינו טוז כסובל וסין צירו: (מז) נחנו פשענו ושינו. זה דרכנו על ידי יד כע: אתה לא סלחת. ולך סיטה מאס ספליסה כי קן דרכ: (מז) סבות באף. סלנת אס סלף לסיות מסיס צינן וציניו ותכדעטו צו: (מס) סחי וסאום. סוף יע נלמון פטסה כיוו וכעו טמיס מסוך סכיס ויולא דך כרון: תשימו. למון סוט סוף: (מז) סחד וסחת. כסנא

פירוש המעשים לראיע

צמדו וכנליו נכנל: (ס) ואס יענכ אין לעקמו נטומעס: (ס) וסס גדר צמדו מיסיס סוףס והסמינות ססיס יודע עוס לוחס: (י) ועוד רעס לחכת סדוב יעל אליו ונא מדך לא דעו: (יא) ועשמי סגנוס וסספ סמואל וססס. וסאום סכל כולסו יסוס וכן סקון מוטום ונמקוס אסר שומס: (יב) ומרסוק סלך יורס עליו סן: (יג) ונלו סלסיס נכליומיו ססס נסחריס צפלג: (יד) וסל לסיות ססוק: (טו) ומסס לסס ומסס מרויס ולעס: (טז) וכסצרו סרו צלצניס ולא יוכל לאכול ועלס סל שיו צלסר או כמעס אסר כלסס: (יז) כלילו לא יגיסי וסס ססוסס: (יח) ולין לו חוסלס סירלס ער סוסס: (יט) כי תמיד יזכר עניו סיעסס לוחו סלך סלעסס וכסוס וסס סמרויס עקוס לסס: (כ) יס לוחריס כי זכר חסור: (כא) זסל ססססס ססיז אל לני כלסר ססוס נעסי: (כב) סלין קן לסקדי ססס: (כג) יסן סדסיס על כחמו כי רנס לוחסוך גדולס כמו על כל רב ציורו או לטון צייס: (כד) וכול סיס סלקי מייר קדס עכל אלסיס: (כס) וולדע כי סוז יעסס לקויו: (כו) סוז סיקסול סדוסס ססס ויסל ויסל דומס למסועת ססס כמעס דוס ל' והספולל לו כמו דונו עד סניעטו: (כז) נצטרוי אולי סמקוק נער סיס כלסר סעסס או יסזיק לז סנעריס: (כח) כי נלל סז אל עול סלמור למעלס: (כט) יכנע לעסר: (ל) יתן צללו: (לא) יס לוחריס יונס כמו יסכס וכול סכסון וסכלי' וחזנס עטלוס נעסי: (לב) רק סוגס וססס: (לג) עלנו לא עלס נמסעסמו: (לד) דעס ססס יושנ ססיס וכי ארס לקוריס צלרן סגריס צעקבר סלחון: (לס) לסטוס סדין צעצור סיותו עליון ויעס דריר עסיס רטיו: (לו) אלה סג' ססוקיסי דניקסי ועעס לא רלס כמעס לא סיס כי כל יס ססס כולסו: (לז) אס כן מי גזר סגזיס על בני ארס וסס ססס לא טרס ועעמו לא גזר וכן כי סוף ל'ס וכנליו: (לס) ססס לא יזכר יע או סוז סן סמעיסי רק סס צעמות ארס: (לט) אס קן לנס לחלון צצור וכן כנחלונסיס והעדר ויסעס ס': (לז) רק יעסס ארס דרכיו: (עא) יתן לני דורון צעסיו או יסיס לכו נכוי צעסיו: (עב) יודס יסכלל

סן סרמקא וקן על רגלוי בגללי דנקשא: (ח) נם אף ארום אגנח ואגלי אסתיס סת צלתי: (ס) סר קר אורחא במסרדין סכילן שובלי סרד: (י) רב דוקא סכפן רוא לי ארמי דסעסר נקביושא: (יא) דרכי אורחוי סרד וסעסני שיוני צדו: (יב) דרך סתח קשתייה ועתרגי ויד סלגליסא לקרא: (יג) הביא אעל בגלתיי וידי מיקא: (יד) דתיי דתיי חובה לקל פריצי עפי וספון עליל גל יוסא: (טז) השביעני אשביעני סררית סין ארנו גרא: (סז) ויננס ורין סררין שיעי ננע יתי בקססה: (יח) ותנח וקנת סלסלשאל שלס נגשי אנשינו סיבותא: (יח) ואמר נאסרת אובד תקפי וסנבא דתיי אורידן סן קרס יי: (יט) ובר אר בר עניו נפשי וסר דאסרדו גי סנאי ואשקון יתי גידן ורמי חון: (כ) ובר סרבר תרבר ותגלי עליו נפשי על סינוסא: (כא) וזת דא נקסמא אתיב על לגי גינן בן אוריד: (כב) חסדי סיבותא דיי ארום לא אסמגעו רחסודי: (כג) חדיסיס גיסין ותרתן סרריוס בגסריוס סגיאה רוא דיקסנוף: (כד) חלקי חולקי יי אסרית נפשי גינן בן אוריד ליה: (כד) סוב סוב יי לסוכרין לסררניה לקנשא דתבע אולסניה: (כז) סוב סוב לאורכא לסשתיי ער דפסי סררנא דיי: (כח) סוב סוב רוא לבקרא ארום יאלף נפשיה לסוכרא ניד סרריוס בסליותייה: (כח) יסב יתיב בלחודדי וישתוק וספול שורין דאתח עלודי גינן יודא דשסא דיי דישתלחין לאתפרע סניה על חובא קבילא דחב בעלמא דדין עד ב' ד' חוסם עלודי וסלרין סניה וקבל אפי שליס לעלמא דעתי: (כט) יתן יתן בעפרא סופייה וישתמח קדם

רשי

לא סלל סן רעס סן סונה סלל סה יס לסחלון ארס סי גבר על ססליו כל אים וליס יסלון על ססליו כי סס סנציליס עליו סרעס. [מסי] עליון לא סלל אסר רבי יוסק עיוס סלמס סק'נס (דכריס ל') רלס סססי למסך אס ססיס וחס ססוב וגו' לא ילל רעס וסוסס מסיי אלל סרעס צלס מללסיס למסעס רע וססוב לעוסס סוב למסך מסי יסלון למס יסרעס חלסס אס לא על ססליו: (מא) נשא לבבינו אל כפיס. כסלנו טעמיס אס כפינו אל סעמיס נחא אף לננינו ענסיס למזב לססיז לננינו לפני סמקוס צ'ס]. ד'ס אל כפיס. אל סענריס אל סעמיס כעס דלס

אבן עזרא

(ו) במחשבים. מוסך נחוך מוסך: (ז) נחשתי. כנלי: (ס) שתם. צעין כסין וכן ססירו ולא עמני: (ט) סמיונות סס ידועות יס לוחריס כי ענכס סדוב לסכריו על סלרי וכולו כסוק: (יא) יס לוחריס סוכר. עגזרת סריס. וכן סניי סך אס דרכך כסריס וסיסר צעניי ססוף סכל ענר עגזרת כסרס סוכרס: (יב) כסמרא. אלף צעקוס ס'ס סקכס וכולו עגזרת סוכר: (יג) דיעס סלססס לנכין סוכר. (יד) לכל עני. עד ססיו עניי סוסקיס עמני או לכל סעס ססיס ססח ידי. כמו אס ענלן וחס ענר. או ס' סוסף. וסין וספולמי מרבי עניי כמו עמיס כי על סלול רעח וכן אער נללסית ססיס ונכף סלול: (טז) צ'ס במרויס. סוסף וכן דרעסופו סליס: (סז) ויגום. כמו ויענר וכן גרסס נעסי. כסיסיי אין לי אס וסעסס גללני: (יח) ותנח. כמו ותמלס: (יט) נצחי. ענייסי נללס סיס לי כמו וי נללס על נגדו וכל מלנצוי אסלתי על סדס סעו יענר סיס נללו: (כ) זכר. סס ספועל כמו זכור צייסס או לטון נקסס ללס: כלסר חסר נעסיי זסל כרעס ססוס עליו: (כא) זזת. חסוסלס: (כב) תנאן. כנעסעמו או סר'ס ססח ססרון ככנל: (כג) חדיסיס. סס ססקדי: לבקרוס. ככל יוס כמו לצקריס חלגיס: רבה. גדלס או כנעסעמו. (כד) אמרה. לי: (כז) תדרשונו. צלמס: (כז) וי' ויחיל. כמו ס'ס רעס נלמון יסנעמל: (כז) עול. עוסר: (כט) כינל עליו. עול: (ככ) יסססוס למסוכי עד צל סעסר צעיו. (ל) צ'ס בחרפה. סוסף כצ'ס סעצעיני נמרויס: (לל) יונח. יעלס. (לג) ורחס. כמו ירסס וכן דרך סלסון וסיס ס' לי לללסיס: (לג) מלבו. מלכונו. וינא. אלף ססס ס'ס וכולו מעכנין ככנר סוסף כמו ס'נל אסך: (לד) לרכא. אלף לרכא סרעס. עלל ססס עס עססס כמו עוות. (לו) לא ראה. צמכנס לסיות קן: (לס) יתאונן. עגזרת חון: (ע) נחמשה. מנמן כסל: (עא) נשא לבנו. כמעס יסל מנחל. (עב) אלף חמטו סוסף: (עג) סכתה. מפעלי ככנל. (עד) סחי. עגזרת וססיי עסרה כמעס סלסול: (עז) סצו. סססו: (עז) חדיסיס. כמו סעלס

והשבר: ^א ספלימ'ם תרד עיני עלשבר ברת
 עמי: ^ב עיני נגרה ולא תדמה מאין הפגורת:
 עדישקוף ורא יהוה משמים: ^א עיני עוללה
 לנפשי מכל בנות עירי: ^ב נב צוד צדוני בצפור איבי
 חנם: ^ג נ צמתו בבור חיי ויה אבן בי: ^ד נ צפר
 מים על ראשי אמרתי נגזרתי: ^ה נה קראתי שמך
 יהוה מבור תחיתות: ^ו נ קול שמעת אל תעלם
 אונך לרחמי לשועתי: ^ז נ קרבת ביום אקראך
 אמרת אל תירא: ^ח נה רבת אדני ריבי נפשי באלת
 חיי: ^ט נה ראיתה יהוה עתתי שפטה משפטי:
 ראייתה פלנקמתם בל מחשבתם לי: ^י סה שמעת
 הרפתם יהוה בל מחשבתם עלי: ^{יא} סה שפתי קמי
 והגינם עלי בלהים: ^{יב} סה שבתם וקימתם הבימה
 אני מנגינתם: ^{יג} סה תשיב להם נמול יהוה במעשה
 ידיהם: ^{יד} סה תתן להם מגנת לב תאלתך להם:
 סה תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יהוה:
 ד א איכה יעם זה ישנא הנתם הפוזב
 תשתפכה אבני קדש בראש פלחוצות: ^ב בני

ג' עינים קי ב' טעמים כל ק

ציון היקרים המסלאים בפז איכה נחשבו לנבל
 חרש מעשה ידי יוצר: ^א נם תנחן חלצו שד היינו
 גוריהן בת עמי לאכור פיענים במדבר: ^ב דבך
 לשון יונק אלהנו בצמא עוללים שאלו לחם
 פוש אין להם: ^ג ה האכלים למערנים נשמו
 בהוצות האמנים עלי תולע חבקו אשפותות:
 ויגדל עון בת עמי מחפאת סדם ההפוכה
 כמדגוע ולאחלו בה ידים: ^ד וזפו נזייה משלג
 צחו מחלב אדמו עצם מפנינים ספיר גזרתם:
 ח חשך משחור תארם לא נברו בהוצות צפר
 עורם על עצמם יבש היה כעץ: ^ט ט מוכים היו
 חלל חרב מחללי רעב שהם יזבו מדקרים
 מתנובות שדי: ^י י די נשים רחמניות בשלו
 ילדיהן היו לברות למו בשבר בת עמי: ^{יא} יא פרה
 יהוה את חמתו שפך חרוץ אפו ויצת אש בציון
 ותאכל יסדתייה: ^{יב} יב לא האמינו מלכרארץ וכל
 ישרי תבל פי יבא צר ואויב בשערי ירושלים:
 יג מחפאת נביאיה עולת פהגיה השלמים בקרבה

ד

מסרה נה סמלם, לי, סח פלגי, ג, מיני, כ"ט, סח הפגות, לי, וכל, ג, רפי, נא עיני, כ"ט, שולל, מ"ל, נב לוד, לי, ומ"ל, כמל, סמך ג' דגשים, נג סח, לי, ז"ק, ודו, לי, נד לפו, לי, גזרתי, לי, נה סמלם, מ"ל, ז, נו סמלם, סמ"ן שזול לנד, לרוסמי, לי, נו קנת, לי, סקלח, ג, נח כמ, לי, סדני, יד כמ, לי, נט שומי, לי, שפטה, ג, סמ"ן בק"ם והוא ס"ק, משפטי, י"ז, ס, לי, לי, וסני, עלי, סב וסניוס, לי, סנ וקיוס, לי, סנניוס, לי, סד שפי, י, סד, וננס, לי, סלסל, לי, סו וסמלם, לי, ולי, כנסת, טמי ס', לי, ד א איכה, י"ז, ישל, לי, הכס, לי, סססככס, לי, כרס, לי, סונו, מ"ל דע"ל, ב, סססלס, לי, ומ"ל, ו' (נעלרין), ג סני, תניס ק', סניקו, מ"ל דע"ל, כיערס, כפי, סכחי וקרי סד סיד, כפי, ד, פד, ג' סד מ"ל דין סמך, ה, למעלס, לי, צפוט, מ"ל דע"ל, סלמס, לי, ו' ו' סני, ג', ו ספוכס, לי, ו' ספוכס, כנס, לי, ז"ק, ו, ג, כיריס, ג', לפו, לי, סדמו, לי, גרסס, לי, ח סדן, ד', סססו, לי, ומ"ל, סלסס, לי, נדה, לי, כען, ג', ס סניס, מ"ל דע"ל, ססס, ג' כמרי עמי, יזנ, ג' גלי, דין ס', מדקריס, ג' סמך, ססססס, מ"ל דע"ל, י, כסמיות (כלל סלרין כריס) ומ"ל, נכוח, לי, ומ"ל, יא וילס, לי, יקססיס, ג' סד מ"ל קי"ס ג' ווי"ן, יב וכל בל ק', יגל, לי, ס' כפי, וסוי, ג', יג ססססס, גי"ס ס' ו', ססס, סד קדיס לנ"ן וס' קדיס לסוי, ססססיס, ססכ' ו', לוקיס, מ"ל דע"ל.

ת"א עיני עוללה לנפשי טוסע טע גפין טס קמל טס. צמתו בבור חיי טכין טו. בני ציון דקריס גיפין טס. איכה נחשבו לנבל חרש טקידס טסר טג. בת עמי לאכור פיענים סולין טד. ויגדל עון בת עמי סססדקין קד. צפר עורם על עצמם יבש היה כעץ ססססו. מוכים היו חללי חרב סחלל רעב סססס ס. די נשים רחמניות סססדקין קד. ויצת אש בציון קמל ס.

רשי

כסככו עמי סססד ססלנו אל סססס טוסס: השאת. לשון סליס כחו
 סססס: (טס) סמין ססססו. מלן סליסין וסססס: (נח) עיני עוללה
 לנפשי מכל בנות עירי. ירמיס וססססס כסניס סיס וסמל עיני דמסס
 סוללס סיוולס מני עלי נספי עכל כוח עירי: עוללה. לשון נוול כחו
 (לויז סו) וסוללתי כסני קרי: מכל בנות עירי. וססססי יס לל
 לכוח עכל וססססס עססי סססס כססס לקדוס וססססס קכ"ס מכל
 יסלל: (ע) צמתו בבור חיי. כניס ככלל: צמתו. ססכו כחו טומת
 סגדין (סיר ד) עסנד ללמסן וסלל"טור: וידו אבן בי. על פי ססלר
 ק' עסו לכיאל וירמיס רלס כרוס קכ"ס: צמתו בבור חיי. ולף על פי
 סלמסו ככור סיי סליני יוכל לעלות מחוכו לל סחו ללס גס לזלח עד
 סדו לנן גי: (נד) צפו סיס ונו'. ססססן סזל חלס כמיס עד מחכו
 סדין יס חקיס חלל חס לכו מים על רלשו חז סמל לזכס חקוסי חלל
 חיי חיי עוסס קן חלל קלחתי ונו': צפו סיס. לזווח סוולס:
 (ס) קרבת ביום אקראך. ק' סייח רגיל כיעיס סכסלסוניס לקכז חלי
 כיוס קורחי: (סס) רבת ה' ריבי. כיעיס ססססו: (סס) ראיחה ה'
 עותתי. כלרס לזלח ססווחו גי חויזי: ססססו ססססי. כלסר עסיס
 ככ: (סס) כגנת לב. ענד לז כנס דלח חומר (כוסע יח) חמק
 יסלל (כרלסיס יח) חלס ענג נרין כידן. ד"ל כגנת לב. חוסס סלל
 לרס וסססו חלס סיס כמגן ככד ללס. וססססו כלסון חוסס ויבן חוסס
 סלין טין סססס טו ססס"ן כיוון חייס סרסס חלל כיון טין סל ססון

דיגלוין ג'שדון ג'גן ש'פריא ג'ש'פרידון א'ת'ש'ב'ו ל'לינין ג'ה'ת'ק' ע'ב'די ו'בי
 פ'ח'ד'א: (א) ג'ם א'ת' ג'נת'א ד'י'ש'ר'א'ל ג'ס'ג'ק'ת'א ל'ב'ני ע'ס'ט'א ד'ר'ס'ן ל'ח'ד'ו'ס'א
 ט'ל'ע'ן ת'ר'ד'ו'ן ו'ר'ב'י ג'נ'ש'ת'א ד'ע'פ'י ס'ס'ד'ו'ן ל'א'ב'ר'א'ן א'פ'ר'ו'ן ס'פ'ר'ן ע'ל'ד'ו'ן
 ג'נ'ע'פ'י'א ג'פ'ת'ר'א: (ב) ד'ב'ק א'ד'ר'ב'ק ל'ש'ן ע'ו'ל'ט'א ל'ש'ו'ר'ג'י'א ג'א'ת'נ'א
 ט'ל'א ת'ב'ע'ו ל'ח'ס'א מ'ו'ש'ט ל'ית ל'ר'ז: (ג) ה'א'ב'כ'ים ד'ה'ו ר'ת'ל'ן ל'פ'י'כ'ל
 ת'ק'נ'ק'ן א'ש'ת'מ'טו ג'מ'ח'ו'ן ד'א'ת'ר'ג'י'או ע'ל א'ב'ע ו'ה'ר'ן ג'פ'י'טו ג'ק'ל'א'ת'ן:
 (ד) ו'י'ג'ל ו'ק'נ'ת ח'כ'ת ג'נ'ש'ת'א ד'ע'פ'י ס'ן ח'ו'ב'ת ס'ד'ם ד'א'ת'ר'ג'י'א ג'ש'ת'מ'ט
 ו'ל'א ש'ר'או ב'ה ג'ב'י'צ'א ל'א'ת'ג'ב'א'ה ל'א'ד'ר'ו'ת'ה ג'ת'ו'ב'ת'א: (ה) ז'כ'ו ה'ו
 ק'ר'ד'ן ג'ו'ד'ר'א י'ת'ד פ'ת'ל'ג'א ש'ע'ע'ו י'ת'ד ס'ן ח'ל'ב'א ס'פ'יקו ד'ו'ו י'ת'ד ס'ן י'ת'ר'ן
 (ס'א ס'ד'ר'ו'ן) ו'ג'ש'ב'ו'ת'א פ'ר'צ'ו'ת'ו'ן: (ז) ח'ש'ד ח'ש'ק ס'ן ג'א'ב'ק'ט'א ד'ל'א'ת'א
 ר'י'ח'ו'ן ל'א א'ש'ת'מ'ט'ו'ד'ע' ג'מ'ח'ו'ן א'ר'ק ש'ש'ע'ר'ו'ן ע'ל ג'ר'ס'ד'ו'ן פ'ר'ד' ה'ד'ה ג'ק'ט'א:
 (ט) מ'ו'כ'ים ס'ע'ל'י ה'ו ק'ט'ילי ס'י'פ'א י'ת'ד ס'ן ק'ט'ילי כ'ס'ן ד'ק'ט'ילי ס'י'פ'א ד'י'ת'ד
 כ'ד א'י'נן ס'ב'ע'ן ג'ר'ס'ד'ו'ן ס'ן ס'ה ד'א'ב'לו ס'ע'ל'ל ח'ק'ל'א ו'ג'י'ר'י'ו ב'ג'נ'ג פ'ר'ד'ן
 ג'ר'ס'ד'ו'ן ס'ן ס'י'ק'ל'א: (י) י'ד'ו י'ד'ו ג'ש'א ד'ה'ן ג'מ'ח'ו'ן ע'ל ג'מ'פ'ג'ן ג'ש'לו
 ע'ו'ל'פ'י'ת'ו'ן ה'ו ל'מ'ס'ע'ד ל'ה'ן ג'ח'ם ת'ב'ר ג'פ'נ'א ד'י א'ת'ג'ר'ת ג'נ'ש'ת'א ד'ע'פ'י:
 (יא) כ'ל'ה ס'ת' י'ת ח'י'ס'ת'יה ש'ר'א ע'ל ד'ו'ש'ל'ים י'ת ת'ק'ו'ן ר'ז'ג'ד'ה ו'א'פ'יק ג'א'ה
 ל'פ'ד א'ש'ת'א ג'צ'י'ו'ן ו'א'ב'ל'ת א'ש'ת'ר'א: (יב) ל'א ל'א ה'ו ג'ו'ד'ר'ו'ן ס'ל'ב'ת
 א'ר'ע'א ו'ק'ל ד'י'ת'ד ת'ב'ל א'ר'ים י'ע'ול ג'ב'ו'ב'ר'ג'י'א ר'ש'ע'א ו'ג'ב'ו'ד' א'ר'ן ג'ע'ל ד'כ'ב'א
 ל'ק'ב'ט'א ע'מ'א ג'י'ת י'ש'ר'א'ל ג'ת'ר'ע'א ד'ר'ו'ש'ל'ים: (יג) מ'ח'ס'ת'א ע'ג'ת פ'ר'ת
 י'ת'ר'ן ו'ב'ן א'ס'ת'ת ל'א ה'ת'ת ק'ל ד'א א'ל'ת'ן ס'ח'ו'ב'ת ג'ב'י'א'ה ד'מ'ב'א'ן ל'ה ג'ב'י'א'ת
 ש'י'ק'א

ש'פ'ט'א ח'י'ט'א ג'ב'ה ל'ג'א מ'ג'ד'ו'ן ר'מ'ע'א ו'ת'ב'ר'א: (מח) מ'ל'ט'ו ה'ד'ק ו'ב'לו ו'מ'י'א
 ו'ל'ג'ת ע'י'ו ד'מ'ע'ן ע'ל ת'ב'ר'א ד'כ'נ'י'ש'ת ע'פ'י: (מט) ע'י'ו ע'י'ו ו'ל'ג'ת ד'מ'ע'ן ו'ל'א
 ת'ש'ת'ו'ק ס'ל'ב'כ'י ס'ד'ל'ית מ'א'י'נ ע'ק'י'ו ו'מ'ס'ל'ל ת'נ'ח'ו'ס'ן ל'י: (נ) ע'ד כ'ד'ו
 ד'ש'פ'י ה'ד'ו ע'ו'ל'ט'ו י' ס'ן ש'פ'י'א: (נא) ע'י'ו ג'כ'ו'ת'א ד'ע'י'ו א'ס'ת'ק'ב'ת ל'מ'ר'ע
 ג'פ'ש'י ע'ל ח'ו'ר'ב'ן ס'ל'ב'י ד'ע'פ'י ו'ג'ו'ל ג'נ'ת'א ד'ר'ו'ש'ל'ם ק'ר'ת'ו: (נב) צ'ור ג'מ'נ'א
 כ'ט'ו ל'י ה'ד'ק ג'א'פ'ר'א ג'ע'ל'י ד'ב'ר'י ע'ל מ'נ'ן: (נג) א'צ'ת'ו ע'ב'ר'ו ג'ט'ב'א ה'י
 ח'ד'י'ט'ו א'ב'נ'א ב'י: (נד) צ'פ'ו ש'ט'ו מ'י'א ע'ל ר'ש'י א'ס'ר'ית ג'מ'י'ט'ר'י א'ת'ג'ו'ר'ית
 ס'ן ע'ל'ק'א: (נה) ק'ר'א'ת'י א'צ'ל'ית'י ל'ש'ק'ד י' ס'ן ג'ו'ב א'ר'ע'ת'א: (נו) ק'ו'ל א'צ'ל'ית'י
 ק'ב'ל'ת'א ג'י'ט'מ'א ה'ר'א ו'ב'ע'ן ל'א ת'כ'פ'י א'ד'נ'ד מ'ל'ק'ב'ל'א א'צ'ל'ית'י ל'א'ר'ח'ו'ת'ו'ן
 ג'י'ן ג'ע'ו'ת'ו: (נז) ק'ר'ב'ת ק'ר'ב'ת'א מ'ל'א'ב'א ל'ש'ו'ב'ת'ג'י' מ'י'פ'א ד'צ'ל'ית'י ל'ד'
 א'מ'ר'ת ג'מ'י'ט'ר'י ל'א ת'ק'ל: (נח) ר'ב'ת ג'צ'י'ת'א י' ד'ע'ב'ר'ן ס'ת'ו'ת'א ל'נ'פ'ש'י
 פ'ר'י'ק'ט'א ס'ן י'ת'ר'ן ח'י: (נט) ר'א'ת'ה ח'י'ט'א י' ס'ת'ד ד'ס'י'כ'ו ל'י ד'ו'ן ד'ע'י:
 (נז) ר'א'ת'ה ו'ל' ג'ק'ד'ק ג'ל ג'מ'י'ט'ר'ו'ן ג'ל מ'י'ט'ר'ו'ן ע'ל: (סא) ש'מ'ע'ת ש'ט'י'ע'
 ג'ק'ד'ק ג'מ'י'ט'ר'ו'ן ג'ל מ'י'ט'ר'ו'ן ע'ל: (סב) ש'פ'ת'ו ס'ת'ו'ת' ק'פ'ן ע'ל'י ו'ת'י'ג'ו'ר'ו'ן
 ע'ל'י מ'ל י'ו'ס'א: (סג) ש'ב'ת'ם מ'ח'ב'י'ד'ו'ן ו'ק'ש'ת'ר'ו'ן א'ס'ת'ג'ל א'ג'א ו'פ'ר'ד'ו'ן:
 (סד) ת'ש'ב'ת'ו'ת' ל'ה'ן ג'מ'ל'א מ'י'ש'א י' ג'ע'ו'ב'ר'י ד'י'ת'ו'ן: (סה) ת'ת'ן ת'ת'ן
 ל'ה'ן ת'ב'ר'ית ל'מ'א ו'ש'ל'ש'ת'ת'ד ש'ל'ח'י ל'ה'ן: (סז) ת'ר'ו'ת'ו'ת' ת'ל'ד'ו'ק'ט'ו'ן ג'ר'ו'ת'א
 ח'ת'ג'ר'י'נ'ו'ן מ'ת'ח'ת' ש'ט'י מ'ח'מ'א ד'י: (סח) א'י'כ'ה ה'ק'ר'ן (ג'ד'ר'ט) ע'מ'א ר'ח'ב ב'ית
 מ'י'ק'ד'ש'א א'ש'ת'ת'ו'ן ו'ז' פ'ל'ט'ן ג'ד'ו'ד' מ'ש'ת'ר'ן ס'ר'ג'ל'א'ן ק'ר'י'ש'ן ג'ר'י'ש'ן ג'ל ס'ח'ו'ן:
 (כ) ב'ני א'י'לן י'ש'ר'ן ד'מ'ת'ל'ן א'י'ק'ו'ת'ו'ן ל'ר'ב'ב א'ב' ה'ק'ר'ן ה'ו ע'ש'ט'ן
 ס'ס'א'ב'ן ס'ח'ו'ן י'ת'ר'ו'ן מ'ל'ק'ב'ל' (ד'א ג'ל'ק'ב'ל'י) ע'ק'ר'י'ד'ו'ן ו'ס'ת'ג'ל'ן ג'ד'ו'ן ג'י'ן

רשי

ה'מ'ים ל'מ'וכ'ר ק'ר'ל'כ ג'ל'פ'י: צ'פ'ד. כ'מ'ע'ס ו'ת'מ'כ'ר ו'א'ר'ן ל'ר' ד'ש'ו'ן:
 (ס) ש'ה'ם י'ו'ב'ו מ'ד'ו'ק'ר'ים ו'ו'. ס'ל'לי כ'ר'ע'ז כ'י'ו כ'מ'ו'ס'ים מ'ר'ים ת'נ'ו'ב'ת
 ס'ח'ר'ס ט'ס'י'ו ס'ל'ו'י'ס'ם ט'ל'ים ג'ע'ר ע'ל ס'פ'ע'ז'ים ס'ח'ן ל'מ'ו'מ'ה ו'ס'ר'ים כ'נ'ט'ם
 ל'ס'ד' כ'מ'ו'ס'י' ס'כ'ע'ז ו'כ'ר'י'ן כ'נ'ק'מ'ט ו'ע'ר'כ'ם ז'ז ו'כ'ר' ז'ס מ'י'ס'ת מ'י'ו'ל י'ו'ס'ר
 ע'כ'ו'ני ס'כ'ז: מ'ד'ו'ק'ר'ים. מ'ז'ק'ע'ים ז'ן כ'פ'י'ס'ת ר'ע'ז ז'ין ז'י'ק'ו'ע ס'כ'ז ק'ל'ד'
 ד'ק'ר'ה: פ'ת'נ'ו'ב'ת ש'ד'י. ע'ש'ר'ים ו'ע'ש'ז'ים ט'ע'ל'ק'ס'ים ו'ל'ת'ל'ים כ'ד מ'ר'ע'ס
 ו'מ'א'ו'ס'ט: (י) ל'ב'רו'ת. ל'מ'א'ח'ל כ'מ'ו' (ט'מ'ו'ח'ל ז' י'צ) ו'ל'ל ז'כ'ס ל'ח'ס ל'ס'ס
 (ט'ס ג) ל'ס'כ'ו'ת א'ח ד'וד: (י'א) כ'ל'ה ה' א'ת-ח'מ'ת'ו. א'ס'ר צ'פ'ר'ס
 ז'ו כ'ע'ס ט'י'ס ע'ת'ה פ'ל'ה א'ח'ת'ס צ'ס'ק'ט'ו' ע'ס'ס: (י'ב) פ'ח'ס'ת'א ג'ב'י'א'ה. ט'ל
 פ'יר'ו'ש ד'מ'ע'מ'ים ל'ר'א'י'ע
 ס'ק'ר

ז' ו'י'ג'י ל'ת'ו'ן א'ח ס'ד'כ'ס: א'ש'ת'ו'ת. א'ש'ת'ו'ת ט'ל ז'נ'ל ט'ו'כ'ים ע'ל
 ס'ל'ש'ו'ת צ'מ'ו'ן: (ו) ו'י'ג'ל ע'ק ו'ת'ו. ס'ו'ר'ע'ו'ת'ס מ'ו'כ'ים ע'ל'ים ס'ג'ד'ו'ל
 ע'ס'ס מ'ט'ל ק'ד'ו'ס: ד'ה'מ'ו'כ'ה כ'מ'ו ר'ע'. ט'ס'כ'י ק'ד'ו'ס ל'א ו'נ'ע'ס'כ'ה ל'ר'ע'ס
 כ'ר'ע'ז א'ח'ד כ'ס'פ'כ'ס: ו'ל'א ח'לו ב'ה ד'י'ם. י'ד'י ס'ל'ו'י'ז כ'י ע'י' ס'מ'ל'ח'ים
 כ'ס'פ'כ'ס. ו'י'ס מ'ד'ר'ש'י א'נ'ד'ה ו'ל'י'ט ע'י'ו'ס'ז ע'ל ס'ד'ר ס'ע'ק'ר'א'ו'ת: (ז) ז'כ'ו
 ג'ו'ר'י'ה. ט'ר'י'ה כ'לו'ן ח'ר ו'כ'ת'ר ו'א'ר'י ו'ל'ו'ר'ז ל'ז'ר'י'ה ע'ת'ע'ס ט'ס'י'ו ע'ג'ר'ל'י ט'ע'ר
 ו'ל'ים ז'י'ו'ת'ר ו'מ'כ'ז ע'ל ז'ח ע'י'ו: א'ד'ר'ו' ע'צ'ב' ס'ג'נ'י'ים. א'ו'ת'ס ט'ס'י'ו
 מ'ר'ל'י'ס'ס א'ד'ו'ס ע'מ'נ'י'ס ו'ג'ו'ר'ע'ס כ'מ'ו ס'פ'י'ר ט'ת'ן ח'א'ר'ס ע'מ'ס'מ'י'ס:
 (ח) מ'ש'ח'ו'ד. ה'ו'ל פ'ס'ס: ע'צ'ב'. ל'ש'ח'ן מ'ר'ל'ש' כ'מ'ו (ט'מ'ו'ת כ'ד) ו'כ'ע'ל'ס

אבן עזרא

ס'ט'ו'ס ו'ש'ע'ר ס'ג'ו'ק צ'פ'ת'ת: (ע'ט) ד'ז'ר'י ס'ע'ק'ו'ק: (ע'ט) מ'ת'ד'ו' ט'ו'כ'ס:
 (ז) ע'ד מ'י'ר'ל'ש ס'כ'ס פ'ל'גי מ'י'ס פ'י'ר'ד'ו' מ'ע'י'ו: (ז'א) י'ו'ת'ר ע'ש'ת'ה ע'י'ו
 ז'כ'י ל'נ'פ'ש'י ע'כ'ל ז'נו'ת ע'י'ר'י ט'מ'נ'כ'ה ס'כ'ס'ים ל'כ'ת'ו'ת: (ז'ב) ו'כ'ל ז'ס ס'כ'י
 צ'ע'ב'ו'ר ט'א'ר'י ח'פ'ת'ו'ת כ'ל'ס'ו'ר: (ז'ג) ו'ס'ו'ת'מ'י' צ'כ'ו'ר ו'צ'ו'ו'ן א'ר'ן ג'ד'ו'ל ע'ל פ'י
 צ'כ'ו'ר א'ו ה'ו ע'ש'ל'י'כ'ים א'ר'ן ז'י ל'ד'ע'ת א'ח א'ז'י ס'י: (ז'ד) ו'ל'ח'ן ס'כ'ו'ר ר'ק
 כ'ח ה'ו'ל מ'ל'א מ'י'ס: (ז'ה) ו'ל'ח'ן ס'כ'ו'ר ס'י'ס ק'ר'ו'ב כ'י'ט'י מ'ת'ג'ס'ס ו'ק'ו'ס
 ח'ס'ת'מ'י'ת. (ז'ו) ו'ל'ד'ע' כ'י'ח'ת'ס ס'כ'ס ט'מ'ע'ת ק'ו'לי ו'ל'ח'ן א'ח ח'ס'ת'מ'י'ת: (ז'ז) כ'ל'ש'ר
 מ'ל'א'ח'ד ק'ר'ו'ב צ'ע'ת ס'ק'ר'ל'ח'ת'י: (ז'ח) ו'כ'מ'ס ע'מ'י'ס ר'ח'ת צ'ע'ד'י: (ז'ט) כ'ל'ש'ר
 ר'ח'ת' א'ח'ת' ס'כ'ו'ת ש'ע'ש'ו ל'יק'א ג'ע'ש'פ'י: (כ) ע'ה פ'י'ט ז'ל'נ'ס ג'ם ט'ש'ע'ת
 ד'ז'כ'ר'י'ס: (כ'ג) ז'ע'ז'ח'ס ו'ק'י'מ'ח'ס ח'מ'ד י'ע'ג'ט ע'ל א'ז'י: (כ'ד) כ'מ'ע'ש'י'ס
 ט'ע'ו'ר'י צ'כ'ו'ר ט'ע'ה ל'ס'ס: (כ'ה) מ'נ'ת' ל'ז' ס'ס'ר ז'ל'ז ט'ל'א י'ר'ל'ו ס'ל'ב'ה
 ס'ת'ז'י'ל ל'ס'ס: (כ'ו) ח'ר'ד'פ'ס ז'ל'ש'ך כ'י ט'ע'ר'ע'ס ו'ת'ע'מ'י'ס: (כ'ז) א'י'כ'ה
 י'ו'ע'ם. א'י'כ'ס י'ק'ל'ה ס'כ'ז ו'ד'ע'ס ל'א'ס'ר'ים ט'ס'ס ט'ע'ה ס'כ'ת'ס ס'כ'ו'ב ס'כ'לי
 ס'ג'ו'ל א'ח ע'מ'ל ל'פ'ס'ו'ק ס'כ'ז א'ס'ר'י: (כ'ז) צ'מ'ו א'ר'ן י'ק'ר'ס ו'י'ס א'ו'ע'ר'ים
 כ'י ה'ו'ל כ'כ'ף ח'כ'ז ע'ו'ש י'כ'מ'י'ס'ס: (כ'ז) כ'ז'כ'ר'ים י'ק'ס'ו ט'ד ס'כ'ק'ו'ת ו'י'נ'ק'ו
 ג'ו'ר'י ס'כ'ק'ו'ת ו'ז'ח ע'ע'י ל'א ע'ש'ת'ה ק'ן ו'י'ס א'ו'ע'ר'ים ג'ם ח'ת'ן ס'ל'ט'ו ע'ל
 נ'ש' ל'ח'ן ו'י'י'ק'ו' ג'ו'ר'י'ן: (כ'ז) ס'ס'ל'ז ל'י'ו'נ'ק ע'ק'ו'ס ל'ס'ס ו'מ'י'ס ו'ס'ע'ו'ל'ל'ים
 ג'ד'ו'ל'ים ח'י' ס'י'ו'ק'ס'ים כ'ד'ע'ו'ת ע'ו'ל'לו'ת ס'פ'נ'ן: (כ'ח) ט'ע'ו'ו ס'ס ט'ע'מ'ו ז'כ'ר'כ'ס'י'א
 כ'ל ר'ח'ת' א'י'ס'ו'ס. ט'צ'ק'ו א'ש'ת'ו'ת כ'י ס'ס ע'ו'ש'ל'כ'ים כ'ד'ו'נ'ן ו'א'ר'ן ק'ר'ב'כ':
 (ו) י'ס ס'ח'ת'ה ו'ל'ש'ס ק'ר'ב'זן ט'ע'ע'ו' ע'ק'ז ס'כ'ו'ן ו'כ'ס'ת'ע'ת' ו'ה'ו'ל ס'כ'כ'ר כ'ר'ע'
 ו'י'ק'ר'ל' מ'ז'ל ר'ע' ו'ק'ן כ'י ל'א ט'ל'ס ע'ו'ן א'ל'ו'ר'י א'ח י'ק'ר'ך ע'ו'ן ד'ז'כ'ר ס'כ'ס
 ג'ד'ו'ל ע'ו'ר מ'ע'ש'ו'ל ו'כ'פ'ו'ק ס'כ'ז א'ס'ר'י ל'ע'ד ו'ס'פ'ע'ס כ'י ס'כ'ר'ע'ס ס'כ'ז'ס ע'ל
 י'ש'כ'ל' ג'ד'ו'ל'ס מ'ר'ע'ת ס'ד'ו'ס ט'ס'י'א נ'ס'כ'ת כ'מ'ו ר'ע' ו'ל'ל כ'י'ו ס'י'ד'ים כ'כ'ל
 ע'ת צ'פ'יל צ'ע'ב'ו'ר ט'א'ר'ן ל'ס'ס כ'ס א'ו ע'ע'ו'ו ט'ל'א ט'ל'ו ז'כ' י'ד'ים כ'ע'ע'ס
 י'ט'ו'לו ע'ל ר'ח'ת י'ו'א'ז: (כ'ח) ז'כ'ו ח'י'ר'י'ס ז'י'מ'י' ט'כ'ע'ז: (כ'ט) ט'ת'ן מ'ל'ר'ס
 צ'ע'ז: (כ'ט) כ'מ'ד'ו'ק'ר'ים מ'י'ו'ו'ו'ן ד'ס מ'ע'ט'ו'ת ש'ד'י ט'ס'ס ט'כ'ע'י'. ע'ו'ז'ים
 (י'א) ו'ס'ר'ע'ז ז'ג'ו'ק י'ד'ע'ס ל'א'ס ט'ס'י'א ד'ו'ל'ק'ת ו'ט'ו'ע'ת ע'ד י'ק'ו'ד ס'ע'ל'ס: (י'ב) מ'ע'ס'ת'ת ג'נ'י'א פ'ע'ל'ז ו'כ'כ'י
 ס'כ'ו'ת' ס'כ'ר'ו' ס'ס'ק'י'ל' כ'ד'ז'ר'י א'ס'ך: (י'ג) ו'ס'י'ים ע'מ'ו צ'ט'ו'ת' ס'ע'ו'ר'ים ו'ס'ת'ל'ו'ן ד'ז'מ'י ס'ת'ל'ל'ים ע'ד ט'ל'א י'ו'כ'ל'ו ט'ג'ו'ע'ים ט'י'ג'ט'ו' צ'ע'ל'ז'ו'ת'י'ס'ס ו'ז'כ'
 ע'מ'ל א'ס'ר ט'ו'ע'ל ו'ס'כ'ע'ס י'כ'ל'ו ט'י'ג'ט'ו' ו'כ'ן כ'ד'ע'ס ג'ר'ד'ש': (י'ד) כ'י'ו ק'ר'ל'ח'ים

כ'ט'ו'ס י'כ'ס כ'ה'ל'ק' ח'ו'י ל'ס'ר'ל'ו'ת: (ע'ט) נ'כ'ר'ים ט'ל'ג'ים ס'ס: (ע'ט) ת'ר'ד'ה.
 כ'ע'ס'ס ל'א ח'ד'ע'ס ל'כ'ל ע'י'ו' ו'כ'ו'ל ר'ס'ו'ק ו'ס'ל' ס'פ'ת'ו'ת כ'מ'ו מ'י'ו פ'ר'ו'ע'ו'ת:
 (ז) י'ש'ק'ף. כ'ל'ח'י'ו י'ס ל'ש'מ'ים ח'ל'ו'ן מ'י'ש'ק'ו'ף מ'נ'ט'ו: (ז'א) י'ס א'ו'ע'ר'ים ע'י'ו
 ע'ו'ל'ל'ה א'ל'ס'ת'ו'ן ו'י'ש'ר'ט'ו ע'ו'ל'ל'ה כ'ע'ו'ל'לו'ת ז'ל'י'ר. ו'ה'י'ש'ר ז'ע'י'י' מ'ג'ו'ר'ת ו'ע'ו'ל'ל
 ל'ט'ו: (ז'ב) ח'ג'ם. ט'ז א'ל' ל'י'ו'י'י: (ז'ג) צ'פ'ו. כ'מ'ו ט'ס'ו מ'ג'ו'ר'ת א'ס'ר ס'י'ק'
 (ז'ד) ת'ר'ח'ת'י'ת. מ'ע'ס'ת'ו'ת ס'ת'ס'ת'מ'י'ת. (ז'ה) ל'ר'ח'ת'י'. ט'ע'ש'ט'ע'ל ל'י ר'ו'ס'
 א'ו ע'ת' ד'ר'מ'ת'י' ו'ע'ו'פ'ת'י'. (ז'ו) ק'ר'ו'ב מ'ל'א'ח'ד: (ז'ז) ע'ה ט'ס'י'ת' א'ז'י כ'ז כ'ז'ח
 א'ח'ת י'י: (ז'ח) ע'ו'ת'ו'ת'. כ'ע'ו'ת' ש'י'ע'ש'ו ל'ר'י: (ז'ט) ג'ק'ס'ת'ם. צ'פ'ר'כ'ס'י'ל:
 (כ'א) ח'ר'פ'ת'ם. ע'ג'ל'י: (כ'ב) ע'ל'י. ל'ר'ע'ת'י: (כ'ג) מ'ג'י'נ'ת'ם. כ'מ'ו ג'ע'י'ת'ס
 ו'ס'ג'י'ס ט'ס'ך: (כ'ד) ג'ט'ו'ל. צ'פ'ע'ו'ד ו'צ'מ'ו'כ'ת'ת'ו'ס: (כ'ה) מ'ג'נ'ת'. י'ס א'ו'ע'ר'ים
 ט'ת'ג'ו'ת' ס'ג'ו'ן נ'מ'ף ו'כ'ו'ל מ'ג'ו'ר'ת מ'נ'ן ל'ר'י'ך ע'ל מ'ש'ק'ל א'ז'י'ל'ה ו'ס'כ'ו'ן ז'ע'י'י
 ס'כ'ו'ל ע'ן ג'נ'ו'ן ו'כ'ל'י'ל: ת'א'ל'ת'ך. מ'ג'ו'ר'ת א'ל'ה ו'כ'מ'י'ו' ט'ס'ך כ'מ'ו ח'ל'מ'ת'
 ע'י ט'י'צ'כ'ה: (כ'ו) ש'מ'י' ה'. ה'ו'ל כ'מ'ו ט'ע'י'ך כ'מ'ו ו'ל'ל ע'ש'כ' א'ז'ר' פ'ל'ס א'ל
 ס': (כ'ז) א'י'כ'ה י'ו'ע'ם. י'ס א'ו'ע'ר'ים י'ו'ע'ס כ'מ'ו ט'ת'ן ח'כ'ו'ס ו'ס'כ'ס כ'ס'ס ס'כ'ע'ז
 ע'מ'י'א מ'ת'ח'ל' ו'י'ש'ר ז'ע'י'י כ'מ'ו ל'א ע'ע'מ'ו'כ'ו ו'מ'ס'ק'ו' ל'ס'ס י'ו'ד'ק: י'ש'נ'א.
 מ'ג'ו'ר'ת ט'ר'ים: (כ'ז) א'ל'ק' ה'מ'ס'ל'א'י'ם. פ'ת'ח ס'ל'ט' ס'מ'ר'ס כ'י ס'ס'ל' ס'כ'ע'ל'ס
 ל'א מ'ע'ל'ל צ'כ'ו'ד ס'ע'ל'ס: (כ'ח) ח'ל'צ'ו'. כ'מ'ו ו'ס'ל'ל'ה ע'ג'ל'ו: י'ס ל'ש'ח'ן ז'כ'ר
 ו'ת'ק'ב'ה: (כ'ט) מ'ו'ר'ש. כ'מ'ו פ'ר'ו'ת ל'ר'ע'ז ו'כ'ו'ל א'ח ל'ס'ס פ'ת'ו'ת'ס: (ס) ה'א'ו'כ'ו'ל'ים.
 ו'ס'ת'ע'ד'ו'ת. ל'ו'ל'ע'. כ'מ'ו'ל'מ'ת ט'י: (י) ח'לו. ע'ל'ל'חן ס'ל'י א'ס'ת'ר'ים א'ז'ר'ו' כ'מ'ו
 ע'ל ר'ח'ת' ר'ע'י'ס: י'ט'ו'ל: (י'א) מ'ש'ל'ג'. ו'ס'ח'ל'ב'. כ'מ'ו'ל ו'כ'ן ס'פ'י'ר כ'מ'ו פ'ר'י'ס'ים
 ו'כ'ן ט'ע'מ'ו' מ'י'ס מ'ע'י'נ'י'ס ו'ת'ש'ך ע'ל'ט'ו' ו'א'ס'ר ע'מ'ו כ'ע'י'ס ע'מ'ל א'ז'י'ך כ'ל'י'ט'ו
 ע'ז'ו'ר מ'ע'פ'י'ר ו'ל'ב'נ'ת כ'מ'ו ל'ז'כ'ס ו'ס'ד'ר כ'מ'ע'ס'ס ו'צ'מ'ק'ו'ס א'ס'ר א'ר'ן: (י'ב) מ'ש'ח'ו'ר.
 י'ע'ר ס'ן ס'מ'ס'רו'ת ו'כ'ו'ל ס'ס: צ'פ'ד. כ'מ'ו ד'ז'ק ו'י'ו'ל ט'ס ל'ז'ד'ו: (י'ג) ש'ה'ם
 י'ו'ב'ו. ו'ס'ס מ'ד'ו'ק'ר'ים: (י'ד) ל'ב'רו'ת. מ'ג'ו'ר'ת ל'ס'כ'ו'ת א'ח ד'וד ו'ס'ס ט'כ'י
 ז'כ'ר'י'ס: (י'ה) ד'ע'ה ס'א'ך *ט'ו'ל'י ז'י'ל ט'ע'ו'ו ל'י ל'א'ס
 צ'ע'ז: (י'ו) כ'מ'ד'ו'ק'ר'ים מ'י'ו'ו'ו'ן ד'ס מ'ע'ט'ו'ת ש'ד'י ט'ס'ס ט'כ'ע'י'. ע'ו'ז'ים
 (י'ז) ו'ס'ר'ע'ז ז'ג'ו'ק י'ד'ע'ס ל'א'ס ט'ס'י'א ד'ו'ל'ק'ת ו'ט'ו'ע'ת ע'ד י'ק'ו'ד ס'ע'ל'ס:
 ס'כ'ו'ת' ס'כ'ר'ו' ס'ס'ק'י'ל' כ'ד'ז'ר'י א'ס'ך: (י'ח) ו'ס'י'ים ע'מ'ו צ'ט'ו'ת' ס'ע'ו'ר'ים ו'ס'ת'ל'ו'ן ד'ז'מ'י ס'ת'ל'ל'ים ע'ד ט'ל'א י'ו'כ'ל'ו ט'ג'ו'ע'ים ט'י'ג'ט'ו' צ'ע'ל'ז'ו'ת'י'ס'ס ו'ז'כ'
 ע'מ'ל א'ס'ר ט'ו'ע'ל ו'ס'כ'ע'ס י'כ'ל'ו ט'י'ג'ט'ו' ו'כ'ן כ'ד'ע'ס ג'ר'ד'ש': (י'ט) כ'י'ו ק'ר'ל'ח'ים

דלעילא (י) ראמי חיות מן איסורין ומתעבבות די דבא וי' ללמי
 אגשא די אינון רשעין לטמעותהוניה: (יא) את אמר שלמה
 סלמא ברוח נבואה ית גולא עבד ה' שפד בעניניה דחייא דלעילא
 פצתא דדנות ביומי דרבס בר נבט לכתבי ביומי שבע בר גברי לא דנת
 ודנא ביומי דרבס בר נבט דיצילו דנת ביומי שבע בר גברי לא דנת
 סתבני בית סוקרא על עסק עקילן דרדב די עבד דרבס דידבא ושואינה
 יד בבית אל וחד גרן וסני פרוחן על שבלא ומסכו עלי רגלאו ורגין מן
 איתעגבת עד זמן די יתבני בית סוקרא בגין דלא ועבבו ישראל לביני
 וניה אה ית שפא רבא דדנת פתיב ומפרש על אבן שתאי כפי סגור
 דיאשתמדות קדמוהי יצא בישא די בלבון דאלו דיה ססור בדי אנשי
 ביה שפיש ביה וסעבת גניה מה דנתי לכתב בסוף ויסא שי ערשי
 עלמיא ואוף הם מותא כפי סגורן בריל דלא יהודע לגבר מן רישא מה
 דעתיד למיני בספא: (טז) ידעתי אמר שלמה לפרח ברוח נבואה דיעית
 ארום לית סב גרין בקני אגשא ארום אלהן לסחרי סחריא אורייתא
 למעבר סב ביומי חידו: (טז) ונס ואוף קל אגיש דיכול ושמייחיו סב
 ביומו חסרין לבנו בערן מותיה קל סרוחמיה מתן דאתהיבת ליה מן קרב
 ה' דא: (יז) ידעתי ברוח נבואה ארום קל די יעבדיי דלעילא עין שפ
 לביש קל סרוחמיה פמוסיה הוא דא לעלם עלהי לית רשו לגבר לאספא
 ופניית לית רשו לגבר לבגרא ובערן די ידעתי פרוענתא בעלמא דא דעבר
 בגין די יתחילן בני אגשא מן קדמוהי: (יח) מה מה דנתי מן קדמי דנת
 הא קבר הוא דנת מה דעתידי לכתבי בסוף ויסא הא קבר דיה וללם דנת
 דבא

(יב) כי ימים מן דא די גסוק גתנפא אורייתא וכן הוא נבא דאית ליה
 חששא מן יום וינא רבא דעתידי למיני בר מי: (יג) כי ארום לאגש
 ותקון עיבודי קדם ה' רב חוכמתא וספדעא בעלמא רצין וחידו עם
 צדיקא לעלמא דחייא ולנבא חייקא רב גון גיש לסכנש ססון ולספד
 בגין סני לכתבי סתנסיב סניה ולסני סתהיב לגבר דשפד קדם ה' אה פין
 דגלו הוא לחייקא ותבדות רוחא: (יד) לכל לכל ובר ייתי וסגא ועידנא לכל
 עסקא ונחת שפא: (טו) עת ערן בחיר לסייל בגין וערן בחיר לקפלא
 בגין ססרין וסרין לקפלותהו (כתב' הירסא למסלותהו וכן בתי' באבין
 על מיסר דיינא ערן בחיר למסכב אילו וערן בחיר לשרשא אילן נגיב:
 טז) עת ערן בחיר לקפלא בקרבא וערן בחיר לשפא שכיב טרע ערן
 בחיר לקרבא (בתמ' לקפרא) בקרבא וערן בחיר למכני ותרבא: (יז) עת
 ערן למכני על שכיבא ערן בחיר למחדי בחובא וערן בחיר למספדיא על קטילא
 וערן בחיר לשפא בהלולא: (יח) עת ערן בחיר לפקרא דטר אבין וערן בחיר
 לפקרא אבין לבגיא: עת ערן בחיר לנפסא איתתא וערן בחיר לרנפא נפסא
 בשקשת יסי אגלא: (יט) עת ערן בחיר לתבוע נכסיא וערן בחיר למיבא
 נכסיא ערן בחיר למסור עסקא וערן בחיר לספדי עסקא בופא ערן גחשולא
 רבא: (כ) עת ערן בחיר לסכנש לפישא על שפיקא וערן בחיר לאחאה בחיה
 ערן בחיר למשקם סלגאא וערן בחיר לסללא סתנסיב סנותא: (כא) עת
 ערן בחיר לחפא מה לתפריא וערן בחיר למסני לגבר חייבא ערן בחיר
 לשפדי ערמא וערן בחיר למעבר ערמא: (כב) מה מה סתור אית לגבר
 קלח די הוא סרח למעבר אורין ולסכנש ססון אילולי סספיעא קפולא

רשי

טעם סור לאסוריה עבר מעלות צימי חקיקו וצימי לוח אכני סקלר
 סיום ונמנעו סיליס ציום מוחו כדי שלא יסא נספד כל זה כדי שיראו
 מלמדי לפיכך חין מוצ לאדם לעסוק אלה צמטחו וליכא מלמדי:
 (טו) מה שרדה כבר הוא מה ססיס מלמדי נכר הוא עשוי וכליטורו
 או ששכחו מלמדי סלוחו יש לנו להעיד עליו פליו סכנסי ענקס
 אס סכנסיס יעקב כדף עשו רודף (מללחי ח) וחסה אס יעקב וחס
 עשו סלפסי מלמדי סודסיס אס יסרלל מלמדי סכנסי יסרלל סלכו
 ציד קעס: ואשר פתיד סליות עוד צלסכונה סוף דונתם עס סכנסי סיס.
 כחער

ובונה בית וטופע כרם חו יפה טעמלס מן סכריות: (יג) ידעתי עמס
 ואלו וטעלס עס סקקריס כי חין טוצ סכריות כי אס לעמוס סקלכו
 לעמוס סכוד צפיי סוכלו צמד ססול סי: (יד) וראה טוב סורס
 ומנח: (יז) ידעתי כי כל אשר עשה סקנסי צעמס סלסית סוף
 סלוי סליות לעולם ולחן לסתור לא צחוסתם ולס צכרוע וכסנפסס סללסי
 לוס ועמס סיספסס כדי שירלו מלמדי סוקייטס סכך גזורו סודר אטס
 וסלין סלישו סל עולם וסללסיס עמס שירלו מלמדי סעמס יסיס נסמנו
 סלך סמס סודר סענול לזכוס צמכרז ולסוקיב צמכרס כדי שירלו מלמדי

אבן עזרא

סכנסי סלוחי צעמס חען: (ט) מה יצרו אסר סכל סכרסיס סלוחי
 צעמס חען עס יס חון לאיס נכל עמל סיתכן סתנח סתססיס עמל
 ומסור סוכו וסלכר ריקס: (י) ראמי כחער סלחיו כל פניי סלחיס
 סימעסקו צ: (יא) את רבל סכרמי סככל עמס סללסיס יסס צעמו
 סעמו צעמס סוקון וכל דכר צעמל על פי מעסינס סככמס סעליו' ומלח
 עולם ככל סעקלח לא מללונה כי אס על זמן וסלס זכן אלסי עולם ס'
 כעו אלסי גלס או אלסי קדם וכן וסחפס זכריות עולם ומען גס אס
 סעולם כחן כללס סכני ארס סתעסקי' כחלו סיו לעולם וצעמור
 סתעסקס לא יציעו מעמס סללסיס ערלס ועד סוף יס מעמסיס כי זס
 סעולם כעו סכרל צלמון קעמוניט ז'ל וספנין סלוח סעולם: (יג) ידעתי
 אלו סעסקויס עד ועוד כחמי צכתי וצכר סוכיר סלך סוד לארס דק
 סילכל ויסעס וליענו מדכר על כל סלחס כי על סלחס סוכר סתעסקק
 ציום גלילס לקכך מעון וסלח חין לו עמנו אלה מה סילפל סיתכן סכרל
 סוער לוחו למי סיסכר צפיי סללסיס לקמחו וגם סוכיר ססס סניס זס
 סענין צעמור סעמיס וספנין סכס דכר סעמיס לכל דכר לעלות אל פסור
 או לרדס עמנו ועליו חן לסוקיף וסענין חין לגרוע על כן חין לעמל
 סוד כי אס לעמוס סללכו לו סכרל לעפוס סוכו צמיי סיססיס סיסס
 סוכסיס או יסיס סירורו סיעפסס עוג צמיי סיקפל עליו סכר פוצ צעמו:
 (יז) וגם וגם זס סלחער סיעמס לא יוכל לעמוס אס חין ססס סכרסיס
 לו כפי מנח סללסיס צחלסס כריסורו: (יז) ידעתי סירורו וסללסיס עמס
 סללס יוכל טולר לסוקיף על עמססו או לגכוע כדי שירלו מי ארס
 מלמדי: (טו) מה שרדה וסעמס סללסיס על דכר אסס ומה ססיסי
 ככר סוף עכיר מן סוף ויס כעורו וסלכר סליות ככר סיס כעורו
 ומלך סוף סעמור סכסיס אורו צמלח סוף וסוף צין עבר וסעמור וסעמור
 סללסיס קכס מן סעון ססיסי נלךך זמן כדף סלכר זמן ולא
 יעסק כי סעון סעכר סכ טעור וסלכר לסיוס סכ קכ עכר וסכ סעמור אסס
 סס

ילצו או יסיס סירורו סעמס צמלכו אס ככ אס מעס ולסוקל נמן סקק
 לכחעסק לסוקו מעון ויסענו סוקו לארס סכרל סוד לפי סללסיס וסכס
 כעמל סתעסקק קכרן מעון סתעסקק כככל ורעות רוע: (ח) לכל זמן
 סכני סקול סדמס יסכרו ארס סעמיס סכס סקוטות לנן ארס כי סייז
 ארס לעמוס כל דכר צעמו וסללס סעמיס וסוקס יסמיטו סירורס סלכר
 עס ללדה ועס לעמוס וסכרן אס סכל עמס יסס צעמו ויס אורמריס כי ארס
 סעמכ וסעמריס עמיס כנגד כ'ס סרורו גללל סחלות סככנסי סלחית
 צכן ככל סדס גס זס ככל וככרן סיס לכל סתך ססס סעמיס עס זמן כי
 סעמס סתסכונס סעולסיס יעמו סילר וססמסס מעסרית סעסירטו וסכך
 סעמור כי עמיס קלויס סס וצנח סכס יסמעע ארס לאכר סוף טען
 לו וססיין סעמוסו כחמטע סללס כעמן אך גללס יסלכר ארס וסס כן
 אך סכל סענין וסירורו יקלכו עמון וכעורו סעמון כסמי' דני' וכן מי
 סוככ צעמון לא סתורס וכרלסיס סעלעס ססוק יטור ולא ידע מי
 סוקסס: (ג) עת ללדה סוכיר סלסיס סלחס וסופו גס ארס כי חין
 סעמיס קלרות על כן ארס לגדו כי סכס סעסיעיס כן סס: (ג) עת
 להרוג עניט כעו למסוך ולסרורו יורכ עליו וגם סעמיס כן קטרות על
 סעקוטת סלך כסס למסיס כעו עס למכרן: (ד) עת לכבות עס
 דלחנ עד סיעכס סדוח וסס ססוד ועס קרד עס סכרסי: (ס) עת
 להשליך ספילו סעקרס סעקרס יס לו עס כעו עס לסלךך סני'
 סיליקו לו נגוריו עס כעס אוחס סעוסלסיס לגרט: עת לחבוק
 ספילו סחלוח סעמועס כרען כן ארס יס לפ עס וסוף לסתך סעוכנח
 צסיק ולסוקו מעמס: לחבוק סככנכר סקל: ומחבק מן סעמן סרורס
 סככר וסענין ארס: (ו) עת לבקש ועס לאכר מעמקס ועס לעמור
 ועס לסלךך סעמור: (ז) עת לקרוע לסחות מן סעמור סכרל עמל
 עכר צעמל סכלו עמל על כרסס וסילו סיס לסון ליווי לעמיד סיס
 סיסל ססוס וסענין כחער ארס לסס גס אמי ידעתי סססו מעמו וסכס
 ססי' סללס אמי סדור יס לו עס: (ס) עת לארוב גס סלסכס גס

דאזי דלא יסר אגיש בליה לשה דין אגא סבאנו סמאן למעבר אדקא
 טב לי דאשקניה לברי בתרי או אתן סניה בעדן סבתי ארום מן דוא
 דעלניה למחוי סה דעתיד למצוי בתרי: (א) ושבתו ותבית אגא תחות
 ית קל אגיש דאתעברו למדיקא וארדי בעלקא דדין תחות שיקא מן די
 דותקדון ולית די מליל להן תנחומין ולית למסרקהן מן די דאונסיהן בתקון
 דא ובדילא ולית די יתחם להון: (ב) ושבתו ושגזית אגא ית שביקא
 דהא פבר סתו ולא תי פורענתא דאזי בעלקא בער סותיהן יתו מן
 סיה די אגון בייסין בעלקא דדין בעקא עד גען: (ג) וטוב לשפיל
 מן תתיהן ית דעוד גען לא דהא ולא אתגרי בעלקא די לא תאז ית
 עקרא ביקא דאתעברא בעלקא דדין תחות שיקא: (ד) וראיתי תחות
 אגא ית קל סתקא ות קל אוסבות עקרא די עברין גני אנשא ארום היין
 קנאמא דקני גבר לחפיה למעבר בתיה דמקני ליה למעבר סמא סתיה
 סיקרא דשימא ישיב ליה דמקני ליה לביש למעבר גבישתיה סיקרא
 דשימא יבאיש ליה ואף דין הקלו לחיבא תבירות רוחא: (ט) ובסיל
 שיקא אויל ומנסח ית ירוי בקייסא ולא עבי למסרח ובסחא יוכל ית קל
 סה דאית ליה ואפילו גפו סעל קשה עסריה: (ו) טוב טב לבר פלי חסני
 סיקרא דגריית גמח וקלב וקלא חסותין מן תרין חסון סרלין סיקלא
 בקולא חסותין ושריד לשלקא ביקא בסותקא ובתבירות רוחא:
 (ז) ושבתו ותבית אגא תחות הקלו דאתגון לסרדי בעלקא דדין תחות שיקא:

דאזי דעתי ה' למתע' השקא וסמאנו מן דחדי דרשימא דרדיק ליה:
 יום ועוד ועוד תחת תחות שיקא בעלקא דדין אגא ית הינא דרדיק
 שיקא מן חובין לקאיה למיסק חיקא דרדיק ואמר דמסחכח מן גבר
 אגא מן מסחכח נקרא חיקא למשלו עיה גען תוכי דרא ביקא:
 (ח) אמרתי אקריא אגא בליבי ית וקאיה ית חיקא דין ה' גימס הינא ביקא
 ארום ערן סתעבר (בתריק סתעבר) לכל עסקא ועל קל עקרא דעברו
 בעלקא דדין אגראנו מן: (ח) אמרתי אקריא אגא בליבי על עסק גני
 אגישא דרדיק עליון סתעברין וסרעין בייסין גען למסרקהן ודין למסרקהן
 עבר ה' למחוי אין תיבין בתויבא ושחביק להן חסון השימא די אגון
 בקעריא לא תיבין גען מן אגון סתעברין דרון לעבאשא להן: (ב) כי
 ארום ארען אנשא חיקא וארען עקרא סמאמא ארען חד לכוליהן חיקא
 דתסור בעקרא סמאמא מן ימות דין ולא תאיב בתויבאמא קדם סתיה
 ונשפת רוח תתיהן עקרא אתגין לכל גון ושאריות נקרא חיקא מן עקרא
 סמאמא סרעם מן תתיהן אלקן בית בקורמא ארום פולא דבלו: (כב) הכל
 בולא אולי למצוי חד קל היידי אקרא אתגריאו מן עקרא ובר וסותין פוליהן
 עתידין למצוי לעקרא: (כג) מי מן דוא חיקא דרע אג ארום נשקאמא בן
 אנשא דמלקה הא לעיקא דקעמא רוח גשמתא דבעקרא דתחתא דוא ליע
 לעקרא: (כד) וראיתי תחות ארום לית טב בעלקא דדין סתיהדי אגיש בעברו
 קבין ויכול השתי וישיב בליה ארום דוא חולקה טב בעלקא למקני ביה עלקא

אבן עזרא

דעם סיס למינה ולא חמר צמורה נעם חלם רק חמר נעמה חלם נלפתי
 כדעומוניו וסאידי טנרל גוסו מן חלדעם וחמר קי ויפס כלפיו נעמה
 סייס ורעו סייס צענור סהיל עומדס ולא חלדז כנעס סהסמס וסרעס
 ים זין נעמס ונעס כי לא עללנו צכל סנקרל נעמס כי נעס על זמי חלם
 כעגן סופן נעמס נעס עליה וכל חמר נעמה רוח סייס כלפיו טז על
 חלדס לנדו וחמר טלגס נסוק סספר טכוס זמי חלדס סענר חל סלססיס
 ולא חל סעפר: (כג) וראיתי: כי חלס סתעברי סהס כמו סתעמס חין
 סוז לסס חמר סתעמו סתעמיס כי חין לסס חלק חמר ולמס יתספקו
 דלדסיס יתעמו סתעמיס: (ח) ושבתו: כאוור חמר יז וסתי נעס
 סעגין סתעמתי סססוד לחלס סתעמו צענור טלא ויכל למעמס צענור ססן
 בעולם סמק ויוקס ממנו עמנו זכס ויהי סעוק סתעמקו חלף לו
 סופס לוקס סופס או גכ. וסירעו וידי עוסקסיס כס טיס כס ניד סתעמקי
 וסעוסקיס חין לחל ידס כי חס לזכוס וחין לסס מנעס כי ליק סלל
 סזכוס על סמס סתעמו לו מנעמיס ויחנעס וסאידי וחין לסס עמס
 סעמיס צענור טלא יופילו זכיוו וסעקמו סעס חמרי סעס: (ג) ושבתו.
 ונעס סס ססורל כמו יחל חמי ונעמס סתיה צענור סיוו מלחוסית
 סגרון: ערן. סקר סיל וסוה עד סנס חס סעגין חלמר סתעמיס יתח
 עסונסיס מן ססיס סיה כנגד סעעוקי סכל חלס יקבל כל מה סתעמו
 עליו מן סתעמיס ולא יוכל לסנול עוסק סתעמו לו זן חלס ססורל כמוס
 ויכר סוס עסיס: (ג) וטוב. מלח ערן מורככס וסיה מוסכרס סיל
 לפני סוין וססריו כמו ערנס וסעגין סתעמיס עמנו ככר מלחו מנעס
 ולא עמנו קול גונס וסוז מן ססיס וסמתי חמר לא יכלחו עד עמס
 צענור סיות סעעוקיס גזוסס כמו ססוקריס וסנצויל או עסוקי עמון
 ססס מלעסריס וחלס סס סייס וסמתיס וחל סתעמיס עמס ככר נעסוק גס
 סס ורזיס חעכו חקי יחמר וסוז למי טלא ככרל וכן סערו ססכמיס דל
 חמרי מי טלא ככרל וסיוו סתעמו צענור קולר סלפון לדכר כי חס על
 דק דעיומס כמו סתעמו סכמי עקול סעמס כי כל דכר סוה ים או חין
 וחל סוה דכר חקי סוה חין: (ד) וראיתי. כוז עמל סלדס גס ככרון
 ענעמיס צענור זמי סלדס סתקאלו זס זס ויחל לסתפלר על סנפ
 וטלא יסיה סוה סקר עמנו דירימו ומלצויו וזמי וסלכלו וסעמנו
 וסוז ססס: (ס) ובסיל. גס ים זלדס כפליס עלייס חין לסס קלסס
 ולא יתספקו ענללכס סתעמו ענעס רק סונקיס חס יסיה ולזכיליס עס
 סיס לסס וסלרו זלל עמי וסר סוה אובל כל עס סייס לו סוה יסעיל
 לסוקק כלילו אובל חס זכרו סעמו סתעמו כרעס: (י) טוב. דכרי
 סכפיל סוה סווער די לי מלח כפי לסס נעמס מן עמל סתעמיס טעמל
 ורעמו רוח סתעמו חלס לדכר עמיד עס יוכל עמר וסוה לא יע עס
 ילר יוס: (י) ושבתו. עמתי סתסככל דכרי זס סכפיל וסלחמי סכיל
 חמר סק סלססון: (ס) יש אחד. יפן סיות טמי סכר או עמסרס או
 חלס סתעמיס עכ כענוד וסוה יוסכ ככון: ואין קן לכל עמלו. סעגין

וחל סתקל לחון עמדי ועבר חס עמין יתנחל זנגל טכל סלק עמנו
 ידוק חמר סנקרס סלמנעיה וסיה סוועל ונקרלח מונק צענור טקי
 סעקוס וסקי סלססון סוה סרעס וכן כעס לא מונק סתעמי וסוז סלסל
 סהיס זמחס צעמכ וסקי וחין למקוס סעמס סגלל רלסתי סיסל עמנו
 כי כל רלסתי חקריית וכל חמריס כמאנו וסגריק סוה סוועל וסנס זלר
 לג. כי כל עעמס סללסיס על דק חלס: (ח) ועוד. סעקוס סהיס
 רלוי לסיח סס סעמנו סמס סרעס וסכל סעגין כמו ססורכו ולא קרוב
 חס זלל וסעמ ורזס סנצוורס מן: (י) אמרתי. חס סתעמכתי חקי
 יעמס סוה עעמס סללסיס יעמתי כי חס חלדיק וחל כרעס יעמוס
 סללסיס ועגין סס רעו לעולם סה כמו עמרוס חסור עמס רעו למקוס
 סקכר וחל יסוז עמס חל סלדעס חמר לוקס עמס יסוז גס זס סעגין
 חמר סיעמס: (י) אמרתי אני. חמרתי זלמי צענור זמי חלדס סעמסרס
 סללסיס עכל סולדוס סלרן וכליחי סהס כמו סעמוס סס לנעמס
 נעמסנעמס ומלח על דכרס כמו צענור על דכרתי מלכי דק צענור
 סלחס חלך דק ולמל' לזכס כמו חמרי לי חמי סוה ורזס על מעקל חלס
 וסוה מן כרו לכס חמי ויחל כי לזכס סס סוועל וסיה סרליס רלוי
 לסדגס ומיקרו לזכרס כמו לזכר וללגן חס רסוק כי זכמיין סיעל סדגס
 לא יעלל סעגין ענולע וחמר סהס זכעס ועגינו כססמס וכעוסו ועיר
 סרל חלס יולר חס חול' סוה כי עמס ומגן וחל יחמר מדקדק חקי
 כעס סלרדי על סועל עכר וחין כמוס סססונס כי סתיע וסלעד חמי
 וסירוק זס כסירוק או ודק חלל לכל ונמלח זכסין לו דוד וס סוה לנדו:
 (י) כי פקרה. זס סעקוס על סעמנו זמי חלס טלא סכמו וסכילו
 כי זכרות' סעקוס חמר לחלס ולנעמס סייס ונעמס סעכו כי רוח חמר
 לכל וחין לחלס עמס מן סכע' ומחמר סס על מעקל מוסע מן סגין
 סכד וסנס סוה חמור' ס' סוועל סוה י'ד ויחרן סס מן סגין סקל
 וסרין סוק: (כ) דבל. זס דק עס ססוק סלמנעלס כי סכל סכל
 סעקוס חמר: (כ) מי יודע. יודע כי סיל סתיעס חס זל חסרי
 חמר עליס סכר סוה קעון כרז וסל סתיעס לעולם נעמס וסיל סוועל
 סיל למעלס קען גס ים דגוס זיר' סלסרי סיל סתיע' כמו סיוסר' וסילו
 סיס למתי' סיס סוה וסמס חמס ססיל וסיר' רעס וסעמין מי ומי סיעס זכמי
 חמר ססעמס סיס זין רוח חמר וקס כסכעס וסעמין כי לא יעלל
 חמר ומל רעמס רוחס עמקוס ורזכס לרלוי ולא יוכלו לסגין חלסי
 סתעמי כי חל סתעמיס סתעמיס סתעמיס סתעמיס סתעמיס וסלרעמס
 יסודוסיס סתעמיס וסס סקר וסקר וססור וסורכז מן סקריס וסמרוס סללסיס
 יכל לסגין כי סנס חמר זכמי סלמנעיס חלדס סלרן וסנס ים לחרן כס
 לסרסיס דכר חלסיס וצענור סיות סמדיח גוף עמנו ילחו וסלוי יסוז
 ולא יעמוד סלרל סללסיס סלרן כי חס ימיס קרזיס צענור סיס קן
 לנדולו ונעמדו ולא יכל יסוז לחמור זכן חמר יסרל סיסס נעס וסנס
 סיסס סלילו נעס כל חרן ועוק חר דכר חלסיס וכן חמר סילל סלרן

הוא רבועין דמרחין גני מלכותא ואלבא סתובב בפגחיהון מן קרמיהון
 אין לית ליה עיבור למיכל דהוא מלכא לנבר פלח בתקלא סיתעמיד עמיד
 משמעביד: (ובתיק יש גירסאות מחולפות ושונות): (ח) ארוב נבר מנר
 די רחיס למקני כספא וסרי מרומטמי לא ישבע למצבור כספא וסן די רחיס
 לשקנשו סמון יתיר לית ליה שובח בעלמא דאמי אין לא יעביד איהו ארמא
 גדיל דלית ליה אגר עלל למיכל אף דין דקל: (י) ברבות גוסן גוסן
 סבתא בעלמא סניאן איהו גני אגשא דייכלתיה וסרי נקאה אית למיתא
 דייבדקתה אין לא יעביד סנה סבתא גני די תחי בעלמא דאמי יהיבת
 אגרא בעינו: (יא) סתוקה גדיסת דמיבת גברא די פלח למרי גלמא
 גלב שלים ואית ליה נקוא על בית קבורתיה אין ועדות שנין יתיר אין
 סניאות שנין בתר דפלח למרי גלמא בעלמא דין לעלמא דאמי אגר עבדי
 דיו יחסן חוקסת אורייתא דיי לנבר דעמיה דחייבא דהיקא דעשקנה
 בעלמא דין ואשפיל באולמא גרין מנוח עלויה על בית קבורתיה ולא
 תשבקניה בלחודויה היקא ולא שבקת איתתא לנברא בלחודויה דמקא:
 (יא) יש אית גישתא סרעיתא סתית בעלמא דין תחות שמשא ולית ליה
 אפיו נבר היבטש עתרא ולא עביד סניה מוב לסוף ימיא דהוא עתרא נסיר
 ליה

קדם יי ארום יי שליט על גל עלמא תשוב על כרסי יקריה בשמי קרוקא
 דאמא תיב על ארעא גני מן דין סלי מוסף קלין: (ב) כי ארום היקא
 דאמי תלמא על הדורי לקא בגניאות ונן קל שמיא מרין בגניאות פתגסן
 קלין: (ג) כאשר בעדן דתנר נדרא קדם יי לא תעבב לשלמותיה ארום
 גנין מן לית רעא דיי כשמיא מן גללל דיעקבין נדודוין ולא קישלסין
 ונאנת יי די תנר שלם: (ד) טוב מב לך די תנר מן די תנר ולא תשלם:
 (ה) אל לא תגבל יי שמי דמוסף למנר דין גנימא עלי בעדן ויבוס דיקא
 רבא לא תיכול לשמי קדם מלכא אקרא דרדי דיי ארום שלותא דיי לקא
 דין יתקא רוקא דיי על קל מיטרד דאיתאמי בגנותא ודגל יי עבדי דיי:
 (ו) כי ארום בגניאות חלסין דנבתי שקרא תחילין דבעלי מרשין וסלין
 סניאן דרשמיא לא תרמין ארום חייטיא דדיקא תחי שמשא וסגרוה תתבע
 אולסן וסן קדם יי גני רחיל: (ז) אם אין אגיסות סקנין ונולתא דין
 דהקדמא תחסי בקדמא לא תתקא בלמד למיטר איכרין רעותא דיי על גל
 מלין ארום אל ארדי על שמי קרוקא נסיר עובדי בני אנשא בין סבלישתא
 וסן קדמי שלתלסין גוברין ונתגן ותקיסין למרדי ברשימיא ולסרעיהון
 פתגסן רבין עלויהון: (ח) ויתרון וסתר שובח מולחנת ארעא על כולא

אבן עזרא

והסגבר אחת מן סלכעם ערסים לא יסיס לו פתרון ולא ירס על סוד
 או רע כי סכל הוא מן ידעם סכסיל מירס דגניס וכל סמלס דגניס
 ככל מקום מציא פסל אף כי במקום המוכר לכוזר סס הגזס כו אמר:
 (ג) כאשר תורד. כאשר לויחך שמשמור צניס סלסליס דדנכך גס כן
 אפס סייז לסמנר ככל מקום וכל פס שמשמור ספס או סודו כד לו פמשמור
 מולח פפתך ולא ססיס מן סכסיליס כי אין פסן צס: (ד) טוב. לענין
 ופי סמלס לדור: (ה) אל תתן. למה יסיס פדך שוליד פסל ורע על
 פדך וכל למדי יספור ומלחך ממשמחי מנסיס לכסוד עסמר כל סדנריס
 סיולסליס מפי סלסס ואל סלמנר לפני המלחך כי עגב סיס סמר סמלס:
 וחבל את מעשה ידך. כמו וסססיס וכסומו סמלליס ככמיס ריס סכל
 מלסון לידס כמו יסכל און פלגתך אפך פמס פלס לירחך ויסכן סיסמו און
 מיריס וסלליס ענבור סגלי יולדו וסכל סלישו וכסוכר כרלס סכל וסל
 סתוק אסר כספסיס סכל ססנליס סלליס כו סלס סס סתולח כמו אים אסר
 יי ימיו: (ו) לי ברב. כמו כי צל סלסוס כרוד ענין אף אס סללסיס
 ירל ככל דנר או פנינו רלס אסס סלומח ריסי דנר סנליס וסרנכ לדנר
 רק ירל סלסליס וסענין סכל דנור מוסר לך סון אס סיס צו זכר לסס:
 (ז) אם עושק. סמל סססוד כי אין סוונר על דנורך ענבור סמלס סלס
 כסרסיסלי ולין מוסיפי: חכר רש. ענבור סמיסי אדס למנרו וססס סול
 עסוק: ונול משפס. סמוך כמו ונדר אגמו וכסוכר כסנין גרל מוס או
 נול: חכר בסדינה. לפני סכל ולח ענדנר: אל תתמה על החשך.
 סמלמנר מפי ססן יש למקום סלח יסיפי דפי כי יש סוונר סרוסס מפי ססמס
 וליסמו אסר רק סס רניס וכל אסר גרוס מעל גרוס וסוונריס רניס לא
 ידע אים עססרסי כי סס גרוסיס על אלה מעלתי' איהי סרו וסוונר סוד
 ססס ידע יי גרוס מעל גרוס סס ממשמי וססמל ולא אוכל לסרס:
 (ח) ויתרון. כאשר סלליס ללווח על ירלח אלהיס מן לכווח לו דנדי
 סולס אי זו מלככ סרנכ סיססי מננס ולא יסיס כס ססל וסלר כי יסרון
 פנרלח סלרן ככל דנר סול אמי' סמלך סלך למעלה ממנו סענד למדס
 ענבור לרכו כי ממנו מסיחו: (ט) ארוב כסף. כספו לא ססענ: ופי
 אורב בהפון לא תבואה. יי מיי סלויכז לכנצן עמון כננדיס ומייי ססורוס
 ולא ילסו סנזוס גס זס סכל. וגס יסיפי על סלוכז כסך וסול סמקנצן כסך חסכ
 כלצד וילס מיי סלויכז כסעון לא סנזוס לו ויסרס עמון קמח ענדל וססמל' וסמסי'
 רניס וסענין סילסכ לסיוח סמון לפני: (י) ברבות המזבה רבו אוכליה.
 מפעלי סכל וסול פעל ענר וילומר מן ססעליס ססלעדי סלסס אינו סלס
 לסון מרדי לרניס כמו רנכ לנאך וליס: כשרון. כמו סוד וכסר סדנר
 אסר ססוונר סלו ילכלו רניס לפני מפי סוד לו כסונס רק מלס פני: (יא)
 סתוקה. ידוע כי כסעמי יסמד ציוס ונלילס על עסרו מן סמלך
 וסוסיפי' וננניס וענין סנע כוז ממון סיססנז כליילס מוססווח אף ססענ
 כספו מעסוכ או יסיס סנע סז אל סמלכל כסנין מן ססעננו וסכסרו.
 וסנכ ססוד פסוס כדך כל סמוך וסל אסן סנח לפניי קעון כי סלמדי
 סכריס ססויכס וסלר רני עסס כסכו סססרדי כפי כי ענין סנח סקמוץ
 סנמי וכסומו אף כסלס פסרס עלי פיי וסנרס יי גס סס קמולין: (יב) יש
 רעה חולה. יסכן סיוס סולס מן כסלס מנמי מוסעליס ססלעדי סלסס
 לינו

כדמיס וכן יסנר וסססיס עם ססיס כי סס מעולח אסר וסמל ססיס
 ססורס מיי' סמלס מלסד סכסידי ויסמיר וכן סנכ וסיס עם סדיון
 ופלין. גס זס אינו וכן אפי' סמלס מיי' כמקום נרין כמו מין וסדיון
 אף יסליף מיי' יוס ססול סורס עם נרין עלין סדיון ססול מן עלה
 וסדס וסול אינו סרס וסר מפי ענין ססרוו רק ססיס פכז ללווח וסגניס
 כי סוף זס כסוף זס וולוי סיסס לו כרנכס ססית סירניס כס כי ססיס
 כמו סרין ולינו מעולח אסר וסוד סנכ עסר עם פסר סססר גס זס
 אינו וכן רק אס סיס מעלפול אסרסי. יש לוונריס אין עסנין אס
 סלרי אסר מוסו סססונכ רוס אל עסמנו כלינו ועסוונר קורנו סקדוקי'
 כסונו ורוחן מליס פסנן וכלנו דפי כי דמלל סיי' ענין רכז על כל מרסמי
 ככל וסכמיס וססס אינרו סכמיס זיל פסס דמלל כססונו וסססונו סול
 דנר קל וסוד כי ירמיס סננדיס כסון דמלל סיס וסר סכרלו סממינו
 סרלסיס על ססונו סלמור יסלר לסס אינו סיס דמלל מיי סיס ענכס
 ססססיס סומו. וססיס אינרו ססמנל לינו כפי איכ למה מלסך לדנר
 כי סול ידע סעלמווח לכ וסלל חקטו סקדמוניס למנר כסוס כסור סיס
 עם סיססיס סלופי עמך צית יסרלל ואל יכסלו כלסונס. וסדנר כרניפי
 סכל סיוסי מלליס ערסווח וסנזוס וסממינו אינרו אין מקרל יולל מיי'
 ססומו איכ אין רלוי לסמלל אלה על דך פסס ולא על דך פיס לו
 סוד או סול על דך מעל או סול כענין סלך סלכס כסומו או סיספס
 לעמריס רניס סלל ידענו מערנכ מיי ססיסיס סכל סלמס סלמור סס
 סול קדס ופנינו סמלך ססעל' סלו ססכון סילמנר אדס כספסלו סוסיפני
 סמלך סלמס וסנכ מללנו כמקרל סלומריס מפי עסל' ס' ידוע כי יי
 מעל כמו כסולס וסלננריס לרמיס סננדיס עם עסל' ס' לא ידע סננדי
 סוד סלל סיו' וסוסיס כי אס ענין אים על עסל' וסלר וסלר ידוע
 כסכסווח כלייל סילמנר לסס כי ססמל' סיי' לליס דנרו וססכסל אס דנרי
 ונ' און סלמנרו עם דנר ס' ופי עני' ס' סלך כעל ססס כענין וכן לא
 סקראו לי עור כעלי וסלל סול כעל כסוסיס כמו איסי לכן ענבור סיוח סס
 ככל ססס עם כעל ססול ללס אסר כננדי' אפי' מלי סיס כס ססס כענין
 ללס לא מלמרי לי כי אס איסי. וסנלון רנ סעדיס כסמל מללס
 סלכנכס דנריס כנכסומו סססיס סלל סנר מוסנר כמו סס וסס על לסון
 סעקרל חקדוק סלסון כלין סידות ועסליס ולא דפי. וסכס סיס כלסמ
 גס סול סנר כסס סמלס אומי סלויס ס' ופי כס דנריס אינו כסוסיס
 עסס סלמנר כסכס עולמוח אין לכס כנזול ופי סלך לו כנזול אינו כננדי
 וסלמנר כי סמך כן וכך עמך ולינו ידע מפי סירוס סס לא סיס זס סדנר
 כנזול על כנו ועוד אסר סלמנר כי סמך כן סלל סול כעלמו כן סמך כי
 מפי סמך על סלס עליך על פליך סלו סלרונ אסס או אסס סלרונ סססוס
 סייס או סייס פססוס יסכר ס' וסמך יי' וסמך מכל רפ ולין על דך
 ססכלס אלה דך ססוק. וסכס אסר ססכר ססי מלות וסיו לסלדיס ככריס
 כסור אכנעל מייסו אכנר מלי או אכנר מלי וסנכ עסס ססך מפי סלמנר כי
 לא כנר סמלס ולא דנר כנזול רק ככל כספסו ססס סקדס ולא אוכל כננדי
 אסר מיי אף עסענח ססיסי' וסמוז כעניי סלל יספול אדס כסס כי אס
 כספסלס סקנזוס ופי' דנרינו מעסיס ולא כענח דדן: (יג) כי בא החולם.
 וכסיסיס ססלס מענכז מעמריס רניס ידוע ססול מוססווח ססלכליס

לית לאמאשא לית לעלמא דאמי: (יט) אמר ודעא עתרא די יושק לבדיה
 גמי סתיה דאמר על די קא לית גנן גיש ולא יתקיים בד בדיה די
 יליד ולא אשתאר ליה בדיו סדעם: (יז) כאשר היקמה די נקם ספני
 אמיה עשילי קלא כסו (בתק דגורסא וכתא) וקלא סדעם סב גרין ותוב
 לשל לבית קברתיה חסר מן זכותא דיקמא די אמת בעלמא הרין וסדעם
 אגר סב לא קבל בסורחיה לסורקא עמיה לעלמא אדל לספני לחבו
 בדיה: (יח) וגם ואיה דא בישתא סרעיתא ולית לה אשו דכל קבל דאתא
 לעלמא הרין חסר מן זכותא הרין חיל לעלמא דהוא וסר סחור תהו ליה
 די סתו לקבלת רוחיה: (ס) גם איה קל יוסודי בןשקא ארא קדיל
 דלחמיה כלחוריה סעם ונקים סני חיי ובסרעין גמיו דהו חוריה:
 (סא) הגה דא די תשיל אגא סבא דהא לבני אנשא ודשאר להון למעבר
 בעלמא הרין דיקלון ושתון מן סורחיהרין קדיל דלא לאוששא דא באגסא
 תשוקה ולקיסר סתנסי אורייתא ולסין עמי נקסא מן בגלל החיון סתנסי
 קבל סורחיהרין די סורו בעלמא הרין תחות שמשא סנין יומי חיונה דגבר
 די יתב ליה די בסוליה ארום הוא חלקיה ולית אחרון בר סניה: (יח) גם
 איה קל אגיש דיהב ליה די עותר ונקס ונאשליסיה די לסכל סניה בעלמא
 הרין ולמעבר סניה אדקתא וקלמא אגר שלים בעלמא דאמי ולסכדח
 בסורחיה (סא בחלקיה) עם אדקתא דא דא סתנסי דאתתירבת ליה
 בעוליה מן קדם די הוא: (יט) כי ארום לא יוסן סנאין חיי אגיש די דער
 ת יומי חיונה אגא סנרון עתדין לספני סתנן וקמא סנרון עתדין לספני
 גישן סתול דלא אתספרי לבני אנשא ארום מן קדם די אתגור עלוהי עשה
 יוסן וסנאיה וסנה יוסן די בסדות לביה: (א) יש אית בישתא דחיות
 בעלמא הרין תחות שמשא וקמא דא על בני אנשא: (ב) איש גבר די
 רב ליה די בעוליה עותר היק וקמסין ולחוריה סתנסי לעשירה סגל די יתנצי
 ולא אשליסיה די על דאבתיה לסעסם סניה אלקן וסות גלא וקל ולא חס

קריביה לאחוסותיה ליה ארום אנתתיה תנא סתנמבא לגבר חילוסיה
 וחסוסניה ויקלניה כל חיי גרמו ליה חוסבוי דלא עבר סניה סעסם סב
 ואדסרד עתריה לספני ליה לחבלו וסמנעא בישא: (ג) אם אין יליד גבר
 סאה קנין וסנין סניאין חיי ובישלמנתא וסננתא הוא די יהון יומי אסויה
 תשפיה לא שבעת מן סבתא דבת ליה על די רחם על עתריה ולא קמא
 סניה אקסא סבא איה בית קבורתא לא תהו סתנסי (סא סתנסי) ליה
 אסרית אגא בסרד דסב סניה שלילא דלא חקא עלמא הרין: (ד) כי ארום
 בדיבולותא אמת בעלמא הרין בןשקא חיל לעלמא דהוא ודשליסיה עמיה
 סתנסי מן בגלל דלית ליה זכותא ושום סב לא קמא לספני סרעין: (ה) גם
 ויהו נהור אורייתא לא חקא ולא דע בין סב לביש לסכחן בין עלמא הרין
 לעלמא דאמי: (ו) ואילו ואילו דהו יוס דיהב דגברא תרין אלסין אלקן
 ובאורייתא לא עסיק הרין וקדקתא לא עבר בשבעת סיסרא די וקמס
 סתניה נחתא נאשירה לנהקם לאגר חר דכל חיקא אלקן מן: (ז) כל קל
 סורח דגברא קדיל סון פוסיה היא סרד על פוסר פוסא די מיתון ויהו
 נפשא דאגש לא תשפוע סקלא וסנאיה: (ח) כי ארום סה סתנסי אית
 לחיקסא בעלמא הרין חסר מן שפא גנין דא בישא דלא סתנסי עליוהון
 וסר אית לדהוא וקרא עגיא למעבר אלקן ולסעסם באורייתא די גנין די
 ידע היקין עתיד לספני לכל קבל אדקתא בננתא דעין: (ט) טוב סב
 לנקרא לספני על סה דאית ליה ולסעבר אדקתא ולסחסי אגר סב על
 עוברוי ליום דינא דא מן די חיל לעלמא דהוא בסנינה נקש דסר די
 לנקרא חיקא דכלו ותבירות רוחא: (י) מה סה דיהב בעלמא דא גבר
 אתקרי שפיה ואשקמסדע לבני אנשא מן יוסא דנהו אדם קרסאה וכלא
 נזיית סיסרא די הוא ולית רשו לנקרא לסנין בדינא עם מרי עלמא דמקא
 סניה: (יא) כי ארום אית סתנסי סניאין וססנין דכלו בעלמא סה סור

עזרא

וענה סאונר כי הוא יולא לסניס עשלים ונמלא מן ככרד סוסק וסענמסיכ
 לא סססיק עניינו לא סוליד ססרון וסנה הוא כמו סועל יולא כמו סעדיק:
 (ג) אם יוליד. אם יוליד צמים ודך לסחן סקדס לחור עסרה
 וסלס ולקס צענור סיוחס כלל ססנן סלס סלס חסלס די צסלמנח סססרס
 חסל צלסד גם סזכו סנצב ונמקומו סססס: ושניס רבות חיורי. עד ססיס
 יעיס: ורב סיהרו יסי שני. ענכס סעולס: וגם סכורדי. ססכריין סיקנר
 כסס רב וסמל סול נסל אסח: (ד) כי בהבל. ולך סיססלס סמו
 ולא יזכר: (ה) גם שמש. יסוד נסל וסמר סנה ססל סלס רלס אור
 סעולס ולא יע סאונר. נסח סיס לו כי לא עמל דכדי סעולס. וס צסל סססר
 סלס אור סעולס וידע כי לא סיסס לו מוסס כי אס עמל צלל סכר ולא
 סענור צסחי סעולמס: (ו) ואלו חיד. זסח סמלס כמו וסילו לעכדיס ולסססוס.
 ויס עסרס סלמנר ססיה עורככח מן אס ומן לו. ולקס ססמסיס אלק אלסיס
 כמו עסרסי סעמיס סס ארצב עמוס: אל סקום אחר. הוא סקנר:
 (ז) כל עמל. חסע על סכסיל סלס רלס סוכה וסלס עיקר כל עמל כדי
 סילסל אדם ולא ימוס. ועין חס סכסס לא חמלס סלס סנצב וסילו סיס
 לס כל סון סענולס וכל ססה. וענין גם יסוד על ססה סלס ימלל כי מיד
 יד וסמלל ממונ: (ח) כי מה יוחר לחכב. אס יקס סססס עמון חין
 קן וססו לא חמלל כססל חס יתרון ס לו. ועין חס לעמי יודע. סני
 ססול יודע וענין חס לו לסלך דרך סכסילסי כנגד ססיסי. סייס נמקוס
 סס סס ססורר כמו סייס כלכס: (ט) טוב. אער חס לסכס סססלך
 נסור דרך סכסילס סססס לא חמלל די לו כנמלל סכרלס לעין חף על
 פי ססכרלס וסרר יעלס צנחסנח כססס סל. סירוס אסר ססיס סוד
 ערלס עיסיס דכדי ססיסי כעניין וסס כסרון לנעליס כי אס רלות עיניו:
 (י) מה שורה. סכר לקסל סמו וסודע ססורל אדם כן וכך ולמס יקס
 סליכח סססס עד ססיסי. כסלמי וסכנ סלס יסנינו וסין רלוי לסיס סבל
 וסידין עם ססוקק עמוס על כן חין רלוי לו נקסס עם סססיסי ענכסיסי
 יעסח אס כנגדס ססיסי כסמו סס: (יא) כי יש דבריו דרבה. סון
 עסליכח סססס סססו ססולס לקין סון כמו נקסס סכרס ודכדי ססן וכלס
 וסדומס לסס ערדיס סלל יקסיו על סבלו על אדם חל לו ססול סלל גם
 זס ססוק יסוד על סניי סודע ססלוי לו לססמר מכל סלל כי עס יוסר

רע סיס ססני כע: (יז) כאשר. ציח צענולו מקוס וליס כמו וסכור
 צכסר וכלסס: (יח) וגם זה רעה חולה. סיס לכל צלי עולס כי ערומיס
 צלו וערומיס ילכו כלס ועס יתרון לו סעמל לרוס: (יט) גם. ציוס ססול
 חור לו ילכ כי אס צסוך וסענין עכזו עסקיו ועמלו לקנן עמון לא ילכ
 עד סוק סלילה וסול עמל כסס וסלי סססס ססול סססד: (י) הגה.
 זס עוק סלסיס וסענין צענור סססס יקן עומס סנח כנגד סנח רלמי
 אסי סלן סוד ללס ססססס לקנן עמון רק סילכל יוסנע: (יא) ולשאת
 את חלקו. זס סעקל סיסס עמו: (יב) כי לא. יס עסכס. אס לא יעמוד
 לו ססוד סכסס יוסר אס ימי סיוו ססססננ צסס ויס לו צוכירכס סססח
 לכ. וכנכון צמי ססול כן חכור כי לא סכסס ימי סיוו וסח נוסק כמו
 רח סכרי וסס סוד: כי סלרויס סענה: עניינו עמלל כמו סענה אס
 סססיס וסס יעט אס סלרין יס חומוסי ססול מלסון עכס ועניינו יעכס
 ססולל וסענכס כמי סללחו וכן יעכס אס סכל ועעכס מן סנין סככד
 סוסק על עסקל עסלס נסילסיס וסענין ססעקוס עסייע לו צסססחו כי
 סול כחן לו וססליוו לסכול עמונ. וענין עמונ סלן רלוי סילכל עמונ
 יוסר עלוי: (ב) יש רעה. רכ צלסון סקדס על ארצבס עריסי. אסר
 רכ ססול סכר מעס רכ סרד לכ סרד אס נסלחו. וס סני רכ אס יולרו עלסון
 רכ. וססליוו סך עלסון רכס סקס. חף סול עסעלי סכסל כמו סססענו על
 צלל רכסיס וסכז אסריו יודע עליו וסול על עסקל דליס רכסיס ועל עכר
 מן רכסיס יסן רך לנצך וכן וצקסיס רכ יסומוס ויררס עליו ססלס סססוק
 יסלס סליו ויסלס. וסרצניי גדול כמו מוסיע רכ וסליס. על כל רכ
 ציו. קלי עין רכ. וסול דוד כסנין קרית סכס דוד. ויס עסרסיס ססול
 ססוקוס. וסיוו כון צענור סלל אודיע ססלוח וססייס לעין סכר ולסון
 רכסיס רכי סמק ולסון נקסס רכס. ורכס סיס על סלרס: (ג) איש. יס
 עסרסיס ככסיס כמו רכס וסלח סכר ועלח על על דך אסח וסס ססיסי
 מן ססלסיס ססוסיס חף על פי סלרייין ססייכס וסעמיין כסילמנר סאונר
 סכר סול סלוי לך סיסוקק לנצח ססורל אס עססכס אס מוסן אס
 עגוללס סלל סלס סכר עסוסיסי אסי וסול עסוך ופרינו סכר חיי
 עסוסיסיס וכן מלל יסיס וכן וסיוו סכר עכל סלוח נססו וסול צנייסיס
 סכדיס סועל יולל כמו וססכריו עעס עסלסיס עמוס סכר עעס עסלסיס

לשמע געזרת חכם מאיש שמע שיר בסילים: ו פי
 כקול הסירים תחת הסיר בן שחק הנסיל וגמזה
 הבל: ו פי העשק יהולל חכם ואבד את לב
 מתנה: ה טוב אחרית דבר מראשיתו טוב ארד
 רוח מגבה רוח: ו אלתבהל ברחוק לבעם פי
 בעם בחיק בסילים יגוח: ו אלתאמר מה היה
 שהימים הראשנים היו טובים מאלה פי לא מחכמה
 שאלת עלזה: ו טובה חכמה עם נחלה ויתר

יב פי מיוזע מה פלב לאדם בחיים מספר ימי
 חי הבלו ויעשם פאל אשר מייניד לאדם מה
 יהיה אחריו תחת השמש: ז א טוב שם משמן
 טוב ויום המות מיום הגדו: ב טוב ללכת
 אל בית אבל מלכת אל בית משתה באשר הוא
 סוף פלהאדם והחי יתן אר לבו: ו טוב בעם
 משחוק פברע פנים יטב לב: ד לב חכמים
 בבית אבל ולב בסילים בבית שמחה: ה טוב

^{רבי} מסרה יב יודע על ויעשם לי כלל ה' דגוסים ז א טוב ע' רכסי ב צלשק מ'ו טק ג' נסיל מד רע מד ק"ט ודל מצעי פסוק ד פססס לי ה געסס לי
 ו קול י' על. הקיסר לי פסק ד' ספר כסו' וגם כלל צול'ו ז ואלד ז' ממק כ"כ ולל מוסס. ודלעס, סלעס. ח טוב ג' נעסס נסיל מלעססו ג' מד ס'
 דין נל. מ לכסס לי ונל י מה כ"ד שהימים נכמי עמני מלכסס לי יא ויסק ספר לכל לי.
 ודא טוב שם משמן טוב נכוס י פקיס עג פג ופקיס נכילס פשירס. טוב ללכת אל בית אכל מלכת אל בית משתה כפונס עג באשר הוא סוף
 כל האדם עקידס עס ודחי ותן אל לבו מוסד קטן כס מריס עג עקידס עס. טוב בעס משחוק עגס ל עקידס עסל ט. כי בעס בחוק בסילים יגוח מריס
 כ. אל תאמר מה היה שהימים הראשנים נלע שהי סס. טובה חכמה עם נחלה נכוס עג זוסר פ' סקס.

רשי

הדין אחריו אל ילמפר טוב סיה לסס לדור העצול חס סרלס סקצ"ס
 פניס זעונות על ענינות ענידס מעסוק עסוק עמסס עמילו סרלס לסס
 קיעעאל רוע פניס סיו חזויס למעס. טוב סיה ללדויסו חס פלצו אציו
 על כל ענינה עסיס עוסס מעסוק ססרלס לו ונסוק נהגנ עליו: ייטב
 לב. יספד לז סלדס לסמיז דרכיו: (ד) לב חכמים בבית אבל.
 מעסנעסס על יוס העיפס: ולב בסילים בבית שמחה. און סרדיס
 מיוס העיפס ולגס נריל כולס: (ו) כי בקול הסירים. עג קניס
 אשעיפס עלס: תחת הסיר. חסס סיר נעסס סכחי על פנעס קניס
 וסס עקסקיס לפרס אער רני יסאע נן לוי כל קיסיל כד איון ללען
 לית קלסון אזיל נרס סלין סירייתל קלסון אזיל למינר אף חק ען קיסיל
 מודיעיס אף חס ען פעליס יש לורך נכו אף סכסיליס מדיס דרכיס
 לומר גס חס ען ספסוסיס: גם זה הבל. ועמל סול עמק סקצ"ס
 לנריות לסיות יעפס ועקתריס נסס: (ז) כי העושק יהולל חכם.
 כעסכסיל עקתר חס סכסס מערנצ דעמו וגס סול נעסל דתן ולנריס
 קתרו חס מעס לומר (עמות ס) יסל ס' עלכיס ויסעו ווגמל וערנצו
 ולצדו חס לכו וגרמו לו סספיד כגד סקצ"ס וסנר (סס ס) וסלל לל
 סללס חס עמד ונעסס נדנר סססיו עסס חרלס ולל חרלס נעלסעס ל"ל
 מלכיס: לב סתגה. לז סכעס סכיל עמסס ללדס סנלמנר (עמלי ז) כי
 ס' יתן סכעס: עושק. לטון ריז וקטורין יש פניס אחריס און מערדין
 סעקלרות וז עזו וכי סלמור נרלס סעקל עוכיס עעטוונר למקלל און
 עלמיו: (ס) טוב אחרית דבר מראשיתו. כעסעסו נרלסית סרנר און
 חס יודעיס עס יסל נקופו אכל כעסכ"י טוב נגמר נעוסי. דנר אסר
 טוב אחרית דבר מראשיתו זעמן סכול מראשיתו טוב עסכסונו למדס
 כעסעסילו צו רני עליר סיו קליס דריס כוליס מיללס צלניסע ען אצריס
 נעדרט-קלסל: ארד רוח. סנלרד כונו וליו מעסל לריז: (ט) אל
 תבהל. אל מעסר: (י) אל תאמר מה היה שהימים ונו'. אל סעסס
 על סעוסי עסיסס צלס על סדקיס סרלסוריס כור סנלדנ דורו על
 סעוסי דורו על דוד: כי לא מחכמה שאלת. סכסל לפי אום סדורס:
 (יא) טובה חכמה ונו'. סכעסס עמסס לסס עס מלס זכוס אצוס כי
 עונס סיל סכעסס: ויזר לראוי השמש. יתרון סיל סכעסס לכל סכריות
 ק"י

סכל סרנו לו ועס יוסר לו מעסס: (יז) כי פי יודע. כי פי אסר יודע
 עעעיס מדיס ועס ללדס לעסות נכיו סיכיו מדיס לו לעולס סלרוך:
 ססר יפי חי הבלו. עסס עעס עקסר: ויעשם. ללוחס עעסיס נעסס
 מועסס ססול סי ססול זמן קנר כלל עוף סעוצר וקף על פי סלמנר
 סלמס כלל ססס ולל פירס חס לל דקל חס לל סחל סכס קעופיס כנר
 פירסו דוד אציו (סללס קמד) יעיו כלל עוצר זכו ללו על עוף סרלס
 כך מרס נעדרט: פי פי יגיד לרדס. נעס יתקיס סח עקנן מעוסק
 לנציו אחריו חסס סעסע: (ח) טוב שם משמן טוב. יסס ללדס עס
 כור עעען טוב. וצוסי סעווס טוב כסס מיוס סולדו לכך קוסק עס טוב
 לעמן יוסר מעסר מעקין סעסען חסס נוסן לטורו מייס וסול קף ועולס
 וינר אכל סלר עעקין חסס נוסן לחוק מייס וסס צולפייס. טוב עס
 עעען טוב עקן טוב יודל לעסס סנלמנר (סללס קג) כעמן סעווס סירד
 על סקן עס טוב עולה למעלב סנלמנר (נרלסית יז) וסנלמנר עקן. עען
 טוב געעס ועס טוב לעולס סנלמנר (סללס עז) יסי עמו לעולס. עען
 כור סולך עקיסון למרכלקין ולל יוסר ועס טוב לכוף סעולס אער רני
 יסודס נרני סיעון מליז נעלי עען טוב נכנכו לעקוס סמיס ויללו סרופי'
 וסס מד ולנציוסו סעסעסו עעמן סעססס ומליז נעלי עס טוב סעכנכו
 לעקוס סעיפס ויללו סייס סניס מיעלל ועזריס עיללו מעכען חלס:
 ויוס דמות מיום הגדו. נולדס מריס און סכל יודעין עס סיו עמס
 כעקלס סנלר וכן אסרנ עעווד עק וכן עמס עמן: (צ) טוב ללכת
 אל בית אבל. מדיס סנעסס נכייס ונעמסיס: מלכת אל בית משתה.
 סכיל עמס סלניס סנעסס אכל נכייס: באשר הוא סוף כל האדם.
 נענלי סעלל סול סוף כל סלדס סופו על כל אדם נלל לדי קי למיך
 ססי יסן אל לכו כל עס סלגמול סקד עס סעסס אלסרד אי סיענולו לי
 נעוסי דידל דילוס דיעען יעעוסיס דיקסד יסמרוסי דילוס ילוניסי.
 ד"ל נלמנר סול סוף כל סלדס סעמיעס סיל סוף כל ימי סלדס וסל לל
 עכסיו נעול לו סקד לו יגמול לו ער אכל דית סעסעס יענו ולל סק'
 זיכל לוער לו פושק סיוולר לך ען ועס אסיס עמד חנל לך עעסס ספונס
 נכך ועס און. דחוי יתן אל לבו. סרנר סזס עסלס לל עכסיו יגמול
 לו סקד לל יגמול לו ער: (ג) טוב בעס משחוק. מי סרלעסס מדי

אבן

עמו ונודע ססול אדם טוב. ויתכן סיוח ויוס סעווס טוב לעכל ססס
 סכור נעצור סיעלל מנוסס ומכר טוב ולל ירלס עמל וקין כן צוסי סולדו
 כי אדם לעמל יולד. ויש מפרשיס ויוס סעווס סיינ אדם סיעלס על לכו
 יוס סמו' מיוס סולדו וסעקין נעלמו טוב לכן איענו עעקין ססוק: (ז) טוב
 ללכת. נעצור לרעו עס סול סוף כל סלדס ססול סעווס ועענו סי יסן
 אל לכו: (א) טוב בעס. כנר נלרו סכמי סרליות פייס נלדס עלס נעסווס
 סלחס נעס סלעוסי' וסעקין כי כנר עיינ נעמיי סלעמיס וסדלסילס וכל ען כס
 קיל עמו נעס עס וס סרלס סיעלל נעס סלעמיס וסדלסילס וכל ען כס
 נלדס וסלס נעסס מענצרת ער עמן קליז וסלס חלס נעסס סיל סעמלס וסלרעס
 ללכו. וסנעס סעיניס נעסס סכעסס וסיל נעלס סרלעסווס סעסס. ונעלס סענרס
 סוללמ

יס לו: (יז) כי פי. גם זס יעווס לעמן סעני סיוע כי לל ידע סלדס
 עס כור לו נכייס חס' סעווסר וסל סעווי וימי סיי סכלו סס נעמקס רלוי
 סיעעסס לוחס כלל עוצר ולל נקסס סליכס סעסע ער סיענוד סעוון כי לל
 עייל כל עס סיענוד אפי' לל ידע עס יעסס אחריו נעומונו. ועקין יעסס
 כלל סיעסווס נעסענעו כעו סעלל אינו עועד רעב אסר כן יעיו ילכו יעצרו
 עסס סעיקר אף כי כל עס סיעקס להס מעווד ועד רע ועוצר ועויר. ופי'
 אסר נעמק וסככל רינע סרליות: (ח) טוב שם. גם זכר לו סול ססס
 עס דנך נרלסיו' כי סעני סיוע סעעעו מדיס יוסר כור לו סול ססס
 מעמן סמוז ויוסר סענוג ויוס סעווס סול טוב ללמנר יס לו עס מדי עיוס
 סולדו כי ציוס סולדו לל ידע אפי' עס יסיס חס טוב ול' רע זעומונו נקלל

והחוב והפולחן קריה בגל עלמא ואלהיו כדמא רבא איל ויהיה צדיק וישמא
 קנשא סרי גפן וסני סילין דמגברין קספוטמא לקל יחיד ארעא :
 (א) שלח אושיש לחם פרמיתוך לעניי דאילין בסתין על אשי טיא אריום
 דחרי ערין סניאן מפן משבח אגריה לעקמא דחרי : (ב) חן רב חולק
 קב מן ארעא לתקוד בתשיר ולא תתבע מלסורע את בבסליו אריום לא
 תגרע פה יהא בישא עליו ארעא אי חרשי נקחן אי אשילי : (ג) אם אין
 סתסלן עגניא ספרא עליו ארעא פערן ת מדרין גנן ונתנא דמיקמא ואן
 לית וכו גרדא דרמא קמא ובגד גרמא נתתן דלא יתנאן מדרין גני אגישא
 ואי אתנור מן שמיא למנפל סלמא ונעאדו מן שרדוהו מן קדם ספרא
 דשמיא דני ואי סובקא וקמא בדרוקא או באיסוקא אתר דאתנור למתקמא
 דרמא צישא תמן משחלתא לקטרי : (ד) שומר גבר דנמי דרשין וקוספין
 לא עבד קב לעלם ודמקמפל בסוליא לא סגי ארי אריום חרשין סתילין
 לריותא דלא מתסם בידיו דברי נש וסוליא סתילין לעניי שמיא דאילין וקמ
 תיבין : (ה) כאשר והקמא דלתוך דרע צדיקו ידעך רוח ונשקמא דחרי
 בגוף עולמא שלילא דשירי במענא דאפיה מעברא ודוקמא דלא תגרע או
 דבר או נוקבא ער ופן דאתליד היקרון לתוך דיע ת עברא דיי דעבר
 בהוקממא ת בולא : (ו) בבקר גיפוי עולמקך תסיב איתמא דתוליד גנן
 ולענין סיבוקך לא תשבוק אמת חולקך מלסילך גנן אריום לא אשתמורע

תח ותחלת שיריו קלי פני שחמא וסוף סמי פוסה חולקמא בישא :
 (ז) חבל וישקמא פניו סתסין סריקין דילת גרון צרף ער דלא גרע
 אגיש מה דעתיד לקריי בחסדו ומה דעתיד לקריי בסייסה סאן תני ליה :
 (ח) עול סודות שמיא דקרבן משפחה אירו קשלי ליה על דלא אלוך
 לשיל לקמא דמאסמא שרי בגוה למתבע סניה מולקמא : (ט) אי נ לך
 ארעא דישאל גזון דיי יסלוד עלך דבעם תיבא וקמיל פגד תקרבמא
 דחריה ודרכיך ער דלא יקרבן סמדיא דצפרא יכלין לחמא : (ס) אשיר
 קב לך שמיא דישאל גרדון דיי יסלוד חקריי גר אהו דיי רמא פן וחס
 בית דיי מלמא דישאל דיי רמא וקיר תקרף באריותא ונסיק דיי חוברת
 סיקריא ודרכיך חרי דסקרבין סמדיא אקלן לחמא פומן ארבע שערן
 סנעסל דידען גנבות אוריתא ולא בדישיות וקסיות עיקא : (י) חס בעצלותם
 בתלשיות עיקא אוריתא וסיקריא סמסגן גבר סגנן וקסיות סמקדמא
 דאתקרבא איתמא לקטרי מן רחוק סמבות דקמא ולא גמרא סתעברא
 דחמא בנו כעס : (יא) לשחוק לחמא צדיק צדיקא לחם לפרקא צדין
 פסינן וספרא דסנין לרצחין (סא) לצדיקן דיי ליון לתרמא לעלמא דאטי
 וקמא פדקריין יסודי עליון וכותא לעלמא דאטי באגשי סלמא : (כ) גם
 אף גמריקך בתקריי לך מלמא לא תלוט ובאדיון בית משגבך לא
 תלוט חמישא אריום דישאל מלמא סקרי בגל חמא פן שמיא על סורא

אבן עזרא

וילוף מלשון דלף מורד ועמיס הסעות היודות וזה הסקוק דעק נפסק
 שלמעלה כלינו יאמר על אושו סמלך והסרים סמסמקיס זאכילס ויפלו
 לכעיס דנזכי סמלורס וכסו יסדשו פליסס נענור פללוסם שני דנרים
 סלסד סחססס סמלוסם ככו כניס סיכרם מעס מעס ויקן סמקקל וסדנר
 סמי שלל יסחכלו כדי לסופיק מעון ולסטר אושו נסעס סטרך וזס פנין
 וסמלונס דייס : (יט) לשחוק . וכלל יכלו כי כל סעסס סענולס וסמק
 עיקרס נלסס סעוסיס סעוסיס ויין סענעס סיי אדס וסחך סיות סייס
 סורך ססס כי סיין יסמס סייס סעל פני סלדמס : וסכס פיעס חס סכל
 וענין יענח יעלל וסכך סהוא מן עס כמו סעירסחי סענין סעמילסו נעס
 סרילס סרולס : (כ) גם במדקך . אפיס סהמלך נער סמנך לך סלל סקללכו
 אפילו נמדקך ועמינו נלנך ונעססוטרך סלסס יודע לוחס לנדך ונמקוס
 ססכר אל סקלל עשיר כי חס יסמס סמלך יוקך נכסו וסעשיר נעסרו :
 כי עוף השמים . דרך מעל ככו כי סיו סעסס חס כל וסכל כעסיס חוס
 עוף סעמיס וסענין ספול : (כ) שלח . יסיר פי סיס לו סייס כרינ
 וספיעס דיי סמססו למי סיכיר ולמי סלינו מני ריש אורמיס כי אלו סמיס
 סס עמיני דריכס ויס סס דגיס וסין לכו סרך למירס סס : (ג) חן חלק . עיקר
 | סעסס נעקקל מס סלמך בעל סקד יליד וסיל סקדס מכון סלמעל וסמך
 לסמסס כנגד ימי ססנעס כי סיו סעססירי חוס כמו סיסס סססל סו וסענין סמדי כלי
 סססק וענין מס יסיס דמס סיענל לדי סוינו וסמך יסיס עס דמס כמו כי יסיס
 נערס נחולס : (ג) אם ימלאו . דרך מעל לעוסר סלל נחן לעסיר כי חס
 לעסות סרו לכל מעסרך אלו . ומלח יסחל לשון דגיס וסלף ססס כלף חס
 ססלכוו חוס . ולא חוס סעוע . כי סמלס חוס יסי נלסון יסד וסין לו
 דועס נעקקלו נעקקל וסענין חל סעקוס סיעול פרי ספן נלסון חו
 נדרס סס יסין סלססיר וסענין על סעסיר . ויס אועמיס כי על ספן
 בעלמו יאמר וסני סעקוק חס סו סו כנגד סני סעקוק סרלשון וסלי
 סלסרון כנגד סליו סלסרון וסמך חס סעסס כי יסד יסחל למחיד מעלס
 סו וסו לשון יסד וסענין כי ספן נענור סיינן פרי יסקויו וסענרו
 וסעסס סיעול ידעו סלל יסן פרי לעולס יסנרוו נעקקוס סעסל . וסמך
 מעסס חס כי חס ספן סו מן עולס וסלסור כוס לא חלל מען סעסס :
 (ד) שומר . גם חס עוסל* על סרני כו חוסע סעלל סכילי יסמך חו
 כיוס יורס סלל יכר גסס צימיס סנילס ולמס חקק מס סיס לי וסו
 אכר וסמסנרו נלרן . ויס אועמיס סהיס מלוס כסממעל לורע סכנר
 זכר סלמס סלין בעללכרס כמו ענורח סלדמס לכך חל יספן על דעמו וסל
 כל מס סעסס כי סעמיס סחסבוח : (ס) כאשר . מעססיס אמרו כי
 כעלמיס סו כעלמיס חס סכל ועמינו דוק סילוד ערס יולד וקרוו עלגסם
 כי סס עוסקו סנון כי ססנר וססור כמו מלנעס וסלללס סיו סכרס
 ויסן סייסיס סעללס חוסר ללסס וססיס מלח נפן סמוכס וגס יסכך
 להיוס סחסיס חוסר לנפן כי לעולס סיו גלסון נקסס נלסון סקדס וסיס
 כחוי להיוס סניס סרלשון סחוס וסמדי דגוס וכעוס ללסי סעסיר :
 (ו) בבקר . עמינו סמדי על סני ספירסיס . וסיו מוס לשון נקסס

דנרים סיולמיס עמי סס סן . וסכסיל יסמס על נססו דנרוו וסמך
 סעלעסו לשון יסדי . כענין צווי מוס . סעסס יכר עמד גולס : (יג) תחלת .
 חין עסס לדנרי סלסל וסוף . (יד) חסכל . יאמר חוסל וסמסס כי לא
 אדע מס סייסיס נמי ועממי וסכך סיוס כמורו כי מי יודע מס עוז ללדס
 נענור סיוס למעלס כי יס דנרים סרנכס מרניס סכל : (טו) עמל . דמס
 סכסיל סיעמוד נכסן נצוסיס וסללללס וסמנו וסו לא ידע סרלללס וסידועס
 כלדס רולס ללכח חל עיר ולא ידע סדך ויינע ולא יכח סעלו . וכל
 עמל נעקקל חוס לשון זכר חס לנדו לשון נקסס כמו כל נכד נעקקל לשון
 זכר חון מעלל חל סחד כדרי : (טז) אי . כסמך סכיר דנר סכסיל סהוא
 סכל חמך חס סיס חס סכסיל ענך יסיס דנר קסס חף כי חס סיס גם עמך
 ומלס חו כמו חו לו סלמך סיעול וסין ללס סליסי נעמיס .
 וסרין נכד יכלו נענור סלל יסעקקו כי חס זאכילס סכך דינו לנכך
 עססס : (יז) אשירך . זלח סעלס נלס נלל סמירס דנר נלסון דגיס
 כמו חסרי סלסיס ונעמיכס פסס נלסון דגיס כמו וסמס ציי אסרי . ונמקוס
 חסר נלסון יסדי וסמך חורס חספוס . חמך כרי עסס סכך רע כי חסרכו
 לשון דגיס וכן עמיכו ידכו נצורכו סחסללל נעד רעסו וסליוסחי כי כסס
 סרי יי דכרי חיס . וסמס כסס פין יי אל יסליו . ג"כ יסו לשון יסדי .
 תנצורכו כן ענין כל גבור סיס סו . ונענור מלח סחסללל נעד רעסו סכך
 סעולס וס"כ ציד רעסו סעללמי סמיס סיו . וסס ספסס ציך רעו ורעסו . סיו
 סיכו . גם נעעליס ירדשו דרפסו . חולי ספסלל . איכר נעד כל חסד וסמך
 סרעיו סמלס נעלמס ולקח כל חסד מוס סעסס פריס וסנעס חיליס . וסרי
 על פלס חסרי סהוא לשון יסדי חסך חרן . וענין סן סוריס סיעסס
 עססס סנדוליס וסכך סן נליסל . חמך חסד סעסספסס ידע חלן נעמיס
 כדמוח סלרין סהוא דועס ללור חלן למס מן סעסור וסכמוו ידמס סנדוליס
 ללרין וסקמיס חלן ללס מעלס וגדולס לחסך ויפסס סוריס לנריס כמו
 סור כעסס וסכלל . ג"כ יפסס וסורניס סורי . סלי סורי . ולנן גלסון חרעיס
 סיר . וסכך סוריס ססוריס כל יסלנ לפני ססוריס : יס מעסס ולא נסחי
 כמו נסחיס וילח כי נסחי כענין דלות כמו וסמס מיס . לעוסס נלמל סמסס .
 וסענין כי כל מעססיס נצורכו . וענין סמירס גנורכו נצורכו ללכילס ער סיחלחו
 וסעסל סמלל וסענין סליס חוללס כי חס לטרך ולא נעציל סענור :
 (יח) בעצלותם . ידוע כי כל מלס סהיל על סמיס סיו סניס כמו עיניס
 כרליס ידיס חוקיס סייס נענור סיוס סחי מערבו כסיס וכן סמיס
 וסנין סוד סנלגליס ידע כן וכן סעמיס גם מיס ויס לו סוד סמוס וסמס
 וסחל כל לוחמיס שס סענינו כסחי לוסוס עקק דרכיס כן וסריס פליו חל
 ססוק יסל גלסס וכן סריס כרי מעס סכך ליע לעמיס ח"כ ססיס מוס
 עכללסיס סורח לייס כיליו חמך דגיס עלללו וסו לשון קלרי וסוקרי
 נעקקיס חוס סס . וילח סהוא סעל כמו סעקרס נמיס עליומיו סעס קרוו
 וכלס מן סנין סכנר סדנר וסיס סרייס רלוי לסדנר וסמך כי סעקרס
 סעלללו ידע עסס עעסס מן חס סוק נענור סיוס יעך ענין סעלל כמו
 ידל כנד יעקן וסו סעעלי סכסל : ובסמלונס ידיס . עמינו עמינו ועסכונס

קהלת יא יב

השמש והאור והירח והכוכבים ושב העבים
אחר השמש: ביום שייעו שמרי הבית והתענותו
אנשי החיל ובמלו הפחנות פי מעמו והשכו
הראות בארבות: וסגרו דלתים בשוק בשפל
קוד הפחנה יקום לקול הצפור וישחו פלגות
השיר: ה גם מגבה יראו ותחתים בדרך ינאץ
השקד וסתבל החגב ותפר האביונה בידהך
הארם אל בית עלמו וסבבו בשוק הפופדים:
עד אשר לא ירחק חלב הפסח ותריץ גלת הזהב
ותשבר בר עלהפבוע ונרץ הגלגל אל הבוה:

ו מתוק האור וסוב לעינים לראות את השמש:
ח פי אמר שנים הרבה יהיה הארם בכלם ישמח
ויזכר את ימי החשך בירוב יהיו כל שבא הבל:
ט שמה בחור בילדותך ומיכה לך בימי
בחרותיך והלך בדרךי לך ובמראי עיניך ודע
פי על כל אלה יביאה האלהים במשפט: והסר
פעם מלפך והעבר רעה מבשרך בירידות
השחרות הבל: יב אזכור את בודאיך בימי בחרותיך
עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר
תאמר אינלי בהם הפין: ב עד אשר לא תחשך

מסרה ו וטוב י. ללמיס. ד בקצת ב פס. דין הלמד בפס. ח יסי. יס. וזכר. ב. ש טעם. ב. בלדסה. ב. ויעיד. ב. ומל. ב. צמחוס. ב. ובענין. מל
צורין ומ. ונמל. ב. הכיב י וקרי ד. צמפט. מ' דבשם וכל לו דכו' צמ'ל. י מילדום. ב. והפחנות. ב. ל' זים סמ'ס צמול לצד. יב א חכר. ל' וסכר. צדלח.
ל' ומל. צמחוס. ב. מ'ק. ב. חמטן. ל'. והכוכבים. ל'. כנשם. ל'. ב' ניס. ל'. דנתיס. ועשין צירו. מיונו. ח' ו'. והסמטו. ל'. סמיל. ל'. העמחוס. ל'.
מעט. ל'. וסכר. ל'. ב' כרלום. ד' א סכר רק ומל סמין וכן צמחוס. ד' וסכר. ב'. צמל. ל'. רוקס. סקף צמולס ומל. לקול. מ'ל. סמול. מ'ל. וסכר.
כירד צמיק וממין דנתיס ופסס. ה' וסמסמ'ס. ל'. ונלץ. ל'. הסקד. ל'. ויסמל. ב'. סמב. ב'. וסכר. ל'. סלצונס. ל'. מ'ז. סלך. מ'ז. סמלו. ב' סכר. צמק. ל' מ'ל.
ספודים. ל'. ו ימק. וירק ק'. ומרן. מ' סמ'ט צמלס נקחוס. גמל. ל'. סמכ. ל'. ופמכ. ל'. סמכוס. ל'.
ת'א שמה בחור בילדותך שם סג עקידה שער סז. והסר כעס מלבך סמדי ד מריס כל. הולדות והשחרות הבל שם סג. חכור את בוראיך בימי בחרותיך
שם קט. א זוכר מ' עק. עד אשר לא תחשך השמש האור סס עקידה שער סז. ביתם שייעו שמרי הבית והתענותו אנשי החיל סס דף קנ. ובמלו
המוחנות זכר מ' פסס. וסגרו דלתים בשוק סס. גם סבבו וראו וסכר מ' פסס. כי הולך הארם אל בית עלמו סס. וסבבו בשוק הפופדים סס
קנ. עד אשר לא ירחק חלב הפסח סס קט. ותריץ גלת הזהב עקידה שער סז. זוכר מ' מ'י ערה ופסס מ'פסס.

רשי

ויקום לקול הצפור. תאמרו קול נמור מענכרו מעמנו מעזקינ: וישחו
כל בנות השיר. כל קולות של כלי הסיר דמוות עליו כשיסח ולפי שמו
מעמנו ישמו כמו ישפלו כל פרים וסרות יהיו ספלים צמינו וכן צדילי
סגלמדי אמר לדוד (סמולל ב' ז') סלם אשמע עוד נקול פרים וסרות:
(ס) גם מבובה יראו. מעצמיות ותוליות סנכסוטוס סול דולס לנלס
לשוק סן יכשל נכס: והתחתים בדרך. איעות וספות סכנה דרכים יס
לו: התחתים. לעון סכול סול צמיצה כמו גבלים קסמסס אזלים:
וינאץ השקד. לשון (מיר ז) סלו סמיוס סמרי סללף לל. נקראת כה
צמרו כמתינו זו קליטוס סנל'ל צלמו סעלס סיך סקוע כה וצוקטוס
צמרו כמות וכעלם צולל כמו סן סלין סמול. צולל. סלין של
סקדים בלומע ססקפון סוקס עליו סקדן זס סממכר סלן למי כל סליטוט:
ויסתבל החגב. סלו סענכות סמסיו ענכותו דמות עליו סכולל סמל
כד: ויסתבל. איסד'ייד סורמ'י'סין צלמו: ותפר האביונה. סמדת
סלות נמיס סלינו סקק לנמיס לחממיס. אזינעס סלויס כמו (דכריס ח)
ולל אזינעס (סמלים קיס) סלצמ'י ליסועמד: (ו) עד אשר לא ירחק חבל
הכסף. זס סוט סמדיה סמול לכן ככסף וצמותו סמר סמו וסמרוקן וצמ
ועמעקס סמוך סמליות ועמעה סלעלמל. יכסס לעון סמקוט סקף: ותריץ
גולת הוהב. זס סלמעה סמיתס עקלמס מים וכוונת סממין כמו גולת
עליות. וסרוץ לעון רליס: ותשבר בר על המבוע. זס סכרס סמיל עבה
ונקעמ עמוט: ונרץ הגלגל אל הבוה. יסרוץ גבל סמין סמוך נומס
ולפי סמוטו גבל סדולין כסס מים מן סבור ק' מדיה כל סמין סמסמ
צמח. ועדיה קינות סמרו כנגד כל יסרלל חכור סח בורלל ציני צמכותך
צמד סענכות סמכס קיימס. צמד סמכונס קיימס סנלמך (יסמ'ס ע)
וכמר סוטו עכל סממי יסרלל לי לכסן. צמד סמל'ס קיימס סמלמך
(דכריס יח) כי צו כסר ה' חלסך עכל סממך. צמד סמללות ציט דוד
קיימס סנלמך (סמלים עס) ויכמר דוד עבדו. צמד סיכרלס קיימס
סנלמך כה (מלכיס ח יח) סעיך סמך סמכתי כה. צמד סמית סמכתי
קיימס סנלמך כה (ד'ס צ מו) עמס צמכתי וסקדמתי כמית סוס. צמד
סלמס קיימס סנלמך (דכריס יד) וכן כסר ה': עד אשר לא יבואו ימי
הרעה. סלו ימי כגולס: עד שלא תחשך השמש. זו עמלות ציט דוד
סנלמך (סמלים פס) וכסלו סממט עגדי: והאור. זו מוכר סנלמך (עשלי
ו) כי נר מלוס וסוכר סור: והירח. זו סמ'סצין דמין סמכדין סיסס
כסלי גוכן עגולס: והכוכבים. סלו כמכניס סנלמך (דמילל יז) ומלדיך
כמכניס כמכניס: ושבו העבים אחר השמש. לרס סמך לרס קסס. סמס
מולל ככל סמכות סקסס סממכנל עליסס יממיס לל צלו עליסס סלל
לסכ

את זרעך וגומר. סלס למדח מוכר. צילדוסך למד מוכר צוקטוך סלס סיו לך
סלמדיס צילדוסך יסיו לך. סלמדיס צוקטוך. נשלס סמכ כה צמיס צילדוסך
סל סלס כה צמיס צוקטוך סמית לרס צילדוסך עמס לרס צוקטוך: כי
אינך ידע אי הו יכשר. סלס סלמדיס ונמיס סנילדוסך ימקיימו לך או סמל
לל ימקיימו סל סמכוקטוך. עליו כמדי עקיימל סמיו לו עמריס ולרנכס חלף
סלמדיס ענכונס וסמין סמיתס ועד עמסס ועד סלרס וכל סלל כמתינו
סכדכוס וסנלס לסס. ועמין כמניס עליו כלצק סלמיס כמות סלס סוכס
וסלמיס כמיו לנמיו וסלס עמו צמיו. וצוקטו סוליד סח סוד וסמקייס
לו: (ז) וסוק האור. עמק סול סוכר סל מוכר: וסוב לעינים לראות
את השמש. וסמקייס סלמדיס סמיתס סלמס סלכס מלונס ועמורס
על כמניס כן כדמס סלמלס: (ס) בבולל ישמח. יסי סמס סלמק
ובלד סמכר ימי סמקן ויסי. עממיו סינלל מוס וסס ימי מים עולס
סס ימי כממ'ס: כי הרבה יהיו. צלמון סמיתס יוסר ממי סמייס: כל
שבא. עליו יסי סל וסמך יס סל סמול לשון סורענות ולרות כמו כי
צמל כה וסמקן יך: (ט) שמה בחור בילדותך. כלמס סמורל לענדו
ולכס סמל סמל כי פסס סמל סמקס על סל חף כלן סמכ סמך עמס. סוכ
צילדוסך וסלך כדרכי לך וצוטו סמיתס כי על כל סלס יסלך סמוטס כממס:
(י) והסר כעס. דכריס סמכמ'סיס סח סמקוס: והעבר רעה. יכר כמע:
מבשרך. סמיתס לך לנ כמ: והשחרת. עמרו סמלס חלס סמור ציני
עלעמי: (כ) חכור את בוראיך. סמין סמין עקציח לך מלללל חומר סכסל
צלמס דכריס וסלי. ועמקרת זס דמס חכור סח בורלך סמחן דין וסמחן
למיו. וסור סח סוק קכר. עמקס עמר רמס ומלמב. וסור צלך כמ
סממס מעמקרה סיל סמס סמקוס סל זמל וסל לונן: ימי הרעה. ימי סוקס
וסמלמות: (ג) עד אשר לא תחשך השמש. עמרו כמתינו זו מדימס סמיל
עמורס ומלכס כלמס כמור וכממקנת סיל עמלמ קממין וסין עמכמ:
האור. זס סמוטס סמול סמלך קלמכר פמיס: והירח. זו סמעה סמל'ס
ללמס סמין סמיתס סמיו חין לו מלור סמייס: והכוכבים. סלו סמקמס
כומי דלמי סמקין סמ'ל'ס סל למיס סמל'ס: ושבו העבים אחר
השמש. סמול סמית סמלור סמך דמעה סמכי עמעה לרות סממכו עליו:
(ג) שייעו. יממיס: שופרי הבית. סלו סללמות וסכמלים סממייס על
כל סלל סוק: והתענותו. יסמס עות סמקין קלל'ס וסממורו
חמקורל'ונט צלמו: אנשי החיל. סלו סמקיס סממין כל סוק עליסס:
ובמלו המוחנות. סלו סמייס: כי מעמו. לעמ זקס כוז סמינו סמרוס:
הראות בערבות. סלו סמייס: (ד) וסגרו דלתים. סלו נקציו: בשפל
קול המחרה. קול כמייס סמוטמס עמלל סממיו וסול סמקוקן וסממס:

ביתו וצואו: (ב) עד עד דלא יאמני חי. וקרא אפד דמתיל לאקרא
 ויגרא דענה עד דלא יאמני ויגרא דענה עד דלא יאמני ויגרא דענה עד דלא יאמני
 דמתילן לסכבאי עד דלא יאמני ויגרא דענה עד דלא יאמני ויגרא דענה עד דלא יאמני
 בתי סקרא: (ג) ביום ביזא דזי ויעני ארבוהתך ויתגלשון ארבוהתך
 ויתבטלן בני סקרא עד לא יגלין לסלעס סכלא ויתעמטין ענה דסכאקלן
 בחרבי רישך: (ד) ונרו ויהו ויגלך בבילן סלסעין בשוקא רערי סנד
 רעות סכלא ויהו סתער סשתך על עיסק קל עזא קאילו על נבאי
 דאלון דלילא ויתבטלן סתערך סלסעין שיתא: (ה) גב אה סו ערדן
 דתו סן דרסת וקא תבי דחיל לסדך תתרו ונבשיותא קלילא סתילא
 באגרי נשךד למור רם בערין סדקד בארזא ותיאין (סא) ותיאין ריש
 שרתך סן בחימותא פשיגרא ויתבטלן אסתורי רגלך ויתבטלן סן פשיגרא
 ארום אתפני אקרא לסהך לבית קבורתיה ויסתרו סלאביא תבש דתך
 קסדרא דססתרין בשוקא לסכתב דין חוץקנד: (ו) עד עד די לא יאמני
 ליצב

רשי

וחשבו הרומות. שישמחם אמרם מן הלז: וסגרו דלתים בשוק. לבון
 דלמי נמושתא זן סלחן ססיא פסופין לכווסס: בשפל קול ומחנה. פי
 סלא כמעסקו כחור אמר ר' סמאל נמשלו ישראל למסינא ססיס מס ריסיס
 אינן כסינא לא זיוס ולא כליבא חף כן (יסוסא) וסינא זו יוסס וליבא:
 ויקום לקול הצאור. זה כנודלגר כרעס. אמר ר' לוי יס סנה סימס
 נח

לוי אידן סגורן אגרתר לסחי סב דרין מי רין מי תחיתן כחרא סבין:
 (ח) ומנוק וכסיס גתרא. דאחיתא וסב לאגרא עינין חסיבין לסחי נר
 אמי שכינתא דעתר לאגרא אפי אדקיא סן וזי שכינתא ולסרי שופריון
 לשקשא: (ח) כי ארום אב חסן סגרא חיי אקשא כבולתו חיי ליה לסחי
 ולסעס באחיתא. די קא דכיר ית ימי חשוקא דמותא ולא יחוב ארום
 סגרא אגן יוסא דישבוב אסיבא בבית קבורתא דחסי ליה לקבלא דיקא
 סן שמיא בחייה די דרום קל זמן חיייה עלוהי פורענותא על הקלותא די
 עבר: (ט) שפח חרי עוליקא. ביוסי עוליקתך ויהי לבך סב ערך ביוסי
 רביהך ואיל בענתונתא. עם ארדו לבך ותבי ותיב בקווי ענה ולא
 תסבל בבשי ואשתמודע קל ארום על כל אלן עתד יי לאגלתך דיקא:
 (י) הדס ותערי דני סלכך ולא תגרום גיש על סכך ארום עולמות
 יוסי אוקמת שער דבלי: (יא) חכר ותדו דכיר ית דתך לקרותיה ביוסי
 רביהך עד דלא יתנו לקתך יוסי בישות וקסמן ערך שגין דתקיר לית לי

לחסר סוכני סניס: ביום שיועו שופרי הבית. אלו עשומת כווסס
 ולויס: והתעומו אנשי החיל. אלו כסמיס ססיס גזורים כסס אמר ר' אבא
 זכ כסא כי אלק לויס סכך סכין זיוס אסד אמר ר' סניא סמולס
 סוז דכ קל סוז וסכין זוקס יוסר מעלפסי אעס: ובשלו המוחנות.
 אלו עשומת סגולות עשנא ר' עקיבא ועשנא ר' סייא ועשנא זכ קסלא:

אבן עזרא

עם הדופות ססיס סוורי סגוף סלא עב זרע ולכסי סחיל סס סוסיס
 ויסי עילוי וסחעומו. כי אין לסס כס לעמוד. וענין סיל כס עמוד
 סיוח כל סגוף עליסס. וסעוסות סס ססיס. וסכולות ססיס:
 (ד) וסגרו דלתים. סס סעוסתס וכעוסי דלמי פכו מי פס: בשפל
 קול דסחנה. סוז סקד סעלין וסוז סעס ססוז ססוז סעאל וסל
 כסל סס ולינו חורר וכעוסי סוז ספל רוס ועניס סעלות וענין ססוז
 פל דך וסל כסיסל קול סעסס אין קעס נעלל וסוז ססוז ססוז
 סוסיס סגורי וסעלל דלמי וסלסות כוז ססמי וסעוסות: ויקום לקול הצאור.
 ידוע כי סעאלל יוליד ססיס וסכסג ססס ככר סעאלל ויקין לדכר
 קל: וישורו כל בנות השיר. סוז סגרון ססיס למסיס זו סעורר
 יס קולו עד סלא יסעור וסל סל יסעו ססיס לסן זכסיס עם עגס
 ססן נקוט כוז וכל ססיס יסו יקד לנעלין ויחן סססיס ססוז
 לללל כל: (ה) גם סגורה. יס לוסיס כי פל סוקסס יזכר סלן
 לסס סו לללות אל סעוקס סגוז וסלסור כי ולי יסלו ססך זיס לוסיס
 וליאו סוקוי: וסוז ססיס וסלסור די ססיך וסגל וסוז סן
 חלור ססוז ססוז: ויסעלל וסוז. סקיקול זיס לוסיס סקד סוז סלכר
 ססינור חרר סלסל וסוקן וסעלל ססגו סעססיס סעססר לעסס: זלסיס
 סערו כי ססיס עוקס פיך גס זס סלל כי לל: יססלל סוז גלות סוז
 סלוסיס יסרו עעבר ססס גלסיס סעסיס וסעלסיס. חסר סלסיס
 סוז סוז סן וכל זכסיס ועסיס סלוס סעסלל וסוז ר' לוסיס סן
 ססיס ססרסי כ"פ כי לוסיס כוז לרוס זיי סלסר וכו דקוקו ולין
 חורר ססס לוכר. ולזיוס לסן קסס. וסל סעסיס ססיס ססיס וכו
 וסל לוסיסן. וסעו לוסיס וסוז דקוק. עכיר כי אין כלסון סקדס על
 ססיסו כלל ולילו סיס זס זיקור לסלן לססין יסו נעלליס עקקל
 למלות וללסי' וזלרס אענין חלסיסן סרי סעווס לסיס חסר כוז סלסס
 וסלעון חסיס אסיס' חכר חסיס וסססס וי' כעו כוז יסו וסוז.
 ועס חסרס ססיס חסר סלסר וסעו סרוסו סלסרס וכל יסל ולא
 יסעפ קולו אך יסור ללסור ללסר גס סגורס סלסרס וכל יסל אכן
 סוז ענין חסר וכו סוז גס סגורס יסלו סעססווי ססרס סעסס ססיס
 נוקעס וסלכר אל וקוס גבוס וסססר מן סדך וסך ססוק יורס כי
 סולך סלסס. ועלל יעלן סוז זלילך וסיל כוז ויכץ כעס חסו סוז
 כוז ויעלס חף פל סי ססיסס עסיס גסיס וססקד סוז סוז ססס
 כעסקל וסיס דסן וסען ועניס סוער סססווס סגוף כענין סקרו סערו
 סוז סקד סוער וכו כוז סוקד על עסיסס ועסיס וסלס' לסקד: ויסעלל
 חסב. סוז קל קל וסוער סגוף וסיו וסעלל ענין סעסלל וסלסר
 כעסס כל סקד וסין כוז עסכולל סעוולל. וסר סלסיס ידוע כי עלל
 ססיר לעלס סיל וסלסר וסענין סר סיעלל מועסתיס וסיל סרוס חס דקוק
 סלסן

בעצור סוז וסענין אל חניס ידך מן סרע כי מללנו מלס ססיס יוללס
 לסי עעליס: (י) וסוק. זס ססוק דכ עס סלל ססרו וסר פל
 סלור עוק ולי דע סילל וענין זס עעור ססססות סכססות
 עעקס עעל סעלס וכו וקס ילערו מלס ססיס ידועס לזס סכסס
 לכססס חסר וכעווי ללס ריס זיי וכל סעס חוסיס חס סקולות וענין
 סדכ זס ססוק גללסון סיעסס סייך לעסות סוז דל יעססכ כעסל
 ססרס: (י) כי אס. חילו ידע סלסס ססיס ססיס רצות וסעס כלס
 כססר יי ססך ססס יי סקד כי ככס יסו ער לו סלור סכסר
 וכל סעל סל עסיס ייך כי כל סעל לפולס כוז דור סולך דור זס סוז
 סלל: (ס) ספח: חסר סעלל כל סעס עסו כעור כילדון ועניס
 כוז חסר עסו רע וספח סס יעל פלך. עמו עלי סלסס סלסרס סוז
 עקקס חסר עלי סלסס סלסרס וסענין על חרוס סעלכסי נעלי סוז
 חקיק וסוק ססוטעי עלי סלסס עסו וסלסי מל סעסר גך. וכו ססי
 רססי זס חרוס יסעסו זלסך ערן. וכו ססס ססוק רע כי על כל
 חלס וסרר חלס על סעסס וסססס סלל וסלך דכך לז וסלס פין.
 וסוק סוז סלל כלסוסי פל סלסס ססיס. סלסר סייס מעלנו כוז ויסס
 לכו: וססי ססלל יסיס כעלל סלל כוז ויסיך לך. וסלסיס ססלס
 ססיס לכו: כוז ססיס עסיס חס ללס וענין זס ססוק כוז וכל חסר
 סרר לנעסס וסרר ססיס: (י) וסר. סיעסס ללעל. וסל
 ססרר מן כי פל ססרר כי דסי יי סססו' לסלל כסיסס. ככין חו
 יכקס כסר חוק. חר ססיס סססרס כוז לעסר ססוק וענין ססור
 חכי וסלס: (ח) חכור. וסלל לערוס עלוויס אקויס כלל לסן זכסיס
 רך כחורסון ילל מן סרר. וס לוסיס עסס סחי לסווס וסרס עסר
 ססיס עססרו כוז עססרוסו כי כל כפוריס חס יסעו לל יסחי:
 יסי דרעו. סס יסי יקסס לוקן ויסי ססולי לל סוז ססולי סיעוס זר:
 (ז) ער. סיעוס וסלר סוז חור סססר סיעלס כרס זרוס סעווס ויעווד
 חסר חור סעס חלסי ספס סעססו ססווס וסלר ססוכי סעסס מס
 זכך סיס לו לססר סלור וססיס וסכסיס כעור סיעללו ככסיס כוז
 עססו סלל יולל לעון זיוס עסיס לסס חור סעווס וססוד כי זס דך
 סעקקל לססיס חו לסלר כוז ססס לל יסס וכל ייסן וסססווי יסחי
 קלס מן ססיס. יס עססיס וסו סעסיס על סכסי וססיס חסרו על
 סליסס סעססס עלי וסנון כסיני סוז כעססו כי ססולל כעס עסו
 יסוק לו סעלל וסלסר לו כלינו עסיס סססרו סלור וכו סוז וסו
 סעסיס לססיס חסר סעסס: (ג) ביום. עלל ידוע כוז וכל קס ולא
 זס מעו. ועעו פועל יולל וסענין מעו ססיסס. יס לוסיס כי
 סוורי סניס סס סכקליס וסללעווס. וס לוסיס ססס סלכרעס סעוויס
 ככל חסר ולכר לערו וס סעוק וסעעכ וסססר. גס יסרס
 חכסי ססיל סון וסעוליד וסללי. וסקוד חלי סעוורי סניס סס ססיס

קהלת יב

וַיֵּשֶׁב הָעָמָר עַל-הָאָרֶץ פְּשֻׁדָּה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל-
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה: הַהֵבֶל הַבָּלִים אָמַר הַקֹּהֲלֵת
הַהֵבֶל הַבָּל: וְיִתֵּר שְׂהִיָּה קְהֵלֶת חֲכָם עוֹד לַמִּדְּ-
דַעַת אֶת-הָעָם וְאִין וְחִקְרֵן תִּתְּנֵן מְשָׁלִים הַרְבֵּה:
יִבְקֶשׁ קְהֵלֶת לְמַצָּא דְבְרֵי-חִפְזִין וְכִתּוּב יִשְׂרָאֵל דְּבְרֵי
אִמָּת: יֵא דְבְרֵי חֲכָמִים פְּדַרְבְּנוֹת וְכַמְשֻׁמְרוֹת
נְמוּצִים בְּעַלְי אִסְפוֹת נָתַנּוּ מִרְעָה אַחֵד: יֵב וְיִתֵּר

מִהֵמָּה בְּנֵי הַזֹּהָר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אִין קִין
וְלִהְיֵה הַרְבֵּה יִנְעַת בְּשׂוֹר: יֵי סוֹף דְּבַר הַבָּל נִשְׁמַע
אֶת-הָאֱלֹהִים יִרְא וְאֶת-מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר פִּי-יָהּ
פִּלְהָאָדָם: יֵי פִי אֶת-פִּלְמַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים יִבְא
בְּמִשְׁפַּט עַל פִּלְנַעְלָם אִם-טוֹב וְאִם-רָע:
סוֹף דְּבַר הַבָּל נִשְׁמַע אֶת-הָאֱלֹהִים יִרְא
וְאֶת-מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר פִּי-יָהּ פִּלְהָאָדָם:

ס' רבתי

סכום פסוקי ספר קהלת סאתים ועשרים ושנים, וסימנו מה שדירה כבר נקרא שמו, וגם חציו מה שדירה כבר נקרא שמו (ו' י"א), ופריקו הם י"ב ומסנו כי זה כל האדם.

ספרה וישיב, ט"ז כפין ז' ל"פ. כספים, ל'. ח סבל הנלים, ב'. קוסולם, ל'. ט למד, ל' וסע"ט כפסס. ולזן, ל'. וסקר, ל'. י בקט, ז' ל"פ. למלא, סכר. יא כדכנס, ל'. סל' צקען רשב צמונח וסו"ק. וכפסערוס, ל' וע"ל צעין סעלל. כסועים, ל' וע"ל. סקסום, סקמך צעלס נקדום וספ' צדגט. כסנו, ל'. סרעס, ז' סכר. יב יסר, סכר. סהר, ל'. ולהג, ל'. ינעס, ל' וסכר. יל סוף, ל' סוף כפסי. סס סלסיס, י' סלי. סעור, ל' וע"ל. יד סעסס, י' סגול, עס, ס' סכר. כעלס, ז' סקן פס חז, ז' סס רע, ז' ח' ז"פ צקול ס' סלחיסו. כעלל יכחיס ע"ז ב'.

ת"א וישוב העמר אל הארץ פשודה סס קנב עקידס ככ. ויותר שדירה קהלת חכם מונק כל. ואין וחקר תקן משלים עמוס כל. בקש קהלת לסמא דברי חפזין בלש ססס כל. דברי חכמים כדרבנות סגינא ג'. ויותר מהמה בני הדור עונני כל. סוף דבר דבל נשמע כנסס ז' ענפ ל עקידס ענכ ז עקידס מנ פס. כי זה כל ניטין סס. כי את כל סעשה האלודים יביא כמספס על כל עקלס סגינא ס.

רשי

אמר הקהלת. מי טנו קנולס ססכנס: הבל הבלים. כל מנ סכנרל
צטפס ימי כרלשית: (פ) ויותר שדירה קהלת חכם. ויותר עמס סכנס
צכסר זס סיס סקלס סכס: ואון. פפס לזכיס לטורכ סקוסס וז סלין לס
לזיס ללסוז צס ונל ועסס לס לזיס סחיקן עירלזין לסיג סעיסס ענפ
וחיקן סעילס דייס סיג לטסרכ וגזר פל ססניוס סיג לפסיות: (יב) בקש
קהלת. מנ לזו וסזר על כדכר ועללז: דברי חפז. סלכס לפסס
עקיס: וכזוב יסר. זס וסרס ענכנס וסננילסיס: (יז) דברי חכמים.
ענפס סיג לטורכ כניזוכס לטססיק לסו פלדס ען סכניס כען סלינפ
קדסיס פד סססר וסס לטכר פד סלום וקרילס סעס דכרציס כזו כן:
לכילס קדסיס פד סססר וסס לטכר פד סלום וקרילס סעס דכרציס כזו
כן: כדרבנות. מנ דכנן זס עכוון לס כסרס לטלסיס קי דכריסס כזוכניס
לס סלדס לכרזי פייס: וכמסמרות נסועיס. מנ סמכר זס קנפס סק
דכריסס קצופסיס ומנ נסיפס פרה ורכס. סק דכריסס פריס ורכס למלול
ניסס סעס: בעלי אסומות. סעעקיס עינ לסס נולגולס סקופס וקסס
גד"קס צלע"ז קן פירצו דונס כן לכרס. נטנו מרעזס אחר. כל דכריסס
דכרי סלסיס סייס סוז לטכרן וכזיס לסד פסק מנפס מפי סגזוכס:
ופססמרות. כפוז צעין סססורכ צעכרי' וזכרעס ספריס וסנין סעעזוכס
כזוכס ולויס: (יג) ויותר סחמזח בני הזר. ויותר מיושר דכרי לטכר דכריס
סכזוכיס צכפריס סככריס למעלס: בני הזר. לטכר דכרי סכמיס ולס
סלמכר לס יז צסס טרך לנעס לל כנענע: עשית סחריס הרבה אין קין.
לס כזר לככעז לל סססקנט: ולזג דרבה ינעית בשר. ולס לסס לז
ליכיקל סנילום יזכר עמס סלין סלז פלז עינפ סיל לפסיות סלין לסכר
ולל יזכר סוליל ולל סוכל לטכר סמללכס לפס ספסיל. סך: (יד) סוף
דבר הבל נשמע את האלודים ירא. מנ סמוכל פסס ולכך לפסייס: ואת
מצותיו שמור בי זה כל האדם. כי לרזכ ססס ככרל כל פלדס: (יד) כי
את כל פעשה. לסכר לרס עופס. יניול סלסיס כזכספס. ולכך נקוד
מעסס מנפס וסעסס למעלס לפי סליזו דיוק לנפס: על פל ניחלס. ספילו
על סויג: אס טוב ואס רע. ספילו כככל כזכרס כען סרפן לזקס לכרי
ככסיקיל: סוף דבר הבל נשמע את האלודים ירא תו'.

נפ קול יזלל' ועסללל כפלטמן כזוככולכר עכדל ניסל זיל לסכרי ציסיס דשך
דכרי עכך לל סמעין ליי: וישחו כל כנות היסר. (ישפסי כד) כזכר
לל יסחו יין: נם סכמה יראו. ענכוס סל פולס יסינלו וידלז לזו סן
יעסס זו כלסר עסס כזלשוכיס: חתחתיס כדרך. עמך קי ינכס לו
לזיסס וכזוכיס חל יללס כדך סילך כעין סלמכר (יסזקלל כז) כי ענד
פךך כנל על לס סדך לקסס קסס קלכל כזליס עאל ככרסיס: ויניא
דשך. סלעס כנולס לייסי סלמזר (ייניסי ח) עקל פקד לזי כולס
לכר ל' לזיעזר סקד סוז ענפס סחור פלין פד נכר פירוכזי כ"ל יוס
קי מיי ככמז עד ס' כזכ כ"ל יוס: ויסתבל רכנב. זס ללזו על
כזוככולכר (דניול ג) רוכיס לזין סחין פסיסי לזין עינ ולס לזין עוזי
סס לזי יוכל למכר ולס לטכר לזוכיס צכפסס דורכ לזכר רז ציני
פסעדיך לזכו וסלל ענמידין לזכו וסלל פד ססנילזו כל זכס סניכוסלסיס
והסס דיעוס פל רכזי לקסיס מנ סלמזר (יסזקלל ז) וזכנס לרסס ולמס
ייסי: וזשור סכזיניר. זו כזות לזכר סחכר ענפסס לזכר סלכ' וייסיס לזיניס
פלסון לז: כייזולך האדם. יכרלל סכקלל לזן לרסס חלס: אל בית עולפו.
מכנל כזו לכנל סזר סזר לזי לזכרס מעכר ככסר סיכ: וסככזו פשוך ספופריס.
גלס יכרי קדמס לזכר לזקיס יז ענפ כסגלס כזוכולכר לס גלום לזקיסו
כקולרין סזי יזללן גלום יכריס לקרלס כזוכולכר פל כרפן פס סלכר כני סכרי
לקלכר סחור כזכר כנלללס וסז כולך לס סכזיסיס וסוללך לזכרס לזכר על
קדונו מנ ככפס כז וסז עננין חותן (ייניסי ח) לסכר לזכר למזר וסזכר לזני
לכרי וסכר לזכר לסכר וסז עקלכין כריס חלסס וזיכרס לסכרס מנפסקין
וענפסקין סכמך על לזיסיס ועל כניסיס: עז אשור לז ירזק חבל הכפס.
זו סלללס יוססיין: וזרזן גולת הזרוב. לזו דכרי סוכר סלמזר (סכליס
יס) סכסכריס חככ: וזשור כד על סמכוע. כזו סל כדך כן כריס
על מנפס על יכריסו סכגלס יוסקן כן קרס וככסכריס כזוככולכר לס מלריס
סללס גלו לפסלריס סכגלס יוסקן כן קרס וככסכריס כזוככולכר לס מלריס
כולס כנל: וזרזן סלמזר אל רכז. זו כנל סחור זוכל על עולס:
(ז) וישב העמר וגו'. סכנל כזו לכנל סזר: וזרזן תשוב. זו כזס סקדס
סכין פסכסלכס כזס סקדס גלו: (ס) הבל הבלים. לזי כולס כעולס:

הסלת פירשי קהלת

כללים בדברי רש"י זכרוננו לברכה, שמורה בכל טוב וערוכה, לקוחים מדברי המפרשים, זה אומר ככה, וזה אומר ככה :

- א כל נוקם שפי' רש"י כהגונו הכס הוא קוטר את העצב. פיוט שאין הפטו כמו העצב:
- ב ולאנקלוס תרגום. אז אינו קוטר התרגום אלא מפרט דעתו על אונקלוס:
- ג הוותרגום. בכל נוקם שהוא. אז קוטר התרגום שהוא עונת:
- ד ותרגומו. אז תצ"ח רש"י ראה לפיכךו סקן הוא:
- ה וכשהוא סתם התרגום. כגון דמלו אז כולל זו ואינו אומר כהגונו אז תרגום. אז אינו קשה על העצב אלא חלה לייסב ולפרט לסקן התרגום כגון שחלתי שהוא מפרט שהוא לסקן הולחה:
- ו וכשהוא אומר ואונקלוס תרגם צפנים אחרים. אז לסקן האוקרא טפל על לסקן התרגום אך שואריך צלסון:
- ז וכשהוא סתם העצב וגם התרגום. כגון כד תרגום יקיר ולא אחייקיר אז הוא מפרט הפעולה שלא תטעה אחר העצב לומר שהוא לוי אלא קם דבר כמו כי כד מונך הדבר. וגם כשמוסר לסקן תרגום וכן העצב לפי לסקן התרגום יס לומר כגון ופריטו שאין ונישטו בארעא פריט עבר והתרגום מהפכו להצא. אז נקצה סכך. תרגם פרט אבק שלא נאמר שחט"ן שומט:

מ ל י צ ת

הרב הגאון המפורסם שמו ולתהלה, שלשלת היוחסין, פאר הרבנים ומבחר החכמים מוכתר בתורה וביראה, ומעומד במדע ובינה כבוד שמו מפארים, מיה אלעזר הורוויץ הלוי נ"י אביד פה עיר וויען קרית מלך רב.

בע"ה

בשבטי ישראל לודיע כאונטה, כלל עלו ופמתי רכנס, את אשר טעמתי ככונס, כי סיהודים העושים צמלחה מללכת סקדט צצית הדפוס של האדון **זאמארסקי** האוקס מחדש פה עיריטו, ונעה ינמו לללי ערבי טצותה וי"ט עלרה יקראו למו רשצתו ווכל מללכה עדי כליל יחלוטו יוני הוטרחה וסצציתה, כי כן יסד האדון על יד פקד וכז ציתו ה"ס סרצני המוסלס מוהר"ר **יעקב הבהן שלאמבערג** כ"י לסיוח הסועלים סיהודים, טוצתים וכל מללכהט טצצותה וצוועדיים, ווי יתן. איפה וסיה ללצס זה כל סיומס למדז להס ולחיוחס עד עולם. סן חיי ללצ הצעט"ח ללועגן האונת והלדק.

פה וויען סצציה זיס צ' כ"ה טצנו טצנת להי עת המנוחה לפ"ק.

הק' אלעזר הלוי איש הורוויץ.

תהלה לאל חי.

כצאת ספר וזרות אלהים ספורש כליל בהדרו לאור, לבי יחפה בקבי וקול קורא בקרבי, לשלם תודות לאל הגומל עלי, כי חנני כחסדו ורביאני עד הלום להשניח על צאת דברי אלהים חיים, תורת אמת חקים ומשפטים ישרים לאור, בריב הרר ותפארת כאשר יעצור כח לעשות אנוש סן הארץ, הוא יאורני חיל, גם סן הוא והלאה לעשות תושיה. וכאשר חטה את חסדו לי מעדי עד היום הוה, כן יתן ה' וכן יוסף לתת לי כח לעשות חיל גם סן הוא והלאה להחל ולקלות מלאכת ספרים רבים וכפריים לכבוד בית ישראל, נחמדים להשכיל ותאוה לעינים, סדוריים נקיים סכל ונקות ומכל שניאה, להשבית סנינים וטעיות הדפוס מדברי אלהים חיים הנחמדים מודב ומפו רב. כי זאת כל ישעו וכל חפצו לרגל המלאכה מלאכת ה' אשר לפני, להביא סדרים וכשרון הסעשה בכל הספרים אשר יצאו על ידו לאור עולם, כאשר יאמרו המושלים, אשר רח ה' דבר בס ומלתו על לשונם: תפוחי ודב במשכיות כסף דבר דבר על אפניו.

ואני כסרם אבלה לדבר, אל הקוראים הגעמים אשים דברתי, כי ושימו לב אל פועל פעלתו בעין משפט ורוח נכון אוי יכירו וידעו יתרון הספרים הגדומים על-ידי, ומשפט לבס וחסדם אם אמצא חן בעינידם, יהי שכר לפעולתי שטר אמת עד העולם. דברי עבד לעבדי ה' העובד מלאכת עבודתו באמונה

יעקב הבהן שלאמבערג.

פקד ומשניח על בית הדפוס עברית של הארונים זאמארסקי ושותפו דיפסטארט בעיר וויען.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

~~DUE MAY 24 '50~~

~~AUG 21 '59 H~~

~~AUG 16 62H~~

HW N196 6